

(31)

AUGUSTINVS

SVESSANVS SVPER

POSTERIORA ARISTOTELIS

EVTYCHI AVGVSTINI

NIPHI MEDICES SVESSANI

Philosophi nostro æuo penè diuini in Libros
Posteriorum Aristote. Commentaria.

QUIBVS ACCESSERVNT EA
Indicis fragmenta quibus hanc nostram
Gallica Impressio præcelluerat.

(31)

AUGUSTINVS

SVESSANVS SVPER

POSTERIORA ARISTOTELIS

EVTYCHI AVGVSTINI

NIPHI MEDICES SVESSANI

Philosophi nostro ævo penè diuini in Libros
Posteriorum Aristote. Commentaria.

QUIBUS ACCESSERVNT EA
Indicis fragmenta quibus hanc nostram
Gallica Impressio præcelluerat.

INDEX SEV TABVLA SV
per cōmentarijs Augustini Nīphi Me
dices suis. in libros posteriorum
Analiticorum Aristotelis.

TR VM liber posteriorū sit quartus in ordine librorū logice uel ultimus. char. i. col. i. cō. i.
Vtrū iste liber recte inscribatur analiticorū. char. ea. col. 2. com. eo.
Vtrū Arist. per cognitionem inuentionem intelligat. char. ea. col. ea. cō. eo.
Vtrū per illud uerbum intellectiua siue discursiua Arist. excludat sensitiuam cognitionem. char. ea. col. 3. cō. eo.
Cur Arist. non fecerit proamium in hoc lib. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum Arist. presupponat scire esse. ch. eadem. col. ea. com. eo. in fi.
Vtrū propositio illa omnis doctrina & cetera. Inductione probetur uel exemplo & quomodo. char. ea. col. 4. cō. 2
Vtrū doctrine sint tm̄ quatuor. ch. 2. c. 2. c. 4
Cur illa propositio omnis doctrina inductione probetur. ch. ea. col. e. co. e.
Vtrum in probatione illius propositionis omnis doctrina sit petitio principij. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrū logica et rethorica sint species sermonis diuerse. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum rhetorica entimemare uti debeat. char. ea. col. 3. com. eo.
Vtrum logicus inductione uti debeat. char. eadem. col. ea. com. eo.
Vtrum sicut ethymema est syllogismus diminutus: sic exēplū possit dici ethymema inductionis. ch. ea. col. ea. cō. eo.
Cur Arist. solum docuit que precognoscēda sūt doctrinā demonstratiuā & nō sūt ethymema exēplū & cetera. char. ea. col. 4. com. 5. & char. 3. col. 3. cō. eo.
Vtrum de dignitate oporteat precognoscere quid nominis. char. 3. col. 2. cō. eo.
Vtrum due tantum sint precognitiones. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum inter precognitiones sit aliquis ordo. char. ea. col. ea. com. eo.
Quid uelit Arist. per quid est: et quia est. char. ea. col. ea. com. eo.
Quomodo precognitio quid nominis sit necessaria. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum propositiones: uidelicet maior et minor sint precognite. char. 3. 3
Vtrum singularia cōtingat esse sub uniuersalibus. char. 4. col. i. com. 6.
Vtrum doctrina et disciplina sint idem. char. eadem. col. ea. com. eo.
Vtrum in reminiscētia habitus intercipi debeat. char. ea. col. 3. com. eo.
Vtrum per nos ipsos inuenire possumus uniuersalia. c. 4. col. 4. com. eo.
Vtrū ex maiori de scito credito uel dubitato & minori absoluta cōclusio sequat scito & credito. ch. 5. col. 2. com. 7
Vtrū stet qd nos sciamus aliquid scientia particulari & nesciamus scientia uniuersali. char. 6. col. 2. com. 10.
Vtrum sicut contingit aliquid sciri & ignorari secundum diuersos modos, contingat idē sciri & ignorari secundum eundē

T A B V L A

modū cognitionis. ch. ea. col. ea. co. eo.
Vtrū scire definit uniuersaliter p̄ tribus sp̄ibus dem̄onis. ch. ea. col. 4. cō. 11
Vtrum definitio scibilis sit bene data. char. 7. col. 2. com. 13
Vtrū nō estis sit scientia. ch. 8. col. i. cō. 17
Vtrū syllogismus ex ueris et dem̄abilibus sit dem̄o aliq̄ pacto. c. ea. c. 2. co. 18
Vtrum que assumant in demonstratione sint in genere cause efficientis eius qd demonstratur. char. ea. col. 3. com. 19.
Vtrum uniuersalia sint nobis prius nota uniuersaliter posteriorius. ch. ea. col. 4. cō. 2
Vtrū in dem̄one. pcedat ex notioribus nobis: uel natura. ch. ea. col. ea. co. eo.
Vtrum ad prima & ad immediata, occurrere debeamus. char. 9. col. 2. com. 21
Vtrum dem̄ostratio constet ex dignitatibus. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum demonstratio, quia sit ex primis & immediatis, & quare demonstratio sit. char. eadem. col. ea. com. eo.
Vtrum dignitas negatiua sit prima & immediata. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum affirmatio sit prior negatione. char. ea. col. eadem. com. eo.
Quid per enūtiationem. Arist. intelligat. char. ea. col. 4. com. 22
Quare differentia sit inter problema dialecticum & propositionem. c. e. cō. eo.
Vtrum inter terminos sit contradictio. char. 10. col. i. com. eo.
Vtrū definitio sit. pp̄o. ch. ea. c. 3. co. 24.
Vtrū illud pp̄ uisquodq̄ tale & illud magis ē, sit uerū i oibus. c. 11. col. i. cō. 25
Vtrum principia sciatur. ch. ea. col. ea. com. eo. & char. 13. col. i. com. eo.
Vtrum oporteat omnes propositiones precognoscere, & credibilitatem habere. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrū qd si est possit aliq̄ pcedere qd nō quid ē: et quomodo. ch. ea. col. 4. co. 27
Vtrum hoc sit dem̄o, cinis est hoc ergo ignis aliquādo fuit sibi similiter & hoc luna taliter illuminat ergo est spherica & cetera id genus. char. 13. col. 2. cō. 34
Vtrum circulus non inueniatur in syllogismo, sicut nec in demonstratione. char. 14. col. i. & 2. com. 35
Vtrum dem̄ostratio circularis fieri possit, & vtrum in circulo uterq̄ syllogismus sit demonstratiuus. char. ea. col. 4. cō. 39. et de circulo uide secundo huius. char. 71. col. 4. com. 98
Vtrū syllogismus ab effectu i cām (q̄ d̄ dem̄o qa) sit dem̄ratiuus, uel syllogismus tm̄. ch. 15. c. i. c. e. & p hoc uide i. c. 13. col. 2. co. 34. & ch. 40. col. 3. co. 132. & char. 43. col. i. com. 139. & alibi & c.
Quomodo processus a causa in effectū sit dem̄ostratio. char. ea. col. ea. cō. eo.
Vt necessarium ex nō necessarijs dem̄ostrari possit. char. ea. col. 3. com. 40
Vtrum p̄dicatum de omni sit bene definitum, & vtrum per negationes possit dari definitio. char. 16. col. i. cō. 42
Vtrū uniuersaliter p̄dicari & de oī p̄dicari sint idem. char. ea. col. ea. com. eo.
Quare differentia sit inter p̄dicari de oī & pp̄onem uniuersalē. c. ea. col. e. cō. e.
Vtrū p̄dicata harū p̄positionū, animal est homo; animal rationale est homo,

& equus est hō & c. sint primi uel secundi modi. char. ea. col. 3. com. 44.
Quot species p̄dicatorum sint secundum primum modum p̄dicati per se. char. eadem. col. ea. com. eo.
Quot species p̄dicatorum secundi modi per se. char. 17. col. i. com. 46
Vtrū omne p̄ se sit d̄ oī. ch. e. col. 2. cō. 47
Vtrū accidentia q̄ nō separant a subis, p̄ se dicant inesse eis. ch. ea. col. ea. cō. eo.
Vtrū sit aliqua regula eorū accidentiū in separabiliū q̄ p̄ se insit. c. ea. col. e. cō. e.
Vtrum omne p̄dicatū per se insit subo necessario. char. eadem. col. ea. com. eo.
Vtrum tertius modus uerbi per se sit p̄dicatorum. char. eadem. col. 3. com. 49
Vtrum numerus significatorū per se, sit pro numero causarū. ch. 18. col. i. cō. 50
Vtrum tantum sint quatuor significata uerbi per se. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrū sit differentia inter per se, & secundum se. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum in accidentibus per se inueniatur medietas. char. ea. col. 3. com. 51
Vtrum per se, & secundum quod ipsum sint idem. char. 19. col. i. com. 54.
Vtrum omne dem̄ostratiuum conuertatur ad p̄dicatum. ch. ea. col. 2. com. 55
Vtrū uniuersale fortiat rōnē uniuersalis a pte subī. uel ab aliq̄ alio. c. e. c. 3. c. eo.
Vtrum singularitas ut singularitas scientiam impediatur. char. 20. col. i. com. 57
Vtrum uniuersale sit solum p̄dicatum secundi modi. char. 21. col. 4. cō. 63
Vtrū sola p̄ se sit necessaria. c. 22. c. 2. c. 64
Vtrum ex contingentibus sequatur conclusio necessaria. char. 23. col. 4. cō. 69
Quare contingens non potest esse causa propter quid. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum vulnus sit causa contingens mortis equi. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum una conclusio diuersis modis dem̄ostrari possit. char. 24. col. 2. cō. 71
Vtrū oīs cōclusio sit necia, ut ex syllogismi definitione colligitur. ch. ea. col. 4. c. 72
Vtrum necessarium ex non necessarijs syllogizari possit. ch. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum accidens qd inseparabiliter in est necessario insit. ch. 25. col. 3. com. 79.
Vtrum in dem̄ostratiuis stant interrogationes. ch. ea. col. 4. com. 78
Vtrum aliquod accidens possit esse necessarium. char. 26. col. 3. com. 82.
Vtrū oīs accūs. p̄p̄riū subiectū hēat. i. vtrū aliq̄ accūs possit esse p̄p̄riū uniuersali & cōe alteri. ch. ea. col. ea. cō. eo.
Vtrum hoc propositio linea recta est pulcherrima linearum demonstratur a metaph. uel a physice. ch. 28. col. i. cō. 89
Vtrum hac linea recta et circularis sunt contrarie atineat ad metaphysicū uel ad physicum. ch. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum metaph. & dialectica possint descendere in scientias sp̄ales ut in physicā & methaphysicā. ch. ea. col. ea. cō. e.
Vtrū uniuersalia sit eterna. ch. e. c. 3. c. 91.
Vtrū eclipsis sit particulariū et corruptibilis. char. 29. col. i. com. 93.
Vtrum cōmune extraneum dici possit. char. eadem. col. 4. com. 95.
Vtrū p̄cipia scientiē inferioris & p̄cipia scientiē superioris hēant cōe p̄ qd possint

T A B V L A

demōstrari adhuc. char. 30. col. i. cō. 97.
Vtrum metaphysica subalternet sibi omnes scientias. ch. ea. col. 3. com. 98
Vtrum scientia specialis possit probare sua principia saltem demonstratione si gni. char. eadem. col. ea. com. eo.
Vtrū scia migrās de una in alterā deat ef se p mediū cū extremis. ch. ea. col. e. c. e.
Vtrū syllogismus qui demōstrat posteriora & constat ex iam demōstratis, sit syllogismus demōstratiuus. ch. ea. col. 4. cō. 99
Quare axiomata hoc ē dignitates nō faciāt scire. char. 31. col. i. com. eo.
Vtrum suppositio, petitio, & mediū, sint p̄cognita. char. 32. col. 2. com. 103.
Vtrum dignitas sit per se necessaria. ch. 33. col. 4. com. 110
Vtrum sit differētia inter demōstrationē & instantiam. char. 34. col. i. com. eo.
Vtrum predicato maior, semper debeat addi contradictio. char. ea. col. 3. cō. 113
Vtrū hęc sit vera aīal est hō, & similiter illi aīal est nō homo. ch. 35. col. i. cō. 114
Vtrum due contradictorie possint esse simul vere. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum dialectica sit certi generis. char. eadem. col. 3. com. 116
Vtrum in scientijs possit esse disputatio. char. 37. col. i. com. 122
Vtrum tentatiua disputatio attineat ad demōstratorem. char. ea. col. ea. cō. eo.
Vtrum predicatum sit forma subī. ch. 38. col. i. com. 126
Vtrū causa & causatum non conuertantur. char. 41. col. 4. com. 137.
Vtrū in secūda figura fieri possit demōstratio ppter quid char. 42. col. 2. cō. 138
Vtrum p affirmatiuū & negatiuū differat syls ppter qd a ga. c. ea. c. 4. cō. 139
Vtrum tantum sint due species demōstrationis. vel. 3. char. ea. col. ea. cō. eo.
Vtrum diffinitio syllogismo inueniatur. char. 44. col. 4. com. 146.
Vtrū p syllogizatio vel defatio fieri possit in secūda figura. ch. 45. col. 2. cō. 147.
Vtrū hęc nulla substantia est quātitas sit immediata. sh. 49. col. 4. com. vltimo.
C Incipit tabula super secundo libro.
Vtrum definitio sit subm in secūdo libro posteriorum. char. 47. col. i. com. primo.
Vtrū quia est sit questio. ch. ea. col. 3. cō. 2
Quomodo differat q̄situm et inuentum siue scitum. char. 48. col. i. com. 4.
Vtrum queq̄ sita sint equalia numero his que inueniētes scimus. ch. ea. col. ea. cō. e.
Vtrū qōnes sit quor tm. c. ea. co. 2. cō. e.
Que q̄ria sit qōnū in se. c. ea. co. ea. cō. e.
Quō queq̄ta & co ncessa diuersificāntur in quor questionibus. ch. ea. col. 3. cō. e.
Vtrū aliquę questiones sint simplices & aliqę compositę. ch. ea. col. ea. cō. eo.
Vtrum dialectica querat de definitione. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrū in questionibus si est & an est mediū sit queq̄ sit. ch. 49. col. i. cō. 5.
Vtrum querere quia est sit quere in parte. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum ex vna particulari propositione sequatur vniuersalis. ch. 50. col. 3. cō. 10.
Vtrum si effemus supra lunam cessaret omnis questio. ch. ea. col. ea. com. eo.

Vtrū oīs q̄stio sit mediū. c. ea. co. 24. cō. 11
Vtrum definitio sit nec vniuersaliū nec particularium. char. 51. col. 3. cō. 14. & primo huius. car. 44. col. 3. com. 146.
Vtrum definitio sit solum substantię. ch. 52. col. 3. com. 20.
Vtrū definitio de definito syllogizari possit sine dupla acceptioe ipsius quid est. char. 53. col. 3. com. 26
Vtrum aliquid bis sumptum ingrediatur conclusionem. char. 54. col. 3. cō. eo.
Vtrum demōstrare formalem definitionem per materialem committatur petitio principij char. 55. col. 2. com. 29
Vtrum diuisio sit aliquo modo syllogismus. char. 56. col. 2. com. 33
Vtrū diuisio sit aliquo mō vtilis ad colligendā definitionē. ch. 57. col. 4. cō. 36
Vtrum diuisio sit prior compositione. char. ea. col. ea. com. eo.
Vtrum definitio subī sit mediū in demōstratione. ch. 59. col. 2. cō. 45. & distictius. char. 85. col. i. com. vltimo
Vtrū defō de definito terminari possit p definitionē definitionis. ch. 60. c. i. c. 47
Vtrū defō vniūs cōtrarij terminari possit p definitionē alterius. c. ea. co. ea. cō. e.
Vtrum definitiones sint tres vel quinque. char. 65. col. 3. com. 72.
Vtrum definitiones datae per agens et finem sint formales, aut materiales. ch. ea. col. 4. com. 73
Vtrū eadē fieri possint ex nature necessitate & ex fine. char. 68. col. 3. com. 82.
Vtrū a fortia sit aliq̄ finis hōus vt puta thesauri iuētio. c. ea. col. 4. com. 84.
Quid sit copulans factum cum fieri. ch. 70. col. 3. com. 92.
Vtrum demōstratio ab vltimo facto ad prius factū sit a causa an ab effectu. char. 71. col. 2. com. 96.
Vtrum Methodus cōueniens definitionibus specierū, possit conuenire definitionibus generū. ch. 73. col. 3. com. 104
Que cōmunia ex definitionibus specierū reponēda sunt. char. ea. col. ea. com. eo.
Cur definitio speciei sit principij definitionis generis. char. ea. col. ea. com. eo.
Quō definitio generis inuestigabit earū specierum que nihil cōe habēt, vt spēs magnanimitatis. char. ea. col. 2. cō. eo.
Vtrū oporteat a singularibus ad v̄ia, pcedere, vel e cōtra. ch. 77. col. 4. cō. 120
Minor extremitas i demōstratione que locum teneat. char. 80. col. 4. com. 134
Vtrum cognitio primorum principiorū sit eiūsdē speciei cū scientia demōstratiua, an alterius. char. 83. col. 3. com. 138
Solutio vero eius est in char. 84. cō. 145
Vtrū cognitio imedatorū pncipiorū et cōclusionū vtracq̄ sit scia an huius qdē scientia. scōclusionū. Illius aut principij alterū aliquod genus sit honorabilius & excellentius. char. 82. col. 4. com. 138
Solutio vero in char. 84. com. 145
Vtrum cū habitus primorū principiorū non insit nobis a natura, fiat nobis de nouo, an cum insint nobis a natura lateant & non cognoscamus illos inesse. char. 82. col. 4. a. co. 138. vsq̄ ad. 144
Vtrū principia itelligamus quo terminos cognoscimus. ch. 85. col. 3. com. vltio.

Axioma quod latine dignitas dicitur triplex est aliud quidē omnibus sciētis cōmune, aliud cōe quibusdam, et aliud p̄p̄riū vni sciē. lib. primo. c. 3. col. 3. cō. 5. et c. 10. col. 2. cō. 23
Axiomata quō differāt a supponibus, petitionibus, et definitionibus. lib. primo. char. 32. col. 3. com. 104
Axioma duplex est alterum cōtradictio nis, alterum vero simplex. lib. primo. char. 3. col. i. com. 111
Accidētia sunt duplicia, separabilia, scdm & inseparabilia. li. i. c. 25. col. 3. com. 79
Accidentium inseparabilium alia subijs insunt per se, alia per accidens. lib. p̄io. char. 25. col. 3. com. 76
Auctio syllogistica duplex est, alia p media, alia vero in post assumendo. lib. primo. char. 40. col. i. com. 131
Auctio per media duplex, aut per interponē mediū, aut p extrinsecus acceptio nem. lib. primo. char. 40. col. i. com. 11
Auctio i assumēdo, duplex, aut i post assumēdo, aut in latius. li. i. c. 4. co. i. co. 131
Ad hoc qd̄ predicatū alicui subto v̄r̄ sit tria requirunt lib. p̄mo. c. 21. col. 4. cō. 63
Ad sciētariū subalternationē tria requiruntur. lib. p̄mo. char. 27. col. 4. cō. 88
Aliquid eē p se tale bifariā, aut p̄uatiue, aut p̄positiue. lib. p̄mo. c. 34. col. i. cō. 110
Arrythmō duplex ē. li. i. c. 37. co. 2. co. 123
Alexā, nō habuit multā peritiā i mathematicis. lib. primo. char. 39. col. i. cō. 129
Aliud ē aliqd̄ eē d̄mōnē alicui, et aliqd̄ eē eē notū p demōnē. li. 2. c. 64. co. i. cō. 65
Animalia rotipennia, & scilipennia qd̄ sint. lib. 2. char. 74. col. 3. com. 107
Arbores habētes paruissima folia continuo vireant & cū difficultate defron descunt, & cur, habentes lata folia e contrario. lib. 2. char. 80. col. i. com. 129
Brissio quō quadrabat circū. li. primo. ch. 29. col. 2. cō. 94. triplex ē, queq̄dā mere p accidēs, quedā per accidēs, & queq̄dā per se. lib. primo. ch. 17. col. 4. cō. 50
Causa duplex est, propinqua, secundum & remota. lib. primo. ch. 6. col. 4. cō. 11
Causa cur aliqua a lōge videmus scintillare. ppe at nō, est quia in longū tractū intuitus debiliores efficiuntur, ppe p̄o validiores. li. p̄mo. ch. 40. col. 4. cō. 134
Causa difficultatis in mathematicis est propter malam ordinationem librorū eius. lib. primo. char. 4. col. i. com. 31
Cōiecture sunt duplices, alie necessarie, alie non necessarie sed solum rehtorice. lib. primo. char. 13. col. 3. com. 34
Captiosi syllogismi sunt dupliciter. lib. primo. char. 6. col. 3. com. xi.
Cauillus & sophisma in quo differant. lib. primo. char. 5. col. 3. com. 8
Cognoscere qd̄ sit. li. p̄mo. c. 4. co. 3. cō. 6
Coordinatum diuersitas inter antiquos. li. primo. char. 46. col. 2. com. 152
Conclusiones esse sine mediō quomodo intelligat. lib. 2. ch. 58. col. i. cō. 39
Demō dup̄r cōsiderari pōt, et qd̄ ad for mā, et qd̄ ad mām. li. i. c. 7. co. 3. cō. 15
Demōstratio triplex est apud Auer. lib. primo. char. 6. col. 4. com. xi.
Demōstratio duplex est apud Philopo. lib. primo. char. 9. col. 2. com. 21

Demōstratio quia absolute ē syllogismus tantum. lib. i. cha. 15. col. 2. com. 39
Demōstratio ad impossibile tres processus habet. li. primo. ch. 34. col. 4. cō. 114
Demōstratio, alia vniuersalis, alia particularis. lib. 2. char. 82. col. 2. com. 135
Demōstrationem esse ex necessarijs pōt dupliciter pbari, aut ex definitioe ipsius scire, aut necessitate cōclusionis que demonstrat. li. primo. c. 22. col. 4. cō. 65
De demōstratione tres opiniones inueniuntur. lib. primo. char. xi. col. 4. cō. 28
Definitionis species sunt tres, alię ex materia, alię ex forma, & alię ex vtroq̄ simul. lib. primo. char. 28. col. 4. com. 92
Definitio de definito q̄ri pōt, aut secundū subām atq̄ rē, aut secundū intētionē, aut secundum substantiam, & intētio nem. lib. 2. char. 60. col. i. com. 47
Definitio subī ē mediū i demōstratione nō aut̄ predicati. li. 2. ch. 59. co. 2. cō. 45
Definitio dicēs quid dicitur materialis. lib. 2. char. 66. col. i. com. 73
Definitiuus syllogismus quid sit. lib. 2. c. 58. co. 3. com. 41
Definitio illa lineę, linea ē lōgitudō cuius extrema sūt duo p̄icta nō ē p̄pria secūdu Phil. li. p̄mo. c. 16. col. 3. com. 44
Diuisio de natura sua non magis cōcludit vnum predicatum abiunctū, quam copulatum. lib. 2. char. 59. col. 3. cō. 46
Diuisio generis primo duplex est, altera prima primitate equationis, altera primitate aequationis & essentia. lib. 2. char. 74. col. 4. com. 107
Diuidens in diuidendo trifariam peccare potest. lib. 2. char. 57. col. i. com. 35
Dictum de omni duplex est, prioristicum, secundum & posterioristicum. lib. primo. char. 15. col. 4. com. 42
Dicto de omni duplex contradictoria datur. lib. primo. cha. 16. col. 2. com. 43
De omni topicum quid sit. lib. primo. c. 15. col. 4. com. 42. et ch. 16. col. 1. cō. eo.
De oī sophisticum quid sit. li. primo. ch. 15. col. 4. com. 42. & ch. 16. col. i. cō. eo.
Doctrina, & disciplina quid sint. lib. primo. char. i. col. 3. com. primo
Discere & cognoscere quomodo differat. lib. primo. char. 4. col. 2. com. 6
Discere qd̄ sit. li. p̄mo. ch. 4. col. 3. com. 6
Discer̄ nō ē iucir. li. p̄mo. c. 4. co. 4. cō. 63
Discer̄ equiuocum est i ipso intelligere, & i ipso doceri. li. p̄mo. c. 38. co. i. cō. 126
Differentia est inter ex necessitate aliquid accidere, & conclusionem esse necessariam. li. primo. ch. 24. col. 4. cō. 72
Differentia inter opinantem & scientię. lib. primo. char. xi. col. 3. com. 27
Diuerse scientiæ genere, et omnio abiuncta (vt geometria et arithmetica) possunt vti eidem propositionibus. lib. primo. char. 27. col. 3. com. 85
Due sunt cāe quibus aliquid de aliquo subiecto scitur per accidens, aut secundum per extraneum medium, aut per cōmunia. lib. primo. ch. 31. col. 3. cō. 95
Dialectica quō vtrāq̄ syllo, entymemate exemplo, & c. lib. primo. c. 2. col. 3. cō. 4
Densatio, siue profyllogizatio duplex, altera vtriusq̄ p̄positionis altera vero alterius p̄positionis natura. lib. primo

char. 45. col. 2. com. 147
Duplicariui syllo, et reduplicariui q̄ differētia sit iter eos. li. 2. c. 53. col. 4. cō. 26
Enunciatio p̄positio, problemata siue qomodo, et cōclusio sunt idē, sed differunt rōne, et quō li. p̄mo. c. 9. co. 4. c. 22
Esse & non esse possunt accipi duobus modis, & pro cōposit one vel diuisione, & pro affirmatiue de inesse et negatiōe de nō inesse. li. p̄mo. c. 10. c. 4. cō. 24
Enthymema quomodo efficitur. li. primo. char. 2. col. 2. com. 4
Exemplum quomodo efficitur. lib. primo. char. 2. col. 2. com. 4
Ea que sunt, alia sunt a natura, alia ab intelligentia. lib. 2. char. 68. col. 4. cō. 83
Ea q̄ sūt ab intelligentia, alia sūt ab ipsa arte, alia a fortia. li. 2. c. 68. co. 4. cō. 83
Ea que sūt, duplicia sunt, aut que specie eodem modo sunt, aut que specie eodē mō sic se hnt. lib. 2. c. 72. col. 2. cō. 99
Echinū quid sit. lib. 2. c. 79. col. i. cō. 124
Finis duplex ē, intrinsecus adueniēs, et extrinsecus accidēs. li. p̄mo. c. 22. c. 4. cō. 65
Finis disputationis est victoria. lib. primo. char. 36. col. 4. com. 122
Flexuosa linea quid sit. lib. 2. char. 73. col. 4. com. 104
Factum potest accipi dupliciter, pro facto completo, & pro facto incompleto. lib. 2. char. 71. col. i. com. 94
Gēus duplex ē, v3 gēus scia, et gēus p̄dicamēti. lib. p̄mo. char. 35. col. i. cō. 114
Generis diuisio, alia p̄ma siue imediata, alia remota. lib. 2. ch. 74. col. 4. cō. 107
Hęc p̄p̄o nulla subā ē q̄ritas logicę exponitur dupliciter, aut p affirmationē, aut assumendo medium infinitanter primo char. 46. col. 4. com. vltimo
Hęc p̄p̄o omnis qd̄ est questio mediū bifariam intelligi potest, aut in predicatione causati, aut i predicatione formali. lib. 2. char. 50. col. 4. com. xi
Inuentio duplex ē, artium. f. & syllogistica. lib. primo. char. 5. col. i. com. 6
Inuentio syllogistica, aut dialectica est, aut demōstratiua. li. p̄mo. c. 5. cō. i. cō. 6
Inuentio quō fiat. li. p̄mo. ch. 4. col. 3. cō. 6
Inuenire quid sit. li. p̄mo. c. 4. col. 3. cō. 6
Ignorantia duplex, secundum negationem, & secundum priuationē. lib. primo. char. 37. col. ij. com. 123.
Ignorantia dispositionis triplex est apud Plat. aut secundū materiā, aut secundum formam syllogistorum, aut secundū vtrumq̄. li. primo. c. 37. col. 2. cō. 123
In naturalibus triplex ē notitia i scientia demōstratiua. li. primo. c. 8. col. 4. c. 20
In omni demōstratione tria sunt, propositiones. f. concessa, & queq̄ta. lib. primo. char. 35. col. 2. com. 115
In generabilibus cōuenientias causa cū causato est respectu huius verbi sio. In aternis vero ē respectu huius verbi sū, es, est. lib. 2. char. 69. col. 2. cō. 85.
Inductio quō fiat. li. primo. ch. 2. co. i. c. 3
Interrogatio aliq̄ sit ad accipiendū respondentis cōsensum: aliq̄ ad intelligē dum terminos vt ex illis propositio intelligatur. lib. primo. ch. 26. col. i. cō. 78
Impossibile aliter se habere potest dupliciter esse, aut ex hypothesi, aut absolu-

te. lib. primo. char. 7. col. 2. cō. 13.
Idēitas duplex est, simpliciter, & secūdu quid. lib. primo. ch. 32. col. i. com. 97
In geometricum duplex, aut q̄ penitus est in negatione geometrię, aut q̄ male & inscienter complexum est. lib. primo. char. 37. col. 3. com. 124
Intantia in mathematicis bifariā fieri potest, aut tentatiue, aut litigiose. lib. primo. char. 38. col. 4. com. 128
Instrumēta sciendi siue modi sunt duo, alter demōstratio, definitio alter. lib. 2. char. 47. col. i. com. primo.
Inductio duplex est, altera cum sufficiētia, altera vero in q̄ iducunt singularia sed non omnia. li. 2. ch. 47. col. 3. com. 2
In quāstro idē ē, quia ē, & si ē, & ipsum ē & alteri resse. li. ij. ch. 60. col. 4. cō. 51
In accidentibus idē est, si ē, & quia ē, sicut idem est scire propter quid est, & quid est. lib. 2. char. 63. col. 2. com. 63
Licē recte bifariā sūt, aut s̄p̄liciter recte, aut secūdu qd̄ li. p̄mo. c. 20. co. 4. cō. 60
Latere bifariā ē. li. p̄mo. c. 37. co. i. cō. 122
Linea circularis quid sit. lib. 2. char. 73. col. 4. com. 104
Medium terminum corrumpi pōt intel ligi dupliciter, secundū formam tantum hoc ē secundū significationē, & secūdu formā et mām. li. p̄mo. c. 24. co. 2. cō. 71
Medium nō conuerti tribus modis esse potest. lib. primo. ch. 41. col. 3. com. 137
Modus inueniēdi definitionem duplex est, compositio scilicet, & diuisio. lib. 2. char. 72. col. i. com. 110
Mgdi populi q̄ sint. li. 2. c. 67. col. 3. cō. 78
Necessariū duplex, incomplexum v3, et cōplexum. lib. primo. ch. 7. col. 2. cō. 13
Necessarium, aliud simpliciter, aliud secundum qui li. p̄mo. c. 22. col. 2. cō. 64
Necessitas quod modis accipitur apud Aristotelem. lib. 2. cha. 68. col. 3. com. 82
Non omnis hypoteticus. syls pōt reduci i figurā. li. p̄mo. c. 22. col. 4. cō. 64
Negatio tribus modis sit. lib. primo. ch. 45. col. 4. com. 149
Numeri alij sunt primi siue incompositi, alij secūdi seu compositi. lib. 2. char. 72. col. 4. com. 101.
Nomina aliquando sunt manifestiora rationibus, & aliquando est econtrario. lib. 2. char. 67. col. 4. com. 79
Opposita quadrifariam opponuntur, priuatiue, contrarie, relatiue & contradictorie. lib. p̄mo. char. 9. col. 4. com. 22.
Omnis definitio que dicit causam dicitur formalis. lib. 1. ch. 66. col. i. com. 73
Otr̄ quot expōnes h3 li. 2. ch. 47. co. 4. c. 2
P6 duplex ē. lib. p̄mo. ch. 10. co. 4. cō. 24
Positio particularis dignitas dici potest. lib. primo. ch. 10. col. 2. com. 23
Petitionis, & dignitatis que differentia sit. lib. primo. ch. 10. col. 2. com. 23
Petitiois due sunt species secundum Philoponum. li. primo. ch. 10. col. 3. com. 24
Propositio imediata quid sit. lib. primo. char. 45. col. 4. com. 149
Propositio imediata duplex est, positio. f. & dignitas. li. p̄mo. c. 10. co. i. cō. 23
Propositiones imediata, alia per se omnibus creditā & omnibus hominibus cōiter conuatiatā, alia vero non.

T A B V L A

lib. primo. ch. 32. col. 3. com. 104
 Predicatum duplex est, alterum qd pre-
 dicatur, & non inhetet sbo, Alterū qd
 predicat & inhetet li. i. c. 22. co. i. cō. 63
 Primus et secundus modus predicatorū
 per se quō sūt necessarij ad dēmonstratio-
 nē. lib. primo. ch. 18. col. 2. com. 25
 Probatio, & expositio quomodo diffe-
 rant. lib. primo. ch. 46. col. 4. com. v1.
 Petitio principij quinq; modis sit. lib. 2.
 char. 54. col. 3. com. 27
 Problema, & conclusio quomodo diffe-
 rant. lib. 2. ch. 78. col. 2. com. 123
 Quę saepe sunt bifariam cōsiderari pos-
 sunt, vt vniuersalia, & vt particularia
 lib. primo. char. 29. col. i. com. 93
 Quę sepe sūt possit cōsiderari, vt i actu,
 & vt i potētia. li. pmo. c. 29. co. i. cō. 93
 Qui intelligit aliquid per syllogismū du-
 plex ē pōt, alter p dialecticū, alter p dē-
 monstratiōnē. li. primo. c. xi. col. 3. cō. 27
 Quę sitū i plus ē qd li. 2. c. 47. c. 2. co. i.
 Quę sit, et me. pnt ē idē li. 2. c. 79. c. 2. c. 125
 Quę sitū qd de concessio demonstratiū
 pōt accipi prout actu subiecto vel con-
 cesso inē, & prout aptitudinē subiecto
 competat lib. 2. char. 85. col. 2. com. 145
 Quę sit & cōcessa quō diuersificatur in
 quęstionibus lib. 2. char. 48. col. 3. cō. 4
 Quatuor probationes simplicij qd tm
 quatuor sint quęstia. li. ij. c. 48. co. 2. cō. 4
 Qd qd ē & si ē scdm sūm vna & eadē
 ē, rōne aut diuersificat. li. 2. c. 49. c. 3. c. 6
 Quomodo nec inductio dēmonstrat: nec
 diuisio. lib. 2. char. 56. col. 2. com. 33
 Reminisci qd sit. li. pmo. c. 4. col. 3. cō. 6
 Resolutio in mathematicis facilis est, p
 poter tria li primo. c. 39. col. 4. com. 130
 Regula propositionum immediatarū. li.
 primo. char. 45. col. 3. com. 148
 Reduplicatiuus syl' duplex, aut rei, aut
 intentionis. lib. ij. ch. 35. col. 4. com. 26
 Rerum generabilitū causa eadē sepe ē co-
 æua effectui. lib. ij. ch. 69. col. ij. com. 85
 Recta linea qd sit. li. ij. c. 73. col. 3. cō. 104
 Rationalis scientia dupliciter nobis ad-
 uenit, aut p doctrinā & disciplinā, aut
 per inquisitionē, quę inuentio dicitur. li.
 primo. ch. 4. col. ij. & circa finem cō. 6
 Scientificū duplex ē. li. i. c. 7. col. 3. co. 15
 Scire a demonstratione quomodo differat.
 lib. primo. char. 6. col. 2. com. 11
 Scia duplex ē, alia p demōnē, alia qd ex
 se fidē habet. li. primo. ch. 7. col. ij. co. 14
 Syllogismi sūt i triplici differētia, alij. n.
 sūt sciētifici, alij captiosi, & slij iter hos
 medij. lib. primo. char. 6. col. 3. com. xi.
 Syllogismorū quatuor sunt species se-
 cundū Philoponum. li. i. c. 15. co. i. cō. 39
 Syllogismus sophisticus triplex est, aut
 qui ex falsis syllogizans, seruat formā,
 aut qui ex verbis, non seruat formam,
 aut qui ex falsis, non seruat formam li.
 primo. char. 37. col. ij. com. 123
 Syllogismi demonstratiui quomodo diffe-
 rant a dialecticis. li. i. c. 39. co. 3. cō. 130
 Syllogismus expositorius, vel resolutio-
 rius quomodo monstratur digito. lib. ij.
 char. 60. col. i. com. 47
 Singulare duplex ē, qd dā dē subiecto aliq
 dē vt accētia, & qd dā non de subiecto
 aliquo vt substantiē li. i. ch. 4. col. i. co. 6

Socrates ē aīal p accētia. li. i. c. 28. c. 4. c. 92
 Substantiā dē quo p dicitur vniuersalitē p dī-
 cat trisariā pōt cōsiderari aut respectu
 suę substantię, aut respectu suę eētē, aut re-
 spectu suorū suppositorū. li. i. c. 19. c. 2. c. 55
 Sufficiens duplex est, simpliciter, & in
 genere. lib. i. char. 35. col. i. com. 114
 Secunda & tertia figura quomodo den-
 sentur, & augmententur per prima
 lib. primo. char. 45. col. i. com. 147
 Substantia multiplex ē, alia. n. secundū rē
 & modū vt prima substantia, alia se-
 cundum rē & non modum vt dētia, &
 alia secundum modum & non rem vt
 accētia abstracta, et cōcreta respectu
 p dicatorū sui generis. li. 2. c. 52. co. 3. co. 2
 Sub gñe tot sūt coordinatiōes qd sūt spēs
 sub ipso contēte. li. 2. ch. 76. col. 4. c. 117
 Signum quomodo differat ab accidēte.
 lib. 2. char. 80. col. 3. com. 133
 Suppositio duplex, simpliciter, & in ge-
 nere. lib. 2. ch. 34. col. i. com. 110
 Scientia demonstratiua, & demonstratio
 in quo differant. li. 3. ch. 82. col. 3. co. 137
 Tertius & quartus modus predicatorū
 per se non sunt necessarij ad demōstra-
 tionem. lib. i. char. 18. col. 2. com. 51
 Tota quod modis accipiat apud Ari-
 stotelem. li. i. char. xi. col. 2. com. 26
 Tentare duobus modis est. li. primo. c.
 37. col. i. com. 122
 Tibicines qd sint. li. i. c. 44. co. 4. co. 139
 Tam diuidens, qd iducens ali quid osten-
 dit, sed vterq; sumit a respondente.
 lib. 2. char. 58. col. 2. com. 40.
 Triangulus, & pro subiecto, & pro pas-
 sione accipi pōt. li. 2. c. 60. col. 2. com. 51
 Tres causę de lunę eclipsis assignatę fue-
 runt ab antiquis. li. 2. c. 63. col. 3. co. 64
 Vniuersale trisariā dē. li. i. c. 18. c. 4. c. 52.
 Vniuersale definitū in i. perihementis
 quomodo differat ab vniuersali definitū
 in hoc lib. i. char. 18. col. 4. com. 52
 Viceris circularis tarditas ad sanandum
 vna causa est, quia circulus omnibus
 figuris isoperimetris valde capaxior ē,
 Alia causa quę melior videtur, est quia
 partes fanelescentes nō adiacent, neque
 prope sunt, sed procul, iccirco natura
 permolestē concludit, & iungit ipsas
 partes. li. i. c. 44. col. i. co. 144
 Vbi supra lunam esse mos tempore de-
 fectus per sensum nos tria perspicere-
 mus. lib. 2. char. 50. col. 3. com. 10.
 Vnum contrarium ita se habet ad pro-
 priam definitionem sicut alterum ad
 suam lib. 2. char. 59. col. i. com. 44
 Vtilitas diuisiue methodi ē ostēdē vni-
 tatē definitiōis. li. 2. c. 74. col. 2. co. 106.
 Ne quid hac in nra additione desyderes
 candide lector, uisum est nobis ea Indi-
 cis fragmenta seorsum eudere, quibus
 Gallica impressio nram excelluerat.

Indicis Additio.

Accidens aliquod an possit esse
 necessarium, pag. 26. col. 3
 Accidens omne an habeat pro-
 prium substantiam. 26. 3
 Accidens an definiti possit 65. 2
 Accētia qd sūt rei qd dā itimius sūt. 62. 4
 Accidentium varietas & distinctio. 25. 4

Aequiuocum non definitur. 77. 3
 Affectio an sit eadem oibus subit. 82. 4
 Alex. Aphrod. dē dē aduersus Philo. 1. 1
 Alex. & Philop. dē dē iū i expōitiōe. 1. 1
 Alex. Phrod. refutatio. 31. 2
 Anacharsidis ratio, quare nō sint tribi-
 cines in Scythia. 42. 4
 Analogia multiplicata quid sit. 39. 1
 Analoga quomodo definiantur. 78. 2
 Analiticorum liber quare dicatur. 1. 2
 Anguli recti naturalis cā, qd dē dē. 66. 3
 Animalia memoriā post sensum seruā-
 ria sunt perfecta & contra. 84. 1
 Animalia memoriā eorū habent qd
 fortiter mouerunt sensum. 94. 1
 Animalū receptacula quot sint. 74. 1
 Anonymi cuiusdam graci expōitiō. 1. 3
 Apollinis oraculum de duplatione alta-
 ris cubica. 27. 4
 Arbores quę frondes nō amittāt facile.
 Arbores, quę cito defrondescunt.
 Argumentationis quatuor sūt spēs. 1. 4
 Arist. qd intelligat p quia est, & qd ē 3. 2
 Arist. qd tū dē p cōgnitū dicat i demōne
 Arist. cur idem reperat. 26. 1 (3. 3)
 Arrythmon duplex est.
 Axiōa an sit p se necessariū. 33. 4. (splex
 Axiōa duplex, vñ cōtradictiōis, alterū
 Axiōa cōdictiōis an sit demōne. 34. 4
 Axiomata an faciant scire. 31. 1
 Axiōata quō differāt a suppositionibus.
 Axiomata, quō differant a petitionibus
 Causarum quatuor genera. 66. 2
 Cā malis i qbus coicidit cū foali. 66. 4
 Cā finalis p efficiētē demāri pōt. 67. 3
 Causa quō eodē spē i generabilibus. 69. 2
 Cā pterita, an possit eē mediū effectus.
 Cā media, qd sit i generatiōe. 70. 4. (70. 1
 Cā eadē & diuersa i nūeris et lineis. 81. 4
 Causatum non facit scire causam. 26. 3
 Causę quō dicant i demōne scibilis. 83
 Causę simul sūt factę cū effectibus. 69. 3
 Cā nō simul exātes cū effectibus, quō
 Causę rei & combinatio. 26. 3 (sint. 69. 3
 Chriippus quō Deū esse ostēdit. 62. 4
 Circularis demō an fieri possit. 13. 4
 Combinationes octo eorum quę disci-
 mus & cognoscimus. 4. 2
 Cōe mediū, an extraneū dici possit. 31. 4
 Cōclusio necia, an seqē ex cōtēte. 2. 4
 Cōclusio, quomodo pluribus medijs de-
 monstratur. 24. 2
 Cōclusio necia ex nō necessarijs sit. 24. 4
 Cōclusio qd similis ē alicui p pōnū 24. 4
 Contradictio an possit addi medio &
 minori extremo. 24. 2 (tremo. 34. 3
 Cōtradictio an deat addi sup maiori ex
 Cōtradictoria duplex dā dicto de oi.
 Cōtradictorię an possit esse verę. 35. 1
 Contingens an sit causa necessarij. 24. 3
 Cōtētes pōt inferre non cōtētes. 24. 3
 Cōuersio iā prima figura tantū. sit. 14. 3
 Coordinatiōes sūt incōmutabiles. 46. 3
 Cubi duplatio quomodo inueniat. 27. 4
 Deceptiones circa vniuersale. 16. 4
 Definiēdi gñis, quatuor cōsideratiōes hnt.
 Definitio an sit propō. 10. 3 (76. 4
 Definitio non est corruptibilitū. 24. 4
 Definitio quō sit vniuersalis. 44. 3
 Definitio an demonstratur. 44. 4
 Definitio nō ē oium qd est demō. 51. 3
 Definitio et demō an sint de eodē. 52. 3

Definitio an sit solius suba. 52. 3
 Definitio quę dicatur concessum. 52. 3
 Definitio quę dicenda sit propositio. 53. 2
 Definitio & demonstratio differunt. 53. 1
 Definitio vtrū mouet de definito. 53. 1
 Defiō cōuersum p dicitur dē definito. 60. 4
 Definitio aut syllogizetur de definito
 quid oportet. 61. 1
 Definitio quomodo concludatur cum
 reduplicatiōe. 61. 2
 Definitio per alteram definitionem non
 potest demonstrari. 55. 1.
 Definitio formalis per materialem, an
 demonstratur. 55. 2
 Definitio ex duobus absolutis non po-
 test syllogizari. 55. 4
 Definitio vtrū possit de definito p syl-
 logizari definitiuum demonstrari. 58. 3
 Definitio non demonstratur syllogismo
 definitiuo ibidem.
 Definitio vtrum demonstratur syllogis-
 mo hypotetico. 59. 1
 Definitio p definitionē quō ostēdat. 60. 2
 Definitio vniuers contrarij per alterum,
 quomodo probetur. 59. 4.
 Definitio rei & nois lōge differunt. 61. 3.
 Definitio vna p alterā: quō ostēdat. 62. 1.
 Defiō de definito logice pōt ostēdi. 62. 2.
 Definitio est multiplex. 64. 2.
 Definitio nois & rei quō differāt. 64. 3.
 Defiō pp qd, a demōne differat. 65. 1
 Definitio materialis quę sit. 65. 2
 Defiō ois an malis aut formalis sit. 65. 4.
 Definitio dicēs cām an sit formalis. 66. 1
 Definitio quō inuestigari possit. 72. 2
 Definitio soli definito inest. 73. 1.
 Defiō spē cur est picipiū definiti. 74. 1
 Definitio est vniuersalis. 77. 3
 Definitio metaphorica est reijciēda. 78. 2
 Defiōnes sūt principia demōnum. 52. 1
 Defiōnes dē definito nullomō demānt. 21. 2
 Defiōnes nō inducāt qd ē definiti. 60. 4
 Definitiones non demonstrantur. 64. 1
 Definitiones cōstituentia insūt rebus. 73. 1
 Defiōnis partes quō sint ordinadę. 76. 1
 Defiōnis inuestigadē duplex modus. 72. 4
 Defiōnis cū demōne conueniētia. 28. 4
 Defiōni quatuor accōmodant. 44. 2
 Definitiuum genera sunt quinq;. 65. 4
 Defiōnū & demōstrationū habitū. 65. 4
 Demōstratio quę dicat cōiecturalis. 9. 3
 Demonstratio an tantum duabus pro-
 positionibus fiat. 9. 3.
 Demōstratio an sit a cā ad effectū. 14. 3
 Demōstratio quō dicat eē diuersorū. 16. 4
 Demōstratio eē ex necessarijs pbat. 23. 3
 Demonstratio non est corruptibilitū. 28. 2
 Demonstratio quomodo dicatur corru-
 pibilitū per accidens. 29. 1.
 Demōstratio est eorū quę sepe sūt. 29. 1
 Demōstratio ex cōibus nō sit picipijs. 39. 2
 Demonstratio propter quid an fiat in
 secunda figura. 42. 2.
 Demonstratio quia an sit demō. 42. 1
 Demonstratio alicuius, & notum de-
 monstratiōe differunt. 41. 2.
 Demonstratio p quatuor cās sit. 66. 3
 Demonstratio per causā materialem. 66. 4
 Demonstratio per causam finalem. 67. 1
 Demō i futuris a posteriori semper. 71. 1
 Demōstratio ab vltimo facto ad prius. 71. 3

T A B V L A

Demōstratio in qbus fiat circularis. 71. 4
 Demōstratio & scia, quō differant. 83. 1.
 Demōnes quibus fiat propōnibus. 15. 3
 Demonstrationes tria cōplectunt. 26. 4
 Demōnes nō sūt illorū definitiōes. 52. 2
 Demōstrationis ipsius esse, an sint de-
 finitionis. 60. 3
 Demōstrationis & instātē differētia. 33. 3
 Demōstratio p cām remotā, an sit qd. 43. 1
 Demōstrationis pp qd et quia dētia. 43. 2
 Demonstrationis rationem, non facit ex
 alio cognitio. 58. 1.
 Demōstratio continua quę dicatur 65. 1
 Demonstrator an interroget. 35. 4
 Demonstrator an disputet. 36. 4
 Demonstratorem scire est difficile co-
 gnoscere. 30. 4
 Demonstrantur quedam per vnum me-
 dium, quedam per nullum. 68. 3.
 Demonstrantur aliter, quę semper sunt,
 quę alia. 72. 2
 Dialectica: quō differat ab alijs scis. 35. 2
 Dētia inter positionē & dignitatem. 10. 1
 Dētia inter predicari de omni & vtr. 16. 1
 Dialectica an sit particularis scia. 35. 4
 Dētia quō ad definitiōnē sūt accipiēdę. 82. 1
 Dignitas triplex. 3. 3
 Dignitas negatiua an sit, ppō imedia. 9. 2
 Dignitas quid est. 10. 1.
 Dignitas triplex est. 10. 2
 Dignitas p cōgnitio qd nois, an sit. 3. 2
 Distētia duplex. 1. 2
 Discere est equiuocum. 38. 1
 Disciplina an sit singularium. 4. 4
 Disputatio quadruplex. 26. 1
 Disputationes quadruplices. 37. 1
 Diuisio a demōne et sylto diuersa. 16. 1
 Diuisio non demonstrat. 56. 3
 Diuisio peccans quō corrigenda sit. 57. 3
 Diuisio an sit prior compositione. 57. 4
 Diuisio non demonstrat. 56. 3
 Diuisio eorum quę sunt 72. 2
 Diuisio eorū, quę insūt alicui semp. 72. 3
 Diuisioe dē definito inuestigari nō pōt. 56. 2
 Diuisiois vsus est assylogisticus. 57. 1
 Diuisiua method' duos h3 pcessus. 56. 2
 Diuisiua methodus: quomodo defini-
 tionem doceat. 57. 4
 Diuisio rerum, diuisio definitionum
 ostenditur. 64. 2
 Diuisioes generis priā & secūda. 74. 4
 Diuisioe generis stat non cognosci om-
 nes species. 75. 2
 Diuisiue methodi vtilitas. 74. 4
 Diuisiue methodi vtilitas secunda. 74. 2
 Diuisiue methodi tria assignantur pre-
 cepta. 75. 4
 Diuidens a respondente sumit ostenden-
 do aliquid. 58. 2
 Doctrina & disciplina quō differunt. 1. 3
 Doctrinę an tm sint quatuor. 2. 2
 Eadem an fiant ex naturę necessitate
 & sine. 68. 3
 Eadem quor modis dicantur. 79. 3
 Eclypsis lunę tres sūt cāe assignatę. 63. 3
 Echo quid est. 79. 3
 Effectus existentia, an causę existen-
 tiam inferat. 79. 4
 Effectus quo genere demōstrationis cau-
 sam ostendat. 80. 2
 Effectus vniuers an sint plures causę. 80. 3
 Effectus an per se causam extraneam

demonstretur. 81. 2
 Effectus vnus per plures causas potest
 demonstrari. 67. 4
 Effectus, qui per plures causas possunt
 demonstrari. 68. 3
 Efficiens causa, quę sit 66. 1
 Empedocles, quam putauit esse causam
 tonitru. 68. 2.
 Ens non est genus. 60. 3
 Enuntiatio quid esse definiatur. 9. 4
 Enthymema, & exēplū sunt rethorū. 2. 2
 Euclidis libri, quare sint difficiles. 40. 1
 Factum factio nō potest esse habitū. 70. 2
 Factū ipsi fieri nō possūt eē habitū. 70. 2
 Factū copulans quid est cum fieri. 70. 3
 Factū posterius an sit immediatum pro-
 ximo facto. 70. 3
 Figura prima demonstrationibus ma-
 xime propria. 44. 2
 Finis quid est. 66. 1
 Finis bonus nullus est a fortuna. 68. 4.
 Fortuna quid est. 66. 2
 Generatiōes diuersimode ad causas effi-
 cientes & finales. 67. 1
 Generis coordinatio quę sit. 76. 4
 Geometra non omnia, quę insunt lineę
 ostendit. 27. 4
 Genus an predicetur de differentia. 52. 3
 Habitū est minus qd immediatum. 70. 2
 Homo quare animal gressibile bipes di-
 catur sine coniunctione. 59. 3
 Imago quid est. 79. 3
 Immediata propositio quę sit. 45. 4
 Immediata quędā sūt, nō tamē pma. 7. 4
 Inductio duplex. 47. 3
 Inducens non demonstrat. 56. 3
 Intelligens p syllogismū duplex est. 81. 2
 Interpretatum circa textum discordia. 1. 3
 Interrogatio an sit demonstratiua. 26. 1
 Interrogatio syllogistica quid est. 35. 4
 Interrogatio geometrica duplex ē. 36. 2
 Intentio libri primi posteriorum. 1. 1.
 Intentio libri secūdi posteriorum. 47. 1.
 Inuentio demātiua ē prior dialectica. 1. 2
 Inuentio quid est & quomodo fiat. 4. 3.
 Inuentio demōstratiua in quibus sit. 4. 4.
 Intrinsecus & extrinsecus finis. 22. 4.
 Iris quid est. 79. 3.
 Iridis cōsideratio cuius sit scētia. 44. 1.
 Linconiensis opinio de p cōgnitū. 2. 3.
 Linconiensis Grossa testa reprobāt. 2. 4.
 Logica facultas ē supior Rhetorica. 2. 2.
 Logica quō vtiur enthymemate. 2. 2.
 Magnanimorū duę coordinatiōes. 77. 2
 Magnanimi qui fuerunt non ferendo
 iniurias. 77. 2.
 Magnanimi qui dextre sustinuerunt ad-
 uersa. 77. 2.
 Magnanimitatis duę species. 77. 3.
 Maiore de scito cum minore absoluta,
 qualis conclusio fiat. 5. 2.
 Materia quid est. 66. 1.
 Mediū quid sit in problematibus. 78. 2.
 Mediū problematis quō inueniat. 78. 2.
 Medium problematis interdum nomi-
 ne caret. 78. 4.
 Medium in questis analogis. 79. 2.
 Medium est ratio primi extremi in de-
 monstratiōe. 82. 1.
 Mediū quō se habeat ad extrema. 81. 3.

Medium est & definitio idem sunt. 66.1. Medium in demonstratione trifariam constituitur. 67.4. Medium idem est preteritorum, presentium, & futurorum. 69.1. Menon's cavillus & eiusdem solutio. 5.2. Methaphysica & dialectica an sint particularium scientiarum. 28.1. Methaphysica quomodo omnium principia demonstrat. 32.1. Methaphysica omnium scientiarum dominia. 30.3. Methaphysice cum alijs disciplinis convenientia. 35.2. Methodus definiti specialissimas. 72.4. Methodus inveniendi definitiones generum. 73.3. Methodus definiti monstrat sufficiens. 77.3. Modi per se an sint tantum quatuor. 17.4. Modi predicandi per se duo ad demonstrationem valent. 18.7. Modi predicandi per se quatuor enumerent. 18.2. Modi predicandi per se & secundum se, an differant. 18.2. Necessaria propositio, & necessario accidens differunt. 24.3. Notitia est triplex in demonstratiua naturali. 8.3. Omne quod generat, generat ex contrario. 85.2. Opinantis & descendentis differentia. 11.3. Opiniones de demonstratione tres. 11.4. Ordo istorum duorum librorum. 1.1. Ordo librorum logicarum. 1.1. Ostensio triplex. 59.4. Ostensio per accidens multiplex. 62.4. Passiones proprie quatuor. 31.4. Passiones quomodo prenoscantur. 31.4. Per se esse tale contingit dupliciter. 33.2. Per se signatorum numerus sit, per causas. 18.1. Per se sunt quatuor significata. 16.3. Philoponi opinio de ordine istorum libri. 1.1. Philoponus intelligit per mathematicas scientias, logicas. 1.4. Plato cubi duplicationem Delijs monstravit. 27.4. Platonis opinio de Ideis. 33.3. Positio quid est. 10.1. Precognita quatuor & quot sint. 3.1. Precognita secundum philoponum quatuor sint. 3.1. Precognitiones quatuor & quot. 3.2. Precognitiones an tantum duae. 3.2. Precognitiones an iter se ferunt ordinem. 3.3. Precognitio nominis quatuor sit necessaria. 3.3. Predicari de omni est multiplex. 3.4. Predicari de nullo cur tacuit Aristoteles. 1.3. Predicandi quot sunt species secundum modum. 17.1. Predicatorum per species quot sunt. 16.4. Predicatum tria requirit ut in sit subiecto vniuersaliter. 21.4. Predicatum vniuersale duplex. 21.4. Predicatum an sit forma subiecti. 38.1. Principia prima necessario cognoscimus ex inductione. Principia primo aut demonstratiua. 84.3. Principiorum primorum cognitio vnde in nobis fuit. 84.2. Principiorum cognitio, an sit scientia, vel alterius rei a scientia. 85.2. Principia prima demonum scibilia sunt per se, quia ex terminorum scientia sciuntur. 85.2. Principia sciuntur ex memorijs, sensibus & experientijs et non solum intellectu. 85.2. Principia quomodo magis sciuntur quam

conclusiones. 11.4. Principia quedam cetera quedam propria. 31.2. Principium demonstrationis quomodo sit in futuris. 71.2. Principia quomodo cognoscantur. 83.2. Principiorum an sit scientia. 83.4. Principiorum hinc an sit cogitatio nobis. 83.4. Priora & notiora dupliciter. 9.1. Probatio & expositio differunt. 46.4. Problematis & propositionis differentia. 9.4. Problemata quatuor dicantur eadem. 79.3. Propositiones maior & minor an prenoscantur. 3.3. Propositio quid est. 9.4. Propositio dialectica quid est. 9.4. Propositio demonstratiua quid est. 9.4. Proposiones ex quibus demonstratio, quatuor sunt. 22.1. Propositiu immediatarum diuisio. 36.2. Propositione vna sumpta nihil syllogizatur. 66.1. Prosylogizatio est duplex. 45.1. Protagoras putauit principia demonstrari. 23.2. Protagora duplex error. 23.2. Quaestio duplex. 6.3. Quaestio sunt quatuor. 47.2. Quaestio an sint equalia inuentis. 48.2. Quaestio & concessum quid est. 48.1. Quaestio & concessum an idem sint. 54.3. Quaestiones an sint tantum quatuor. 48.2. Quaestionum differentiae. 48.4. Quaestionum diuersitas in posterioribus & topicis. 48.3. Quaestione si est vtrum mediu querat. 49.1. Quaestione an est, vtrum mediu querat. 49.1. Quaestio quia est an sit simplex. 49.2. Quaestio omnis est medij, quomodo intelligat. 50.3. Quaestiones oibus, an querat causa. 49.3. Quaestiones compositae & simplices. 62.3. Quia est quare queritur. 47.3. Quia est an sit, quatuor uel precognitio. 47.3. Quia est & si est, idem sunt quatuor. 64.2. Quid est dupliciter dicitur. 64.3. Ratio vna dicitur dupliciter. 64.4. Receptio subiecti et passiois quatuor sit. 82.1. Resolutius processus. 9.4. Scibile quid est. 7.1. Scientia an sit non entis. 8.1. Scientia et intellectus sunt huius semper. 85.1. Scientia nullum genus notitiae certius, nisi sit ipse intellectus. 85.1. Scientia quo a demonstratione differat. 6.1. Scientiae diuersae quomodo vtuntur eisdem propositionibus. 27.2. Scijs ad subalternationem tria requirit. 27.4. Scientiae cuius sit demonstrare lineam pulcherrimam. 28.1. Scientiae quae dicantur sensitiuae. 43.4. Scientiae subalternae quomodo conueniant. 43.2. Scientia quaeuis de proprijs disputat. 36.4. Scientiae quomodo communicent. 35.1. Scientiarum principia quo nobis insunt. 84.2. Sciendi duo instrumenta. 47.1. Scijs quod est, praerequit scire quia est. 59.4. Scintillare, quare res nota uisibilia apparent. 40.4. Scire simpliciter quid est. 6.1. Scire causam, an sit scire definitionem. 6.2. Scire ex quibus contingat. 9.4. Scire per se & propter quid, idem. 26.2. Scire per accidens contingit dupliciter. 31.3.

Scire quia & propter quod quo differat. 40.1. Sciri & nesciri idem, vtrum constringat. 6.1. Sensus inest hominibus a natura. 84.2. Selsatio hominibus in est ex sensibilibus, ex quibus memoria. 84.2. Sentire res singularis, sensus uero res vniuersalis. 84.3. Septem quid est. 79.1. Signum ab accidente differat. 51.2. Simplicius quomodo probet definitionem non demonstrare. 56.1. Singularia quo ordine praecedant vniuersalia. 77.4. Si est & quod aliquo simul habentur. 63.1. Si est, & quia est, in accitibus idem sunt. 63.2. Species quae nihil habent commune quomodo definiuntur. 74.1. Specie facilius est definire quod genus. 75.2. Speusippus utilem methodum diuisivam dicit. 75.1. Speusippus reprehenditur dicens omnem differens, alterum. 75.2. Stoici quomodo deum probant. 62.4. Subdiuisio quid dicatur. 74.4. Subiectu trifariam considerari potest. 19.2. Subiectum omnem demonstratiuum an sit contentibile. 19.2. Subiecta propria quatuor sint. 31.4. Subiecta quomodo prenoscantur. 31.4. Sufficiens dicitur dupliciter. 35.1. Sufficiens eorum quae requiruntur ad definiendum. 76.3. Suppositionis duae species. 10.4. Syllogismi captiosi duplices sunt. 6.3. Syllogismorum triplex est differentia. 6.3. Syllogismorum diuersorum sunt diuersae propositiones. 8.4. Syllogismus ex demonstrabimus an sit demonstratio. 8.2. Syllogismus non sit vno termino positio vel propositione. 11.2. Syllogismus ab effectu ad causam, an sit demonstratio. 14.2. Syllogismus hipoteticus an reducatur ad aliquam figuram. 22.4. Syllogismus quatuor, et propter quod, differunt. 25.1. Syllogismus ex demonstrati an sit demonstratio. 30.4. Syllogismus Sophisticus triplex. 37.2. Syllogismi in secunda & tertia figura an sint paralogismi. 39.1. Syllogismi dialectici, quo differant a demonstrationibus. 40.1. Syllogismi augentur dupliciter. 40.1. Syllogismi secundae & tertiae figure, quomodo augeantur per primam. 45.1. Syllogismus reduplicatiuus quo fiat. 53.4. Syllogismus reduplicatiuus est duplex. 53.4. Syllogismus reduplicatiuus varie potest fieri. 54.1. Syllogismus definitiuus quid est. 58.5. Syllogismus a causa ad effectum. 70.1. Syllogismus & inductio quomodo potius faciunt nota. 2.1. Termini sciuntur intellectu. 85.2. Tonitruum quid est. 63.4. Topica ratione genus et differentia quomodo ostendatur. 75.4. Vniuersale quid sit. 18.4. Vniuersalia an sint aeterna. 28.4. FINIS.

LIBER PRIMVS AVGVSTINI NIPHI MEDICES in Libris Posteriorum, Comentariorum Liber Primus.

MANIS doctrina, omnisque disciplina intellectiua ex antecedenti cognitione fieri solet.

Omnis doctrina, & omnis disciplina discursiua, ex praesenti sit cognitione.

ANTEQUAM ad textus expositionem veniam. Primo de ordine huius libri ad caeteros agendum nobis erit. Secundo agendum de demonstratione, de qua liber iste agit: necessitate: quibus exploratis ad textum reuertemur. Primum ad primum in comenarijs Philoponi videtur magna controuersia atque incostantia. Primo enim, asserit hunc librum esse finem totius logici negotij. Secundo asserit hunc librum esse ante Sophisticos: & Topica. Inquit, n. ait hunc librum totius negotij logici esse finem: videtur enim ponere vltimum. In quantum vero eum ponit ante Sophisticos: & Topica: vix eum non ponere vltimum sed quartum: quoniam post librum priorum. Ergo non est certum quem locum teneat liber iste. Dicendum ergo hunc librum esse finem & vltimum secundum ordinem causae finalis: vt exponit Philoponus: quoniam syllabus simpliciter est gratia syllogismi demonstratiui: & gratia syllabus demonstratiui sunt propositioes: & gratia propositioes sunt decem simplices voces ergo liber predicamentorum est gratia libri de interpretatione et lib. de interpretatione est gratia libri de demonstratione. Praeterea syllabus dialecticus est gratia demonstratiui: vltimum praebilia sunt gratia verorum & necessariorum. Amplius philosophicorum liber est gratia huius libri: quoniam obliquum est gratia recti. Ergo ordine causae finalis hic liber est finis totius negotij logici. Ordine vero doctrine est tertius. Primus enim est de decem vocibus. Liber predicamentorum. Secundus est liber de propositionibus. qui est perihermenias. Tertius liber priorum: qui est de syllabus simpliciter. Quartus est liber posteriorum: qui est de syllabus demonstratiuo. Quintus est liber topicorum, qui est de syllabus dialectico. Vltimus est liber elenchorum: qui est de syllabus sophisticis. Quod autem liber de syllabus demonstratiuo praecedat librum de syllabus dialectico: patet. quoniam essentialius ipsi syllogismo est demonstratiuus: quam probabile vti nunc supponatur. Quod est liber topicorum sit prior libro philosophicorum: eo patet: quia rectum est prius obliquum. Sed occurrit: liber topicorum est de inuentione: liber posteriorum est de resolutione. Sed inuentione est prior resolutione. Ergo liber topicorum est prior resolutione dialectica: & inuentione demonstratiua est prior resolutione demonstratiua. At inuentione demonstratiua est prior resolutione demonstratiua. At inuentione demonstratiua est prior resolutione dialectica: & sic liber posteriorum: qui est de inuentione & resolutione demonstratiuis: erit prior lib. topicorum: qui est de inuentione & resolutione dialecticis: Quando ergo dicunt inuentionem esse priorem resolutione: verum est: compa-

rando inuentionem ad eius resolutionem: quae attinet ad ipsam. Haec de ordine. Post haec de necessitate dicamus. Nam Philosophi egent demone vt dirigant ad partes philosophiae speculatiuae & practicae. Vt n. faber discernit lignum rectum a tortuoso rubrica vtes. Ita Philosophus secundum speculationem discernit verum a falso. Secundum praxim autem bonum a malo demone. Quare demone philosophi opus est ad directionem vtriusque philosophiae partem: haec de necessitate. Sed dubitabis nam resold esse non potest: nisi praecedat inuentione: ergo liber iste est de inuentione & resolutione: ergo huius inscribitur liber analyticorum: hoc est resolutiuorum. Dicendum a fine vniuerso quod denominari iustum esse. Et quia in scientificis resold est finis inuentionis. In probabilibus & dialecticis inuentione est finis resolutionis. Iure hic liber cum ad scientias ordinat: Analyticorum inscribitur. Liber vero topicorum: cum ordinat ad disputationes: vbi finis est inuentione topicorum inscribitur: hoc est locorum: quibus dialecticus vti ad disputandum. Post haec ad textus exponem venio, vbi Aristoteles haec conclusionem intendit Omnis doctrina: & omnis disciplina discursiua fit ex praesenti cognitione. Vbi animaduertendum (vt ex comenarijs Philoponi colligimus) quod Aristoteles intendit declarare ex quibus est syllabus demonstratiuus: vt parte illa patebit. (Si igitur est scire: vt posuimus) intendit ergo hoc praecedit secundum suum ordinem ex magis vltibus ad minus vltis: & primo declarat quod demonstratio sit ex quibusdam praecognitis: quo declarato: mox quod non sint haec: declarabit. Volens vero declarare quod demonstratio sit ex quibusdam praecognitis. Primo vbi demonstrat: quod omnis doctrina & omnis disciplina discursiua fiat ex praesenti cognitione: & ita ex quibusdam praecognitis cui vult esse subintelligenda minor: vt tota ratio sit haec. Omnis doctrina: & disciplina discursiua est ex quibusdam praecognitis subaudi tu. Sed demonstratio est doctrina vel disciplina discursiua. Ergo demonstratio fit ex quibusdam praecognitis. Ergo ordo secundum suum modum: est iste: vt primo habeat quod omnis doctrina: & omnis disciplina discursiua fiat ex quibusdam praecognitis, vt ex hac habeat: quod omnis demonstratio fiat ex quibusdam praecognitis. Postea declarat quod dupliciter sint illa praecognita: & quatuor sint: vt ex his habeat ex quibus & quilibet praecognitis sit demone. Haec de ordine ex comenarijs Philoponi colligimus: & de sensu conclusionis propositae. Sed quo ad verba attinet: disputat Philoponus cum Alexandro quod Aristoteles per cognitionem intelligat: quod asserit omnem doctrinam: & omnem disciplinam discursiua fieri ex praesenti cognitione. Alexandrus enim per cognitionem inuentionem intelligit. Vbi animaduertendum (vt Plato inquit) discentiam duplicem esse. Altera: quae inuentione dicitur: vt quoniam per nos ipsos sine libris & praecceptoribus aliquid discimus ut primi Philosophi ex admiratione didicerunt. Altera quae disciplina vel doctrina dicitur: vt quoniam discimus ab altero. s. vel libro: vel praecceptore. Vult igitur Alex. quod omnis doctrina & omnis disciplina discursiua fiat ex praesenti cognitione: hoc est ex praesenti inuentione. Obicit autem Philoponus primo quia Aristoteles infra ostendit inuentionem fieri ex praesenti cognitione: & sic vult inuentionem sub doctrina & disciplina huius. Secundo siue Aristoteles dicitur siue non: verum est quod inuentione quaedam disciplina est: quae sit ex praesenti cognitione sensitiua: quae si omnis disciplina ex praesenti sit cognitione: erit processus in infinitum: si per cognitionem inuentionem intelligit. Propterea Philoponus vult Aristoteles per cognitionem intelligere simpliciter cognitionem: quae sit illa: satis enim sibi est: vt omnis discursiua doctrina vel disciplina sit illa. Suis. sup. Poste.

De necessitate huius libri.

dubitatio

Solutio. Quare dicitur liber Analyticorum.

F

esse text. exp. phi. top. T. 5. hui.

G

Syllabus text.

H

Disputatio Phil. cum Alex. circa uerba text. Quid Analyticorum. Dialectica duplex.

Obicit Alex. Philop. 1. ostendit. 2. ostendit.

Opio sua

L disciplina fiat ex aliq̄ quavis p̄existēti cognitione: nā statim expō et speciatim: q̄ dñā illa fit. P̄ Sigs̄ velle posset Alex. defendere: q̄ Alex. loquutus ē de doctrina & disciplina q̄ in discipulo fit p̄ auditū: & ab alio. tenēdo ergo sic: tunc verū ē qd̄ dicit: q̄ oīs doctrina & oīs disciplina fit ex inuētione: qm̄ primū philosophātes ex inuētione cōperūt doctrinas ad vnū librū colligere. Philop. vero vlius intellexit p̄ doctrinā & disciplinā discursiua, oēm sciam siue ab alio, siue a se habitā & sic p̄ cognitionē intelligit qd̄ vlius q̄ fit inuētio, vt dicitur est. Præterea doctrina & disciplina vt Philop. monet, subto qd̄ eadē sunt, dñt aut̄ solū habitudine, velut. n. via ab Athenis ad Thebas, & a Thebis ad Athenas habitudine qd̄ differūt, subto vero eadē sūt, ita in disciplina & doctrina, a p̄ceptore. n. in discipulū, q̄ vt actio intelligit, doctrina noiā a discipulo vero, vt q̄ dā passio, q̄ in ip̄o existat, disciplina dicit. Dixit aut̄ recte q̄ omnis doctrina: & oīs disciplina fiat ex p̄existēti cognitione & nō ex p̄existēti disciplina, qm̄ in infinitū sermo p̄grederet. P̄ Præterea. Recte addidit verbū illud dianoetice: hoc ē discursiua, nō vt Philop. scdm̄ alterā expōnē dicit ad cōtradictionē sensitiuæ cognitionis, q̄ nō sp̄ fit ex p̄existēti cognitione (qd̄. n. nix sit albiō margarita, nō fit ex p̄existēti cognitione, qm̄ sensus docet, dato q̄ nulla p̄sit cognitio). Nā cognitio sensitiua n̄ ē doctrina nec disciplina. Mō nihil differt p̄ aliqd̄ ab alio qd̄ nō ē in gñe. Quare cū sensitiua cognitio nō cōtineat sub doctrina, nō pot̄ priuilegia illa discursiua eē id p̄ qd̄ differt a cognitione sensitiua vel facilius. Per dñam gñi additā n̄ dñt, nisi q̄ sub gñe sunt, & nō ea, q̄ sunt extra genus. At sensitiua notitia, sub doctrinā gñe vel disciplinā nō cōtinet. P̄ Aliter dicendū verbū illud eē additū, nō qd̄ dñt cā sed vt vlius eēt qd̄ dicit, nā est discursus multiplex vt enthymema. Exēplū; Inductio, & Sylls̄, vt cōplecteret oēm discursum, dixit q̄ oīs doctrina & oīs disciplina discursiua hoc ē q̄ ē aliq̄ discursus, vel sciētia habita p̄ quē uis discursum, fiat ex p̄existēti cognitione. Aut fortasse hoc dixit ad dñā doctrinā de finitiuā, de q̄ nō est nūc sermo. P̄ Sed q̄ritur cur Arist. cepit ponere hāc cōclonē simplr̄ sine aliq̄ p̄tula denotare, aut principii, aut cōtinationē ad p̄cedētē librū. Præterea cur p̄termisit p̄mitti, cū sit p̄uatio ad sequētia tertio Rhetoricorū. Quidā Anonymus græcus Arist. interps̄ asserit eodē eē fragmētatiū: & ita asserit eē credētū in textu desicere p̄tula executiua q̄ est igit̄, vel ergo, cuius cām asserit, qm̄ in primo primorū posuit p̄mitti, cū inq̄t, p̄pe principii. (His vero determinatis. Dicēdū est p̄ quæ, & qn̄, et quo mō fit oīs sylls̄, postea vero dicemus de oī demōne.) Ecce q̄ in libro priorū huius libri p̄mitti fecit. Quare cū p̄mitti p̄mitti nūc exeq̄, & debet sic legi. Oīs igit̄ doctrina & reliq̄. Hęc q̄ Anonymus Arist. interps̄ fingit an verū sit, dubito. nā aliq̄ græci Arist. interps̄ nihil dixērūt, hñ aut̄ arbitror cōsideratiōe eē dignū. Hinc patet eorū error, q̄ dicit Arist. p̄mitti qd̄ ip̄m scire sit. Nā ip̄m scire ē hic p̄cognitū, atq̄ cōcessū, ergo nō q̄ritur, n. n. fieri pot̄ vt idē sit nobis p̄cognitū, & q̄ritur. Qd̄ vero scire sit nobis p̄cognitū hinc patet: q̄ scire demōne colligit: q̄ ē subiectū & cōcessū: & p̄cognitū in hoc libro. Decepit aut̄ eos: q̄ Arist. ip̄m scire nō p̄bat: sed defendit solutiō. Menōis cauillat defendē p̄ ossimus aliqd̄. qd̄ n̄ p̄babimus. P̄ Id si omnes quo sunt pacto cōsiderabimus manifestum profecto fiet. Mathematica nāq̄ scientia illo comparatur modo, & quæq̄ ceterarum artium.

Manifestum autem hoc speculantibus in omnibus. Mathematica enim scientia per hunc modum sunt, et aliarum unaquæque artium. Oēs asserunt Arist. nūc phare eā cōclonē: quā p̄posuit: qd̄ ē Philop. Alexā. & Them. annuūt: sed de mō p̄bādī nō oēs eodē mō sentiūt: vñ vt ad Iuniores descendā. P̄ Egidius romanus bonus Arist. interps̄ ait Aristotelē eā cōclonē sic inductione phare. Principiorū doctrina ac disciplina ex p̄existēti fit cognitione: & cōclonē doctrina vel disciplina fit ex p̄existēti cognitione. Ergo omnis doctrina & omnis disciplina fit ex p̄existēti cognitione: nā nulla alia ē p̄ter has. P̄ Sed Iuniorū nōnulli obijciūt. Primo q̄ inductione nō sit sufficiens: nā cognitio rei singularis: q̄ p̄ phatasma habet: & cuiuscq̄ rei definitio doctrinā & disciplinā sunt: & tñ neutra ē aut principiorū: aut cōclonē. Scd̄o falsum est qd̄ assumit: nā licet cognitio cōclonē ex p̄existēti fiat cognitio: nō q̄libet principiorū notitia fit ex p̄existēti cognitione: qm̄ nō notitia primorū principiorū: nec q̄ doctoris traditio: nec q̄ p̄p̄rijs iuctis fit. P̄ Sed pace horū dixerim: hęc friuola sunt. Primū qd̄: qm̄ ea singularis notitia: q̄ p̄ phatasma fit: nec doctrina: nec disciplina ē discursiua: de q̄ cōclō loq̄t. Scd̄m vero: qm̄ definitiua notitia nō discursiua ē: vel dato q̄ eēt discursiua: de ea in lib. 2. dicit: & est principij: est. n. definitio omnis demōnis principij Tertij iterū friuolū ē: nā principia oīa memoria: & obseruationibus colligunt̄. Doctrina ē q̄ a doctore: & inuētio q̄ est abs te: vtraq̄ ex p̄existēti cognitione fit vel in ip̄o doctore: vel in ip̄o inuētore. P̄ Sed licet hęc expō a Iuniorū cauillis defendi possit: nō tñ est ad Arist. mētē. Arist. n. de oī ea doctrina vel disciplina loq̄t: q̄ dianoetica, hoc est discursiua v̄ argumētatiua ē: sub q̄ primorū principiorū nulla cōtinet. Præterea, Arist. in eius inductione nec principiorū: nec cōclonē meminit aliquo pacto. P̄ Alij vero Iuniorū: q̄ his p̄tibus parū ante nos fuerūt. aliter dixerūt: asserunt n. Arist. eā phare tribus exēplis. Qd̄ qd̄ mihi nō placet. Tū primo q̄ exēplū argumētū rhetoricū ē: quo raro analyticus vtit̄. Tū scd̄o: qm̄ Arist. cōclō vliis ē: mō vliis p̄p̄o vel cōstruit: vel destruit: si destruit valet exēplū qm̄ ad destruedū sufficit vnū: vt. 2. topic. lib. tradit: at si cōstruit: nō nisi p̄ oīa singularia cōstruit: & hoc p̄ inductionē habet. Quia igit̄ Arist. cōclō est vliis: & ab eo nō destruit: sed cōstruit: recte ergo Philop. & ceteri græci p̄ inductionē Arist. eā phare allerunt. P̄ Sed q̄ sit hęc inductio: Rūdet qd̄ fortasse. Themistij auctoritate freti: inductionē esse in oībus sciētij speculatiuis: & in omnibus mechanicis artibus. P̄ Sed hoc nō vñ hñ dem: qm̄ Arist. loq̄t de doctrina argumētatiua: cuius q̄tuor spēs sunt: sylls̄: inductione: enthymema: & exēplū. Ergo si debet inductio eē cōueniēs: oportet vt inducant oēs spēs doctrinā argumētatiuā. Et si reperit oēm talē ex p̄existēti cognitione fieri: vñ oīs doctrina: & oīs disciplina argumētatiua fiet ex p̄existēti cognitione. In hęc modū Arist. 6. ethico, p̄bat hęc & scd̄o retho. & Philop. ē. Quare inductio est. Sylls̄ fit ex p̄existēti cognitione: & inductio & Enthymema: & Exēplū: & nulla alia p̄ter has ē argumētatiua doctrina. Ergo oīs argumētatiua doctrina fit ex p̄existēti cognitione. P̄ Tūc venio ad verba. inq̄t. n. Manifestū aut̄ hoc speculatiuis in omnibus doctrinā ac disciplinā spēsbus. Cuius cām asserit: nā sciētia hoc est doctrinā & disciplinā mathematica: hoc est logica: & sciētificæ: sūt. p̄ hęc modū: & vnaquæq̄ doctrina vel disciplina aliarū artium mechanicarū ē per hęc modū fit. Ergo omnis doctrina & omnis di-

Nis disciplina argumētatiua ex p̄existēti fit cognitione. vbi (vt Philop. inq̄t) p̄ mathematicas sciētias logicas intelligit nō q̄ logicæ partes sunt: sed q̄ logica vtunt̄: q̄les sunt sciē speculatiue, q̄ logica vtunt̄: & addit: & aliarū vnaquæq̄ artium. s. mechanicarū p̄ hęc modū. s. ex p̄existēti cognitione sūt: & qm̄ Arist. vñ descendere ad sciētias: & ad artes: qd̄ crediderūt inductionē Arist. eē ex sciētij & artibus: non aut̄ ex doctrinis: q̄bus artes & sciētias vtunt̄: qd̄ falsum ē: vt p̄ sequētē textū patebit. Vbi inducit in doctrinis argumētatiuis, q̄bus artes vtunt̄. Quo vero mō artes doctrina argumētatiua vtatur, q̄ ex p̄existēti fit cognitione, Them. p̄ pulchre exponit. Nā (vt inq̄t) discimus edificare, sed nō nūc quid lapides, quid iuritū, quid macera eēt nossemus, simili ratione & de futoria, & de nauifaciua exponit. P̄ Sane circa quæq̄ rōnes cū per rōinationes aut inductionē proceditur idē seruari modus videtur. In utriq̄ nāq̄ per antea nota doctrina nimirū sit. Quippe cum in altera, tāquam a cognoscentibus propositiones accipiuntur: in altera per singularia iam notū ipsum ostendatur uniuersale. P̄ Similiter autē & circa orationes: & quæ per syllogismos: & quæ per inductionē. Vtræq̄. n. per prius nota faciunt doctrinā: hū quidem accipientes tāquam a notis. ille vero demonstrantes uniuersale per id: quod manifestum est singularare. P̄ Quia induxit cōclonē p̄positā in doctrinis argumētatiuis q̄bus artes & sciētias speculatiuā vtunt̄. Idē inducit in sermocinabilibus artibus, q̄ vtunt̄: & Sylls̄, & Inductio ne, & inq̄t. P̄ Sili aut̄ & circa oīones doctrinā argumētatiuā sūt ex p̄existēti cognitione, Dico circa oīones, & q̄ per sylls̄, & q̄ per inductionē. Vtræq̄. n. p̄ prius nota faciūt doctrinā, nō tñ eodē mō, nā hęc quidē. s. syllogistica accipiētēs tāq̄ a notis. Illæ vero. s. inductiue demōstrantes vñ p̄ id, qd̄ manifestū ē singularare. Vñ (vt Philop. inq̄t). In sylls̄, necesse est q̄ oēs p̄p̄ones p̄ cognoscatur, & simul cōcedatur. Et postea ex illis p̄cognitis & cōcessis cōclonē deducatur. In inductionibus vero p̄cognita sunt singularia, verbū gratia. Si volumus scire q̄ oē animal inferiorē mā dibulā mouet, deducā, qm̄ & hō: & bos, & canis, & reliq̄ inferiorē mandibulā mouent. Et sic p̄existēti cognitione erit cuiuscq̄ particularium notitia, ex qua p̄existēti vñ deducimus. Ex his patet q̄ cū Aristoteles induxisset in demōstrationibus, quibus vtunt̄ sciētias, & artes, hic induxit in syllogismis, & inductionibus q̄bus vtunt̄ facultates rōnales, quæ sunt partes logicæ. P̄ Quo vero ad verba attinet, p̄ eas, q̄ sunt circa oīones, intelligit oēs logicæ partes, nā hęc possunt, & inductione, & syllo vti. Dixit aut̄ per sylls̄ in numero plurali, & per inductionē in numero singulari (vt puto) vt innuat ad idem fieri posse plures sylls̄, non autē plures inductiones. Et licet in ipsa inductione plura singularia inducant, tñ dixit per id quod manifestum est singularare, dans intelligere omnia singularia vnus singularis mediū habent. Addidit vero has quæ syllogismis sūt, fieri tāq̄ a notis, q̄ in syllo p̄p̄ones, vt notæ & cōcessæ sumunt̄, vt ex sylls̄ definitione patet. Quæ vero inductione perficiunt, dixit fieri p̄ id qd̄ manifestū est singularare, quia inducēs vñ p̄ceptis singularibus vt vere notis sensu, aut obseruatione, per quæ dar intelligere tam syllogismos q̄ inductionē ex p̄existēti cognitione. P̄ Simili profecto modo & oratorie rōnes suadēt. Aut enim exēplis quod est inductio, aut enthymematibus quod quidem est ratio cinatio: facultas ipsa solet oratoria suadere. P̄ Similiter autē & rhetorice persuadēt, aut. n. per exēpla: quod

Est inductio: aut per enthymemata: quod quidem est syllogismus. Postq̄ induxit in sylls̄, & inductione, nūc (vt Philop. placet). Inducit in exēplis, & enthymematibus, q̄bus vtunt̄ rhetorici, & inq̄t. Sili aut̄ cū P̄forū sylls̄, & rhetorice persuadēt, s. ex p̄existēti cognitione. Nā & exēplū: & enthymema, quibus rhetor vtit̄, ex p̄existēti cognitione sūt. Enthymema quidē, nā hoc est enthymema, Socrates se pulchre ornat, atq̄ comat: ergo est adulter. Vbi patet hoc p̄ cognosci, q̄ pulchre se ornare, ac sese comare, criminaē, vitiōq̄ dā. hoc. n. mēti derelinquit ac p̄cognoscitur. Exēplū vero, nā hęc est exēplū: P̄istratus capiens custodes: Tyrānidē exercuit: Ergo custodes nō sunt dādi Elchino. Vbi patet p̄cognosci cuiuscq̄ custodes datur: Tyrānidē exercere Dicit igit̄ Arist. Similiter aut̄, s. ex p̄existēti cognitione & rhetorice persuadēt: aut. n. per exēpla: quod subaudi persuadere per exēpla est inductio: nō quidē simpliciter: sed ad rhetorē cōparādo. Habet. n. apud rhetorē tantā vim p̄uasio per exēpla, quantā apud logicū p̄uasio per inductionē. Aut persuadēt per enthymemata: qd̄ quidē persuadere per enthymemata est sylls̄: q̄ eandem vim habet ad rhetorē enthymematica persuasio: quā & syllogistica ad dialecticū. Sic. n. Arist. in rhetoricis locum istū exposuit. Non. n. exēplū est simpliciter inductio: nec enthymema simplr̄: sylls̄ sed p̄portionaliter: qm̄ vt Aristoteles inquit in rhetoricis. Exēplū apud rhetores tantā vim habet, quantā apud P̄hos inductio ipsa. Præterea et enthymema tantū valet apud rhetores: quantū apud Philosophos sylls̄. P̄ Sed q̄res vtrū tñ q̄tuor sint doctrinæ, & vñ q̄ non: qm̄ cōpositio: & dicitio sunt doctrinæ: Ergo non tñ quatuor. Amplius definitio est doctrina. P̄ Dicendū scd̄m Boe. doctrinas dianoeticas: hoc est rōnales eē tñ q̄tuor: & primo quidē ex parte modi discurrendi: qm̄ vel demōstratiue discurremus: & sic habetur sylls̄: vel p̄batiue: & sic habet ipsa inductio: vel p̄uasiue: & sic est enthymema: vel suasiue: & sic est exēplū. Aut discurremus ex parte materiæ: qm̄ vel ab uniuersali: & si ab vli perfectē: sic est sylls̄: vel ab vli imperfectē: & sic est enthymema. Vñ discurremus a particulari: & si perfectē: est inductio: si aut̄ imperfectē: est exēplū. Patet ergo quatuor esse dianoeticas doctrinas Cōpositio vero & diuisio, & definitio non sunt dianoeticæ nec discursiue. P̄ Scd̄o q̄ritur cur hęc cōclusio ab Aristotele inductione p̄betur. P̄ Dicendū q̄ cū cōclusio p̄bata sit vliis: non potuit p̄bari enthymemate: qm̄ enthymema est ab vli nō simpliciter: ad particulare. Etā cū p̄betur cōstructiue: nō pot̄ exēplo p̄bari: quo vñ mur ad destruedū. Rursum cū hęc conclusio: vt supposito sumatur in hoc libro: syllogismo p̄bari non potest. Quare cū nullus sit alius p̄bandi modus: licuit inductioe p̄bari. P̄ Quærit tertio: qm̄ i hac p̄batiōe vñ petitio principij. Per hanc. n. syllogizat omnē demōstrationē fieri ex quibusdā p̄cognitis: vt placuit Philopono. Et tamen ad probandū oēm dianoeticā doctrinā fieri ex quibusdā p̄cognitis: sumit in mathematicis: quæ demōstrationes & syllogismo vtunt̄: demōstrā nē fieri ex p̄cognitis quibusdā. P̄ Dicendū q̄ doctrina demōstratiua: vt uniuersaliter sumit: probatur. Particulariter vero sumpta probat: & sic tollitur principij petitio. P̄ Quarto q̄ritur: quia Arist. hic velle vñ logicā & rhetoricā esse spēs sermonis diuersas. At primo rhetoricorū magorū asserit. Rhetoricam esse spēm logicæ. P̄ Forte Aristoteles loquitur secundum eorū positionē, qui rhetoricā a logica diuiserunt, at libro rhetorice. sup Post. a ij

Omniter Alex. de fendi p̄t. **Q**uid doctrina & disciplina **K** **A**d cuius differentia ponatur discursiua Philop. **C**ontra Philop. **L** **O**p̄ip̄o p̄cepta. **D**ubō. **S**ol. Anonymi. **M** **Q**ualis sit solutio. **E**rror aliorum. **C**eteris

A **B** **C** **D** **E** **F** **G** **H** **I** **J** **K** **L** **M** **N** **O** **P** **Q** **R** **S** **T** **V** **X** **Y** **Z**

E **B** **F** **G** **H** **I** **J** **K** **L** **M** **N** **O** **P** **Q** **R** **S** **T** **V** **X** **Y** **Z**

I rice loquitur secundū veritatē, & propriā opionē. ¶ Quin-
to quæritur quia nō vī q̄ rhetorica debeat vti enthyme-
mate, qm̄ enthymema est syllogismus secundū sui naturā:
Nec videtur q̄ logicus inductione vti debeat, qm̄ indu-
ctio est argumentū imbecille, quū petat quasi principiū,
vt. 2. topicorū. ¶ Dicendū q̄ cū logica sit facultas ad rhe-
toricam superior, quocumq; rhetorica vti potest, & logi-
ca vti poterit. Ergo cum rhetor enthymemate, & exem-
plo vti possit, etiam logica eisdem vti poterit. Tunc dico
q̄ logica secundum rationem propriam, qua est efficax
facultas, syllogismo & inductione vtitur, quæ potiora ar-
gumenta sunt. Qua vero ratione est facultas efficacissi-
ma, syllogismo solo vtitur. Qua ratione deniq; est com-
munis facultas, omnibus vti potest. Cur vero rhetorica
vti possit enthymemate, licet sit naturaliter syllogismus.
In rhetoricis ludicris dictum est. Diximus enim enthyme-
ma esse facile quo est curtum argumentum, quo vero ad
syllogismum reducitur, esse difficile. ¶ Quæres vero obi-
ter, vtrum, vt enthymema est syllogismus diminutus, sic
exemplum possit dici, enthymema inductionis. ¶ Dicen-
dum q̄ potest: quoniam vt enthymema respectu syllo-
gismi est argumentum ab vno, Sic exemplum respectu in-
ductionis est argumentum ab vno. Hæc de probatione
Aristotelis. ¶ Vbi animaduertendum q̄ Philoponus in
sequenti textu velle videtur q̄ Aristoteles probauerit
omnem doctrinam discursiuam fieri ex præexistenti cog-
nitione duplici inductione, Altera vero ex scientijs,
& artibus, Altera vero ex speciebus doctrinæ argumen-
tatiue, q̄ expō non est spernenda. Verū de his hætenus.
¶ Dupliciter autem oportet præcognoscere. Quædam n. esse que
dam quid dictum significant, quædam utroque modo antea perci-
piamus oportet. Veluti de quouis quidem affirmationem aut ne-
gationem dici verum esse: triangulum autem hoc significare, Vni-
tatem vero utroq; modo & quid significet & etiam esse. Non n.
unumquodq; istorum simili modo nobis est manifestum.
¶ Dupliciter autem necessarium est præcognoscere. Alia nāq; quia
sunt, præcipere necessarium est. Alia vero quid est, quod dici-
tur intelligere oportet. Quædam autem utroq; modo, vt quoniam
quidem omne aut affirmare: aut negare, verum est: quia est. Tri-
angulum autem, quoniam hoc significat. Sed unitatem, utroque mo-
do, & quid significat, & quia est. Non enim similiter horum unū
quodq; manifestum est nobis.
¶ Sunt qui libros Aristotelis per conclusiones dissectarūt,
ideo hic quartam conclusionem designarunt, qui videli-
cet tria sint præcognita, duæ præcognitiones, atq; tres præ-
cognoscendi modi, quæ vero sint præcognita, quæ etiā
præcognitiones, & qui præcognoscendi modi, licet ipsi
dicant, nos etiam postea dicemus, quæ expositio nullatenus
verbis Aristotelis accommodari potest: vt ex his patet,
quæ græci Aristotelis interpretes dixerunt. Propterea
cum Philopono mihi dicendum esse videtur, q̄ cum
dixisset omnem doctrinam, & omnem disciplinam argu-
mentatiuam, & dianoeticam fieri ex præexistenti cog-
nitione, Vult nunc assignare, quæ nam sint præcognoscen-
da ante demonstratiuam doctrinam vel disciplinam. ¶ Sed
dices cur non ostendit, quæ nam sint præcognoscenda
autem vnamquancq; argumentatiuam doctrinam, cum
doctrina argumentatiua sit quadruplex, sed solum osten-
dit quænam sint præcognoscenda ante doctrinam demō-
stratiuam. ¶ Innuīt solutionem Philoponus, quoniam nō
de particularibus scientijs est nobis propositum, sed sim-

placiter de demonstratiua methodo, & ideo non oportuit
declarare quænam sint secundum vnamquancq; scientiam
præcognoscenda, sed solum quænam præcognoscenda
da sint ante demonstratiuam. Hæc de intentione genera-
tim, sed quoniam (vt Philoponus inquit) quænam præ-
cognoscenda sint, cognoscere non possumus, nisi noueri-
mus quor modis præcognoscantur: quæ præcognoscun-
tur: ideo speciatim exponit quor modis sit præcognosce-
re. Hæc speciatim de intentione. Pro de clarificatione vero in-
tentionis: id apud omnes supponendum: ante demonstra-
tionem demonstratiuamq; methodum tria esse necessa-
rio præcognita: duas vero præcognitiones. ¶ Sed quæ
sint illa præcognita: & cur tria: & iteq; quæ præcognitiones:
& cur duæ: non eadem rōne exponunt omnes. ¶ Recen-
tiores dixerunt præcognita esse tria, videlicet subiectū; pas-
sionem: & eam propositionem: quam græci axioma. Di-
gnitatem vero latini appellant. Subiectum quidē: de quo
quæritur: vt animus. Passionem vero: quæ quæritur: vt
immortale. Dignitatem vero: quæ cōmuniter omnes ve-
ram esse supponunt: videlicet de quolibet dicitur esse vel
non esse: & de nullo simul. ¶ Huius rei causam tradunt: q̄
cum demonstratio sit effectus quidam: eius quatuor erūt
causæ: vt agēs: vt finis: vt materia: vt forma. a parte, quidē
finis: quod est ipsum scire: nullum præcognitū accipitur:
quoniam præcognitū demōnē præcedit. At ipsum scire:
quod est finis: vult esse vltimū. Materia autē est subie-
ctū: forma est passio ipsa: efficiens, p̄positiones: a parte er-
go materiæ sumitur præcognitum quod dicitur subiectū:
a parte formæ sumitur aliud quod dicitur passio: a parte
autem efficientis: sumitur dignitas. Quare cum quatuor
sint causæ: & a fine præcognitum nullum sumatur: tria re-
linquentur præcognita: Dignitas a parte efficientis: Subie-
ctum a parte materiæ: Passio a parte formæ: Præcogni-
tiones autem duas esse tradunt: videlicet quid nominis:
& quia est: aut quoniam est: aut q̄ sit, Huius causam assi-
gnant dignitatis præcognitio est: quia vera est, quid vero
sit: aut eius nomen significat: haberi non potest. Est. n.
quoddā complexum verbo: cuius nulla præcognitio ha-
betur. Passionis vero quid nominis: nam ipsam esse est ip-
sam inesse: hoc autē quæritur. Subiectū autem duæ sunt:
& q̄ sit: & quid eius nomē sit: quomō dicitur. Quare duæ
sunt præcognitiones: & quid nominis: & quia est. Hæc ex
commentarijs Linconienſis Grossateſtæ colligunt. ¶ Sed
pace horum dixerim hæc multipliciter ambigua videntur.
Primo quidem: quia aliqua est demonstratio: cuius li-
cet vnū præcognitorū sit dignitas: eius tñ nec subiectū: nec
passio sunt præcognita: vt huius oē coloratū ē corpus: oē
album coloratū. Igitur omne albū est corpus. Huius enim
album ipm̄ subiectum corporis non est: nec corpus albi

corpus coloratū album

passio, vt suo loco dicitur. Scdo q̄ nō vī iō tria esse præ-
cognita, q̄ quor sunt cāe, & a fine nō potest accipi præ-
cognitū, q̄ finis vult esse vltimum, nam licet finis sit vlti-
mus, tamē secundū intentionē artificis est primus, & sic qua-
renus primus pot̄ hē rōnē præcogniti. Præterea, a parte effi-
cientis

no magis accipitur q̄ dignitas sit præcognitū q̄ maior, vel
minor ppō, qm̄ dignitas est agēs, & maior & minor ppō
etiā agēs est. Præterea, passio nō pot̄ esse præcognitū, q̄
est forma, quia nō demōnis forma est, sed substantia. Demō-
nionis n. forma cōclō est, vt Philop. inquit primo priorū.
Demū hæc expō licet declaret dignitatē nō posse præcogno-
sci quid, & passionē nō posse præcognosci q̄ sit, ex hoc nō
video sequi duas tñ esse præcognitiones. ¶ Melius ergo cū
Philopono dicendū est, qui ante oēm demōnē tria sint
præcognita, duæ vero præcognitiones. Præcognita quidē sūt
cōcessum, quæsitū, & dignitas. Est. n. cōcessum in plus q̄
subm̄, in demōne enim quā diximus, Albū est cōcessum
& nō subiectū. Corpus vero est quæsitū de albo, & nō al-
bi passio, dignitas etiā est ppō vlior & maiore & mino-
re ex quibus est demō, qm̄ eā quilibet docendus necessita-
rio phabeat. Maiorē vero & minorē, ex quibus demō
cōstat: nō necessario quilibet docendus necessario phaber.
Quare vero tria sint dicamus, nā cōclusio demōnis in fi-
nē cōclusio est, in principio vero q̄. Quæstionis autem
duo sunt, quod quæritur, & sic ante demōnē vnū præ-
cognitū est quæsitū, & est id de quo quæritur, quod cōces-
sum dicitur. Quare ex parte q̄nis duo præcognita erunt.
Ex parte aut̄ ppōnū, ea ppō quæ simul cū cōclusione co-
gnita est, vt minor, præcognita esse nō pot̄. Maior vero licet
ante cōclusionē suā præcognita sit, vt dicemus, nō tamē ante
omnē demōnē, ergo præcognita ante oēm demōstrationē
erit dignitas. Ante vero particularem demōnem erit sua
maior, sub qua accipitur minor, ergo ex parte ppōnum
tertium cōde præcognitū est dignitas, ea videlicet quā qui-
libet docendus præhabere debet, veluti quandā metam,
ad quam omnis demōstratiua deductio resoluitur. Erunt
ergo præcognita tria, ex parte quidē quæstionis concessum,
& quæsitum, ex parte vero propositionū, dignitas. Præ-
cognitiones vero duæ quia est, quid nomē est quo dicit̄.
Quæsitū præcognitio est quid nominis, nā ipsum esse quæ-
ritur. Dignitatis autē, quia vera est, quid enim nominis nō
dignitatis præcognitio est, sed terminorū, ex quibus constat
dignitas, sunt autem hæ duæ. Primo, quia oē quo aliqd
cognoscitur, est aut esse, aut nomē. Ab esse quidē, quia est
præcognitio accipit̄. A nomine autem, quid est quo dicitur.
Secundo, quia plures præcognitiones superfluit, pauciores
non sufficiunt. Sic, n. probat Aristoteles syllog. ex duabus
ppōnibus tñ cōstare, sic etiā tria esse rerū naturalium prin-
cipia, de cōcesso vero præcognoscimus quia & quid ē quo
dicitur. Nā licet possim ante demōnē præcognoscere quid
nō sit, vt q̄ nō sit celū nō sit deus, tñ nō necessarium hæc præ-
cognoscere necesse est, sed solū quia est, & quid est, quo
dicitur. Inquit. ¶ Dupliciter autē necessarium est præcogno-
scere, alia nāq; quia sunt, præcipere necesse est, alia vero quæ-
sitū, quod dicitur, intelligere oportet, quædā autē utroq;
modo, & dixit necessarium, qm̄ vtile est multa alia præco-
gnoscere, vt quid nō est, & alia (vt diximus). Deinde po-
nit exēpla, & primo eius, quod solum quia est, præcogno-
scitur, & inquit, Vt quoniam quidē oē aut affirmare, aut
negare, verū est quia est, hoc est dignitatis exemplū. De-
inde ponit exemplū quæsitū, & inquit, Triangulū aut̄ præ-
cognoscere oportet, qm̄ hoc significat, & istud quæsitū est
ante demōstrationē primo Euclidis. Deinde affert exē-
plū concessū, quod dupliciter præcognoscitur, & inquit, Sed
vnitatem utroq; mō, & quid significat, & quia est, & hoc
7. Euclidis propōne, 16. assignata autē eam, & inq̄. Non

enim simili horū vnūquodq; manifestū est nobis. nā de
triangulo quæsitū quid est quod dicit̄, de dignitate q̄ est qm̄
oē aut affirmare, aut negare verū est, quia vera est de cō-
cesso vero quod est vnitas quid est quod dicitur, & quia
est, per quæ Arist. dedit intelligere hæc exēpla non esse re-
spectu eiusdē demōnis, vt nōnulli crediderunt. Sed (vt
Philoponus autumat) hæc exempla sunt in diuersis demō-
strationibus, in mathematicis diuersas cōclusiones demō-
strationibus. ¶ Dubitat primo vtrū de dignitate oporteat præ-
cognoscere quid nominis. ¶ Respondent quidā simplici-
ter quod nō, qm̄ est verbale cōplexū, quæ responsio vī
contra Themistū, qui dicit, præcognosci has necesse est, nō
solū vno mō quid indicent nomina, sed etiā illo cognitio-
ne, videlicet quid sint, nā in hoc veritas sita est. Idē Auer.
in paraphrase. ¶ Ego vero cū Philopono dico dignitatis
præcognosci quid nominis terminorū, quibus cōstat, nō
autem eius vt quid complexum est. ¶ Dubitat secundo,
vtrū duæ tñ sint præcognitiones. ¶ Omnes dicunt tria esse
præcognita, duas vero præcognitiones, tres deniq; modos
præcognoscendi, sunt tria præcognita, qm̄ dignitas, concessum,
& quæsitū. Duæ vero præcognitiones, qm̄ quid nomi-
nis & quia est. Tres deniq; præcognoscendi modi, qm̄ duo
simplices quia est dignitatis, & quid nominis concessū.
Vnus autē cōpositus subiecti, videlicet qm̄ quia est, & qd
dicitur. ¶ Tertio dubitant, vtrū inter præcognitiones sit or-
do aliquis, ¶ Pot̄ dici quo ad nos. Primū præcognitū esse
dignitatē, quia est cōpositū ex primis cōceptibus. Scdm̄
esse quæsitū, quia plerumq; accēs est, quod nobis notius est.
Tertū vero est concessum, qm̄ plerūq; substantia & subie-
ctū secundo, dignitas, seu p̄positio tertium. ¶ Quarto du-
bitant, quid velit Arist. per quia est, quo concessum præ-
cognoscitur, & quid per quid, quo cognoscitur quæsitū.
¶ Respondent recentiores q̄ præcognitio cōcessū siue subie-
cti est ipsum esse tale, de quo aliquid est demonstrabi-
le. ¶ Sed hæc expositio videtur cōtra textū, nā Arist. in-
quit, alia namq; præcognosci: qm̄ sunt. Vbi Auerroes af-
ferit subiectū præcognosci: quoniam est inuentū: proposi-
tionē autē: quia vera. Idem Themistius & Philoponus sen-
tiunt. Præterea. Subiectum & passio sunt relatiua: igitur si
de subiecto oportet præcognoscere: quoniam est tale, de
quo aliquid est demonstrabile: etiā de passione: vel quæsi-
to oportet præcognoscere ipsum esse tale: quod est de alio
demonstrabile: & sic quæsitū erit præcognitio quia est. Pro-
pterea græci omnes per quia est: intelligunt ipm̄ subiectū
debere præcognosci: quoniam est ens: non quidem exis-
tens per se sed quod in virtutibus causarum continetur,
¶ Sed dices quia est hoc modo: est quæsitum & quæsitio
secundo huius. ¶ Dicendum per se esse quæsitum. Respe-
ctū vero subiecti vel passionis esse præcognitum. ¶ Ani-
maduerte q̄ præcognoscere quid per nomen dicitur: est
necessarium. Primo quidē ob ignota nomina: quibus ma-
thematiici ipsi vtuntur: vt sunt. a. b. c. & id genus: quæ no-
mina cum sint quæsitū & concessū: nisi intelligantur quid
ipsa significant. præcognoscere demōstratiua methodus nō
intelligitur. Secundo propter nomina nota apud Philoso-
phos: nam licet termini: quibus Philosophi vtuntur: ipsis
doctoribus noti sint: discipulis tamen sunt ignoti: quibus
nisi pateant: demonstratiua methodus ignorabunt. Præ-
terea. Nomina semper non sunt eadem apud omnes: siqui-
dem alia sint apud græcos: alia apud hæbreos apud nos
Sueci, sup. Poste, a iij

Cap. 10. Solutio.
Quo logi ca utatur syllogismo enthymema, &c.
Li. 2. c. 2. Sexti qd K
Solutio.
L
Cōmē. 5. Cōtra expōnē quorundam.
M
Continuatio. Philopon.
Dubō.
Sol. Phi.

N
A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

Errorati-
quorum.
1. dubō.
Solutio
at quorū.
Cap. 4.
Cōmē. 5
Propria
solutio.
2. dubō.
Solutio.
3. dubō.
Solutio.
4. dubō.
5. dubō.
Refutatio
& primo.
Secundo
Tertio.
H
Obiectio
Cap. pri.
Solutio.
Necessi-
tas quid
nominis.
1. necessi-
tas.
2. necessi-
tas.
3. necesi-
tas.

I de eius memoriā tenētes, rursus hūc videamus, dicimus eū cognoscere. Quia si obliuio interciperet, deū rursus p̄sti nā eius cognitionē habemus, nō iā (vt inqt Philoponus) hūc cognoscere dicimus, sed reminisci, & tu intellige Philop. hūc nō nos cognoscere tū, sed simul cognoscere & reminisci, sic igr̄ vnus modus est. ¶ Sed q̄res vtrū in hoc mō oportet si nō interciperit obliuio, saltem intercipi habitus. Dubō. Solutio. ¶ Dicas q̄ oportet vt habitus intercipiā, & sic primus modus erit, quo aliqd nunc actu cognoscimus, q̄d prius actu cognouimus interciperē habitu. Secūdus autē, vt q̄n v̄lis notione hūtes, alicui particulari occurrimus, q̄d non prius vidimus, deū hoc adaptemus v̄li ipsi, cuius notione tenemus, vt si qs̄ videat magnetē lapidē ferrū trahere, siq̄ dē nō p̄cognouerit prius q̄ ois magnēs trahit ferrū, talis hic nō dicē cognoscere q̄ magnēs lapis est, qui hoc operatur, Sed primū dicit, si doctore habebit paratū q̄ doceat q̄ magnēs ois ferrū trahat. Si vero hoc p̄cognouerit, occurrēs particulari lapidi, statim cognoscit, q̄m hic est, q̄ sub illā v̄lem reduciē sp̄m. Igr̄ cū duo hi sunt modi cognitio nis. Sc̄do mō inqt Arist. inuentionē fieri q̄n particularibus quibuldā Theorematis nō ante a nobis cognitū primū incurrimus ab v̄loribus q̄buldā & nobis p̄cognitis ip̄o rū notione tenētes. Ex hisce liquet scire q̄ fit inuētio. Est. n. inuētio cognitio q̄dam alicuius cōclōnis singularis cuius v̄lis notio q̄dā p̄fuit. Fit autē hęc hoc pacto, q̄ p̄cognita v̄li notione, vt illa omnis magnēs trahit ferrū, & occurrimus huic particulari lapidi, quē oculis cernimus esse magnetē. Mox damus hęc cōclōnē q̄ hic ferrū trahit, & hęc est inuētio & sc̄da sp̄s cognitionis est. n. inuenire cognoscere aliquā notione singularē mediāte aliquo nobis occurrēte, q̄ notio singularis p̄cognita fuit i v̄li nobis prius cognito. Et tūc iuxta expōnē hęc oportet dicere q̄ discere nō est inuenire. Sed discere est v̄lum, nā si hic magnēs occurrit nobis, quē oculis cognoscimus esse magnetē, & antea nō cognoscebamus oēm magnetē ferrū trahere, sed a doctore parato cognoscimus, hoc dicimus discere, & ita discere est cognoscere aliqd v̄le, quod prius nō nouimus. Quare q̄tuor sunt, cognoscere, reminisci, discere, & inuenire sc̄dm Philoponū, est. n. discere de nouo solū vniuersaliū q̄ prius nō nouimus. Cognoscere est v̄lum tā eorū q̄ prius nō nouimus q̄ eorū q̄ prius nouimus. Reminisci est cognoscere, q̄ prius nouimus interciperē obliuione. Inuenire est singulariū, & eorū quorū v̄lia p̄cognouimus. Quare cognoscere est vt genus ad hęc, p̄t & his addi & sensus, q̄ videlicet est singulariū assumptionū q̄bus obiter inueniēs occurrit, vt illius videlicet q̄hic sit magnēs. Quo vero ad verba attinet, Philoponus, verba hęc textus aptat dupliciter. Primo vtrūq̄ cognoscēdi modis. Secūdo aptat tū secūdo cognoscēdi mō. Mihi autē v̄ q̄ verba hęc debēt aptari vtrūq̄ cognoscēdi modis hoc pacto. Est autē cognoscere aliqd quidē prius cognoscēte, hic est primus modus, quo videlicet aliqd cognoscimus, q̄d & prius nouimus. Aliquorū autē & simul accipientē notitiā. Hic est sc̄ds modus, quo videlicet aliquā particularē notione accipimus, cuius p̄cessit cognitio in v̄li, quā diximus esse inuētionē. deinde ponit exēpla secūdi modi, & inquit. Vt q̄cunq̄ sub v̄libus cōtingūt esse, hoc est ea dico secūdo mō cognosci, q̄ sub v̄libus sunt quorū inueniēs p̄habuit cognitionē, & adhuc clarius in terminis exponēs. Primo exponit q̄to cognoscitur assumpto, & inqt. Nā q̄ omnis triāgulus quidē habeat duobus rectis æqua

N
A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

nā quē dialectice inuenimus vel cōiecturabilr, nō per sensum deducimus. Ex his apparet demonstratiuam inuentionem solū fieri in naturalibus & mathematicis, quoniā solū in illis p̄nt vniuersalia prius cognosci, & sub v̄libus possumus per sensum assumi singularia, vt inde concludamus inuentionē. In ceteris autē sciētis, in quibus sensibus non v̄timur, inuētio demonstratiua non est, sed dialectica tantū. ¶ Sed occurres nōne cām per effectū inuenimus, modo causa est v̄le quoddā. ¶ Iā diximus & dicemus in naturalibus cāe inuētionē esse cōiecturalē, & per syllm dialecticū, & p̄pca in naturalibus inuētio demōstratiua non fit nisi per sensum in post assumēdo, nā cū cā ipsa inuenit, nō nisi cōiecturabiliter inuenit. Vnde ipsa inuētio multiplex est, est. n. inuētio artiū, & inuētio syllogistica, & hęc est aut dialectica, aut demōstratiua. Arist. igitur solū de syllogistica loquit̄, & nō de omni, sed de demōstratiua, q̄ fit ab vna v̄li prius nota, & vna sensuali occurrēte, vt diximus, huius voluit v̄nū esse p̄cognitū, & v̄nā p̄cognitionē, ē. n. p̄cognitū axioma siue maior, est aut p̄cognitio, q̄ vera ē: vel a doctore, vel a seipso p̄ experientā. Pulchrū ēē, videre quo nā mō inuētionē artiū rōnalitū vt logicæ & rhetoricæ factæ sint, nā de inuētionē artiū operatiuarū Arist. satis dixit in p̄mio metaphysicæ. Sed quia hoc transecit p̄ntem librū, iō satis nobis sit locum monstrasse. ¶ Antea uero quā sit inuētio uel ratiocinatio facta partim fortasse dicendū est scire: partim nescire. Quod enim non sciuit si sit simpliciter: id quoquo modo scit. Duobus rectis æquales habere patet hoc pacto quidem scire: quia uniuersaliter scit, simpliciter uero nescire. ¶ Antequam autē sit in ducere, aut accipere syllogismum: quodam quidam modo fortasse dicendum est scire: modo autem alio non, quod. n. nesciuit si est simpliciter. Hoc quodā modo sciuit, q̄ duos rectos habet simpliciter. Sed manifestum est: q̄ sic quidem scitur, quoniam uniuersaliter scitur, simpliciter autem non scitur. ¶ Verbum q̄d facit in textu p̄nti difficultatē est particula aut quæ græce est *αὐτ*, nā hęc particula est aduersatiua, et ita videtur quasi aliquid de nouo insinuare. Sed non obstante hoc, videtur mihi Arist. ex dictis mō v̄nū quod dā inferre, quo sophisma Menonis soluetur. Et ita particula illa fortasse græce legitur *αὐτ*, quæ latine sonat ergo vel igitur, dicit̄ est enim doctrinā & disciplinā fieri ex p̄ existenti cognitione, & v̄timo q̄ etiā inuētio sit ex quodā v̄li p̄cognito, ideo ex his concludēdo, inquit. ¶ Anteq̄ igitur sit inducere hoc est inuenire, aut accipere syllogismū, hoc est doctrinam vel disciplinā sumere per syllogismum, quodam quidem modo supple ipsum discētē vel inuenientem, fortasse dicendum est scire, modo autē alio non, supple dicendum est eum scire. Et hoc declarat solum in inuentione, & supple tur, vt Philoponus suppleuit, nam anteq̄ sensu ip̄so occurrimus occulto triangulo, inueniens nesciuit si est simpliciter supple hoc occultum, triangulus, hoc ignorauit hoc absconsum esse triangulū, hoc quodā modo sciuit, videlicet q̄ occultus triangulus duos rectos habeat simpliciter. igitur tale absconsum partim scitur, partim nescitur. nescitur quidem an sit omnino triangulus. scitur autem q̄ duos rectos habeat. Ex his v̄terius seipsum exponens concludit. Sed manifestum est q̄ sic quidem scitur, quoniā uniuersaliter scitur, sciebatur enim omnem triangulū habere duos rectos æquales, igr̄ quo ad hoc scitur tale absconsum. Simpliciter autem nō scitur, quia ignoratur absconsum esse triangulum. ¶ Quo

vero ad verba attinet, verbum sed illatiue intelligitur, vt alibi Arist. sc̄pe fecit. Potest & hęc lra, vt Philopono v̄, aliter intelligi, vt solū de inuētionē loquat̄, & sic erit sensus, anteq̄ igitur vt inducere supple per sensum, q̄ hoc absconsum sit triangulus. aut syllm per quē fit inuētio, accipere, hoc est anteq̄ sit per syllm facta inuētio, est id quod inuenitur syllm, partim scitū, partim ignoratū. scitū quidē v̄li, ignoratū vero particulariter. Vnde hoc absconsum habere tres, scitur in illo v̄li p̄cognito omnis triangulus habet tres. non scitur autē in se: q̄a nondū patet esse triangulū. Expō hęc magis placet, quia per hęc q̄ hic ait, soluet̄ Menonis cauillus. ¶ Sed dubitabis fortasse, quia sequitur de scito omnis triangulus habet tres. Absconsum in manu est triangulus. Igitur de scito absconsum in manu habet tres. Sicut sequitur de necessitate omne animal est substantia. Socrates est animal. Igitur de necessitate Socrates est substantia. ¶ Auer. in paraphrasi tenuit aliquam v̄lem posse esse notā vel scitam, qualibet singulari existente ignota, quia stat me scire omnē mulā esse sterilē, & ignorare hanc: quæ in vtero est: esse sterilē. ¶ Recentiores addiderunt posse p̄pōnē vniuersalē aliquā esse necessariā, quilibet eius singulari existente contingente, nā hęc vniuersalis omnis homo est animal est necessaria: & tū quilibet singularis huius est contingens: etiā p̄t aliqua p̄pō v̄lis esse contingēs: qualibet eius singulari existente impossibili: vt hęc est contingens omne animal ex̄ns in domo est leo: dāro q̄ hodie sint solū homines: & cōplura alia addūt. Ad regulā autē Arist. dicit̄ q̄ ex maiori de necessario in sensu diuiso: & minori de inesse: sequitur cōclō de necessario eodē sensu, quia q̄n maior est in sensu diuiso: subiectū eius supponit cōfuse distributiue mobiliter: & sic sub medio: quod est subm maioris p̄positionis: p̄t sub accipiat quādo maior est de sensu cōposito: & minor de inesse: non sequitur cōclusio de necessario: q̄m quādo maior est de sensu cōposito: subiectū supponit cōfuse distributiue immobiliter: & sic cū non possit sub medio accipit: syllm non erit regulabilis per dictū de omni. Eodē modo dicunt ex maiori de scito credito vel dubitato non sequi conclusionem de scito credito vel dubitato cū minori absoluta: nisi q̄n maior est in sensu diuiso: & hoc p̄pter eandē cām. ¶ Sed licet hęc refelli non possint: non sunt necessaria: nec puto esse periparetica: vt in libro priorū diximus: & libro elenchorū. ¶ Propterea dicendū ex maiori de scito credito vel dubitato: & minori absoluta: sequi cōclusionē de scito credito vel dubitato cōditionatā. Nā vt maior intelligitur: sic debet intelligi conclusio: cū. n. dicit̄ de scito omnis mula est sterilis. Mula accipitur formaliter vt mula: est. n. sensus de scito omnis mula est sterilis in eo q̄ mula tūc si addatur: hęc quæ in vtero est: est mula: sequitur de scito q̄ sit sterilis: non simpliciter: sed in eo q̄ mula, sicut sequit̄ necessario oē currens mouet̄. Socrates currit. Igitur necessario Socrates mouetur in eo q̄ currit. Sic enim accipiebatur maior de necessitate. n. omne currens mouetur sumendo ipsum currens formaliter non pro subiecto currente: nam animal quod est subiectum cursus contingenter mouetur. Sed accipiendo ipsum currens formaliter: sumitur in eo q̄ currens: & sic sequitur Socratem necessario moueri: vt currens est. hęc Alexan. & Philop. & Auer. primo priorū. Verū hęc raptim sint dicta. ¶ Quod nisi ita sit eueniet ea profecto quæ est in Menone dubitatio. Aut enim nihil quisquam discet: aut ea quæ scit.

E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

I *¶ Sin autem non, quae in Menone dubitatio est. Contingit aut n. nihil discit: aut quae nouit.*
 ¶ Quidā recentiorū cauillū Menonis, quo ipsum scire, tā per doctrinā q̄ per disciplinā destruebatur, sic cōposuerunt. Quod quis discit, vel prius sciuit, vel nō si prius sciuit, igitur nō discit, & ita quod quis discit, nō discit. Sin autē nō prius sciuit, tunc cū ei occurreret, nesciet an illud sit, vel ne. Cui expōnī Auer. 9. metaphysicæ assentit. ¶ Sed reuera (vt Philop. inquit) hic dissoluit ambiguitatē, quae est in eo libro Platonis, qui Menō inscribitur. Ibi. n. Socrate pponēte quoddā theorema, & iubēte definire virtutē illo aut nequeunte, deinde Socrate inquitēte, quod si q̄rimus, omnino inueniemus, Menō huic sermōi addubitat, & ait q̄ nulla sit inuētiō, nā (vt inq̄t) quod q̄ritur, necesse est aut p̄cognosci, aut minime. Si igitur non sit quod quaerit p̄cognitū, neq̄ si illi occurreremus cognoscere poterimus, q̄ hoc sit id quod quaerimus. Si. n. Socrate non nouimus, neq̄ si ei occurreremus, ip̄m possumus cognoscere. Sin autē eū ante nouerimus, neq̄ ipsum dicimus quaerere, neq̄ inuenire, q̄d iā sciūmus, q̄re neq̄ est ipsum q̄rere, nec inuenire ip̄m. Ex his patet, quod Menon inuentionē cauillauit, & nō ipsum scire, quod sit doctrina v̄l disciplina. Ad hanc respōdit Socrates, q̄ inuētiō sit ex quibusdā ante cōcessis & assensis, & ita ex p̄cognitis quibusdā, & probauit hoc Socrates per Menonis famulū, quē per interrogatiōnē inuenire fecit theorema quoddā, q̄d nesciebat prius ex quibusdā ante cognitis ip̄m ad q̄sitū adducēs. Ad formā autē respōdit Aristō. ex his, q̄ Socrates dixit q̄ nō eadē necesse est noscere, & discere vestigantē & inuenientē, sed alia quidē quaerere, ex alijs vero p̄sensis quaesitorū ad ipsi inuentionē, & sic Menonis ambiguitas locū nō habet, inquit. ¶ Sin autē nō, hoc est si nō esset, vt diximus, quod contingit idē scire, & nescire. Scire quidē vniuersaliter, particulariter autē ignorare, q̄ in Menone dubitatio est, cōtinget, & sic haberet locū. Ecce q̄ Arist. approbat solutionē Socratis, quia ait, si illa solutio nō esset vera, Menonis cauillus relinqueretur insolutus, quē breuibus repetit, & inquit. Aut enim nihil discit, supple si detur q̄ ante inuentionē id quod inuenitur nō fuit p̄cognitū. aut si detur ipsum esse p̄cognitū, qui inuenit, nō nisi ea, q̄ nouit, discit. ¶ Quo vero ad verba attinet, p̄ discere Arist. hic intelligit ip̄m inuenire, quia vt superius dixit, inuētiō est disciplina quaedā, saltē largo nomine, & ita per ipsum discere nō intellexit disciplinā, quod ē idē, quod doctrina. ¶ Dubitatio gr̄ce est aporema, latine cauillus ē, differt autē Cauillus, & Sophisma, sicut p̄blema & syls dialecticus: & sicut q̄, & demō: est. n. q̄: q̄ in fine est conclusio: Demō autē syls demonstratiuus, p̄blema est quādo p̄ vtraq̄ sui parte habet syllogismos at syllogismus dialecticus est: qui sumit. Sophisma ergo est: quod habet pro vtraq̄ sui parte cauillos: qui gr̄ce p̄alogismi dicuntur. Fuit igitur Menonis dubitatio cauillus: & non sophisma: hanc quo ad verba.

¶ Non. n. ita dicendum est: ut quidam soluere enuntur, scis ne oēm dualitatē esse parem. Annuēti uero interrogato offerunt ei dualitatem quandam: quam quidem non putabat esse: quare nec parem esse. Soluunt igitur non oēm se scire dicentes esse parem dualitatem, sed eam quā sciunt esse dualitatē. Et tamen sciunt quidē id cuius habent demonstrationem acceperunt. Acceperunt autē non omnis eius, quod sciunt esse triangulum: aut numerum: sed simpliciter de omni numero atq̄ triangulo demonstrationē. Nul

la enim huiusmodi propositio sumitur: quē tu scis numerū: aut quam scis rectarum linearum signū: sed absolute de quolibet. ¶ Non. n. utiq̄: (ut quidā conantur soluere) dicendum est: nunquid sciuit omne dualitatē: quoniam parē: aut non? dicente autē attulerant aliquam dualitatē: quam non opinatus est esse: quare neq̄ parem. Soluunt. n. dicentes non cognoscere omnem dualitatem parē esse: sed quam sciunt q̄ dualitas sit. Attamē sciunt quidem id: cuius demonstrationem quidem habent: & cuius acceperunt: acceperunt autē non de omni, de quo utiq̄: sciunt q̄ triangulus aut q̄ numerus sit, sed simpliciter de omni numero, & triangulo. Neq̄ enim una propositio accipitur eiusmodi: q̄ quem tu nosti numerum: aut quem tu nosti rectilineum: sed de omni.

¶ Alij sophistae destruxerūt ip̄m scire quod d̄ doctrina vel disciplina: & vtebantur hoc cauillo: vt placet Philop. si aliquid contingat nos scire: sit istud. Omnis dualitas est par. Sed hoc nō scitur: igitur nihil contingit nos scire: q̄ hoc non sciatur: probabant: & sic. Absconsum in manu triangulus: vel dualitas: vel numerus: vel aliquid tale: sed sit gratia exēpli dualitas. ¶ Et arguūt nos scimus omnem dualitatē q̄ sit par. Hoc quod in manu est absconsum: ē dualitas. Igitur scimus hoc absconsum q̄ sit par: cōclō esse falsa: quia hoc absconsum nō sciatur esse dualitatē: & ita nō pōt sciri q̄ sit par vel impar: & nō p̄ minorit: quia minor est vera per casum: posuimus. n. q̄ absconsum sit dualitas: igitur pro maiorit: sed maior est q̄ nos scimus oēm dualitatē parē esse igitur cū sit hoc falsum: nō scimus omnem dualitatē esse parē, quod ponebatur: quare nihil nos cōtingit scire. Ex his patet q̄ sophistae hoc cauillo destruxerunt ipsum scire: quod disciplina vel doctrina est. Dubitatio vero Menonis destruxit ipsum inuenire. ¶ Soluunt q̄dam hunc cauillū: & cōcedūt nos scire omnē dualitatē esse parē. vel oēm triangulū h̄re tres: & caetera id genus: & tunc ad cauillū dicūt: q̄ cōclusio debet inferri non simpliciter hanc dualitatē nos scire esse parē: vel hūc triangulū h̄re tres: sed addito quodā: videlicet quā scimus esse dualitatē: vel quē scimus esse triangulū. Et sic cōcedūt nos scire omnē dualitatē esse parē: & q̄ hoc absconsum sit aliq̄ dualitas: vt ponebatur per casum: tū ex his nō sequit nos scire hanc dualitatē esse parē. sed quā scimus esse dualitatē: & ita volūt ex maiori absoluta de scito: & minori absoluta sine scito: cōclōnē sequi non simpliciter de scito: sed secūdū quid aliquo addito: vt visum est: inquit. ¶ Nō. n. utiq̄: vt quidā conātur soluere supple aliū cauillū: quo sophistae destruxerūt ip̄m scire: dicendū est: & ponit breuiter cauillū: & inquit. Nunquid sciuit oēm dualitatē. q̄ sit par: supple si aliquid cōtingat nos scire: aut nō: p̄bat q̄ nō contingit nos scire omnē dualitatē esse parē: quia si detur q̄ nō: iā relinquitur propositū: & inquit: dicente autē & affirmate: attulerant aliquam dualitatem quā non opinatus est esse: quare neq̄ parem ipsam esse contingit nos scire: quia q̄d non sciatur esse: non pōt sciri aliquid esse: vt: a: vel: b: esse. Hic breuis erat cauillus: cui adducit solutioni sophistarū: & inquit. Soluūt enim dicentes per syllogismum illū ex maiori de scito simpliciter & minori de esse absoluto: nos non cognoscere omnem dualitatem parem esse: sed quā sciunt q̄ dualitas sit. Et ita volunt sequi cōclōnē de scito cōditionato: vt q̄ nos scimus hanc dualitatē esse parē: quā scimus esse dualitatē. ¶ Huic Arist. objicit dupliciter primo posterioritice sic. Eodē mō scitur cōclusio, quo & p̄ponēs. Sed nos scimus simpliciter omnē dualitatem esse parem: & nō oēm quam scimus esse dualitatē: & simpliciter hanc

hanc dualitas absconsa est dualitas. Igitur cōclōnē cōtingit nos scire simpliciter, videlicet q̄ hanc dualitas sit par, & nō illo addito quā scimus esse dualitatē (inq̄t). Attamē sciūt q̄d id cuius demōnē q̄dē habet, & cuius acceperūt demōnē, dixit habet, q̄a nos scimus q̄dā p̄ nosmetipsos, dixit acceperūt, quia discimus ex doctore. Verū quouis mō sit scire eo mō est, quo acceperim vel habemus demōnē. Acceperūt autē vel habuerūt nō de omni, de quo vtrūq̄ sciūt q̄ triangulus, aut q̄ nūerus sit, sed simpliciter acceperūt de oī nūero supple q̄ sit par vel impar, & de oī triangulo q̄ sit habēs tres, & supple tu. Minor ēt absoluta fuit q̄ hoc sit triangulus vel dualitas. Igitur cōclusio nō debet eē de scito cōclōnato. Hanc posterioritice. ¶ Sc̄do objicit huic opinionioni prioritice, ē. n. dcm̄ in prioribus q̄ cōclusio debet assimilari alicui p̄poni. Mō nulla p̄pō assumpta est talis q̄lis est cōclō. Cōclō. n. est de scito cōditionato, & nulla p̄ponū sit accipit (inq̄t). Neq̄. n. vnā p̄pō accipit eiusmodi, q̄a nec maior nec minor, q̄ quē tu nosti numerū, aut quē tu nosti rectilī: sed maior accipit de oī simpliciter, & minor ēt accipit nullo adito, q̄re cōclusio debet accipi eodē mō nullo addito, & hanc expō ē pulchra, quā Philop. nō cōpleuit. Animaduerte q̄ fortasse solō horū est data a sophistis ad eundē Menonis cauillū, quo inuētiō destruebatur vt per textū proximū patet, & sic gr̄ci intelligūt. ¶ Sed nihil (ut arbitror) obstat, ut id sciat parti quis quid discit. Sed si hoc pacto uelut ea ratione qua discit eodem modo sciret. ¶ Sed nihil (ut opinor) prohibet: quod quis discit, sit ut scire, sit autem ut ignorare. Inconueniens. n. non est, si scit, quodam modo, quod discit. Sed si hoc modo, ut discit, sic etiam sciat.

¶ Cū increpauisset hos, ipse uerā ponit p̄dictorū solutio nē, volēs nō esse incoueniens idē ipsam partim quidē nos scire, partim autē nos ignorare. Triangulū quidē in manu absconditū in v̄l q̄ duos rectos h̄eat, sciūmus. In particulari autē discimus vel scimus de nouo. Cuius exēplū ponit Philop. de hominibus, nā oēs homines in v̄l scimus, particulares vero, quos nō vidimus, ignoramus (inq̄t). ¶ Sed nihil (vt opinor) phibet, quod quis discit, sit supple vno mō, vt scire, alio autē supple mō, vt ignorare, cuius cām subscribit, & inq̄t. Incoueniens. n. nō est, si scit q̄d ammodo, q̄d discit, vt si scit v̄lter, & discit particulū. Sed absurdū est supple sic hoc mō, vt discit, sic et sciat. Sic. n. idē scdm̄ idē sciret, & ignoraretur. ¶ Quo vero ad verba attinet, verbū sciat, suppletū est, quia Arist. plerūq̄ more attico p̄termittit verbū. ¶ Iuniores dicunt p̄ regula ex maiori modalī de scito credito vel dubitato, & minori de inesse nō semp sequi cōclōnē modalē de scito credito vel dubitato, qm̄ nō quādo maior modalis est de sensu cōposito, nō. n. valet, tu scis oēm mulā esse sterilē, hanc est mula, igitur scis hanc esse sterilē. Nā sensus maioris est hanc p̄pō est scira a re, omnis mula ē sterilis. Mō sub hac nō pōt accipi hanc minor, videlicet hanc mula est sterilis, qm̄ maior nullius est q̄titatis. Quādo vero maior est in sensu diuiso, tūc syllogismus est vtilis, q̄a sequitur oēm mulā esse sterilē, hanc est mula, igitur scis hanc esse sterilē. Nā maiori illo mō sumpta pōt sub medio subaccipi minor. ¶ Sed certe hanc nō cōueniunt Arist. verbis, nec alio nū peripateticorū, nā si ita esset. Arist. nō debuisset tū laborare in soluendo cauillū sophistarū, potuisset. n. dicere maiore esse verā de sensu cōposito, & sic syllogismū ex ea fieri nō posse, atq̄ ipse cōcessit maiore, & minore, & dixit cōclōnē valere p̄tato, quia tu scis hanc mulā absconsam

esse sterilē, & ignoras hanc esse sterilē, scis hanc esse sterilem sciētia v̄l, qua scis v̄lter oēm mulā esse sterilē, in eo q̄ tur la: & ignoras hanc particulariter esse sterilē: q̄renus est hęc & ita si esset: vt recētiore dicit. Solutio Arist. esset nulla. Vnde pōt q̄ri cū Arist. cōcedit maiorem illā: tu scis oēm mulā esse sterilē: vel cōcedit eā de sensu diuiso: & sic sequitur hanc mulā te scire esse sterilē sciētia particulari: & nō tū sciētia v̄l. Sin autē cōcedit illā de sensu cōposito: cū cōiugatio sit inutilis: ex ea nec sequitur te scire hanc mulam esse sterilē sciētia v̄l. nec particulari: cū nihil sequat. Propterea hanc quae isti dicunt: vt mihi v̄: nō sunt p̄patetica. ¶ Queres fortasse vtrū cōtra stet nos scire aliquod sciētia particulari: & nesciri sciētia v̄l. An q̄ fieri pōt: nā sciri pōt. ¶ Acquiruntur trianguli duo latera reliquo sunt maiora: nequa q̄ trianguli omnis. Et sic particulare cognoscit v̄l minime. ¶ Queres secūdo: vtrū sicut cōtingit aliq̄d sciri & ignorari secūdū diuersos modos: cōtingat idē sciri & nesciri scdm̄ eundē modū cognitionis. ¶ An cōtingit q̄a idē pōt sciri demōne directa: & nesciri demōne ducte ad impole: & ecōuerso. Nā oēm Diametrū cōmēsurabilē esse costē demōne ad impole sciri pōt: recta autē de mōstratione & oī sua nōdū attēta est. Quare idē Theorema scit demōnatiue: & nescitur demōnatiue: sed scdm̄ diuersam spēm demōnis. Præterea idē scitur sciētia an sit: & nescitur sciētia quid sit: vt aliquis scit astra eē: quid sint ignorat. Quo vero ad gr̄ca verba attinet: debes scire q̄ in gr̄cis codicibus sic est. Absurdū enim si quod nequaquam nouit addiscit. Sed si ita plane sicut q̄renus addiscit: & q̄to. Quā literā Philoponus legit particula negatiua p̄posita ad verbum illud absurdū: hoc modo. Non absurdum enim est: & hoc transtulimus.

¶ Scire autē unamquāq̄ re simpliciter, sed non ut sophiste per accidens arbitramur. Cū cām ob quam res est, illius cām esse, & sic sciri non posse, ut res aliter sese habeat, cognoscere arbitramur. ¶ Scire autē opinamur unumquodq̄ simpliciter. Sed non philosophico modo: quod est secundum accidens. Cum causam arbitramur, cognoscere, propter quam res est, quoniam illius causa, & non est contingere aliter se habere.

¶ Cum declarasset doctrinā siue disciplinā & inuentionē fieri ex p̄xenti cognitione: & soluisset cauillos Menonis: & sophistarū nunc trāsit ad tractandū de demōne ipsa: vt quid nā sit demō: & ex quibus. Prius tamē definit ipsum scire, vbi primo animaduersione dignū ipsum scire siue scientiā multifariā ab ipsa demōne differre. Primo quia ipsum scire notius est, nā multi sunt, qui scire se opinantur. Ignorant autē quid sit demonstrare. Secundo scire est affectio quaedam, quae de rebus nobis accrescit, de mōstratio autē via, qua hanc affectio de rebus accrescit. Tertio scientia est vniuersalior demonstratione, nam demonstratio omnino est scientia, non aut omnino scientia demō est, nā cōes notiones scientiæ sunt quidē, demōnes aut minime, quippe cū cōes notiones indēmābiles sint scientiæ. Secūdū igitur Philoponū hic sumit scire p̄ demōne, nā secūdū ipsum idē est scire quod hic definitur, & demō. Ego vero bene volo q̄ ipsum scire hic definitū est demōnatiū, non tamen demonstratio, quia scire est affectio, demonstratio est via ad illā, vt ipsemet dicit. Definit igitur ipsum scire prius q̄ ipsum demonstrari, quia notius est, nam multis videt aliquid scire, nō aut demōnari, quia ignorat, quid sit demōnatio (inquit). ¶ Scire autē simpliciter, sed non philosophico modo, quod est secundū

Comē. 9. Cauillus Menōis secundū quodā.

Comē. 9. expō p̄tati

K

L

Verborū expositio

M. Cauillus & Sophisma in quo differant.

Com. 10. 10. 10.

O

P

Q

Obiectio

E

Dub. 1. Solutio.

Scdm̄ dubitatio. Solutio.

G

H

Comē. xi. Cōtinuatio. Scire a de mōstratio ne quō differat. Prima differentia. Secūda. Tertia.

Opio Ph. Propria positio.

causa in se habet

I accūs, opinamur vnū quodq; simpliciter. i. proprie, vnū quodq; id est q̄sitū, qd̄ in fine erit conclusio, q̄si dicat. Sci re aut̄ simplr. i. pprie, quod scire pprie, nō est scire sophistarū more, qui sciūt scdm accūs. Opinamur vnū quodq; q̄sitorū scibilitū. Cū cām pp quā res est, id est cū cām, qua res id est q̄sitū est, arbitramur cognoscere, qm̄ illius est cā: & ppter quā supple nō est cōtingere aliter se h̄re, res illa siue quæsitū illud. ¶ Quo vero ad uerba, attinet, debes sci re syllogū esse triplicē dītam, alij enim sunt sc̄ifici, alij captiosi, alij inter hos mediij de sc̄ificis nūc dicit. At mediij sunt, vt qui ex uerisimilibus astruunt, nec sc̄ifici, nec captiosi, vt ille uir cōptus adornatusq; est. Igit̄ mechus. Pre terea ille uir noctu uagatur, igit̄ fur est. Insuper lac habet hæc mulier, igitur peperit. Hi. n. syllogismi iudicarij sunt ac ex uerisimilibus, non autem sc̄ifici, quia pōssibile est aliq̄ cōptum esse, & non mechū, & no cōuagū, nō aut̄ furē, & habere lac & non peperisse. Captiosi sunt dupliciter, vt quando qd̄ substantiæ inest, putatur inesse accūtū, vt si animal inest ipsi Cygno cre datur inesse ipsi albo sic. Omnis Cygnus aīal, Omnis Cygnus albus. Igitur albū animal, Vt terius albū animal, omne albū color, igit̄ color animal. Aut quādo cō tra creditur qd̄ accidētū inest, substantiæ inesse. Vt oē albū color, albū pomū, igitur pomum color. Itemq; motus est in mobili: Tempus ē in mobili. Igitur tēpus ē in mobili. Ex his patet captiosos syllogismos esse qui ab accūtē faciūt delusionē. Nō autē om nis syllogū qui ē ab accūtē est sophisticus, nā si dixerō sumus hic est, igit̄ ignis, ab accūtē sed, non tū sophisticus, sed probabilis a uerisimili, sed quia tā captiosi q̄ probabiles ab accūtē pfici sciuntur iō captiosi, qui paralogismi sunt, captiosi sunt. Alj uero sophistico more profici sc̄ifici, nō tū captiosi, de more quidē sophisti co, quia ab accūtē, non aut̄ captiosi, quia non deludunt, & qm̄ syllogū ab effectu sunt: et ab accūtē, est. n. effectus ve-

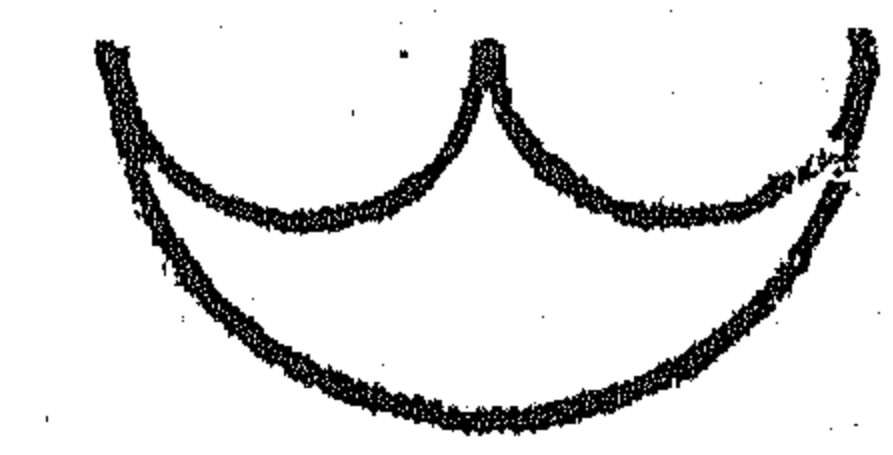
expositio uerborū. Triplex dīa syllogismi. Syllogū ex uerisimilibus.

Captiosi syllogū dupliciter.

L

M

Syllogū ab effectu sunt ab accūtē.

fur noctu uagatur ille uir.

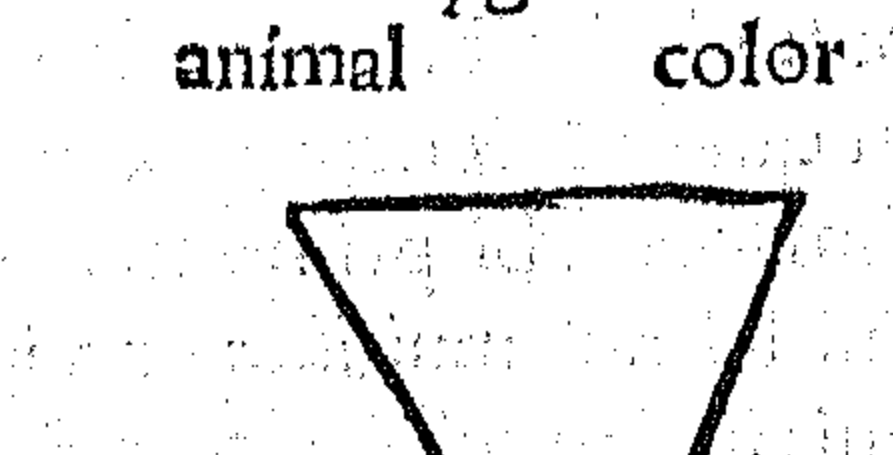
peperit lac hęc mulier.

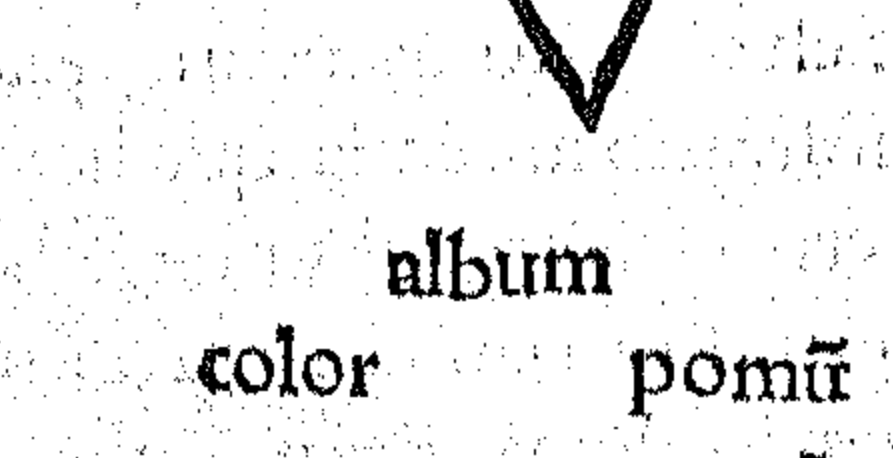
animal album

cygnus animal color

album color pomū

album color pomū

album

lut accūs cāe, vt cū dixerō hic sumus est, igit̄ ignis. Iccirco inquit. ¶ Scire simplr hoc est dem̄atiū, qd̄ est scire pprie, nō ab accūtē vel effectu ipso, qd̄ est sophisticū mō, licet non oē sophisticū, quasi dicat: scire aut̄ simplr. i. pprie, sed nō sophisticū mō, qd̄ est ab accūtē: nā scire ab effectu, & scire a uerisimilibus: & scire sophisticū: omne tale est scire more sophisticū, quia ab accūtē: licet nō oē sit scire sophisticū. Scire dico tale dem̄atiū: est quo nos arbitramur cognoscere vnū quodq; quæsitū per cām, qua illud est: & qua illud est necessariū: q̄ illius q̄siti sit cā. Ex his patet q̄ a definitione ipsius scire excludit scire per esse etū siue p signū: q̄ oē tale est ab accūtē: & de more sophisticū: nō tū sophisticū. Addit cū cām arbitramur cognoscere: pp quā res est. Qm̄ cā duplex est: remota ut esse animal ē cā respirādi: & ppinq̄ vt h̄re pulmonē: cā quidē remota nō est: ppter quā res est: non. n. equus respirat: q̄ animal est: sed q̄ pulmonē h̄re: uerū est tū q̄ si nō est aīal: nō respirat. Addit q̄ illius sit cā: q̄ pprie id est scire: q̄ uidelicet per cām ppriā scimus ipm̄ q̄siti q̄ illius q̄siti sit cā q̄ nisi cā ad q̄siti referat: nuncq; q̄siti sciet. Et qm̄ duplex est q̄siti vt quod est: & cōtingit aliter se h̄re: vt terra mouet: mouet. n. de inesse nūc & hinc ad horā est sante terre motu nō mouebit. Aut qd̄ est: & nō cōtingit aliter se h̄re: vt triagulus h̄et tres: iō addit pp quā res est: vt sunt q̄sita physica: & pp quā nō cōtingit aliter se h̄re: vt sunt q̄sita mathematica. Scire igit̄ est per cām qua res est: vt in physicis: & qua res ipsa est necessaria: vt in mathematicis. ¶ Dubitabis fortasse cū triplex sit dem̄o: vt Auer. ubiq; sentit: uidelicet q̄: siue dem̄atio signi: ppter quid quæq; dī dem̄o cāe: & dem̄o simplr: cuius medū ē nō bis & naturæ primo notū. Et triplex erit scire: iō q̄rit vt nūc hic vlt̄er definiat ipm̄ scire. ¶ Them. & Philop. hic aut̄ māt Arist. hic definire scire ipm̄ simplr hoc est pprie: & cū dī sed nō sophisticū more] excludit solū scire sophisticū. cū igit̄ oē aliud describit. Dicas q̄ excludit oē scire qd̄ sit more sophisticū: qd̄ ē ab accūtē: mōstrat aliqd̄ sciri more sophisticū: & nō ē scire sophisticū. Scire igit̄ q̄ ē scire more sophisticū: q̄ ab effectu: q̄ uidet̄ accidere cāe. Quare scire hic definitū est scire ppter qd̄: vel simpliciter cuius medū est nobis & naturæ primo notum. ¶ Patet igitur ipsum scire tale quid esse. Nam & hi qui nesciunt: & hi qui sciunt: ita sese habere putant, quorum ipsi scientes & ita sese etiam habent. ¶ Manifestum itaq; quod tale quid ipsum scire est & nāq; non scientes, & scientes opinantur ipsum sic se habere, Verūm scientes habent quoq;.

¶ Nūc dictā de ipso scire definitionem probat eo iudicio quo significationes nominum probatur: quia vt secundo topicorum dicitur: Loquendū vt plures: sentiendū vt mediū & sapientes: & ita probat per consensum omnium: tam eorum qui arbitrantur se scire: & non sciunt: vt sophisticū: q̄ eorum qui arbitrantur se scire: & sciunt: vt sapientes: & inquit. ¶ Manifestum itaq; q̄ tale quid ipsum scire est: vt supple definiuimus: & nāq; non scientes vt sophisticū: & scientes: vt sapientes opinantur ipsum scire sic se h̄re. Verū scientes habent quoq; sophisticū autem arbitrantur habere: & nō habēt. Quare cōsensum scire erit (vt dictum est) per causam propriam: qua res est cognoscere. Sophistarum & nou scientium duo sunt exempla: quæritur aliq̄ q̄ cur plebs: quæ græce laos est: dicta est a græcis laos: causam huius arbitrantur assignare: quia post diluuium Deucalion

N A B C D Q

Deucalion Ioue imperate ad homines regenerandos re tro post terga iecerit lapides, qui græce lae dicunt: quare plebs dicitur laos græce, q̄ a lais genita fuit, hæc putant cām, uerū nō ē hæc cā. Alj putat terrā cōstitere ob rapidā coeli circūuolutionē, allerētes se scire. ¶ Juniores aut̄ p bare enitunt̄ hæc definitionē, quā Arist. dedit, esse de ipso scite definitionē. quā Arist. dedit, esse de ipso scire definitionē. Primo, q̄ scire ipm̄ est rerū, q̄ sunt. Oē aut̄ qd̄ est, eo quidē mō scit, quo mō est. Quare si sua ppria cā est, sua ppria cā scietur, q̄re ipm̄ scire erit p cām cognoscere. Secūdo, intellectus noster in sciēdo causat̄ a rebus. res ipse aut̄ a pprijs causis. Igitur intellectus in sciēdo causabit̄ a rerū causis, nā q̄ quid est cā causæ, erit etiā causati cā. Tertio, ueritas est equatio q̄ dā intellectus ad rē. mō intel lectus nunq; æquabit̄ rei, nisi ipse ad eius rei principia ac cās redat. igitur scire erit per cām. ¶ Sed circa hæc occur res, q̄ vt dī secūdo huius, aliud est dem̄are rē esse ita, & aliud definitionē rei. Possum. n. demonstrare hominē esse animal rōnale sine petitione principij: sed hominē cō ani mal rōnale in eo quod qd̄ est, nō pōt dem̄ari nisi petēdo principij. Et ita licet fortasse uiri isti possent dem̄are ip sium scire eē p cām cognoscere, nūq; habebūt, ppter hoc ipm̄ quod dico, cām cognoscere, esse definitionē ipsius scire, nisi petat̄ qd̄ est in principio, vt in principio secūdi huius uidebit̄. ¶ Preterea. Rōnes horū petere uidebūt aliā ob cām, quia cū sumunt ipm̄ scire esse rerū quæ sunt, hoc petitur, quia aduersarius dicit cognitionē rerū quæ sunt, nō esse nomine ipsius scire, sed nomine opinōis dicēdū. ¶ Insuper cū accipiūt intellectū nostrū in sciēdo causari a rebus, hoc est petere, aduersarius enim dicit cārū intellectū a rebus nō esse scire siue nomine ipsius scire appellandū, sed alio nomine uidelicet: opinōis vel cognitionis. ¶ Ad huc dato q̄ ueritas sit equatio intellectus ad res, nō ppter hoc patet hæc æqtionē dici nomine ipsius scietæ: & sic re ste Arist. cōsensu omnium quasi iudicio pbauit ipm̄ scire esse per cām cognoscere, quia nō aliter possunt nominū significationes pbari. ¶ Vt terius quares cur addidit qm̄ illius est cā. Videtur. n. sufficere dicere ipm̄ scire esse p cām, quares est, cognoscere. Nā sic sensus est, ipm̄ scire esse per cām propriā, igitur superfluit addere quoniam illius est cā. ¶ Nonnulli dixerūt posse fieri vt aliquis sciatur cām pp quam res est, & non rē illā scire. Plurimi enim sciunt radiū solis, qua putrida animalia exoriūtur, & tamē ignorant quo modo animalia illa exoriantur, & huius cā est quia licet sciant cām propter quā putrida animalia sunt, cū nō sciant, quoniam ille radius est cā illorum, non dicuntur sci re. igitur requiritur q̄ cognoscamus cām ppter quā res est, quoniam illius est cā, ad hoc vt scientes dicamur. Quæ res profecto nobis non displicet. ¶ Quare cuius simpliciter est scientia id ut aliter sese habeat fieri omnino non potest. ¶ Quare cuius simpliciter est scientia, hoc est impossibile aliter se habere. ¶ Descripsit ipm̄ scire, at nunc describit ipm̄ scibile, quod dicitur etiā ante dem̄onem quæstio siue quæsitū: huius cā est: quia dixit, scire autē opinamur vnū quodq; simpli ceter, & reliqua: & per vnū quodq; intelligit scibile siue q̄ situm sc̄ificū: hoc est id cuius est simpliciter & pprie scietia: ppter ea vt dicta definitio pateat: declarat nūc qd̄ per vnū quodq; hoc est qd̄ per scibile intelligit: accidit ad hæc q̄ scire ipsum est in anima: vt in sub̄to: est in demon

stratione: vt in cā: est in ipso scibilibus q̄sito vel cōdōne: vt in signo: p̄termittit de anima dicere: tāq; de re huic li bro aliena: spectat. n. de ipsa dicere in libro de aīa: p̄tea de ipso scibilitū quo ipm̄ scire est: vt in signo: & de ipsa de monstratione in qua ipm̄ scire: vt in cā est: p̄tractat: & in quit de ipso scibili primo. Quare cuius simplr id est pprie est scientia: hoc est impossibile aliter se h̄re: id est scibile pprie dicit̄ est cōplexū qd̄ necessariū: addidit cōplexū: quia du plex est necessariū: in cōplexū, uidelicet & cōplexū: in cō plexū vt deus: eo q̄ est: & nō pōt nō esse: & chimera est necessariū nō esse: q̄ nō est & nō pōt esse: At necessariū cō plexū qd̄ dī scdm̄ inhrentiā est qd̄ vel quæsitū in quo prædicatū inest subiecto: & nō cōtingit nō inesse: vt ignis est calidus: vel in quo prædicatū nō inest subiecto: nec con tingit inesse: vt ignis nō est frigidus: q̄re scibile pprie dicit̄ erit quoddā cōplexū necessariū: quod nō potest aliter se h̄re. ¶ Quo uero ad uerba attinet: Arist. apposuit quare quasi illatiue: nō vt quare esset nota illationis: sed cōtinua tionis. Nā cū dixisset de scire: opportunū erat ei dicere de ipso scibili: Tū primo: quia ipm̄ scibile ponebatur in defi nitione ipsius scire: Tū secūdo: quia ipm̄ scire est in ipso scibili: vt in signo: & ita uerū q̄re cōtinuatiū est. ¶ Vt terius impossibile aliter se habere: potest dupliciter esse. Aut ex hypothesi: vt terra tremat: hoc enim impossibile aliter se habere est: dū ex exhalatio intra cauernas terræ mouetur. Aut absolute: vt solē oriri: quia nō pōt esse quin sol ori tur. Arist. igitur per impossibile aliter se habere intelligit necessariū ex hypothesi, quod est necessariū causis positis, & hoc mō quæsitā physica sunt necessaria: non enim possunt suis per se causis positis: nō esse: cōtra autē ipsa cō tingētia: sunt. n. quæ positis causis: possunt nō esse: quoniam possunt impediri. ¶ Occurres fortasse ex eo: quia vt defini tio in plus ipso definito quia multa nō possunt aliter se ha bere: quæ nō sunt scibilia: vt prima principia: q̄ dignita tes dicuntur. ¶ Themistius & Philop. cōcedunt illa esse sci bilita: quia vt dicitur eorū est alius sciendi modus: de quo posterius diceat̄. Sed si ita esset: vt exponit Philoponus: tūc hic nō esset definitū quæsitū scibile: sed oē scibile. ¶ Pro pterea dicamus q̄ definitio debet sic intelligi: scibile pro prie est qd̄ positis suis per se causis non contingit aliter se habere. Mō licet dignitas nō cōtingat aliter se h̄re: tamen hoc non est alijs quibusdā positis: vt causis proprijs & p set: & ita definitio est æqualis & optima. ¶ Si igitur & alius sciendi sit modus, posterius explicabimus. Addidimus etiam per demonstrationem etiam scire. ¶ Si quidem igitur et alius est sciendi modus posterius dicemus, dicimus autem & per demonstrationem scire. ¶ Duplex est scientia: vt placet Philopono: & Themistio: altera quidem demonstratiua: quæ est per demonstratio nem ipsam. Altera uero spēs est: quæ demonstratiua non est: sed ex sese fidē habens etiā sine syllogismo: vt cogno tio dignitatum: hæc enim nō per demonstrationem no bis accedit: sed ex seipsa fidē habet. Aristoteles igitur nūc limitando se ad dicenda: & ad ea quæ dixit: inquit: Si quidē igitur & alius est sciēdi modus: hoc est: quia ita est q̄ est alius modus siue spēs scientiæ: posterius dicemus: autē sed supple nūc. Et per demōstrationē scire dicimus. Sic igitur posterius de alia scientia specie dicemus: nunc de demonstratiua dixisse uolumus. Bñ igitur dicit̄ est q̄ nō de vli scientia loquitur Arist. dū definit ipm̄ scire: sed de ea quæ equipollet dem̄onij, hoc est de demōstratiua, Suelis. sup Poste, b

E F G H

I Quo vero ad verba attinet: animaduersione dignū. In nonnullis codicibus textū sic haberi. Dicimus autē & noscere per demōnē, vbi Philoponus per noscere intelligit scire, quasi dicat, at nunc dicimus & definimus ipsum noscere per demōnē, quod reuera ē scire. Nonnulli Aristotelē aliter definire ipsum scire opinantur, quia in eorū translationibus sic habebatur, dicimus autē & scire per demōstrationē intelligere. Tu vero hæc si placet, cōsidera. Non de sunt, qui velint Arist. per aliū sciēdi modū, intelligere eū modū, quo mediate scitur, vt per demōstrationem ad modū, quo mediate scitur, vt per demōstrationem quia. Alij vero nō impossibile, & per demōstrationem quia. Alij vero nō ignari per aliū sciēdi modū intelligūt, qui est per definitiōnē, de quo in secūdo libro disputabit. Sed de his hæc tenus. *Demōstrationem autem dico, ratiocinationem eam que scientiam efficit. Eam vero scientiam efficit, quæ scimus eam ipsam habendo.*

K *Demōstrationem autem dico, syllogismum epistemonicon, id est scientificam. Epistemonicon vero dico secundum quem (in habendo ipsum) scimus.*

Cō. 15. *Hæc quæ hic inquit, cōtinuatione non indiget: nā cum dixisset se esse locutū de scire, quod est per demōstrationē, declarat quid ipse velit per demōstrationē. Philoponus ait Aristotelē hoc facere, vt ostenderet ipsum scire et demōstrationē idē esse. Vel accuratius (vt inquit) hoc facit, vt ostendat scientiā esse demōnōnis finem: aut habitum: qui ex demōstratione animæ ipsi accrescit. Demōstratiō nē autē quæ sit ad scientiam ipsam syllogisticam vt via. Fortasse etiam Arist. transit ad declarandū quid per demōstrationem velit, quia etiam de demōstratione est huius libri intentio, sed quia demōstratiō potest dupliciter considerari, vno modo quo ad formam, hoc est vt syllogismus est, & quo ad materiam, id est quo ad ea, ex quibus, & de quibus est, & tractare de forma demōstrationis spectat magis ad librum priorū, qui est de syllogismo, ideo raptim quasi hæc transiens, inquit. Demōstrationē autē dico syllogismum epistemonicon, latine vero scientificum, dixit syllogismum loco generis, addidit epistemonicon loco differentiæ, qm captiosus syllogismus non epistemonicus est, nec dialecticus est epistemonicus, exponit quid velit ipse per epistemonicon, & inquit. Epistemonicon vero dico, secundū quē (in habendo ipsum) scimus. Hoc autē dupliciter exposuit, Tū vt definitiō demōstrationis pateret, in qua ponitur illa differentia epistemonicon. Tū etiam, quia sciētificū est duplex, quod videlicet scientiam facit principaliter, vt intellectus ipse agēs & quo sciētia ipsa fit vt instrumento, quia igitur dixerat demōstrationem esse syllogismum facientem scire, apposuit secundū quē (in habendo ipsum) scimus, vt innueret demōstrationem, facere scientiam, vt instrumentum, & non vt principale mouens. Quo vero ad verba attinet, debes scire in nonnullis translationibus loco verbi epistemonicon legi Apodicticon, quod vnde sit ignoro. Apodicticus enim græce, sonat latine demōstratiuus, modo dicere demōstrationem esse syllogismum apodicticon est dicere demōstrationem esse syllogismum demōstratiuum, & sic idem per idem definiat. Quare (vt puto) textus corruptus est.*

Si igitur ipsum scire tale est quale posuimus necesse est & demōstratiuam scientiam, ex ueris & primis medijs uacantibus & ex notioribus & prioribus ipsa conclusione causis, eiusdem esse. Sic enim erunt & ipsa principia propria eius quod demō-

stratur. Nam ratiocinatio quidem sine his erit, demōstratio uero non erit, scientiam enim non faciet.

Si igitur ipsum scire est, ut posuimus, necesse est & demōstratiuam scientiam & ex ueris esse, & ex primis & immediatis, & notioribus, & prioribus & causis conclusionis. Sic enim erunt & principia propria eius, quod demōstratur. Nam syllogismus quidem erit & sine his. Demōstratio autem non erit: non enim faciet scientiam.

Partim ex definitione ipsius scire, partim ex his, quæ de demōnōne adijcit, ex quibus qualibetue sit ipsa demōstratiua scientia, concludit, quasi sic syllogizās, Scire ē ex ueris, & ex primis, immediatisq; ex notioribus & ex prioribus causis conclusionis, est quidē ex ueris, quia de ueris cōclusionibus, quæ demōstratiuæ nō nisi ex ueris proficiuntur. Est. n. scire q̄ sit quod est, & nō pōt aliter se h̄re, & ita de ueris, & ex ueris. Primis immediatis, qm scire est per cām, qm illius est cā. Prioribus causis, quia est p cām propter quā res est. Est deniq; ex notioribus, quia scire arbitramur cognoscere. Igitur scire est ex ueris, primis immediatis, notioribus, prioribus causis cōclusionis. Philoponus enim hæc reduxit ad quatuor, iuxta quatuor, quæ ponebantur in definitione ipsius scire. Nam ex illa particula q̄ scire sit de re quæ est, & non potest aliter se h̄re, habetur q̄ ipsa demōstratiō est ex ueris, & de ueris. Ex illa particula, q̄ scire esse, quoniam illius est causa, habet q̄ demōstratiō sit ex primis immediatis. Ex illa particula q̄ scire est propter causam, quæ res est, habetur q̄ demōstratiō sit ex prioribus causis cōclusionis. Ex illa particula q̄ scire est cognoscere, habetur q̄ demōstratiō est ex notioribus. Recte igitur inquit. Si igitur ipsum scire est, vt posuimus, necesse est & reliqua, quia syllogistice demōstratiuā scientiam esse ex his, facile deducitur. Vt vero intelligatur dīa eorum ex quibus est demōstratiō, ab his ex quibus est syllogismus, dicamus demōstrationē quidē nō esse nisi de ueris: & ex ueris, nā syllogismus uerus esse pōt, qm hō est animal, & ex falsis vt si omnis lapis sit animal: & oīs hō sit lapis: relinquet syllogistice: q̄ omnis hō est animal: uerū hic syllogismus erit: nō autē demōstratiō, dixit ex primis immediatis q̄ sit vna particula: appositū. n. uerbo primis uerbu immediatis: quia si sum pfero q̄ aīa immortalis: & ex hoc syllogizauero q̄ nō nulle aīe in inferno sint: ex primis qdē syllogizauit: nō autē ex immediatis: quia aīam eē immortalē indiget demōnōne: et sic oportet demōnōne esse ex primis immediatis hoc est in demōstrabilibus: & p se creditis: aut oportet ire in infinitū. Additū pterea ē ad uerbu immediatis: uerbu primis: nam sunt qdā immediata nō tñ prima: vt q̄ hæc cerusa sit albat: hæc. n. immediata ē: nullo termino indigēs ad sui fidē. Sicut hic Socrates est & eiusmodi: ex his autē nō fit demōnō sed ex primis. i. cōibus immediatis. Dixit & notioribus: oportet. n. nō tñ q̄ assumunt in demōnōne esse uera prima immediata: sed notiora: nā pnt dignitates aliquibus experientia inopia nota nō esse: uelut q̄ q̄ eidē æqualia: & sibi inuicē sunt æqualia: hoc enim ex sese fidē hēt: multis tñ nō patet: ppea addit illa esse notiora. Dixit prioribus causis cōclusionis: & p priores cās intelligit cās cōtinuas: nō longinquas: nā demōnō eē pōt ex ueris: primis immediatis: notioribus: quæ tñ non erit ex proximis causis. Vt si quis uelit demōnōnē

demōnōnē q̄ aīa immortalis, & sumat q̄ eidē sunt q̄lia, & sibi inuicē sunt æqualia, accepit. n. uera, prima immediata, & notiora, nō autē q̄ sint effectricia cōclusionis, & ita p priores cās cōclusionis, pxiimas cās intelligit, & ita priores p pxiimas ac cōtinuas intelligit, q̄ si inuicē hæc duo facere uñā particula, & q̄ p priores cās cōclusionis intelligit pxiimas siue pxiimas cās, idē subscribit. Sic. n. erūt & principia propria eius, qdē demōnōnē, q̄re inter hæc nō oportet addere ex pxiis demōnōnē eē, q̄ si ē ex prioribus cās cōclusionis, igitur ex pxiis, & hæc patet nō accipi p eodē primis, & prioribus, sed p diuersis, q̄ rōne alterū horū nō supfluit, q̄ si igitur recolligēs dīa inter syllogismum & demōnōnē, inq̄t. & supple tu demōnō ex ueris & reliqs ē, nā & syllogismus qdē erit, & sine his, demōnō autē nō erit, quia nisi ex his sit demōnō, nō faciet sciētia. Ad uerū dignū q̄ Auer. in paraphrasi ex definitione demōnōnis pxi. me assignat: vt syllogizare definitione demōnōnis demōnōnē demōstrare p formalē. Nō desūt q̄ dicit Arist. p uerba illa. Sic. n. erūt & principia propria, eius qdē demōstratiō remouere qdē nō dixit demōnōnē eē ex prioribus & immediatis, q̄ uident repugnare, quia priora nō sunt immediata, q̄ si nō dēs. Illa tria priora prima & immediata nō aduersari: quia sic erūt propria principia. Theō. autē (si recte intellexi) uult Arist. ponere dīa inter demōstrationē & syllogismum. In hoc q̄ pōnes demōnōnis sunt cāx cōclusionis in essendo, cognoscēdo, & inferēdo. Syllogistice autē cōclusionis tñ in inferēdo. P. inq̄t. Sic. n. erūt & principia propria eius, qdē demōstratiō, hoc ē in essendo nā syllogismus quidē erit & sine his, q̄bus (vt mihi uidet) Auer. cōsentit.

Vera igitur esse oportet: quia fieri nequit ut id quod non est, sciatur, ueluti diametrum commensurabile esse.

Vera quidem igitur oportet esse, quoniam quod non est: nō est scire: ut quoniam diametrum commensurabile.

Nūc singulas particulas acceptas in definitione demōstratiuæ sciētia exponit. id inq̄t, diximus oportere ex ueris esse demōnōnē, qm si ex ueris nō sit, neq; cōtingit fieri sciētia. & hoc ait. Vera qdē igitur oportet esse, sup. ea, ex q̄bus ē demōstratiō, qm qdē nō est, nō est scire. Vt qm diameter cōmensurabilis sit sup. costē. Hęc rō pōt ad Enthymema sic reduci, Quod nō est, nō ē scire, igitur ea ex q̄bus est demōnōnē oportet esse uera, & p q̄ nō est, intelligit falsum, & ita Enthymema erit, Falsum nō pōt sciri, igitur oportet principia ex q̄bus ē demōstratiō, esse uera. Enthymema istud ē obscurū, & uñ ualeat, nō facile patet, id vno mō dici pōt q̄ tenet ex differentia inter syllogismum & demōstrationē, quia falsum ex falsis syllogizari pōt, uerū autē & ex ueris, & ex falsis, at demōstrari minime pōt nisi ex ueris. Aut fortasse sequit, quia dē nō ē id cuius sciētia est: impossibile est alī se habere, igitur uera oportet eē principia: quia deī oppositū: tñ cōclusio pōt eē falsa. Aut melius fortasse nō recedendo a uerbis Arist. sic arguat. Falsa nō pnt sciri, igitur principia demōstratiōis sunt uera necessario: quia si nō sunt uera, sint igitur falsa: igitur ex illis pnt sequi: & uera & falsa: quia ex falsis & ueris & falsum sequit, demōstratiō itaq; ex falsis falsum: igitur falsum sciet, quia demōstratiō est syllogismus epistemonicus: hoc ē faciēs scire: q̄re si falsa nō pnt sciri: oportet demōstrationis principia uera esse: aliter. n. vt pbauimus falsa demōstrari ac sciri pnt. Sed occurre: nōne nō entis sciētia est: qm nō est ens: & falsi: qm nō est uerū. Rūdet Philop. & recte: q̄ nō entis ē sciētia: qm nō est ens: & falsi qm nō est uerū: sed Arist. hoc nō dicit: sed uult ens nō sciri tāq̄

ens nec falsū sciri tāq̄ uerū: hoc ait in exēplo cū inq̄t. Vt qm diameter sit costæ cōmensurabilis. Hoc. n. falsum ē: id sciri nō pōt q̄ sit uerū. Ex his patet qdē aliquorū hic nō moueri ad rēquū quærit uerū de nō ente sit sciat: nā (vt recte Philop. inquit) per non ens: falsum intelligit. Ex primis autē & indemonstrabilibus esse, quia non sciet non habens demōstrationē ipsorū. Scire. n. non per accūs ea quorū est demōstratiō, nihil aliud est sane: quam demōstrationē habere. Ex primis autem indemonstrabilibus, quia non sciet, non habēs demōstrationem ipsorum. Scire enim quorum demōstratiō est non secundum accidens, est habere demōstrationem.

Quod ex primis immediatis sit demōstratiua scientia (quod erat secūda particula) nūc exponit, & inquit. Ex primis autē indemonstrabilibus: sciētia demōstratiua est: qm supple si indemonstrabilia nō sunt: sed demōstrabilia: q̄ ad demōstrationē assumuntur: nō sciet. nō hñs demōstrationē ipsorū: non dico pblema siue q̄ sit: qdē ex demōstrabilibus syllogizat opus enim est si non firmiter nouit pōnū demōstrationis: q̄re iterū demōstrationes: quo sit ut idē sit indemonstrabile: & immediatū: qm vt diximus: omnis demōstratiō p quosdā medios terminos conficit, ppter ea inquit. Diximus demōstratiuā scientiā ex primis esse indemonstrabilibus: qm si demōstrabilia sunt: q̄ ad demōstrationē assumunt: nō sit demōstratiō: nisi ut illa antea fuerint demōstrata: atq; alias q̄ in illorū demōstrationē assumunt: aut prima sunt: immediata: aut demōstrabilia. ac necesse est: aut ad infinitū pcedere: aut occurrere in aliq̄ prima immediata: ex quibus syllogismus cōficiet sciētificus: nā (vt inq̄t) Sci re ea: quorū demōstratiō est nō p accūs: est demōstratiō nē habere. Quo uero ad uerba attinet: dixit, quorū est demōstratiō: qm (vt diximus) scimus & notiones cōes: sed nō earū habēdo demōstrationē: habēt. n. p seipsas fidē: nā earū prior est sciētia q̄ per demōstrationē: addidit nō per accūs: qm cōtingit scire nō per se: sed p accūs: quemadmodū superficies dī uisibilis ē: at nō per se: sed q̄tenus ei color accidit: qui per se uisibilis est: & luna q̄ sit spherica sci re dicimus: sed nō per se: sed q̄tenus accidit ipsi taliter illustratiōes h̄re: vnde tāq̄ a posterioribus & causatis ad prima atq; causantia recurrimus: hæc quidē ostēsiōnes nō sciētificæ: sed ex accidētibus. ac nō ex his q̄ p se insunt rebus sunt: oportet autē demōnōnes ex his: q̄ p se insunt rebus cōflari. Quæret q̄ ipsa syllogismus ex ueris & demōstrabilibus ē demōstratiō aliquo pacto. Philop. v̄: q̄ sit: sed post demōstrationē eorū q̄ assumunt: antea nō erat demōstratiō: sed syllogismus. Sed res hæc ē ambigua: qm q̄ro post demōstrationē illorū demōstrabilia: demōstrabilia illa reddūt indemonstrabilia: & immediata: adhuc remanēt mediata. Si remanēt adhuc mediata: igitur post demōnōnē illorū demōstratiō adhuc nō erit. Si remanēt immediata: igitur post demōnōnē illorū nō erit mediū aliq̄d: quod falsum est: quia sp̄ ante demōstrationē erit. Ppter ea, alī diximus demōnōnē ex demōstrabilibus: nūc q̄ fieri p demōnōnē simpli: quia nūc q̄ illa efficiēt quibus sit immediata: demōnōnē uero illorū demōstrabilium si p immediata sit: bene ē prima demōnō: & simpli. Quare p Philopono dici pōt demōnōnē q̄ sit ex demōstrabilibus post demōnōnē illorū eē demōstrationē nō simpli: sed scdm qdē q̄tenus sit ex illis, q̄ carēt demōstratiōe p tñc uidelicet qdē demōstrata sunt: nō aut carēt demōnōnē simpli. Cause et sint oportet & notiora ac priora: Cause quia tum sci mus cum cognoscimus causam. Priora siquidem & causa sunt et antea cognita: non illo modo solum quid significant, sed altero et modo.

E Corol: cōtra mōderno.

Cōm. 19.

Verborū expōitō

G

Dub. Que Phil.

Dub. contra Philop.

H Propria solutio. Nota hæc

Defensio Philop.

Et causas & notiora oportet esse, & priora, causas quidem quoniam tunc scimus, cum causam cognoscimus, & priora: siquidem causa sunt. Et notiora, non solum altero modo intelligendo, sed etiam in sciendo, quoniam sunt.

& notiora, ut scias quo istorum modorum, quod assumunt, sunt priora, quoque modo sunt notiora. & inquit. Priora vero & notiora dupliciter sunt, ut saepe dictum est, & probatur: & inquit. Non enim idem est natura prius: & ad nos prius: neque notius, super natura: & nobis notius: & ita bene dictum est prius & notius non dici vno modo, exponit haec, & inquit. Dico autem ad nos quod de priora & notiora propinquiora sensui. Simpliciter autem hoc est natura priora & notiora dico quod longius sunt a sensibus: & haec rursus exponens inquit. Sunt autem longinquissima quod de a sensibus: vltima maxima: quaeque dicitur vltima: proxima vero sensibus: sunt singularia: & opponuntur (ut inquit) haec adinuicem. Quae bene dicitur est priora & notiora non dici vno modo: opponuntur accepit pro eo: quia sunt haec diuersa. Philosophus ponit hic (ut mihi videtur) voluit ea quae dixit Aristoteles, referenda esse ad minores propositiones: ex quibus constat demonstratio: & minoribus non, propositionibus: quae assumuntur in demonstratione: voluit Aristoteles dixisse oportere esse veras: primas indemonstrabiles: notiores ac priores causas conclusionis. at nunc vult haec referenda esse ad maiores: quae etiam in demonstratione assumuntur. has enim vult esse notiores & priores simpliciter: siue secundum naturam: quoniam coparatio ne ipsarum assumptionum: quae minores sunt: ipsa sunt vltimae & simpliciter priora. Si enim hic consideres syllabas. Omne animal est substantia: omnis homo est animal: igitur omnis homo est substantia: constat maiore fieri ex animali & substantia: quae sunt priora simpliciter siue natura, & per haec ostenditur homo quod substantia est: quod homo est extremum siue vltimum: quod dicitur extremum minus. Quae per vltima hic secundum Philosophum, propositiones maiores intelligit: quae sunt simpliciter & natura priores: & notiores. & per consequens oportet dicere (sicut ipse non dicit) posterius nota & nobis propinquiora esse minores: quae dicuntur assumptiones: haec enim, sub vltimis assumptionibus: prius notis simpliciter. Sed reuera in hac expositione est confusio: nam Aristoteles locutus est de principiis quae assumuntur in demonstratione: de his enim dixit, vera oportere esse: & prima indemonstrabilia & notiora: & causas priores conclusionis: vbi non oportet. Accedit: quod locutus sit copulatiuae, modo copulatio refert omnia ad eadem. Propterea (vix mihi videtur) Theophrastus, reuertitur haec ad verba proxima, videlicet priores causas & notiores dicit dixit oportet esse: ut quae si velit causas assumptas in demonstratione esse: priores & notiores simpliciter siue natura. Singularia vero intellexit effectus: non enim, est ea quae non sit plurius eiusdem rationis effectuum cartiua: & sic ea est vltima quod dicitur: & effectus particulare: quae exponem Auerem in sua paraphrasi assignauit. Quae ratione tollitur contradictio. nam hic ait vltima esse nobis posterius nota in libro physicorum, ait enim illa nobis prius nota. hic enim per vltima intelligit causas vltimas: & per singularia intelligit effectus. modo hoc non aduersatur eis: quae illic dixit: nam secundum Auerem, & Theophrastum causas sunt simpliciter & natura prius notae: effectus nobis: & effectus vltimus prius nobis notus effectibus minus vltimis. Sed adhuc res haec non caret quodone: nam si per vltima intelligit hic causas vltimas tunc in demonstratione non, pcedere ex notioribus nobis: sed ex notioribus simpliciter: quae non essent nobis prius & notiora his: quae demonstrantur: cuius contrarium diximus. Per Aristotelem in demonstratione aliquando procedimus a causis non inuentis: sed primo nobis occurrentibus: ut in mathematicis: & tunc eadem causas sunt nobis & simpliciter primo notae: aliquando procedimus ex causis quae inuenimus per effectus ut in naturalibus. In naturalibus enim, triplex est notitia in demonstratiua scientia. Prima est: quia est effectus quod est per sensum inuentionis. Secunda est: inuentionis causa ab effectu per sensum inuentionis: quae quidem inuentionis est ipsa: quae est causa: vel quae vera sunt propositiones: ut dixit Aristoteles, non solum altero modo: sed quoniam sunt, super, verae propositiones, Tertio

N A
Qua
O
Phil
Qualit
p
C
Q
Solutio
In natu
libus
plex
ia in
imfall
Prim
Secun
Terti
Diff

Tertia est, propter quid effectus per quia est ipsarum carum iam in uentum: quod notitia tertia differt a prima ipsius effectus. Prima siquidem erat per sensum: sed a vero per causam, quae id dicit vna met notitia esse inuentionis alicuius, & alterius propter quod ut ipsum quae est causa: est ipsius inuentionis: est propter quid effectus. Dicitur igitur causam esse nobis & simpliciter priore & notiore effectui: priore quod de natura, quae causa est: notiore vero effectui: non quod de quo ad primam effectus notitia: quae erat illius inuentionis per sensum. sed quo ad secundam, quae est propter quod eius effectus: qui inuentus erat. Per si dices non potest dici notius aliquid aliquid notitia, nisi illa ipsum cognoscat. modo causa non cognoscitur quoniam notitia propter quod. Igitur non potest dici causa notior hoc quoniam notitia ipso effectu. Per solus est quod de, quod non dicitur causa notior quoniam notitia propter quod: quae ipsa illa notitia cognoscat, sed dicitur notior illo quoniam notitia. quae effectus non potest notitia propter quid cognosci, nisi causa per cognoscatur inuentionis notitia: & hoc dixit Aristoteles, non solum altero modo: sed quoniam sunt vera, videlicet. Haec sunt quae mihi occurrunt: quae si non satisfaciunt: monstrasse locum sit nobis satis. Ex primis autem esse nihil aliud est quam ex propriis principiis esse. Idem enim, primum atque principium dico. Est autem demonstrationis principium pro medio uocatur. Ea vero medio uocatur quia nulla est alia prior. Ex primis autem, quod ex propriis principiis est, idem enim, dico primum & principium. Principium uero demonstrationis, est propositio immediata. Immediata autem est, quae non est altera prior. Dixit autem prius se intelligere per primum: & principium idem: at nunc idem resumit, sed cur hoc rursus resumatur: Philosophus, reddidit causam: quia in medio interruptione fecit: & quia vult appertius illud narrare. Ego vero dico quod Aristoteles, vult narrare quoniam ex primis est demonstratio: & quae non haec prima sunt, praeterea vult declarare principia demonstrationis: quorum prius nulla fecerat mentionem, ne igitur videretur res haec extra propositum inquit. Ex primis autem est: quod ex propriis principiis est: idem enim, dico primum & principium propter quod si quod sit principia demonstrationis definierimus, non ab re erit, praeterea inquit, haec quia principium erit primum eius: cuius esse principium. Quae vero sint principia demonstratiua: adiecit: & inquit, Est autem principium demonstrationis propositio immediata, accipit propositio loco generis, omnis enim, syllaba principium propositio est, nam propositio est conclusio causa, haec enim ratione conclusio ad propositiones reduci ratione qua ad principia dicitur. Verum aliorum syllogismorum propositiones aliae sunt. Dialectici quidem enim syllabas propositiones, probabiles sunt, Sophistici autem falsae: ceterae & ex aequo dicitur: ut plurimum deceptione habentes. Demonstrationis vero: immediata, patet igitur cuiuslibet syllaba principium propositio esse: non tamen eodem modo. Seruat autem Aristoteles, hunc ordinem: nam primo proponit immediatam exponit, secundo propositionem: non seruans ordinem, cum propositio sit genus de qua prius erat dicitur, quod ideo fecit, quia non refertur: est praeterea pro parte in libro priorum hoc exposuit. Quid sit itaque immediata propositio dicit. Immediata autem est, quae non est altera prior: nam per se ipsum fide habet: & nullo alio medio termino indiget ad demonstrationem quod praedicatum subiecto inquit propterea ait: quia non est altera prior, nam syllogistica demonstratio omnis fit medio quodam assumpto termino: & per se ipsum extrema copulante: ad demonstrationem autem assumptas propositiones supremas esse oportet: & non per alia demonstratas, haec ratione immediatas appellat, hoc est indemonstrabiles: qualia sunt, pronuntiatia communia quae graece dicuntur axiomata, ad quorum probationem non indigemus medio termino aliquo per se connectente vltiori particularius, cum nihil sit

antiquius ac vetustius ipsis ut si vellemus ostendere quod animal in sui substantia inaugmentabilis est: vtar medio termino quodam extrema per se colligante: cum neque prima: neque immediata: sit eiusmodi enuntiatio, ponam igitur medium illud hoc quod est immortale, nam animal est immortale: immortale in sui substantia inaugmentabile, igitur animal in sui substantia inaugmentabilis, rursus assumpta propositio non est seipsa fide habens, ideo adhuc assumam aliud medium hoc quod est semper mouens: nam quod semper mouet: immortale: animal semper mouet igitur animal immortalis, & quia rursus propositio assumpta seipsa fide non habet, assumam aliud, videlicet per se ipsum animam mouerit: tunc, animal per se ipsum mouet, quod per se ipsum mouetur, immortale, animal igitur immortalis, faciam autem hoc, donec occurrero in propositiones indemonstrabiles atque immediatas: quae seipsas fide habent: nullo egent medio termino extrema connectente. Si si demonstrare voluero quod homo est substantia: vtar medio termino animal ipso: quoniam animal substantia est, homo animal est, homo substantia erit, at si assumpta propositio immediata non est ad huius fide vtar rursus termino medio quod animal per se subsistit: nam quod per se subsistit: substantia est. Animal per se subsistit. Animal igitur substantia est, & sic colligo quod homo sit substantia. Haec autem propositio: quod per se subsistit, substantia est: prima est & immediata. Occurrit enim, in ipsam substantiam definitionem: id enim substantia est: quod per se subsistit: hoc est ut si in alio non eget. Quare si neque in ipsas definitiones, neque in ipsa coniectura proloquia occurrerimus rocinando: vltimus semper oportet progredi, Nihil enim, est aut definitio nibus antiquis: aut coniectura pronuntiatas, ex quibus demonstratio est omnis. Haec ex Philosopho pono, Sed dubitabis quia si oportet occurrere ad prima immediataque, tunc aut demonstratio fiet ex multo pluribus duabus propositionibus, aut fieri potest proxime ex mediatis. Per Ad haec tunc demonstratio constabit ex dignitatibus. Praeterea, demonstratio ex posterioribus ad priora, quae dicitur demonstratio quae, demonstratio est, & tunc haec non fit ex primis ac immediatis. Per Ad primam vix mihi dicendum sit demonstrationem esse vel quod constat formaliter proximeque ex immediatis: vel reductiue. Haec enim, est demonstratio, Omnis homo animal, omne animal substantia: omnis homo substantia: nam licet propositiones ex quibus proxime ac formaliter hic syllabas esse: non sint immediate per seipsas fide habentes, reductiue immediatas reducuntur: & sic sunt immediate reductiue: & hoc satis est. Per Ad secundam non est dubium quod demonstratio debet constare ex dignitatibus vel formaliter proxime, vel reductiue, quae constare oportet ex primis ac immediatis, haec sunt dignitates non quidem vltimas: ceterae tamen scientiae: sed demonstratiuae scientiae, quae ex ipsis fit. Has enim, particulares dignitates oportet esse partes demonstrationis proximas: aut ad has reduci quae demonstrationis, proxime partes sunt. Per Occurres huic nunc quid dignitas negatiua: ut nulla pars est suo toto maior: sit prima ac immediata propositio seipsa fide habens. Vix enim quod non, quia haec est sua affirmatiua prior. Per Est dicendum affirmationem esse priorem negatione non in scientia: ac in fide, quoniam vtraque seipsa fide habet, & nullum est medium reperibile extrema connectens, ut Auerem inquit in huius loci paraphrasi. Si autem est prior affirmatio negatione: est aut dignitate, aut alia ratione. Per Ad tertiam respondet Philosophus, & recte: quod duplex est demonstratio, altera quae ex primis immediatis ac notioribus posteriora confirmat, & haec est demonstratio simpliciter, ac pro quod de: & absoluta: in hac enim, id quod primum ac natura notum est: occurrit vix nobis sit notius, huius generis sunt omnes demonstrationes mathematicae: & nonnullae physicae. Altera vero demonstratio

E
F
G
Solutio
Ad prima
ad sciam
Obiecto
Solutio
H
Ad tertiam
Duplex
demonstratio.

Comē. 19

Dubō. Solutio ad quorū. Dubōnes contra responsionē

K

Ad dubō nē respon detur.

Obiectio. Solutio.

L

alia obiecto

Sol. Phil. Comēnta tio. 5, & 6

M

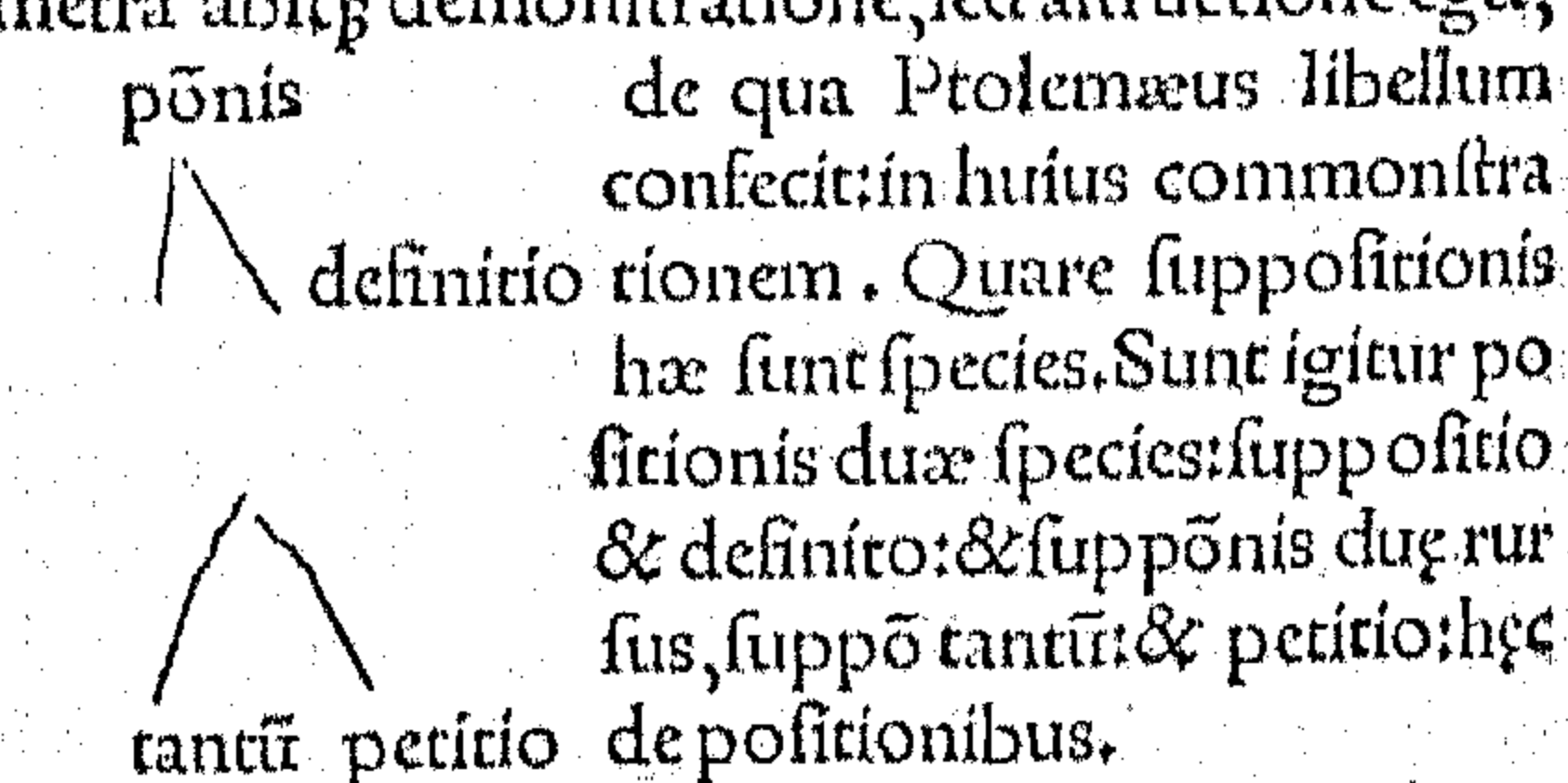
Comē. 20

I Definitio n. positio quide est, ponit n. arithmeticus unitate quide indivisibile esse secundum quantum. Suppositio autem non est. Na quid unitas est, & esse unitatem non idem est.

Com. 24. Nunc spes pōnis enumerat: cuius vult ee duas, s. supponē: & definitionē. Vñ inqt. Pōnis aut, supple duę sunt spē: q̄ qdē vtrius partū enūtiationis accipit vt dico ee aliqd vel dico nō ee aliqd: suppo ē. Quę vero sine hoc: hoc ē siue ee: & siue nō ee est definitio ē. Deinde pbat q̄ definitio sit pō, q̄a ponit, & inqt: definitio n. pō qdē ē, ponit n. Arithmeticus unitate qdē indivisibile ee scdm q̄tū. igitur definitio ē pō. Quia vero nō sit suppo: pbat: & inqt: sup pō aut nō ē, nā qd vnitas ē, & esse vnitate nō ē idē, & ita licet definitio dicat qd ē res nō dicit ee vel nō ee: qd ē p pū supponis, & ita nō ē suppo. P Sed circa hęc dubitat, nā definitio ē pō: qm̄ ē eius spē. Pō ē ppō, q̄a est immedata ppō, quā nō est altera prior. ppō dicit ee vel nō ee, q̄a est enūtiationis altera ps vnū de vno, vel vnū ab vno enūtiat. Igit̄ definitio ē ppō dicēs ee vel nō esse. ex alio in textu Arist. vult q̄ definitio nō dicat ee vel nō esse, q̄a hoc differt a suppone. & ita sequit̄ q̄ nō sit ppō dicēs ee vel nō esse. P Hęc qōnē Them. insoluta redigt̄ alteris fat si bi fuisse locū mōstrasse. P Auer. (vt mihi vñ) ait definitio nō dicere esse existere subiecti, cū definitiois ab exnīa abstrahit. Supponē vero dicere ee exnīe subiecti. P Quę solutio nō placet, q̄a q̄ rōne definitioes abstrahūt ab exnīa subiecti definiti eadē rōne subm̄ supponis. abstrahūt, quū sup pōnes esse rerū vltū: q̄ vt sit exnīa non concernūt. P Als dicebamus definitionē accipi posse, vt alterā sylli ptē: & sic dicit ee vel nō esse. & vt sylli terminūt, & sic nec dicit esse: nec non ee. P Qd nobis nūc non placet, q̄a Arist. vt nūc loquit̄: ē ppō. q̄a ē spē pōnis, mō pō est ppō: & sic definitio ppō erit, & ita dicēs ee vel non ee. P Dicebamus ēt q̄ pōnis duę sunt pres: suppo: & est pars subiecti: siue spē pōnis. & definitio, q̄ non spē est pōnis: sed pars integralis. q̄ in illa ē p̄dicatū. q̄re ps subintellecta in textu analogice intelligit̄. P Sed nec hęc solb placet. Primo q̄ Arist. enumeravit spē pōnis scdm̄ gręcos, videlicet Them. & Philop. & nō ptes analogice sumptas. Esset. n. extraneū in paucis verbis ita de p̄tibus differēter dixisse. Præterea pōnes non sunt solū: vbi definitio p̄dicat̄ de definito, nā hęc est pō. Seipm̄ mouens immortale est: vbi definitio nō p̄dicat̄ de definito, nec definitū de definitione: & alię multę eiusmodi, q̄s ponūt mathematici. P Philop. at̄ cōfufe loq̄tur, & vt mihi vñ: ip̄e sic hūc locū intelligit, q̄ definitio n̄ dicit esse vel non esse p̄dicado de definito, q̄a reuera definitio nō p̄dicat̄, q̄a sp̄ p̄dicatū vult ee diuersum a subiecto, non n. idē de ip̄o p̄dicat̄: qm̄ nullus dicit q̄ hō ē hō. Et q̄a definitio non est alia a definito, nā hoc videlicet aial rōnale mortale, nihil aliud ē q̄ hō est: expō. n. est hois: & tāq̄ explicatio, hoc videlicet aial rōnale mortale, non igit̄ de definitis p̄dicant̄ definitioes: sed qd est ip̄m definitū: deter mināt. Gñā vero & dīr̄e de spēbus eo q̄ diuersa sunt p̄dicant̄. Non n. idē ē animal dicere: & hominē: aut hoīem & rōnale. Nā cū dixerimus q̄ hō aial est aut rōnalis, hęc tāq̄ diuersa ab hoīe: de hoīe p̄dicamus. Sic igit̄ velle vñ duas esse petitionis spē, alterā in q̄ diuersum p̄dicatū a subiecto p̄dicat̄: vt velle genus desp̄e, vel dīr̄a de spē: vel accēs de subiecto: & hoc dicit ee vel non esse: hoc est diuersum ee. vñ diuersum non esse p̄dicatū a subiecto. Alterā q̄ quide ppō

est: in q̄ definitio explicat̄ de definito, & hęc non dicit ee vel nō esse. s. diuersum p̄dicado. & fictollit̄ qō Themistij, P Hęc moderatio p̄fecto ingeniosa ē: & acuta: verū nō caret qōne, nā, vt dī in topicis, quatuor sunt p̄dicata, quorū vnū est definitio. Quare vñ q̄ definitio p̄dicat̄ de definito, & sic nō conuenit hęc solb. P Tādē vñ mihi q̄ duplex sit pō, altera in q̄ p̄dicatū p̄dicat̄ de subiecto, q̄a ei dī in ee: vel nō in esse. Vt in illo p̄cessu quo pbat̄ aīum scdm̄ substantiā in augmētabile ee, hęc ē pō, mouēs seipm̄ immortale ē: vt supius fuit enumeratū: immortale n. p̄dicat̄ d̄ mouēte seipm̄, q̄a illi inest: vt accēs: vel vt affectio. Hęc ē pō parallele nō concurrūt: vbi p̄dicatū dī de subiecto: quia inest illi. Et hęc pōnis spē dī suppo. Alia vero ē, in q̄ p̄dicatū p̄dicat̄ de subiecto, & non illi inest: vel non inest, vt qm̄ de finitio p̄dicat̄ de definito, vel contra aut genus de spē: vel dīr̄a de spē, his n. nō cōpetit ee in, sed dici de, p̄p̄ea p̄dicatur sine esse vel non esse: hoc ē sine affirmatione de inesse: & sine negatione de non inesse. Et hęc spē pōnis ē definitio, ppō, vt in q̄ aut definitio de definito: vel ps definitionis de definito, aut cōtra p̄dicat̄. Quare ad formā qōnis dicerē q̄ ee vel non ee pōt sumi p̄ cōpone vel diuisione, quā verbū signat, q̄ n̄ potest sine extremis intelligi, & sic suppo & definitio ppō dicit ee. Alio modo p̄ca pi p̄ssius p̄ inesse vel non inesse hoc ē p̄ affirmatione de inesse: vel negatione de non inesse, & sic suppo dicit ee vel non esse: in ea siqdē p̄dicat̄ accēs cui competit esse in definito vero ē sine hoc, q̄a in ea p̄dicatū tale p̄dicat̄, cui cōpetit dici. d. p. subitit Arist. definitio n. pō. qdē est: ponit n. arithmeticus unitate indivisibile esse scdm̄ q̄tū, & sic hoc p̄positio definitio: vnitas est indivisibilis scdm̄ q̄tū, est positio, q̄a hęc ponit, & hęc est indēmābilis p̄positio. Suppositio at̄ non est: nā quid vnitas est: qd est p̄dicatū d̄ vnitate non illi inexistēs: sed de illa dicit̄: & esse vnitate. i. & in esse vnitate non idem est, nā definitio est p̄dicatū de vnitate dicit̄: non at̄ vnitate inexistēs. q̄re patet harū spērū dīr̄a. P Addit Philop. duas esse spē suppositionis, alterā q̄ dī noīe gnīs suppositio, alterā q̄ noīe speciei dīr̄a petitiō: & vtraq̄ hęc a naturali notione non dependet: sed a doctore ponit. Supponēs sunt hęc: motū ee in rebus: a p̄fecto oī ad p̄fectū oī rectā lineā agere: oī centro & intervallo circuli describi. Hęc supponēs sunt. Quę vero si manifeste: sed egēt inuitioe aliq̄: a doctore vero indēmābiliter ponitur: hęc appellan̄ petitiones: vt hęc q̄ a minoribus duabus rectis extrahunt̄: lineas concidere. Hęc quide accipit̄ a Geometra absq̄ demonstratione, sed astructione eget, pōnis de qua Ptolemæus libellum confecit: in huius commonstrationem. Quare suppositionis hęc sunt species. Sunt igitur positionis duę species: suppositio & definitio: & supponis duę rursus, suppo tantū: & petitiō: hęc de positionibus.

Suppo

P Cum autem credere scireq; re oporteat talem ratiocinationem habendo, quā demonstrationem uocamus, hęc uero sit quia sunt ea ex quibus extruitur rōcinatio, necesse est non solū ante prima ipsa uel oīa, uel aliqua cognoscantur, sed etiā magis noscatur. Semp n. illud est tale magis, ob quod unumquodq; est tale. Veluti id est dilectum, atque amatum, ob quod amamus atque diligimus. Quare si ob prima scimus ac credimus, & illa sane scimus ac credimus magis, quoniam ob illa & ipsa scimus posteriora.

A Quoniam autem oportet & credere, & scire re, in habendo huiusmodi syllogismum, quem uocamus demonstrationē. (Est autē hic, eo q̄ hęc sunt, ex quibus est syllogismus) necesse est non solū præcognoscere prima, aut omnia, aut quedam, sed & magis. Semp n. propter quod unumquodq; est. Illud magis est, ut propter quod amamus, illud magis amicum est. Quare siquidem scimus propter prima, & credimus, illa & scimus, & credimus magis, quoniam propter illa, & posteriora.

B Sumpsit ea q̄ in demōne assumunt, & notiora esse: & priora cōclōne: hoc nūc vult p̄bare. P Vñ (vt Them. placet) p̄ticular demōnes examinare vñ & p̄rio q̄ principia notiora sint. pbat aut: q̄a credere & scire oportet cōclōnē eū hūdo sylli: quē demōnē appellamus: is aut ē sciēdo ea ex q̄bus cōfici: Cōfici aut ex principiis: q̄re principia illa nō mō p̄cognoscunt: sed & magis credūt: & sequūt. Nā sp̄ pp̄ qd' vnū qd' q; tale ē: & ip̄m quoq; p̄pter qd' ē: magis tale ē: vt id pp̄ qd' amamus: magis amicitū vel amantū est. Propterea epilogās inqt. Quare siquidem scimus pp̄ prima: & credimus supple cōclōnē: illa & scimus & credimus magis: qm̄ illa prima: & posteriora supple & credimus: & scimus. P Mouet hic Philop. dubiōnē: q̄a hōi in est ebrietas pp̄ vnū: nō tñ vino magis ebrietas inest. Etā pp̄ ensem hō morit̄: nō tñ ip̄m mori inest nisi magis. Præterea ob motū illud qd' mouet: calidū ē: motui tñ caliditas nō inest. P Rñdet Philop. & (vt mihi vñ) sumit a Themistio, q̄ Arist. dcm̄ intelligi debet qd' quādo duobus q̄bus scīa idē inest. Inest aut̄ alteri horū pp̄ alterū: multo sane prius & magis illi hoc inerit: vt aliq̄bus inest caliditas pp̄ ignē: ignis magis calidus ē. Et si corpori pp̄ niuē frigiditas inest: nix magis frigida ē. Vnde & ip̄e hoc innuēs dixit q̄ illud magis ē: tanq̄ oporteat illi primo hoc tale inesse. At nec vino primo ebrietas: nec ensi primo mori: nec motui primo caliditas inest. P Sed obicit cōtra hoc adhuc Philop. q̄a tñ Arist. supponeret principia cognosci ex q̄bus demō ē: & solū p̄bare illa magis: & prius cognosci. Mō hoc ē fallum: q̄a Arist. vtrūq; p̄bare vñ: pbat. n. nō solū illa p̄cognosci: sed & magis sciri & credi. Igit̄ aut petitiō principii: aut solb nulla ē. P Vñ mihi q̄ Arist. vtrūq; pbat: q̄ n. p̄cognosci oportet principia: pbat eo q̄ nō scimus nisi habēdo eiusmodi sylli: quē demōnē dicimus. Oīs autē sylli ex ppōnibus ē. Quare si scimus cōclōnē ob sylli: oportet p̄cognoscere prima illa: ex q̄bus ē sylli: & sic probat prima illa p̄cognosci. Qd vero magis. eo pbat: quia pp̄ illa posteriora sciunt̄. Quare vtrūq; Arist. paucis verbis pbat: vel fortasse in pximo textu pbat illud qd' hic supponit. s. principia cognosci. P Sed adhuc dubitabis: q̄a principia nō sciuntur: sed intelliguntur: igitur nō p̄nt magis sciri & credi. P Them. & Philop. pariter tenēt principia & cōclōnes sciri & ppria scia vnūoce dicta: verū principia sciuntur seip̄s: q̄a seip̄s fidē habēt. Cōclōnes aut sciuntur nō seip̄s: sed alijs prioribus. Tñ sciri p̄ seip̄m: & sciri per aliud prius: vtrūq; ē scire pprie: & vnūoce dicit̄: p aliud n. & p se nō variat rōnē sciēt̄e. P Quæres vt Philop. q̄rit cur dixit: aut omnia: aut qdā: q̄ppe cū necesse sit ppōnes oēs p̄cognosci & credibilitatē h̄re. Nā si in vna q̄s ambigat: nec cōclō firma erit. P Rñde ē q̄ Arist. nō ait ppōnes aliq̄s oportere ignotas ee: sed q̄ vel oēs p se creditas ee: vñ q̄sdam. Reliq̄s vero fidē h̄re per demōnē: sicut Anima scdm̄ suā impatibilis. Impatibile scdm̄ suā immortale: igitur anima immortalis. Huius maior p se credita est vt indēmābilis q̄ impatibile scdm̄ suā est immorta

le. Minor autē eget demonstratione hac q̄ Anima simplex scdm̄ substantiā est. Simplex autē scdm̄ suā impatibilis: & sic maior per se nota est. Minor vero demonstrata. P Fieri autē non pōt ut ea magis quisquam que nescit, & circa que non melius dispositus est, quā si scierit, quā ea que cognoscit credat atq; assentitur. At euenit id p̄fecto, si non prius cognouerit principia quispiam quam ea que per demonstrationem creduntur. Magis enim principiis aut omnibus aut quibusdam credere q̄ conclusioni necesse est.

E Non potest autē credere magis ea, quibus quispiam scit, que nō contingunt, neq; sciens, neq; melius dispositus q̄ si esset, sciens. Accidet autem hoc, nisi per demonstrationem credentium quis præcognouerit. Magis, necesse est credere principiis aut omnibus aut quibusdam q̄ conclusioni.

F Hic locus ē obscurus: & quidā sic legūt. P Nō pōt autē credere magis: q̄ scit: q̄ nō ē sciēs: neq; melius dispositus q̄ si eēt sciēs. Nā verbū q̄bus: trāstulerūt q̄ scit: verbū cōtingūt trāstulerūt est: Tynchano. n. aliquādo p̄m̄: aliquādo p̄ cōtingo: aliquādo p̄ sequor: accipit Arist. & tñc est sensus q̄ nemo pōt credere cōclōnibus magis q̄ principiis: tā si esset illa sciēs: q̄ si esset melius dispositus q̄ sciēs illa. P Quę expō cū difficultate legitur in verbis his: vt intel ligētī patet. P Ego vero sic intelligo vt velit dicere q̄ nisi principia eēt p̄cognita vt assumptis: necq; sciēs: neq; melius dispositus q̄ si esset sciēs: posset cognoscere ea: quibus ip̄e scit, q̄ nō cōtingūt. i. prima principia: q̄bus scit cōclōnes: & q̄ nō cōtingūt. i. nō sequuntur ex alijs principiis syllogistice: Vnde inqt. P Nō pōt credere magis ea supple q̄bus q̄sp̄ia supple scit ip̄as cōclōnes, q̄ nō cōtingūt syllogistice ex alijs. i. nō pōt q̄sp̄ia magis credere primis p̄cipiis q̄bus aliq̄s scit cōclōnes: & q̄ nō cōtingūt ex alijs syllogistice: neq; p siue sciēs: neq; p siue melius dispositus q̄ sciēs si eēt. Sup̄ fluit. n. negatio more græco: dico neminē principijs ip̄is credere magis nō posse: supple nisi illa eēt p̄cognita. Quę iō docet q̄ Arist. velit p̄bare q̄ principia sint p̄cognita: postq̄ p̄bavit illa ee magis scita hoc pacto: q̄a nisi eēt p̄cognita: nō eēt magis credibilia ip̄is cōclōnibus. P. subscribit: accidet autē hoc. s. ip̄a nō magis credi: nisi p demōnē credētū q̄s supple illa p̄cognouerit: q̄re q̄si sic arguit. Si principia ante demōnē nō eēt p̄cognita: illa n̄ eēt magis credibilia cōclōnibus. Et hoc refellit. d. magis. n. necesse credere principiis aut oibus aut quibusdam: q̄ cōclōni. P Quo vero ad verba attinet Philop. (vt mihi vñ) p̄ eū q̄ ē melius dispositus q̄ sciēs: intelligit eū q̄ p̄stātius excellentiusq; ip̄as cognoscit q̄ scdm̄ demōnē: & ita p̄ sciētē intelligere vñ eū q̄ scit p demōnē: & p̄ melius dispositū q̄ sit sciēs intelligit eū: q̄ scit sine demōne: solū p terminos. P Mihi vñ q̄ sermo Arist. sit hypotheticus nihil ponēs inesse: hoc pacto q̄ nemo posset credere primis ip̄is principiis magis nisi illa ante demōnē eēt p̄cognita: nemo. s. neq; sciēs: neq; aliq̄s alius plusq; sciēs: si eēt repetibilis. Et sic cū hypothetice loquat̄: neminē melius affectū q̄ sciēs sit: addidit. n. si eēt. P Verbū autē credentū Alex. exposuit creditorū. s. cōclōnū creditarū: vt sit sensus: accideret autē hoc. s. prima nō magis credi nisi per demōnē cōclōnum creditarū supple sciendo illa quis præcognouerit. P Philoponus vero construit sic, nisi quis de numero hominū credentū per demonstrationem quasi dicat acciderit hoc: illa non posse prius credi, nisi quis de numero hominū qui credunt per demonstrationem, illa prius nouerit, quę expositio (vt mihi videtur) clarior est.

Que the. de dubo. Solutio. Auerro. cōfutato

Dub. Them.

K

Que the. de dubo. Solutio. Auerro. cōfutato

Alia solb nostra. Refutatio contra solutio nostra.

L

Refutatio

Solutio Philopo.

M

que petitiōis spē secundum Philop.

Quoniam

E

Essē cōclō gerēt.

F

Gōmē. 16 expositio aliquorū. 797X. 199

Qualis expositio. Propria expositio

G

Expō p̄borū scdm̄ Philop.

Propria verborū expō.

H

Expōtio Alex.

Philopo.

I Et qui per demonstrationem scientiam est habiturus. Non solum autem ipsa principia magis nota, magisque credita sunt: quam id quod ex ipsis ostendit: sed etiam nihil prorsus eorum quae principijs opponuntur ex quibus erit ratiocinatio falsa: uereque contraria, credibile sit aut notius principijs ipsis oportet. Quippe cum eum qui simpliciter est scientiam consecutus: nunquam ab ea persuasionem dimoueri oportet.

Immutabilem. a metapt. Inuariabilem. Indimouibilem ab opinione. Cōmē. 27 Continuo secundum aliquos. Cōfuetudo Intellectus per syllogismum duplex. K

Debentem autem habere scientiam, quae per demonstrationem est, non solum oportet principia magis cognoscere: magisque eis credere, quae ei: quod demonstratur. Sed neque ipsis credibilibus: neque notius esse aliud ex contrarijs primis principijs: ex quibus fit syllogismus contrariae deceptionis. Siquidem oportet simpliciter scientiam, immutabilem esse.

Sunt quidam qui asserunt Arist. haecenus probasse propones siue principia ipsa, ex quibus fit demonstratio, esse notiora ac credibilia cōclusionibus, at nunc eum probare dicunt nihil eorum oppositis in falsitate esse credibilis. Quod unde sic dixerunt, ignoro. Nam si constat nihil ipsis esse credibilis in veritate, constabit nihil esse eorum oppositis credibilis in falsitate. Propterea animaduersione dignum est quod per syllogismum intelligit aliquid, esse dupliciter. Alter, n. est qui per dialecticum opinatur aliquid esse vel non esse, ut mundum esse genitum vel non genitum. Alter qui per demonstrationem scit animum esse immortalē. Generatū. Plato mundum esse genitum, quia a deo ex nihilo genitum, putat, n. quod a deo fit, ex nihilo fieri. Animum esse immortalē scimus, quia seipsum mouet, n. o. se per se seipsum mouens immortale. Animus per se seipsum mouet. Animus immortalis est. Inter opinantē & scientē haec est differentia. Nam eum qui per aliquid probabilia principia aliquid esse vel non esse opinatur, contingit mutari in opinionibus, quae habet de cōclusionibus, nam in diuersis ipsis possunt sibi principia, & eorum opposita esse credibilia, ut tunc Platōis credibile erat ex nihilo fieri posse aliquid a deo, ut est nunc rei veritas apud nos, quae tunc opinio erat quod mundus erat factus. Succedente Arist. oppositum illius principij erat creditum, scilicet quod ex nihilo nihil fieret, & sic successit alia opinio, quod mundus non erat factus. Quare opinantē in suis opinionibus contingit mutari, quia uno tempore sunt sibi credibilia principia. Alio tempore eorum opposita. Nunc tempore nostro secundum veritatem credibile est, & verum, mundum esse factum, quia tenemus, & ita est, quod deus ex nihilo facere potest o. posse. At scientes immutabilis est, quia (ut supra dicebamus) cuius simpliciter est scientia, hoc impossibile est aliter se habere. Ex hoc sequitur scientiam per demonstrationem habituram, non modo debere credere propones & principia demonstrationis esse credibilia cōclusionibus, quae de monstrant, sed nullum ex eorum oppositis esse sibi credibile per aliquo tempore, nam aliter scientes essent mutabiles, quia cum oppositum aliquid fieret sibi credibile, mutaret ad oppositum eius quod scienter credebat, inquit. Debent autem habere scientiam, quae per demonstrationem est, non solum oportet principia magis cognoscere, magisque eis credere, quae ei quod demonstratur, ut proximo textu conclusit, sed ipsi principijs neque credibilibus neque ipsis notius esse aliud vllū, ex contrarijs primis principijs, ex quibus contrarijs fit syllogismus contrariae deceptionis, siue syllogismus falsi, credere debet. Sciturus igitur per demonstrationem debet credere primis proponibus, per quas sciet, nullatenusque oppositis illarum. Cuius causam subscribit. Siquidem oportet simpliciter scientē, immutabilem esse, dixit simpliciter scientē, quia scienter sciam quid, ut opinantē contingit mutari; quatenus mutatur opinio de propositionibus: vel simpliciter hoc est vere: & non secundum

Opinio Arist. de mundo habetur primo cōcl. Cō. 102.

Differentia inter opinantē & scientē

1. p. 17. 34.

L

M

M

M

M

accidēs. Quo vero ad verba attinet: syllogismus contrariae deceptionis dicitur apud Philop. syllogismus falsi: hoc est syllogismus ignorantiae: & hic fit ex contrarijs primorum principiorum, ex quibus fiebat syllogismus scientiae. Verbum immutabile graece est ametaptorō: quod nonnulli habent non incredibile. Quod nescio quomodo sit factum. Illud, n. nec in textu est: nec esse potest ad propositum: nec ipsum habet aliquis expositor graecorum.

Sunt autem quibus non uidetur esse scientia prope quae ipsa prima scientia demonstratur oportet. Sunt etiam quibus esse quidem uidetur demonstrationes, tamen omnium esse. Quorum neutrum sane uerum aut necessarium est. Quibusdam quidem igitur: propterea quae oportet prima scire, non uidetur esse scientia. Quibusdam uero esse quidem omnium tamen demonstrationes esse: quorum neutrum neque uerum, neque necessarium est. Oportebat (ut Philop. inquit) de demonstratione non tamen quicquam ad eius speculationem concludere: tradere: sed & dicta atque rationes contrariae constituentium redarguere. Idcirco in his Arist. postquam dixit quod non est demonstratio proponit eos: quae contrariae definitioni demonstrationis statuunt: redarguere. Sunt autem de demonstratione ipsa tres rationes: duae quae de contrariis: & tertia Arist. in subcontrarijs constituta. Nam alij demonstrationem penitus abnegarunt: dicentes nullorum penitus demonstrationem esse. Alij demonstrationem penitus affirmarunt: asserentes omnium penitus demonstrationem esse: Arist. in prece concedit demonstrationem esse: quia aliquorum uult esse demonstrationem. In prece negat quae aliorum non uult demonstrationem esse. Vnde inquit. Quibusdam quidem igitur prope quae oportet prima scire: non uerum esse scientiam, si demonstratio uerum: & sic uolunt non esse penitus demonstrationem. Quibusdam etiam quod de omnium tamen demonstrationes esse: & sic dicunt omnium esse demonstrationem. Quorum neutrum neque uerum est: neque est necessarium: sed in parte utriusque est uerum. Sed circa haec ambigit Philop. cur a principio hoc non quiescit: nam si in questionibus prius est: si est: quod est: oportebat prius de ipso si est facere de demonstratione: deinde quod est tradere: at primum tradito ipso quod est: ad ipsum si est: transit. Auget uero questionem: quia prius Menonis: & Sophistarum cauillos de inuentione: atque ipso scire pertractauit: quare: & haec in illo loco debuit interserere. Quo argumento Grotius testis presens capitulum ait non esse de subtili libri. Sed de complemento bonitatis: eo quia purgat errorem proximum: scientiae acquirat. Rursum Philop. quod quando definitio quid nominis est obscura: tunc praemissa nominis significatio: statim si illa res sit quiescit. Vbi tamen nominis significatio patuerit: primum de si est occurrit: ut de vacuo seruauit Arist. nam cum quod uacuum significet: fuerit obscurum: prius quod uacuum significet praemissum: deinde an uacuum sit: quiescit: eo de modo hic: quia quid demonstratio significat: erat obscurum: praemissum quid nominis demonstrationis: ut quod sit syllogismus talis: quiescit an demonstratio sit. Sed pace tanti uiri dixerim. Tunc solum Arist. accepisset definitionem quod nominis ipsius demonstrationis: & non quid rei. Quod non credo uerum esse: cum nullibi illa aliter definit. Quae melius igitur diceret: quod id quod quodones haec hic pertractauit: quia remouent ex his quae dixit de demonstratione definitionis. Et sic licet per se ordine doctri: quiescit si praecedat questionem: quod est: tamen praecens potest esse contrarium: ut in proposito: quia eiusmodi questiones remouentur ex his: quae dixit circa definitionem demonstrationis: nam de natura bonarum definitionum est per illas remoueri omnem dubitationem accente circa re definitam. Quo uero ad positiones ipsas attinet: debes scire quod oēs dictae tres positiones uerebatur hac communi hypothetica: videlicet si demonstratio est: necesse est prima praecognosci: hi, n. qui dicunt omnium demonstrationem esse: & hi qui dicunt nullorum demon-

strationem esse: & Arist. qui dicit aliquorum esse demonstrationem: & aliquorum non esse demonstrationem: etiam haec concedit: quia declarauit demonstrationem esse ex primis: & notioribus. Verum qui omnium demonstrationem esse dicit: & qui nullorum: addit consequenti hoc: videlicet per demonstrationem hoc patet. Si est demonstratio: necesse est prima scire per demonstrationem. Ab hac itaque additione emerferunt errores: nam qui negabant demonstrationem: sic hypothetice syllogizabant ex hac hypothetica. Si demonstratio est: necesse est prima scire per demonstrationem. Sed prima non sciunt per demonstrationem. Sed contingit prima scire per demonstrationem: ut statim probabit. Igitur demonstratio non est. Qui uero demonstrationem esse aiunt: sic syllogizabant ex illa. Si demonstratio est: contingit prima scire per demonstrationem: ut dicitur. Igitur demonstratio erit. Ambae igitur haec rationes utuntur hypotheticae hac cōter ratione: maiore. Verum prima assumit oppositum consequentis: & infert oppositum antecedentis videlicet demonstrationem non esse: & sic seruat formam syllogismi: sed peccat in materia: quia hypothetica assumpta non ualet ut dicemus. Secunda autem assumit consequens: & infert positionem antecedentis: & sic peccat in materia: & forma. In materia quidem: quia hypothetica falsa est. In forma uero: quia expositione consequentis non syllogistice sequitur positio antecedentis. Propterea Arist. inquit: quorum neutrum, i. neutra propositio: neque uerum: neque necessarium est: dixit, n. neque uerum quo ad ipsas rationes: quia utraque falsa est. Dixit neque necessarium: quo ad rationes positionum: quia nulla est necessaria, haec quo ad positiones.

Qui namque scientiam non esse omnino ponunt. hi censent ascendendum esse in infinitum, propterea quae posteriora non sciuntur ob ea priora quorum prima non sunt, recte quidem dicentes. Fieri, n. non potest ut infinita quisquam pertransseat. Quia si statur, ac principia sunt, haec incognita dicuntur esse, cum ipsorum non sit demonstratio, quod quidem solum inquirunt esse scire. Quod si fieri non potest ut prima sciatur, neque fieri posse dicunt ut ea quae proficiuntur ex illis sciatur simpliciter proprieque sed ex suppositione dumtaxat si illa sunt.

Ponentes quidem, n. non esse omnino scire, hi ad infinitum uolunt reduci tanquam non sint utique scientes posteriora propter priora, quorum non sunt prima, recte dicentes. Impossibile enim est infinita pertransire. Sin autem stant, & sint principia, haec incognita esse, cum demonstratio non sit ipsorum quod quidem dicunt esse scire solum. Quod si non est prima scire, neque quae ex his sunt, erit scire neque simpliciter, neque propria, sed ex conditione, si illa sunt.

Qui negant simpliciter: & omnino demonstrationem: hoc pacto ex illa cōi hypothetica syllogizant. Si demonstratio est, prima per demonstrationem sciuntur. Sed prima non sciuntur per demonstrationem. Igitur demonstratio non est. Maior est hypothetica communis: quam ambae positiones supponunt. At nunc probat Arist. de eorum mente minorem: quae destructio consequentis est: quia si prima sciuntur: vel per alia priora: & illa per alia: & sic in infinitum: vel oportet stare ad ipsa prima: ita ut non per alia sciatur. Non per alia & sic in infinitum: quia tunc essent ignora: cum infinita sint ignora, nec oportet stare ad ea, quia tunc illa non sciuntur per demonstrationem: & ita penitus non sciuntur. Et per consequens ex his posteriora minime sciuntur: inquit. Ponentes quidem enim non esse omnino scire: & dicentes demonstrationem penitus nullam esse. Hi ad infinitum uolunt reduci: tanquam non sint utique posteriora scientes propter priora: quorum non

solutio cauillos huius ponit

solutio Philop.

solutio Philop.

solutio Philop.

solutio Philop.

solutio Philop.

strationem esse: & Arist. qui dicit aliquorum esse demonstrationem: & aliquorum non esse demonstrationem: etiam haec concedit: quia declarauit demonstrationem esse ex primis: & notioribus. Verum qui omnium demonstrationem esse dicit: & qui nullorum: addit consequenti hoc: videlicet per demonstrationem hoc patet. Si est demonstratio: necesse est prima scire per demonstrationem. Ab hac itaque additione emerferunt errores: nam qui negabant demonstrationem: sic hypothetice syllogizabant ex hac hypothetica. Si demonstratio est: necesse est prima scire per demonstrationem. Sed prima non sciunt per demonstrationem. Sed contingit prima scire per demonstrationem: ut statim probabit. Igitur demonstratio non est. Qui uero demonstrationem esse aiunt: sic syllogizabant ex illa. Si demonstratio est: contingit prima scire per demonstrationem: ut dicitur. Igitur demonstratio erit. Ambae igitur haec rationes utuntur hypotheticae hac cōter ratione: maiore. Verum prima assumit oppositum consequentis: & infert oppositum antecedentis videlicet demonstrationem non esse: & sic seruat formam syllogismi: sed peccat in materia: quia hypothetica assumpta non ualet ut dicemus. Secunda autem assumit consequens: & infert positionem antecedentis: & sic peccat in materia: & forma. In materia quidem: quia hypothetica falsa est. In forma uero: quia expositione consequentis non syllogistice sequitur positio antecedentis. Propterea Arist. inquit: quorum neutrum, i. neutra propositio: neque uerum: neque necessarium est: dixit, n. neque uerum quo ad ipsas rationes: quia utraque falsa est. Dixit neque necessarium: quo ad rationes positionum: quia nulla est necessaria, haec quo ad positiones.

Qui namque scientiam non esse omnino ponunt. hi censent ascendendum esse in infinitum, propterea quae posteriora non sciuntur ob ea priora quorum prima non sunt, recte quidem dicentes. Fieri, n. non potest ut infinita quisquam pertransseat. Quia si statur, ac principia sunt, haec incognita dicuntur esse, cum ipsorum non sit demonstratio, quod quidem solum inquirunt esse scire. Quod si fieri non potest ut prima sciatur, neque fieri posse dicunt ut ea quae proficiuntur ex illis sciatur simpliciter proprieque sed ex suppositione dumtaxat si illa sunt.

Ponentes quidem, n. non esse omnino scire, hi ad infinitum uolunt reduci tanquam non sint utique scientes posteriora propter priora, quorum non sunt prima, recte dicentes. Impossibile enim est infinita pertransire. Sin autem stant, & sint principia, haec incognita esse, cum demonstratio non sit ipsorum quod quidem dicunt esse scire solum. Quod si non est prima scire, neque quae ex his sunt, erit scire neque simpliciter, neque propria, sed ex conditione, si illa sunt.

Qui negant simpliciter: & omnino demonstrationem: hoc pacto ex illa cōi hypothetica syllogizant. Si demonstratio est, prima per demonstrationem sciuntur. Sed prima non sciuntur per demonstrationem. Igitur demonstratio non est. Maior est hypothetica communis: quam ambae positiones supponunt. At nunc probat Arist. de eorum mente minorem: quae destructio consequentis est: quia si prima sciuntur: vel per alia priora: & illa per alia: & sic in infinitum: vel oportet stare ad ipsa prima: ita ut non per alia sciatur. Non per alia & sic in infinitum: quia tunc essent ignora: cum infinita sint ignora, nec oportet stare ad ea, quia tunc illa non sciuntur per demonstrationem: & ita penitus non sciuntur. Et per consequens ex his posteriora minime sciuntur: inquit. Ponentes quidem enim non esse omnino scire: & dicentes demonstrationem penitus nullam esse. Hi ad infinitum uolunt reduci: tanquam non sint utique posteriora scientes propter priora: quorum non

solutio cauillos huius ponit

solutio Philop.

solutio Philop.

solutio Philop.

solutio Philop.

solutio Philop.

solutio Philop.

solutio Philop.

sunt prima: & sic primum est ut prima illa per alia priora: & illa per alia: & sic in infinitum: recte (ut Arist. inquit). Dicentes: quia non praecognitis primis neque secunda cognosci poterunt. Hoc enim recte dixerunt. & ipse posuit in definitione demonstrationis. Obicit tamen contra hanc partem in eo quod uolunt reduci ad infinitum: nam tunc haec essent ignora. Impossibile enim (ut ait) est infinita pertransire. Deinde destruit secundum membrum: & inquit. Sin autem stant: & sunt principia: haec supple oportet ignota esse: quia per demonstrationem non sciuntur: cum ipsorum demonstratio non sit: quod quidem dicunt esse scire solum. Demum epilogat rationem: & inquit. Quia si non est prima scire neque quae ex his sunt: erit scire aliquo pacto: quia neque simpliciter neque proprie: sed ex conditione sine suppositione si illa sunt. Nam suppositio ponit quoddam de quodam: & cogit credere ita esse. Simpliciter enim demonstratio non est per praedicta: ex suppositione autem aliquid possibile est probare: quod non est proprie demonstratio: sicut si duo sunt quinque: & quinque erunt duo: & si terra est pennatus: & pennas nimirum habebit. Et sic equus uolat: equus nimirum habebit alas. Animaduertendum hoc seruasse formam syllogismi: quia ab opposito consequentis licet deducere oppositum antecedentis: sed peccabant in materia: quia illa communis hypothetica est falsa: ut dictum est. Prima, n. sciuntur: sed non per demonstrationem: sunt enim scita per seipsa fidem habentia: ut etiam dicemus.

At secundi de modo quidem sciendi consentiunt, per demonstrationem, n. solum esse scientiam dicunt. Verum omnium demonstrationem esse nihil inquirunt prohibere. Fieri enim potest ut demonstratio circuli non ueretur, omniaque mutuo demonstratur. Alij de ipso scire quidem fatentur per demonstrationem utique esse solum. Sed omnium esse demonstrationem nihil prohibet. Contingit, n. circulo fieri demonstrationem, & ex his quae adiuuare sunt. Qui omnium demonstrationem esse affirmant: hoc pacto ex illa hypothetica communi syllogizant. Si demonstratio est: prima principia sciuntur per demonstrationem. Sed prima sciuntur per demonstrationem. Igitur demonstratio est. Minor probat eo quod contingit circulo demonstrari. Vbi priora per posteriora demonstrantur. Quia uero circulo fieri possit demonstratio: ab una particulari deducit: quia uidelicet in conuertibilibus priora demonstrant posteriora: & e contrario posteriora demonstrant priora: termini conuertibiles sunt disciplinabile: risibile: homo: quoniam sequitur. Omne risibile disciplinabile: Omnis homo risibilis. Igitur omnis homo disciplinabilis: & per conuersionem maioris in terminis eum

solutio cauillos huius ponit

solutio cauillos huius ponit

solutio cauillos huius ponit

solutio cauillos huius ponit

solutio cauillos huius ponit

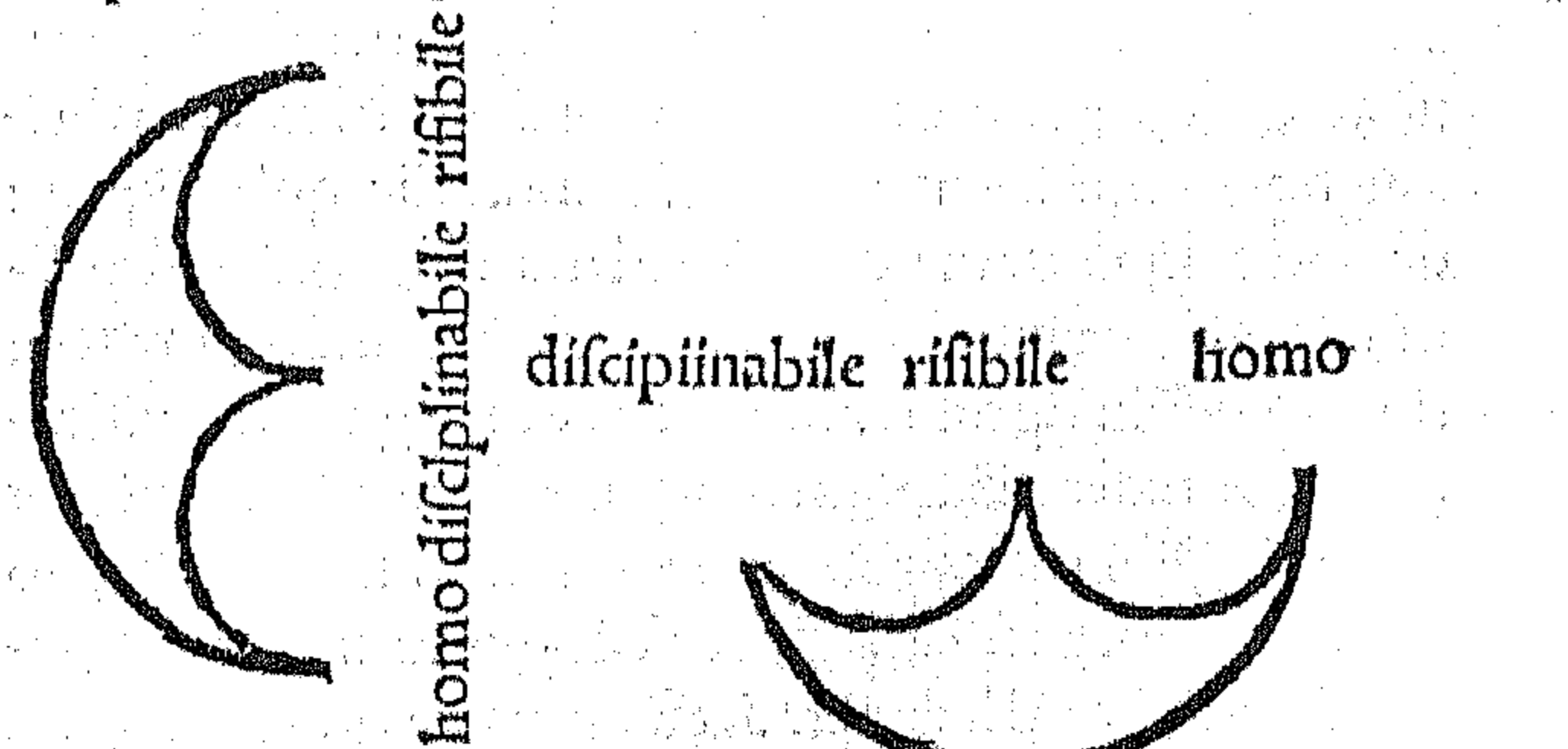
solutio cauillos huius ponit

solutio cauillos huius ponit

solutio cauillos huius ponit

solutio cauillos huius ponit

solutio cauillos huius ponit

cōclōne, sequitur. Omne disciplinabile risibile omnis homo disciplinabilis, igitur omnis homo risibilis. Vbi minor syllogizatur ex cōclōsione cum maiori cōuerfa. Igitur circulo fieri potest demonstratio, inquit. Alij uero de ipso scire quae

I hoc cum sit est necessario. c. Tum cum a. sit necessario. c. ipsum erit. Si igitur cum a. sit. necesse est. b. esse, et cum b. sit necesse est esse. a. hoc enim erat circuli modo uersari. ponatur a. eo in loco quo ipsum est. c. Dicere igitur cum b. sit a. ipsum esse, nil aliud est quā dicere, cum b. sit. c. ipsum esse. Id autem nil aliud est quā dicere, cum a. sit. c. ipsum esse. At idem est. c. et a. quare sit ut hi qui censent orbis modo demonstrationem uersari, nihil aliud dicant quā cū a. sit. a. ipsum esse. hoc uero pacto facile est oīa demonstrare. ¶ Accidit uero dicentibus circulum demonstrationem esse, non solum quod nunc dictum est. Sed nihil aliud dicere quā quoniam hoc est, si hoc est. Sic autem facile est demonstrare omnia. Manifestum autem est, q. hoc accidat, tribus terminis positus, per plures, u. aut pauciores reflexionem dicere, differt nihil. Per paucos uero quā per duos, quando enim a. existente, ex necessitate erit. b. Hoc autem ex istente, erit. c. ipso. a. existente erit. c. Si igitur a. existente, necesse est, b. esse. Hoc autem existente, ipsum a. (hoc enim erat circulo demonstrari) ponatur a. in quo. c. igitur b. existente, a. esse dicere, est. c. esse dicere. Hoc autem, quoniam a. existente, c. est. c. uero ipsi a. idem est, quare contingit circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud dicere quā quoniam a. est. a. est. Sic autem omnia demonstrare facile est.

K ¶ Cum induxisset unum absurdum contra eos, qui conce debant omnia esse demonstrabilia: & demonstrationem circulem, uidelicet q. ex posterioribus priora: & ex particularibus uniuersalia demonstrari: nunc transit ad aliud absurdum, & prima facie sic uidetur procedere. Si demonstratio circularis esset: ita ut oīa demonstrabilia sint: tunc per illam nihil aliud demonstraretur q. si a. esset a. esset. Ultra si per illam nihil aliud demonstraretur q. si a. esset a. esset tunc facile esset omnia demonstrare. Prima consequentia prima facie declaratur supponendo q. tunc est demonstratio circularis, cū in eadem syllogismi specie cōuersio sit. Nam (ut diximus) si ab effectu causa demonstraretur, & deinde a causa effectus: hæc conuersio non esset in demonstrationibus, qm̄ processus ab effectu causam nō est demonstratio: sed syllogismus tantū: vel coniectura necessaria, ut Philoponus inquit. Quare si a. demonstrat, b. a. est causa simpliciter prior ipso. b. & contra, b. demonstrat, a. etiam, b. erit causa simpliciter prior ipso. a. Hoc enim pacto secundū Arist. erit circulo demonstrare. Tunc ex his patet, a. esse causam simpliciter sui ipsius, quoniam quicquid est causa causæ est etiam causa causæ. Igitur si a. est causa simpliciter ipsius, b. & contra, b. causa simpliciter ipsius, a. utiq. a. erit sui uel simpli causa. Quare si demonstratio circularis est: idem simpli erit sui ipsius causa. Et sic per illā demonstrationē non plus habebitur q. si hoc est, hoc ē. Sic autē erit facile omnia demonstrare: quia cū ipsam solā rem haberemus: ut Eclipsim: mox demonstrationē haberemus, quoniam eclipsis esset ppter eclypsim. Haberemus enim simul cām & effectū: & ita demonstrationē totam. ¶ Ex his patet q. dicentes circulem demonstrationē: in diuersis generibus demonstratiōis: aut in diuersis generibus carum: non possunt Arist. rōnē efficacem reddere, ut considerari patet. Hanc rōnē Arist. ponit in terminis: & sumit tres terminos: & illos quidē eō mō: quo sum pfit secūdo priorū. Et qm̄ syllogistica cōuersio multiplex est: ne confusio accidat: sic illos tres terminos disponit, ut ambæ ppōnes in prima demonstratiōe uocentur. a. Excusat autē se dicēs, per plures enim aut pauciores reflexionē dicere refert nihil, nec refert si eam dixerimus per paucos aut duos. Et ppter ea non est curandū si duæ ppō-

nes vno termino dicantur, uidelicet ipso. a. Et sic totū antecedens uocetur a. cōclusio uero ad illud sit. b. At cōclusionis conclusio sit. c. terminis dispositis deducit cōsequentiā sic: si a. est. Et intelligo per a. aggregatū ex maiore: & minore: & per b. cōclusionē. Ultra: si b. est. c. est. & per c. intelligo cōclusionē conclusionis: quæ est terminus totius demonstrationis circularis: & ita intelligere oportet illud met aggregatū: quod intelligebatur per a. Aliter non cēt circulo demonstrare. Et licet ex b. non sequatur vnica demonstratione totum illud aggregatum: tamē diuersis demonstrationibus sequitur. Nā ex b. cū altera ppōnum, sequitur nunc vna: & cū altera sequitur nunc altera secūdo priorū. Accipit tamē gratia breuitatis ex b. sequi totū illud aggregatū simul. Igitur si a. est. c. est a primo ad vltimum medijs non variatis: sed. c. idem est quod a. (ut dictum est). Igitur si a. est. a. est. Et ita si omnium esset circularis demonstratio: non plus per illam demonstraretur: q. si a. est. a. est. qua ratione omnia esset facile demonstrare. ¶ Animaduertit: ut ex his: quæ Philoponus inquit colligitur. In uerbis Arist. est multiplex obscuritas. Prima quidem: quo elementa pro terminis accepit. Secunda uero: quo terminos pro propositionibus. Tertia deniq. : quo non explicauit quid per a. & quid per b. & quid per c. intelligat. ¶ Attamen (ut Philoponus per pulchre exponit) ipso a. utitur pro duabus ppōnibus syllogismi: Aut pro minore: derelinquens maiore in mente: & est melius: utitur enim a. pro hac minore: homo risibile. Ipso autem b. utitur pro conclusione, uidelicet. pro illa: homo est disciplinæ capax. Sequitur, n. homo est risibilis. Ergo homo est disciplinæ capax: quia in mente seruat q. omne

ppōnes hō risibile cōclō hō disciplinæ capax hō
A minor ppōnes B minor A

risibile est disciplinæ capax. Quare hac in mente seruata: sequitur. homo est risibilis. ergo homo est disciplinæ capax. Et qm̄ circularis ostensio conclusionē capit: ut minorem propositionē alterā inferendo, Rursus ipso. b. utitur ut minore propositione inferēdo propositionē, quæ fuit a principio: hoc modo: hō est disciplinæ capax. Ergo homo est risibilis. Sequitur enim seruata in mente hac, omne disciplinæ capax est risibile hæc enim est conuertens maioris prime demonstrationis: quæ fuit in mente seruata. Quare patet: q. si homo est risibilis, homo est disciplinæ capax. Et conuertitur: homo est disciplinæ capax. Ergo homo est risibilis. ergo a primo ad vltimum. si homo est risibilis, homo est risibilis. Et sic omnia esset facile demonstrare. Qm̄ quantum est ex demonstratione: quæ sit per elementa: nullum uidetur absurdum conclusum esse: siq. dē per a. ostensum est. b. per b. uero. c. resumit sermonem: & addit ponatur a. in quo. c. hoc est ponatur idem a. c. Et sic concluditur a. existente. c. esse. Quare si a. quidem existente. b. est. b. uero existente. c. est. Idem autem erat. a. cum. c. Concluditur igitur q. a. existente. c. est: & cum c. & a. idem sit, concluditur a. existēte esse. a. hoc pacto Philoponus exposuit. ¶ Tunc uenio ad uerba. Dicit enim sic: Accidit uero dicentibus circulo demonstrationē esse, non solum

Cō. 35.

L

M

Contra option aliquorū

Cap. 2.

A solum quod nunc dictū est: hoc est ex posterioribus priorum, & ex particularibus uniuersalia demonstrari. Sed nihil aliud dicere q. quoniam hoc est: si hoc est: id est eadem eisdem & priora & posteriora esse: & notiora & ignotiora, quod quidem absurdum est: quoniam sic facile esset demonstrare omnia. Quod uero accidat dicentibus circulem demonstrationem esse: quoniam hoc est: si hoc est: proponit probare. & inquit. Manifestū autem est q. hoc accidat tribus terminis positus: & hoc merito: ut Philoponus subaudit, quoniam & demonstratio ad minimum est ex tribus terminis. hoc autem ideo: quia omnis syllogismus est ex tribus terminis: quare circularis ostensio ad minimum quidem est ex tribus terminis. Propositionibus uero duabus. Exponit autem hoc: & inquit. Per plures enim aut pauciores reflexionem dicere differt nihil: p. paucos autē q. per duos. Possibile enim est composito syllogismo utentes per plures terminos syllogizant: & reflectere circulari ostensione: atq. nihil refert siue plures sint termini: siue pauciores. Per paucos autem hoc est per pauciores propositiones q. per duas differt: quoniam impossibile est reflexionem fieri per pauciores tribus terminis: duabus uero ppōnibus: quoniam neq. syllogismum cōtingit per pauciora fieri. Deinde ordinat discursum circulem: & inquit. Quando enim a. existente: hoc est aut minore propositione: aut utriq. (ut diximus) ex necessitate erit. b. hæc est conclusio. Hoc autem existente uidelicet, b. quod: ut conclusio ab initio acceptum est: nunc autem: ut propositio, erit. c. scilicet vltima conclusio. ipso. a. existente. erit. c. quare a. existente ex necessitate. c. est. Sed. c. a. sumit idē cum a. ergo a. existente est. a. Tunc resumit rōnem: & inquit. Si igitur a. existente, necesse est. b. esse: hoc existente. b. necesse est esse a. (hoc enim erat circulo demonstrari) ponatur a. in quo. c. ponitur: & sequitur (ut inquit) igitur b. existente. a. esse dicere: est. c. esse dicere: qm̄ idē ponitur. Hoc autem. b. sequitur: qm̄ a. existēte. c. est: ut a primo ad vltimū patet. c. uero ipsi a. idē est: quare (ut inquit) contingit circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud dicere q. qm̄ a. est. a. est. Sic autē omnia demōstrare facile est. Nā. b. per a. demonstratur. c. uero per b. sed. c. est idē cū a. quare concluditur nihil aliud q. q. a. existente: necesse. c. esse: hoc est a. existente. a. est. hæc est expositio Philoponi. ¶ Quo uero ad uerba attinet, Arist. sumpsit. c. idem quod. b. quoniam in circulo. idē est principium & finis, sed quia differunt ratione, ideo quasi altero nomine uocauit. ¶ Sed dubitares, qm̄ per hāc rōnē non solum uidet destrui circulus in demonstrationibus: sed in syllogismis. Qm̄ si in syllis esset circulus faciam Arist. rōnē. s. q. a. syllogizabit. b. & b. syllogizabit. c. ergo a. syllogizabit. c. sed. c. est idē ipsi a. ergo a. syllogizabit. a. & sic omnia erit facile syllogizare. Quare per rationē Arist. non solum in demonstrationibus: sed in syllogismis circulus delebitur. ¶ Dicendū q. Arist. supponit demonstrationē circulem esse quoties prima demonstratio & secūda sunt eiusdem speciei. Nā tunc sequitur a. demonstrat. b. demonstratio simpliciter: & a priori: & b. demonstrat. c. etiā demonstratione simpliciter & a priori. ergo a. demonstrat. c. demonstratione simpliciter & a priori. Sed c. est idē ipsi a. ergo demonstratione simpliciter & a priori. a. demonstrat. a. Nō autē de syllō sic est, qm̄ licet a. syllogizet. b. b. nō syllogizat. c. eadē spē sylli: & p. p. a. nō sequitur: ut a. syllogizet. a. qm̄ syllogismi sunt spē differētes.

¶ At uero nec id ipsum fieri potest, nisi in hisce quæ mutuo se sequuntur, quemadmodum ipsa propria. ¶ At uero neq. hoc est possibile, nisi in his, quæ seinuicem consequuntur, sicut sunt propria. ¶ Vna expositio nostra est, q. nunc uelit Arist. ostendere eorum errorem in forma argumenti, qui concesserunt circulem ostensionem in demonstrationibus. Argumenta bantur enim ex vna singulari uniuersalē hoc pacto. Cōuertibilia possunt circulo demonstrari. Igitur omnia possunt circulo demonstrari. Obijcit ergo nunc contra formam huius argumenti, & inquit. ¶ At uero neq. hoc est possibile vltiter in omnibus. Sed solum in his: quæ seinuicem consequuntur: qualia sunt propria. Quare ex illa singulari non sequitur uniuersalis. ¶ Philoponus (ut mihi uidetur) sic exponit. At uero neq. hoc est possibile. s. eadem per idem demonstrari. Sed solū cum tres termini capiuntur ita se habentes adinuicem: ut vnusquisq. ad ceteros conuertatur: hoc est: ut ipsi æquiualeant. Hoc autem ē dicere quoniam oportet propositiones ex proprijs componi: ut puta: homo: risibile, mentis: & scientiæ capax. Vnū quodq. enim horum ad cetera conuertitur. Si enim non ita essent positi termini: nec omnino circulari ostensione uti possibile erit. non enim possibile esset: ut propositiones conuertantur. Siquidem uniuersalia affirmatiua non ad seipsam cōuertitur: sed ad particularem affirmatiua. Per quæ Philoponus dat intelligere Arist. locutū esse hypotheticē: quoniam non uult in conuertibilibus circularē demonstrationem fieri, quoniam probauit uniuersaliter in nullis fieri posse. Sed uult q. si circularis demonstratio sit possibilis: non sit nisi in cōuertibilibus. Præterea innuit esse intelligendum per propria propositiones: quæ componuntur ex proprijs. Nam tunc propositiones possunt uniuersaliter conuerti: ut Auer. dicit sunt autem propria subiectum: proprium: & definitio. ¶ Demonstratum est igitur prius uno quidem posito nunquā necessario aliquid aliud esse, uno in quā aut termino aut positione. Ex duabus autem positionibus primis ac minimis fieri posse, siquidē et ratiocinari contingit. ¶ Vno quidem igitur posito, ostensum est, q. nequaquam necesse aliquid esse alterum. Dico autem uno, quoniam neq. termino uno, neq. positione una posita. Ex duabus autem positionibus primis, et minimis, siquidem contingit et syllogizare. ¶ Cū dixisset sup̄ius illud accidere tribus terminis positus & q. per pauciores illud non contingat, nunc in hoc loco (ut Philoponus inquit) illud resumit, & subaudit dicitur est: quoniam a nobis secundo priorū ostensum est, q. vno termino posito, aut vna propositione posita syllogismū fieri impossibile est. Igitur vno posito ostensum est: q. nequaquam necesse est demonstratiue aliquid alterum esse. Exponit se, & inquit. ¶ Dico autem vno, quoniam neq. termino vno: neq. positione vna posita: Vocauit autem propositionem: positionem (ut Philoponus inquit) quoniam diuisit immediatas propositiones in Axioma: & Positionem: Positionem iterum in petitiones: & definitiones: & sic communiter omnē propositionem uocauit positionem: uel dixit hoc: quoniam præmissæ in syllogismo generali nomine propositiones dicuntur. In demonstratione uero speciali nomine positiones. Addit. Sed demonstratio sit ex duabus positionibus primis & minimis. Primis quidem: quoniam simplicissimis. Syllogismus enim ex pluribus propositionibus compositus non ex primis cō-

E

Cō. 36.

Phil. expō.

F

1. huius

Cō. 6.

G

Cō. 37.

Cō. 39.

H

I ponitur: sed ex pro syllogismis comprobatur. Minimis vero: quoniam non ex vna fit. Assignat causam, & ingit. Siquidem contingit & syllogizare: hoc est: quoniam vni uersaliter syllogismus ad minus ex duabus propositionibus componitur. *Animaduerte vt Philoponus inquit, primo priorum: ex vno vel termino vel propositione bene posse aliquid sequi illatiue: non autem syllogistice.*

Si igitur a. & b. & c. mutuo se sequantur, sic tantum fieri potest ut ostendantur ex sese mutuo cuncta que postulata sunt in prima ratiocinationis figura, ut in libro priorum ostendimus. Quo loco etiam patebit ceteris in figuris, aut non fieri ratiocinationem, aut non ex hisce fieri que sunt sumpta.

Si igitur a. quidem ad b. & ad c. sequatur, & hæc adinuicem, & ad ipsum a. sic quidem contingit ex inuicem demonstrare omnia que sita in prima figura, ut dictum est in his, que de syllogismo. Vbi etiam ostensum est quoniam in alijs figuris, aut non fit syllogismus, aut non de acceptis.

K *Obiter nunc ostendit in qua figura syllogistica conuersio fit: & probat quod in prima solum, & ut videtur ea probatione, qua exclusiue propositiones probantur hoc modo. In prima figura conuersio syllogistica fit & in nulla non prima figura fit, ergo tantum in prima figura syllogistica conuersio fit. Præiacentem exclusiue resolutorie hoc modo probat. In conuertibilibus fit syllogismus conuersiuus. Hæc sunt in prima figura. igitur in prima figura syllogistica conuersio fit. vnde inquit. Si igitur a. ad b. & ad c. sequatur: & hæc adinuicem, & ad ipsum a. hoc est, si igitur tres termini sint: vt & omnes conuertantur ad omnes, sic quidem contingit ex inuicem demonstrare omnia que sita in prima figura vt secunda priorum dictum est: hoc pacto vt conuertentes maiorem propositionem: & eam componentes cum conclusionem, alteram demonstramus, Vel conuertentes minorem: & cum illa componentes conclusionem maiorem demonstramus. Sic igitur patet in prima figura fieri conuersionem: quando propositiones sunt conuertibiles. Et subdit quod in secundo priorum etiam est demonstratum in alijs figuris aut non fieri syllogisticam conuersionem: aut non de acceptis. Et dixit aut non de acceptis: quoniam forte potest secunda figura reduci ad primam per conuersionem vniuersalis negatiue: quo casu posset in figura illa fieri ad alteram propositionem tantum: verum conuersio illa non esset de acceptis: sed ex extrinsecus assumptis. Philoponus longa expositione declarat quomodo in alijs figuris non fit conuersio: aut non de acceptis, sed quia secundo priorum hæc diligenter exposita sunt, satis sit hæc raptim tetigisse. Animaduerte quod textus iste potest sic ad ordinem reduci, vt dicamus quod Arist. velit assignare errorem eorum in forma: qui omnia circulo demonstrabilia esse asserunt ex eo quia conuertibilia circulo ostendi possunt. Et sumit duo, quorum alterum est quod conuertibilia possunt in prima figura solum demonstrari: & in nulla alia. Et hoc exponit in hoc textu. Alterum quod non conuertibilia non possunt circulo demonstrari, & hoc secundum sumit. & non probat: sed velut manifestum ex secundo priorum accipit. Ex his duobus remouet errorem in forma eorum: quia circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt: vt textu sequenti declarabitur. Hæc de ordine.*

M *Ea uero que predicationem non suscipiunt mutuam, fieri non potest mutuo demonstrantur. Quare cum in demonstrationibus pauca talia sint, constat unum esse ac impossibile demonstratio-*

nem ipsam mutuam esse censere, atque ob id ipsum posse demonstrationem omnium esse.

Quæ uero non mutuo prædicantur, nequaquam est demonstrare circulo. Quare cum pauca hæc in demonstrationibus sint, manifestum est quod & unum, & impossibile sit ex his, que sunt adinuicem, esse demonstrationem, atque propter hoc contingere omnium demonstrationem esse.

Cum cepisset recellere errorem in forma eorum: qui circulo omnia demonstrabilia esse dicebant, & cum accepisset alterum necessarium ad hunc errorem manifestandum, videlicet quod conuertibilia non nisi in prima figura demonstrari possint: nunc accipit alterum: & dicit, Quæ uero non mutuo prædicantur: nequaquam est demonstrare circulo, quoniam nec in prima, nec in alijs figuris. Ex his duobus concludit errores eorum, qui circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt: & primus error eorum est: quo ad materiam, & inquit, Quare cum pauca hæc in demonstrationibus sint: pauca dico: quoniam non nisi in prima figura: & solum in affirmatiuis: & non nisi in primo primæ: manifestum est quod & vanum: & impossibile sit ex his, que sunt adinuicem esse demonstrationem subaudi in omnibus: hic est error quo ad materiam. Atque propter hoc contingere omnium demonstrationem esse: hic esse error in forma: dato enim quod in conuertibilibus sit: non propter hoc in omnibus est circularis demonstratio: & dixit vanum: quoniam eorum ratio non cogit. Dixit impossibile quoniam in nullis demonstratio circularis fieri potest, nisi si idem per idem demonstreretur. Quærit utrum demonstrationem circularis fieri possit. Pro declaratione vero tituli animaduerte: quod demonstratione circulari sunt duo processus. Primus qui dicitur conuersus: siue conuertendus. Secundus uero: qui conuertens: vel in quem conuertitur: nunc cupatur. Et hic est duplex: quatenus potest conclusio nunc cum conuersione maioris syllogizare minorem: nunc cum conuersione minoris syllogizare maiorem: vt secundo priorum dictum est. Est ergo quæstio utrum uterque syllogismus sit demonstratiuus. Et prima facie videtur utriusque demonstrationem esse: Nam Aristoteles secundo libro huius clarissime demonstrationem conuersiuam ponit. Præterea: vt in natura est motus ac circularis operatio sic in anima est demonstratio circularis. Insuper quod generi competit, speciei non repugnat. At syllogismo, quod demonstrationis genus est: competit circularis ostensio. Non ergo demonstrationi repugnat, quæ species est. Iuniores propter has rationes fortasse quatuor modis in demonstrationibus conuersionem fieri posse asserunt. Primo quidem in diuersis generibus scientiæ. Secundo in diuersis generibus causarum: in eodem tamen sciendi genere. Tercio in eodem genere scientiæ: eodemque causarum genere. Sed in diuersis indiuiduis atque suppositis. Quarto denique in eodem scientiæ genere: eodem genere causarum: atque eodem supposito: sed secundum diuersum modum. Sed quæ alientissima sic hæc a Peripateticorum scholis: ex eo primo patet, quoniam Arist. generatim in demonstrationibus circulares ostensionem improbrauit: vt Alexander, Themistius, & Philoponus testes sunt. Secundo etiam, quia primum membrum cum secundo concidit. Nam dum altera causarum per alteram demonstratur, altera (vt effectus) altera (quæ demonstrat) vt causa se habet. Tercio: quoniam tertium membrum impossibile videtur: nam cum alterum indiuiduum alterum demonstrat: idem specie est notius

notius atque prius: ignotius atque posterius: & quidem ad nos: siquidem singularia nobis primo nota sunt. Quare cum indiuidua illa eiuſdem speciei sint: sit vt idem specie ad nos sit prius & posterius notum. Quarto etiam: quoniam quodam quod in quarto membro addit, frivolum est. Quippe cum de singularibus non sit scientia: nec eadem nec diuersa & sic quod non facit ad sciendum: nec ad sciendum differentiam facere videtur. Cum igitur indiuidua conditiones ad sciendum faciunt: nec ad sciendum differentias facere debent. Et ita valet: vt densus non est diuersum scibile a seipso: vt est rarus. Igitur non plus demonstrat per seipsum rarum ad seipsum (vt densum) quod hoc est: si hoc est. Themistius uero asserit in conuersione demonstratiua. Primum processum: qui ab effectu in causam est: esse syllogismum tantum. Secundum uero, qui est a causa ad effectum: esse proprie demonstrationem propter quid: vt secundo huius asserit: & in hoc primo: & in primo physice auscultationis, & sic in demonstrationibus circulari ostensionem negat: in syllogismis uero concedit. Quam positionem Alexander, & Philoponus aperitissime hic fatentur. Sed dubitares fortasse: quoniam ab effectu in causam syllogismus est, & cum non dialecticus: non enim generat opinionem: neque sophisticus, nec enim generat ignorantiam: ergo demonstratiuus. Philoponus rident quod est syllogismus coniecturalis, & quidem necessarius, velut ille, hæc mulier lac habet in mamillis: ergo fuit prægnans: hic enim syllogismus Signum, quod Arist. in rhetoricis recemerium: hoc est insolubile appellat, non tamen est demonstratio, nec dialecticus syllogismus, nec sophisticus: sed demonstratiua coniectura: per quæ Philoponus innuit syllogismi quatuor species esse: demonstrationem: dialecticam sophisticam: & signum: siue coniecturam necessariam. Secundo dubitares quo modo processus a causa in effectum sit demonstratio. Dicendum quod per effectum demonstratur causa non simpliciter: sed ex conditione, videlicet si ille effectus in alia causam reduci non possit. A causa uero in effectum demonstratio est propter quid: & per notiora naturæ, nobis uero inuenta per effectum, vt in meteorologicis diximus. Animaduerte tamen quod Themistius primo huius videtur asserere duplicem demonstrationem & propter quid: & quoniam: quibus Auerroes tertium genus, videlicet demonstrationem simpliciter addit: pro quæ oportet concedere conuersionem saltem difformem in demonstrationibus. Verum de his hæc tenentur rationes. Prima quidem: quoniam Arist. non de demonstratione: sed de scientia loquitur: vt postea dicemus. Secunda uero: quoniam similitudo claudicat. In arte enim multi circuli dantur: non tamen in demonstrationibus. Deletur tertia: quoniam concedam circulares ostensionem in demonstrationibus: vt demonstratio syllogismus est, non tamen: vt demonstratio. Ad contradictionem Themistij: pro presenti doctrina diceret: quod sicut syllogismus quoniam non est syllogismus absolute: licet dicat syllogismus quoniam: secundo priorum: & hoc, quia est syllogismus secundum materiam, sic demonstratio, quia non est absolute demonstratio, sed demonstratio quoniam: siquidem secundum materiam demonstratio est: cum sit ex necessarijs. Ad hoc enim vt aliquid dicatur absolute ac simpliciter tale, debet esse tale secundum formam. Quare concedi posset syllogismum ab effectu in causam esse demonstrationem quia, non tamen absolute demonstrationem. Quia licet ex necessarijs sit, non tamen secundum formam demonstratio nis, quia non ex primis, notioribus, causis, & ceteris constat. Quare demonstratio quia absolute syllogismus est tamen: quoniam secundum formam

ma est syllogismus. Non tamen dicitur simpliciter demonstratio, sed secundum materiam: quia ex necessarijs, velut nec homo albus secundum dentes: dicitur absolute albus.

Cum autem fieri nequeat ut id aliter sese habeat cuius est ab absolute scientia, id necessarium est profecto quod demonstratiua sciendi scientia potest, atque ea est demonstratiua scientia quam habemus demonstrationem habendo. Est ergo demonstratio ex necessarijs ratiocinatio.

Quoniam autem impossibile est aliter se habere id, cuius est scientia simpliciter, necessarium utique erit scibile, id quod secundum dematiua scientiam est. Demonstratiua autem est, quam habemus in habendo demonstrationem. Ex necessarijs itaque syllogismus est demonstratio.

Cum redarguisset eos, qui nullius demonstrationem dicebant, & eos: qui omnia demonstrabilia esse supponebant, nunc consequenter, & ordinatim (vt Philoponus exponit) redit in id: quod ab initio incepit, videlicet quid non sit demonstratiua scientia, Sed quoniam hoc sciendum non possumus, nisi sciuerimus, quorum est demonstratio, & ex quibus est demonstratio: ideo resumit de his sermonem, & declarat subiectam materiam demonstrationi, & secundum Philoponum procedit a primo ad ultimum sic, Id, cuius, est demonstratio: impossibile est aliter se habere, ergo demonstratio est quid necessarium. Demonstratio est quid necessarium, ergo demonstratio est ex propositionibus necessarijs. Non, nisi necessarium ex non necessarijs demonstrari potest. Et sic non solum simpliciter verorum est demonstratio, sed etiam necessarium, & ex necessarijs propositionibus, Sic Philoponus ordinatim: & sic legitur secundum ipsum. Quoniam autem impossibile est aliter se habere, id cuius est scientia simpliciter: id est, quoniam scibile impossibile est aliter se habere, id quod secundum demonstratiua scientiam est scibile: erit necessarium: hoc est demonstratio erit quid necessarium. Nam si scibile: hoc est problema demonstratiuum impossibile est aliter se habere: demonstratio erit quid necessarium, & problema demonstratiuum etiam erit simpliciter necessarium. Deinde argumentatur ulterius, demonstratiua autem est, quam habemus in habendo demonstrationem, hoc est demonstratio est quid necessarium, cuius conclusionem habemus in habendo demonstrationem, itaque hoc est demonstratio est syllogismus ex propositionibus necessarijs. Porro & aliter legi textus intelligendo per scibile, cuius est scientia simpliciter: vel quod est secundum demonstratiua scientiam, conclusionem, quæ in principio est quæstio scientifica: in fine est conclusio demonstrata. Et tunc lege sic, quoniam autem in cuius est scientia simpliciter, hoc est ipsum simpliciter scibile est impossibile aliter se habere, ipsum scibile, quod secundum demonstratiua scientiam est, necessarium est. Est enim definitio necessarium, quod sit id: quod impossibile est aliter se habere: locus enim est a definitione ad definitum, qui locus est necessarius, & optimus: hoc est primum Enthymema. Deinde facit secundum Enthymema, & intelligitur (vt prius) hoc modo, demonstratiua autem est quæ habemus in habendo demonstrationem: id est demonstratio est quid necessarium: cuius conclusionem habemus in habendo demonstrationem: tunc dat conclusionem: quæ intendit: & inquit, Ex necessarijs ita syllogismus est demonstratio. Quo uero ad verba attinet, Animaduerte quod duplex est necessarium: vt Philoponus asserit, Alterum ex suppositione: vt necessarium est infirmum flebothomari, non enim simpliciter necessarium est: sed si debet sanari. Alterum simpliciter quod videlicet in-

E
Tcx. 7.
C6. 40.
F
C6. 40.
G
H
Verborum expositio Necessaria duplex

I possibile est aliter se habere: vt solē oriri, cū ergo ait id: quod impossibile est aliter se hēre esse necessariū simplr necessariū intellexit. ¶ Dubitant cōtra id: quod Arist. supponit. In necessariū nō nisi ex nō necessarijs demonstrari. Quā ex contingētibus aliquando necessariū syllogizari: Nā se quē, cōtingit oē currens esse animal: contingit oēm hominē currere. Ergo necessario omnis homo est animal. ¶ Iuniores dixerunt necessariū ex nō necessarijs syllogizari posse: nō autē demōstrari. ¶ Sed cōtra adhuc dubitāt. Primo quidē quia primo priorū dicit, qd conclusio debet esse similis alicui propositionum, ergo non pōt conclusio esse necessaria: quā altera ppositiō sit necessaria. Secundo, maior dicit syllogismi non videtur contingens, qm impossibile est aliter se habere. ¶ Quicquid sit, dicendum ex contingentibus: seq. necessariū: nō quidē ppter quid: sed quoniam: vt scōdo priorū dicit ex falsis syllogizari verū. ¶ Sumendum est igitur ex quibus qualibet demonstrationis cōficiuntur: Atque primo determinemus, quid de omni, quid per se, quid uniuersaliter dicimus. ¶ Accipiendum ergo est ex quibus, & qualibus demonstrationes sunt, Sed primo determinabimus quid dicimus de omni, & quid per se, & quid uniuersaliter. ¶ Cum resumpsisset qd demonstratio sit ex necessarijs ppositionibus, & hoc quia est de necessarijs pblematibus: nunc ordinat se ad ea: quae diciturus est post hęc, & dicit. ¶ Accipiendū ergo est ex quibus pponibus necessarijs & de quibus pblematibus necessarijs demōstrationes sunt. ¶ Philoponus per verbū quibus intelligit ex quibus propositionibus: per verbū qualibus intelligit, s. pblematibus: vt sit sensus: cū demonstrationes sint ex propositionibus necessarijs: & de pblematibus necessarijs. Ergo post hęc accipiendū est ex quibus pponibus necessarijs: & de quibus pblematibus necessarijs sunt demonstrationes ipse. Nā dicitur demonstrationes esse ex ppositionibus necessarijs: & de pblematibus necessarijs: in quibus pcedatū dicitur de omni subiecto, & per se, & uniuersaliter. Afferit tñ ordinē, & inquit. Sed primo determinabimus quid dicimus de omni subiecto pcedari: & quid p se de subiecto pcedari: & quid etiā uniuersaliter de subiecto pcedari. ¶ Huius intētionis (vt ex verbis Themistij colligi pōt) duae causae vident, prima quidē: vt abundemus pponibus, his enim tribus cognitis & idoneis: & abundemus ppositionibus: quibus & de quibus sunt demonstrationes. Et quidē facile: ppones poterimus inuenire ad de monstrandū omne pblema demōstratiū. Secunda vero qm cū demōstrationes sint ex necessarijs ppositiōibus & de necessarijs pblematibus: & necessariū ipsum multiplex sit nisi ipsum distinxerimus, non poterimus scire ex quibus pponibus: & de quibus pblematibus demōstrationes sunt. ¶ Ordinis vero causa est: quoniam uniuersaliter pcedari intelligi non pōt sine pcedari per se. Pcedari vero p se, minime sine pcedari de omni: ergo prius accipiendū est qd sit pcedatū dici de omni vel de aliquo subto: scōdo qd sit dici p se vel per accēs de subto. Et tertio q sit sit vlt vel non vlt de subto dici. ¶ Quo vero ad verba attinet: Arist. dicit esse accipiendū ex quibus & qualibus demonstrationes sunt: nō autē dixit ex quot qm necessariū non est secundū numerū pcedatorū: ideo nō oportet perquirere ex quot necessarijs demōstrationes sint. At quia pblema est secundū numerū pcedatorū: ideo primo topicorū Arist. proponit dicere ex quibus &

qualibus: & quot sit dialecticus syllogismus. ¶ *Id itaq; de omni dicimus quod non cuiquam inest, cuiquam non inest, nec interdum competit, interdum non competit, nam si animal omni de homine dicitur, si uerum est hunc dicere hominem, uerum est eum & animal dicere. At si nunc uerum est & alterū dicere, uerum est & alterum dicere. Et si in omni linea punctum inest, similiter.* ¶ Et de omni quidem hoc dico, quod utiq; est non in quodam quidem, in quodam autem non. Neque quod aliquando quidem, aliquando uero non. Vt si de omni homine animal, si uerum est quidem hunc dicere hominem, uerum est etiam dicere animal. Et si nunc alterum, & alterum. Et si in omni linea punctum similiter. ¶ Cum pposuisset se uelle dicere, quid sit de omni subiecto pcedari: & quid per se de omni subiecto pcedari, & quid uniuersaliter de omni subiecto p se pcedari: nūc hęc psequitur: & primo exponit quid sit de omni pcedari. ¶ Themistius distinguit duplex de omni: Alterū quod in libro de syllo est definitū: qd Iuniores prioristitū appellat: Alterū qd hic definitur: quod posterioristitū uocant: & innuit inter hęc hanc dīam: qd de omni prioristitū sit contractū ad materiam de inesse: quoniam de oī prioristitū est: quod non semp: sed aliquando omnibus inesse dicit, & sic de omni prioristitū est, quando pcedatū de in esse aliquando inest omni subiecto. De omni uero posterioristitū est contractū ad materiam necessariā, & hoc super addit illi uniuersalitatē temporis. Quā nō aliquando pcedatū inest omni subto: sed semper. ¶ Quam differentiam Philoponus etiā assignauit: cū dixit, nā ibi quidē de omni dicebat: quod omni inesse: & si non semper dicatur. Cuius causam assignat Philoponus ex eo, quia ibi non indigebat ipso uerbo semper: qm non faciebat sermonē de demōstratiuo syllo: sed simplr de syllo, in quo huius solius indigentia est, uidelicet qd omnibus subiectis inest pcedatū. Hoc tamen in loco: & uerbo omni: & semp indiget: quoniam loquitur de demōstratiuo syllo. Et sic Philop. cū Themistio eadē differentia inter hęc assignauit. ¶ Addebamus in inuenta qd sit etiā de omni dialecticū: siue topicū: utputa qd ad materiam pblemā cōtrahit: & hęc requirit uniuersalitatē temporis: atque subiecti: non uere: aut secundū opinionē sed apparenter. ¶ Nūc uero salua pace Themistij, & Philo. vlt mihi esse dicendū qd nō intellexerūt differentia inter hęc. Præterea dicendum de omni posterioristitū esse: cū pcedatū inest omni subiecto secundū rē: siue consensu sumat omni subto inesse: siue non sumat. Vt hō est animal. Nā animal secundū rē inest omni homini: vlt: & semper: siue consensu inesse sumatur. siue non sumatur: De omni uero prioristitū est ppositione ac cōsensu pcedatū sumitur omni subto inesse: siue inest simplr: siue nō inest: modo enim sumat: vt pōtū omni inesse: dicit de omni prioristitū. Causa autem qm syllo non est semper ex ueris: sed ex quibusdā ppositis, vt ueris. Demōstratio autē ex ueris & necessarijs, q sunt p se uera, & necessaria. De omni autē dialecticū ē: qm pcedatū secundū opinionē inest omni & semp. At de omni sophisticiū est: qm pcedatū inest omni subiecto & semp apparenter. Ex quo patet ipsum de omni prioristitū nō esse contractū ad aliquā materiam, vt Themistius, & Philo. dicere

A dicere uidentur: sed ē cōe ad oēm materiam: ueluti syllo sim pliciter est communis omni syllo. ¶ Describit ergo Arist. de omni posterioristite: & inquit: & de omni quidē hoc dico: qd vlt: sit pcedatū non in quodā quidē: in quodā autē nō. Per quae dat intelligere vltatē subiecti: neq; quod aliquā quidē, aliquā uero nō: p quae dat intelligere vltatē tēporis: & ponit exemplū: & inqt. Vt si de omni homine animal pcedatur. nā tunc animal de omni homine dicit: cuius cām assignat: & subaudi qm si uerum est dicere hunc, esse hominē: uerū est etiā dicere esse animal: & hoc quo ad uniuersalitatē subiecti. & si nunc alterū uerū ē dicere, & alterū etiā uerū est dicere, & sic innuit vltatē tēporis. Quā hō non interdū quidē est animal: interdū uero nō est animal: sed semp & hō est, & animal. In dormiēdo uero non ita est, quoniam hominē quidē existētē: aliquando quidē contingit dormire: aliquando nō: animal autē aut mortale: vlt: & semp. Et si in omni linea punctū: sibi hoc est non interdū quidē inest lineae punctus: interdū autē non inest, sed vlt: & semper. ¶ Sed circa hęc dubitant. Primo quidē cur reticuit pcedari de nullo: & esse in toto. ¶ Amplius dubitant: quia non bene definit Arist. pcedari de omni per duplicē negationē: quoniam per puras negationes, nihil definitur. ¶ Præterea dubitant ptermisit loci vltatē, cū vltas loci necessaria sit ipsi pcedari de omni non minus qd uniuersalitas tēporis. ¶ Insuper vlt qd uniuersaliter pcedari, & de omni pcedari idē sit: ergo alterū supfluit. ¶ Demū quærūt quae dīa sit inter pcedari de omni: & uniuersalē propōnē. Cū vltis ppositio sit, qm nihil est sumere subiecti, de quo nō dicatur pcedatū. ¶ De sententia dubōnes & prima quidē: qm ppter duas cās ptermisit pcedari de nullo, primo quidē: quia satis eius definitio colligitur ex definitiōe eius: quod est pcedari de omni. Secūdo uero, qm solius demōstrationis, potissime cōditiones inquirunt: nō omnis talis est affirmatiua. Omisit ēt esse in toto. Primo quidē, qm cōcidit cū pcedari de omni. Secūdo uero, qd hęc scētia est resolutoria: & resolutio a pcedato incipit. Præterea quæcumq; de illo dixit. Primo priorū fuerūt sufficiētē dicta. ¶ Delet etiā. Secūda: qm nihil prohibet descriptionē p negationes assignari. Secus ē de definitione. Est autē assignata hęc descriptio p negationes, qm per affirmationes esset falsū: nā sic daret, pcedatū de omni est qd inest in quolibet subiecto, & semp. Modo hoc significaret, qd semp subiectū hēt plura sub se, & sic lucidū nō diceret de omni sole, & ppter ea bene dixit qd nō in quodā sit: & in quodā non sit, neq; aliquā quidē: aliquando non. Nā si animal pcedatur de homine ante mūdi creationē, pcedaret de omni: & non semp, cū non esset tēpus. ¶ Tertia quoq; delet, qd locus sit magis de conditione indiuidui, qd de conditione vltis. Satis, n. sit, vt pcedatū inest omni subiecto, & hoc potius secundū tēpus est, qd secundū locū. ¶ Quarta deletur, qm vlt pcedari est de omni pcedari, & p se, & primo: at de omni pcedari: nō est nisi cū pcedatū inest omni subiecto: & semp. Dīa uero inter pponē vlt: & dicit de omni nō est scdm rē: qm idem sunt. Differūt autē eo solū, qd dicit de omni det intelligere extremitatē minorē sub maiorē extremitate accipi, quā acceptiōnē nō denotat ppositio uniuersalis. ¶ Atq; huius signum est id quod facimus. Hoc enim pacto solemus inficiationes afferre cum interrogamur de omni, si de aliquo non dicatur, aut si interdum non inest. ¶ Signum autem est, namque instantias sic ferimus. Vt de omni

interrogati, aut si in quodam non, aut si aliquando non. ¶ Cum accipisset in descriptione eius qd est dici de omni demōstratiū uniuersalitatē subiectorū, & tps: pbat nūc ex instantijs, quae ferunt contra demōstratiuas pponēs. Qui, n. stant contra aliquā pponē demōstratiuā, nō solum putant redarguere ipsam si ostēdunt non omni subiecto inesse pcedatū: aut non inesse: sed etiā si semp inest, aut nō inest. Vnde (vt Themistius inquit) qui reprēhendere hoc genus uolunt, solent alterum pbare, aut qd alicui vni non inest, aut qd aliquando non inest. Instamus enim contra hanc: omnis homo disputat: vel quia mutus homo non disputat: vel quia dū dormit, non disputat. Sed quot modis aliquid destruitur, tot modis construitur: igitur si ppter temporis particularitatem dicitur de omni destruitur: propter temporis uniuersalitatem construitur. Similiter si subiecti particularitatem destruitur, propter subiecti uniuersalitatem cōstruitur. Igitur vtraq; uniuersalitas necessaria ē. ¶ Animaduerte qd ipsi dicto de omni datur duplex contradictoria, aut vna contradictoria habens duas causas ueritatis: uidelicet hęc, non omnis homo disputat, quae uera est. Si quidam homo non disputat ut mutus. Si, n. aliquis homo non disputat: sequitur qd nō omnis homo disputat. Amplius uera est, si aliquando nō omnis homo disputat, utputa dū dormit. Sequitur, n. dū dormit, non omnis homo disputat. Ergo non omnis homo disputat. Quare si duabus causis ueritatis uera est cōtradictoria, dictum de omni construetur duplici uniuersalitate: inquit. ¶ Signum autem est: nāq; instantias sic ferimus, vt de omni interrogati: aut si in quodam non, aut si aliquando non. In dicto de omni prioristite instamus solum vno modo, uidelicet si in quodam non. dicto uero de nullo instamus: si in quodam sic: nulla habita ratione ad tempus. ¶ Vnde Philoponus inquit. Quod ipsum de omni in tale, uelut diximus superius. Signum est, qd interrogati concedere, demōstratiuis propositionibus: uidelet si omnis homo est animal: omnis homo differit: instantias proferunt: nō solum quærentes si omni subiecto inest pcedatū, sed si etiā omni quidem: sed non semper. Erit, n. manifestum qd non inest omni: nisi semper de omni erit subiecto pcedatū. hęc de dicto de omni sufficiant. ¶ Per se autem dicimus ea quae sunt in ratione quid est dicente, aut triangulo linea, & linea punctum inest. Ex his enim ipsorum substantia constat, & haec insunt in ratione quid est dicente. ¶ Per se autem sunt, quaecumque sunt in eo quod quid est. Vt triangulo linea, & linea punctum. Substantia .n. ipsorum ex his est, & in ratione dicenti quid est, insunt. ¶ Cum determinasset quid sit de omni, descendit ad ipsum per se. Et secundum Philoponum quatuor assignat ipsius per se significata. Verum aliter Philoponus: aliter Themistius. Primum significatum ipsius p se intelligere videtur. ¶ Philoponus, n. simpliciter Afferit. Primum ipsius p se significatum, quod dicitur de aliquo pcedatur in ipso quid est, qd quidem in definitione illius assumitur. ¶ At Themistius inquit. Primum ipsius p se significatum esse eorum: quae cum de omni dicantur: in eo qd sit rei esse de subiecto dicuntur: p quae dat intelligere ipsum de omni esse ueluti genus ipsius primi significati per se, quoniam non omne quod pcedatur de omni, pcedatur p se, nā de omni Cigno candidum pcedatur, quia & semp, & omni Cigno cadōr inest, nō tñ in eo, qd sit Cigno esse. Vñ

Respon.
Iuniorum
Vide in c.
17. huius
Obiectio-
nes.
Ca. 17. &
29.
Prima.
Secunda:
Quid di-
gendum.

K

Tex. 8.

U. 41.
Cōtinua-
tio.

Philopo.

L

Que cāe
intento-
nis secū-
dū The.
Prima.

2. causa.

M

Cō ordi-
nis.

Verborū
expōitio

N

Cō. 42.

O

Them.
Dicit de
oī duplex
1. prior
2. primo.
Differētia

Philopo.

P

De oī to
picum.

De oī so-
phisticiū.
refutatio
expōitio
Themistij
Philopo.

pp. 2. pōi

Q

Causa.

E

Cō. 43.

Them.

F

Dicit de
oī duplex
contradi-
ctoria da
tur.

G

Philopo.

Text. 9.

H
Cō. 44.

Phi. de. 2.
signato
them.

dicat. Per se aut sunt. s. predicata: quoniam cum dicitur de omni, sunt in eo, quod quid est. Cuius exempla ponit, & inquit: ut triangulo linea. Est. n. triangulus figura plana tribus lineis contenta & lineae punctum. Nam linea est longitudo, cuius extrema sunt duo puncta. Horum explorum cam assignat, & inquit. Substantia. n. ipsorum. s. trianguli, & lineae ex his est, scilicet trianguli ex lineis, & lineae ex punctis: & in ratione dicente quid est triangulus: & quid est linea, insunt haec predicata. Philoponus de definitione lineae dicit, quod illa definitio non fit propria, quoniam in linea non est punctus ut pars. Propterea ait lineae definitionem esse, quod sit magnitudo in vniuersum diuisibilis. Potest tamen dici quod licet puncta non sint partes constitutivae lineae: sunt partes definitivae, per quas linea definitur, veluti triangulus definitur per lineas. Dubitant Iuniores, nam in hac propotione, animal est homo: & in illa: Animal rationale est homo: hoc praedicat de animali, vel de animali rationale: ideo quod dicitur qualia praedicata sint. Praeterea in hac, hoc est equus, equus praedicat de homine, ideo quod dicitur quod animal sit. Quidam dixerunt, oes has praedicationes esse per se primo modo reductive. Sed hoc videtur difficile, quoniam oes quod ad aliud reducitur: dependet ab eo, in quod reducitur, ut secundo philosophicae auscultationis colligit. Modo nec conuersa a conuertente, nec contra conuertens a conuersa dependet. Propterea vel dicitur in nulla illarum duarum hominem esse naturale praedicatum de animali, sed potius contra vel dicendo quod liber illarum duarum esse per se secundo modo, quoniam subiectum est aut praedicatum definitio, aut definitionis praedicatum pars. Quae rursus quot sunt species praedicatorum per se secundum hunc primum modum. Quidam Iuniorum in hoc primo modo esse quatuor species, siue gradus. Nam in primo gradu reponitur vniuersam definitionem. In secundo vero parte definitionis genus vel species. In tertio reponitur oes magis coe respectu minus cois: quo gradu es per se primo modo asserunt praedicari de quolibet. In quarto gradu idem asserunt praedicatum de seipso: ut hoc de homine. Sed haec non sunt peripatetice dicta quoniam Aristoteles, ut Themistius & Philoponus exposuerunt ea praedicatorum de omni per se primo significato esse asserit: quoniam in ratione dicente quid est ipse subiecti insunt. Modum nec hoc inest in ratione sui ipsius: nec ens in ratione alicuius entis. Praeterea ens non est praedicatum: ut primo topicorum constat, quia nec genus nec definitio: nec accens nec proprium. Iterum nec hoc est praedicatum de seipso. Primo: quia hoc sub nulla ratione praedicatum ipsi homini competit. Secundo: quia (ut Philoponus inquit). Praedicatum semper vult esse aliquid ex parte diuersum a subiecto. Quare dicitur: quod in primo significato verbi per se sola ea intelliguntur: quae cum praedicant de omni: insunt in ratione definitiua subiecti, dico in ratione definitiua: quia si inest in ratione descriptiua subiecti. non ob id essent per se praedicata in primo significato, & sic de finitio: & definitiois partes sola praedicata sunt per se hoc modo. Haec tamen de primo significato verbi per se. Et item ea quorum in ratione quae quid est patet, ea ipsa sunt quibus insunt. Et quibus conuenit eorum, quae insunt ipsis, ea in ratione insunt, quid est declarante. Cum accipisset primum significatum verbi per se: hic assignat secundum. Et vult (ut Themistius exponit) quod ea accidentia in quorum ratione quid est declarante subiecta insunt, haec per se his subiectis inesse dicuntur. Per quae dat intelligere accidentia de propriis subiectis per quae definiuntur: per se praedicari secundo modo verbi per se. Alibi, n. hac significati ratione per se

de homine non praedicat, quoniam homo non collocatur in ratione dicente quid est albi. Similitudo vero hic significati ratione per se naso inest, quia definitio similitudinis nasi cavitatis est. Sciendum vero (ut Philoponus animaduertit) verba Aristoteles. hinc quandam obscuritatem propter verbum illud ipsis. Tamen inquit. Et quibus conuenit eorum: quae per accidentia aliquibus insunt: ea in ratione insunt quid est declarante: hoc est ea subiecta, quibus insunt accidentia: in ratione assumuntur accidentia declarante quid est: ut totum sit tale: & haec dico per se: quae habet suum esse in alijs, quorum in definitionibus subiecta ipsorum assumuntur. Et dixit. In ratione insunt, quid est declarante: quae si poneretur in descriptione ex accidentibus collecta, quae non declarat quid est: non inest per se hoc modo. Quo pacto lineae quidem rectum & curuum inest, numero vero par atque impar, primum atque compositum, figura denique: laterum aequalium ac altera parte longior. Atque in horum quidem definitione numerus, in illorum autem linea inest. Quae igitur aut illo, aut hoc insunt modo, per se cuique competere dico. Veluti rectum & curuum insunt lineae. Et par & impar numero. Et primum & compositum. Et isopleurum, & altera parte longior, & omnibus his insunt in ratione quid est dicente. Illinc quidem linea, hinc vero numerus. Similiter autem & in alijs huiusmodi unicuique per se esse dico. Quae dixerat de secundo significato verbi per se: nunc quatuor exemplis exponit. Prima duo apud Expositores graecos non sunt difficilia, quoniam illa concorditer exponunt. Vnde dicit. Veluti rectum: & curuum insunt lineae: subaudi hoc secundo modo per se: quoniam in definitione ne recti linea ponitur: est enim rectum linea: cuius medium non discrepat ab extremis. In definitione etiam curui linea collocatur: est enim curuum linea, cuius medium discrepat ab extremis. Et par & impar hoc modo per se insunt numero: quoniam numerus ponitur in definitione eorum. Nam impar est numerus in partes inaequales diductus. Par vero numerus in partes aequales diductus. Haec ergo duo exempla perspicua sunt asserit tertium: & inquit. Et primum & compositum subaudi eodem modo per se numero insunt: quoniam in definitione cuiusque horum numerus ponitur. Intellegit autem Alexander per primum numerum, non primum secundum se: sed primum ad aliud: ut puta, qui a sola vnitatem mensuratur: ut quaternarius: septenarius. xi. i. Neque enim a duitate: neque ab vilo alio modo hi mensurantur. Sed a sola vnitatem ipsa. Compositos vero eos esse asserit, qui ex vnitatem & alio quodam numero: aut numero mensurantur. Ut senarius: etenim a duitate: & trinitate, & vnitatem: mensuratur. 9. etiam vnitatem, & ternario. i. 2. vero vnitatem: binarijs: ternarijs, & quaternarijs. Quare per primum numerum Alexander intellegit qui sola vnitatem mensurari potest. Per compositum vero, qui vnitatem & alio vel alijs numeris. Sed contra Alexandrum obiicit Philoponus quoniam Aristoteles. non pluraliter dixit primos numeros: sed singulariter primum & compositum. Et sic per primum intellegit Philoponus primum simpliciter: per compositum vero est: qui ex primo simpliciter componitur. Potest autem Alexander defendi: quoniam primum accipitur in definitio: & sic pluraliter intelligi potest. ut homo currit: est vera: si plures homines currunt. Haec de tertio exemplo, deinde asserit quartum: & inquit. Et isopleurum: hoc est aequilaterum: & altera parte longior: hoc est gradatum. Et Alexander intellegit in figuris. Est enim figura triangula quaedam aequilatera, quaedam gradata

data: cuius altera pars longior est. Quae expositio (ut Philoponus inquit) videtur verisimilis. tamen aliter exponit: & vult Aristoteles. haec in numeris intelligere, est enim aequilaterus numerus. ut. 9. quoniam externario in seipso ducto factus est. Altera vero parte longiores dicimus eos: qui ex inaequalibus numeris multiplicatis resultant: ut puta. i. 7. nam componitur ex quinario ducto in ternario. Quod autem non in figuris haec: sed in numeris accepit: declarauit ex his: quae subscribit: & inquit. Et pro nam, quasi dicat, nam omnibus ipsis insunt in ratione quid est declarante: hinc quidem linea, hinc vero punctus. Hoc est in definitione omnium eorum: quae dicta sunt: insunt subiecta ipsis: hic quidem linea hoc est in recto & curuo linea. In alijs vero numerus. & sic eque laterum, & altera parte longior non in figuris: sed in numeris accepit: Haec Philoponus. Si quis autem velle: possit defendere Alexandrum: & dicere: quod in definitione omnium eorum: quae dicta sunt, ponitur aut linea, aut numerus. Linea quidem in definitione curui & recti. Isopleuri & altera parte longioris. Est. n. Isopleurus triangulus aequalibus lineis contentus. Altera parte longior est triangulus altera linea inequali. Et sic in definitione curui & recti linea ponitur: ut genus, in definitione Isopleuri & altera parte longioris linea ponitur: ut differentia. In definitione vero paris & imparis primi & compositi ponitur numerus. Addit & non solum haec quae insunt numero & lineae sunt praedicata per se secundo modo, sed sicut in alijs huiusmodi per se esse dico unicuique subiecto, quod ponitur in eorum definitionibus. Et sic potest Alexander defendi. Quae rursus quot sunt gradus: siue species huius secundi modi. Respondent Iuniores quod aliqua praedicata reponuntur in hoc modo directe: aliqua per reductionem: quae directe reponuntur: sunt vel quae fluunt ex principijs speciebus: ut risibile, & disciplinabile ex principijs hominis, vel quae fluunt ex principijs indiuidui: ut Simum ex principijs huius vel illius hominis. Per reductionem vero asserunt quatuor reponi in hoc secundo modo. Sed videtur quod per reductionem nihil reponatur in hoc modo, quoniam nihil reducitur ad aliud: quod non dependet ab illo: ut superius dictum est. Propterea dicendum: quod praedicata secundum modi quaedam sunt naturalia. In quorum definitionibus ponuntur subiecta ut homo est risibilis: vel nasus est simus: quaedam sunt praedicata non naturalia. In quorum definitionibus ponuntur subiecta: ut animal est homo: & substantia est animal. Homo. n. de animalibus: & animal de substantia innaturaliter praedicantur, & subiecta ponuntur in definitionibus praedicatorum. Ex his sequitur quod non oportet praedicata secundum hunc modum esse de omni ut ex verbis Themistii colligitur. Satis enim est: ut subiectum ponatur in definitione praedicati, nec aliud requiritur secundum Themistium: & Philoponum. Quae vero neutro modo competunt accidentia quemadmodum competit animalis musicum aut album. Quae conueniunt neutro modo insunt, accidentia sunt. Ut musicum aut album animalis. Themistius videtur verba haec referre ad tertium modum: siue significatum verbi per se. Dicit. n. tertia forma eorum quae per se adsunt: pertinent ad accidentia, quae in subiectis suis insunt, ut non alijs prius. quoniam superficiei color & musicum animalis. Propterea concludit Themistius, ea igitur quae tribus his modis de aliquo asseruntur per se asseri dicuntur. Haec Themistius, per quae dat intelligere Aristoteles. hic

attulisse tertiam formam praedicatorum per se: & non (ut alij dixerunt) praedicatorum per accidentia. Praeterea dat intelligere hanc formam esse, quoniam aliquod accidentia inest alicui subiecto: non mediante aliquo subiecto priori. Haec ratione color superficiei per se inest: quoniam primo & immediate ei inest. Consonant huic expositioni Themistius Aristoteles. inquit. 7. metaphysicae. & Auer. ibidem. Vnde Aristoteles. inquit, & alio modo illud, in quo est aliquid primo naturaliter, ut color in superficie. Auer. vero inquit, & dicit per se etiam de praedicabilibus de subiecto propter naturam subiecti sine aliquo mediate, sicut dicitur quod superficies est alba per se id est primo: & sine medio. Corpus. n. non est album: nisi per superficiem. Quod autem textui non dissonet, patet si sic legatur. Quae conueniunt neutro modo insunt, hoc est nec primo, nec secundo modo, & subaudi immediate, accidentia sunt per se praedicata: ut musicum & album animalis. Musicum. n. immediate animalis inest secundum animam. Album vero immediate secundum superficiem. Et si dices Themistius. velle oes per se esse de omni. Dicendum illud solum esse verum de primo significato verbi per se. Philoponus vero haec accidentia esse asserit: cuius expositioni haerent Auer & alij Iuniores, haec. n. exponit facilius Aristoteles. verbis accommodatur: est enim illa Themistii parum violenta, ut patet legenti. Quae rursus Philoponus, & quod non iniuria, nunquid ea accidentia, quae non separantur, per se inesse dicantur, his subiectis, e quibus non separantur. Ut nigrum coruum. Respondet: & quidem satis admodum probe, quod nullo pacto, quoniam Aristoteles, determinauit ea accidentia per se esse in subiectis in quorum definitionibus subiecta ponuntur, siue sint separabilia, siue non. Vterius quaerit nunquid sit aliqua regula eorum accidentium inseparabilium quae per se insunt? Iterum respondet quod sic: nam ea accidentia recipiunt subiecta in eorum definitionibus, quae illis inesse per eorum naturam determinantur. ut simum & risibile. Simum. n. in naso natura determinatur. risibile vero in homine: quae vero in subiecto natura non determinant, ut calidum in Cigno: licet esset inseparabile, subiectum tamen non recipit. Sed quaeres utrum omne praedicatum per se, inest subiecto necessario. Tenent Graeci Aristotelis interpres quod non omne. Nam simum per se naso inest, nec tamen necessario, nec de omni naso praedicatur. Haec de accidentibus. Animaduerte tamen, Themistius voluisse primum significatum verbi per se esse eorum quae per se praedicantur: secundum vero, & tertium esse eorum, per se subiectis insunt. At Philoponus asserit primum significatum verbi per se esse eorum quae per se de subiectis praedicantur. Secundum vero eorum, quae per se subiectis insunt. At tertium nec eorum quae per se praedicantur, nec per se insunt, sed eorum quae accidentia. Praeterea id per se dicimus quod non de subiecto alio dicitur nullo. Ambulans enim aliquid aliud est, quod ambulans est atque album. At substantia & quae conueniunt: hoc aliquid significant. Non sunt alia, quae id quod sunt. Amplius quod non de subiecto dicitur alio quodam. Ut ambulare, alterum quid existens ambulans est, & album, substantia autem et quae conueniunt: hoc aliquid significant, non alterum quid existens sunt. Secundum Themistium hic ponitur quartum significatum verbi per se: & est secundum Themistium non in his quae de alio praedicantur ut fuerunt praedicata primi modi: neque in his quae alteri per se insunt: ut fuerunt accidentia per se, quae insunt subiectis secundo: & tertio modo: sed (ut Themistius inquit). In his

E
Error
Quorum
Com. 23
F
Obiectio
Solutio
Expo
Philop.
Prima du
bitatio.
Philop.
Respon.
2. dub.
Respon.
G
Alia dub.
Respon.
Notabile.
H
Com. 48.
Expo
Them.

I sunt: quæ nec per aliud sunt: vt secundæ substantiæ: quæ sunt per primas: nec in alio continent: vt sunt accidētia: quæ in alio continent. Et hoc pacto sola indiuidua substantiæ per se sunt secundū hūc modū: vt Callias: & Socrates: per quæ Themistius dat intelligere primū modum esse eorū: quæ per se prædicantur: secundū verò & tertium esse eorū: quæ per se insunt. Hūc autē quartū esse eorum: quæ per se subiiciuntur. Quare secundū Themistū per se subiectū est: quādo nec de subiecto alio dicit: nec in subiecto alio est: vt primæ ipsæ substantiæ. Et (vt ex Philoponi verbis excipitur) tertium significatū est eorū: quæ per se subsistunt: aut existūt. vt primæ substantiæ: quæ nec per se subiecta subsistunt: nec in subiectis existunt. Et sic nec secundæ substantiæ: nec accidētia per se sunt hoc pacto. Nā secundæ substantiæ per primas subsistunt: destructis enim primis substantiis: secundæ etiā tollunt. Accidētia vero in subiectis sunt. In construendo vero verba Arif. Philopo. innuit aliam expositionē: nā velle vī hoc significatū verbi per esse eorū quæ non in subiecto sunt. Et sic primæ quæ secundū subiecta erunt per se hoc modo. Sola. n. accidentia, quæ subiectis insunt, excludunt. Vnde sic legit. *Amplius quod nō de subiecto dicit alio quodā. Hoc est ea voco per se tertio, quæ non in subiectis insunt alijs quibusdā. Vt enim Philoponus exponit Arif. per non de subiecto dicit, intelligit non in subiecto esse, cuius exemplū affert, vt ambulare, quod in subiecto est, non per se dico. Cuius cām affert, & inquit, nā subaudi. Alterū qd ex nō: videlicet Callias existens alterū quid, quoniam non in alio, ambulans est, & albū. Et sic ambulare & albū non per se hoc modo sunt, qm̄ in alio sunt. At substantia. s. secūda vt homo vel animal, & subiecta primæ quæcumq; hoc aliqd significant, nō alterū qd existētia, hoc est p subiecta in qbus sunt, sunt quod quidē sunt. s. per se. Ergo secundū hāc expōnē tam secundæ quæ primæ substantiæ sunt per se hoc modo. Et sic Philoponus duas expositiones innuit.*

Et igitur quæ de subiecto non dicuntur per se, ea vero quæ de subiecto dicuntur, accidentia dico.

Quæ quidem igitur non de subiecto, per se dico, quæ vero de subiecto, accidentia.

Com. 49. Epilogat hunc modum, & quia qd est per se, habet suū per accidēs sibi correspondēs, ideo epilogando addit qd dicitur per accidēs secundū hunc modū. Et secundū Philoponū lege sic. *Quæ quidē igitur non de subiecto dicitur. Hoc est quæ quidē igitur non in subiecto sunt, per se dico tertio modo. Sumpsit. n. dicit de subiecto pro esse in subiecto, vt Philoponus exponit. Hæc quo ad epilogū. Deinde exponit, q per accidēs dicant, & inqt. Quæ vtro de subiecto, hoc est q vero in subiecto sunt, dico supple accidētia secundū hunc modū. Secūdū vero expōnē Themistij aliter legenda sunt verba. Dicit. n. q quidē igitur non de subiecto subaudi nec in subiecto sunt per se dico hoc tertio modo, quæ vero de subiecto vel in subiecto, accidētia dico secūdū hunc modū. Hæc scdm Themistū. Querūt Iuniores an modus iste sit p̄dicatorū: Sed ego qōnē hanc admiror, nullus. n. vterū qōnē hanc olfecit, nec Aristo. somnauit.*

Dubium. Solutio Philopo. & Auer.

Verborū expō. Vnde Them. hoc significatum verbi per se: subiectū per se velle vī. p Philoponus vero & Auer. existens per se. p quo vero ad verba attinet, dixit. Substantia autē & quæcumq; hoc aliquid significant. Secundū alteram Philoponi expōnem: intelligens per substantiā, secundam substantiā: per quæcumq; hoc aliquid significat, substantias

primas: nā vtraq; substantia per se hoc modo dicitur. Secundum vero Themisti, intelligitur sic: substantia autem, s. quæcumq; hoc aliquid significant: per se sunt hoc pacto: ita vt secundum sit expositio primi, quia secundum Them. solæ primæ substantiæ sunt per se hoc modo.

Insuper alio modo id quidem per se dicimus quod unicuiq; cō petit ab ipsum, id autem quod hanc conditionem egreditur, accidens. Veluti si ambulante quopiam corruscauerit, id accidens dicimus, Non enim ob id ipsum corruscauerit quia ambulauerit, sed id dicimus accidisse. At cum iugularetur quispiam mortē obiret iugulatione, id per se dicimus, Ob id ipsum enim quia iugulabatur mortuus est, sed non accidit eum cum iugularetur mortem appetiisse. Adhuc autem alio modo, quod quidem propter ipsum inest unicuiq; per se dico, quod autem non propter ipsum, accidens. Vt si ambulante corruscauit. Accidens est, non. n. propter ambulationē corruscauit, sed accidēs dicimus hoc. Si uero propter ipsum, per se. Vt si aliquid intersectum interiit & secundum in perfectionem, quoniam propter id quod intersectum est interiit. Sed non q accidat intersectum interiire.

Com. 50. Recentiores hoc vltimum significatum verbi per se etiā prædicatorum esse aiunt. Dicunt enim q quando prædicatum de eo subiecto prædicatur, In quo eius per se causa continetur, per se prædicatum hoc quarto modo dicitur. Vt ædificator ædificat. Iugulatus moritur. In subiectis enim prædicatorum causæ habentur. Themistius vero, Philoponus, & alij non ad prædicata. Sed ad causa hoc significatum referendum esse arbitrantur. Præterea illud prædicatum, ædificat, per se prædicatur de ædificatione secundo modo per se, nam cum subiectum sit per se causa prædicati, est pars definitionis illius. Propterea dicitur q triplex causa sit, quædam mere per accidens. Veluti illa, quæ sui natura nullius est causa, vt musica per accidens dicitur ædificationis. Quædam vero causa per accidens dicitur, q præter intentionem causa sit, vt fodiens inuentionis thesauri, & ambulans corruscationis, nec enim fodiens thesaurum inuenire intendebat, nec ambulans corruscationem, sed præter intentionem casu aut fortuna hæc accidunt. Quædam deniq; causa per se est, quæ nec ex accidenti, nec fortuna causa est (vt Themistius inquit) vt iugulatio per se causa, qua Socrates moritur, esse videtur, non enim ob iugulationem id casu euenisse dicimus, sed quia iugulatio illa per se causa interitus est. cū neq; ex accidēt: neque fortuna causa interitus sit. Auer. autem velle videtur significatum hoc referendum esse ad euentum per se, & ita non causæ, sed effectus per se hoc significatum esse censet: ita: vt illud per se euenire dicitur, q nec fortunæ sine casu, nec ex accidenti eueniat, Cuius expositioni Grossatesta assentit, nec videtur hæc expositio verbis Aristote. dissona, nam qui per se causam definit, effectum ac euentum per se, etiam definire videtur. Ex his apparet modum hunc non esse prædicatorum vt Iuniores putant. Nec argumentum eorum valet: dum argumentantur hunc esse modum in hærendi: & inhærentia notat habitudinem prædicati ad subiectum, quoniam falsum est quod sumunt, non enim hic modus inhærendi est: sed modus vel causæ: vel euenti: aut effectus, qui euenit a causa. Vnde Aristo. inquit, Adhuc autē alio modo: quod quidē propter ipsum inest unicuique per se dico: hoc ē neque ex accidēt: neque fortuna, qd

na. qd aut nō propter ipsum: subaudi dico accidēs: hoc est, cām per accidēs. & ponit exempla: & inquit. Vt si ambulante corruscauit: accidens est. Hoc est ambulatione ipsa cām per accidens est. Vel secundū expositionē Auer. corruscatione ipsa accidēs est: hæc est euentus per accidens: cām affert: & inquit. Dico subaudi ambulationē esse causam per accidens: quia non propter ambulationē corruscauit: sed ambulatione accidens hoc est accidentalē cām esse corruscationis: & pot referri ad effectū. Et tūc lege sic. Subaudi dico corruscationē esse per accidēs euentū: quia non propter ambulationē corruscauit: sed hoc. s. corruscare accidens dicimus hoc est euentū per accidēs. Hæc de cā: vel effectū per accidēs. Deinde quid intelligat per cām per se exponit: & inquit. Sinaut propter ipsum subaudi esse dicit: per se. s. cām dico: vel per se euentū dico: vtroq; .n. modo legi potest textus. Vt si aliquid intersectū interiit: & scdm intersectio nē: intersectio subaudi per se cām est interitus, qm̄ propter id quod intersectū est: interiit: sed non q accidat intersectū interiire. Quo vero ad verba attinet, dicit & secundū intersectio nē: intersectio subaudi per se cām est interitus, qm̄ propter id quod intersectū est: interiit: sed non q accidat intersectū interiire. p quo vero ad verba attinet, dicit & secundū intersectio nē: intersectio subaudi per se cām est interitus, qm̄ propter id quod intersectū est: interiit: sed non q accidat intersectū interiire. Et intelligo q cōtingat subiectū iugulationis interiire propter iugulationē: & nō propter iugulationē: qm̄ subiectū iugulationis contingit interiire casu vel fortuna: & sic nō propter iugulationē: & cōtingit interiire propter iugulationē. Aristoteles ergo animaduertens ad subiectū iugulationis: q pot iugulatione & non iugulatione interiire: adiecit propter iugulationē sine intersectio nē vel (vt Philop. innuit) iugulatio nō semper cām mortis est, nisi sit letalis. Por. n. iugulatio esse cām mortis, cū est completa, cū vero est imperfecta, non est letalis. Propterea addit & propter intersectio nē: scilicet completā. Quærun vtrū numerus significatorū verbi per se, sit pro numero causarū. Et prima facie apparet ita esse. Vt Aristo. & Auer. s. metaphy. dicentes per se esse æquale causæ. Quæ partē Iuniores affirmāt assentes. Primū significatū explicare formalem causam. Secundū causam materialem. Tertium explicare causam agentem. Quartū finalem causam. Themistius vero Alexander: Philoponus & Auer. dixerūt: Primū significatum verbi per se: esse prædicatorū. Secundum accidētū: quæ per se insunt. Tertium eorū: quæ existunt: vel subiiciuntur. Quartum deniq; causæ: & quoniam quatuor sunt causæ, ideo quartū significatū quatuor habet species pro numero: videlicet causarū. p Secundo quærun vtrū tantū quatuor sint significata verbi per se. Quidam arbitrantur esse tantum quatuor: quoniam Aristo. quatuor tantū verbi per se significata enumerauit, & non plura. Sed hæc positio stare non potest. Primo quia Themistius enumerauit quinque. Secundo qm̄ Arif. secundo libro de interpretatione asserit bonū esse per se bonū. Vbi patet bonū nō esse per se bonū ali quorū horū modorū. Insuper Aristo. infra asserit lignum esse per se albū. Contra vero albū per accidens esse lignū. Præterea, s. metaphy. Arif. adhuc plura significata verbi per se addit. Alij dixerūt esse differentia inter per se: & secundum se. Nā lignū secundū se est albū, & bonū secundū se est bonū. At per se non nisi quatuor modis dicit. Secundū se vero: pluribus. Quæ expositio imperita ē. quoniam apud Aristo. idē est per se: & secundū se. Græce. n. Cathauta dicuntur: modo latine est & per se, & secundū se. Quare credendū est non tm̄ quatuor: vel quinque esse significata verbi per se. Sed longe plura: enumerauit autē

hæc quatuor: vel quinque, vt exempla: nec pro necessitate, quoniam duo tantū sunt necessaria vt postea dicemus.

Quæ igitur in hisce quæ sub scientiam simpliciter cadunt per se dicuntur, vel eo pacto ut sint in prædicatis subiecta, vel eo rur sus ut ipsa sint in subiectis ea ob ipsa & necessario sunt. Nam fieri non potest ut non competat aut simpliciter, aut opposita, veluti lineæ rectum aut obliquum, & numero par aut impar. Est. n. contrarium, aut priuatio, aut contradictio, genere in eodem, cuius par est id quod est non impar in numeris ubi sequitur. Quare si necesse est affirmare aut negare, necesse est & ea quæ per se insunt competere. id igitur quod de omni & id quod per se dicimus hoc sit modo determinatum. Quæ igitur dicuntur in simpliciter scibilibus sic ut insint prædicatis. Aut prædicata ipsis insint, & propter ipsa insunt, & ex necessitate, non enim contingunt non inesse aut simpliciter aut opposita. Vt lineæ rectū, aut obliquum. Et numero par aut impar, est. n. contrarium aut priuatio, aut contradictio in eodem genere. ut par non impar in numeris est quatenus sequitur. Quare si necesse est affirmare, aut negare, necesse est & quæ sunt per se, inesse. De omni quidem, & per se determinatum sit hoc modo.

Cum enumerasset quatuor ipsius per se significata: nūc vult ostendere q duo priora significata ipsius per se vtilia sunt nobis ad demonstratiuas methodos. Cur vero cætera enumerauit: cum sint inutilia demonstratiue methodo: Themistius causam affert: q ea enumerauit amplificandi exornandiq; causa. Philoponus vero ait ea enumerata esse plenioris diuisionis gratia. Probat autem Philoponus q tertius modus demonstratiue methodo non sit necessarius ex eo quia tertius modus circa sola indiuidua potissimum versatur, quæ de nullo prædicantur: sed hoc aliquid significant. Præterea indiuiduorum demonstratio non est. Rursus probat q nec quartus modus vtilis sit. Primo quidem quia non semper causa est sui effectus causa, non enim semper iugulatio causa mortis est: nisi sit letalis: & perfecta. At demonstratio vult habere ipsum semper. Secundo quia quartus modus non est eorum: quæ prædicantur: neq; eorum quæ insunt: & dato q causa de cæto prædicatur: & quidē de necessitate: non ad p̄pōnes demonstrationis tale cōfert: sed ad totius syllogismi generationē: vt puta: quia luna deficit propter terre interpositionē: & sic non ad p̄pōnes confert: sed potius ad syllogismi generationē: quoniam in medijs termini loco assumitur, exempli gratia, vt in syllogismo tali. Luna occiditur a terra. Quod occiditur a terra deficit. Luna igitur deficit. Vbi patet terre interpositionem non esse assumptam in propositione: sed in medijs termini loco. Quod vero duo prima sint vtilia demonstratiue methodo: patet qm̄ assumunt in propositionibus, & sunt necessaria: & per se. Quod primum significatum ipsius per se sit necessariū, tãq; per se notū derelinquit: siquidem quæ in definitionibus alicuius assumuntur, oportet inesse illis ex necessitate. Quod vero secundum significatum ex necessitate insit: non clarum est: qm̄ non semper prædicatum inest omni subiecto: neq; n. omni numero impar: neq; par omni numero inest. Ostendit autē hæc ex necessitate inesse: qm̄ horū oppō est immediata: & æquualēs cōtradictioni. Contradictoriorū. n. alterū necessario inest: & omni: & semp. Ergo scdm signatū ē necessariū: qm̄ ē eorū: q ipsa vel eorū opposita necessario insunt. Sic igit p̄spiciū duo prima esse vtilia. Cætera vero esse addita ad pleniorē diuisionē. Arif. ergo prio accipit q

E

Tex. 10.

F

Com. 51. Cur Arif. enumerauit tertium & quartum prædicatū per se. Them. Philopo. Quod tertius modus nō sit necessarius demonstratiui.

Quod nec quarto sit vtilio. r. Secundo.

Quod duo primo sint vtilia.

H

I duo prima significata sint vtilia demonstrationi: & inquit, *¶* Que igitur dicuntur in simpli scibilibus sic subaudi dicuntur vt in sint predicatis: & hoc quo ad scdm significati: quod eorum est: quæ definiuntur per subiecta. Aut prædicata ipsi subiectis insunt: & hoc: qd ad primum modum: qui eorum est: quæ in subiectorum definitionibus collacatur. Secundo accipit qualia sint hæc significata: & inquit, Et propter ipsa insunt quia de omni: & ex necessitate qa semper. Ergo duo accipit: quorum primū est: qd dua prima significata vtilia sint demonstrationibus. Scdm qd hæc sint de omni: & necessaria. Sumit autē primū tanq; per se notū. Scdm vero sumit: vt ostendat tertium & quartū nō vtilia esse: cū nec sint eorū qd prædicantur necessario: nec eorum quæ insunt necessario. Et intelligit p simpli scibilia ea que pprie: & p se sciunt: & nō per accūs: vt ppositiones que in demonstratione assumunt: vt exponit Philoponus. Nā si mediū est subiecti hoc est minoris definitio: maior propositio est eius prædicati: quod per secūdo modo prædicat: vt hæc: Omne animal rationale est disciplinæ capax. Minor vero est eius prædicati: quod per se primo mō prædicatur: vt hæc, Omnis hō est animal rationale. Sicut mediū est definitio quæ sit: hoc est maioris: tā maior qm minor propositio eorū est: quæ prædicant scdm modo: vt Omne aptū ad scientiā est disciplinæ capax. Omnis hō aptus ad scientiā: ergo omnis hō disciplinæ capax. Subiectū. n. primæ, & subiectū secundæ in definitione prædicati ponitur: vel poni pot. Quare hæc duo significata vtilia sunt ppositionibus demonstrationis. Qm interdū vtroq; interdū alterū in pponibus assumit. *¶* Recetiores aut hæc omnia significata esse vtilia demonstratiue methodo arbitrant: ex eo potissimū: quia Aristot. non cōsuevit ponere in libro nisi ea tū: qd sibi conferūt in doctrina. *¶* Quæ expō Græcis exppositoribus minime cōuenit, asserunt. n. duo prima significata simul aliqñ, aliqñ vero alterū in pponibus assumi. Quartū vero assumi in loco termini medi. At tertium quod est indiuiduū sub: licet nec in pponibus: nec in loco termini medi assumat. In Syllogismo tñ exppositor: vt mediū assumi pō. Deinde pbat illud secūdo loco assumptū. s. qd prædicata primi & secūdi modi vtracq; s. necessario insunt: & inqt. Non. n. cōtingūt nō inesse aut simpli: vt prædicata primi modi inesse dicunt. Non. n. possibile est (vt Philoponus inqt) qd in alicuius definitione assumunt, nō & omni & semp ex necessitate subo inesse, aut opposita: vt prædicata secūdi modi: etenim (vt Philoponus inqt) necesse est nō sp ipsa prædicata scdm modi: sed totā oppōnē ex necessitate inesse. Omnia. n. numerus aut par: aut imp: & omnis linea aut curua aut recta. Aliter exponi pot: vt dicamus qd Aristot. pbat qd prædicata scdm modi necessario insunt subiectis: supponēs tāq; per se notū prædicata primi necessario absolute inesse: & inqt. Non. n. prædicata secūdi modi cōtingūt non inesse aut simpli: hoc est absolute: vt disciplinæ capax homini, & sensitiuū animalit aut opposita: hoc est aut totā oppōnē: etenim omni subiecto necesse est totā oppōnē inesse. Omnis. n. numerus aut par: aut impar, & omnis linea aut recta: aut tortuosa: & omne corpus gnabile: aut graue: aut leue: & hoc inquit, Vt lineæ rectū aut obliquū: & numero par: aut impar. *¶* Sed dices: in qbusdā p se accūsibus inuenitur medietas. nō. n. omnis natus est simus aut aglinus: sed aliq; ē rectus. *¶* Rñdet Philoponus qd etiā in his sit immediatā oppōnem accipere. Sicut dicimus oēm nasum: aut rectū, aut tortuosum esse:

nā tortuosum si fuerit gibbosum in naso: erit aglinus. Si fuerit caui: erit simus. *¶* Alr rñdet Philop. qd nō in oibus accūsibus oppō necessario inest: sed in his, qd sunt simpli scibilia, mō simitas & aglinitas nati simpli scibilia nō sunt, & qa accipit prædicata secūdi modi inesse ex necessitate, aut simpli, aut opposita, hoc pbat: & inqt. Est. n. cōtrarium subaudi cū suo cōtrario: aut priuatio cū suo habitu aut cōtradictio: hoc est alterū cōtradietoriū cū altero in eodē genere subaudi susceptiui. Et id necessario oppō inest siue sit cōtraria, siue priuatiua, siue cōtradietoria. In susceptiuis. n. & visus & cæciatis necesse est alterū oppositorū in esse. Et in cōtradietione necesse est alterā particulā oīno in esse: & in cōtrarijs. s. immediatis necesse ē alterū cōtrariorū inesse susceptiuis cōtrariorū: vt nūero par aut impar, hōi, vitā, aut mortē: & corporibus gnabilibus graue, aut leue, & aialibus sanū, aut egrū. Vel alr pot expōi, vt dicamus qd velit pbat qd alterū cōtrariorū immediatorū necessario insit, & lege sic dico alterū cōtrariorū ex necessitate inesse. Nā ipm cōtrariū ē aut priuatio: aut cōtradietio. Et qm (vt Philop. inqt) credi posset in oibus alterū cōtrariorū ē vt priuationē v' cōtradietionē, addit in eodē gñe hoc ēi pprio susceptiui, nō. n. Hircoceruus ē par, aut impar. Sed nūerus. nec lapis ē Cæcus aut vidēs, sed aīal, qd sit ppria illorū susceptiua. Et hoc subscribit, vt par ē nō imp in nūeris. In alienis aut susceptiuis cōtraria nō ita se hnt. Ad dit qtenus cōsequit. Nā par qd ē (vt Philop. inqt) affirmatio ē: nō impar vero negatio: sed hoc mō dico par nō impar ē qtenus sequit in talibus ad affirmationē negatio. Seq. n. ad par nō impar: & ad rectū nō tortuosum pp immediatā cōtrariorū oppōnē. Tūc asserit cōclonē, & vim rōnis: & inqt. Quare si necesse ē aut affirmare, aut negare necesse ē ea qd p se insunt. Hoc ē si in oī aut affirmatio: aut negatio ē, in immediatis aut cōtradietio equales cōtrarijs. Ex necessitate igit in talibus immediatis cōtraria subis inerūt. *¶* Auer. vero dicit qd aliq; accūs spci simpli cōpetit: vt risibile hōi gñi vero sub oppōnē: vt animal qm oē animal aut risibile: aut non risibile. Demū epilogat: & inquit. De omni quidē & per se determinatū sit hoc mō. *¶* Vniuersaliter autem id competere dico, quod de omni dicitur. *¶* Et per se, atq; hoc plane quo ipsum est. *¶* Vt aut dico, qd utiq; ex de oī est, ex p se, et scdm qd ipsum. *¶* Cū enumerasset significata verbi p se, & demonstrasset: qd demonstratiue Methodo vtilia sint: nūc trāsit ad declarādū quid sit vlē: qd tertio loco proposuit declarare. *¶* Innuit aut (vt Philoponus inqt). Vniuersale trifariā dici. Primū quidē est prædicatū: qd omni subo simpli inest: licet nō p se insit, vt nigrū: qd omni Ethiopi inest, & candidū omni Cigno. Scdm vero, qd omni inest & p se: vt hē tres angulos duobus rectis æqles omni Isocheli & p se inest. Et sensitiuū omni homini & per se etiā inest, licet nō primo. Tertium deniq; est qd & omni: & p se: & primo inest. Vt hē tres angulos æqles duobus rectis omni: & p se, & primo triagulo inest. Vñ inquit. *¶* Vniuersale aut dico: qd vtiq; & de omni est: & hoc quo ad vlē primo mō dictū, & p se, & hoc quo ad vlē secūdo modo acceptū. Et secūdū quod ipsum: hoc est primo: & hoc quo ad vlē tertio assignatū vel melius & secūdū qd ipsum p p se sumptū: vt postea dicit. Et non tria, sed duo signata ipsius vlis accipit. Nā verbum scdm qd ipm p per se accipit: vt alterū alterius sit expositiuum. *¶* Differt autē vniuersale qd accipit in primo pihermenias ab vniuersale qd hic in demonstratiuis

A monstratiuis accipit: Ibi enim vt cōe quinque vniuersalibus: de quibus Porphyrius. Hic vero ad demonstratiua cōtractum accipit: causa autē quia liber ille omnibus libris logicæ fere cōmunis est, hic vero nulli alteri, nisi sibi. Ob hanc causam ibi vniuersale longe cōmunius accipit qd hic. *¶* Quo vero ad verba attinet, Vniuersale græce Catholu, dicitur, latine tum vniuersale, tum vniuersaliter prædicatum, verius autem Catholu prædicatum secundum totum dicitur: præsertim si scriberetur per: T. Nam si scribitur per Th, sonat veluti totum. Est. n. vniuersale prædicatum vt totum: licet non sit proprium totum. *¶* Patet igitur ea necessario rebus inesse, quæ ipsis vniuersaliter competunt. *¶* Manifestum est, qd quæcunq; sunt vniuersalia, ex necessitate insunt rebus. *¶* Cum descripsisset vniuersale: nunc ex illius descriptione infert quasi Corollarie omne vniuersale necessario inesse rebus: quibus vniuersaliter inest: & inquit. *¶* Manifestum igitur est, qd quæcunq; sunt vniuersalia, ex necessitate insunt rebus. Et pot intelligi omnia vlla, hoc est omnia significata vniuersalis, Vtputa tā qd inest omni: qd quod inest omni: & p se, etiā & quod inest primo. Non enim videt aliquod vniuersale inesse omni, quin insit necessario. Consonat aut huic expōni, Verbum plurale quæcunq; vniuersalia: per quod omnia ipsius vniuersalis significata innuere videt: qd expō habet locū. Si tria significata vlis accipit in textu pximo: & pot intelligi de vlis dematiuis: quæ insunt rebus primo. q. d. quæcunq; sunt vlla. s. primo rebus inexistia, ex necessitate insunt rebus. Non. n. omne vlē inest necessario: licet insit omni: nā omni hōi ambulare aliqñ contingit inesse, & nō nūq; necessario inerit. *¶* Vel forte per quæcunq; vlla intelligit: & qd primo: & qd secūdo mō dicitur: nā quæ tertio mō dicunt: nondū exposuit. *¶* Atq; per se & hoc quo ipsum est, eadem esse dico. veluti linea per se punctum inest, rectumue, ea nāq; ratione qua linea est. Et triangulo, hoc tres anguli competunt duobus rectis æquales quo triangulus est. Per se enim triangulus duobus rectis æquales angulos habet. *¶* Per se autē, & secūdū quod ipsum idem est. Vt per se linea inest punctum & rectitudo. Etenim secundum qd linea est. Et triangulo secundum quod triangulus est, insunt duo recti. Etenim per se triangulus duobus rectis æqualis est. *¶* Quia dixit vlē prædicatū inesse rebus secūdū qd ipm, exponit p se, & secūdū quod ipsum idē esse: & inqt. Per se autē, & secūdū qd ipsum idē est: & hoc pbat exēplis: & inqt. Vt p se linea inest punctū, & rectitudo, subaudi & secūdū quod ipsum. Etenim secūdū qd linea est hæc lineæ insunt. Assignat secūdū exēplū: & inquit. Et triangulo secūdū qd triagulus est insunt duo recti, & sic secūdū qd ipsum: etiā & per se: cuius cām asserit, & inquit. Et enim p se triagulus duobus rectis æqles est. *¶* Theophrasti sectatores (vt Philop. refert) differre hæc aiunt. Nā asserunt verbum p se vlis esse qd scdm qd ipsum. Qm si quid est scdm qd ipm, id & p se est: non tamē contra. Nā Isocheli p se inest hē tres angulos æqles duobus rectis. Nō tamē secūdū qd Isocheles. Si. n. secūdū quod Isocheles: nō vtique æqlatero, aut Scaleno inerit. Hæc Theophrasti sectatores. *¶* Sed Aristot. pot defendi: Nā (vt Philop. innuit) Aristot. nō dicit hæc idē esse in omnibus, sed asserit hæc in quibusdā cōcurrere, vt in exēplis, quæ induxit. Etiam in homine: mētis & sciētia capax p se est, & scdm quod ip-

sum: nō. n. secūdū qd animal est mentis & sciētia capax est: sed secundum quod homo. Videtur. n. hoc solum ex animalibus esse mentis & sciētia capax. atq; impari numero inest non inæqualia diuidi per se, & secundum quod ipsum. Sic igit Aristot. ea idem esse non nisi in quibusdā asserit, non tñ vlē, & sic quæ Theophrasti sectatores dixerunt non procedunt contra Aristot. *¶* Tunc autem quidpiam vniuersaliter inest, cum de quouis et primo ostenditur. Velut æquales duobus rectis habere, non vniuersaliter inest figura, & tamen de figura duorum rectorum angulorum æqualitatem licet ostendere. Sed non de quouis figura, nec ostendens figura quouis utitur. Quadratum. n. est quidē figura, non tamē habet tres angulos duobus rectis æquales. His etiā triagulus qui duorū est æqualium laterum, habet quidē quouis duobus rectis æquales, sed non primus, sed triangulus prior. *¶* Vniuersale autem est tunc, cum in quolibet, & primo demonstratur. Vt duos rectos habere neq; figuræ inest vniuersaliter. Et tamen est demonstrare de figura qd duos rectos habeat, sed nō de figura qualibet. Neq; utitur qualibet figura demonstrans. Quadrangulus. n. figura quidē est nō habet autē duobus rectis æquales, sed Isocheles habet quidem quilibet duobus rectis æquales, non tamen primo. Sed triangulus prius. *¶* Secundū Philoponum. Hæc est tertia ipsius vniuersalis determinatio. Nā secūdū ipsum textu illo. (Vniuersale autē dico) duo tantū significata accipit. Quoniam per se et secūdū quod ipsum pro eodē sumpsit. & inquit. *¶* Vniuersale autem. s. tertio modo: quod demonstratiuum est, Tunc est cū in quolibet, & primo demonstrat, cū in quolibet: hoc est cū cuius eorum quæ sub prædicato sunt prædicatū insit, Vtputa cuius triangulo: hē tres angulos æqles duobus rectis. Et primo demonstratur: nam duos rectos habere, vt inquit. Neq; figuræ inest vniuersaliter licet sit demonstrare de figura qd duos rectos habeat. Sed pro nam: quoniam non de figura qualibet demonstratur, & sic deficit vna conditionum. Neq; utitur qualibet figura demonstrans, cuius cām asserit, & inquit. Quadrangulus enim figura quidē est, non habet autē duobus rectis æqles, & sic non primo figuræ inest. Neq; Isocheli inest primo: nā Isocheles habet quidē quilibet duobus rectis æqles: non tñ primo: Sed triangulus prius. Ex quibus vult habere tertia ipsius vniuersalis significationē: vt illud sit qd primo insit. *¶* Quibus patet ea: quæ de nullo prædicant, nō esse vniuersalia. Nā omne vniuersale prædicatur per se nullū aut per se est negatiuū. Insuper patet nullū (qd in pluribus prædicatur) esse vniuersale: nisi forte dialecticū vniuersale dicatur. Siquidē vniuersale omne de omni fit. Rursus patet nullū prædicatū mediātū esse vniuersale: vt habere duos rectos respectu æquipedali. Igitur vniuersale est de omni, per se, & primo. De omni quidē ad dīfā vniuersalis dialectici. Per se vero: ad differentiam vniuersalis negatiui. Primo deniq; ad differentia vniuersalis mediati. *¶* Anima duerte qd subiectum de quo prædicatum vniuersaliter prædicatur: trifariam considerari potest aut respectu suæ substantiæ: aut respectu suæ essentiæ: aut respectu suorum suppositorum. Respectu quidē substantiæ: prædicatum, quod de eo dicitur, per se dicitur. Respectu suorum suppositorum: quod de eo prædicatur: dicitur vniuersale. *¶* Disputat hic Philoponus an omne demonstratiuum conuertatur ad prædicatum. *¶* Respondet qd omne prædicatum vniuersaliter: quod de ali-

Que rectiores,

L

M

Obiecto.

Rñ. Phil.

N
Ala. Phil.
repon.
reborū
positio
B
om. 74
C
P
Auer.
Tex. n.
Cō. n.
Cō. n.
Vt vniuersale
trifariā
dici.
D
reborū
positio
Q
Dicitur
vniuersale
negatiuū
mediātū
essentia
capax

E
F
Com. 55.
Expō
Philopo.
G
Coro. 1.
Secundū
Textum.
H
Subiectū
de quo prædicatum
vniuersaliter
prædicatur
trifariam
potest considerari.
Subium
Philop.
Respon.

quo subiecto demonstratur: conuertatur cum suo primo subiecto, & per quae Themistius velle videtur solas definitiones: & propria: quae conuertuntur cum subiectis: esse p̄dicatā: q̄ vlt̄er de subiectis demonstrabilia sunt. Genera vero & dīa quae omni & per se insunt: non tamen demonstrabilia sunt, qm̄ nō conuertunt̄. Quare si recte verba Themistij intellexi, oportet dicere solas definitiones & propria esse vlt̄a demonstratiua: qm̄ sola primo: & conuertibiliter insunt. At in fine capituli sentire v̄t q̄ genera ipsa vlt̄er de differentijs praedicantur: vt animal de rōnali: & differentiae de spēbus vt rōnale de homine. Alioquin (vt inquit) cogetur demōne ad solas definitiones, & pp̄ria p̄tinere. Et si Themistius non sibi constat. & Propterea alij (vt Philoponus narrat) dixerunt nō omnia demōnstratiua debere conuertī, sed ea sola: quae assumunt̄ in potissima demōnstratiua ne. & Hinc Auer. velle v̄t q̄ r̄a praedicata primi modi: q̄ p̄dicata secundi modi vniuersalia sint: modo de omni p̄ se, & primo p̄dicat̄. Faciunt ad hęc exēpla Aristō. q̄ partim in predicatis primi modi: partim in p̄dicatis secundi modi consistunt. & Quærit Iuniores cū vniuersale habeat tres conditiones, & ex parte p̄dicati, & ex parte subiecti, e qua parte p̄cipue vlt̄is rōne sortiat̄. & Nonnulli dixerunt vniuersale rōne suā e subiecti ipsius parte sortiri: rōne videlicet habita ad illius subiecti supposita. & Alij dixerunt vniuersale sortiri rōne suā ab ea particula: quod ē primo, hoc est non per medium. Et hac rōne Aristō. v̄t ipso vniuersali in hoc libro. Fauet huic qm̄ ab vlt̄ima differentia vnumquodq̄ suā rōne sortitur modo vlt̄ima differentia est verbum primo: & Alij & nos diximus. Vniuersale sortiri suam rōne ab illis tribus. s. de omni per se & primo, quae assumuntur in vniuersalis definitione loco vlt̄imae differentiae, quae ignota est.

Qui igitur demonstratur primus duobus rectis aequalibus habere, vel quoduis aliud, ei primo vniuersaliter competit. Et demonstratio per se eius vniuersaliter est ceterorum vero, quodam modo non per se, nec eius vniuersaliter est qui duorum est aequalium laterum, sed superat e ad plura sese extendit.

Quodcumq̄ igitur primum demonstratur duos rectos habere, aut quodcumq̄ aliud, huic primo inest vniuersale. Et demonstratio per se huius vniuersalis est. Aliorum autem quodam modo, non per se, neq̄ Isochelis est vniuersaliter, sed est in plus.

Cum declarasset quid sit vniuersale p̄dicatū: hic exponit duo: & quid sit vniuersale subiectum: & cuius primo sit demonstratio. Addēs quorū demonstratio sit p̄ accidēs: & inquit. & Quodcumq̄ igitur primū subiectum demonstratur duos rectos h̄re: aut habere quodcumq̄ aliud: hoc subaudi est subiectum primum vniuersale: cui primo inest vlt̄. Hęc de vniuersali subiecto. Deinde addit cuius sit primo demonstratio: & inquit. Et demonstratio p̄ se huius vlt̄is subiecti est. Addit tertio quorū demonstratio sit p̄ accidēs, hoc est non primo, & inquit. Aliorū autē, s. subiectorū quae sub illo primo, vel supra illo primo cōtinētur demonstratio est quoddā modo non p̄ se, sed quasi per accidēs. Et p̄ hoc asserit cuius non sit vniuersaliter: & inquit. Neq̄ Isochelis ē vniuersaliter, sed eius cuius est p̄ se primo demonstratio, est in plus: quoniam est ipsius triāguli primo. & Animaduerte q̄ demonstratio est cōclusio nis p̄ se: vt totius demōstrationis formae. Est propōnū vt materiae, qm̄ p̄positiones sunt potētia conclusio. Est subiecti ut eius de quo quæsitū demōstrat̄. Est p̄dicati vt eius quod quærit̄: & demōstratur. Horū autē sub̄m & p̄dicatū cū

primo talia sunt, vlt̄a ab Aristō. dicuntur: propositiones vero: & conclusio ex vniuersalibus constane.

Oportet autem non latere errorem per sepe fieri, & non esse caput id quod ostenditur primum vniuersale quemadmodum esse videtur quædam. Decipimur autem hac deceptione, cum aut praeter singulare vel singularia nihil est quod accipiat̄ superius.

Oportet autē non latere, quoniam multoties contingit peccare, & non esse quod demonstratur. Primum vniuersale. Secundum quod videtur demonstrari vniuersale primum. Oberramus autem hac deceptione, cum aut aliud nihil sit accipere a superiori praeter singulare, aut singularia.

Cū docuisset vlt̄: nunc vult assignare causas deceptionis secundū quas contingit saepe numero errare circa vniuersale. & Verū Themistius & Auerroes velle videntur Aristō. exponere primo cām cur cū nos aliq̄ demōstre mus vniuersale: nō credamus ipsum esse vlt̄. Et asserit causam huius esse, q̄ sub vna spē fit vniū tāū singulare. Verbi cā: Vt si de terra q̄ in medietullo orbis sit locata, demonstramus, tūc id quod vniuersale est vniuersaliter demonstrasse non videmur: & tamen re reuera vlt̄ demonstramus. Qm̄ non de terra quo terra vna est: sed quo terrā id demonstramus. Et sic cā erroris est: q̄ vnum sit indiuiduum numero sub specie. & Melius autē & magis verbis Aristō. contentaneus Philoponus hunc errorem exponit. Vult enim q̄ Aristō. assignet causam: cur aliquādo nos non demonstrantes vlt̄: putemus vlt̄ id demonstrare. Et hoc p̄ponit Aristō. & inquit. & Oportet autē non latere: qm̄ multoties circa acceptionem vlt̄is: contingit peccare: & non esse quod demonstrat̄. Primum vlt̄: Secū dū quod videtur vniuersale primum demonstrari. Ecce q̄ errorem, vt nō sit vniuersale: quod putauimus vlt̄ id demonstrare. Assignat autē vnam cām: vt puta quando singulare aliquid fuerit in diuiduū sub specie de quo facimus demōstrationē. Vt q̄ terra in medio vniuersi sita sit, aut q̄ mundus sphaericus. In his putamus vlt̄es demōnes facere: quoniam per se insunt: quae demonstrantur, & nulli alteri praeter illa: nō tamen nō sunt hęc vlt̄a. Qm̄ si plures essent mūdi aut terrae plures, talia vtiq̄ in illis quadrarent. Veluti si in mundo esset vnus solus hō: vt tempore Deucalionis & demonstraretur de illo q̄ esset disciplinae capax, vtiq̄ putarem vniuersale esse quod demonstratur de Deucalione: cum illi: & nulli alteri praeter illud competeret: & tamē non esset vlt̄: qm̄ non secundū quod Deucalion demonstraret̄ illud: sed secundū quod homo. Nā si plures essent: adhuc illis cōpeteret: vnde inquit. Oberramus autē hac deceptione. s. qua putamus vniuersale demonstrasse cū nō sit vniuersale. Cū autē aliud nihil a superiori accipere sit praeter singulare: aut singularia. Nā tunc putarem vlt̄ esse, cū non sit vniuersale id, quod demonstratur de Deucalione putarem dico esse vniuersale: qm̄ ei competeret: q̄ de monstratur: & nulli alteri. Est autem error: qm̄ non de illo singulari demōstratur inquantū illud: sed per rōne superioris. Addit autē aut singularia, si demōstrationes fierent plures diuersarū rerū vt de sole, de mundo: de terra: quorum singularia plura sunt in diuersis speciebus. Sed vt cūq̄ sit causa qua decipimur prima est: quia in specie vnum numero est indiuiduum. Ideo creditur omne de illo indiuiduo demonstratum esse vniuersaliter demonstratum: creditur autem, quia illi: & nulli alteri cōpctit. & Quādam Iuniorum quærent cur potius allucinationes quae contingunt circa conclusionem pertractat non autē quae contingūt

Cōtingūt circa p̄pōnes: & Praeterea, cū rectū iudex sit sui, & obliq̄: cur p̄declarauit qd cōcō sit, & postea errores: q̄ contingūt in illa. & Insup cū cōclusio sit, cū p̄ se: tū de omni: cur potius errores circa illā exposuit inquantū est vlt̄is: & non q̄tenus p̄ se: & de omni. & Hęc Iuniores: q̄ nō ab re admiror: cū supponant falsum: Nō. n Aristoteles errores aut qui circa p̄pōnes, aut q̄ circa cōclusiones accidūt exponit, sed errores qui emergūt circa vlt̄: quod est p̄dica tū p̄ se: de omni: & primo de eo, de quo vlt̄er assignat̄. Et sic falsum est Aristō. errores exponere, q̄ circa cōclones emergūt. Praeterea, dato q̄ errores exponat: q̄ circa cōclones accidūt: tacuit errores qui circa p̄pōnes emergūt: qm̄ posterius declarabit errores, qui accidūt circa mediū: qui ad p̄pōnes attinēt. & Praeterea r̄ cōstitudo ipsius cōclōnis praestensa est: qm̄ declarat̄ est: q̄ vlt̄ debeat esse de omni, p̄ se, & primo. & Cur vero tacuit errores, qui accidunt circa de omni & per se: vna cā est, quia p̄tinēt ad librū topicorū, alia & quidē verior est: quia tales allucinationes: quales circa vniuersale accidūt: nō contingūt circa de omni: & p̄ se. & Sed circa ea: quae hic dicit Aristō. est quæstio nō parua. Nā singularitas, vt singularitas: scientiā nō impedit: vt Auicē. asserit, Sed materia: quae p̄ se ignota est. Ergo p̄pter ipsam singularitatē, qua ille sol est vnus numero in sua spē: non videt error oriri circa scientiā. & Et dicendū q̄ licet singularitas non impediat scientiā: q̄ pot scientia haberi de æternis singularibus: singularitas tū impedit aliquid sciri primo: vt exposuit̄ est. & Cur vero in aliqua specie nō sit nisi vniū numero singulare: in aliq̄ plura eiusdē spēi, qd metaphisica est. & Animaduerte tū Iuniorū nonnullos dixisse errorem hunc procedere circa conclusionē, quo ad illius sub̄m. & Et (vt mihi videtur) errant: si quidem hic error cōtingit circa vlt̄, At vniuersale p̄dicatū est. Propterea dico hunc errorem oriri circa p̄dicatum: accidere tamen ratione subiecti, vt patet.

Aut est quidem, sed nomine caret in diuersis specie rebus.

Aut sit quidem, sed innominatū sit in differentibus spē rebus.

Secū dū Themistij paraphrasem: cū Aristoteles assignat̄ cām cur vlt̄ demōstremus, & nō credamus vlt̄ demōstrasse, nūc assignat cām: cur credamus vlt̄ demōstrasse, & tū non est vlt̄, qd̄ credebamus vniuersale demōstrasse. Et causam affert ex eo: q̄ communis natura: cui primo & vniuersaliter affectio competit nomine caret. Ideo creditur q̄ sit vniuersalis & primo competens omnibus illis, quae continentur sub illa natura: quae nomine caret.

Vbi animaduersione dignum esse quāsdā rerū species: quae inter se differunt, ratione tamen vna conueniunt, vt reum id in quo conueniunt nomine caret. Veluti numerus, magnitudo, & tempus: quae specie differunt: sed cōueniunt in quadā cōmuni natura, quae est innominata. Si ergo de numero demonstratur commutata p̄portio: aut de tempore: aut de magnitudine: cū illa de quibus demonstratur: non habeant commune nominatum: credimus illud demonstratum de tempore esse vniuersale, vel si de numero, idem credimus: erramus autē quoniam nulli illorum p̄dicatum illud primo competit, Sed cōmuni innominato. & Philoponus v̄ro vult, q̄ hic assignetur causa deceptionis proposita: qua credimus vniuersale demōstrasse: & non vniuersaliter demōstramus. Credimus .n. de numeris primo & vniuersaliter demōstrasse p̄portionem commutatam vt. 7. libro Euclidis patet: non tamē demonstramus: causa vero cur illud credatur, est: quia cō

mune temporibus, numeris: & magnitudinibus, cui vniuersaliter: & primo competit: est innominatum & propterea cum demonstramus proportionem computatam de numeris: credimus illud esse primo & vniuersaliter demonstratum: quia carentia nominis eius: cui vniuersaliter competit: credimus vniuersale esse. Verbi causa in. 7. lib. elementorum Euclidis: sit hęc demonstratio, vt se habet 3. 2. ad. 1. 6. ita vni ad quatuor, quare permutatim se habebunt, 3. 2. ad vni & . 1. 6. ad quatuor. Idem demonstrat̄. 5. libro elementorum eiusdem de magnitudinibus. Potest et de temporibus idem demonstrari. Creditur ergo qd̄ demonstratur vniuersale esse de quolibet illorum: nō existente nominata aliqua ratione cōmuni: de qua primo & vniuersaliter demonstratur: & hoc inquit. & Aut sit qui dē subaudi aliquod cōe: cui vniuersaliter cōpctit, sed innominatū sit in diuersis spē rebus: nā tūc crederemus qd̄ de vnoquoq̄ sub illo contento demōstrat̄: esse vlt̄, cū reuera non sit. Hęc est Philoponi expositio.

Aut est ut pars totum id de quo demonstratur. Parti nāq̄ accomodabitur quidem demonstratio. & de qualibet erit. Aut tamen non erit. huius primi vniuersaliter demonstratio. Atq̄ huiusce primi, ut hoc est demōstrationē dico, cū est primi vniuersaliter. & Aut contingat esse, sicut in parte, totum. In quo demonstratur. His enim quae sunt in parte, inest quidem demonstratio. Et erit de omni. Sed tamen non huius erit primi vniuersalis demonstratio. Dico autem huius primi secundum q̄ huius, demōstrationem, cū sit primi vniuersalis.

Hic secundum Themistium tertia erroris causa assignatur. Et est cum quis aliquid in esse omni demonstrat: credit id vniuersaliter demonstrasse. & Philoponus vero in idem concidit, dicit enim hunc esse tertium erroris modū. Innominatū quidē est cōmune, non sit autē in illo demōstratio: sed in vnaquaq̄ specierū seorsum. Proficiscitur autē error: p̄pterea, & quia omni tali inest. Cū enim omni tali insit: vt omni Isocheli habere tres angulos aequales duobus rectis creditur vniuersaliter ei inesse, & nō est ita: qm̄ oportet vt insit omni, per se: & primo. Legit autem Philoponus verba Aristō. dupliciter: primo sic. & Aut contingat esse, hoc est: aut si totum: in quo demonstratur. s. triāgulus, Sicut in parte, hoc est contractum ad eius speciem: vt puta ad Isochelem: hoc est: aut sit id de quo demōstratio fit: non ipsum cōmune. s. triāguli: sed eius species. Dicitur enim species pars: & genus totū. s. vniuersale. Legit aliter: & inquit. & Aut contingat esse: hoc est aut sit totum in quo demonstratur existens sub aliquo: vt in eius parte. Veluti Isocheles in triangulo. Species enim totum est definitiuum: triāgulus vero quis definitiuus, & sic species est in genere vt in parte totum. q. d. aut sit illud de quo demōstratio fit: species quae est quoddam totum existens in genere, vt parte eius, nam tunc est tertia erroris causa, q̄ credimus aliquid vniuersaliter de eo demonstrare, cū nō sit vniuersale. Placet autem Philopono magis prima expositio p̄pter verba quae subscribuntur. Dicit enim, eis enim quae in pte, inest quidē demōstratio: & erit de omni, ecce quo modo in parte specie vocat non genus: est. n. Isocheles pars triāguli. Et sic prima expositio consona est magis. & Facilius tamē legi pōt: aut cōtingat esse totū in quo demonstratur sicut in parte, hoc est sicut particulare, & per totum intelligit subiectum distributum de quo demōstratio fit: Cum enim tale subiectum vniuersaliter distributum contingat esse veluti quoddam particulare

Opto alt quorum. K. Auerro. Dubō. Aia sōlo. Com. 56. Notabile.

Com. 57. Conuulio. Expō. Them. Auerro. O. Expō. Philop. C. D.

E. F. G. H.

Sub aliquo vniuersali: vt Isocheles sub triangulo. Tunc est tertia erroris causa: qua decipimur credentes esse vniuersale quod de illo demonstratur, cum non sit vniuersale. Sed ne quis credat de particularibus speciebus nullo pacto demonstrationem esse, subscribit. His enim quae sunt in parte hoc est his quae sunt particulares species sub genere: inest quidem demonstratio: & erit subaudi quod demonstratur, de omni. Sed tamen demonstratio non erit huius vniuersalis primi. Isocheles. Exponit vero quid intelligit per illud verbum huius primi, & inquit. Dico autem demonstrationem esse huius primi, tenus huius: hoc est vniuersaliter. Sumpsit enim (vt Philoponus inquit). Quatenus huius pro vniuersali. Vfus est n. hoc verbo quatenus eo quod est esse vniuersale demonstratione: nam de omni Isochele demonstratur qd habeat tres angulos, & quales duobus rectis: sed non primo, sed de triangulo prius. Et huius primi demonstratio est. Idem enim est dicere homo inquantu homo est risibilis, & dicere homo primo & vniuersaliter est risibilis. Sicut hominis est demonstratu risibile vt hominis: & primo ac vlti hominis. Quare licet de omni Isochele sit demonstratu habere tres: non tamen de Isochele, vt Isocheles, & sic non primo. Patet igitur tertia decipiendi causa: cu de omni demonstratum credimus primo & vniuersaliter esse demonstratum. Quod falsum est: vt expositum est satis.

Si igitur quispiam ostenderit rectas duas lineas non concurrere inter quas eadem in parte sunt anguli recti, recta ex linea secante, illis oborti huius ex eo demonstratio proprie videbitur esse, quia sic est in omnibus angulis rectis. Verum non est quippe cum id fiat non ex eo quia sic sint illi anguli duobus rectis, & quales, sed ex eo quia quouis modo duobus aequales sint rectis. Et si nullus alius esset triangulus qua hisce qui duorum est aequalium laterum huic ut duorum est aequalium laterum angulos aequales duobus rectis habere competere videtur. Et similitudo rationum mutato ordine, numeris, ut numeri sunt, lineis, ut lineae, solidis ut solida temporibus denique, ut tempora videtur competere, quem admodum seorsum olim ostendebatur. Quod tamen una demonstratione de omnibus demonstrari potest. Sed quia non sunt quidpiam unum haec omnia nomine uocatum, numeri in qua longitudo, tempora, solida, atque differunt inter se, ideo sumebatur seorsum. Si igitur aliquis demonstrabit qd rectae non concurrant, videbitur utique huius esse demonstratio, propterea quia in omnibus rectis est, sed non est: nisi quidem qd sic aequales sint, fiat hoc. Sed uel quomodolibet aequales.

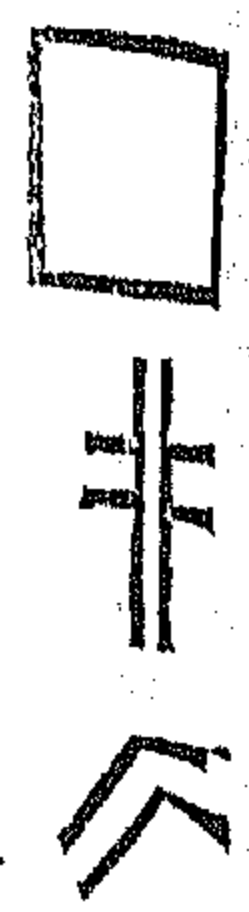
Et si triangulus non sit alius qua Isocheles. Isocheles utique uidebitur esse. Et proportionale qd commutabiliter sit, quo numeri sunt, & quo lineae, & quo solida, & quo tempora, quemadmodum demonstratum est aliquando seorsum, contingens est de omnibus una demonstratione demonstrari. Sed propterea quia non est nominatum id, in quo haec omnia unum sunt numeri, longitudo, tempora, solida, & specie differunt adinuicem, seorsum accipiuntur. Nunc uero vniuersaliter demonstratur, non enim in quantum lineae, aut numeri sunt, inerat, sed in eo qd hoc est, quod vniuersale supponunt esse.

Cum dixisset errorē trifariā fieri: subsequenter triū errorū exempla exponit: sed non utitur ordine explorū eo modo: quo ordine modorū. Nā primo accipit exemplū erroris tertij modi, & inquit. Si igitur aliquis demonstrabit, qd rectae non concurrant. Videbitur utique huius. scilicet obiecto nis esse demonstratio: subaudi praedicti vlti. Propterea qd in omnibus rectis sit. Sed non est haec demonstratio pra-

dicati vniuersaliter non enim valet: competit omnibus rectis, ergo est vniuersale praedictu, nisi fiat hoc: hoc ē haec demonstratio qd sic aequales sint. scilicet dū rectū: vel si nō secundū rectum: saltem quolibet aequales. Animaduerte (vt exponit Philoponus) qd lineae rectae bifariae sunt: aut simpliciter rectae: & haec sunt, supra quas cadens linea recta rectū vtrinque angulū facit, simpliciter vero dicuntur rectae qd secundū nullā partē sint tortuosae, Aut sunt secundū quid rectae, vt puta quae secundū aliquid sui sunt rectae: Secundū vero aliquid tortuosae, semper tamen aequidistantes: Vult ergo Aristoteli dicere: qd demonstratio qua demonstratur qd rectae lineae non concurrant: licet praedictu sit de omni subiecto, non tamen demonstratio est praedicta vniuersaliter: nisi sic: hoc est in quantum aequales, & aequidistantes fiat demonstratio, vel quomodolibet rectae: hoc est aut simpliciter, aut secundum partē. Praedictum ergo est vniuersaliter dictum de omnibus non quo rectae sunt: sed quo aequidistantes, siue rectae siue giratae sint. Deinde ponit exemplū primi modi, & inquit. Et si triangulus non sit alius qd Isocheles: Isocheles utique videbitur esse hoc si habere tres angulos aequales duobus rectis secundum qd Isocheles: & illud videretur esse vniuersale: nunc uero nō est: non enim secundum qd Isocheles id inest, sed secundū qd triangulus: quare non est vniuersalis demonstratio, qd est in Isochele: sed quae in triangulo. Deinde ponit exemplū secundi modi: & inquit. Et proportionale qd commutabiliter sit: hoc est posse commutatim proportionari demonstratur de numeris, quo numeri sunt: & de lineis: quo lineae sunt, & de corporibus, quo corpora siue solida sunt, & de temporibus: quo tempora sunt, ita vt quemadmodum est demonstratum aliquando seorsum. Illud praedictu de singulis, ita contingens est de omnibus vna demonstratione demonstrari cōmuni videlicet omnibus illis. Verū aliquando (vt Philoponus notat) nō temporaliter accipiunt: quia tunc esset sensus qd aliquando fuisset illa demonstrationū disseminatio, & nō semper: deinde exponit erroris causam, & inquit. Sed propterea quia nō est nominatu id: in quo haec omnia unum sunt vnum, videlicet longitudo, tempora solida: & specie differunt adinuicem propterea aliquando seorsum accipiuntur: & haec est causa errandi. Addit non propterea esse ita: & inquit. Nunc autem vniuersaliter demonstratur demonstratione communi omnibus: & verbum nūc non temporaliter accipitur: quoniam esset sensus nunc: & non prius: & assignat causam, & inquit. Non enim in quantum lineae: aut numeri sunt. Illud praedictum inerat: sed in eo qd hoc est. scilicet quod commune, quod vniuersale supponunt esse. Haec sunt exempla dictorum modorum.

Nunc autem vniuersaliter demonstratur. Non enim haec competit, ut lineae sunt, uel uti numeri. sed ut hoc, quod quidem vniuersaliter his inesse cunctis supponitur. Quocirca si quis unumquemque triangulum, eum in qua qui ex aequalibus lateribus omnibus, & eum qui ex vniuersis in aequalibus constat, & item eum qui duorum est aequalium laterum, aut una, aut alia seorsum demonstratione tres aequales duobus rectis ostenderit, nondum his profecto triangulum scit duobus rectis aequales habere, nisi eo sciendi modo quem ipsi suo more profitentur sophistae. Neque de triangulo vniuersaliter id percipit, & si nullus alius praeter istos triangulus est. Non enim id istis ut trianguli sunt, nec omni triangulo ratione formae, sed numeri inesse cognouit, tam & si nullus triangulus est, quem ipse & non scit aequales duobus rectis habere. Propter

N
Philopo.
Lineae rectae bifariae sunt.
omni
B
C
D
Q

Propter hoc nec si aliquis demonstret, vnumquemque triangulū demonstratione, aut una, aut altera, qd duos rectos habeat unumquemque: Isopleuron seorsum, & Scalenon, & Isocheles nondum cognouit triangulum qd duobus rectis sit aequalis, nisi sophisticō modo, neque vniuersaliter triangulum, ne quidem si nullus est praeter haec triangulus aliter. Non enim secundum quod est, cognouit, neque omnem triangulum, sed uel secundum numerum, secundum speciem autem non omnem, & si nullus est, quem non nouit. Non sunt haec uerba valde obscura: tamen verborum contextus non est facilis, ideo in alijs nostris commentarijs, quae in iuuentu consecimus, dicebamus: qd Aristoteli hic quasi ex dictis soluit Sophisticum quandam syllogismū quo veteres circa acceptionem vniuersalis capiebantur. Arbitrabar enim esse optimum syllogismum. Scio scalarium, & aequipedum: & aequilaterum habere tres aequales duobus rectis. Omnis triangulus est scalarius: aequipedus: & aequilaterus. Igitur scio omnem triangulum habere tres aequales duobus rectis. Modo hic syllogismus nō valet, non enim ex maiore de scito: & minore de inesse conclusio sequitur necessario & per se, nisi sophisticō modo, hoc est per accidens. Nam licet ex maiore de necessario & minore de inesse, conclusio de necessario sequatur: non propter hoc sequitur ex maiore de scito, & minore de inesse, nisi sophisticō modo: & accidentaliter. Philoponus autem facilius vult qd Aristoteli ex dictis velit ostendere: qd dato qd quis ostendat vnamquamque specierum earum, quae sub vniuersali seorsum, & nullam derelinquat speciem: non propter hoc hoc ostensio erit demonstratio: quoniam non vniuersaliter demonstrat: nō enim in aliquo communit: cui primo praedictum inest: demonstrat. Sed haec ostensio videtur sophisticā, cum sit ex particularibus de vniuersalibus syllogismus: & quasi ex accidentibus faciens comprobationem. Nam si omnes species distinxerit (vt dixi) quae sunt sub triangulo: non secundum qd triangulus nouit: qd habeat tres angulos aequales duobus rectis, sed vnumquemque ipsorum particularium: quoniam licet nullum particularium ignoret. Secundum tamen cōmunem ipsorum speciem non nouit. Sic igitur vult Philoponus qd Aristoteli declarauerit ostensionem vniuersalem de singulis speciebus: quae sub vno genere continentur: non sit demonstratio, quoniam non demonstratur per illam accidens de subiecto. Cui primo & vniuersaliter inest, hoc est de cōmuni eius subiecto. Sed haec ostensio est de illo cōmuni modo sophisticō, quatenus non est prima ostensio: sed a posteriori ex particularibus. Bene Aristoteli inquit. Propter hoc subaudi quod in dictis exemplis exposuimus. Nec si aliquis demonstret vnumquemque triangulum demonstratione: aut vna, aut altera: hoc est diuersa cuique accommodata: qd duos rectos habeat unumquemque: Isopleurō seorsum, & Scalenon seorsum, & Isocheles seorsum, nondum cognouit. scilicet demonstratione triangulum qd duos rectos habeat, nisi sophisticō modo: quoniam subaudi, neque vniuersaliter triangulum cognouit, etiam si nullus sit praeter haec triangulus alter, assignat causam quare sophisticō modo: & inquit. Non enim secundū qd triangulus est: cognouit: neque cognouit omnem triangulū secundum qd triangulus: sed secundum numerum. Secundū speciem autem nō omnē, & si nullus est quem non nouit: qua haec ostensio cū sit per particularia de vniuersalibus: & a posteriori: non erit demonstratio: sed erit syllogismus ex accidentibus modo sophisticō: non qd sit sophisticus,

sed modo sophisticō, quatenus a posterioribus & particularibus fit: non autem demonstratur accidens de proprio subiecto per eius veram causam: vt superius diximus. per quae dat intelligere eum syllogismum esse demonstrationem, per quem aliquo daccidens ostenditur de aliquo subiecto: cui primo inest, & per veram illius causam. Quando igitur non scit vniuersaliter, & quando simpliciter scit, manifestum est. Enimvero si eadem esset trianguli ratio, & duorum aequalium laterum trianguli ceterorumque triangulorū demonstratio, aut cuique, aut omnibus, aequae sine ullo discrimine accommodantur, ut patet. Cum uero non sit eadem, sed diuersa, tresque anguli duobus rectis aequales hoc cuique competit, quo quisque triangulus est, non scit hisce simpliciter, qui dicto modo demonstrat. Quando ergo non nouit vniuersaliter, & quando nouit simpliciter, manifestum est utique, quoniam si idem erit triangulo esse, & Isopleuro, aut uniuersaliter, aut omnibus. Si uero non idem, sed alterum, est autem secundum quod est triangulus, non idem. Secundum Themistium: cum Aristoteli dixisset ad sciendū speciem non sequi sciendū genus: etiam si nihil aliud si praeter generis species, quas qui sciuit, qua non est idem sciendū de omni: & sciendū vniuersaliter: nam possum sciendū vnumquemque habere tres: & non sciendū vniuersaliter triangulum habere tres: & hoc quia sciendū de omni est aliud a sciendū vniuersaliter: querit nunc quando non differt sciendū vniuersaliter: & sciendū de omni. Philoponus uero quasi idem concedens, dicit qd quærat duo: alterum, quando non nouit vniuersaliter subaudi si nouit de omni, Alterum uero: & quando nouit vniuersaliter: si subaudi nouit de omni. Vnde dato qd quis nouerit de omni scalario qd habeat tres: queritur: quando de omni scalario sciendū qd habeat tres: sit sciendū vniuersaliter: & quando non vniuersaliter. Haec ergo duo secundum Philoponum soluit Aristoteli. continetur ergo textus hoc pacto, cum dixisset Aristoteli, qd non semper sciendū de omni sit sciendū vniuersaliter: ideo querit quando sciendū de omni sit vniuersaliter sciendū, & quando non vniuersaliter: & hoc inquit. Quando ergo subaudi qui nouit de omni: non nouit vniuersaliter: hoc est primum querit secundum: & inquit. Et quando nouit simpliciter hoc est: quando qui nouit de omni: nouit vniuersaliter: Respondet & primo ad secundum membrum, & inquit. Manifestum est utique: quoniam si idem erit triangulo esse, & Isopleuro, aut uniuersaliter, aut omnibus: dico uniuersaliter. Si vna tantum species sit sub genere: dixit aut omnibus si plures species sunt sub genere: nam si vna species sit sub triangulo: vt scalarius: siue plures: quando eadem ratio est trianguli & scalarij: ita vt solo nomine differant, vt tunica & vestis: tunc subaudi idem est sciendū de omni scalario qd habeat tres: & vniuersaliter de triangulo: quoniam non ratione, sed nomine differunt. Deinde respondet ad primum ad primum membrum, & inquit. Si autem esse hoc est ratio non sit idem triangulo & scalario: Sed alterum vt homini & animali esse alterum est, veluti Philopono exponit: & hoc (vt inquit) si esse trianguli secundum quod triangulus: non sit idem cum esse scalarij secundum qd scalarius: tunc non nouit subaudi de scalario vniuersaliter qd habeat tres: licet cognouisset de omni. Et sic patet ad primum membrum. Haec est expositio Themistii, & Philoponi, licet in verbis sit aliqua differentia.

E
F
G
H

Exemplum
Com. 6o

Patet autem utrum id illi competat ut triangulus est, an ut duorum aequalium laterum, & quando per hunc competit primum, Sueli, sup. Poste, d iij

I dicit q manifestum sit ex talibus quibusdam fieri demon- stratiuum syllogismum. Et quia quis posset dicere non so- la ea quae per se sunt, esse necessaria, qm multa accidentia per se sunt, ostendit q sola quae per se sunt necessaria sint, & dicit q omne praedicatum aut sic, s. per se inest: aut se- cundum accidens inest. Accidens aut subaudi nulla necessario insunt: nisi secundum quid ratione subiecti: quod alicui eorum ne- cessario subijcitur. Quo ad syllogismi formam: Philopo- nus dicit q in tali hypothetico Syllogismo duo quaedam antecedentia assumpit Arist. quorum alterum est q dem- stratio sit ex necessarijs. Alterum vero q sola ea quae per se sunt: necessaria sint: ex quibus simul copulatis, conclu- sio ea sequitur, quae est, q ex his: quae per se sunt, sint de- monstrations. Nec alienum est (vt Philoponus inquit). In aliquibus syllogismis duo assumere antecedentia copu- lata, & hoc quando ex vno solo conclusio non sufficien- ter sequitur. Fit autem syllogismus ex duplici antecedente potissimum quando est hypotheticus, vt alibi dictum est. Et (vt Philoponus inquit) Arist. probauit vtinam antece- dens. Primum quidem q ex necessarijs demonstratio sit. Et hoc statim positum probat: & inquit: quod, n. scitur: im- possibile est aliter se habere. Nam (vt Philoponus inquit) scimus non solum conclusiones, sed etiam ppones: per quas conclusionem cognoscimus. Si, n. non haberemus scie- tiam propositionum: neq; conclusionis scientiam habere po- terimus. Quare si conclusio est necessaria: ppones sunt ne- cessariae, aliter necessarium ex non necessarijs demonstra- retur. Secundum vero antecedens erat, quae vero per se insunt, necessario insunt rebus, & iterum hoc statim posi- tum probat: & inquit. Haec, n. in ipso quid est, insunt. Sci- licet vt praedicata primi modi: quibusdam haec insunt in eo quod quid est praedicantibus: vt praedicata secundi modi, modo ita est, quod tam praedicata primi modi, q praedica- ta secundi modi necessario insunt rebus quarum sunt praed- cata. Quod quidem praedicata primi modi necessario insunt rebus: patet: quonia ta definitio q definitio pars necessaria inest rei, cuius est. Quod vero praedicata secun- di modi necessario insunt rebus: probat ex eo: quonia vel ipsa: vel eorum opposita necessario insunt: vel (vt Philo- ponus inquit) probat hoc modo, omne, n. inquit aut ita inest. s. per se secundum priores modos per se: aut per accidens, quod autem non per accidens inest: ex necessitate inest: quod vero per se inest non per accidens inest. Igitur quae ex neces- sitate insunt: per se insunt. Et dicit Philoponus q syllogis- mus potest fieri Categoricalis hoc modo. Omnis demonstra- tio ex necessarijs: necessaria sunt per se. Igitur omnis dem- stratio est ex his: quae sunt per se. Verum Arist. Categori- cum non fecit: qm tunc esset ex duabus affirmatiuis in se- cunda figura: & sic faceret figuram insyllogizabilem. Et pro- pterea Philoponus voluit q syllogismus sit hypotheticus ex duobus antecedentibus, & vno consequente. Et sic hoc pacto componetur. Si demonstratiua scientia est ex neces- sarijs principijs: necessaria vero sola quae per se rebus in- sunt. Demonstratio ergo ex his: quae sunt per se. Modo syllogismus hypotheticus potest esse necessarius, & in nul- la figura: vt opinatur Philoponus. Sunt, n. multae conse- quentiae necessariae ex vno: & pluribus antecedentibus: quae non sunt in aliqua syllogistica figura. Vnde vis totius syllogismi haec est. Si datum sit q ex necessarijs principijs sit demonstratio, & datum sit q sola ea quae sunt per se, sint necessaria: datum erit demonstrationes esse ex his, quae sunt

per se. Nam idem erit dicere demonstrationes esse ex necessa- rijs, & ex his quae per se. Siquidem sola necessaria per se sunt: & quae per se sunt necessaria sunt. Haec Philop. Per que patet dicta inter exponem. Them. & sua. Nam Themistius velle videt syllogismum posse esse Categoricalis: sed eo mo- do, vt dixit: ex maiore exclusiua, Philoponus vero (vt mihi videtur) melius asserit syllogismum esse hypotheticum & non ad Categoricalis reducibile, qm est consequentia neces- saria ex duplici antecedente. Et tu nota de mente Philopo- ni non omnem hypotheticum syllogismum esse reducibile ad aliquam trium figurarum: licet Boetius dixerit totum op- positum, de quo in libro priorum. Aut igitur ita dicatur, aut hoc principium supponatur demon- strationem necessariam esse. Et si demonstratum sit quidpiam fieri non posse, ut illud se habeat secus. Ex necessarijs ergo constare demonstratiuum rationationem oportet. Aut igitur sic dicendum est, aut principium ponentibus q dem- stratio necessaria sit, & si demonstratur, non aliter se habere po- test, ex necessarijs igitur oportet esse syllogismum. Videt quibusdam q Arist. velit pbare secunda ratione: q demonstratio constet ex his: quae per se sunt. Que expone- que verbis conuenit: neq; conuenit: quae infert: quae est: q de- monstratio sit ex necessarijs. Melius ergo cum Philopono dicamus q cum pbasset demonstrationem esse ex his, q sunt per se: nunc pbat demonstrationem esse ex necessarijs. Et tunc lege verba sic. Aut igitur sic dicendum est, videlicet q dem- stratio necessaria sit nulla ratione assignata, sed solum quia ita ab om- nibus concedat. Aut sic dicendum est q videlicet dem- stratio sit ex necessarijs: nobis principium ponentibus: qd princi- pium est, hoc videlicet qd dem- stratio non potest aliter se habere. Hoc n. principium nobis posito: sequitur q dem- stratio sit ex neces- sarijs principijs. Non, n. potest necessarium pbema: vel necessa- ria conclusio ex non necessarijs dem- strari. Qd Auer. pbat p il- lud Axioma pp qd vni quodq; tale, & illud magis, qre cum conclusio necessaria sit ppter ppones, propones sunt ma- gis necessariae. Praeterea dem- strationem constare ex ppone- bus necessarijs dupli- pbari potest aut definitione ipsius sci- re: aut necessitate conclusionis: q demonstrat. Et vtracq; pbatio est a fine. Est, n. finis duplex intrinsecus eueniens: & ex- trinsecus accedens: ipsum scire quidem demonstrationis fi- nis est extrinsecus accedens: conclusio vero intrinsecus eueniens. Et ideo Arist. probauit prius demonstrationem esse ex neces- sarijs sine eo, quod est ipsum scire, nunc autem proba- uita sine: qui est conclusio. Quod autem demonstratio sit ex necessarijs, Philoponus exponit, ex differentia, quae est in- ter syllogismum & demonstrationem. Nam ex veris q- det & non necessarijs propositionibus syllogismus verum fieri cotingit. Demonstratiuum vero impossibile est. Vt puta Socrates ambulat, quod ambulat per crura mouetur. So- crates igitur per crura mouetur. Hic syllogismus est, & quidem ex veris: non tamen demonstratio est: quonia con- clusio neq; necessaria est: neque ex necessarijs propositioni- bus. Praeterea etiam si necessaria sit conclusio, & proposi- tiones non necessariae: demonstratio est. Vt puta Socrates per crura mouetur, quod per crura mouetur animal est. Socrates igitur animal est. Non, n. hoc pacto est scire: sed opinari ex contingentibus propositionibus necessariam aliquam conclusionem concludere. Insuper neque ex ac- cidentibus inseparabilibus: quae non vni: & soli contin- gunt demonstratiuum syllogismum sit. Vt puta Cygnus candidus quod candidus est, visus est disgregatiuum: Cy- gnum

N
Dicit ex
pōnitis
Philop.
Non ois
hypothet-
icus: vlti-
pōt redu-
ci in figu-
ram.
Com. 63.
Capitulum
Protogorae
Com. 63.
Error pro-
tagor.
Que phi-
de cauillo
H

A gaus igitur visus est disgregatiuus, quoniam licet propo- sitiones: & conclusio sint necessariae: non tamen accidentia vni & soli competunt. Quo vero ad verba attinet, Arist. ait dicit. Aut igitur sic dicendum: non accipit verbum igitur illa- rite, sed veluti aduersatiue: vt sit sensus. Sed aut sic dicen- dum q demonstratio sit necessaria, nulla subaudi ratione co- gente. Aut sic dicendum nouo principio assumpto: vide- licet quia conclusio: quae demonstrat, necessaria sit: & cum di- citur q demonstratio necessaria sit, per demonstrationem ef- se necessariam: intelligit eam esse ex necessarijs propositio- nibus necessariam conclusionem demonstrantibus. Patenim sit ut & demonstrans ratiocinetur ex veris, at non sit, ut ex necessarijs quisquam nisi demonstrans ratiocinationem con- ficiat. ad enim ipsum iam demonstrationis proprium est. Nam ex veris quidem est, & non demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem, non est. Sed aut demonstrantem. Cum conclusio sit ex necessarijs sit demonstratio, & quoniam alia vera sunt necessaria, ergo posset credere ex veris ef- se demonstrationem. Respondet quasi concedens q ex veris sit demonstratio: non tamen ex solis veris, nisi sine necessaria: & huius tacite solutionis causam assignans: in- quit. Nam ex veris quidem est: demonstrantem & non demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem: non ni- si demonstrantem est syllogizare: ergo solutio est, conce- dendo q ex veris sit demonstratio: non tamen absolute: quoniam non ex veris contingentibus. Sed ex his veris: quae sunt necessaria. Quo vero ad verba attinet. An- inaduertere q Arist. supponit tacitam quaestionem: quae est an ex solis veris sit demonstratio, & supponit tacitam so- lutionem: videlicet ex veris sit demonstratio: non tamen absolute: haec supponens assignat causam tacitae solutio- nis: & inquit. Nam ex veris quidem est, & non demon- strantem syllogizare, & supple etiam demonstrantem. Ex necessarijs autem: quae vera sunt: non est syllogizare: nisi demonstrantem, haec est ratio tacitae solutionis. Quod etiam illo patet demonstrationem e necessarijs esse, nam rationes aduersus eos qui demonstrare putant, negatione ne- cessaria inferre nos consueuimus, aut putantes omnino fieri pos- se, aliter sese habeat, aut disputationis causa contendentes. Quod autem q demonstratio ex necessarijs sit est, quoniam eb- ruitas sic ferimus ad opinantes demonstrare, q non neces- saria sit opinamur, aut omnino cotingere aliter, aut gratia sermonis. Secundum Philoponum hoc est tertium argumentum demonstratio sit ex necessarijs: quoniam si quis propo- nit nobis q haec: vel illa sit demonstratiua propositio: arguere ipsam putamus per hoc quia praedicatum non necessitate subiecto inest. Et hoc inquit. Signum au- tem q demonstratio ex necessarijs sit, est quonia & in- ter sic ferimus ad opinantes demonstrare, ferimus di- stantiam: quia opinantur eam q non necessitate sit, omnino opinemur eam contingere aliter se habere, quod idem est. Addit, aut gratia sermonis & (vt Philo- ponus exponit) vult dicere q non solum qui ad verita- tem sciunt: contradicunt propositionibus, in quibus est necessitate inesse praedicatum subiecto. Verum qui litigiosus contentionis gratia contradicunt, saepe necessaria existente propositione impedimen- tum esse volentes: asserunt non ex necessitate inesse.

Et sic per sermonem contentionem intelligit: quasi dicat q non solum gratia scientiae sic instamus: sed gratia ser- monis hoc est contentionis. Ex quibus etiam patet stultos eos esse profecto, principia bene sumere putant, si propositio probabilis sit atq; vera nisi sephistae, scire esse dicentes scientiam habere. Non, n. ideo propositio p- cipium est, quia probabilis, aut non probabilis est. sed quia pri- mum est ipsius generis, circa q sit demonstratio, & verum non omne proprium est. Manifestum autem ex his est, & quoniam stulti sunt, qui opi- nantur accipere bene principia si probabilis sit propositio & ve- ra, ut sephistae, quoniam scire est scientiam habere, Non, n. quod probabile est aut non, principium est. Sed primum in genere, cir- ca quod demonstratur. Et verum non omne proprium est. Ex dictis refellit errorem Protagore: qui putabat prin- cipia esse demonstratiua: modo sint propositiones pro- babilis & verae. Protagoras enim refellens scientiam. Syl- logizando supponit principium demonstratiuum esse, si sit propositio probabilis & vera. Et tunc probauit q geo- metra non scit hoc pacto (vt Philoponus exponit). Scire est scientiam habere, habere scientiam est scientiam nos- sce. Qui vero noscit scientiam: noscit quid ipsa sit. Igitur qui scit noscit quid scit scientia, geometra non noscit quid sit scientia, geometra igitur non scit. Hoc pacto refellit scie- tiam Protagora. Hunc errorem ergo refellit Arist. & in- quit. Manifestum autem ex his est: & quoniam stulti sunt: qui opinantur accipere bene principia. Si principium sit probabilis propositio & vera, vt Sophistae annuntia- scilicet Protagoras, qui desinit scientiam per hoc q scire sit scientiam habere. Et tu Aninaduertere q non teum cauillum expressit, Sed quae de illo omisit quasi manife- sta reliquit. Quod vero errauit, probat, & inquit. Non enim quod probabile est, vel non est probabile princi- pium est demonstratiuum. Sed adhuc requiritur q sit ve- rum in genere eo scientia circa quod demonstratur. Mo- do non omne verum est proprium, & contractum ad il- lud genus: in quo sit demonstratio. Aliquando enim ve- rum est extraneum: & pluribus scientijs commune. Et sic dupliciter errauit Protagoras: primo quia principium de- bet esse necessarium, & non sufficit, vt sit probabile & ve- rum: quoniam probabile & verum potest esse contin- gens. Secundo quia oportet esse proprium ei scientiae: in qua sit demonstratio, & non commune vel extraneum. Tunc ad rem veniens Philoponus dicit q Protagoras in suo Cauillo accepit tres propositiones veras. Prima est q geometra scit, Secunda vero q qui scit: habet scientiam: & haec vtracq; est vera, & necessaria. Tertia est q qui habet aliquid vtputa scientiam, noscit quod habet. Et hae non est necessaria: nec semper vera, est tamen probabi- lis. Amplius dato q haec omnes essent verae, & neces- sariae, & non sunt propriae generi geometriae. Et sic Ca- uillus est etiam per extranea. Philoponus approbat hanc Cauilli expositionem. Verum asserit aliam, quae mi- hi etiam non placet. Atq; demonstratiuum ratiocinationem ex necessarijs esse oportere, ex hisce patet. Nam si non ista scire sciam, qui non habet eius- rationem propter quid est, cuius est demonstratio, atq; fieri potest: a. quidem ipse, necessario comparat. Tardum autem, b. per quod illud est demonstratum non sit necessario: h. per quod qui

E
F
F
Com. 63.
Capitulum
Protogorae
G
Error pro-
tagor.
Que phi-
de cauillo
H

I talem ratiocinationem extruit, non scit propter quid est, quippe cum non sit illud ob ipsum medium. Nam ipsum quidem fieri potest ut non sit, conclusio autem est necessaria.

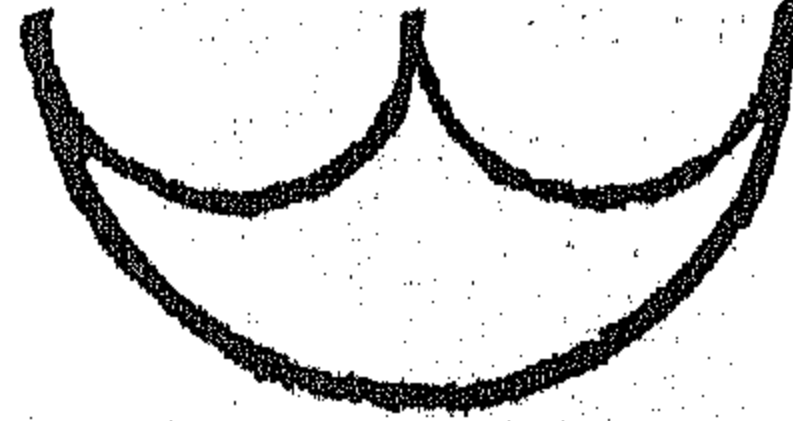
Tom. 17. **P** Quod autem ex necessarijs oporteat esse syllogismum. Manifestum est ex his est. Si n. non est habens rationem ipsius propter quid, existente demonstratione, non sciet. Scit autem utiq; ut. A. in. C. ex necessitate insit. B. autem medium per quod demonstratum est, non ex necessitate, non sciet propter quid, non enim est hoc per medium. Nam hoc quidem contingit non inesse, conclusio autem necessaria est.

Tom. 69. **S** Secundum Philoponū hoc est tertium argumentū, quod demonstratio si ex necessarijs. Et hoc proponit: & inquit. Quod autem ex necessarijs oporteat esse syllogismū. Manifestū est ex his est: quæ nūc subscribuntur, hoc est via & rōne sumpta ex parte necessitatis conclusionis. Probat autē deductione ad oppositū. Nam si conclusio quidē necessaria est, propositiones vero contingentes, cōtingēs autē est, quod potest non inesse. Patet igitur quod conclusionē quidē sciet ex necessitate esse: rationē vero eius: & cām non sciet. Si quidē propositiones per quas demonstrantur omnes: vel alterā contingat non esse. Modo hoc est impossibile, quā qui ignorat rationē, non sciet. Non igitur contingit demonstrationē ex propositionibus cōtingentibus esse, quare ex necessarijs esse omnino necessitas est. Vnde inquit. Si n. non est, subaudi demonstratio est ex necessarijs propōnibus: habens rationē ipsius propter quid: existente demonstratione: non sciet: subaudi quod quidē est impolē. Addit autē exīte demonstratione, quoniam (vt Philoponus inquit) aliquorum scientia esse potest, non existente demonstratione: vt dignitatum: quarū scientia esse potest: non existente demonstratione. Sed quod demonstratio sit: & non sit scientia: hoc est absurdum. Deducit autem quod dixit: exemplo, & inquit. Sit autem utiq; vt. A. in. C. ex necessitate insit. B. vero mediū, per quod demonstratū est illud quod concluditur, & per quod propositiones generant: si nō ex necessitate nō sciet propter quid. Vt Verbi gratia, si quis putaret hominē ex necessitate esse animal per hanc cām quā putat hominē ambulare: aut philosophari: & syllogizet hoc pacto:

Aīal Pūs Homo
A B C

Aīal ambulans homo
A B C

homo Philosophat: quod Patur. animal est. Hō igitur animal. Quā mediū terminū cōtingentē accipit, cōtingēs, vero potest, & nō inesse. Si igitur hoc supponatur nō inesse sciet quidē quod hō ex necessitate sit animal, rōnē tñ pp quā est animal: non sciet medio termino ablato, & sic illemet idē & sciet: & non sciet, sciet quidem per suppositionem, nō sciet autem propterea quod contingens acceperit propositio-

nes: & hoc subscribit: & inquit. Non enim est hoc per medium, nam hoc quidem contingit non inesse. Est. n. contingens, quod potest non inesse. Conclusio autem necessaria est. Vnde Themistius. Si quis in homine propterea cōtineri animal credat, quia deambulat: rem quidem necessariam cognosceret, hoc est in homine contineri animal, sed rationem quod animal in homine cōtineatur, ignorat. Sed dubitabis. Primo quia propositionibus positis in figura, necesse est aliud euenire per ea: quæ posita sunt, primo priorum. Igitur positis, A. de. B. & B. de. C. necesse est poni. A. de. C. Igitur quouis modo sit medium, seruata figura semper conclusio erit necessario sequens. P. Dici potest: quod ex contingentibus conclusio aliqua necessario sequitur quā: nō autem propter quid necessitate simpliciter: Vt dato quod omne volans sit animal: & quod equus volat, sequitur necessario ex suppositione quā omnis equus est animal. Tenet propter quid: quia siue mediū sit: siue non, semper omnis equus est animal. P. Secūdo querit Vtrum aliquo pacto cōtingens esse possit cā necessarij, & quare non propter quid. P. Auer. sol. innuit, asserēs semper ipsum propter quid eē, quo posito ponitur id cuius est. Et quod non contingit aliter se habere, & quā illius est cā. Modo hęc contingenti rei nō competunt. Bene tamen contingens esse potest rei necessarij causa per accidens, vt albu causa: qua homo risibilis est: valde per accidens. P. Tertio dubitabis: nam vulnus est cū mortis equi constat hanc esse rē perpetuā: cū equus perpetuo remanebit mortuus. P. Quidā dixerūt vulnus eē causam per accidens transmutationis, quæ per se est causa perpetuæ mortis. P. Sed hęc solutio stare nō potest, quā queritur de transmutatione ipsa, quā vel transmutatio ipsa erit contingēs: & tunc vt prius: res contingēs cā erit rei necessarij. Sin autē est necessaria: tunc vulnus res contingēs cā erit transmutationis: quæ est res necessaria: & sic idē quod prius. P. Propter hęc alij fingunt quod transmutatio sit cā necessaria, licet si res contingēs. Est. n. necessaria cā, quia ea posita ponitur mors. P. Et nec istud videtur bene dictū: quoniam si ideo transmutatio dicitur necessaria cā hypothetice: quia ea posita: ponitur mors: etiā vulnus dicitur causa necessaria hypothetice, quoniam eo posito, ponetur & mors: quod ipsi negant. Præterea nec vī transmutatio alia a morte. Quoniam vel mors est ipsa, priuatio: vel alijs habitus. Si priuatio: nullā habet cām. Sin autē habitus, tūc nō differt a transmutatione. P. Dici potest vno modo quod mors sit priuatio: & sic non habet causam nisi per absentiam: vt dicitur primo physicorum: & hoc pacto Egidius respondere videtur. P. Aut dici potest: vt Auerroes dixit: contingens esse causam rei necessarij per accidens: non autem propter quid, & per se.

P. Præterea si quis nunc nescit, rationem habens, & saluus est re salua, neq; oblitus his, neq; prius sciebat.

P. Amplius si aliquis nescit, nunc habens rationem, & saluus, salua re, nec oblitus, neq; prius sciebat. Corruptatur autem utiq; medium, si non sit necessarium, quare habebit quidem rationem, saluus salua re, nescit autem. Ergo nec prius sciebat.

P. Secundum Philoponum hoc est quartū argumentū quod demō sit ex necessarijs. Et Philop. magis ad sensum quā ad verba, cōponit rationē hoc mō, si demō sit ex cōtingētibus quā demō nō potest aliter se habere, cōtingēs vero potest nō esse: si supponamus quod est contingēs, nō esse, accidit prius scientē neq; corruptum, neq; oblitū, neq; re ablata: non esse scientem: quod est ridiculum. Vnde dicit. P. Amplius

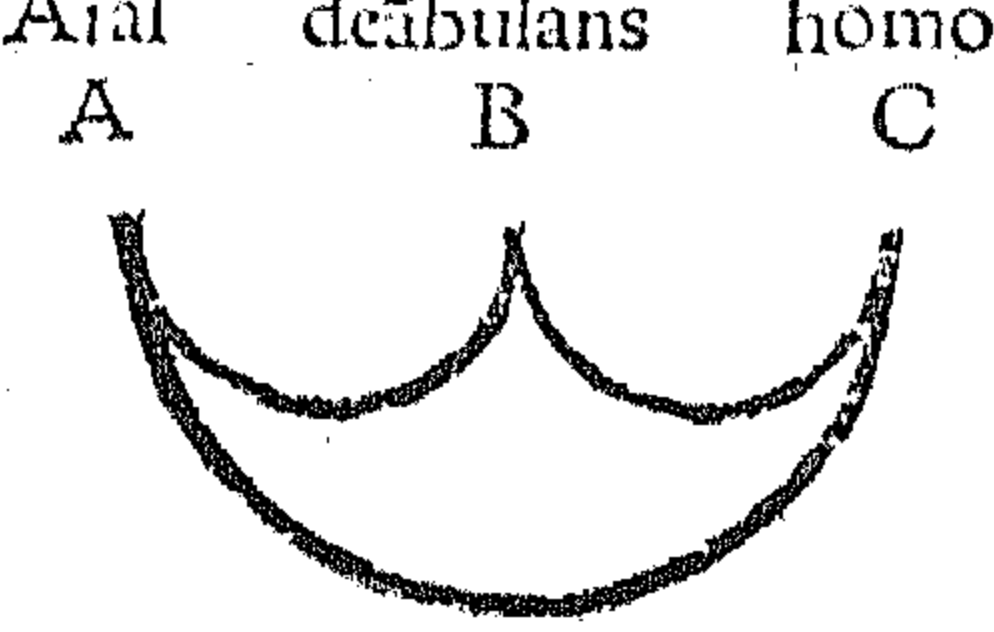
N A plus si aliquid nescit nūc. i. postq; facta est mediū ablatio sequitur subaudi quod habens rationem hoc est conclusionē & saluus: salua re. i. conclusionē: nec prius quod mediū deleteretur: scierit. Vis ergo rōnis est. si mediū deleto: aliq; nescit, sequit, eo: & re salua: & nō oblitio, nec prius sciebat, dicebat prius scire, ergo idēmet dicit sciens, & nō sciens. P. Quo vero ad verba attinet. Tria sunt (vt Philop. inquit) cognoscens: cognitio: & quod cognoscit. Modo cognitio deletur: aut ipso cognoscere deleto: aut ipso cognito deleto: propterea absurdū est rōnē atq; cognitionē deleto: nec cognoscere ipso: nec re cognita deleto: Quod vero id quod Arist. intulit: sequatur: Philoponus ostēdit exēplo, Vtputa. Si quis syllogizaret hoc modo, hō geometrizar: quod geometrizar animal est. hō igit animal est. Si ita syllogizans putaret demonstrationē hęc: quod hō sit animal per hoc mediū, quod est geometrizar: quā geometrizar ex contingentibus esse supposuit, contingens aut potest nō esse destruat geometrizar: contingens. n. est quo non existente necessario: posito autem: nullum sequitur impossibile. Si igitur geometrizar destruat, accidet salua re, scilicet hominē esse animal, & cognoscere, & non oblitio quod homo animal sit, non vltius demonstratiue scire quod homo animal sit. Propterea concludit. Corruptatur autē mediū. Si secundum te non sit necessarium: quare habebit quidē rationem hoc est conclusionē quod hō sit animal. Saluus re quam scit: salua: nescit autē: quoniam cā & mediū ablatū est. Propterea sequit: quod nec prius sciebat. Hęc (vt mihi videtur) est Philoponi expō. P. Fortasse tamen Arist. refellit vnā tacitā solutionē. Dicebat enim quidā quod per mediū contingens conclusio necessaria sciri possit: vt per geometrizar: quod homo sit animal. Et ad rationē Arist. quod prius attulit, dicebant quod tā diu scimus, quod diu mediū illud sit positū inesse. cū vero deleteretur: non scimus. Cōtra ergo hanc tacitā solutionē obijcit Aristoteles: hoc modo Si nescimus ipso deleto: nec prius ipso stante sciebamus. Vnde inquit. Si quis nunc habens rōnē: & ipso medio subaudi deleto: nescierit: sitq; saluus: salua re: nec oblitus, nec prius hoc est anteq; medium deleteretur, sciebat. Et hoc particularius resumens, inquit. Corruptatur autē utiq; medium si non sit necessarium. Si. n. est necessarium: corrupti non potest. Quare habebit quidē rationē. i. conclusionem, saluus, salua re: nesciet autē. Ergo nec prius sciebat. Hęc est secunda expositio. Tu vero melius confiderabis, Nam verba hęc obscurissima sunt.

P. Quod si medium non est corruptum, fieri uero potest ut corruptatur, id quod accidit, erit possibile atque contingens, sed ut his sciat, qui sic se habet, fieri minime potest.

P. Si uero non corruptum est, contingit autem corrupti, quod accidit utique erit possibile, & contingens. Sed est impossibile sic se habentem scire.

P. Hic secundū Philoponū refellit tacitā responsionē ad argumentū proximum. dicere. n. posset quis demonstrationē ex contingentibus esse. Supponendo tñ saluari cōtingens & nō destrui: modo nihil prohibet ex his: quod sunt, fieri demonstrationē. Ad hoc obuians dicit quod & si nunc nō dū destruat. At tñ cōtingit destrui eo quod talis sit cōtingentis natura. Et ita si non nūc primo id acciderit absurdū: quod quidē diximus: videlicet scietē saluatū, & re salua, & oblitio, nō supuenire nō vltius eē scientē: ppen quod saluē cōtingēs: at tñ potest hoc accidere post hęc: & si supponamus nūc cōtingēs nō destrui, Si igit destructo cōtingētī

accidat absurdū, id inq; nō scire: saluata & re, & cognosceret, & cognitio, neq; igit anteq; corrūperet cōtingēs, sciebat. Impolē. n. ē ex scire trāsmutari nō vno triū corrupto dep dīto: aut cognoscere: aut eo quod cognoscit: aut cognitione. vñ inq; P. Si vero mediū per quod sciebamus cōtingēs ex nō corruptū est cōtingit aut corrūpi, vt est cōtingētis natura. Quod accidit utiq; videlicet absurdū in dictis supponibus, quod quidē est scire aliq; mox trāsmutari in nō scire neq; corrupto cognoscere, neq; eo quod cognoscit, neque cognitione: erit pole & cōtingēs. Sed est impolē sic se habentē scire. Ergo est impolē id per quod sciebamus esse cōtingēs. P. Animaduerte quod terminū mediū corrūpi potest intelligi secundū formā tñ: hoc est secundū significationē, & scdm formā & materiā, hoc est scdm signationē formale & materialē (vt Sorticolæ dicit.) Verbi cā demon-

strēt animal de hōie per illū terminū mediū quod est de ambulans: dico quod ille terminus. B. i. deambulans corrūpit secundū formā & materiā: si penitus auferat, & eius loco ponat ille terminus Pūs. Nā terminus oīno eēt corruptus: & quo ad materiā ipsam, hoc est terminū ipm, & quo ad formā: hoc est significationē. Sin autē desinat ipsum deambulans quo ad presentancā signationē: ita vt quod ponebat de ambulare, nō deambulet: tūc terminus erit destructus quo ad formā: & nō quo ad materiā. Propterea Arist. obijcit: si vero nō corrūpit: sed cōtingat corrūpi ita: vt desinat esse quo ad presentancā signationē, absurdū quod accidit ex dictis supponibus: erit pole & cōtingēs. Mō hoc ē impolē, quā ē impolē sic se hāntē scire. P. Sed dubitāt, quā fieri potest: vt vna cōclō pluribus medijs demāret: & ita vno illorū penitus corrupto: potest sciri adhuc. P. Egidius fugiēs asserit demōnē patissimā: de qua loq; Arist. sumere per medio oīa gñā cārū. P. Cōtra cuius solōnē Neoterici obijciūt, quia vt dī secūdo huius: p vñ quod quod genus cā seorsum cōtingit demāri, & quod per quod quod demō scdm Them. est per quod. P. Propterea fingūt tot demātuas scias fieri: quot media eē pnt & quod quodies mediū deleat toties scietia: quod ex illo medio emergebat deleteret. P. Ego vero dicere cōclōnē posse demāri medio de spē: in spēm euariato seruata tñ vnitate gñis: nō aut de gñe in genus euariato, V eluti uariato de eē presentaneo ad eē in potētia: de cōtingētī ad necessariū: aut de necessario ad cōtingēs: & quā plura illa media oīa sunt eius de gñis: quā necessaria: & de inesse: & per quod: id potest oibus illis cōclō demāri. Quia vero mediū quod erat de inesse, variat gñe a seipso, cū accipit de polū: id cōclō illa eadē ipō deleto scdm inesse nō potest remanere. Tu vero si melius habes melius dicas. P. Philop. vero breuibus alij pbat demōnē eē ex necessarijs. Nā si scire solū mō ē, quā rē cognoscerimus: & cām ipsius: & quod nō cōtingat aliter se habere. Cā vero cōclōnis ppōnes sunt. Impolē igit est ipsas aliter se habere: quod aut impolē est aliter se habere: necesse ē ita se habere: necessarias igitur oportet esse syllogismi propōnes. Verū hęc probatio non ad verba est, vt intelligenti patet.

P. Cū igitur conclusio necessaria est nihil prohibet mediū necessariū esse, per quod fuit probata. Fieri nāque potest ut necessarium ex-

E
F
G
H

Medium corrupt potest intelligi dupliciter.

Dubitatio

Solutio Egidij. Neoterici contra Egidij Cap. 25.

Propria solutio.

I de accidente, quod non est per se: modo quo accipimus ipsum per se. Horum inq; accidentium non per se: non est scientia demonstratiua, nec de his est demonstratio. Sed solum illorum, quae subiectis insunt per se. Probat hoc: & inq; Nō enim ē ex necessitate demonstrare conclusionē hoc est. Dico illorum non esse demonstrationē: quā conclusio: quae ex illis conficeretur: non esset necessaria: nec ex propositionibus necessarijs demonstrabilis: & causam assignat: & dicit. Accidens enim ex quo subaudi conclusio constaret. Contingit non esse in subiecto subaudi, cui inseparabiliter inest. Nam (vt inquit) de tali subiecto dico quod est inseparabiliter subiecto existens: & contingit illi non inesse. Et ita conclusio quae ex illo constaret, nequaquam necessaria erit: nec ex necessarijs demonstrabilis. Sed dubitares, nā si accidens huiusmodi inseparabiliter subiecto inest: semper inest. Quod semper inest: non potest non inesse: quod non potest non inesse: necessario inest. Quare si inseparabiliter inest: necessario inest. Et ita talis conclusio cum sit necessaria: erit demonstrabilis. Philoponus dicit: quod licet haec accidentia re ab eorum subiectis substantijs separari non possint: intentione ac intellectus separari possunt: quoniam & coruus, & ethiops potest albus intelligi: eorum substantia non laesa: sed permanente. Et hoc ideo, quia non determinat & vni naturae inest. Nā nigredo potest & coruis: & equis indifferenter inesse. Et aliter respondet Philopo. & inquit. Et si ethiopi & coruo in separabiliter nigredo insit: attamen alij inesse & abesse separabiliter nigredo insit: attamen alij inesse & abesse per naturam apta est: & qui horum natura contingens est & non per se rebus existens, demonstratio talium non est: quoniam non est possibile demonstrare ex necessitate, & per se predicatum accens inesse subiecto substantiae. Vnde Them. innuit duplicia esse accidentia. Alia quidem separabilia. Alia vero inseparabilia. Et inseparabilia alia asserit subiectis per se inesse: quaeque secundum eorum naturam subiectum determinatum sibi limitant: vt risibile hominem, & nihil aliud, & rudibile asinum: & nullum alium. Alia autem per accens: quae licet aliquibus insint inseparabiliter, non tamen secundum ipsorum accidentium naturam illis insunt: nec omnibus quibus insunt necessario insunt. Sed potius secundum naturam eorum: quibus insunt: inesse necessario videtur. Quaequam fortasse quispiam dubitabit cuius nam gratia de his haec interrogare oportet, si non necesse est conclusionem esse. Nihil enim refert si quispiam quauis interrogat, dicat deinde conclusionem. Et tamen ambiget utique, quis fortasse. Cuius causa haec oportet interrogare de his, si non necesse est conclusionem esse. Nihil enim differt si quis interrogatus contingentia, postea dicat conclusionem.

Philopo. Dubo

K

Solutio Philopo.

Alia foto. Philopo.

L

Com. 77.

M

numquam consensu dato: conclusio erit necessaria. Ergo frustra interrogatio fit. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, quod interrogatio dialectica: fit proprie de probabilibus. Probabile autem est aliquid necessarium: aliquid contingens, aliquid quando verum, aliquid falsum. Multa enim falsa veris: & multa contingentia necessarijs probabiliora sunt: vt dicitur in topicis. Ideo interrogatio fieri potest & de contingētibus: & de necessarijs: & de alijs, modo sint probabilia. Propterea vis rationis Aristotelis est, quod si ex contingētibus non concluditur necessaria conclusio: frustra de contingētibus fieret interrogatio dialectica. Philoponus vero aliter textum inducit, dicit enim quoniam dixit accensum non esse demonstrationem: nec vt ex quibus: nec vt de quibus: cum accidentia contingentia sunt: quaerit si non contingit accidentium demonstrationem fieri. Propterea quia ex his: quae aliter se habere possunt: non ex necessitate sequitur conclusio. Cur producimus propositiones ab accidentibus, & syllogizamus: & asserimus ex talibus propositionibus necessario conclusiones sequi, cum sit ostensum ex non necessarijs non sequi necessarium. Et tunc Philoponus interrogare pro producere intellexit. quod dicitur, cum ex accidentibus: quae eadem contingētibus sunt non sequatur necessaria conclusio. Cur haec. I. propositiones oportet interrogare: hoc est producere de his: hoc est ex his contingētibus: vt necessarias conclusiones inferamus. Melius autem expositum est: vt diximus. Nā subscribens inquit. Nihil enim differt si quis contingentia interrogatus: postea dicat conclusionem: quoniam quauis parte consensu dato, nunquam necessaria dabitur conclusio: & hoc si ex non necessarijs necessarium non deducatur. Nam cuius consensus contingens est. Ecce quo modo per interrogare non producere intellexit: sed interrogare, vt verbum iacet. Haec de dubio.

Philopo. Dubo

K

Solutio Philopo.

Alia foto. Philopo.

L

Com. 77.

M

do: ad accipiendum respondentis consensum: Aliquod ad intelligendum terminos, vt ex illis propter intelligatur. Primo modo fit in Dialecticis: non autem in demonstratiuis: nā propositiones demonstratiuae sunt (vt Themistius inquit) suapte naturae verae: & necessariae, ac per se concessae. Scido modo fieri potest in omnibus, nā demonstrationum propositiones sunt principia. Principia uero intelliguntur ex terminorum intellectu, & sic fieri potest in ipsis interrogatio: vt termini intelligantur quibus intellectis etiam principia intelliguntur.

Philopo. Dubo

K

Solutio Philopo.

Alia foto. Philopo.

L

Com. 77.

M

mathematicis, sed oportet vt demonstratur ex his propositionibus mathematicis, quae contracta sunt ad geometriam genus. Propterea dixit quae per se sunt esse necessaria circa vnumquodque genus, & quatenus tale, cuius & quales est Theorema, quod ex illis demonstratur.

Philopo. Dubo

K

Solutio Philopo.

Alia foto. Philopo.

L

Com. 77.

M

E

F

G

H

Supra com. 21.

Com. 82.

Verborum explicatio.

I dicta sunt: sequi primū inesse medio per se: & mediū per se tertio. Tu vero nō eodem mō per se, semp intelligas, vt su perius pulchre est dilucidatū. Ex his quæ dicta sunt: patet primo qd nullū causatū facit scire cām p se, qm oē causatū est accidēs suæ causæ, mō per id qd est accidens: nihil p se scitur. Accidit qd scire per se, & scire propter quid idem est. Dixit, n. Aristo, superius qd scire per accidens est scire sophisticō modo: asserens per se scire & ppter quid scire idē esse. Præterea Scdm The. & Philoponū scire p se: & scire ppter quid, & scire simpliciter idē est. Auerr. nō asserit scire simpliciter esse quoties p mediū scimus: qd est nobis: & naturæ notū, vt in Mathematicis. Scire vero pp quid: est scire per cām, quæ est nota naturæ: nobis vero inuēta ex effectu: qui per ipsam demonstratur. Sed que res vtrū aliquod accidens possit esse necessariū. Themistius & Philoponus superius non semel dixerunt aliquod accidens posse esse & necessariū: sempiternum: non tamē simpliciter necessariū, aut simpliciter sempiternū, Sed secundū qd vt candidū accidens est necessariū ad hoc: vtputa ad cygnū: niuē. & id genus, non aut simpliciter ad omnia. Præterea. Albū ad niuē est sempiternū: non tamē ad omnia, cū sit parietī cōtingens. Sed tunc dubitant an oē accidēs ppter subiectū habeat? Hoc est vtrum aliquod accidēs possit esse propriū vni subiecto: & cōe alteri subiecto. Recētiōres de Auer. decreto affirmant omne accidēs esse propriū alicui, veluti albū, parietī quidem cōe est: Diaphano autē terminato propriū est. Cui opinioni id cōsonum esse videtur, quod Aristo, in physicis asserit, qd omne per accidens ad per se reducatur. Præterea, omne accidens quod per se cām in subiecto habet: est illi propriū, At nullū est accidēs, quin habeat propriā causam in subiecto. Alj tenēt oppositū: asserunt enim accidentia alia esse per se, quæ propria esse affirmant. Alia per accidens: quæ cōmuniā, & quidē pluribus rōnibus: Prima quidē: quoniam contingens respectu vnius nō potest esse necessariū respectu alterius: vt secūdo physicæ auscultationis inquit Auer. P Secūda vero: qm hoc cōcesso: semper ad ali cuius accidentis corruptionem, aliqua substantia corrum peretur. Cuius contrariū videtur asserere Aris. eo libello, quē de longitudine, & breuitate vitæ inscripsit. Præterea, & tertia rōne idē probant, qd nullū oppositū de suo opposito p̄dicabitur. Accidēs autē per accidens est oppositū accidenti per se, igitur nō p̄t respectu alicuius esse per se. Quarta deniq; ratione, quoniam omne accidēs p̄priū esse per se: omne per se est simpliciter necessariū (vt Themistio placet) & sic omne accidēs per accidēs esset simpliciter necessariū. Animaduerte pro dilucidatione, qd res & cā sic combinantur: nā aliqua est res necessaria, & cā cōtingens: vt celestis calor res quidē necessaria est, animalitū autē & stirpitū: causa per accidēs. Aliqua est res necessaria: & cā necessaria, vt celestis densitudo res quidem necessaria est, causa etiā celestis lucis. Aliqua est contingēs, & cā contingens: vt cursus, qui res contingens est: & sanitatis causa contingens. Aliqua vero contingēs, & cā necessaria: vt distēperantia humorū res quidē cōtingēs est, mortis vero causa necessaria. Præterea Animaduerte qd subiectū aliquādo apud Philosophos pro materia, cui accidēs inhæret, accipit. Et sic substantia accidentiū subiectum dicitur. Aliquādo p causa, & hoc pacto phāstama Auer. 3. lib. de anima subiectū intellectiōnis vocat: nam phantasma cā est intellectiōnis. Tunc dicendū has opiniones

concordando: qd non sit aliquod subiectū in rerū natura, qn habeat p̄priū subm, accipiēdo subiectū p cā: quæ sit illius necessaria cā aliquo mō dictorū. Et sic fortasse primi intellexerūt. At si subiectū intelligat p materia: cui accidēs inhæret. Sic nō omne accidēs propriū subiectū habet: vt rationes concludunt. Et sic fortasse secūdi intellexerūt: tu vero si melius habes melius dicas. Non igitur fieri potest ut ex alio genere quisquā in aliud transiens quicquā demonstrat, veluti conclusionem geometricā, arithmetica demonstratione. Non igitur est ex alio genere transeuntem, demonstrare, utputa geometricum, arithmetica. Iuniores asserūt nūc Aris. velle demonstrare: qd demonstratio non ex extraneis, sed ex proprijs constet. Philoponus vero sic textū introducit: qd cū Aris. demonstrasset qd demonstratio & necessaria sit: & ex necessarijs, & qd sola qd per se sunt, necessaria sint, nūc corollaritū cōcludit. Et corollaritū secūdū eū est hoc: qd non contingit demonstratio nes, quæ alteri cupiā sciētiae conueniunt: conuenire in alia, hoc est (vt exponit) qd nō possibile est demonstratione: qd demonstrauimus geometricum aliquod theorema: ea ipsa Arithmetiā demonstrare. Clarius autem corollarium est hoc: quod non sit possibile vt cōclusio sit vnius gn̄is: & propositiones alterius: vtputa cōclusio sit geometrica & propositiones, ex quibus demonstratio constat: que illam demonstrat: sint arithmetica. Et hoc inquit. Non igitur est ex alio genere transeuntem: demonstrare: vtputa geometricū. Theorema arithmetica a demonstratione. Vnde vero corollaritū istud inferatur, Placet Themistio qd hoc inferatur ex proximo dicto, hoc modo: si necesse est medium infimo: & primum medio per se inesse: Manifestū est demonstrationes de genere vno in aliud migrare aut conferri non posse. Verbi causa: vt geometricæ propositiones arithmeticis conclusionibus congruant. Philoponus deducit & ex eo qd demonstratio sit necessaria ex necessarijs, & ex eo qd sola ea quæ per se sunt: sint necessaria ad genus contracta. Ex his enim concludit non posse cōclusionē esse in vno genere: & propositiones in alio. Quo vero ad verba attinet, verbum transeuntem in antiquis translationibus legitur descendente: græce tamen Metananta legitur: hoc est transeuntem, Nam descendere est a superiore, quod Aristo. concedit: Ideo melius transeuntem legendum est. Tria nāq; sunt quæ in demonstrationibus insunt. Vnum id qd demonstratur inesse. Hoc autem est id alicui per se generi competit. Aliud dignitates, dignitates autem ea sunt, ex quibus fit demonstratio. Tertium est genus ipsum subiectum, cuius affectus accidentiaq; per se demonstratio patefacit. Tria enim sunt in demonstrationibus, Vnum quidem, quæ demonstratur conclusio. Hoc autem est, quod inest alicui generi per se. Vnum autem, dignitates. Dignitates autem sunt, ex quibus est demonstratio. Tertium autem genus, subiectum, cuius passiones, & per se accidentia ostendit demonstratio. Cum dedisset corollarium: nunc vult illud altius: ac facilius delucidare, & vt hoc faciat: prius diuisionē fecit (vt Philoponus inquit) eorum, quæ in demonstrationibus assumuntur: quam quidem diuisionē ab initio fecit eo textu, qui est. Dupliciter autem necessarium est præcognoscere. Verum Recētiōres asserunt Aristo. facere hanc diuisionem, quod tria sint in demonstrationibus, conclusio videlicet dignitates, & subiectum, Quæ diuisio satis videtur

NA
Cōclat
prime
nōnis
secunda
Text. 2
Com. 83
In. cōclat
Aris. cōclat
Iuniores
Introdu
cōclat
Vn inf
tur cor
text.
Them.
P
Philop
Verbo
expōit
Com. 8
Sup. 10
Quæ
res
diuision
Quæ
uūo.

detur verbis Aristo. cōsonare. Nō tñ reuera cōsonat, qm conclusio nō est demonstratiōnis pars: sed aliud quidpiā eueniens de necessitate. Præterea Themistius & Philoponus aliter diuisionem: quam Aris. præmittit, intelligūt. Et asserunt tria esse quæ in demonstrationibus assumuntur: & ea: ex quibus demonstratur conclusio: quæ græce Axiomata dicuntur, latine Dignitates. Et conclusiōnis subiectus terminus. & eiusdem quæsitus de subiecto prædicatus. Vnde Aris. inquit. Tria, n. sunt, quæ in demonstratiōnis Assumuntur: Vnū quidē, quæ demonstratur: cōclusio: hoc est prædicatus in conclusiōne terminus: quem demonstratio aut in esse subiecto, aut non in esse ostendit. Exponit autē cui hic prædicatus terminus inest, & dicit, Hoc autē est: quod inest alicui generi per se, idem hic prædicatus terminus est: qui inest alicui subiecto alicuius conclusionis per se. Sumpit, n. genus: p subiecto cōclusionis (vt Philoponus exponit) vt etiā multis in locis dicere cōsueuit Aris. Appellauit autē Philoponus textu illo) Dupliciter autē necessarium est p̄cognoscere) p̄dicatū cōclōnis: quæ sit: hic vero Aris. quæ demonstrat, cōclōnē vocauit. Deinde exponit secūdū & inquit. Vnū autē dignitates hoc est secūdū eorū: quæ in demonstratiōnis assumunt, sunt dignitas, quas exponit: & inquit. Dignitates autē sunt: propositiones: ex quibus est demonstratio. Exponit vero & tertium, & inquit. Tertium autē genus subiectū hoc est subiectus in cōclusionē terminus, quod Philoponus textu quo supra: appellauit datū, concessum, cuius (vt inquit) passiones, & per se accidentia ostendit demonstratio. dicit passiones, & per se accidentia: vt alterū alterius sit expositiū. q. d. cuius passiones: hoc est per se accidentia ostendit demonstratio. Sic igitur vult tria esse: qd assumuntur in demonstratiōnis subiectū & subiectū cōclōnis: & dignitates, vel sub alijs verbis concessum, & quæsitū: & principia, quæ in ipsa inuentione: Maiores propositiones sunt, sub quibus minores ex inuentione accipiuntur. In ipsa vero doctrina vel disciplina, quæ ab alio habetur: sunt prima principia: quæ possunt esse cōia pluribus sciētijs, & ppria vni demonstratiōni: vt dicemus. Tacuit autem mediū, qd pars est Axiomatū. Medium enim multiplicatū propositiones generat: ex quibus demonstratio est. Fieri igitur potest ut ea quidem, sint eadem e quibus fit demonstratio. At quarum genus diuersum est, ut arithmetice geometricæ que, in hisce fieri nequit ut ad ea quæ magnitudinibus accidunt accommodetur arithmetica demonstratio, nisi sint ipsæ magnitudines numeri. Hoc autem ut in quibusdam fieri potest, posterius explicabitur. Arithmetica uero demonstratio semper in se genus id habet, circa quod ipsa uersatur ceteraq; similiter. Ex quibus igitur demonstratio fit, contingit eadem esse. Quorū autem genus alterum est, sicut arithmetica & geometricæ, non est arithmetica demonstratiōnem accidentibus conuenire, quæ in magnitudinibus sunt. Nisi magnitudines numeri sint. Hoc autem quo modo contingat in quibusdam. Posterius dicitur. Arithmetica uero demonstratio semper habet genus circa quod demonstratio fit, & alia similiter. Verbum igitur (vt Philoponus sentit) Aduersatiue legendum est: hoc modo, vt velit Aris. ponere differentiā inter ea tria: quæ in demonstratiōnis assumuntur quatenus Axiomata cōia esse possunt diuersis sciētijs: subiectū & p̄dicatū non, Sed cuiq; sciētiae propria. Vnde inq. Sed ex quibus demonstratio fit: cōtingit eadē esse: hoc est. Axiomata: quæ maiores propositiones sunt in syllogismis. Nā

hoc Axioma, quæ eidē sunt q̄lia: & inter se sunt æqualia geometriæ, & arithmeticæ cōe est Exponit deinde qd subiecta & prædicata nō possunt esse eadē: & dicit. Quorū autē genus, s. subiectū est alterū: hoc est, quarū autē sciētiarū subiectū est diuersum: In his subaudi non contingit eidē p̄positionibus minoribus inq; vti (vt Philoponus exponit) Sicut Arithmeticæ: & geometricæ: quatenus arithmeticæ numeri geometriæ magnitudines subiecta sunt: Et ppter hanc inquit differentiā subiectorū nō est arithmetica demonstratiōne accidentibus cōuenire: quæ in magnitudinibus sunt. Nisi magnitudines numeri sint (vt Pythagorici dixerūt) qd falsum ē. Cām asserit Philoponus quoniam diuersis existētibus subiectis generibus: nec p̄dicatum accidens idē est: non enim possibile est idem prædicatum accidens de vnoquoq; diuersorū generū vti & per se p̄dicari vt prius dixit. Sed qm in sciētijs subalternis hoc fieri p̄t, ideo dicit: Hoc autē q̄to cōtingat in quibusdā, posterius dicitur. Qm in subalternis sciētijs p̄t demonstratio altioris sciētiae conuenire accidentibus inferioris sciētiae. Deinde (vt sentit Philoponus) cām assignat eius, quod dixerat. Dixerat enim qd non contingat eas: quæ in alia sciētia assumptæ sunt minores propositiones: In alia conuenire: nūc hoc cōprobat (vt Philoponus inq) & legendū est autē aduersatiue: sed causaliter: hoc pacto, nam sciētia arithmetica semper habet genus propriū: circa qd demonstratio fit: & alia sciētiae similiter habet genus propriū: circa quod versantur oēs demonstratiōnes. Ergo propositiones minores non possunt esse cōes vtriusq; sciētij: nisi illæ subalternæ essent. Abiunctis enim & penitus diuersis nequaquā communes esse possunt, Et accepit semper pro vniuersaliter. Vniuersaliter, n. in omni arithmetica demonstratione idem genus assumitur. Ex his ratio p̄t hoc pacto cōponi. Subiecta & p̄dicata propria sunt. Demonstratio constat ex subiecto & prædicato. Igitur demonstratio est ex p̄prijs. P̄t tñ secūdū qd ex cōibus consistere de genere in genus. Animaduertendū secūdū Philoponū: qd diuersæ sciētiae genere: & omnino abiunctæ: vt sunt geometria: & arithmetica vt possunt eidē p̄positionibus, s. maioribus, vt est illa quæ eidem sunt æqualia, inter se sunt æqualia. Eidē vero p̄positionibus minoribus nequaquā. Cuius causa est, quoniam subiecta sunt diuersa, & accidentia prædicata diuersa. Et sic minores non possunt eadē esse vtriusq; nisi sciētiae subalternæ essent, Vt posterius dicemus. Et tunc legēdus est textus hoc modo. Ex quibus autem demonstratio fit, s. maiores propositiones, contingit eadem esse & communia diuersis generibus sciētiae. Et licet maiores possunt esse eadē: quorū tamen, hoc est quarum tamen sciētiarum subiectum commune est alterum: minores nō possunt esse eadē & communes, sicut dicemus: nisi essent subalternæ. quarū diuersarū sciētiarū maiores eadē eē p̄t, minores vero: minime. Quare si transire migrareq; debeat demonstratio, aut idem genus simpliciter, aut aliqua ex parte, necesse est esse. Quare aut simpliciter necesse est idem esse genus, aut aliquo modo. Si debeat demonstratio descendere. Cū cōpleuit rōnē: per quā corollaritū pbauit: nunc ostēdit: q̄to licet descendere de genere in genus, & deducit, qd hic dicit: ex dictis, Et propterea vtitur verbo quare, & inquit. Quare (si debeat demonstratio descendere) ita vt eidē demonstratiōnis in diuersis sciētijs vtamur: ne

E
F
G
Sylls text.
Notabile.
H
Descendere
Migrare.
Com. 86.
e iij

esse est idem esse genus earū sciētiarū aut simpliciter: Vt puta in eadē scientia: vt in geometria: vbi (vt Philoponus inquit) semper priora Theoremata sunt principia, & propositiones posteriorum. Quod. n. in priore Theoremate demonstratum est, id ad demonstrationem posterioris assumptū ē: & ita in omnibus. Aut aliquo mō, hoc est: aut necesse est vt genus earū idē sit aliquo mō, veluti ē in subalternis sciētīs, q̄ sunt eiūsdē generis non simplr sed aliquo mō, quatenus genus vnus sub genere alterius cōtinetur: patet igitur quo modo licet descendere.

Aliter vero patet fieri non posse. Quare aut simpliciter necesse est genus idē esse, aut sic, si debet demonstratio descendere, aliter autem impossibile esse manifestum est. Ex eodem. n. genere. ipsa extrema & media necesse est esse. Nam si non sint per se accidentia erunt profecto.

Aliter vero quoniam impossibile manifestum est, ex eodem enim genere, necesse est vltima, & media esse. Si. n. non sunt per se, accidentia sunt.

Nūc ostendit q̄ impossibile sit secundū aliū modū demōnes migrare ab alijs in alias sciētias: quasi rediēs ad id: qd̄ prius dixerat: dixit. n. q̄ non possunt ppōnes esse vnus sciētiae: & cōclōnes alterius: vt geometriæ ppōnes: Arithmeticæ: vero cōclōnes, nisi (vt dictū est) sciētiae sint aliquo mō eiūsdē generis hoc est subalternæ. Probat aut hoc: vt Philoponus pulchre exponit: terminis in demōne tribus assumptis: duobus quidē extremis, Vno autē medio. At hos oēs necesse est assumi ex eodē genere, vt puta, in arithmetica quidē ex numeris: In geometria vero ex magnitudinibus, & in alijs eodē mō. Assumptū ē est, q̄ p se oportet & extremos terminos adinuicē pdicari: & mediū, huic quidē subijci, de illo at pdicari quare si nō ex eodē genere assumpta hæc fuerint, nō erunt per se adinuicē: sed per accidens. Non enim extremitas maior de medio: nec mediū de minore p se prædicabitur: Sed extraneæ. atq̄ per accidens. Vnde inquit. Aliter vero, q̄ impossibile sit: Manifestū est: hoc est. Impossibile est secundū aliū modū demōnes migrare ab alijs, in alias sciētias: sed solū: (vt dictū est) quādo sunt subalternæ. Probat & inqt. Ex eodē enim genere necesse est vltima, & media esse. Non. n. possunt extrema esse de genere magnitudinū, Media vero de genere numerorū: alioquin non per se maior extremitas de medio: nec mediū de minori extremitate per se pdicaretur. Hoc destruit, & inquit. Si. n. non per se subaudi inuicē prædicatur essent subaudi inuicē accidētia, qm̄ de medio maior: & de minori mediū p accidēs pdicaretur: & sic demōstrationes non ex his: quæ per se sunt: fierēt, Sed ex his: quæ sunt per accidens: Cōtra ea: quæ diximus. Quare impossibile: vt migratio fiat de vna scientia in alteram penitus ac simpliciter diuersam.

Quocirca fieri non potest, quo geometria contrariorum unam scientiam esse, uel duos cubos cubum esse demonstrat: aut alia quæ uis scientia, id quod ad aliam pertinet, nisi in hisce quæ sic inter sese habent ut altera sub altera collocetur, quo pacto ad arithmetica musica, ad geometriam perspectiua se habet. Propter hoc geometriæ non est demonstrare q̄ contrariorum una sit scientia. Sed neq̄ q̄ duo cubi sit vnus cubus, neq̄ alterius scientiæ quod alterius est, Sed aut quæcunq̄ sic se habent adinuicem, ut q̄ alterum sit sub altero, ut perspectiua ad geometriam, & musica ad arithmeticam.

In specie quasi exemplo exponit quod dixerat, & inqt. Propter hoc geometriæ non est demonstrare q̄ contra

riorū vna sit scientia. Demōstrare. n. q̄ cōtrariorū vna sit scientia: non est proprium geometriæ: qm̄ nō ex subiectis geometriæ assumpti sunt termini. Potius at (vt Philoponus inquit). Dialecticæ est illud demonstrare, quæ quidē primā inuitans philosophiā: omnia demōstrare tētaritā quā omnia ipsi subiecta sint. Est. n. dialectica de cōibus q̄ busdā omnibus sciētīs. Assignat secundū exemplū, & inquit, Sed neq̄ q̄ duo cubi sit vnus cubus geometriæ, videlicet est demōstrare: sed potius stereometriæ. Nam geometria quidē circa superficies speculationē habet. Stereometria vero circa solida ac corpora. Cubus. n. subiectū ē stereometriæ. Quo vero ad verba attinet, cum dicit: q̄ duo cubi sit vnus cubus: intelligit cubū duplare, & iterū remanere cubi figurā: vt Philoponus exponit. Vñ autē per hoc (vt Philoponus exponit) Diuulgatam obscure loqui historiā. Delijs. n. peste laborantibus Oracula respōdit Apollo: liberari a peste, si altare duplabūt cubicā habens figurā: Illi vero erexerunt: addētes priori altari: altare cubū æqualem: Sed duorū cuborū cōpō cubi figuram alterauit. Facta enim ē pro cubo trabs: Peste vero nō cessante: responsū dedit deus. Ipsos nō fecisse quod imperatū fuit: Nā ipse quidē præcepit duplare cubū hoc est altare emoliri cubicū prioris duplū: Illi vero cubū supra cubū posuere. Venēit igitur ad Platonē quærētes metho dū: quo pacto vtiq̄ cubū duplatū essent: illi vero ad eos inquit. Vñ. n. vobis pbro dare deus: Vt pte negligētibus geometriā. Duplatio. n. cubi inuenietur inquit si duarū restarū linearū duæ mediæ pportiones inuenient. Et hoc pblema discipulū proposuit, qui quidē de hoc scripserunt vnusquisq̄ pro viribus, quorū nec quicq̄ hucusq̄ saluatur. Nō. n. geometra de hoc notauit, Sed stereometra, qd̄ quō demōstratur, Philoponus longo sermone exponit: nobis at illud sit satis, q̄ huius demō stereometrica: est nō at geometrica. Demū amplificat qd̄ dixit, & inquit. Neq̄ alterius sciētiae est demōstrare quod est alterius: Sed aut solū hoc facere pnt subalternæ: quæcunq̄ sic se habēt adinuicē: vt q̄ alterū sit subalterū, vt perspectiua ad geometriā, & musica ad arithmeticā. Vbi animaduersione dignū erit requiri ad sciētiarū subalternationē. primo quidē q̄ subm sit sub subto: Et hoc pacto geometria arithmetica nō subijcitur: qm̄ altera de nūero altera de magnitudine agit. 2. loco q̄ subm inferioris superaddat subiecto superioris differentia accidentalē, hac rōne sciētia, q̄ ē de specie sciētiae quæ de genere est nō subalternatur tertio deniq̄ q̄ conclusiones sciētiae superioris sint principia conclusionū sciētiae inferioris. Et hac ratione nec physica: nec mathematica subalternatur metaphysicæ.

Neq̄ si quid lineis inest, non ut lineæ sunt pro priorumq̄ ratio ne principiorum geometria demonstrat. Veluti si pulcherrima lineæ sit linea recta, aut si sese habet ad circūferentiam contrario modo. Non. n. hæc ratione proprii generis ipsarum, sed cuiusdam communis competunt.

Neq̄ si aliquid inest lineis non secundum q̄ lineæ sunt, neq̄ in quantum ex proprijs principijs. Vt si pulcherrima linearum recta est, aut si contrario modo se habet circulari. Non enim secundū q̄ proprium ipsarum genus est. Sed in quantum cōmune quoddā est. Sed quæreret fortasse utrū omnia quæ lineis insunt: geometriæ sit demōstrare. Rñdet q̄ nō, qm̄ nō ea demōstrat q̄ lineis insunt p accidēs: & nō in quantum lineæ sunt. Vñ inquit. Neq̄ si aliquid inest lineis nō secundū q̄ lineæ sunt, neq̄ in quantum ex proprijs principijs linearū fluuit, est subaudi geometriæ

metræ demōstrare. Vt si pulcherrima linearū recta est, hoc nō ē geometriæ demōstrare. Quā pulchritudo nō q̄tenus linea est, inest, multis ēt alijs inest. Quo vero ad verba attinet. Dixit rectā esse pulcherrimā, cū circularis pulchrior sit: qm̄ similis ē, & q̄libet pars ipsius circularis cuiuslibet parti correspondet, & ita dixit rectā esse pulcherrimā p modū q̄siti, non p modū determinationis. Tangit scdm̄ & inqt. Aut si cōtrario mō se hēt circulari hoc est nec geometriæ est demōstrare q̄ linea recta sit cōtraria circulari. Non. n. secū dū q̄ ppriū ipsarū genus est. l. lineæ: hoc est, non. n. lineis scdm̄ lineæ sunt. Inest cōtrarietas, aut pulchritudo. Sed in est lineis. In quantum illis cōe quoddā est. Nā alijs ēt multis hæc insunt. Quare geometria sciētia nō considerabit talia: non. n. sunt ppria: neq̄ prima subiecti gnis. Ea. n. insunt lineis p quandā rōnē cōem alijs multis. Quærūt q̄ scientia demōstrat illas, linea recta est pulcherrima: & linea recta, & circularis sunt cōtrariæ. Recēiores dicit primā a metaphysico demōstrari hoc pacto: quod mundū mēsurat, est pulcherrimū. Linea recta mēsurat mundū. Ergo linea recta est pulcherrima. Cōstat autē hæc demōstratio esse metaphysicā. Secundā vero pbat physicus & metaphysicus. Metaphysicus quidē hoc mō: Discrepan ab extremis: & æquū cū extremis sunt contraria. Recta linea est æqua cū extremis: & circularis discrepat ab extremis. Ergo recta & circularis sunt cōtrariæ. Physicus vero sic, lineæ supra quas motus cōtrarij sūt: sunt cōtrariæ. Linea recta: & linea circularis sunt lineæ supra q̄s cōtrarij motus sunt. Ergo sunt cōtrariæ: Ego vero dicerē oēs has rōnes esse p babiles: & oēs p̄tinere ad physicū: potius q̄ ad metaphysicū. Prima. n. pertinet ad physicū: quia de mundo: & mū di mensura ad physicū pertinet. Secunda etiā, quia physicus considerat extrema & media, vt primo de generatione patet. Tertia etiā, quia motus: Physicus cōsiderat. Secūdo dicerē q̄ Arist. (vt Philoponus inquit) non dicit rectā esse pulchriorē circulari. Sed id: quod dixit, pblematice: atq̄ exemplariter dixit. Secundo quærūt. Vtrū metaphysica, & dialectica possint descendere in scientias speciales: vt in physicam & mathematicā. Recēntiores dicūt duo: quorū primū est: q̄ metaphysica bene pōt in illas descendere. Secundū vero est: q̄ dialectica nō possit. Primū probant. Primo quidē q̄ subto metaphysicæ subiecta omnīū sciētiarū subijciunt. Secūdo loco quia metaphysica regulat omnes alias sciētias, vt progymio metaphysicæ dicit Aristot. Tertio loco: qm̄ metaphysica probat principia sciētiae naturalis contra Parmenidē: & Melissum. Postremo Alacen libro secūdo suæ perspectiuae: probat omne totū maius esse sua parte rōne metaphysica. Secundū vero probat, quia subiectū dialecticæ est syllogismus: sub quo cæterarū sciētiarū subiecta nō continentur. Sed hæc nō vidētur bene dicta. Quā vel loquuntur. de descēsu subalternatiuo, quo subalternans in subalternatā scientiam descendit. Vel de descēsu disputatiuo, quo scientia cōis in speciales scientias descēdit. Primo modo quidē, falsum est quod dicitur. Nā nulla scientia genere ab alijs diuersa, in illas descēdit. At metaphysica genere differt a cæteris: vt. 6. metaphysice dicit, igitur in illas non descendit. Secundo etiā mō falsum est, qm̄ etiā dialectica viam habet disputandi contra negantes principia omnium scientiarum: vt dicit primo topicorum libro. Quare dicendū est descēsu disputatiuo, tam dialecticam: q̄ metaphysicā descendere posse in omnes. Sunt enim scientiæ cōmunes

N

Verborū expolitiō

Historia de appolō hura.

Ad sciētiam subalternationē tria requiruntur

P

Ad sciētiam subalternationē tria requiruntur

Q

Com. 99

Com. 99

Com. 99

A

B

C

P

Q

D

Com. 99

Com. 99

Com. 99

Com. 99

metaphysica quæ q̄a eius subiectū de oibus pdicat. Dialectica vero, q̄a eius lūhm omnibus applicari potest. Pateat autem si propositiones sint uniuersales ex quibus fit ratiocinatio, necessario conclusionem quoq̄, perpetuam esse demonstrationis talis, & demonstrationis omnino. Manifestum autem est, et sint propositiones uniuersales. ex quibus est syllogismus, q̄ necesse est & conclusionem perpetuam esse huiusmodi demonstrationis. & simpliciter, ut est dicere, demōstrationis. Philoponus asserit Arist. velle ex his: q̄ dixit demonstrare q̄ nullius corruptibilitū contingat demōstrationē esse. Demonstrat aut hoc p tate Enthymemata: demōstrationes sunt ex his: quæ p se, & ex his quæ necessario insunt. Ergo nō posse est aliquod corruptibilitū demonstrare. Nā (vt Philoponus subaudit) corruptibilia nō sunt ex his: q̄ ex necessitate insunt. Sed ex his: quæ quandoq̄ quidē insunt: quandoq̄ vero minime. Vnde inquit. Manifestum autē est: & si sint propositiones vlēs hoc est necessariæ per se: & vlēs, ex quibus est syllogismus hoc est demōstratio: q̄ necesse est & conclusionem perpetuam esse: talis demonstrationis subaudi, quæ est ex vlibus per se & necessarijs propositionibus. Et ne quis dicat solū conclusionē necessariā esse eius demonstrationis: quæ est ex uniuersalibus: subseribit: & simpliciter demonstrationis, vt est dicere: quasi dicat necesse est non solū demonstrationis quæ est ex uniuersalibus: conclusionem esse perpetuam: sed etiam simpliciter cuiuslibet demonstrationis vt est dicere. Est ergo Enthymema. Si propositiones demonstrationis sunt uniuersales: hoc est per se & necessariæ: & secundū q̄ ipse: cōclusio demonstrationis est perpetua. Sed propositiones demonstrationis sunt necessariæ per se: & secundum q̄ ipse: vt probatum est. Ergo conclusio demonstrationis est perpetua. Et sic a positione antecedentis ad positionem consequentis habetur intentum.

Non est igitur eorum quæ intereunt demonstratio, neq̄ scientia simpliciter, sed tanquā per accidens. Quia non est ipsius uniuersaliter, sed aliquo in tempore, & quodam etiam modo. atq̄ cū est, necesse est altera propositionem non uniuersalem esse, atq̄ caducam, quoniam & ipsa cōclusio talis cum illa est. Nō uniuersalem, quoniam quoddā non erit eorum, quæ subiecti subeūt rationē. Quare fieri nequit uniuersaliter ratio ratiō, sed hoc in tempore tantum. Non est ergo demonstratio corruptibilem, neq̄ scientia simpliciter. Sed sic est sicut secundum accidens, quoniam non uniuersalis ipsius est, sed aliquando & sic. Cum autem ita sit, necesse est alteram non uniuersalem esse propositionē, & corruptibilem. Corruptibilem quidē, quoniam & conclusio est. Non uniuersalē autē, quoniam hoc quidem erit, hoc autem non erit, in quibus est: quare non est syllogizare uniuersaliter, sed quoniam nunc est. Cū conclusit q̄ nullius corruptibilitū sit demō: & pōset quis quærere. Vtrum aliquo pacto rei corruptibilitū sit demonstratio. Ideo respōdens inquit. Non est ergo demonstratio corruptibilem: neq̄ scientia simpliciter. Et hoc fuit conclusum: tunc quasi respōdens ad id: quod quis quærere posset, inquit. Sed rei vel conclusionis corruptibilis sic est demonstratio: vel scientia simpliciter. Sicut secundum accidens, & sic cōclusionis corruptibilis demonstratio nō est per se. Sed solum per accidens. dixit nō est demonstratio, neq̄ scientia simpliciter. Vt alterū alterius sit expōsitū. Idē. n. est demō, & sciētia simpliciter

E

Tex. 21.

Com. 99. Expositio Philopo.

F

Enthymema text.

G

H

Ab. vlt.

Com. 99.

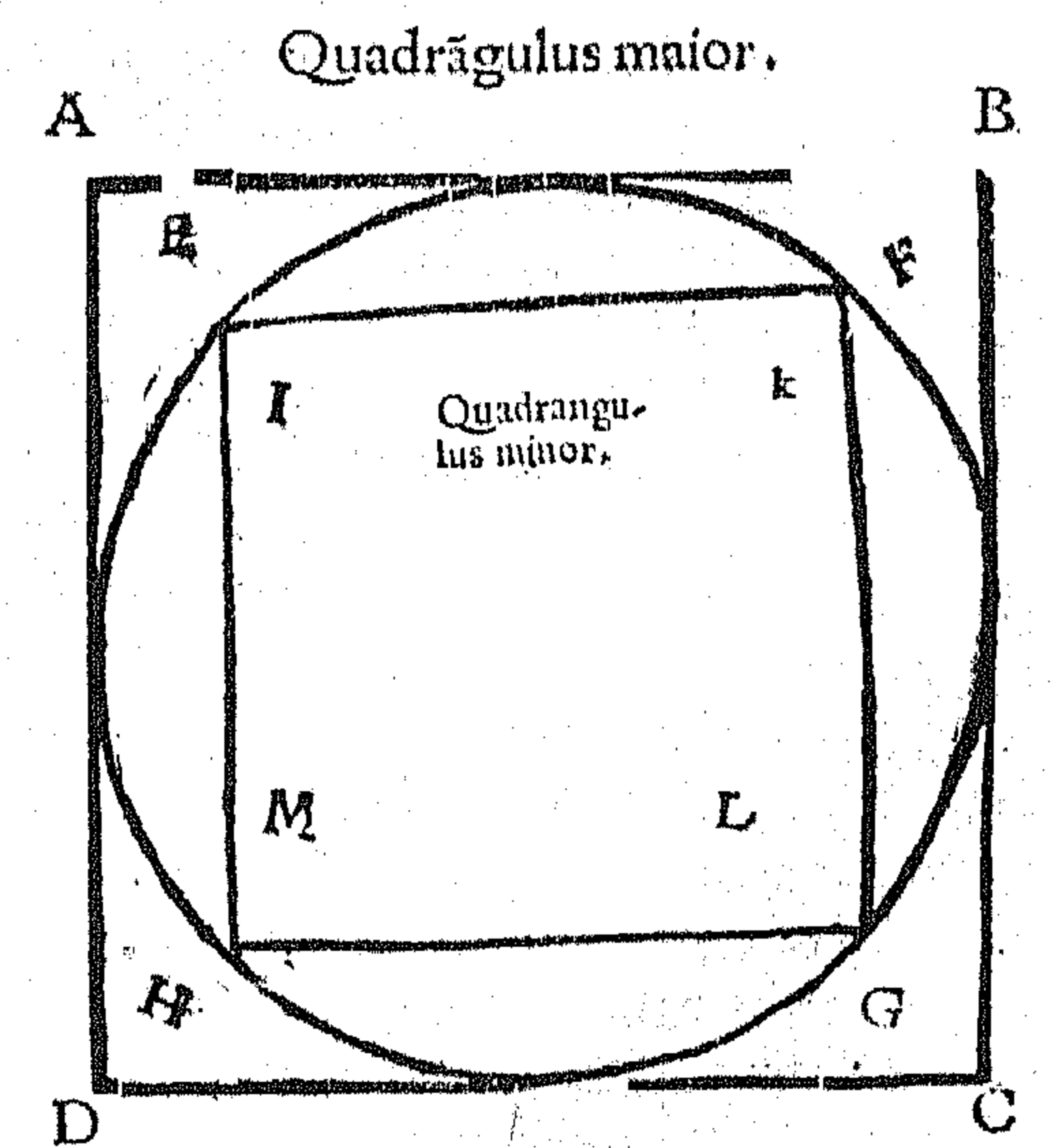
dixit hoc qm demō est via, sciētia vero est effectus de-
 mōstrationis. Amplius recte nō dixit p accns: sed velut p
 accns. (vt Philop. animaduertit) qm huius cōclōnis Socra-
 tes est animal: demō quidē nō erit, qm Socrates corru-
 ptibilis est: & sic nullo mō illius demō est, mō autē quod
 dā demōstratio est illius p accns, q̄tenus huius est demō
 oē animatū sensitūū, est animal: nā animatū sensitūū per
 se & primo est animal. Sed qm Socrates inter dū ē animal,
 & nō semp, mō quodā per accns est animal, & ita dixit
 velut p accns: q̄tenus mō quodā p accns est animal: est. n.
 p accidēs animal: q̄a nō primo mō vero quodā, q̄a non
 semper, sed interdū. Deinde probat hoc: hoc mō sit ita q̄
 demonstratio sit conclusionis corruptibilis per se: & pro-
 prie. Cū ita sit, necesse est alterā ppōnē, s. minōrē nō vlem
 esse ppōnē & corruptibilē, vt primo priorū declaratū ē.
 Ibi. n. dicitū est: q̄ cōclōne exntē particulari in prima figu-
 ra: minor sit particularis. Et si cōclusio sit corruptibilis, et
 minor erit talis. Exponit vtrūq; & inquit. Corruptibilē:
 quidē: qm & cōclō est subaudi corruptibilis, nō vlem autē
 qm subm cōclōnis hoc quidē erit, hoc autē nō erit. In qui-
 bus est, cū. n. subiectū particulariter accipitur. Aliqua eo-
 rū, de q̄bus p̄dicat: erunt, aliqua non erunt. Hinc concludit
 ex opposito oppositū: & inquit. Quare non est syllo-
 gizare vli. Sed qm nūc est: hoc est sed particulariter, dū
 illud est: non. n. Socrates est animal per accns semper: sed
 dū est. P̄ Est ergo vis rōnis. Si demō est cōclōnis corrupti-
 bilis: demō non erit ex minōre vniuersali: & incorrupti-
 bilis: vt deducitū est: & si demō non erit ex minōre vli: &
 incorruptibilis: demō nō erit syllogizans vli: sed qm nūc
 est: & ita demō non erit demō. P̄ Quo vero ad verba at-
 tinet. Animaduerte q̄ inuenit (vt Philop. inquit) duplex
 scriptura. Altera est: qm non vli ip̄s est. Altera: qm nō
 vli ip̄s est: & vtrāq; stare potest. Nā cū dixisset: demō-
 strationem esse corruptibilē sic secundū accns. Assignat
 cām, quare est corruptibilē sicut secundū accidēs, & nō se-
 cundū accidēs: & inquit. Quoniā non vli ip̄s rei cor-
 ruptibilis p̄dicatū ē: sed aliq̄n & sic. Socrates. n. animal nō
 vli est, sed aliq̄n & sic. Vtputa solū dum Socrates est. Ergo
 non semp per accns Socrates est animal: sed aliq̄n. Re-
 et ergo dicitū est, sicut secundū accns. Qm nec Socrates
 simpli secundū accidēs animal est: sed solū dum est. Vel ali-
 ter: dico demonstrationē esse rei corruptibilis sicut secundū
 accns: qm cōclusio ip̄s Socratis non vniuersalis est, sed
 aliquādo, & sic hoc est solum dū est. Et ita sicut secundū
 accidēs est animal, & non semper secundum accidens
 est animal. P̄ Animaduerte q̄ Socrates est animal
 per accidens, q̄a non primo, est enim animal: q̄a ratione q̄
 animatū sensitūū est animal est: est autē sicut per accidēs:
 qm non semper ratione qua animatū sensitūū est: ani-
 mal est, sed solum dū est. Quare demonstratio esse potest
 rerū corruptibilū sicut per accidens: qm non primo, ne-
 que semper. Qui enim demonstrat oē animatum sensitūū
 est animal: demonstrat: q̄ Socrates sit animal: non ta-
 men prima, neq; semper. Et ideo sicut per accidēs. P̄ Quare
 runt hic quo modo vniuersalia sint æterna, cum singula-
 ria in quibus sunt: sint corruptibilia. P̄ Linconiensis Gros-
 latesta asserit vniuersalia esse per accidens corruptibilia:
 quatenus esse habent & extra animam: & extra suas cau-
 sas. Sunt autem æterna vel quo habent esse in causis: vel
 quo habent esse intentionale, in intellectu nostro: vel di-
 uino. Sed quoniam res hæc logicam facultatem tran-

scendit. Ideo bona fronte omittatur.
 P̄ Similiter res sese habet & in diffinitionibus ip̄s: quippe cū
 diffinitio principium si demonstrationis, aut demonstratio posi-
 tione differens, aut quædam demonstrationis conclusio.
 P̄ Similiter autem se habet & de definitione, quoniam definitio ē
 aut principium demonstrationis, aut demonstratio positione dif-
 ferens, aut conclusio quædam demonstrationis.
 P̄ Cum declarasset q̄ demonstratio non sit corruptibilis:
 nūc via similitudinis: & quasi eadem ratione declarat q̄
 nec definitio sit corruptibilium, & sic probat (vt Philopo-
 nus exponit) vt corruptibilium nō est demonstratio, ita
 nec definitiones corruptibilū esse possunt. Et hoc propo-
 nit, & inquit. Similiter autem se habet, & de definitione:
 sicut se habuit & de demonstratione, probat ratione, &
 inqt. Qm omnis definitio est aut principium demonstra-
 tionis: aut demonstratio positione differens aut conclu-
 sio quædam demonstrationis. Ergo sicut demō nō est cor-
 ruptibilis. Ita nec definitio: quæ est vel demonstratio, vel
 demōstrationis principū: vel demōstrationis cōclō
 corruptibilis. P̄ Quo vero ad verba attinet. Quidā n̄ phi-
 losophiæ ignari per definitionē: quæ est demōnis cōclō:
 exposuerūt eā: quæ datur per quoduis genus causę: p̄ter
 eā, q̄ datur per finē. Per eā vero: quæ est demōnis prin-
 cipū: eā exposuerūt, q̄ datur per finē. Per eā autē: q̄ demō
 est: exposuerūt eā: quæ ex vtrāq; cōstat. P̄ Auer. autē libro
 de anima secūdo: per definitionē: quæ est demōstrationis
 cōclō intelligit eā: quæ est definitio passionis, q̄ querit.
 Hæc. n. q̄a cōcludit demōne p̄ter: demōstrationis cōclō di-
 cit. Per eā vero: q̄ est demōnis principū: intelligit eā: q̄
 subiecti definitio est: hæc. n. quia p̄t esse mediū, p̄ quod
 prima demōstrat demōstrationis principū dicitur. Per de-
 finitionē vero, q̄ ē demō: aggregatū ex vtrāq; intelligit.
 P̄ Verū Philoponus, & Themistius darius exposuerūt: &
 quidē ad mentē Aris. in libro de anima. Ibi enim dicitū est
 q̄ tres sunt sp̄s definitionis, nā alia quidem ex materia
 sunt, alia vero ex forma. Alia ex vtrōq; simul. Vtputa
 qui irā definit ex materia: dicit feruorē esse sanguinis
 circa cor. Ex forma vero, appetitū vindictæ. Ex vtrōq; si-
 mul: feruorē sanguinis circa cor p̄pter appetitū vindictę.
 Per definitionē ergo: quæ est demōnis principū: intel-
 lit eā, quæ ex forma est. Demonstrationes enim ex cau-
 sis causata syllogizant. Forma vero est causa materiæ, nā
 p̄pter talē formā: talis materia est. Vnde demōstratio erit
 hoc pacto. Ille appetit vlcisci: eius quæ appetit vlcisci, fer-
 uet sanguis circa cor: feruet igitur illius sanguis circa cor.
 Vbi patet definitionē: quæ est a forma: esse vt demonstra-
 tionis principū. Per definitionem vero: quæ est conclusio:
 intellexit definitionē, quæ est a materia. Hæc igitur in
 præcedenti demonstratione conclusa est. At per defini-
 tionem, quæ est demonstratio: intellexit definitionē quæ
 est ex vtrāq; simul: quæ sola positione differt: quoniam
 (vt Philoponus inquit). In definiendo quidem: a materia
 incipientes definimus in formam. Dicimus, n. iram esse fer-
 uorem sanguinis circa cor. ob appetitum vindictę. In de-
 monstratione vero viceversa vtimur. Incipimus. n. a for-
 ma & definimus in materiam. Alij vero positione differ-
 re asserunt: talis definitio non sit in aliqua trium figurarū
 syllogisticarum. At demonstratio est in aliqua figurarū.
 quare positione differt.
 P̄ Patet etiam demonstrationes atq; scientias eorum quæ sepe fiūt,
 vt lunæ defectiones & huiuscemodi rerū, quo quidem sunt tales.
 hoc

N
 O
 P
 Q
 D
 23
 24

hoc esse semper, quo uero nō sunt semper, hoc esse particulares.
 P̄ Eorum autem, quæ sepe sunt demonstrationes, et scientiæ sunt,
 ut lunæ defectus. Manifestum est, quoniam secundum q̄ huiusmo-
 di sunt semper sunt. In quantum autem, non semper, secundum par-
 tem sunt. Sicut autem defectus est similiter & in alijs.
 P̄ Philoponus & Themistius pariter volūt: q̄ Arist. remo-
 ueat dubiū. Nā cū dixisset corruptibiliū non esse demō-
 strationem quærit de his quæ sepe sunt: quæ nō conti-
 nuo. Sed tēporis interuallis discutiuntur. Vtputa de luna
 ri eclipsi. Si. n. vna quæq; eclipsi corruptibilis est, deficiēs
 n. luna rursus illuminatur, q̄to in his dicimus demōstratio
 nē esse. Respōdet ergo & inquit. P̄ Eorū at q̄ sepe sunt:
 demōnes & scientiæ sunt, vt ipsius defectus Lunæ. Ex-
 ponit autē quomō taliū sit scientiæ: & dicit. Manifestum ē,
 qm secundū q̄ hmōi sunt, hoc est secundū q̄ sunt vles: sciē-
 tiæ & demōstrationes sunt. Et vt sic sunt semper. Inquā-
 tū autē non semp sunt: secundū partē sunt, hoc est particu-
 lares, & sic de talibus nō sunt sciētia: cū sint corruptibi-
 les. Est ergo solutio quæ sepe sunt: bifariā cōsiderari p̄nt,
 vt vniuersalia, & sic de eis est sciētia: quia: vt sic semp sunt.
 Vt particularia, & sic de eis nō est sciētia, q̄a nō sunt sem-
 per. Vnde (vt Philoponus inquit) vnusquisq; particula-
 riū defectū, non demōstrabilis est, qm est generabilis: &
 corruptibilis. Non. n. demonstratio est in hac eclipsi, q̄ se-
 cundū hoc tēpus sit: sed scdm cōm sp̄m defectū. Non
 n. huiuscē eclipsi est demō: sed simpli eclipsi, de ipsa tñ
 eclipsi: q̄ scdm hoc tēpus sit, nō est demō: nisi eo mō: vt
 in alijs et corruptibilibus demōne esse diximus. Addit
 Arist. ita esse intelligēdū in silibus (vt dicitū est de eclipsi)
 Vtputa de tonitruo: terræ motu, & id genus. Et hoc inqt.
 Sicut at defectus est demōabilis, nō vt particularis, sed vt
 vli. Silī est intelligēdū: & in alijs, q̄ et sepe fiūt. P̄ Sed cō-
 tra hæc adhuc dubitat, qm eclipsi vli nō sp̄ est. Cū. n. nul-
 lū ip̄s eclipsi singulare cōtingat esse: et vli eclipsi ali-
 qm nō erit: ergo & vli, & particulariter eclipsi ē corrupti-
 bilis. P̄ Vno mō dici p̄t, q̄ hæc q̄ sepe fiūt: p̄nt cōsidera-
 ri: vt in actu: & sic sunt particularia: & corruptibilia: & vt sic
 de eis nō est sciētia, & p̄nt cōsiderari vt in aptitudine &
 potētia: & vt sic sunt vli, & sp̄: & sic de eis ē sciētia. P̄ Vt
 melius, vt Them. & Philop. inqt, dicamus q̄ eclipsi: & si
 millia vli accepta accepta p̄nt referri ad singularia, & sic
 nō sp̄ sunt: sicut neq; singularia: & p̄nt referri ad suas cās,
 & sic sp̄ sunt: qm causis p̄ se positis ip̄s eclipsi, sp̄ ecli-
 psis ē: & sic de eclipsi, & talibus est demō & sciētia. Nā,
 vt sic sunt vli, q̄ relata ad suas p̄ se cās, semper sunt.
 P̄ Cum autem pateat fieri non posse ut demonstretur quodq; nisi
 ex cuiusq; principijs, si id quod demonstratur rei competit ut est
 illa, non sane quidpiam scitur si ex ueris & indemonstrabilibus,
 medijsq; uacantibus ostendatur. Fit enim ut quidpiam perinde ostē-
 datur atq; Brysson quadrationem ostendit. Huiuscemodi namq;
 rationes per commune quoddam ostendunt quod & alij compe-
 tet. Quapropter & ad alias res non propinquas ipse rationes
 accommodantur.
 P̄ Quoniam autem manifestum est q̄ demonstrare unumquodq;
 non est, nisi ex unoquoq; principiorum, si id quod demonstratur
 sit secundum quod est illud, non est scire hoc, si ex ueris, & inde-
 monstrabilibus demonstratur, & immediatis. Est. n. sic demonstra-
 re, sicut Brysson tetragonismō. Secundum commune. n. demon-
 strant rationes huiusmodi, quod et alteri inest. Vnde et in alijs cō-
 ueniunt hæ rationes non congeneris.
 P̄ Iuxta Themistij paraphrasem. Videtur q̄ Arist. vel it

ostendere, q̄ demōnes non fiāt ex cōibus. Nā cū ostendit
 demōnes ex pprijs cōstare: hic ostendit: q̄ non ex cōibus
 constant. Et hoc quidē nō iniuria ostendit, nā cū ostendit de-
 mōstrationes fieri ex dignitatibus, quæ cōes ppōnes sunt
 neq; credat p̄pter hoc demōstrationes ex cōibus fieri,
 ex eo q̄a ex dignitatibus fiant. Ideo ostendit demōnes nō
 fieri ex cōibus. P̄ Philoponus vero ait Arist. his: quæ de
 sciētia oñsa sunt, hic addere: q̄ nō sufficiat facere demō-
 strationes ex ueris, & immediatis ppōnibus: sed oportet
 vt sint ex pprijs subiectis: de quo demōnes fiunt. Cuius
 cām Philoponus explicat. Nā siquidē (inquit) dixerō om-
 nis lapis coloratus est: omne quod coloratū est, corpus ē.
 Omnis igitur lapis corpus est. Accepi qdē ppōnes ueras, &
 immediatas. Nullo. n. indigeo termino ad demōstrādū q̄
 lapis coloratus sit, aut q̄ oē coloratū corpus sit. Non tñ
 medius terminus. s. coloratū esse, est pprius subto. Colo-
 ratū. n. esse multus & alijs inest: oportet autē (vt sepe demō-
 strationes fieri ex pprijs vniuersalibus) subto principijs:
 hoc est vt medius terminus pprius sit extremis. & nulli
 alteri cōis. Vnde inqt. P̄ Qm autē manifestū est: q̄ demāre
 vnūq; dē. s. q̄sitū de cōclō vel subto: mō est: hoc est nō
 cōtingit: nisi ex vno quoq; principiorū. s. pprio termino
 vtriq; extremo, & nō cōi: & hoc si id qd demā hoc ē,
 si q̄sitū sit scdm q̄ est illud, hoc est: si q̄sitū in sit p̄ se subto,
 de quo demā. Totū hoc accepit veluti auctēdēs: & p̄ba-
 tū ab ipso tñc dat cōsequēs: qd nūc p̄bare p̄posuit: & in-
 quit. Nō ē scire hoc, s. q̄sitū: si ex ueris: & indēmābilibus,
 & immediatis demōstret de suo subto. Dixit immediatis:
 vt altera vt alterius sit expōitiū. vt placet Philopono.
 Vel dixit. Et immediatis, qm aliq̄ ppō est indēmābilis,
 q̄ nō est immediata: vt hæc Nix est alba. Indēmābilis. n.
 est: q̄a sensu patet: immediata vero nō est, q̄a habet cām.
 Qd at demō sit ex indēmābilibus: & nō pprijs, ostendit
 p̄ demōne Bryssonis: qua p̄bat q̄dratōne circuli. P̄ Quæ
 vt Them. & Alexāder: & Philoponus exposuerūt: ē hæc.
 Illa inter se paria sunt: q̄ eisdē maiora minoraq; hñtur. Hęc
 n. est cōmunis dignitas: in q̄bus maius reperit: & minus
 in his & æquale dabitur. Sed datur quadrangulus ma-

ior circulo vt quadrangulus. A. B. C. D. & quadrangulus
 minor circulo. vt. I. K. L. M. ergo dabitur quadrangulus
 equalis circulo. Hęc ratio ex communibus est: qm (vt in-
 quit), secundū cōmune demonstrat rationes huiusmodi:
 quod cōmune & alteri inest, cuius causam affert, & in-

K
 7.
 Ratio res.
 L
 Verborū
 expositio.
 M
 Socrates
 animal per ac-
 cidens.
 Dubium.
 Sals Lin-
 coniensis

E
 Continua-
 tio secūdi
 Them.
 Quæ Phi.
 F
 G
 Quadratio
 circuli se-
 cūdi Bry-
 ssonem.

I quit. Vnde hoc est propterea quia hæ rationes & in alijs conueniunt non congeneris hoc est non eiusdem generis. Maior. n. non modo in magnitudinibus vera est: sed etiã in numeris, & temporibus: & alijs. ecce quõ Brylsonis demonstratio est indemonstrabilibus est, non tamen ex proprijs. Cũ terminus medius: videlicet maius & minus communis sit multis diuersorum generum. Vnde Philoponus in Brillon videbatur quadrare circulum: non proprium est geometriæ: sed est commune etiam plurimis alijs: & potius (vt inquit) . Dialecticæ. competens est q̃ geometriæ. Quoniam non ex proprijs principijs, quod propositum est, demonstrat.

K *Igitur res non ut illa est, sed per accidens scitur. Non enim ad aliud genus demonstratio accommodaretur, Tunc autem unũ quodq; non per accidens scimus, cum per id cognitionem consequimur per quod competit, ex principijs illius qua ratione est illud, ueluti cum duobus rectis æquales habere rerum ei scimus cõpetere cui per se competit id ipsum ex principijs huius.*

Ergo non quatenus illud est, scit, sed per accidens. Non. n. cor. respond. bat demonstratio, & ad aliud genus est. Vnumquodq; aut scimus non per accidens, cum per illud cognoscimus, per quod est ex principijs illius, in quantum illud est. Vt duobus rectis æquales habere, cui inest per se quod dictum est, ex principijs illius.

Com. 95. Cum declarauit q̃ demonstratio debeat esse ex proprijs & hoc per exemplum acceptum a demonstrationibus Brylsonis. Nunc ostendit ex quibus demonstrabat Brylson quadrationem: & vult q̃ non ex his, quæ per se sunt: sed ex his quæ per accidens (vt Philoponus inquit) demonstrabat. Et inquit. Ergo non quatenus illud est, hoc est per se scit Brillon per suas demonstrationes: sed per accidens. Qui de homine scit esse disciplinæ capax: per animal: scit per accidens, quoniam non per medium: quod homini proprie competit: sed per medium: quod hominũ: & alijs competit. Dux enim sunt causæ: quibus de aliquo subiecto aliquid scitur per accidens: vt de homine esse disciplinæ capax. Prima quidem: quando per extraneũ medium sciretur, vt si de homine sciretur esse disciplinæ capax: propter esse album. Secunda vero: quãdo per cõia: vt si de homine illud sciremus propter esse animal. Has duas causas ergo assignat: q̃ demonstratio Brillonis sit faciens scire per accidens: & inquit. Non enim corrũdebat demonstratio: quã videlicet Brylson probauit quadrationem: qm̃ mediũ per quod illam probauit, erat extraneum: & non proprium quadrato. Hæc est prima causa: assignat secundã: & inquit. Et ad aliud genus est, qm̃ est cõe, qd̃ nõ tñ quadrato & circulo inest: sed numeris: & temporibus.

Duce sunt cõe quib; aliquid scitur per accidens.

M Et sic Brillonis demonstratio fecit scire per accidens. De inde exponit quid sit scire per se: & hoc nescit de nomine contentio, & inquit. Vnũquodq; aut scimus per se: & nõ per accidens: cũ per illud cognoscimus subaudi quæsitum de subiecto per quod est ex principijs illius, in quantum illud est. Cuius rei exemplum affert: & inquit. Vt duobus rectis æquales habere scimus competere illi subiecto, cui competit per se illud quod dictum est: ex principijs illius. Hoc est per medium proprium: vt longa oratione. Philoponus exponit: per quã dat intelligere q̃ duo sunt de rõne eius quæstiti: quod per se scitur de aliquo: & qd̃ per se cõpetat ei subiecto, de quo quærebatur. Et hac rõne cãdidũ de Cigno nõ p se scitur. Et q̃ sciat per id: quod ex principijs subiecti cõfiscitur, quod est definitio subiecti: ex

qua re definitionẽ minoris hoc est subiecti esse demonstrationis mediũ patet. Verũ de hoc in secundo. Animaduerte tñ q̃ quæsitum esse illud, quod scitur: vt secundo huius dicitur. Et qm̃ subiectũ est concessum: ideo subiectum in fine demonstrationis, nõ est illud, quod scitur. Et quoniam passio: vel aliquid passioni simile quæritur. Ideo passio scitur: & qm̃ non per medium extraneũ, nec per mediũ cõe, igitur per illud mediũ scitur: quod ex principijs rei exit. Hæc Aristoteles tetigit hic in summa. Quæruni iuniores, vtrũ cõe possit extraneũ dici. Rñdent quod cõmune extraneũ dici pot: q̃tenus descendit ad aliud genus. Verũ hæc responsio ambigua est: nã superius est de rõne inferioris: ergo nõ potest dici extraneum si in illud descendat. Et sic dicerẽ nullũ cõe extraneum esse suæ speciei: cũ sit de eius rõne. Sed bene ei, cuius non est genus: & hoc pacto sapor dulci extraneus non est, sed albo. Brylsonis vero ratio peccabat dupliciter. Tum quia per communia, tum etiã quia per extranea demonstrabat.

Quare si illud competit ei per se, cui competit, medium necesse est in eadem esse propinquitate. Quare & si per illud inest, cui inest, necesse est medium in eadem cognitione esse.

Hoc quod Aristo. infert hic, potest referri ad exemplũ proximiũ qd̃ textu proximo attulit: vt Philoponus reuult. Dixit. n. q̃ demõ: q̃ demõatur q̃ anguli trianguli sunt eõ les duobus rectis: nõ sit per mediũ extraneũ: sed p mediũ qd̃ per se cõpetit subiecto. Ex hoc infert. Quare & si p se illud inest: cui inest, hoc est q̃re si mediũ p se inest subo f. minori extremitati, cui inest, in ea subaudi demonstratio ne, q̃ probat q̃ anguli triãguli duobus rectis sunt æq̃les, necesse est mediũ subaudi in tali demõone, in eadẽ cognitione esse cũ extremis: hoc est necesse est, vt mediũ sit eiusdẽ gñis cũ extremis illius demonstrationis: ita, vt non sit mediũ in gñe geometrico: & extrema in genere arithmetico. Nã q̃ rõne mediũ p se inest minori extremitati, eadẽ rõne maior extremitas p se inest medio. Quare mediũ in tali demõone erit eiusdẽ gñis cũ extremis. Vel pot̃ intel ligi q̃ Arist. hoc inferat nõ in tali demõone tñ, sed vlt̃ in omni demõone: vt sit dicere, q̃ ex dictis pateat vlt̃ in omni demõone mediũ esse eiusdẽ gñis cũ extremis: qm̃ pba tũ est mediũ p se inesse subiecto: & eadẽ rõne: q̃ maior extremitas inest p se medio: ergo oportet mediũ esse eiusdẽ generis cũ extremis: alio qm̃ nõ per se, sed extraneæ inest mediũ subiecto: & primũ medio. Et vtroq; modo hoc quod Aristo. infert bene intelligitur.

Quod si non sit ita, at perinde erit, atq; cum musica per arithmetiam demonstratur. Atq; talia demonstrantur quid in similitudine, differentia tamen est. Nam ipsum quidem esse, & aliam scientiam attinet. Subiectum. n. genus diuersum est. ipsum autem propter quid, superioris nimirum est, cuius per se sunt ipsi affectus. Quare patet ex his fieri non posse, quo demonstraretur quod que simpliciter nisi ex principijs uniuscuiusq; sed horum principia habent commune.

Si autem non sit. Sed sicut harmonica per arithmetiam, huius modi autem demonstrantur quidem similitur, sed differunt, nam ipsum quidem quia, alterius scientie est. Subiectum. n. genus alterum est. ipsum vero propter quid, superioris, cuius per se passiones sunt. Quare & ex his est manifestum, q̃ non sit demonstrare unumquodque simpliciter, aliter quam ex proprijs uniuscuiusque principijs. Sed horum principia habent commune.

Hic

A Hic locus dupliciter legi potest, vno modo vt dicamus: q̃ cum Aristo. declarauit q̃ medium debeat esse eiusdem generis cum extremis: nunc velit exponere: qua (vt ita dicam. Identitate: an simpliciter, an secundum quid. Est. n. duplex identitas: vt ita loquar simpliciter quidem qua videlicet homo & equus eadem genere sunt, quoniam ex equo sub animali continentur. Et secundum quid: quæ subalternationis identitas est. Veluti equus & animal: quæ ideo dicuntur eiusdem generis: quia alterum sub altero continentur. Ergo exponit nunc quomodo medium & extrema eiusdem generis esse debeant, an simpliciter: vt homo & equus sub animal, an secundum quid subalternatione: vt equus & animal. Et tunc lege verba hoc pacto. Sin autẽ non sit subaudi medium eiusdem generis cum extremis simpliciter. Sed sicut Harmonica Theoremata demonstrantur per musicam scientiam. Vbi extrema & mediũ sunt eiusdem generis secundum quid, scilicet subalternatione, quasi dicat, sin autem non est eiusdem generis simpliciter cum extremis, sed secundum quid scilicet subalternatione: subaudi Philoponus: necesse est demonstrationem etiã fieri ex eiusdem principijs proprijs: saltem secundum quid, & subalternatione. Sunt enim verba diminuta more artico: vt videtur. Philoponus vero verba hæc aliter exponit: vt referantur ad proxime dicta hoc modo. Sin autem non subaudi ex proprijs principijs subiecti demonstratio fiat. Sed ex principijs eius scientiæ quæ proxime cõtinet prædictam scientiam, sicut harmonica per arithmetiam: subaudi tu (vt Philoponus inquit) necesse est demonstrationem ex eiusdem fieri: & hoc si vere demonstratio est: ex eiusdem dico. Veluti harmonica demonstramus per principia arithmeticæ. In talibus. n. demonstrationibus mediũ extremis eiusdem generis est subalternatione: & non simpliciter. Et hoc exponit, & inquit: Huiusmodi autem demonstrantur quidem similitur: sed differunt. Hoc est quæ per principia generalioris scientiæ demonstrantur. Similiter quidem modo demonstrantur, quo & illa: quæ ex proprijs principijs demonstrantur hoc est quia scientifica est horum demonstratio: veluti & illorum: quæ ex proprijs principijs demonstrantur. Sed differunt. Quoniam in illis quidem: & ipsum quia, & ipsum propter quid ex eadem est scientia. In alijs vero, quæ subalternatione eadem sunt. Ip̃m quidẽ quia alterius scientiæ est: quia est scientiæ subalternatæ. Subiectũ. n. scientiæ subalternatæ alterum est a subiecto scientiæ subalternantis. Est. n. alterũ: qm̃ subalternantis, cuius p se & primo passiones sunt. Est. n. ip̃m quia musicæ, ip̃m vero propter quid arithmeticæ. Ex his iterum cõcludit illud qd̃ superius probauit, & inquit. Quare & ex his est manifestum q̃ nõ sic demonstrare vnũquodq; simpliciter hoc est propter quid: & non sophisticõ mō qd̃ est p accens, aliter q̃ ex proprijs vnus cuiusq; principijs, qm̃ qui demonstrat in eadẽ scientia: & per ea: quæ sunt eiusdem scientiæ, & p ea quæ sunt superioris scientiæ, semp ex proprijs demonstrat. Sed dices: vtrũ principia scientiæ inferioris, & principia scientiæ superioris habeat cõe: p quod possint demõari adhuc. Quasi respõdet, & inquit. Sed horũ principia habet cõe. Hoc est, rã principia inferioris q̃ principia superioris habet commune, hoc est primã phylosophiã (vt exponit Philoponus). Hæc. n. (vt inquit) principia cuiuslibet scientiæ: & inuenit, & demonstrat: ex quo artũ ars, & scientiarum scientia dicta est. Et tu intellige hoc

B eiusdem generis secundum quid, scilicet subalternatione, quasi dicat, sin autem non est eiusdem generis simpliciter cum extremis, sed secundum quid scilicet subalternatione: subaudi Philoponus: necesse est demonstrationem etiã fieri ex eiusdem principijs proprijs: saltem secundum quid, & subalternatione. Sunt enim verba diminuta more artico: vt videtur. Philoponus vero verba hæc aliter exponit: vt referantur ad proxime dicta hoc modo. Sin autem non subaudi ex proprijs principijs subiecti demonstratio fiat. Sed ex principijs eius scientiæ quæ proxime cõtinet prædictam scientiam, sicut harmonica per arithmetiam: subaudi tu (vt Philoponus inquit) necesse est demonstrationem ex eiusdem fieri: & hoc si vere demonstratio est: ex eiusdem dico. Veluti harmonica demonstramus per principia arithmeticæ. In talibus. n. demonstrationibus mediũ extremis eiusdem generis est subalternatione: & non simpliciter. Et hoc exponit, & inquit: Huiusmodi autem demonstrantur quidem similitur: sed differunt. Hoc est quæ per principia generalioris scientiæ demonstrantur. Similiter quidem modo demonstrantur, quo & illa: quæ ex proprijs principijs demonstrantur hoc est quia scientifica est horum demonstratio: veluti & illorum: quæ ex proprijs principijs demonstrantur. Sed differunt. Quoniam in illis quidem: & ipsum quia, & ipsum propter quid ex eadem est scientia. In alijs vero, quæ subalternatione eadem sunt. Ip̃m quidẽ quia alterius scientiæ est: quia est scientiæ subalternatæ. Subiectũ. n. scientiæ subalternatæ alterum est a subiecto scientiæ subalternantis. Est. n. alterũ: qm̃ subalternantis, cuius p se & primo passiones sunt. Est. n. ip̃m quia musicæ, ip̃m vero propter quid arithmeticæ. Ex his iterum cõcludit illud qd̃ superius probauit, & inquit. Quare & ex his est manifestum q̃ nõ sic demonstrare vnũquodq; simpliciter hoc est propter quid: & non sophisticõ mō qd̃ est p accens, aliter q̃ ex proprijs vnus cuiusq; principijs, qm̃ qui demonstrat in eadẽ scientia: & per ea: quæ sunt eiusdem scientiæ, & p ea quæ sunt superioris scientiæ, semp ex proprijs demonstrat. Sed dices: vtrũ principia scientiæ inferioris, & principia scientiæ superioris habeat cõe: p quod possint demõari adhuc. Quasi respõdet, & inquit. Sed horũ principia habet cõe. Hoc est, rã principia inferioris q̃ principia superioris habet commune, hoc est primã phylosophiã (vt exponit Philoponus). Hæc. n. (vt inquit) principia cuiuslibet scientiæ: & inuenit, & demonstrat: ex quo artũ ars, & scientiarum scientia dicta est. Et tu intellige hoc

C Quod si id constat, patet fieri non posse quo quisquã propriorum principiorum exhibeat demonstrationem. Erunt enim illa omnium principia, & ipsorum scientia domina omnium erit. Etenim is scit magis, qui superioribus ex causis scit. Scit enim tum ex prioribus, cum ea ex causis scit, quæ non affectus subeunt rationem. Quare si magis scit & maxime, & si est illa scientia, magis profecto, maximeq; scientia est. Demonstratio vero non ad aliud genus accommodatur nisi eo modo quo tam ad demonstrationem facultatis machinarum extruendarum uel ad perspectiuas geometricas, quã ad musicam arithmetice demonstrationes accommodantur, ut diximus.

D Si autem manifestum est hoc, manifestum & quoniam non est uniuscuiusq; propria principia demonstrare. Erunt. n. illa omnium principia. & scientia eorum domina omnium. Et. n. scit magis ex superioribus causis sciens. Ex proprijs. n. scit, cum non ex causis sciat causis. Quare si magis scit: & maxime, & scientia illa erit & magis, et maxime. Sed demonstratio non cõuenit in aliud genus aliter quã ut dictum est. Geometricæ in perspectiuas, & mechanicas, & arithmetice in harmonicas.

Hic

quod Philoponus inquit. Quod prima Phylosophia demonstrat principia omnium non simpliciter. quoniam sic subalternaret sibi omnes alias scientias: sed negant. vt primo physicorum exposuit Simplicius. Aliter etiam verbum istud intelligi possit: sed non curo. Ex his patet. Primo q̃ eadem demõstratio est ex hypothesi, & propter quid. Vt demonstratio musica ratione habita ad musicũ ex hypothesi est: ratione vero habita ad arithmeticum est propter quid. Eadem. n. propositiones musico quidẽ suppositiones sunt. Arithmetico vero conclusiones: quæ propter quid ab eo demonstrantur. Secundo patet, q̃ licet metaphysica sit communis scientia, quæ demonstrat principia subalternatæ, & subalternantis scientiæ: non tamen subalternat sibi illas, quoniam tales propositiones non probantur propter quid in metaphysica. Sed tantũ probantur negant: & quidem ex concessis ab eis: hoc autem non est probare propter quid: sed potius dialecticę. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte q̃ subiectum subalternatæ alterum est a subiecto subalternantis, quatenus subiectum subalternatæ super addit subiecto subalternantis accidentalem differentiam: vt numerus sonorus: quod est musicæ subiectum: numero addit sonoritatem: quæ est differentia accidentalis. Numerus vero subiectum est arithmeticæ. Hac ratione Physica metaphysicæ non subalternatur. quoniam ens mobile quod est physicæ subiectum, enti: quod est metaphysicæ subiectum: addit mobilitatem, quæ enti accidens non est.

G Quod si id constat, patet fieri non posse quo quisquã propriorum principiorum exhibeat demonstrationem. Erunt enim illa omnium principia, & ipsorum scientia domina omnium erit. Etenim is scit magis, qui superioribus ex causis scit. Scit enim tum ex prioribus, cum ea ex causis scit, quæ non affectus subeunt rationem. Quare si magis scit & maxime, & si est illa scientia, magis profecto, maximeq; scientia est. Demonstratio vero non ad aliud genus accommodatur nisi eo modo quo tam ad demonstrationem facultatis machinarum extruendarum uel ad perspectiuas geometricas, quã ad musicam arithmetice demonstrationes accommodantur, ut diximus.

H Si autem manifestum est hoc, manifestum & quoniam non est uniuscuiusq; propria principia demonstrare. Erunt. n. illa omnium principia. & scientia eorum domina omnium. Et. n. scit magis ex superioribus causis sciens. Ex proprijs. n. scit, cum non ex causis sciat causis. Quare si magis scit: & maxime, & scientia illa erit & magis, et maxime. Sed demonstratio non cõuenit in aliud genus aliter quã ut dictum est. Geometricæ in perspectiuas, & mechanicas, & arithmetice in harmonicas.

I Vt Philoponus placet. Arist. hic quoddam corollarium concludit ex prædictis: & forte duo ex dictis corollaria deducit. Primũ quidem dicens. Si autem manifestum est hoc: videlicet q̃ non contingat demonstrare aliquid, nisi ex proprijs illius principijs: manifestum est: & quoniam non est uniuscuiusq; propria principia demonstrare hoc manifestum est: q̃ non contingat aliquam scientiam propria principia demonstrare. Nã (vt Philop. inquit) Demõstratione ex proprijs oportet fieri principijs. At principio rã non est possibile esse principia. Hoc (vt mihi videtur) est primũ Corollarium. Deinde assignat secundũ Corollarium ex dictis: & secundũ vnã scripturã, inquit. Si autem est scientia, quæ principia uniuscuiusq; scientiæ demõstret, erit illa

E Verborũ expositio

Alter Si autem est scia quæ principia vnus cuiusque demõstret erit illa omni principia & domina.

Com. 95, 1. Coroll.

I sciētia, quæ principia oīum demōstrat, omnīū scientiarū principium & domina: quasi omnes subalternans. Et q̄ sit cæterarum principium & domina: probat: & inquit. Et in p̄logo n. scit magis ex superioribus causis sciens. Dicit̄. n. primo metaphysicæ, q̄ metaphysica scit per altissimas causas. Exponit aut̄, qui artifex scit ex proprijs: & inquit. Ex proprijs. n. artifex aliquis scit, cū sit ex causis non causatis, quæ vero metaphysica scit ex cōmunibus & altissimis causis: ideo cōcludit, quare si magis scit: & maxime. s. per maiores & maximas cās, & scientia illa erit & magis. s. scientia: & maxime scientia subauditalis esset metaphysica: si ipsa sciret principia omnīū, quare metaphysica esset subalternans omnes, & Regina scientiarū atq; ars artū. Repetit quomō liceat migrare de genere in genus: & inquit. Sed demonstratio non conuenit in aliud genus aliter q̄ vt dictū est: quasi dicat: licet ita sit: q̄ metaphysica sit Regina & domina: tamē demōstratio non conuenit in aliud genus, aliter q̄ vt dictum est. Videlicet subalternationem: vt demonstratio geometricæ conuenit migrare in p̄spectiuas: & mechanicæ: & demonstratio Arithmeticæ cōuenit migrare in harmonicas. Hæc. n. (vt exponit. Philop.) migratio est per subalternationē. Hæc de Corollarijs: & de modo, quo altera scientia in alterā migrat. ¶ Sed dubitares cōtra secundū Corollariū, qm̄ tūc metaphysica subalternat sibi omnes sciētias: cū sit Regina & dñā aliarū. ¶ Dicendū q̄ Metaphysica subalternat sibi omnes per recursum, qm̄ vbi principia cæterarū scientiarū negarētur: tandē per recursum syllogismis redargutiuis ex datis ab aduersario, illa probabit cæterarū scientiarū principia. Non tamē per hoc subalternat sibi cæteras simplr. Non. n. probat cæterarū principia p̄pter quid. ¶ Secundo dubitat̄ contra primū Corollariū: nā secundū Auer. Scientia specialis pōt p̄bare sua principia saltē demonstratione signi. ¶ Dicendū: q̄ Auer. loquitur de principijs subiecti constitutiuis, non autē de principijs cognoscēdi: quæ Axiomata dicūt. Hęc. n. vel sunt p̄ se nota sensu vel in superiori scientia probata. ¶ Rursus dubitatur cōtra modū, quo altera scientia in alterā migrat. ¶ Primo quidē: qm̄ mediū nō videtur eiusdem generis cū extremis. ¶ Dicendū q̄ licet nō sit eiusdem generis cum extremis loquendo de genere p̄dicamenti: est tamen eiusdē generis cū extremis loquendo de genere subiecti scientifici. Continentur. n. in eodē subiecto scientiæ. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, q̄ vna scriptura legitur hoc pacto. Si autē est sciētia: quæ principia vniuscuiusq; demonstrat, erit illa omnīū principū & domina: & hoc modo exposita est: & tūc p̄ principū intelligit̄ principē: & per dominā intelligit̄ Regīnā. Nā licet sophistica, dialectica: & metaphysica sint de omnibus: nō tamē eodē mō. Nam metaphysica est de omnibus scientificæ. Dialectica probabiliter sophistica apparenter. Et quia metaphysica est de omnibus scientificæ, ideo est Regina & vere domina. Cæteræ vero non. Est vna alia scriptura, de qua in textu, sic habetur. Erunt. n. illa omnium principia, & scientia eorū domina omnīū. Et tunc intellige q̄ sit vnū corollariū tantum hoc modo: q̄ si quæ dicta sunt: vera sint. Manifestum est, q̄ non est vniuscuiusq; scientiæ specialis propria principia demonstrare: sed demōstrare p̄pria cuiusq; scientiæ principia erit scientiæ cōis saltē (vt dictū est per recursum. Cuius causam affert & inquit. Erūt. n. illa principia, de quibus scientia cōmunis agit, omnium scientiarum principia saltem per recursum. Et scientia eo

rum principiorum domina & Regina omnium scientiarum: & ars artium, vt metaphysica. Et q̄ sit domina & Regina omnium scientiarum: probat: & quæ dicit, ex dictis perspicua sunt.

¶ At vero difficile admodum est sese percipere quempiam si sci at necne. Est enim difficile cognoscere si ex principijs uniuscuiusq; scimus nec ne. Quod quidem est scire. Putamus autem sæpe numero scire, si ex ueris quibusdam primi si e rōcinatōnem habemus. Id vero non est ita, sed oportet ipsis primis esse propinqua. Ea autem in quocunq; genere principio dico, quæ fieri nequeunt, ut demonstrantur esse.

¶ Difficile autem est cognoscere, sciuit an non, difficile enim est noscere, si ex principijs uniuscuiusque scimus, an non, quod quidem est scire. Opinamur enim (si habeamus ex ueris quibusdam syllogismum, & primis) scire hoc autem non est, sed congenita oportet esse primis. Dico autem principia in uno quoque genere illa, quæ quoniam sint, non contingit demonstrare.

¶ Cum exposuisset: quid proprie sit scire: & demonstraret, q̄ scire sit ex proprijs cuiusq; principijs: nunc ostendit q̄ difficile sit cognoscere, si demonstrator sciat aut nō: & dicit. ¶ Difficile autem est cognoscere subaudi si demonstrator sciuit ex proprijs cuiusq; principijs: an non? hoc est cognoscere (vt Philoponus exponit) si demonstratiue processit syllogismus aut nō: difficile est. Huius rei causam assignat: & inquit. Putamus enim scire, si habeamus ex ueris quibusdam: & primis syllogismum. Putamus enim si veras capimus propositiones: & immediatas: q̄ etiam demonstratiue ceperimus. Hoc autem vt inquit. Non est, sed ea principia: quæ accipimus congenita atque proxima oportet esse primis. Siquidem (vt Philoponus suppleuit) demonstratum est: non solum veras oportere esse propositiones, sed etiam ex proprijs & proximis principijs assumptas. Hinc Philoponus deducit: q̄ primum Theorema: & secundum geometriæ propriæ demonstratum est. Reliqua autem, quæ deinceps sunt, vere quidem syllogizata sunt, non tamen demonstratiue. Non enim ex proprijs propositionibus vnumquodque demonstratum est neque immediatis: quoniam semper posteriora demonstrantur: per ea quæ iam demonstrata sunt. ¶ Sed dices vtrum syllogismus quo demonstrantur posteriora: qui constat ex iam demonstratis: sit syllogismus demonstratiuus. ¶ Respondet ad hoc Philoponus, & non respondimus superius: q̄ syllogismus huiusmodi valde abusiue demonstratio est, & non nisi quis propositiones: ex quibus constat talis syllogismus: demonstratiuas dicat: quod quidem abusiue: & non proprie verum est. ¶ Epilogando ergo patet: q̄ cum difficile sit scire naturam rerum, & ea, quæ per se vnicuique naturæ insunt, licet raro difficile est, & scire, vtrum demonstratiuus sit syllogismus aut non. Et ne sit de nomine contentio: exponit, quid p̄ principia ipse intelligat, est enim principium multipliciter dictum, & inquit. Dico autem principia in vnoquoque genere: hoc est in vnaquaque scientia. Illa: quæ quoniam sicut vera, non contingit demonstrare. Sed sunt confessæ: atque in illa scientia, cuius sunt p̄ se nota sunt. Vtputa geometriæ principia sunt: punctum impartibile est: linea est quæ in vnum dimensilis est. Hæc enim assumit: & non demonstrat geometria, sed vt existentia supponit. hoc pacto in cæteris scientijs principia

A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

tus principia prima & indemonstrabilia sunt. ¶ Quærent Iuniores quam ob causam Axiomata hoc est dignitates non faciant scire. ¶ Respondent per simile de solis virtute: hoc est, quia sunt vniuersales causæ. ¶ Sed sic dicentes, si velint q̄ Axiomata nullatenus faciant scire errant: quoniam causa vniuersalis (vt Aristo. inquit) magis & maxime facit scire. Si autem velint q̄ non faciant scire specicum in certo sciendi genere: Verum dicunt. Nam cū sint communia: & transcendentia: ad determinatum genus nō sufficiunt, nisi proximis causis additis, quæ principia in genere propria vocat.

¶ Sumitur igitur quidam ipsa prima & quæ ex hisce proficiscuntur significant. At principia sumere, esse cætera demonstrare necesse est. Ceu quid est unitas, aut rectum, aut triangulus sumere. Esse vero unitatem ac magnitudinem, cætera autē demonstrare.

¶ Quoniam quidem igitur significant & prima, & quæ ex his, assumitur. Quod autem sint, principia quidem est accipere. Alia vero demonstrare, ut quid unitas, aut quid rectum, & quid triangulus. Esse autem, unitatem quidem est accipere, & magnitudinē, Altera vero demonstrare.

¶ His declaratis: Aristo. nunc declarat: quæ in demonstrationibus assumpta necessarium sit demonstrare: q̄ sint, q̄ vero: non sit necesse. Et vt Philoponus inquit: Eadem dicit: quæ in progymijs ænigmatica dixit. Sed vnde ad hoc deuentum sit: Philoponus exponit, & dicit Aristotelem ad hoc deuenisse: quoniam dixit ea esse principia in vnoquoque genere: quæ q̄ sint: non contingit demonstrare. Hinc motus: docet P̄s, quæ in demonstrationibus assumpta sit necessarium demonstrare: q̄ sint, & quæ non sit necesse demonstrare. ¶ Pro declaratione vero eorum: quæ hic Aristo. repetit: Philoponus præmittit: q̄ omnia quæ in demonstratione assumunt: ad minus duo sunt, propositiones videlicet & conclusio. Conclusio vero: duos habet terminos, & prædicatum, & subiectum: quorum subiectum quidem concessum siue datum Philoponus vocat. Prædicatum vero: quia quæritur: vocat quæsitum. Quare quæ in demonstrationibus assumuntur in tria tandem multiplicantur. In propositiones, & in concessum, & quæsitum. Et (vt Philoponus inquit) per propositiones intelligit Axiomata: quæ maioris locum tenent. Propositiones vero: quæ minoris locum occupant: Arist. p̄mittit propter causam assignatam in progymijs. His statibus primo accipit conuenientiam, deinde differentia. Et inquit. ¶ Quoniam quidem igitur significant & prima: & etiam ea quæ ex his sunt, videlicet conclusiones: assumuntur: & tanq̄ cōmuniter illis competentes accipiunt. Hęc est conuenientia. ¶ Quo vero ad verba attinet: per quoniam, quod græce est οτι, intelligit qd, remota litera omicron: hoc est dēta litera o: vt sit sensus quid quidem igitur significant & prima hoc est Axiomata: quæ maioris locū occupant, & quid significant ea: quæ sunt ex primis hoc est conclusiones, assumuntur: & supponitur. Deinde exponit differentiam: & inquit. Quod autem sint. s. vera: principia quidē: quæ locum maioris occupant, est accipere, ac supponere. Alia vero. s. conclusiones est demonstrare. ¶ Quo vero ad rem attinet. Animaduerte q̄ p̄positiones & conclusiones quid significant. Assumitur, quoniam clarum est: nam & p̄positiones & cōclusio p̄cognoscuntur notitia quid nominis saltē ratione terminorū, ex quibus cōstant. Deinde exemplificat, & inquit. Vt quid unitas: aut quid rectum: aut quid triangulus. Vnitatem quidem su-

mit in exemplum eorum quæ dan̄, ac concedunt: in quibus & quid significant: & q̄ sint p̄sumpta esse opus est. Rectum vero & triangulum in exemplum eorum, quæ quærent. In his. n. oportet communiter quid sit horum vnumquodque assumere, hoc est definitiones eorū p̄exponi. Et cum declarasset q̄ in omnibus assumatur quid significat, demonstrat postea p̄ exempla q̄ in quibusdam quidem ipsum q̄ sit: demonstrat. In quibusdam vero: q̄ sumat: & inquit. Esse autem: vnitatem quidem est accipere: & magnitudinem. Altera vero dem̄rare. ¶ Alex. p̄ magnitudinē p̄ recto audit, ¶ Et quidē non bene, qm̄ vnitatem & magnitudinē in exemplū eorū: quæ dan̄, ac concedunt: accepit quoniam & in his ipsum quia est p̄cognoscit. Altera vero vt rectū & triangulū, quæ quærent, est dem̄rare. Et hoc pacto Philop. intellexit: & quidē p̄be, ac dilucide. Quare ex his patet, tria esse p̄cognita: dualisq; p̄cognitiones: vt in p̄mijis expositum est.

¶ Eorum autem quibus in demonstratiuis utuntur scientijs, alia cuiusq; scientiæ propria, alia communia sunt, communia tamen si multitudine rationis quippe cum usus eorum tantum sese extendat in quacunq; scientia quantum cuiusq; subiecto generi cōgruit. Propria sunt, ut lineam esse talem rectumue. Communia, ut si ab equalibus equalia demas, ea quæ restant equalia sunt. Atq; horū unumquodq; cuiq; satisfaciāt ad cuiusq; genus accommodatum. Idem enim hoc faciet, & si non de omnibus ipsum accipiet geometra, sed de magnitudinibus tantum, & arithmeticus de numeris solum.

¶ Sunt autem, quibus utuntur in demonstratiuis scientijs, alia quidem propria uniuscuiusq; scientiæ, alia vero communia, Communia autem, secundum analogiam, qui utile est quantum est in eo, quod est sub scientia, genere. Propria quidem, ut lineam esse talem, & rectum. Communia vero, ut equalia ab equalibus si demas, q̄ equalia reliqua sunt. Sufficiens autem, unumquodq; horum, quantum in genere est, idem cui faciet, si non de omnibus accipiet. Sed in magnitudinibus solum arithmetico, in numeris.

¶ Cum dixisset prius q̄ possibile est eisdē Axiomatibus uti in diuersis scientijs: vt illo: quæ eidem sunt equalia, inter se sunt equalia: quo vti potest geometra: & arithmeticus, nunc exquisitius hoc exponit: & vult diuersas scientias eisdē Axiomatibus non uti: nisi secundum modū æquiuocum, Geometra. n. hoc Axiomate in magnitudinibus utit, vt in p̄prijis subiectis. Arithmeticus vero in numeris: naturalis autē P̄s in t̄pibus & motibus, quæ sibi sola subiecta sunt. Vnde inquit, ¶ Sunt autem: quibus utuntur in demonstratiuis scientijs, Alia quidem p̄pria vniuscuiusque scientiæ, Alia vero communia. Propria quidē Axiomata sunt: vt in geometria, quæ magnitudines æquales eidem sunt, æquales sunt inter se. In arithmetica: qui numeri æquales eidem sunt æquales sunt inter se: in naturali philosophia: quæ tempora eidem tēpori æqualia sunt, inter se æqualia sunt. Cōia vero sunt, quæ omnibus vel pluribus cōmunia sunt: vt quæ eidem æqualia inter se æqualia sunt. Exponit autē quo mō cōia: & inquit. Cōmunia autem subaudi dico secundum analogiam: & non p̄prie. Assignat autem causam, & inquit, quoniam vtile est in eo genere: toto: & in omnibus conclusionibus illius generis, quod est sub scientia. Aut saltem (vt Philop. inquit) extēdit ad plures cōclōnes illius generis: qd̄ est sub scientia. Non tamē ad oēs illas se extendit scientias: q̄ sunt diuersorū generū: nisi secundum analogiā. Qm̄ quemadmodū in magnitudinibus est verus ille sermo. Quæ sunt eidem

A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

I æqualia sunt inter se æqualia: ita etiam in numeris: & sic non secundum subiectum: cōmunitas est: sed secundum proportionis rationem. Horū exempla exponit, & inqt. Propria quidem: ut lineam esse talem videlicet fluxum inter duo puncta: & rectū esse tale. s. quod non discrepat ab extremis, quæ propria sunt geometriæ, cōmunita vero ut æqualia ab æqualibus si demas: q̄ æq̄lia reliqua sunt, exponit postea: q̄o vnumquodq̄ horū est cōe, & quo modo propriū. Hoc. n. principium, Si æqualia ab æqualibus demas, cætera sunt æqualia: si in magnitudinibus accipitur, propriū est geometriæ, & cōe omnibus cōclusionibus geometriæ. Si vero in numeris, cōe est omnibus cōclusionibus arithmetice, & sic est propriū: & cōe: propriū quidē generi: scientiæ, cōe vero, omnibus cōclusionibus illius generis, & inquit, Sufficiens aut vñquodq̄ horum Axiomatū: ad id omne: quantū in genere est. Et sic est cōmune: & quod sufficiens sit ad id omne, quantū in genere est: probat: & inquit, Idē. n. faciet: si nō de omnibus ipse geometra illud Axioma accipiet: sed solum in magnitudinibus. Arithmeticus autem in numeris: faciet dico idē secundū p̄portionis rationē: qm̄ ut in magnitudinibus verum est illud Axioma: ita in numeris: & sic est propriū, ut. n. contrahitur ad magnitudines propriū est: ut vero cōmune est omnibus magnitudinibus: cōmune. Patet ergo diuersis scientijs eadē Axiomata cōmunita esse: nō p̄prie: ac simpliciter: sed secundū proportionis rationē. Eadem vero scientiæ esse propria: & cōmunita, etiā secundū eandē rationē proportionis. Hæc Aristo. ¶ Quo tamē ad rem attinet, Animaduerte: q̄ si Axioma illud: si ab æqualibus æqualia demas, cætera equalia sunt. Sumatur in sua maxima cōmunitate terminorū, nulli scientiæ propriū est: & ut sic sub nullius vsu cadit. Sin autē in specie accipitur, Vtputa: si ab æqualibus magnitudinibus, æquales magnitudines demas: cæteræ magnitudines sunt æquales: est vnum, Axioma geometriæ propriū: cui si hæc minor addatur: Anguli recti sunt magnitudines. Dabitur hæc cōclusio: q̄ cæteri æquales erunt: Quare hæc cōclusio anguli incisionis sunt æquales: non probatur per illam formaliter si ab æqualibus æqualia demas: sed ab illa specificata, si ab æqualibus magnitudinibus. Bene ergo dictum est, q̄ tantū Axioma se extendat: quantum subiectū eius: hoc est quantum se extendit ille terminus æquale: quod est illius Axiomatis subiectum: at quia se extendit ad magnitudines: numeros: & tempora: non proprie quidē, sed secundū rōnis proportionem: ideo Axioma ad omnes scientias extenditur: quæ de illo sunt.

M ¶ Sunt etiam ea propria circa quæ se scientia considerat, ea quæ per se illis insunt. Atq; hæc esse quæ sunt scientiæ sumunt. Vt unitates arithmetica, puncta, linea, geometria. At horū per se affectuum quid, quidem quisq; significat sumunt. Vt arithmetica quid par, quid impar: quid quadratum, quid quocq; cubus. Geometria, quid expers rationis, quid frangi, quid concurrere et huiusmodi cætera. Demonstrant autem ipsos esse, & per cōmunita & per ea quæ demonstrata sunt. Eadem & astrologia face-re solet. Omnis nāq; demonstratiua scientia circa tria uersatur, sunt enim ea quæ ponit esse. Hæc autem sunt, genus cuius per se affectuum est contemplatrix, & ea quæ communes dignitates dicuntur ex quibus primis demonstrat, & tertium affectus quorum quid quisq; significat sumit.

M ¶ Sunt autem propria quidem, & quæ accipiuntur esse, circa quæ scientia speculatur quæ per se insunt. Vt unitates arithmetica,

Geometria autem signa, & lineas. Hæc enim assumunt esse, & hoc esse. Horum uero quæ passiones sunt p̄ se, quid significat una quæq; assumunt. Vt arithmetica quidem, quid par aut impar, aut quadratus, aut cubus. Geometria uero quid irrationale, aut quid inflexi, aut concurrere. Quod autem sint, demonstrant & per cōmunita, & ex his: quæ demonstrantur, & Astrologia similiter. Omnis enim demonstratiua scientia circa tria est, & quæcumque esse ponuntur, hæc autem sunt genus, cuius per se passionum speculatiua est, & quæ communes dicuntur dignitates, ex quibus primis demonstrant. Et tertium passiones, quarum quid significat unaqueque assumit.

¶ Cum exposuisset Axiomata: quæ cōmunita, & quæ propria: nunc exponit terminos cōclusionis: quæ sunt illius partes. Et primo exponit: quæ sint subiecta propria: & quomodo præcognoscantur. Deinde exponit quæ sint passiones propriae, & etiam quomodo præcognoscantur: & quomodo demonstrantur. Dicuntur autem subiecta a Philopono concessa vel data: Passiones autem dicuntur quæ sita. Dicit ergo. ¶ Sunt autem propria quidem duplicia: & quæ accipiuntur esse: hoc est data: siue concessa, quæ præcognoscuntur quia sunt. Exponit autem adhuc magis hæc: & inquit, Sunt autem hæc subaudi subiecta, circa quæ scientia speculatur passiones: quæ per se insunt illis. Hæc vero, quæ per se insunt, ut Philoponus exponit: dicuntur quæ sita: quæ de illis quærentur: & sic demonstratiua scientiæ duo sunt subiecta, quæ esse præcognoscuntur: & passiones: quæ quærentur. Hoc quod dixit, exponit per exempla, & inquit, Vt unitates arithmetica: ut data ac concessa, & ut subiecta assumit esse, Geometria autē assumit esse, ut subiecta concessa & data, Lineas: & signata hoc est puncta. Subaudiendū vero huic: ut Philop. subaudit: quæ uero per se his accidunt, quærentur. Et sic duo sunt concessa, siue data: & quæ sita: Tum inter hæc dat differentiam, inueniens quandā cōuenientiam: est. n. cōuenientia: q̄ hæc ambo aliqua rōne præcognoscantur ante demonstratiuam scientiam præcognoscuntur. Differentiam, uero, subscribit: & inquit, Hæc. n. videlicet data, & concessa: ac subiecta geometra & arithmetica assumunt esse, & hoc esse: hoc est præcognoscunt, quia sunt: & quid significat vnumquodq; horum. Horum uero: quæ passiones sunt per se, quid significat vna vnaqueq; assumunt. Sic igitur de subiecto: & esse, & quid significat: præcognoscitur: De passione uero: solum quid significat. Huius differentia exempla affert: & inquit, Vt arithmetica quidem: quid par: aut impar: aut quadratus: aut cubus. Geometria uero quid irrationale: aut qd̄ inflexi, aut concurrere: Hæc sunt exempla passionum: q̄ vnaqueq; quid significat: præcognoscatur. ¶ Quo quidē ad uerba attinet, quid sit numerus quadratus, quidue cubus: superius exposuimus: non opus est repetere. Per irrationale uera: magnitudinem intelligit (ut Philoponus inquit) quæ in cōmensurabilem & non communem: habet mensuram ad alteram: Vtputa in diametro quadranguli & costæ. Non est autem idē inflexi, & concurrere. Nam (ut etiam Philoponus inqt) inflexi est in vna linea: cuius non sunt omnes particulae in rectitudine adinuicem: Sed (ut fors tulit) Cōcurrere uero dicuntur rectæ lineæ: quæ quidem productæ secundū vnum punctum concidunt: quemadmodum diameter ad latus. Hæc quantum ad præcognitionem. Quo uero ad demonstrationem: inquit, Quod autem sint subaudi hæc, quæ diximus: demonstrant & per cōmunita: & ex his: quæ

N A
Cō. 102
Cō. 104
Q
Verborū expō. Com. 88. 101

quæ demonstrata sunt. Non enim (ut Philoponus inquit) omnia demonstrantur per eadem cōmunita: Axiomata: nam secundum per primum: & tertium per secundū demonstratur: & sic deinceps. Addit, q̄ ut dictū est de arithmetica: & geometria: & astrologia similiter. In hac. n. alia quidem secundum solum ipsum quid significat: capiuntur. Alia uero: q̄ sint quærentur. Deinde eorum, quæ dixit causam affert: & inquit, Omnis enim demonstratiua scientia: hoc est omnis demonstratio circa tria est: quorum prima sunt, & quæcumq; esse ponuntur ut subiecta: & hoc exponit: & inquit, Hæc autem sunt genus. s. subiectum: quod dicitur datum, vel concessum a Philopono, Cuius per se passionum speculatiua est. Affert secundum & inquit, Et dignitates, quæ communes dicuntur: ex quibus primis demonstrant: & sic deinceps ex illis demonstratis demonstrantur secunda: & deinde tertia. Affert tertium: & inquit, Et tertium sunt passiones, quarum quid significat unaqueq; assumit. Hæc enim (ut Philoponus inquit) sunt: quæ quærentur: quæ per se accidunt subiectis, quæ solum, quid significat vñquodq; sumitur. Ex his patet hæc quæ Arist. dixit non esse intelligēda de scientia totali: et de subiecto totius scientiæ: sed de demonstratione: quam Arist. ubiq; demonstratiuam scientiam vocat. ¶ Nihil tamen prohibet scientiarum nonnullas, horum præterire nonnullas, ueluti genus non supponere esse, si pateat esse. Non enim æque patet numerum esse, & frigidum, atq; calidum: & affectus non sumere quid significat si sint clari, sicut nec dignitates, ut quid significat æqualia ab æqualibus auferre, quia est notū, sed nihilominus hæc tria necessaria sunt. Id inquit circa quod scia demonstrant, & ea quæ demonstrat, atq; ea ex quibus demonstrat. ¶ Quasdam tamen scientias nihil prohibet quedam horum despicere, ut genus non supponere esse, si sit manifestum, quoniam est. Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum. Et passiones non sumere quid significat, si sint manifestæ. Sicut neq; cōmunita assumit quid significat, quod est æqualia ab æqualibus demere, quoniam notū est. Sed nihil minus natura tria hæc sunt & circa quod demonstrant, & quæ demonstrant, & ex quibus.

¶ Vna expositio est, quod cum Arist. demonstrasset, q̄ tria sint præcognita ante omnem demonstrationem: hic ostendat: q̄ licet tria sint præcognita ante omnem demonstrationem natura: nō tamen tria sunt præcognita doctrina. Doctrina quidem non tria sunt præcognita semper: nam cum subiectum esse per sensus constet: & quid significat passio: & dignitas, per doctrinam hæc præcognoscenda non sunt uerum licet hæc tria per doctrinam præcognita non sint, natura tamen ante demonstrationē præcognita sunt: quatenus semper ante demonstrationem assumuntur. Hæc est una expositio. ¶ Philoponus uero sic exponit, nam cum dixisset q̄ tria sint ex quibus est omnis demonstratio: & q̄ subiectum esse præcognoscatur, & quid significat passiones et dignitates: hic demonstrat: q̄ non semper hæc præcognoscantur: & inquit, ¶ Quasdam tamen scientias nihil prohibet quedam horum despicere: exponit autem quod dixerat: & inquit ut genus, hoc est subiectum, quod & datū, vel concessum dicitur: non supponere esse subaudi tanquam probatum ex subalternante scientia. Et hoc ut inquit, si sit manifestum: quoniam est. Huius generis est metaphysica (ut Philoponus inquit) cuius subiectum. s. ens ex sensibus patet qm̄ est, & non probatur, in altiori scientia. Aristo. tamen expo-

nit exemplis, & inquit, Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum sunt. Quoniam numerum esse sumit arithmetecus & Physico: e quo sumit continuum esse diuisibile in semper diuisibilia. Calidum uero: & frigidū esse physicus a nulla superiori scientia sumit, sed a sensu: ut per se notū. Hæc de subiecto. De passionibus uero inquit, Et passiones nō sumere quid significat subaudi quasdam scientias nihil prohibet, & hoc: si sint manifestæ: atq; ex sensibus notæ: sicut neq; cōmunita, sup. arithmetecus, vel geometricus assumit quid significat: ut puta illud: qd̄ est æqualia ab æqualibus demere, quoniam per se notū est: & non probatum in scientia superiori. ¶ Alexander Aphroditus affert & physicū, et arithmetecū suas passiones definire: Physicus. n. definit calidum & frigidum: Arithmetecus numerū. Verum arithmetecus definit magis quam physicus, ¶ Cōtra obicit Philoponus quoniam calidum & frigidum apertissima sunt, & nota sensibus. Et ita non definit illa physicus. ¶ Dicendum cum Alexandro, nam licet apertissima sensibus sint: quantum ad quia est, quantum uero ad quid nominis: non sunt apertissima. Vnde Aristo. secundo de generatione illa definit definitione quid nominis. Demū Aris. Addit, q̄ licet quedam despiciantur propter euidētiam, nihil minus tria sunt in omni scientia, natura hac ratione naturali constituta. v. 3. & id circa quod demonstrant subiectum. v. 3. & concessum vel datum, & quæ demonstrant. v. 3. passiones, quæ quærentur. Et dignitates ex quibus demonstrant. Hæc. n. tria necessarium est assumere ante omnem demonstrationem, non tamen semper eodem modo: ut dictum est. ¶ Sed quærentur hic cur repetat præcognita: cum satis de his dixit in proœmio. ¶ Dicēdū q̄ de præcognitis i proœmio per accūs dixit, ut declararet. v. 3. omnem doctrinam fieri ex præexistenti cognitione: hic autem per se. Vtputa, tanquam demonstrationis principia. ¶ Secundo dubitant quia non tantum dignitates sunt præcognita: sed suppositio: petitio, & medium. ¶ Et dicendum suppositionem & petitionem enumerari inter ea præcognita, quæ dignitates dicuntur. Medium uero prætermissum esse: quoniam cum utroq; termino compositum facit dignitates, ex quibus demonstratio constat. ¶ Tertio dubitant: quoniam numerus uidetur etiam ex sensibus euidens: cum sit sensibile commune. ¶ Dicēdū q̄ licet sit sensibile cōe: tū nō sentitur: nisi mediantibus sensibilibus proprijs, At calidū & frigidū propria sensibilia sunt, quæ nullis alijs sensibilibus mediantibus sentiuntur. ¶ Non est autem id suppositio neq; postulatio sane quod necesse est esse per se ipsum atq; uideri. Demonstratio namq; non in oratione quæ est extra, sed in oratione quæ est in mente consistit. Quandoquidem neq; rōcinatio uidetur in illa consistere. Etenim fit ut semper aduersus externam orationem per inficiationē obstat. At non semper aduersus eam quæ est in mente. ¶ Non est autem suppositio, neq; petitio, quod necesse est per se esse, aut uideri necesse. Non enim ad exterius orationem demonstratio est. sed ad eam, quæ est in anima, quoniam neq; syllogismus. Semper enim est instare ad exterius orationem, sed ad interius orationem non semper.

¶ Cū loquutus est de præcognitis, et meminerit Axiomatibus nūc (ut placet Philopono) uult eius proprietatē nobis assignare, & discernere ipsum: tum ab his: quæ uocantur suppositio, tū etiā a petitionibus: & adhuc etiam hæc tum ab inuicem, tum etiam a definitionibus, Iā quidē enim & in

E
Qug alex.
Phil. contra Alex. Defensio.
F
Tex. 8.
Dubs prima. Sup. 1. 2.
G
cōm. 5.
Solutio.
secunda. dubs.
Solo.
Tertia dubitatio.
Solo.
H
Cō. 104.
f ij

Nota hæc.

Tex. 25.

I quæ abstrahunt a materia sensibili. In talibus .n. non est mendacium, ut secundo phyfi. habetur: & sic non mentitur geometra. Quæ expositio consona est verbis: & his, quæ alibi Aristotelis dixit.

Te. Com. 18. Insuper omnis postulatio suppositioq; aut uniuersalis est, aut particularis. At neutrum istorum diffinitionibus competit quare diffinitiones suppositiones: postulationes non sunt.

Com. 109. Expositio Philopo. Amplius petitio, & suppositio omnis, aut sicut totum, aut sicut in parte est. Termini uero neutrum horum.

K Secunda dicitur (ut Philoponus inquit) Inter terminos ex vna: et suppones: atq; petitiones ex altera: est hæc: q; suppones, & petitiones, aut dicuntur sicut in parte, aut de omni. Qm̄ & omnis propositio aut vltis est: aut particularis. Definitiones autem nihil: neq; de omni, neq; de aliquo dici pnt. Nō .n. dicimus (ut Philoponus inquit) hōi inesse, hoc s. animal rōnale: mortale: mentis atq; sciētix susceptiuum, sed hoc ipsum hominem esse. s. animal rōnale mortale mētis ac sciētix susceptiuum. Vñ inquit. & Amplius petitio: & suppositio omnis, aut sicut totū: hoc est vltis est. Aut sicut in parte ē: hoc est particularis. Tacuit autē indefinitā: quia reducit: aut ad particularē: aut ad vltimam. Termini autē, neutrum horū sunt. Definitiones .n. neq; vniuersales: neq; particulares sunt. licet vniuersaliter insint definitis.

L Formas igitur aut unum quid præter ipsa multa non esse esse si demonstratio ē tamen uerū est dicere necessario, unū esse de pluribus prædicandum. Nam si id non sit, uniuersale sane non erit, at si uniuersale non sit, non erit medium ipsum: quare nec demonstratio. Esse igitur unum quid oportet itemq; de pluribus non solum communi nomine prædicandum.

Spēs quidē igitur ē, aut unū aliquid extra multa, nō esse ē esse, si demō erit. Esse tamē unū de multis, uerū dicere necesse est. Non enim erit uniuersale, nisi hoc sit. Si uero uniuersale nō sit medium non erit. Quare neq; demonstratio. Oportet itaq; aliquod unum, & idem de pluribus esse, non æquiuocum.

Philoponus sic textum hunc inducit: q; cum sæpius dixisset oportere demonstratiuas propōnes vltis esse. Arbitrari quis posset propter hoc, q; idæe introducerentur: si quidem illæ valde, Prime sunt secundum eos, qui supponunt ipsas, Idcirco hanc destruens opinionem hæc ponit, quod, s. non sequatur demonstrationē: ideas introduci. Nam idæe quidem abstractæ a multis existētes. nec de omni: nec de aliquo dici vtiq; pnt. Demonstratio autem id primum de omni supponit. Et id esse vltē dicit. Quare non ideas introducit demonstratio. & Aliter potest textus induci ut dicamus: q; Plato introducit ideas propter demonstrationem: hoc modo argumentando demonstratio est: Ergo aut idæe sunt, aut ē aliquod unum præter multa. Sic .n. Plato respōdit ad Herculeorum rationem, qua negabant scientiam demonstratiuam. Argumentabantur enim si sciētia demonstratiua est: ergo oportet ut sit: aut de corruptibilibus: aut de æternis. Respondet Plato q; ē de ideis: quæ sunt species præter singularia. Arist. ergo refutat hæc quæ Plato asserit ad argumentum Herculeorum: et inquit. & Species quidem igitur ē aut vnum aliquid extra multa hoc est: extra singularia: nō necesse est esse: si demonstratio erit: quoniam non valet argumentum: demonstratio est ergo species sunt: aut est vnum aliquid extra multa. & Quo uero ad uerba attinet. Animaduerte q; Plato de ideis loquens in Parmenide: asseruit ideas esse vniuersalia ac species præter singularia secundum essentia separatas. In Simposio uero & in Timæo: ideas as-

Com. 110. Introductio text. secundum Philopo.

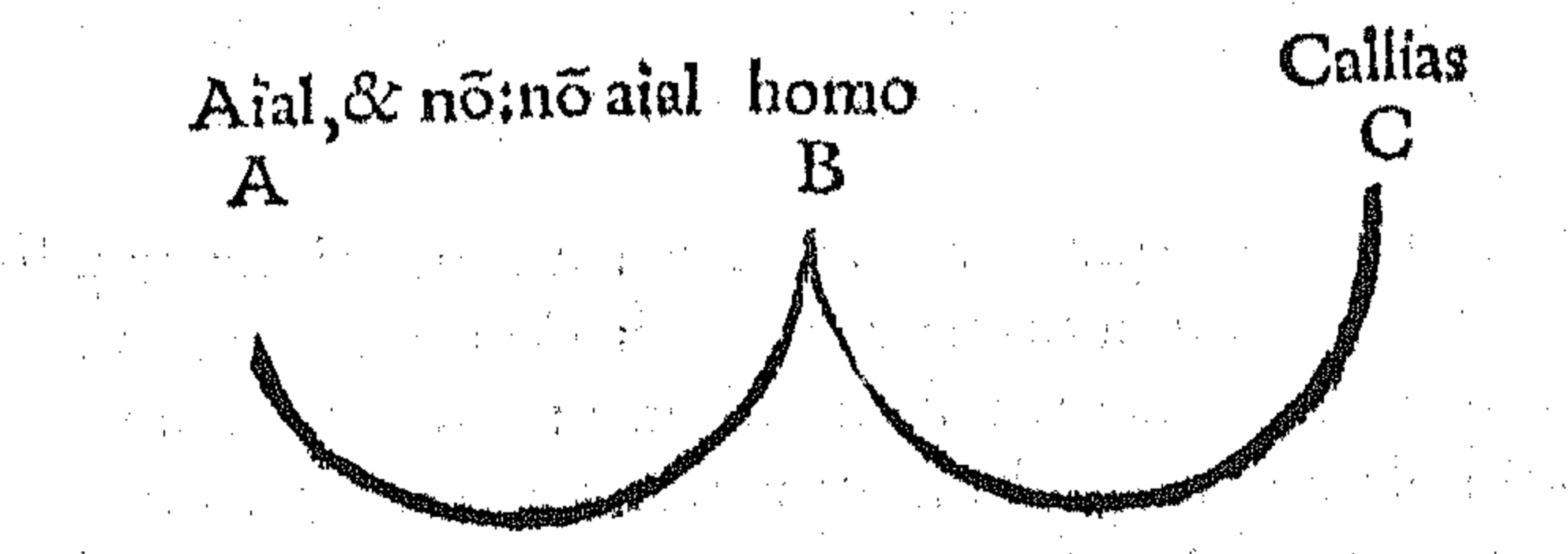
Alia introductio.

M Verborū expositio.

serit eē notiones in mente Dei cōstitutæ, quæ nihil aliud sunt: nisi ipse Deus multipliciter res cōcipiens: quas producturus est: Propterea inquit. Species quidem igitur cetera multa, ut in Parmenide. Aut unum aliquid præter multa: ut Deum, Sicut in Timæo & in Simposio, nō necesse est esse, si demonstratio est. Et si usus est diffinitione. propter Platonis varietatem de ideis. Vnde horum verborum intellectus est (ut Philoponus inquit) q; non necesse sit in prædictis de demonstratione sermonibus si mul introduci ideas. Nam si dicimus oportere esse vniuersale in demonstrationibus, non tamen dicimus esse tale ipsum: ut dicimus speciem fere esse multorum animalium. Deinde exponit quid dicere oporteat eum: qui demonstrationem asserit, & inquit. Esse tamen unum de multis, verum dicere necesse est: quasi dicat, demonstratio est: ideas necesse est non esse: unum tamen de multis necesse est. Quoniam: si (ut diximus) necesse esse ē in demonstrationibus vniuersale assumi, vniuersale autē omni subiecto inest, quoniam & semper: & primo, et per se: necesse est his: quibus demōstratio inest: esse vnum quid de multis existens: Hoc enim non exite, nec demonstratio erit. Et hoc inquit. Si uero vniuersale nō sit: mediū nō erit: quare nec demonstratio erit. Declaratur prima consequentia (ut Philoponus inquit) hoc pacto: nam si vniuersale non sit, maior extremitas nec primo: nec secundū q; ipsum: inest mediū: & sic mediū nō erit proprie mediū. Sed indigebit adhuc altero mediū termino: cui primum inest maior. Ex hoc sequitur secunda cōsequentia. v. q; nec demonstratio erit. Quoniam demōstratio per immediatas propositiones est. Quare si nō est mediū terminus proprie mediū, neq; propositio erit immediata. hac autem nō existente: neq; demōstratio erit. Ex his cōcludit intentum de vniuersale: & inquit. Oportet itaq; aliquid vnum & idem de pluribus esse. s. vltē, non quidem secundum essentiam separatum: si demonstratio est: non est æquiuocum: Sed vniuersū his omnibus: de quibus prædicatur. Recte autem (ut Philoponus inquit) Additum est verbum illud: non æquiuocum. Etenim ceter nomen vnum de pluribus dicitur: sed æquiuoce: Vt puta de stella, & de animali: & de instrumento. Et canis etiam pari modo: & de stella, et de animali, tum terrestri: tum marino, & de quibusdam Philosophis sectæ Diogenis. Equiuocis autem, nec dialectica ipsa indeterminate utitur: nec demonstratiua. & Sed circa hæc, quæ diximus: emergunt dubitationes nō parue Prima quidē: quia videtur q; Axioma non sit per se necessarium, quoniam habet causam. Nam (ut Plato inquit) nihil est ante quod non præcessit legitima causa. Et ita ante Axioma præcessit causa. Quare per se non est necessaria. Præterea, si Axioma sit per se necessarium: idem erit sui ipsius causa. Deinde argumento: q; Axioma p se euident non sit, quoniam esset semper euident: & sic semper intellectui pspicua: qd est contra experientiam. & Iuniores dixerunt q; Axioma sit per se necessarium: & per se euident, quoniam sit extrinsecutibus, quibus nec est causa prior: nec est aliquid notius. Transcendentia enim sunt & prima: & primo cognita. & Quod non placet. Nam hæc propositio ens est vnum: & hæc ens est res, esset Axioma, quod Aristotele. non diceret. Præterea, Aristoteles dicit hanc propositionē: si ab æqualibus æqualia demas esse Axioma: quæ tñ ex transcendentibus non sit. & Dicamus igitur aliquid

NA quid per se bifa- C P Q 126. D Sol. In nouum. Relat

quid esse per se tale bifariam contingere: aut primatiua: hoc est non per aliud: aut positiue: quando idem esset sui ipsius causa. Et primatiue: bifariam: aut simpliciter: aut secundum quid. Axioma ergo est per se necessarium: quoniam caret causa suæ necessitatis: non quidem simpliciter. Sed exteriori. Habet enim terminos: quorum habitudine sortitur necessitatem. Est ergo axioma per se necessarium, hoc est non externa causa: sed terminorum habitudine. Est etiam per se euident: quoniam caret propositio ne prior: ex qua euident fiat. etiam caret mediū: quo de monstratur. Ex his sequitur, q; non semper euident sit. Est enim per se euident: non quidem q; semper pateat nobis. Sed quoniam per nihil prius euident sit. & Secundo querunt, Vtrum sit differentia inter demonstrationem, & instantiam. Et videtur q; non: quoniam vtraq; est ad verba: q; vtraq; ad rationem. & Dicerē esse differentiam: quatenus demonstratio est per se ad rationem: per accidens vero ad orationem, ut rationi subordinatur. Instare vero per se est ad verba: per accidens autem ad rationem: ut per verba ipsa significatur. & Tertio videtur inter ea: quæ Aristot. dixit, contradictio. Nam Aristot. in principio libri voluit suppositionem esse principium, principium autem propositionem immediatam, & hic vult illam esse demonstrabilem. & Aristot. respondet: q; suppositio sit indemonstrabilis, non simpliciter: sed ad illud. Hinc fit: ut duplex sit suppositio: simpliciter, & in genere. Simpliciter quidē, est immediata propositio simpliciter. In genere vero: est immediata in genere. & Nulla autem demonstratio sumit fieri non posse ut simul idem affirmetur atq; negetur, nisi fuerit opus, ut hoc etiam pacto conclusio demonstratur. Quod quidem fuerit, si sumperimus affirmare quidē primū de medio esse uerum, negare autē uerū nō esse. & Non contingere autem. Idem simul affirmare, & negare nulla accipit demonstratio, nisi opus sit demonstrare conclusionem sic. Ostenditur autem accipientibus primum de medio q; uerum, negare autem non uerum.

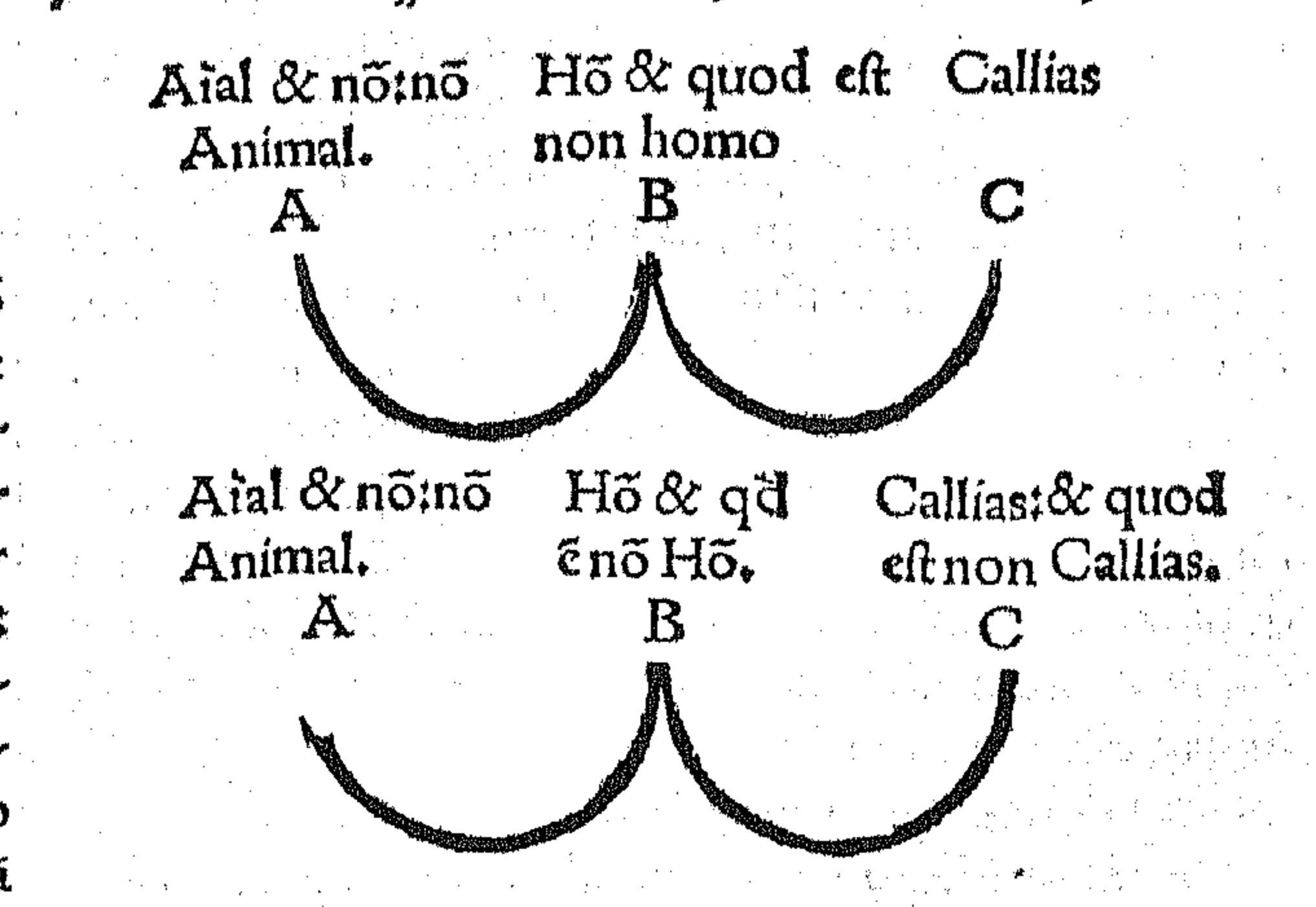

Cum dixisset: quæ dicitur sit inter omnia principia demōstratiua. Hic docet quomodo demōstratur axiomate contradictionis. Et primo hoc ostendit in recta demonstratione, deinde in demonstratione ducente ad impossibile. & Verum animaduerte q; axioma duplex est: alterum contradictionis, & hoc (ut Philoponus inquit) est: qd diuidit verum & falsum in omnibus entibus. Alterum est axioma simplex, ut quæ sunt æqualia vni tertio, sunt æqualia inter se. Docet ergo Aristot. quomodo axioma contradictionis ponatur in demonstratione. Nā cum sit principium demonstrationis: videtur q; debeant ex eo constare demonstrationes. Propterea cogitur ostēdere: quomodo possit poni in demonstratione. De illo principio simplici non est dubō, quoniam recta ostensio ne ingreditur demonstrationem hoc modo, quæ eidem æqualia, & inter se sunt æqualia: A: B: ipsi, C, sunt æqualia. Igitur, A, & B, inter se sunt: æqualia. Ergo dubitatio

erit solum de axioma contradictionis. & Aristoteles ergo respondens duo dicit. Primum q; demonstratio tūc accipit axioma contradictionis, quando conclusio accipit illud. Secundum q; tale principium in maiori termino accipiendum est, & non ad medium, nec ad tertium. Vnde inquit. & Non contingere autem, idem simul affirmare, & negare: quod est axioma contradictionis: nulla accipit demonstratio: nisi opus sit demonstrare conclusionem sic, est cum axioma contradictionis. Hoc est primum, Deinde exponit secundum, & inquit. Ostēditur autem accipientibus primum de mediū, q; uerū, negare autē non uerum. Hoc est secundum. Et sic vult q; demonstratio tunc accipiat axioma contradictionis, cum conclusio accipit illud. Amplius q; debeat addi ad maiorem propositionem: & ad illius prædicatum. Hæc sunt quæ proposuit. Dixit autem, cum primum de mediū est uerum, negare autem, non uerum. Quoniam (ut Philoponus exponit) de quibusdam secundum quid affirmatio & negatio vera est: ut de anima immortale: & non immortale vera sunt, saltem secundum quid. Anima enim substantia immortalis est: operationibus non immortalis: ut de elementis: ingenerabilia: & non ingenerabilia. Quoniam secundum totalitatem quidem ingenerabilia sunt. Secundum partes vero: non ingenerabilia. Ut de cælo, moueri: & nō moueri. Non enim secundum totum mouetur. Mouetur autem secundum partes. Ergo tunc demonstratio accipit axioma contradictionis: cum simpliciter affirmare est uerum: negare autem non uerum de medio ipso. Hæc sunt: quæ Aristoteles intelligit.

Nihil autem refert medium esse atq; non esse sumere, & tertium pari modo. Nam si datum est id de quo hominem dicere uerum est, dabitur & id ei quo non hominem dicere uerū est. Sed si tantum hoc totū sumatur, hominem inquam animal, non autem non animal esse. Erit etiam uerum Calliam dicere & non Calliam animal, non autem non animal.

Medium autem, nihil differt esse & non esse accipere, similiter autem & tertium. Si enim assignetur de aliquo homine, uerum est dicere, & si non hominem, uerum, nisi solum homo animal sit, non animal autem non. Erit enim uerum dicere Calliam siue non Calliam, similiter animal, non animal autem, non.

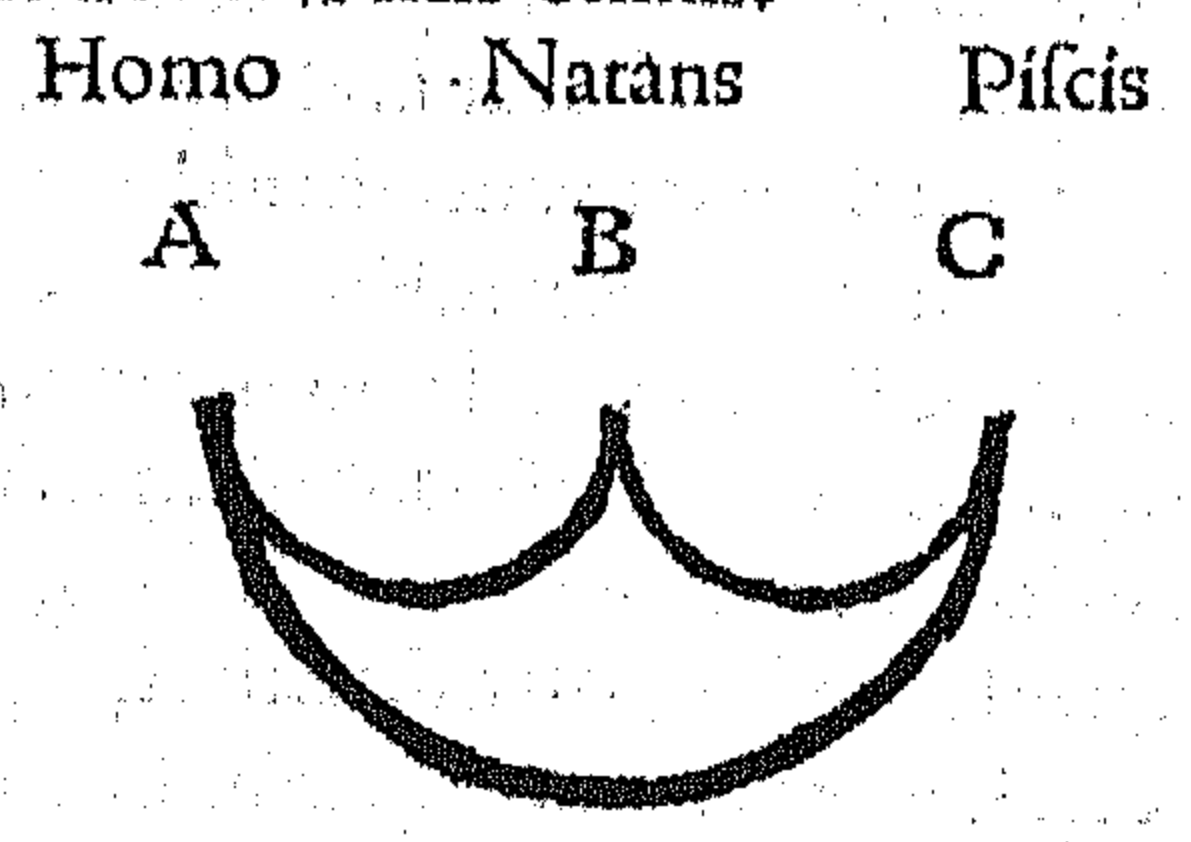

Queret quæspia. Vtrū cōtradictio possit addi ad mediū. Dicitur ē .n. q; addit ad maiore. Ideo querit vtrum possit addi ad medium. Et vtrū q; sic: qm̄ hic est bonus syllogismus. Omnis hō, & qd nō ē hō, ē aial: & nō, nō aial Callias ē hō, & nō: nō homo: Ergo Callias est animal, & nō: non animal. & Iterum queritur: vtrum possit addi ad

E F G H Com. 112.

I minorē, & videtur q̄ sic. Hic. n. est bonus syllogismus. Ois hō & q̄ nō est hō, ē animal: & nō, nō aīal. Callias, & nō Callias ē hō: & nō, nō hō. Ergo Callias, & nō Callias est aīal: & nō, nō aīal. P̄ R̄idet Arist. ad hęc: & prio ad primū, q̄ licet an mediū possit addi: tñ nō est necessariū addi, qm̄ cū illa additione, & sine illa semp̄ cōclusio sequit̄, ut prius, videlicet q̄ Callias sit aīal, & nō: nō aīal. P̄ Ad sc̄dm̄ iterū concedit q̄ ad minorē addi possit cōtra dictio: sed ad cōcludēdū cōclusionē pr̄dictā nullav̄ necessitas. Qm̄ tā cū illa additione, q̄ sine, sp̄ sequit̄ q̄ Callias sit aīal, & nō, nō aīal. Nā si sequit̄ q̄ Callias: & quod nō est Callias sit, aīal, & nō, nō aīal. Sequit̄ q̄ Callias sit aīal: & nō, non aīal. Vnde inqt. P̄ Mediū aut̄ nihil differt eē: & nō esse accipere q̄tū ad illā cōditionem. Qm̄ tāntū illa additio: q̄ sine: sequit̄ q̄ Callias sit aīal, et non, non aīal: hęc ad primam dubitationē. Deinde soluit secūdā, et inqt. Similiter aut̄ & certū subaudi nihil differt esse: & nō eē sumere quo ad cōditionē inferendā (vt Alexander exposuit) exponit primā solū: & inqt. Nā si cōtradictio accipit̄ de aliquo hoīum, hoc ē si cōtradictio addat̄ ad mediū. Verū ē dicere, v. 3. q̄ Callias sit aīal, & nō: nō aīal. Et si nō hoīem assignet̄ ita vt sine cōtradictione sumat̄ mediū: et verū est q̄ Callias sit aīal, & nō: nō aīal. Quare siue addat̄ siue nō addat̄ ad mediū cōtradictio: nihil refert ad conditionē. Nisi (vt inqt) Solū hō aīal sit: nō aīal aut̄ nō. Tūc. n. q̄ termini cōuertunt̄, nō pōt̄ p̄dicatū de mediō p̄dicari cū cōtradictio: ut dato q̄ nihil sit aīal: nisi hō: hęc erit falsa oīs hō, & nō hō ē aīal: q̄ tñ hō est animal. Deinde exponit solū secūdā, & lege sic. Similiter aut̄ & certū non differt esse: & nō eē sumere, q̄tū ad cōditionē syllogismi: vt exponit Alexander. Qm̄ erit verum dicere Callias: siue nō Callias ē aīal: nō animal aut̄, non. Et si sic tūc verū erit dicere Callias esse animal, & nō animal. Si. n. Callias & nō Callias ē animal: & nō, nō aīal. Ergo Callias ē animal, & nō, nō aīal. Quare (vt Alexander inqt) frustra additur hęc cōtradictio ad tertium terminum. P̄ Causa aut̄ ē quia primū nō solum de medio, sed etiam de alio dicitur, propterea q̄ ad plura sese extendit. Quare nihil ad conclusionem refert, & si medium & ipsum est. Causa aut̄, quoniam primū nō solum de medio dicitur, sed etiam de alio. Propter id quod est in pluribus. Quare si mediū & ipsum est, & nō ipsum, ad conclusionem nihil differt. Com. 13. P̄ Cum accepisset: q̄ addere cōtradictionem ad mediū: nihil referat ad syllogismum inferentem dictam conclusionē. Hic assignat causam, & inquit. P̄ Causa aut̄ subaudi cum additio contradictionis ad mediū nihil refert. est. Quoniam primum nō solum de mediō dicitur: sed etiam de alio a medio. Propter id quod primum est in pluribus, quam sit mediū: & ideo animal dicitur, tam de homine, quam de nō homine. Quare: ut inquit. Si mediū: & ipsum est: & non ipsum: hoc est, quare si mediū sumatur cum contradictione: ad conclusionem syllogismi nihil differt: quoniam etiam sine illa sequitur q̄ Callias sit animal: & non: non animal. Hęc eadem eam esse potest: q̄ nec ad minorem addi debeat. P̄ Ex his patet, q̄ in demonstratione recta axioma contradictionis addi potest, qm̄ cōclusio accipitur cum illo. Non tñ in omni propositione, sed solum in maiori proponet̄: ex parte pr̄dicati, vt exposuerunt Alexander: & Philoponus. P̄ Querunt: vtrū semper p̄dicato maioris debeat addi contradictio. P̄ Egidius asserit q̄ solum tunc contradictio debet

addi p̄dicato maioris, cum primum sit in plus quam medium, & medium in plus quam tertium. P̄ Iuniores contra obijciunt. Primo quoniam posito q̄ Callias sit omne animal: tunc antecedens est verum, & consequens falsum. Secundo: qm̄ dato q̄ tñ Callias sit animal. Adhuc animal esset quid communius Callia: veluti cōmunius est instans: quam hoc instas: & fenix quā hęc fenix. P̄ Sed nos dicimus cum Alexandro: Philopono: & Egidio, q̄ tunc contradictio p̄dicato maioris addēda est: cum primum, medium: & tertium non fuerint conuertibilia. Medio. n. frustra adderetur, quoniam nec mediū: nec aliquid, quod cum medio se tenet: conclusionem ingreditur. Iterum tertio frustra additur: quoniam cum sit minus quam primum. Primum de ipso p̄dicabitur tā absolute: quam cū cōtradictione ipsi tertio addita. Quare solum p̄dicato maioris, q̄ est primum: vlt̄ addenda est. P̄ Quare vero Iuniores obijciunt, non cogunt, quoniam si Callias sit omne animal: termini nō essent subordinati. Præterea dato q̄ Callias sit tñ animal, rōne animal esset cōmunis: non aut̄ re: quoniam re conuerterentur. P̄ Secundo dubitant, quia frustra v̄ axioma contradictionis debere addi in aliqua demonstratione: quoniam si habet̄ q̄ Callias sit animal, habebitur: q̄ Callias sit animal: & non animal. P̄ Dicendum tales demonstrationes inuentas esse propter veterum ignorantiam: qui cōtradictoria cōcedebant. Plures enim veterum asseriebant mundū esse finitū, & non finitū. Propterea contra hos argumētamur. De nullo corpore s̄ finitudo potest affirmari: & negari. Mūdus est corpus. Igit̄ est finitus, & nō: nō finitus. Quare igit̄ fuerit necessaria talitū demonstratiō: ex hisce patet. P̄ Hoc autem omne inquam affirmandum aut negandū esse ea demonstratio sumit, qua deducitur ad id quod fieri nequit, nec tamen semper uniuersaliter, sed quod satis est generi, circa quod genus demonstrationes asseruntur, sicut & prius est dictum. P̄ Omne autem affirmare, aut negare, demonstratio, quæ est ad impossibile accipit. Et hęc non semper uniuersaliter, sed quantum sufficiens est. Sufficiens autem est in genere. Dico autem in genere. Vt circa quod genus demonstrationes fert, sicut dictum est prius. P̄ Cum dixisset quo pacto in recta demonstratione, atq̄ ostensa v̄timur axioma contradictionis: & quando. Nunc dicit q̄ etiam in demonstratione ducente ad impossibile v̄timur. Illo. Et hoc proponit: & inquit. P̄ Omne autem affirmare: aut negare, demonstratio, quæ est ad impossibile accipit, Quo vero ad verba attinet. Verbum illud autem non aduersatiue, sed cōiunctiue tenetur. Pro præterea: quasi dicat. Præterea demonstratio: quæ est ad impossibile: sumit illud axioma, quod est omne: aut est affirmare, aut negare. Sed quomodo illud sumat: nec Alexander, nec Philoponus exponit. P̄ Quare Anima duertendum q̄ demonstratio, quæ ducit ad impossibile: est tres processus: Verbi causa: sit demonstratio hoc. Omne natans est homo, Piscis omnis.

natat.

A natat. Piscis omnis est homo. Hic est primus processus, & syllogisticus. Secundus vero: hoc pacto. Conclusio hæc: videlicet omnis piscis est homo, est impossibilis: & non per suam naturam. Erga propter propositiones nō propter minorē: sed propter maiorem. Ergo maior est impossibilis. Hic est secundus processus. Tertius vero erit, maior est falsa. Igitur sua contradictoria est vera: quia duorum contradictoriorum si vnum est verū: alterum est falsum. Ecce quo modo demonstratio hæc sumit Axioma contradictionis in tertio processu. P̄ Vtrum vero demonstratio ducens ad impossibile sit duo syllogistica: tres in secundo priorum visum est. Et cum dixisset, q̄ demonstratio ad impossibile axioma contradictionis accipiat, exponit quomodo ipsum accipiat: & inquit. Et hæc. f. demonstratio: quæ ducit ad impossibile: non uniuersaliter: hoc ē secundum transcendentiam accipit. Sed quantum sufficiens est: quia vero duplex est sufficiens, simpliciter: & in genere. Exponit quomodo sufficiens, & inquit. Sufficiens autem in genere. non aut̄ simpliciter. Et quia genus duplex est: videlicet genus scientiæ, & genus p̄dicamētis: exponit quō in genere, & inquit. Dico autem in genere: vt circa quod genus demonstraret demonstrationes fert: quod est genus scientiæ. Vtputa: geometra quidem (vt Philop. exponit) in magnitudinibus. Arithmeticus autem in numeris: & reliqui etiam in proprijs subiectis. Solus autem primus Philosophus, & dialecticus vti possunt ipso, & vt cōmuni: & vt discurrere per omnia entia, & non entia. P̄ Dubitant nec terici, qm̄ demonstrato animali in cōmuni: hæc est vera. Animal est homo, & illa similiter animal est non homo. P̄ Ad hoc respondent q̄ duo contradictoria possunt esse vera simul de eodem genere, vel specie. Non tamen eodem de numero. P̄ Sed pace horum dixim: hæc logicam, non sapiunt. Primo quoniam hęc nō sunt contradictoria. Animal est homo. Animal est non homo. quoniam vtraq̄ est affirmatiua vt patet primo priorum, & secundo de interpretatione. Prima quidem de p̄dicato finito. Secunda vero: de p̄dicato infinito. Animal est homo: Animal non est homo. Vtraq̄ est in definita. P̄ Dicamus ergo q̄ propositiones contradictoriæ nunq̄ possunt esse simul veræ: nec simul falsæ. Sed semper necessario: si altera sit vera altera est falsa. Quoniam (vt Philop. inquit) ens: & non ens diuidunt quodlibet. Argumentum vero quod adducebatur ad oppositum: supponit falsum: vt intelligenti patet. P̄ Conueniunt autem inter sese scientiæ omnes in hisce quæ communia sunt, non in hisce de quibus demonstrant: nec in his etiam quæ demonstrant. Communia autem ea dico quibus sic utuntur ut ex ipsis demonstrant. P̄ Communicant autem omnes scientiæ adinuicem secundum cōmunia. Communia autem dico, quibus utuntur tanquam ex eis demonstrantes. Non autem de quibus demonstrant, neq̄ quod demonstrant. P̄ Cum dixisset: q̄ axioma alia quidem communissima sunt: quæ in omni scientiā quadrant: alia vero, quæ quadrant in pluribus. alia autem, quæ quadrant in vna. Nunc dicit: q̄ secundum communissima axioma omnes scientiæ communicant. Nam secundum ea quæ dantur: hoc est secundum concessa: & secundum ea: quæ queruntur nulla scientia cōmunicat cum altera: nisi essent subalternæ (vt Philoponus exponit) Vnde inquit. P̄ Com-

municant autem omnes scientiæ adinuicem secundū cōmunia: hoc est secundum communissima axioma. Vtputa: in illo non contingit idem simul affirmare: & negare. Et hoc exponit: & inquit. Communia autem dico quibus utuntur tanquam ex eis demonstrantes hoc est communia dico axioma contradictionis, ex quibus cōstāt in demonstrationes: & ostensiuæ: & ducentes ad impossibile secundum modum prius expositum. Non autē cōmunicant his: de quibus demonstrant: hoc est in his, quæ dantur atq̄ conceduntur. Neq̄ comunicant in eo: quod demonstrant: hoc est in ipso quæsito. Nam (vt Philoponus inquit) tria sunt in omni demonstratione: proponēs: & concessa: & quæ sita, & propositiones triplices sunt cōmunissima: quæ omnibus scientijs quadrant, quæ pluribus: & quæ vni solum. Omnes ergo scientiæ comunicant in propositionibus, non quidem omnibus: sed cōmunissimis. Differunt autem in concessis, & quæ sitis quatenus hæc non possunt esse nisi propria: & in diuersis scientijs diuersa. Nisi vt Philoponus inquit scientiæ essent subalternæ. Nam in talibus subiecta subalterna sunt etiam. P̄ Differendū quoq̄: facultas cum omnibus conuenit, & si qua ultra ipsa communia ostendere nitatur, uelut omne quoduis affirmetur aut negetur oportet, uel ab æqualibus, demptis æqualibus equalia sunt ea quæ restant, uel talium aliqua. Atq̄ ipsa differendū facultas non est sic diffinitorum quorundam: neq̄ generis cuiusdam. Non enim interrogaret. Demonstranti namq̄ nō licet interrogare, propterea q̄, ex oppositis non ostenditur idem. Hoc autem demonstrandum est in hisce quæ de ratiocinatione sunt pertractata. P̄ Et dialectica quidem de omnibus, & si aliqua uniuersaliter tenet demonstrare communia, ut quod est affirmare omne, aut negare, aut quod est equalia ab æqualibus demere, aut talium quædam. Verum dialectica non est definitorum sic quorundam, neq̄ generis alicuius unius. Non . n. interrogaret. Demonstrantem enim non est interrogare, propter id q̄, oppositorum esse non demonstrat idem. Ostensum est autem hoc in his, quæ de syllogismo. P̄ Cum dixisset q̄ omnes scientiæ vtuntur communibus quamuis ante omnia: & dialectica, & prima Philosophia: nunc discernit dialecticam: & ab alijs omnibus, & a prima Philosophia. Ab alijs quidem omnibus quoniam vnaquæq̄ aliarum circa vnum aliquod genus versatur. Hęc autem circa omnia: & de omnibus est. A prima vero Philosophia differt sicut a cæteris scientijs. Quoniam dialectica quidem interrogat condiscipulantem: vt ex datis ab ipso syllogizet suum propositum. Scientiæ vero aliæ atq̄ ipsa metaphysica: cum demonstrant, non interrogant, quoniam demonstrant ex necessarijs: & ex his: quæ per se: & secundum quod ipsum, vt dictum est. Hoc autem secundo priorum analyticorum ostensum est. Vnde inquit. P̄ Et dialectica quidem est de omnibus entibus: & si aliqua vltra tenet demonstrare communia: est de omnibus. Hoc est et dialectica & metaphysica sunt de omnibus. & dixit. Et si aliqua uniuersaliter tenet demonstrare cōmunia, quoniam (vt Philoponus exponit) metaphysica tentat demonstrare illud axioma: omne autē affirmare: aut negare. Et illud æqualia ab æqualibus demere: & quedam alia id genus: vt patet quarto metaphisica, contra eos: qui negat cōpræhensibilitatē: & dicit nihil sciri. P̄ Quo vero modo metaphysicus: & dialecticus hæc

Dubium primum. Rñ. Egidii.

In omni demonstratione tria sunt. propositio concessa & quæ sita.

Als autē

Com. 116.

H

Tex. cō. 8, & 9.

I axiomatica probent: Philoponus exponit: & quarto metaphy. patet. Et hoc Arist. subscribit: & inqt. Et si aliqua alia tenet demonstrat cōtra. Axiomatica: ut illud, uidelicet: oē est affirmare, aut negare: aut illud, æqualia ab æqualibus demere, aut talitū qdā de qbus q̄to metaphy. Quæ liber. n. talis scia ē de oibus entibus. Et p̄ hęc patet q̄to dialectica differat a sciētis cæteris: & q̄to cū metaphy. cōueniat. Deinde fil' exponit q̄to differat a metaphy. & ab alijs sciētis, & supponit: q̄ Dialectica interrogat, ut libro de syllogismo dōm ē, tūc assignās dīā, inqt. Verū dialectica nō ē definitōrū sic quorūdam, neq; generis alicuius vnus. Vt. n. Themistius inqt. Dialectica genus certū nō habet: in quo verset: nō lineas, nō numeros: nō p̄portiones. Et assignat cām: qm̄ si genus certum h̄et: nō interrogaret. Si. n. dialectica certū genus haberet: vteret̄ his, quæ p̄ se insunt: quæq; ab oibus cōcedunt. **B** ne ergo dōm ē: q̄ dialectica certū genus nō habet: et p̄ hoc differt a cæteris sciētis: & q̄a suppositū q̄ dialectica non sit certi ḡnis: et hoc pbauit: q̄a aliter nō interrogaret: pbat hoc qd̄ dixit, et inqt. Demōstrāte. n. nō ē interrogare: hoc ē. Dialectica nō ē certi ḡnis, q̄a demōstraret: vteret̄. n. his: quæ sunt p̄ se. Et si demōstraret: nō interrogaret. Demōstrāte. n. nō est interrogare: pp̄ id qd̄ nō demōstrat idē ē oppositorū. Nā (vt Themistius inqt) Impossibile ē de eodē p̄bari cōtraria: cū demōstratio nō sit nisi ex his: quæ p̄ se insunt: q̄ nō p̄nt demōstrare cōtraria. Sed qm̄ hęc factis abūde exposita sunt in libro de syllogismo: ideo inqt. Oñsum ē aut hoc in his: quæ de syllogismo: Ex qbus la tēter innuit dīam dialecticæ a metaphy. Qm̄ dialectica interrogat: Metaphy. nō cū metaphy. syllogizet ex his: quæ sunt p̄ se. Dialectica ex his q̄ vident̄ r̄ndēti: vt ex pbabilibus. Quo vero ad verba attinet. Philoponus aduertit verbū illud. n. cū inqt demōstrāte. n. nō ē & reliqua: & vult q̄ nō referat ad proximē dicta: sed ad vnū qd̄ debuit subaudi hoc pacto. Verū dialectica nō est definitōrū sic quorūdam: neq; ḡnis alicuius vnus, sicut subaudi sunt scia cæteræ particulares. Et q̄ cæteræ particulares scia sint definitōrū quorūdam, & vnus cuiusdam ḡnis: assignat cām: & inqt. Demōstrāte. n. nō ē interrogare: pp̄ id qd̄ oppositorū ē nō demōstrat idē. Ergo scia particulares sunt definitōrū quorūdam, & vnus certi ḡnis: ecce q̄to verbū. n. reddit cām eius, qd̄ subintelligit. Ali ter aut exponi pōt, vt fuit p̄ nos expositū. Sed nō curo. Alij aut̄ intelligūt sic. Verū dialectica nō ē definitōrū sic quorūdam, & hoc quo ad accidētia: q̄ quærun̄, neq; ḡnis alicuius vnus. Et hoc: quo ad datū: seu cōcessū. Et assignat cām: & inqt. Nō. n. interrogaret. Sciētia. n. q̄ uersatur circa p̄pria q̄sita, & de certo subiecto, nō interrogat qm̄ agit ex his: q̄ p̄ se sunt. Hęc de dīā ab alijs sciētis, de dīā vero a metaphy. ita inqt. Demōstrāte vero: hoc ē metaphy. aut: nō ē interrogare: pp̄ id qd̄ nō demōstrat idē esse oppositorum. Et sic habet dīā dialecticæ a metaphy. Verū isti in eorū libris habēt, autē, & nō n. Et p̄pterea legūt aduersatiue. Sed quærit̄ neoterici. Verū dialectica sit certi ḡnis. Et v̄ q̄ sic, q̄a est de syllogismo, & de his: quæ illi insunt p̄ se. Modo syllogismus est res aiastica: cum sit tertia opatio aiæ: quæ ē discursus. Ergo dialectica ē certi ḡnis. R̄ndent Arabes (vt Aui cē, Algazel: & Alpharabius) q̄ dialectica, vt v̄tēs: nullius certi ḡnis ē, vt docēs, ē de syllogismo, et de certo ḡne, Sed dices: si dialectica vt v̄tēs, esset certi ḡnis: & de certo

ḡne. Tūc dialectica est particulares scia, & quærit̄ an naturalis, an mathematica: an metaphy. Probabiliter dicerem q̄ dialectica quatenus docet syllogismū, & quæ de syllogismo q̄run̄: est aiastica, qm̄ syllogismus ē opatio aiæ de qua agit tertiō de aiā. Et licet scia hęc, quæ de syllogismo est: dicat̄ aiastica, tū scdm̄ vulgare appellatio nē dialectica dī. Sed reuera aiastica est. Hęc volui probabiliter esse dicta: qm̄ veritas alias dilucidabitur. **Q**uod si eadē est interrogatio ratiocinatiua & propositio cōtradictionis, sunt autē in unaquaq; sciētia propositiones ex qbus uniuscuiusq; propria eōficatur rōinatio, erūt porro quædam interrogaciones ad singulas scientias attinentes, ex quibus sit cuiusq; propria ratiocinatio. **S**i autē idē est interrogatio syllogistica, & propositio cōtradictionis, Propositiones autē sunt secūdi unāquaq; sciētia, ex quibus est syllogismus secūdi unāquaq;. Erūt utiq; aliq̄ue interrogaciones scientificæ, ex quibus, qui est secundum unamquamque proprius, sit syllogismus. **P**hiloponus vult q̄ Arist. velit demonstrare hic: q̄ nō omnem interrogationem interrogabit unaquaq; particularium sciētiarū, sed solum quæ interrogat proprie unaquaq; scientia, vt puta geometra: geometrica: arithmetica: arithmetica: neq; q̄ ad omnem interrogationem respondere debeat sed solum ad quæcumq; interrogantur in unaquaq; scientia. Themistius autem (vt mihi videt̄) vult q̄ Arist. velit ostendere q̄ quælibet scientia particularis proprias habeat & interrogaciones: & conclusiones, & responsiones, sed unde ad hoc deuenit: Themistius velle videtur. Arist. ad hoc deuenisse, vt persoluat an qui demonstrat: possit interrogare: & an interrogatio scientiam pariat: Nam proxime dixit q̄ non: quia scientiæ particulares circa idem per opposita non versantur: Solut itaq; Arist. (vt Themistius innuit) q̄ interrogaciones erunt propriæ proprijs scientijs: & aliarum scientiarum aliæ. Et syllogizat hoc modo. Propositiones contradictionis propriarum scientiarum sunt propriæ: & aliarum scientiarum aliæ. Interrogaciones syllogisticæ sunt propriæ: & aliarum scientiarum aliæ. De syllogismo ponit primo minorem: & inquit. Si autem idem est interrogatio syllogistica: & propositio contradictionis. Hęc est minor. Deinde accepit maiorem: & inquit. Propositiones. s. contradictionis sunt secundum unamquamq; scientiam, ex quibus est syllogismus secundum unamquamq;. Hęc est maior. Ex his inferat conclusionem: & inquit. Erunt utiq; aliq̄ue interrogaciones scientificæ: ex quibus sit syllogismus, qui est secundum unamquamq; proprius. Hęc est conclusio. Sed quo ad verba attinet. Quæritur quid per interrogationem syllogisticam intelligit. Præterea quid per interrogationem: an propositionem: an conclusionē. Et si propositionem: an propositionem, pro vtraq; parte probabilem: & sic non erit scientifica: sed dialectica. Aut propositionem alterius partis contradictionis: & sic interrogatio non erit propositio hoc modo. Secundum dubitatur quoniam demonstratiua scientia non videtur interrogare: quoniam enuntiat: & non interrogat. Præterea interrogatio vt sic non est pars syllogismi, quoniam nulla propositio est pars syllogismi, quæ componitur ex nota interrogationis. Insuper nullum dubium est pars demonstrationis. At interrogatio propositio

N
Solutio
C
Comit
Philos
Them
Syllog
text
Verbor
expos
Dubit
nes
& p̄
Secun
Teriti
Alie
tatione
Primi
Secun
Teriti

positio dubia est. Ad has dubitationes per ordinem respondendum est, & ad primam Philop. solutionē innuit, & intelligit pro syllogisticum idem quod dialecticū. Vnde de interrogatio syllogistica & interrogatio dialectica. Et tunc verba Arist. legenda sunt comparatiue hoc modo. Si autem idem est interrogatio dialectica: & propositio contradictionis: ita subaudi idem est interrogatio scientifica: & propositio contradictionis. Tunc reliqua legantur (vt prius. Et cū quæritur, quid per interrogationē intelligat). Dicendum: q̄ interrogare possumus: aut in materia necessaria: aut in materia probabilis: aut in materia impossibili, apparētī tamen. Si interrogatio in materia impossibili: apparenti tamen. Sic interrogatio est sophistica. Si in materia necessaria, & per se: vel interrogamus de propositio ne, & sic est petitio: vel suppō: vel de cōclōne: & sic est q̄stio. At si interrogamus in materia dialectica, vel de propositio ne: & sic est propositio dialectica: vel de cōclōne: & sic est problema. Simili rōne cū interrogauimus in materia sophistica: atq; apparenti: aut interrogamus de propositio ne, & sic est propositio sophistica: vel de cōclōne: & sic est sophisma. Secundū tamē Philop. Arist. per interrogationē, propositio nē intelligit: & non q̄onem, quæ erit conclusio. Et per propositio nē contradictionis intelligit propositio nē, quæ est altera pars contradictionis, quæ vera est, & necessaria: vt Philop. exponit. Et cū dicitur: q̄ tunc non erit interrogatio. Dicendū q̄ non erit interrogatio ad consensum respondentis: captandū, sed vt sentiat discipulus: quæ præceptor dicit. Per idē concedo q̄ demonstratiua scientia non interrogat de consensu, vt ex illo syllogizet, sed ad assensum, vt ex illo discat discipulus. Præterea per idem concedo q̄ interrogatio: quæ est propositio composita ex nota interrogationis: non est pars syllogismi: sed pro altera contradictionis parte sumpta est syllogismi pars. Insuper concedo q̄ nullum dubium, quod pendet probabilibus rationibus pro vtraq; parte probantibus est pars demonstrationis: sed dubiam: cuius dubietas pendet ex ignorantia terminorum, pōt esse syllogismi et demonstrationis pers, hęc pro Arist. defensione. **P**atet ergo non omnem interrogationem geometricam esse, nec ad medendi artem omnem accommodari. & pari modo de cæteris. Sed aut ea ex quibus aliquid ostēditur, de quibus est ipsa geometria, aut ea quæ ex eadem demonstrantur, ex quibus geometria demonstrat, qualia sunt p̄spectiua. Idē est et in cæteris intelligēdi. **M**anifestum itaq; q̄ non omnis interrogatio geometrica erit, neq; medicinalis, similiter autē & in alijs. Sed ex quibus aut demonstratur aliquid, de quibus geometria est. Aut quod ex eisdem demonstratur geometria, ut visibilia, similiter autē et in alijs. **C**um declarasset particulares scientias: proprias & particulares habere interrogaciones. Nunc declarat q̄ nec omnis interrogatio geometrica est, nec omnis medicinalis, et inquit. Manifestum itaq; q̄ nō omnis interrogatio geometrica erit. Neq; omnis interrogatio erit medicinalis. Et vt dico de geometria: & medicina. Similiter autē & in alijs dicendum est facultatibus. Exponit autē, quæ interrogatio geometrica est: & vult q̄ ea sit geometrica interrogatio: quæ vel est propositio geometrica: e qua aliquid immediate in ipsa geometria demonstratur: vel e qua descendimus ad subalternas scientias, quæ pro principia geometrica habentur, vt de p̄spectiua dicit. Vnde inquit. Sed interrogaciones geometricæ ea sunt: ex quibus demonstratur aliquid, de numero eo: de quibus geometria

est. Vt propositiones, ex quibus demonstratur, q̄ super datam lineam contingit triangulum equilaterum collocare. Siquis autē interrogaret: an circulus sit linea pulchrior recta, non teneretur geometra (vt Philoponus inquit) respondere. Aut interrogatio geometrica est id, quod demonstratur ex eisdem ipsi geometriæ. Vt propositiones visibiles, ac p̄spectiue, quæ demonstrantur ex geometricis principijs, sunt propositiones ad theoremata p̄spectiua. Ergo geometrica interrogatio vel est: propositio, per quam demonstratur conclusio geometrica. Vel est conclusio geometrica, & propositio per quam demonstratur conclusio p̄spectiua. Ex quibus velle videtur Arist. q̄ vnamet propositio sit conclusio, & interrogatio: vt conclusio in geometria, pro quanto demonstratur ex eis, q̄ sunt eadem ipsi geometriæ. Et interrogatio respectu conclusionis p̄spectiue: quæ per illam demonstratur. Vnde quemadmodum problema est id quod syllogizat dialecticis: ita quæstio est id, quod demonstrat scientificis. Et vt propositio dialectica est interrogatio: qua problema syllogizatur: sic petitio est Erotema: hoc est interrogatio: quæ demonstratur, quæstio. Hic fit: vt vnamet propositio possit esse in subalternante quæstio, & in subalternam petitio: siue interrogatio. Ex his patet error Iuniorum: qui crediderunt scientificum solum de conclusione interrogare, non autem de principijs. Dialecticum vero de vtriusq;. Nam si ipsi per interrogationem velint p̄prie dubitabilem propositio nē per disputationem determinabilem: sic scientificis nec de cōclōnibus: nec de principijs interrogat. Sin autem velint per interrogationem demonstratiuam propositionem, sic de principijs dūtaxat interrogaciones fiunt. Arist. enim voluit hic per Erotema propositionem petitoriam aut in eadem: aut in superiori scientia determinabilem. Quam expositionem Philoponus approbavit. **A**tq; de his ipsis reddenda quoq; ratio est ex geometricis principijs, conclusionibus siue, sed de principijs non est reddenda ratio geometria, ut est professor geometriæ. Eadem sunt & in cæteris sciētis obseruanda. **E**t de his quidem, & ratio subhabenda est ex geometricis principijs, & conclusionibus. De principijs autem ratio, non subhabenda est geometria (ut geometria est). **C**ū dixisset: q̄ duplex est geometrica interrogatio: aut p̄ quā demonstrat aliquid theoremata geometrica: aut p̄ quā demonstrat aliquid theoremata p̄spectiua. Nūc assignat inter hæc differentiā: & vult q̄ de interrogatiōe: p̄ quā demōstratur theoremata p̄spectiua: subhabēda est rō ex geometricis principijs. Nā, vt diximus, q̄ est interrogatio p̄spectiua, est cōclō geometriæ. At de principijs: q̄ sunt interrogaciones geometricæ, qbus demōstrant cōclōnes geometricæ, nō ē subhabēda rō geometriæ, q̄tenus geometria ē. Hęc. n. est geometrica interrogatio, cōtinuum est diuisibile in infinitū: ad huius nō geometria rōnē assignatis, q̄tenus geometria: sed q̄tenus Physicus. Vnde inqt. Et de is quidē. s. interrogatiōibus: q̄ sunt p̄pōnes ad p̄spectiua theoremata, & rō subhabēda est ex geometricis principijs: & ex geometricis cōclōnibus. Nā interrogatio p̄spectiua est cōclō geometriæ. De principijs autē geometricis: q̄ sunt in interrogatiōes geometricæ: qbus demōstrant cōclōnes geometricæ rō nō subhabēda est geometria vt geometria est. Sed alterius superioris: vel ex sensibus. Vt verū (vt Philoponus inquit). Oporteret scientes scire, quæ sunt proximæ sciētiae

Prio prio
rum capi
primo.

K

L
Verborū
expositio.

Alia ver
borum
expositio.

M

Dubitatio

Rū. Ara
dum.

Obiectio.

E
F
Error Iu
niorum
G
Cō. n. p.
H
Philopo.

I super vnamquaq; scientiam, vtrputa musicum quæ arithmetices, Illius. n. Theorematis vtitur. Et mechanicum, quæ geometrica: pari autem pacto & perspectiuum. Ex theorematis. n. scientiæ superpositæ demonstrantur ea: quæ sunt vniuersaliumq; suppositæ: atq; subiectæ scientiæ. Si igitur sciens debet esse musicus: debet scire ea: quæ in arithmetica probantur pari autem modo & perspectiuus & mechanicus, quæ sunt geometricæ. De principijs autem suismer: vt inquit, Nulla scientia rationem habebit. Geometra. n. nullam rationem habet de proprijs principijs: nec alius quiuvis Sed sunt aut sensu perspicua, aut ex terminis euidentiâ, hæc ex Philopono.

Nec igitur artificem quemq; quæuis percontari, nec ad quauis interrogationem de singulis respondere oportet, sed ea tantum quæ in scientia sua determinata sunt.

K Nec igitur omnem est unusquisq; sciens interrogandus interrogationem, necq; ad omne interrogatum est de unoquoq; respondendum. Sed quæ sunt secundum scientiam determinata sunt.

Com. 120 Verba re. dupliciter habent expōnē Primā.

Hæc verba possunt dupliciter intelligi, vno modo vt Aris. velit per hæc soluere quandam dubitationem, qm̄ possit dici, qd̄ interrogationes geometricæ demonstrari possunt, qm̄ conclusio primæ demonstrationis est suppositio, sicut petitio secundæ demonstrationis: igitur potest esse interrogatio. Et sic geometra potest habere rationem saltē de aliquibus suis interrogationibus. Rñdet ergo Aris. secundum hanc expositionē: & inquit, Neq; igitur omnē interrogationē est: hoc est oportet vnumquēq; scientem interrogandum. Hoc est neq; igitur oportet vnumquēq; scientē interrogare omnem interrogationem. Neq; secundum omne interrogatum: est de vno quoq; respondendum. Quia est deuenire ad primas petitiones: quæ sunt primæ. Sed quæ determinata sunt secundū scientiam suam: hæc debet interrogare: & ad hæc respondere. Et sic cum diximus geometram nullam habere rationem de suis petitionibus siue interrogationibus. Volumus intelligere de omnibus: quia de aliquibus nihil prohibet. Vt de illis, q̄ supponūt primas petitiones. P̄ Aliter possunt exponi, vt nunc Aris. velit ex dictis concludere qd̄ & interrogationes: & responsiones sint ppriæ vnicuiq; scientiæ. Vt Themistius & Philop. exposuerunt. Hi. n. sunt q̄ verba Aris. correctiora habent. Vnde Aristo. inquit, Neq; igitur omnē interrogationē vnusquisq; sciens interrogandus est: neque ad omne interrogatum respondendum est de vnoquoq; Nā (vt Philop. inquit) Si geometra quidē de Periphēria interrogetur an quadret recti lineæ: necne: Aut q̄ figurarum Isoperimeterarū sit multiloci capaciō: & an eō les sint inter sese, quæ a centro circuli concidunt rectilineæ. Ad omnes has respondendum est. Sunt. n. geometricæ interrogationes, si quis tamen interroget: quæ linearū sit pulcherrima, rectilinea an circularis: ad hoc non respondendum est. Non. n. geometrica interrogatio est. Non igitur ad omnē interrogationem respondendum est. Non. n. de musica respondet geometra. Sed (vt inquit) Ad ea respōdet & ea interrogat, quæ sunt determinata in propria sciētia. Hæc ē expō Phil. q̄ (vt mihi vī) & planior ē: & verior.

L

Quod si quispiam cum geometra ut geometra est, sic differuit, patet & bene illum esse disceptaturum, si ex his ostenderit aliquid. Quia si nō hoc differuerit mō, nō bñ sine dubio disceptabit. P̄ Si autem disputabit cum geometra, quatenus est geometra sit. Manifestum est, qd̄ & bene. Si ex his aliquid demonstrat. Si uero non, non bene.

M

2. expōitio & est Philopo.

Cum declarasset qd̄ in vnaquaq; scientia sit tū propria interrogatio, tum propria responsio. Nunc concludit in vnaquaq; scientia esse propriam disputationem: quæ ex interrogatione ex parte oponentis, & respōsione ex parte respondentis constituitur: & hoc per exemplum in geometria concludit: & inquit, P̄ Si autem subaudi geometra: quatenus est sic geometra: disputabit cum geometra. Manifestum est qd̄ & bene disputabit. Et hoc si ex his aliqd̄ demonstrauerit: quæ geometrica sunt. Si vero non supple geometra sic disputauerit, sed cū musico ex principijs geometricis: is non bene disputat. Per quæ patet proprias cuiusq; scientiæ disputationes esse: quæ ex proprijs illius scientiæ interrogationibus, atque proprijs responsionibus cōstat. Et cū dixit: Sic autem verbum autem non aduersariū. Sed potius coniunctiue legendum est, vt pro præterea, vel pro aliquo tali. P̄ Exponit autē hæc Philop. per exempla: vtputa si quærat a geometris circuli terragonismū, quē antiphon & bryllon opinati sunt inuenisse: cum petant sibi ipsi dari: quæ non concederet geometre: hic quidem rectam lineam adaptare circulari. Ille vero: maius & minus circulo describens quadrangulum: vt in alijs diximus: per intermedium maioris & minoris descripti quadranguli, æqualem circulo quadrangulus putat demonstrare. Sed sic quidem male aduersus geometras disputabant: non vtentes geometricis principijs. P̄ Hippocrates vero quatuor lunulas demonstrans: æquales esse quadrangulo, non male ex geometricis nāque principijs hæc demonstrat. Vt & nos prius demonstrauimus vnā lunulā æqualem esse triangulo: eorum quatuor qui ex diuisione quadranguli, putat & alio modo circulum quadrare. Peccat autem is: quatenus quod in parte est, censebat & in omni esse.

Patet etiam illum non redarguere geometram nisi per accidēs. Quamobrem inter ignatos geometriæ de geometra differendum non est. Latebit. n. is qui dixerit prauē. in ceteris etiam scientijs res sese habet similiter.

Manifestum autem est, qd̄ non redarguit geometram, nisi per accidens. Quare non utiq; erit in non geometricis de geometria disputandum, latebit enim prauē disputans. Similiter autem se habet & in alijs scientijs.

Tertio ostendit in vnaquaque scientia fieri in disputationibus illius propriam victoriam, quæ est finis disputationis: nam si in vnaquaque propriæ disputationes fiūt, etiam in vnaquaque fieri propriæ victoriæ: Vnde inqt. P̄ Manifestum autem est, qd̄ qui per extranea redarguit geometram: non redarguit geometram, nisi per accidens. Igitur qui per propria geometriæ geometram redarguit: per se vincit, ac redarguit. Vt redarguere arithmeticus potest per numeros geometram, sed per accidens: quatenus redargutus geometram induit formam atque habitum arithmetici. Hæc ostendit Philoponus per exemplum: vt si quis non geometricus cum interrogauerit geometram. Vtrum pulcherrima linearum, recta an circularis. Si aliquis responderet qd̄ recta: & aliquis hunc redargueret: non geometram redargueret. Non enim de his, quæ competunt geometriæ: redargueret sed per accidēs, quoniam accidit redargutum geometram esse. Non. n. quatenus geometra redarguitur. Neque quatenus medicus redarguitur in musicis theorematis redarguitur. Ex his omnibus concludit vnum præceptum vtile ad disciplinæ adeptionem: & inquit, Quare non utique erit in

Philop. Com. 121. Exemp. Philop. Com. 122. Com. 123. Com. 124. Com. 125. Com. 126. Com. 127. Com. 128. Com. 129. Com. 130. Com. 131. Com. 132. Com. 133. Com. 134. Com. 135. Com. 136. Com. 137. Com. 138. Com. 139. Com. 140. Com. 141. Com. 142. Com. 143. Com. 144. Com. 145. Com. 146. Com. 147. Com. 148. Com. 149. Com. 150. Com. 151. Com. 152. Com. 153. Com. 154. Com. 155. Com. 156. Com. 157. Com. 158. Com. 159. Com. 160. Com. 161. Com. 162. Com. 163. Com. 164. Com. 165. Com. 166. Com. 167. Com. 168. Com. 169. Com. 170. Com. 171. Com. 172. Com. 173. Com. 174. Com. 175. Com. 176. Com. 177. Com. 178. Com. 179. Com. 180. Com. 181. Com. 182. Com. 183. Com. 184. Com. 185. Com. 186. Com. 187. Com. 188. Com. 189. Com. 190. Com. 191. Com. 192. Com. 193. Com. 194. Com. 195. Com. 196. Com. 197. Com. 198. Com. 199. Com. 200.

erit in non geometricis de geometria disputandum. Cuius causam assignat, & inquit. Latebit. n. prauē disputans. Nam (vt Philoponus inquit). Quemadmodū vnusquemq; de proprijs ac peculiaribus oportet disputare: ita & geometram, & non ingeometricis de geometria disputaturus ē. Non. n. sciunt ignari iudicare scientias. Quo circa sæpe sapius prauus melior putabitur esse q̄ sciens. Propter hæc Aris. assignans causam: dicit. Latebit. n. prauē disputans. Quoniam nec opponēs: nec respōdens poterit iudicare an bene: an male disputetur. Et addit id quod de geometria dictū est: Similiter se habere & in alijs scientijs. P̄ Ex his patet in omni scientia esse propriam interrogationem: quæ quidē si est de cōclusionē: est qd̄. Si de principio: est petitio. P̄ Secundo patet in omni scientia esse propriam ratiōnem: quæ si est ad p̄positionē: ē suppositio: si ad questionē, est cōclusio. P̄ Tertio patet in omni scientia esse propriam disputationem: quæ ex interrogatione: & ratiōne cōstituitur. P̄ Quarto patet in omni scientia esse propriam victoriam atq; redargutionē: quæ est finis disputationis. P̄ Sed circa hæc dubitatur, quia non vī in scientijs posse esse disputationē, qm̄ disputatio est actus dialectici. P̄ Rñdet Themistius in scientia fieri interrogationē: respōsionē: & disputationē non gratia consensus a respōdente captandū: sed gratia præteritandi aliquos eiusdē professionis. P̄ Sed adhuc dices: qui a primo elenchorū disputationes sunt quatuor doctrinalis: quæ pertinet ad scientiam: dialecticā: & tentariā: quæ am bæ attinet ad dialecticum. Et quarta est sophisticā. Igitur tentariā non attinet ad demonstrationem. P̄ Dicendū qd̄ tentare est duobus modis. Vno mō: cuius finis est habere consensum a respōdente: vt inde proficiscatur ad disputationem: & hæc attinet ad dialecticū. Alio modo: cuius finis est disponere discipulū: vt docet Plato in Menone. Et hæc tentatio est doctrinalis disputationis: & de hac loquitur Themistius. P̄ Secūdo dubitatur, quia musicus potest cū arithmetico disputare, & tū musicus non est arithmeticus. P̄ Præterea. Omnis disputator saltē opponēs debet latere: aliter non esset disputatio. P̄ Dicendū primo qd̄ Aris. per non geometra intelligit eū: qui nec principaliter, nec subalternate est geometra. Musicus autē saltē subalternate est arithmeticus. P̄ Secūdo dicendū qd̄ latere est bifariā: aut conteniendo in terminis: & sic licet latere in demonstrationibus: vt perteniatur in finem: Aut disconueniēdo in terminis: & sic non licet latere in demonstrationibus: quoniam hoc latere esset per extranea latere.

dum sunt geometricæ interrogationes: sint etiam ingeometricæ, & in alijs scientijs similr. Hæc proponit: & inqt. P̄ Qm̄ aut sunt geometricæ interrogationes: nōne sunt & ingeometricæ: & mouit qd̄nē de geometricis: ita & in alijs sibi intelligēdū est: vt vtrū sicut sunt physicæ interrogationes sint & inaturales: Vñ sensus est: Vtrū in eadē sciētia: vtputa in geometria: sint geometricæ & ingeometricæ interrogationes: Et in physica sint naturales & innaturales interrogationes: & in alijs sciētijs sibi. Et p̄ interrogationes intelligi potest de principijs: & sunt petitiones: & de cōclusionibus: & sunt qd̄nes. De vtriusq; n. qd̄ est, an in eadē sciētia sint: vt in geometria geometricæ, & ingeometricæ: hæc prima qd̄. P̄ Deinde mouet scđam qd̄nē, q̄ sic ad primā continuat. Et siquidē in eadē geometria sint interrogationes geometricæ: & ingeometricæ: q̄ sint hæc: & scđm q̄lē ignorantiā vtiq; fuerint: & vt intelligat hæc qd̄. P̄ An maduerit vt posterius patebit: qd̄ duplex est ignorantia: hæc quidē scđm negationē. Illa vero scđm dispōnē. Ignorantiā negationis ē: q̄ nullā notionē hēt de re. Scđm dispōnē vero: q̄ notionē quidē habet de re: sed fallacē: & nō ex quilitā. Qui. n. nō scit parallelas cōcurrere, is ignorantiā habet: quæ scđm negationē est. Sigs vero putauerit parallelas cōcurrere: is ignorantiā habet: q̄ est scđm dispōnē: qm̄ male de re dispositus est. P̄ Est ergo secūda qd̄: cū in eadē geometria sint geometricæ, & ingeometricæ interrogationes, & ingeometricæ interrogationes sint, quæ sunt scđm dū ignorantiā: Ideo q̄rit scđm qualē ignorantia hæc interrogationes sint ingeometricæ: an dispōnis: an negationis. Et hoc inqt. Et scđm vnāquaq; scientiā: q̄ secundū ignorantiā: hoc est: & dato qd̄ interrogationes: q̄ sint scđm ignorantia: vtputa ingeometricæ, sint scđm scientiā geometricæ: scđm q̄lē ignorantia sunt geometricæ, an scđm ignorantia dispōnis: an scđm ignorantia negationis. Hæc expō Philoponi est, qd̄ verba græca optime p̄librauit. Vñ sensus est scđm qd̄nis: cū ingeometricæ interrogationes, q̄ sunt in eadē geometria, sint scđm ignorantia: scđm quā ignorantia: hæc sunt, an dispōnis, an negationis. P̄ Deinde mouet tertiā qd̄nem: Nā cū ignorantia quæ scđm dū disputationē ē, trifariā diuidat Platonicā: aut scđm materiā, aut scđm formā syllogismorū, aut scđm vtrūq; Vtrū interrogationes: quæ sunt scđm ignorantia sint scđm ignorantia: p̄ficiētiē a syllis peccatibus in materia: aut peccatibus in forma, aut peccatibus in vtroq; P̄ Vbi aduertit: qd̄ syllis sophisticis triplex est, aut qd̄ ex falsis syllogizās: seruat formā, aut qd̄ ex veris: nō seruat formā, aut qd̄ ex falsis, nō seruat formā. Primus quidē peccat in materia: Secūdus peccat in forma: Tertius peccat in vtroq;. Querit ergo scđm loco, cū triplex sit ignorantia: aut q̄ p̄ficiētiur a syllogismo peccatē in forma: aut in materia, aut in vtroque; Vtrū interrogationes quæ sunt scđm ignorantia: sint scđm ignorantia p̄ficiētiē a syllis peccantibus in materia: aut peccantibus in forma: aut peccantibus in vtroque. Vñ inqt. Et vtrū qui scđm ignorantia: sylis: qd̄ est ex oppositis syllis, an paralogismus. Hoc est vtrū interrogatio ingeometrica sit syllis secundū ignorantia, qd̄ ex oppositis, hoc est scđm ignorantia dispōnis: ex falsis videlicet p̄pōnibus factis syllis: hæc. n. oppositæ sunt veris, an paralogismus: hoc est qui ob peccatū scđm figurā sit: quæ neq; sylis dixit: Sed paralogismus: p̄p̄a quia non seruat figurā. Et verbū illud secundū ignorantia, in cōi accipiendū est: ita in syllogismo q̄ in paralogismo.

E Priā qd̄. mora in text. 2. questio. P Cōmēta. sequēti. Dupl. e. ignorantia. G 2. questio. Ignorantiā dispōnis trifariā scđm Platonicos, Sylls. sophisticis triplex. H

At enim in geometrica interrogatione, aut ex geometria sunt, aut ex alia facultate. Nam musica quidem interrogatio, si de geometria fiat, in geometrica est. At aequae distantes putare concurrere: tum geometrica, tum in geometrica est. Duplex est enim in geometricum, & perinde atque informe, atque alterum ex eo quia nihil habet geometricae, ut informe, quod uacat forma. Alterum ex eo quia aliquid eius prae complectitur, ut informe, quod turpem habet formam secundamque.

Secundum geometriam autem, aut ex alia arte, ut musica interrogatio in geometrica est, de geometria autem, ut adiuuicem parallellas concurrere opinari, Geometrica quodam modo est, & in geometrica alio modo. Duplex enim hoc est, sicut Arrythmon, et alterum quidem in geometricum est in non habendo, sicut Arrythmon, alterum uero in prae habendo.

Rndet nunc ad quodones, Et (ut Philoponus inquit) Arist. diuidit ignorantiam: quoniam altera est secundum negationem. Altera secundum dispositionem: quae quidem ex alia arte in interrogationes sunt: secundum negationem ignorantiae sunt. Quae uero ad ipsa: falsae sunt: hae secundum dispositionem sunt. Tunc uult quod interrogationes: quae in geometricae sunt, secundum ignorantiam dispositionis, Geometricae sunt aliquo modo, & non geometricae alio modo. Nam quatenus ex geometria terminos habent: geometricae sunt, quatenus uero falsa capiunt, non geometricae. Vnde dicit. Per secundum geometriam autem interrogatio duplex est, aut ex alia arte: & hoc pacto ignorantia negationis est: ut musica in interrogatio in geometrica est. Haec enim est secundum ignorantiam negationis De geometria autem, alia interrogatio est in geometrica, quae falsa capit: Vtputa: quae est secundum ignorantiam dispositionis: Vt adiuuicem parallellas concurrere opinari: Geometrica quodam modo est: & in geometrica alio modo. Ergo interrogatio in geometrica secundum geometriam: duplex est: aut secundum ignorantiam negationis: & sic musica interrogatio est in geometrica. Aut secundum ignorantiam dispositionis, & sic contrarium primorum principiorum est interrogatio in geometrica. Nam utraque est ignorare secundum geometriam: licet altera sit secundum dispositionem: altera secundum negationem. Huius diuisionis ponit exemplum: & inquit. Duplex, n. hoc est: Sicut Arrythmon: hoc est sicut in consonans, nam ut in consonans duplex, Alterum in non consonando. Alterum in prae consonando, ita quoque duplex in geometricum: Alterum quidem in geometricum est in non habendo: sicut Arrythmon: dicitur in consonans in non habendo, hoc est per negationem: Alterum uero in prae habendo. Per prae uidentiam dicitur animaduerte: ut Philoponus exponit: quod quemadmodum Arrythmon duplex est. Aliud quidem: quod nullo pacto per naturam aptum est habere Rhythum: ut si quis dicat punctum Arrythmon, quoniam suapte natura Rhythmon non habet. Aliud uero quod habet quidem: sed male: ut carmen dicimus Arrythmon: quod prae Rhythmi sit. Eodem modo & in geometricum: aut quod penitus est in negatione geometricae. Aut quod male, & in scienter complexum sit. Talia autem sunt: quae secundum alias scientias sunt: Vtputa, si quis interrogabit geometriam musicum theoremata: aut medicinale: Hoc, n. est eius ignorantiae: quae est secundum negationem: & ita hoc in geometricum est, quemadmodum punctum Arrythmon: Siquis uero dicat parallellas concurrere: quatenus quidam de parallellis, & de concursu ipsarum dicit: Geometrica est interrogatio: Quatenus uero dicit concidere parallellas non geometrica est interrogatio: hoc est caco geometricum, hoc est prae geometricum. Per Ex his patet

solutio ad primam, nam declaratum est esse geometricas in interrogationes eas interrogationes in geometricas, quae sunt secundum ignorantiam dispositionis. Quae uero sunt secundum ignorantiam negationis: licet sint secundum geometriam: tamen sunt non geometricae: quoniam alterius artis sunt ab ipsa geometria.

At haec ignorantia, & quae ex talibus est principijs geometrica contraria est.

Et ignorantia haec, quae ex eius principijs contraria est.

Secundo quaerebatur: cum in geometricae interrogationes, quae sunt secundum ignorantiam sint geometricae: secundum quale ignorantiam sunt geometricae. Per Respondet quod interrogationes in geometricae quae sunt secundum ignorantiam geometricae: sunt interrogationes secundum ignorantiam dispositionis, quae ex principijs contraria est: Vtputa, ex falsis: quae sunt opposita primis principijs. Vnde inquit. Per Et ignorantia haec: qua interrogationes in geometricae sunt: Geometricae: ea est: quae ex eius principijs contraria est. Hoc est ea ignorantia est, quae dispositionis dicitur, Vtputa: quae est syllogismus ex oppositis primis.

Mam (ut Philoponus inquit) Haec ignorantia est in prae habendo, prae autem habere est quod est ex principijs hoc est ex propositionibus non ueris. Falsa enim ueris contrariae sunt. Ergo continuatur hoc modo, quod cum duplex sit in geometrica interrogatio, aut quae nullam habet cum geometria proprietatem: aut quae deprauatae habet. Hanc distinctionem cum posuisset: mox: ut Philoponus inquit: Exponit quid sit deprauatae habere, & uult quod sit ex propositionibus contrarijs ueris. Alterum uero modum, qui est ob peccatum in figura, omnino seiunxit a geometria, quoniam (ut diximus) nihil in geometria concludi potest ob peccatum in figura. Per Ex hoc patet solo ad secundam, quod in geometrica interrogatio quae est secundum ignorantiam geometrica, ea est, quae est secundum ignorantiam dispositionis.

In mathematicis autem non similiter fraus sit cum differitur, quia medium est semper duplex, nam alter extremorum de hoc omni, & hoc rursus identidem de altero dicitur atque praedicatum non dicitur omne.

In mathematicis autem non est similiter paralogismus: quoniam medium semper duplex est. Etenim de hoc omni: & hoc iterum de alio dicitur omni. Quod autem praedicatur, non dicitur omne.

Secundum Iuniorum expositionem Aristoteli, hic soluit tertiam quaestionem: At ut ex commentarijs Philoponi mihi uidentur. Aristoteli uoluit ad tertiam quaestionem solutionem esse manifestam ex his: quae dixit ad praecedentes quaestiones. Ex dictis enim patet ignorantiam dispositionis esse syllogismus ex falsis, qui tamen seruat figuram: non autem paralogismus: qui peccat in figura. Et quoniam dixit in scientijs accidere paralogismus: in hoc loco (ut Philoponus inquit). Uult dicere quod non ita paralogismi in scientijs sunt: sicut in dialecticis methodis. Quoniam in scientijs syllogismi sunt circa determinatas res: in quibus non accidit multiplicitas. In dialecticis uero cum syllogismi fiant circa sermones: accidere potest multiplicitas. Vnde inquit. Per In mathematicis autem hoc est in scientijs: non est similiter paralogismus: Veluti in dialecticis: Et as signat causam: quoniam in scientijs semper medium est unum & determinatum duplex tamen: hoc est his ante conclusionem assumptum. Etenim de hoc omni scilicet maior de medio omni, & hoc scilicet medium iterum de alio dicitur omni. S. minori. Et ne quis dicat praedicatum posse distribui, Addit obiter. Quod autem praedicatur non

N A

C6.124

O B

P C

Solo ad secundam

Tex. 29.

C6.126. Introductio in Iuniorum Philoponi

Q D

C6.127.

non dicitur omne, Et sic nec maior de medio potest uniuersaliter accipi: nec medium de minori potest distribui, Per quae uult habere in scientijs semper medium esse unum & determinatum: licet bis assumptum, ut subiectum: & ut praedicatum. Vnum tamen semper. In dialecticis uero non semper unum & idem est, uerbi gratia. Sapientes discunt: Qui discunt, non sciunt. Sapientes igitur non sciunt. Discere enim aequiuocum est: & in ipso intelligere: & in ipso doceri dictum. Latet autem deceptio propter aequiuocationem. Et rursus Homo animal: animal trisyllabum. homo trisyllabum igitur. Dupliciter enim homo & in substantia: & in nomine. Etenim & res dicitur homo, & nomen etiam. Et iterum. Olera excedit terram. Quod excedit eo quod exceditur: maius est: Olera igitur terra maiora sunt. Excedere, n. aut secundum magnitudinem excedere dicitur, aut supra superficiem esse. Quia igitur non circa determinatos, multas deceptionis causas habent. In scientijs uero non ita, determinatae, n. sunt res: quae secundum unamquamque scientiam, & nunc ob aequiuocationem error in ipsis accidit. Quo fit: ut paralogismi in scientijs non accidant, sicut in dialecticis, nam neque accidere possunt propter aequiuocationem medij: neque propter illius multiplicitem. In dialecticis autem possunt accidere paralogismi in dictione: ut uisum est. Per Quaerunt Iuniores, Vtrum praedicatum sit forma subiecti: Et licet haec quaestio sit obiter quaesita. Tamen argumentantur quod non, quoniam nec genus nec differentia est forma speciei: cum sint illius partes praeterea in hac propositione, homo est homo: homo non est forma sui. Per Neoterici asserunt praedicatum esse semper subiecti formam: praeterea in propositione: in qua idem praedicatur de seipso. Sed contra, quoniam in hac propositione album est lignum, potius subiectum est forma praedicati contra, ut Boetius dicit. Propterea dicendum, quod in praedicatione naturalis: semper praedicatum est forma subiecti: aut inherens: quae in est aut declarans, quae dicitur de alio. In ea autem enuntiatione: in qua idem de se enuntiat: nihil praedicatur, cum non sit propositio, ut alibi diximus, Sed enuntiatio: quae ex nomine constat, & uerbo.

Haec autem licet quasi cernere mentis perceptione, in differenti, uero facultatis disceptationibus latent. Est ne omnis circulus figura, si designauerit patet. Sed quidnam ultra. Carmina ne sunt circulus, continuo patet non esse.

Haec autem sunt, ut est uidere intellectu. In orationibus autem, latent. Vtrum omnis circulus figura sit, si autem scribatur, manifestum est. Quid autem sint ne carmina circulus. Manifestum, quoniam non sunt.

Cum dixisset: quod in mathematicis scientijs non accidant paralogismi in dictione, Sed in dialecticis methodis: nunc per exempla haec ostendit, & inquit. Per Haec autem sunt: terminos dicit. Vt est uidere intellectu, uidelicet in mathematicis: nam de his est sermo, q. d. In mathematicis autem, non est similis paralogismus: propter duplicitem terminum: in dialecticis. Vnusquisque enim terminus eorum, qui in mathematicis sunt: eo quod determinatus sit: uelut ostensio est. Et simul cum auditur circulus aut tale quid: statim sciens uidet quod dictum est, in seipso depictum, & non fertur in aliud quoddam significatum, sed in hoc solum, cuius & definitionem intra se continet. Ergo quasi dicat. Haec autem, s. termini & terminorum significata sunt eo modo: Vt est uidere intellectu: in ipsis mathematicis. Nam (ut Philoponus exponit), Siquis interrogaret geometriam,

si circulus sit figura: statim phantasia aduerteret ad descriptum circulum, & non determinaret: de quo circulo sermo est: aut quot modis circulus dicitur, quoniam ex descriptione patet eius determinatio. Propterea inquit. Haec autem scilicet termini & terminorum significata in mathematicis sunt eo modo, ut est uidere intellectu a sensibus atque phantasia terminorum significato accipiente uel intellectu, in quo sunt depictae figurae & circuli, ut sunt in abaco: ut recte Philoponus exponit. In orationibus autem hoc est in dialecticis conuentibus: latent nomina, propterea quod non sint determinata. Vtrum omnis circulus sit figura, Nam in uoce circulus est multiplex, quoniam dicitur de figura: & dicitur de carminibus. Si autem scribatur: scilicet aut in phantasia: aut in abaco: manifestum est: & sic tollitur aequiuocatio. Rursus autem si quis te interrogauerit quid sint, hoc est utrum sint ne carmina circulus. Iterum manifestum est: quoniam non sunt circulus, ex descriptione enim in abaco: aut in phantasia: patet quod carmina non sunt circulus. Ex his sequitur: quod cum determinata sint, quae subiecta sunt geometricae, & nulla aequiuocatio est in scientijs: minus ac raro est paralogizari in ipsis: determinata, n. est (ut Philoponus inquit). Vnus cuiusque termini significatio, Vtputa quid est circulus, & quid linea: & quid aequipedum: & quid concidere, & unumquodque caeterorum eodem modo, & sunt quasi constituta: dispositaeque in anima figurae: Vnde simul est eum audire circulum: & circulum: qui in anima est figuratus: ac dispositus, est intelligere: Sic autem non est in dialecticis, non enim determinata sunt, quae sunt subiecta dialecticis. Per Quo uero ad uerba attinet: animaduerte (ut Philoponus per pulchre exponit) quod Aristoteles uocat carmina circulum, hoc est epigrammata, eo modo confecta: non ut dictionem finalem primam uersus consequatur principium secundum. Et finalem dictionem secundum consequatur principium tertium, & sic deinceps ordinate. Sed ut possit idem uersus, & principium & finis fieri. Huius rei affert exemplum est epigrammata, quod Homerus, ut Herodotus inquit in uita Homeri, confecit in Midam Regem Phrygum. Exponit & Philoponus haec alio modo sed non curo, quoniam exemplorum non ueritas: sed manifestatio requiritur.

Atque non oportet inficiationem ad ipsum afferre, si sit propositio inductiua. Ut enim neque propositio est ea, quae non ad plura sese extendit. Non enim erit de omnibus. Vniuersalibus autem ex truitur ratiocinatio. Sic patet nec eam inficiationem esse, quae uniuersalis non est. Etenim eadem sunt propositiones, inficiatione suae. Nam quam affert quispiam inficiationem, ea uel differendi uel demonstrandi propositio fieri potest.

Non oportet autem instantiam in ipsum ferre, si sit propositio inductiua. Sicut enim neque propositio est, quae non est in pluribus. Non enim erit in omnibus. Ex uniuersalibus autem syllogismus, Manifestum est, quod neque instantia est. Eadem enim sunt propositiones, & instantiae. Quam enim fert instantiam. Haec utique fiet propositio demonstratiua aut dialectica.

Quid uelit facere hic Aristoteli. Philoponus dubitat, nec bene ipse exponit. Quidam uero (quorum expositionem narrat Philoponus) dixerunt quod cum Aristoteli declarasset differentiam inter paralogismos: dialecticos, & doctrinales: hic uelit declarare qualis sit instantia, quae fit in paralogismis: qui sunt in mathematicis. Dato quod aliquis paralogismus in illis fiat, ueluti esset iste. Circulus omnis figura. Sueli, sup. Poste. g ij

Arithm6 Inconsonans.

K C6.124.

L

Notandū Arithm6 duplex.

M

Ingeometricū duplex.

Solo ad primam quonem.

E

F

G

Verborū expositio.

2. de anima com. 67.

H

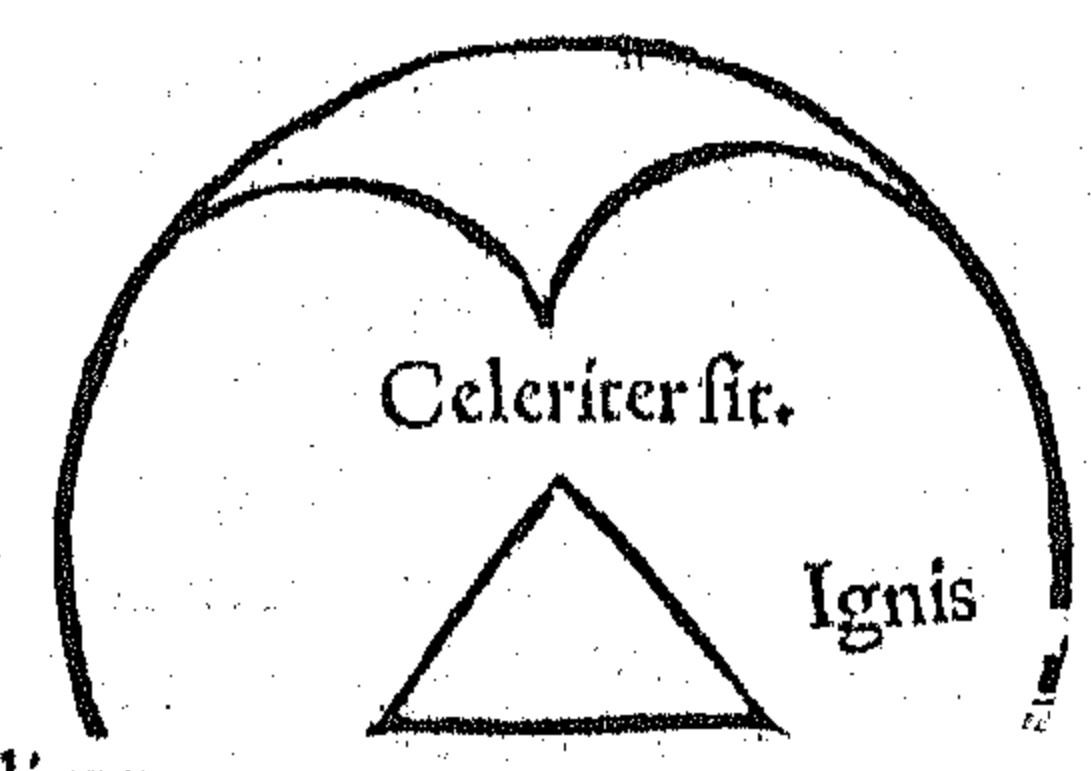
C6.125. Quae Phi.

ra: carmen circulus, igitur carmen figura, dico dato q̄ in mathematicis fieret: quia reuera nullus fit paralogismus in dictione, vt in dialecticis. Sic igitur vult declarare qualis instantia fiat in paralogismos mathematicos: si aliquis in mathematicis paralogismus fieret. Et vult q̄ instantia contra paralogismos mathematicos non fit per inductionem, hoc modo inducendo contra minorem: & hæc: & illa carmina non sunt circulus, Sed oportet vniuersaliter instare, Vtputa, q̄ nullum carmen fit circulus. Nam sicut propositio non est demonstratiua: quæ non est vltis: qm̄ ex vltibus est syllogismus, ita nec instantia est scientifica, quæ non est vltis. Causa autē, qm̄ instantia fit aliquando syllogismi pars: Vtputa si aliquis instaret ad propositionē dicentē carmina circulus, & diceret nullū carmen est circulus. Instantia nunc fieret syllogismi conclusio dicentibus nobis hoc modo: Nullū carmen est figura. Omnis autē circulus figura est. Nullū igitur carmen circulus est. Si vero ad conclusionē fertur instantia, dicentē, q̄ carmina circulus dicit hoc modo. Nullū carmen circulus est, circulus autē figura est. Nullum igitur carmen figura est. Hęc est vna expositio: quam Philoponus narrat: & nō approbat. Primo, qm̄ semper instantia est syllogismi conclusio. Hanc, n. oportet demonstrare: vt oppositū ipsi demonstrabimus non recte esse. Amplius: hæc expositio non cōsonat verbis Aristotelis: vt dicit. Tamen ipse exquisitam huius loci expositionē transfert ad rēpus, donec perquirat alios expositores. Sed si liceat ponere os in cœlum: dicerem q̄ Aristoteles hic venit ponere differentiam inter instantiam dialecticam, & doctrinalem: siue scientificam. Nam postquam posuit differentiam vnam inter paralogismos dialecticos & mathematicos, hic obiter interponit differentiam inter instantiam dialecticam: & scientificam. Et vult q̄ dialectica instantia fit particularis: vel inductiua: hoc est singularis, Scientifica vero fit vniuersalis: quoniam est propositio de omni & per se. Vnde inquit. Non oportet autem instantiam ferre in ipsum quod volumus destruere in mathematicis. Si illa instantia fit propositio inductiua, hoc est singularis. Sic enim instamus in dialecticis. Affert causam, cur non sic instamus in mathematicis: & inquit. Sicut enim neq; propositio est in mathematicis: q̄ non est in pluribus: hoc est vniuersalis, contra quam instamus, ita nec instantia est quæ non est vniuersalis. Nam (vt inquit) si propositio non fit in pluribus, & vniuersalis: non erit in omnibus. Sed (vt inquit). Syllogismus ex vniuersalibus est. Et ita nec propositio potest esse nisi vniuersalis: quare & instantia vniuersalis est. Per hæc autem verba vult innuere consequentis destructionem, hoc pacto. Si propositio non fit vltis: propō non erit in omnibus. Et si propositio non fit in omnibus: syllogismus nō erit ex vltibus. Destruit tunc vltimū cōsequens dicēs. Sed ex vltibus est syls. Et sic vult habere q̄ propō sit vltis: q̄re & instantia. Et hoc infert: & inquit. Manifestū est q̄ neq; instantia est vniuersalis subaudi si propō non fit vltis. Cuius causam affert: & inquit. Egedem, n. sunt propositiones: & instantiæ. cuius cām affert, dicēs. Quia enim fert instantiā: hæc vtiq; fieri propō demonstratiua in scientijs, aut dialecticis in pblematibus. Recte ergo dictū est: q̄ instantia in scientificis fit vniuersalis. Quo vero ad verba attinet. Quidam & recte dixerūt: q̄ instantia, quando fit ad propositionem: vt si fieret ad propositionē: nē dicētē carmina circulus, diceremus. Nullū carmen figura est. Omnis autē cir-

culus figura. Nullū igitur carmen circulus est. Sin autē fieret ad cōclōnem, instantia fiet propositio, vt ad illā conclusionē carmina circulus, dicemus hoc pacto. Nullū carmen circulus est. Circulus autē figura est, nullū igitur carmen figura est. Et ita quouis mō semper instantia est vniuersalis. At in dialecticis: pōt esse inductiua: hoc est singularis. Sed circa hanc nostrā expōnem: sunt dubōnes: & prima quidē: quia instare est officium opposentis. Sed in mathematicis non licet opponere & respondere, nō. n. in illis disputationes fiunt. Igitur sunt instantiæ. Secundo, quia propositiones demonstrationis sunt veræ: Instantiæ autē falsæ. Igitur instantiæ non sunt propōnes per se. Tertio: instantia esse pōt ad vniuersalē propositionē. Sed instare ad vniuersalem non fit nisi p̄ contradictionē, & omnis cōtradictio est inter vniuersalē & particularē. Igitur omnis instantia est propō particularis. Pro solutione animaduerte q̄ in mathematicis bifariā fieri potest: Aut tentatiue, qualis a p̄ceptore fit erga discipulū. Et hæc semper est vltis, & veritate quia imperitus discipulus semper profert falsam & impossibilē propōnē. Aut litigiosē, & hæc fit ab imperito atq; cōtrariæ affecto: vt de Bryffone fertur. Et quādo fit ex parte imperiti, pōt esse impossibilis. Aristoteles loquitur de instantia tentatiua quæ fit a p̄ceptore erga discipulū. Et per hoc patet solutio ad duas primas disputationes. Ad terciā dico q̄ in his quæ sunt per se: idem est vniuersalis: & particularis secundum rem. Et ita in demonstratiuis instantia particularis secundum rem est vniuersalis: secus est in dialecticis.

Fit autem ut quidam uitiose concludant, propterea quod eos medios sumunt, qui terminos utroq; sequuntur. Quale quidem facit Cœneus, ignem gigni multiplicata ratione concludens hoc pacto. Ignis (ut dicit) celerrime gignitur. Quod multiplicata gignitur ratione, id celerrime gignitur. Hoc autem modo cōstare ratiocinatio nequit. Sed si celerrimam generationem multiplicata sequatur ratio, & ignem celerrima generatio. Interdum igitur fieri nequit, ut ex his quæ sumuntur ratiocinatio construat, interdum vero fieri potest, sed non cernitur.

Contingit autem quosdam non syllogistice dicere, propter id quod accipiunt ad utraque consequentia. Vt Cœneus facit q̄ ignis in multiplicata analogia fit. Etenim ignis cito generatur, sicut dicit. Et hæc est analogia. Sic autem non est syllogismus. Sed si velocissimam analogia sequitur multiplicata. Et ignem velocissima in mutatione analogia. Aliquando quidem enim non continet syllogizare ex acceptis. Aliquando uero contingit, sed nō uidet.

In multiplicata p̄portione generat.

Cum dixisset q̄ ob medium terminum æquitocum est entem: sepe numero in disputationibus fiunt multi paralogismi: quod quidem in scientijs non accipit, nunc vult demonstrare (vt Philoponus inquit) Paralogismos, qui ob figuram fiunt in disputationibus: vt ostendat: q̄ scdm̄ hos differunt

differtur scientia a disputationibus dialecticis: quatenus in dialecticis disputationibus paralogismi fiunt ob figurā, in scientijs autē non fiunt. Non fiunt autē in scientijs, qm̄ syllogismi scientiarū sunt ex his, quæ per se: & conuertibilia sunt. At syllogismi in dialecticis non ex conuertibilibus sunt. Hic igitur vult: q̄ in dialecticis ob figurā paralogismi fiunt: Propterea q̄ idē medium ad duo extrema sequatur: hoc est eo q̄ capian̄ in secunda figura duas affirmatiuas. Putant, n. q̄ si idē sequatur ad duo: & ea inter se sequantur: hoc autē non est: nisi illa conuertibilia fuerint. Nā & ad hominē: & ad lapidē suba sequitur: non tamen alterū ad alterū sequitur: hoc est lapis ad hominē, aut hō ad lapidē. Non, n. sunt conuertibilia. Sicut faciebat sophista. Cœneus, Syllogizabat, n. q̄ ignis in multiplicata analogia fit: hoc mō. Ignis velocissime fit: quæ in multiplicata analogia fiunt: citissime fiunt. Ignis igitur in multiplicata analogia fit. Circa quæ Aristoteles inquit: Interdum in talibus sanā fieri rationē: hoc est syllogismū. Vtputa: cū propositiones cōuertuntur. Disputat hic Philop. cū Alexā, de multiplicata analogia quid sit. Ad quod Alex. respōdet: q̄ Arist. per multiplicatā analogiā intelligit p̄portionem qualis est duorū ad tria: & ducentorū ad trecenta. Cōtra quæ asserit: cū non habere multā in mathematicis peritiam. Qm̄ ignorabat p̄portionem duorū ad tria, & ducentorū ad tricenta esse multiplicē, cū reuera sit sup̄ particularis. Non, n. tria adsunt duo multiplicia, nec trecenta ad ducēta. Non, n. maior numerus cōtinet minorē bis aut ter: aut sepius: sed semel cū aliqua eius particula. Ergo eorū proportio nō est multiplex. Proportio, n. multiplicans siue multiplex est: quando in numeris maior bis: aut ter, aut sepius præcisē continet minorem: Vtputa, in duplis duo ad quatuor: & quatuor ad octo: aut in triplis, 3. ad, 9. &, 9. ad, 27. & alij eodē modo. Super particularis vero est quando, maior numerus habet totū minorem, & particulam aliquam quæ ipsius: aut quartā: aut quintā, aut deinceps. Vtputa: numeri ternarij ad binariū super particularis est proportio. Habet, n. totū ipsum, & dimidiū: quo circa p̄portio hæc Hæmiolia vocata est propter dimidiū, latine a Boetio dicitur sexquialtera. Proportio vero quatuor ad, 3. Epitrita, habet, n. totum & terciā eius: Iō Boetius eā vocat sexquiterciā: hoc est semel cōtens: & terciā. Numeri ergo ab Alexandro assumpti ad demonstrationē: Vtputa, duo & tria & ducēta & trecenta non sunt in rōne multiplicata: sed in super particulari, hoc est in Pemiolio. In quibus auctio non fit sicut in multiplicatis vel multiplicibus. Propterea hæc Philoponus cū Proculo exponit per multiplicatos numeros eorū: quorū adinuicē est proportio multiplex: vt, 1. 2. 4. & 8. 16. 32. 64. 128. 256. & ordine deinceps. Possibile, n. est in infinitū progredi, nec solū in duplis hoc accidit: sed in triplis, & quadruplis & reliquis omnibus. In super particularis vero, quos Alex. supposuit: nullo modo sic velociter p̄portionē est inuenire. Non, n. vt ad, 2. ad, 3. Ita deinceps: &, 3. est inuenire ad aliquem alium eorum: qui post ipsum eandem rationem habere: quo vero modo fit inuenire plures super particulares p̄portiones deinceps. Methodo opus est arithmetica: quam Nicomachus in introductione assignauerat. Sic igitur Arist. per generari in multiplicata analogia: intelligit generari in p̄portione multiplici: vt quādo genitum est multiplex ad id, ex quo generatur. Qm̄ velociter est inuenire hanc p̄portionē. P̄portionē ve-

ro super particularē: non sic facile est inuenire. Vnde dicit. Contingit autē quosdā non syllogistice dicere. Subaudi in dialecticis, p̄pter id quod accipiūt ad vtraq; cōsequentia, vt in secūda figura ex duabus affirmatiuis. In dialecticis enim (p̄pterea q̄ p̄positiones non conuertuntur) cōtingit syllogizari ex duabus affirmatiuis. Et ponit exēplū, & inquit. Vt Cœneus sophista facit: Syllogizās q̄ in multiplicata analogia fit, hoc pacto. Ignis cito generatur, hæc est minor. Hæc est subaudi multiplicata analogia: hæc est maior, vt fit syls hoc pacto. Quod in multiplicata p̄portione generatur: celeriter fit: Ignis celeriter fit. Ergo ignis in multiplicata p̄portione generatur. Tunc exponit qualis hic syls fit: & dicit. Sic autē non est syllogismus qm̄ est in secūda figura ex duabus affirmatiuis. Sed subaudi erit syls: si velocissimā. f. generationē. Sequitur multiplicata analogia. Hoc est: si maior conuertatur hæc pacto: quod celeriter fit in multiplicata p̄portione generat. Et ignē subaudi sequatur analogia in velocissima mutatione: ita vt minor fit, & ignis velociter fit. Nā tūc sequitur q̄ ignis in multiplicata analogia generetur. Quo vero ad verba attinet, Per ignē esse in velocissima mutatione, intelligitur ignē esse in velocissima generatione. Addit autē Arif. eām differentiæ, & inquit. Aliquādo quidē, n. non contingit syllogizare ex acceptis. Aliquādo autē contingit: sed non videtur. Diximus q̄ duas affirmatiuas in secunda figura possibile est introducere ad syllogisticā figurā: quando termini sunt cōuertibiles, vt possit conuerti maior, vt reducamus ipsam ad primam figurā: quando vero non conuertuntur, non reducantur. Et addit sed nō videtur, quia licet sit in quibusdam talibus concludere cōclōsionem propter propositiones: sicut diximus: in conuertibilibus vtēs cōuersione maioris, nō tamē videtur necessarium: propter insyllogizabilitatē complicationis propositionū. Non, n. complicatio causa est: sed eo q̄ termini conuertuntur vt possit & recte complicari. Ergo addit: sed non videtur: quia licet contingat syllogizari: nō tamen videtur, quia nō apparet necessariū, nisi facta conuersione. Sed dices: tūc omnis syllogismus in secūda, & terciā figura erit paralogismus, qm̄ nullus apparet necessarius: nisi facta conuersione. Dicendum q̄ in alijs figuris seruatis qualitate & quantitate syllogismi nō sunt paralogismi: qm̄ semper possunt reduci in primā figurā. At syls ex duabus affirmatiuis in secunda figura: est paralogismus: qm̄ non semper potest reduci: sed solum: cum termini conuertuntur. Propterea addit. Propterea enim non contingit syllogizari ex acceptis: Aliquando uero contingit: sed non videtur. At syllogismi secundæ, & terciæ seruatis qualitate, & quantitate semper possunt reduci: & hac ratione non sunt paralogismi. Patet ergo q̄ in dialecticis paralogismi contingunt propter figurā: quoniam non sunt syllogismi ex conuertibilibus. In doctrinis autem tales syllogismi non accidunt, quoniam propositiones sunt semper per se, & conuertibiles, & ita semper maior conuerti potest.

Quia si fieri non possit, ut uerum ostendatur ex falsis, facile esset resolvere. Conuersio hæc: necessario fieret. Si enim, a. uerū, quod cum sit: hæc sunt quæ quidem esse scio, uelut, b. Ex his igitur illud esse ostendam. Conuertuntur autem ea magis quæ in mathematicis sunt, quia nullum accidens sed definitiones accipiunt, atque hoc etiam ipso & differendi differunt facultate.

Propria expositio.

M

Verborū expositio.

Dubō cōtra expōsitionem. Prima, Secunda, Tercia.

Solones ad primā & scdm̄ instantiam mathematicis bifariam fieri potest.

Ad terciā

P

Q

D. h. p. 5.

Ob. 119

Syll. Cœneus.

Verborū expositio.

Obiectio.

Solutio.

H

I Si autem esset impossibile, ex falsis verum demonstrare, facile utiq; esset resolvere. Conuertuntur enim ex necessitate. Si enim A, ens, hoc autem cum sit, ea utiq; sunt, quae noui, quoniam sunt, ut, B, Ex his igitur demonstrabo, quoniam illud est, Conuertuntur autem magis, quae sunt in mathematicis, quoniam nullum respiciunt accidens. (Et in his differunt ab his, quae sunt in dialo-

CG 130. Hic (vt Philoponus autumat) iterum Aristote, assignat aliam differentiam inter demonstratiuos syllogismos & dialecticos: & ait: q; facilius sit resolutio in demonstratiuis q; in dialecticis. Vocant autem geometrae resolutionem: inuentionem propositionum: per quas conclusa sit vera conclusio. Vt puta: si proponatur nobis aliqua conclusio vera, q; hic triangulus sit aequilaterus, per propositiones inuenimus conclusionem: a quibusdam confessis: summentes initium: & desinentes in id quod quaeritur: & hoc tale vocatur compositio. Resolutio autem: viceversa se habet cum compositione. Capietes enim prius id: quod quaeritur vt confessum. Vt puta q; hic triangulus est equilaterus, quoniam quoniam fuerunt propositiones, per quas id probatum fuit, vt resoluente inueniamus ipsas quofq; veniamus ad aliqua confessam, & principia geometriae. Vnde Themistius hic dicit, q; resolutio sit retrocessus a conclusione vera ad principia ex quibus deducta est. Vult igitur q; si ex veris solis propositionibus verae conclusiones concluderentur, facilis vtiq; esset resolutio: & huius causa est, quoniam propositiones conclusionis conclusuue essent determinatae. Quia vero ex falsis concluditur conclusio vera: & hae sunt quodam modo indeterminatae, difficilius ipsarum resolutio est. Quare hac ratione differunt demonstratiui syllogismi a dialecticis. Concluditur, n. syllogismo dialectico q; homo sit animal: & ex eo q; moueatur, & ex eo q; ambulet: & ex eo q; disputer: & ex alijs infinitis. Amplius: syllogismo dialectico ex falsis concluditur vera conclusio, modo falsa illa concedantur. Quare in dialecticis siquis voluerit omnes propositiones conclusionis conclusiuas inuenire: non facile nactus erit: propter ipsarum indefinitatem. At in scientijs non hoc modo, nec. n. ex falsis propositionibus, neq; ex his, quae per accidens rebus insunt, sed ex his: quae primo & per se concludunt scientiales conclusiones. Hae autem determinatae sunt. Facilius autem est resolutio ad determinata q; ad indeterminata. Et ideo facilius in scientijs resolutio est: q; in dialecticis. Quo vero ad verba attinet: Aristoteles vult hunc syllogismum: Quibus conuersio facilius, is & resolutio facilius est. In mathematicis conuersio facilius est. Ergo & resolutio facilius, De ratione ergo primo affert maiorem cu eius probatione, & inquit: Si autem est impossibile ex falsis verum demonstrare, ita vt ex solis veris demonstrationes sint: Facile vtiq; esset resolvere conclusionem ad propositiones. Affert causam, & dicit: Couertuntur, n. ex necessitate a propositionibus ad conclusionem: & viceversa a conclusione ad propositiones. Cuius rationem assignauimus ex his: quae Philoponus inquit. Quoniam propositiones tales sunt determinatae. Hae exponit per exemplum: & inquit. Sit. n. a. ens hoc est conclusio existens vera: hoc autem, s. a. cu sit, ea vtiq; sunt, quae noui: quoniam sunt, vt. b. hoc est propositiones, assumit. n. b. p. duabus propositionibus. Ex is igitur demonstrabo, quoniam illud, s. a. est: & sic ex. a. conclusio est, b. & ex. b. a. sequitur.

K Hic iterum inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Alia affert differentia: q; dialectici sylli aut gentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumendo: & in latus. Vbi animaduersione dignum. Auctio-nem syllogistica bifaria est. alteram quide per media. Altera vero in assumendo. Et per media: bifaria aut per inter-positione termini aut per extrinsecus acceptione: per inter-positione termini: vt si conclusio sit q; homo sit animal, nam hae syllogizetur p hoc q; homo loquat: qm quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q; homo mouetur a se, quod. n. mouetur a se: est animal: ho mouetur a se: homo igitur animal. Hae ergo auctio est per termini interpositionem. Per extrinsecus vero acceptio: quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm ho est lapis, & lapis est animal, ergo ho e animal, & qm ho est lignu, & lignu est animal: ergo ho est animal. Et sic eodem modo p alia multa: media extranea, immo qsi p infinita eade conclusio syllogizari pot. Hae de syllogistica auctioe p media, p In assumendo vero bifaria, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quide: qm subiectu conclusionis primi sylli: sit mediu ad syllogizandu secundam conclusionem: & subiectu sequende sit mediu at syllogizandu tertia: & sic deinceps. Et hoc mo fit in geometra: qm primu Theorema demonstrat p axiomata. Secundum vero: per primu, & tertiu per secundu, & sic ordine deinceps augmentatio fit: nuq; medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cam affert Philop. qm ex his: quae p se & primo insunt: demones sunt: & no coningit p mediata. ppone demostre aliqd. Aut, n. ex axiomatibus demostre theoremata in scientijs aut ex his q demostrata sunt ex axiomatibus. In latus aut auctio fit: quoniam idedicat de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit pxdicatu numerus. Na numerus pot demostri de, c. trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicae demones augent. Per q patet: q; si libri geometriae essent sic ordinati, vt demones crescere soler: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis no hoc pacto fuerunt ordinati: ideo no fuerunt faciles. Vnde si eu Arist. librū haberemus: que in mathematica scripsit oes facile esse possent summi mathematici. Ibi, n. demones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. P Augent aut, s. demones no per media, vt dialectici sylli, qui augetur p media: aut interpone termini, Aut extrinsecus acceptio. Sed augentur in assumendo: & hae dupl: aut in post assumendo: vt, a. de. b. hae aut, s. b. de. c. Rursus hoc, s. c. de. d. Et hoc in infinitu. s. quoad nos (vt Philop. exponit). Qm no ita comprehendimus scientias: vt no possit alteru quoddam inueniri theorema: sed semp pole est per demostriata: altera inuenire. Hae de au-

L Hic iterum inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Alia affert differentia: q; dialectici sylli aut gentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumendo: & in latus. Vbi animaduersione dignum. Auctio-nem syllogistica bifaria est. alteram quide per media. Altera vero in assumendo. Et per media: bifaria aut per inter-positione termini aut per extrinsecus acceptio: per inter-positione termini: vt si conclusio sit q; homo sit animal, nam hae syllogizetur p hoc q; homo loquat: qm quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q; homo mouetur a se, quod. n. mouetur a se: est animal: ho mouetur a se: homo igitur animal. Hae ergo auctio est per termini interpositionem. Per extrinsecus vero acceptio: quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm ho est lapis, & lapis est animal, ergo ho e animal, & qm ho est lignu, & lignu est animal: ergo ho est animal. Et sic eodem modo p alia multa: media extranea, immo qsi p infinita eade conclusio syllogizari pot. Hae de syllogistica auctioe p media, p In assumendo vero bifaria, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quide: qm subiectu conclusionis primi sylli: sit mediu ad syllogizandu secundam conclusionem: & subiectu sequende sit mediu at syllogizandu tertia: & sic deinceps. Et hoc mo fit in geometra: qm primu Theorema demonstrat p axiomata. Secundum vero: per primu, & tertiu per secundu, & sic ordine deinceps augmentatio fit: nuq; medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cam affert Philop. qm ex his: quae p se & primo insunt: demones sunt: & no coningit p mediata. ppone demostre aliqd. Aut, n. ex axiomatibus demostre theoremata in scientijs aut ex his q demostrata sunt ex axiomatibus. In latus aut auctio fit: quoniam idedicat de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit pxdicatu numerus. Na numerus pot demostri de, c. trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicae demones augent. Per q patet: q; si libri geometriae essent sic ordinati, vt demones crescere soler: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis no hoc pacto fuerunt ordinati: ideo no fuerunt faciles. Vnde si eu Arist. librū haberemus: que in mathematica scripsit oes facile esse possent summi mathematici. Ibi, n. demones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. P Augent aut, s. demones no per media, vt dialectici sylli, qui augetur p media: aut interpone termini, Aut extrinsecus acceptio. Sed augentur in assumendo: & hae dupl: aut in post assumendo: vt, a. de. b. hae aut, s. b. de. c. Rursus hoc, s. c. de. d. Et hoc in infinitu. s. quoad nos (vt Philop. exponit). Qm no ita comprehendimus scientias: vt no possit alteru quoddam inueniri theorema: sed semp pole est per demostriata: altera inuenire. Hae de au-

M Hic iterum inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Alia affert differentia: q; dialectici sylli aut gentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumendo: & in latus. Vbi animaduersione dignum. Auctio-nem syllogistica bifaria est. alteram quide per media. Altera vero in assumendo. Et per media: bifaria aut per inter-positione termini aut per extrinsecus acceptio: per inter-positione termini: vt si conclusio sit q; homo sit animal, nam hae syllogizetur p hoc q; homo loquat: qm quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q; homo mouetur a se, quod. n. mouetur a se: est animal: ho mouetur a se: homo igitur animal. Hae ergo auctio est per termini interpositionem. Per extrinsecus vero acceptio: quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm ho est lapis, & lapis est animal, ergo ho e animal, & qm ho est lignu, & lignu est animal: ergo ho est animal. Et sic eodem modo p alia multa: media extranea, immo qsi p infinita eade conclusio syllogizari pot. Hae de syllogistica auctioe p media, p In assumendo vero bifaria, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quide: qm subiectu conclusionis primi sylli: sit mediu ad syllogizandu secundam conclusionem: & subiectu sequende sit mediu at syllogizandu tertia: & sic deinceps. Et hoc mo fit in geometra: qm primu Theorema demonstrat p axiomata. Secundum vero: per primu, & tertiu per secundu, & sic ordine deinceps augmentatio fit: nuq; medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cam affert Philop. qm ex his: quae p se & primo insunt: demones sunt: & no coningit p mediata. ppone demostre aliqd. Aut, n. ex axiomatibus demostre theoremata in scientijs aut ex his q demostrata sunt ex axiomatibus. In latus aut auctio fit: quoniam idedicat de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit pxdicatu numerus. Na numerus pot demostri de, c. trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicae demones augent. Per q patet: q; si libri geometriae essent sic ordinati, vt demones crescere soler: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis no hoc pacto fuerunt ordinati: ideo no fuerunt faciles. Vnde si eu Arist. librū haberemus: que in mathematica scripsit oes facile esse possent summi mathematici. Ibi, n. demones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. P Augent aut, s. demones no per media, vt dialectici sylli, qui augetur p media: aut interpone termini, Aut extrinsecus acceptio. Sed augentur in assumendo: & hae dupl: aut in post assumendo: vt, a. de. b. hae aut, s. b. de. c. Rursus hoc, s. c. de. d. Et hoc in infinitu. s. quoad nos (vt Philop. exponit). Qm no ita comprehendimus scientias: vt no possit alteru quoddam inueniri theorema: sed semp pole est per demostriata: altera inuenire. Hae de au-

N Hic iterum inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Alia affert differentia: q; dialectici sylli aut gentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumendo: & in latus. Vbi animaduersione dignum. Auctio-nem syllogistica bifaria est. alteram quide per media. Altera vero in assumendo. Et per media: bifaria aut per inter-positione termini aut per extrinsecus acceptio: per inter-positione termini: vt si conclusio sit q; homo sit animal, nam hae syllogizetur p hoc q; homo loquat: qm quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q; homo mouetur a se, quod. n. mouetur a se: est animal: ho mouetur a se: homo igitur animal. Hae ergo auctio est per termini interpositionem. Per extrinsecus vero acceptio: quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm ho est lapis, & lapis est animal, ergo ho e animal, & qm ho est lignu, & lignu est animal: ergo ho est animal. Et sic eodem modo p alia multa: media extranea, immo qsi p infinita eade conclusio syllogizari pot. Hae de syllogistica auctioe p media, p In assumendo vero bifaria, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quide: qm subiectu conclusionis primi sylli: sit mediu ad syllogizandu secundam conclusionem: & subiectu sequende sit mediu at syllogizandu tertia: & sic deinceps. Et hoc mo fit in geometra: qm primu Theorema demonstrat p axiomata. Secundum vero: per primu, & tertiu per secundu, & sic ordine deinceps augmentatio fit: nuq; medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cam affert Philop. qm ex his: quae p se & primo insunt: demones sunt: & no coningit p mediata. ppone demostre aliqd. Aut, n. ex axiomatibus demostre theoremata in scientijs aut ex his q demostrata sunt ex axiomatibus. In latus aut auctio fit: quoniam idedicat de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit pxdicatu numerus. Na numerus pot demostri de, c. trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicae demones augent. Per q patet: q; si libri geometriae essent sic ordinati, vt demones crescere soler: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis no hoc pacto fuerunt ordinati: ideo no fuerunt faciles. Vnde si eu Arist. librū haberemus: que in mathematica scripsit oes facile esse possent summi mathematici. Ibi, n. demones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. P Augent aut, s. demones no per media, vt dialectici sylli, qui augetur p media: aut interpone termini, Aut extrinsecus acceptio. Sed augentur in assumendo: & hae dupl: aut in post assumendo: vt, a. de. b. hae aut, s. b. de. c. Rursus hoc, s. c. de. d. Et hoc in infinitu. s. quoad nos (vt Philop. exponit). Qm no ita comprehendimus scientias: vt no possit alteru quoddam inueniri theorema: sed semp pole est per demostriata: altera inuenire. Hae de au-

O Hic iterum inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Alia affert differentia: q; dialectici sylli aut gentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumendo: & in latus. Vbi animaduersione dignum. Auctio-nem syllogistica bifaria est. alteram quide per media. Altera vero in assumendo. Et per media: bifaria aut per inter-positione termini aut per extrinsecus acceptio: per inter-positione termini: vt si conclusio sit q; homo sit animal, nam hae syllogizetur p hoc q; homo loquat: qm quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q; homo mouetur a se, quod. n. mouetur a se: est animal: ho mouetur a se: homo igitur animal. Hae ergo auctio est per termini interpositionem. Per extrinsecus vero acceptio: quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm ho est lapis, & lapis est animal, ergo ho e animal, & qm ho est lignu, & lignu est animal: ergo ho est animal. Et sic eodem modo p alia multa: media extranea, immo qsi p infinita eade conclusio syllogizari pot. Hae de syllogistica auctioe p media, p In assumendo vero bifaria, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quide: qm subiectu conclusionis primi sylli: sit mediu ad syllogizandu secundam conclusionem: & subiectu sequende sit mediu at syllogizandu tertia: & sic deinceps. Et hoc mo fit in geometra: qm primu Theorema demonstrat p axiomata. Secundum vero: per primu, & tertiu per secundu, & sic ordine deinceps augmentatio fit: nuq; medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cam affert Philop. qm ex his: quae p se & primo insunt: demones sunt: & no coningit p mediata. ppone demostre aliqd. Aut, n. ex axiomatibus demostre theoremata in scientijs aut ex his q demostrata sunt ex axiomatibus. In latus aut auctio fit: quoniam idedicat de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit pxdicatu numerus. Na numerus pot demostri de, c. trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicae demones augent. Per q patet: q; si libri geometriae essent sic ordinati, vt demones crescere soler: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis no hoc pacto fuerunt ordinati: ideo no fuerunt faciles. Vnde si eu Arist. librū haberemus: que in mathematica scripsit oes facile esse possent summi mathematici. Ibi, n. demones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. P Augent aut, s. demones no per media, vt dialectici sylli, qui augetur p media: aut interpone termini, Aut extrinsecus acceptio. Sed augentur in assumendo: & hae dupl: aut in post assumendo: vt, a. de. b. hae aut, s. b. de. c. Rursus hoc, s. c. de. d. Et hoc in infinitu. s. quoad nos (vt Philop. exponit). Qm no ita comprehendimus scientias: vt no possit alteru quoddam inueniri theorema: sed semp pole est per demostriata: altera inuenire. Hae de au-

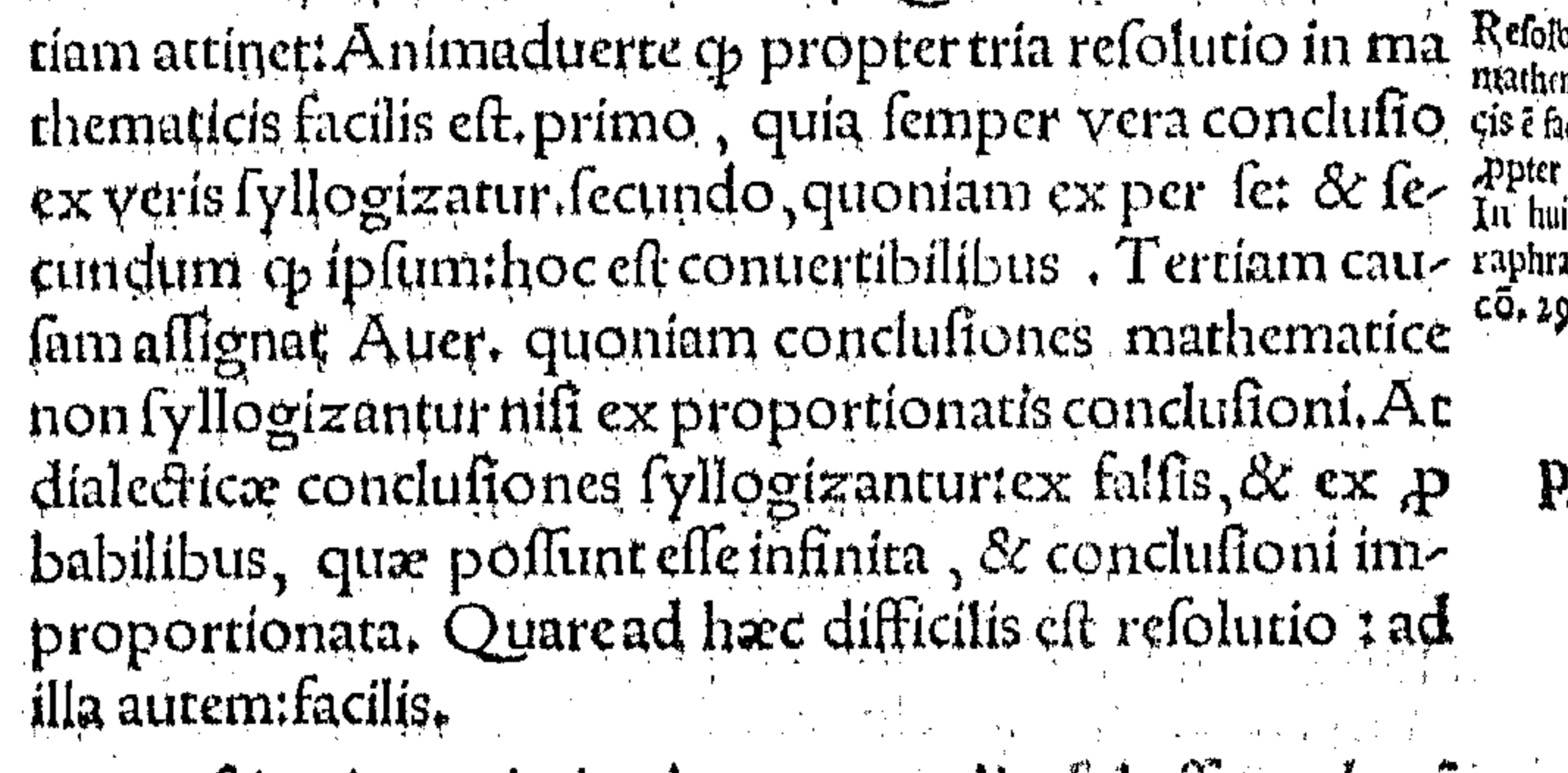
P Hic iterum inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Alia affert differentia: q; dialectici sylli aut gentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumendo: & in latus. Vbi animaduersione dignum. Auctio-nem syllogistica bifaria est. alteram quide per media. Altera vero in assumendo. Et per media: bifaria aut per inter-positione termini aut per extrinsecus acceptio: per inter-positione termini: vt si conclusio sit q; homo sit animal, nam hae syllogizetur p hoc q; homo loquat: qm quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q; homo mouetur a se, quod. n. mouetur a se: est animal: ho mouetur a se: homo igitur animal. Hae ergo auctio est per termini interpositionem. Per extrinsecus vero acceptio: quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm ho est lapis, & lapis est animal, ergo ho e animal, & qm ho est lignu, & lignu est animal: ergo ho est animal. Et sic eodem modo p alia multa: media extranea, immo qsi p infinita eade conclusio syllogizari pot. Hae de syllogistica auctioe p media, p In assumendo vero bifaria, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quide: qm subiectu conclusionis primi sylli: sit mediu ad syllogizandu secundam conclusionem: & subiectu sequende sit mediu at syllogizandu tertia: & sic deinceps. Et hoc mo fit in geometra: qm primu Theorema demonstrat p axiomata. Secundum vero: per primu, & tertiu per secundu, & sic ordine deinceps augmentatio fit: nuq; medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cam affert Philop. qm ex his: quae p se & primo insunt: demones sunt: & no coningit p mediata. ppone demostre aliqd. Aut, n. ex axiomatibus demostre theoremata in scientijs aut ex his q demostrata sunt ex axiomatibus. In latus aut auctio fit: quoniam idedicat de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit pxdicatu numerus. Na numerus pot demostri de, c. trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicae demones augent. Per q patet: q; si libri geometriae essent sic ordinati, vt demones crescere soler: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis no hoc pacto fuerunt ordinati: ideo no fuerunt faciles. Vnde si eu Arist. librū haberemus: que in mathematica scripsit oes facile esse possent summi mathematici. Ibi, n. demones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. P Augent aut, s. demones no per media, vt dialectici sylli, qui augetur p media: aut interpone termini, Aut extrinsecus acceptio. Sed augentur in assumendo: & hae dupl: aut in post assumendo: vt, a. de. b. hae aut, s. b. de. c. Rursus hoc, s. c. de. d. Et hoc in infinitu. s. quoad nos (vt Philop. exponit). Qm no ita comprehendimus scientias: vt no possit alteru quoddam inueniri theorema: sed semp pole est per demostriata: altera inuenire. Hae de au-

Q Hic iterum inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Alia affert differentia: q; dialectici sylli aut gentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumendo: & in latus. Vbi animaduersione dignum. Auctio-nem syllogistica bifaria est. alteram quide per media. Altera vero in assumendo. Et per media: bifaria aut per inter-positione termini aut per extrinsecus acceptio: per inter-positione termini: vt si conclusio sit q; homo sit animal, nam hae syllogizetur p hoc q; homo loquat: qm quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q; homo mouetur a se, quod. n. mouetur a se: est animal: ho mouetur a se: homo igitur animal. Hae ergo auctio est per termini interpositionem. Per extrinsecus vero acceptio: quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm ho est lapis, & lapis est animal, ergo ho e animal, & qm ho est lignu, & lignu est animal: ergo ho est animal. Et sic eodem modo p alia multa: media extranea, immo qsi p infinita eade conclusio syllogizari pot. Hae de syllogistica auctioe p media, p In assumendo vero bifaria, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quide: qm subiectu conclusionis primi sylli: sit mediu ad syllogizandu secundam conclusionem: & subiectu sequende sit mediu at syllogizandu tertia: & sic deinceps. Et hoc mo fit in geometra: qm primu Theorema demonstrat p axiomata. Secundum vero: per primu, & tertiu per secundu, & sic ordine deinceps augmentatio fit: nuq; medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cam affert Philop. qm ex his: quae p se & primo insunt: demones sunt: & no coningit p mediata. ppone demostre aliqd. Aut, n. ex axiomatibus demostre theoremata in scientijs aut ex his q demostrata sunt ex axiomatibus. In latus aut auctio fit: quoniam idedicat de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit pxdicatu numerus. Na numerus pot demostri de, c. trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicae demones augent. Per q patet: q; si libri geometriae essent sic ordinati, vt demones crescere soler: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis no hoc pacto fuerunt ordinati: ideo no fuerunt faciles. Vnde si eu Arist. librū haberemus: que in mathematica scripsit oes facile esse possent summi mathematici. Ibi, n. demones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. P Augent aut, s. demones no per media, vt dialectici sylli, qui augetur p media: aut interpone termini, Aut extrinsecus acceptio. Sed augentur in assumendo: & hae dupl: aut in post assumendo: vt, a. de. b. hae aut, s. b. de. c. Rursus hoc, s. c. de. d. Et hoc in infinitu. s. quoad nos (vt Philop. exponit). Qm no ita comprehendimus scientias: vt no possit alteru quoddam inueniri theorema: sed semp pole est per demostriata: altera inuenire. Hae de au-

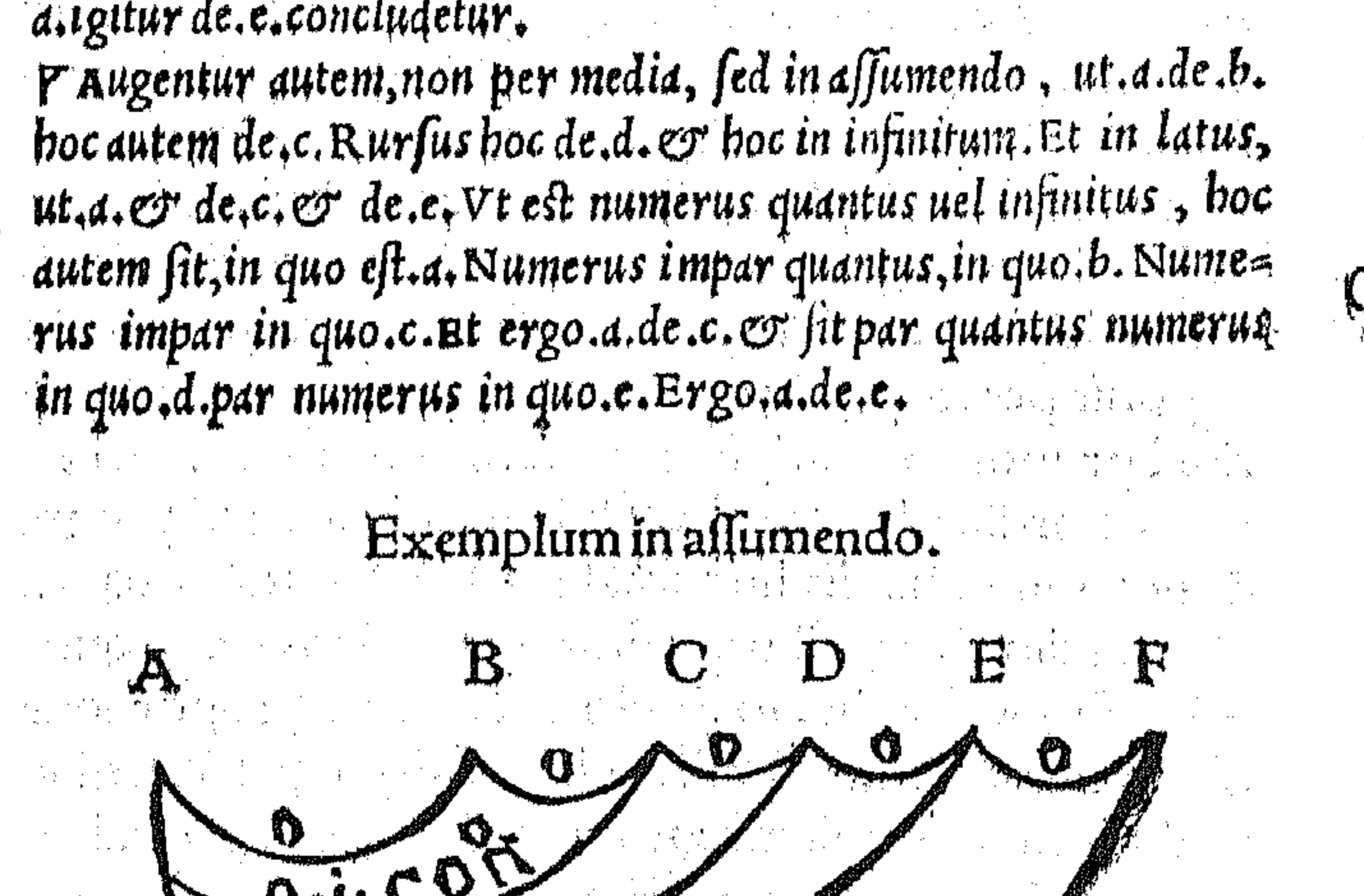
Quia igitur, b. existente: ex necessitate est. a. & a. existente: rursum ex necessitate est. b. Ideo facilis est propositionum inuentio. Secus in dialecticis: quoniam in illis, b. existente sequitur, a, non tamen contra: quonia. a. potest sequi ex infinitis. Et per haec patet maior & eius probatio, Tunc assignat quasi minorem syllogismi quem in textu intelligit: & inquit. Couertuntur autem magis: quae sunt in mathematicis: quoniam syllogismi nullum recipiunt accidens, neq; falsum: sed definitiones recipiunt, tunc quasi conclusionem interponit: & inquit. Et mathematicis syllogismi in his differunt ab his, quae sunt in dialogis. Quia igitur in mathematicis syllogismis conuertuntur magis, & conclusiones ad propositiones, & propositiones ad conclusiones: ideo in illis facilis est resolutio. Quia vero in dialecticis non conuertuntur: ideo in eis difficilis resolutio est. Est igitur syllogismus textus hic: quibus conuersio facilius in his resolutio est leuior. In mathematicis conuersio est facilius. ergo & resolutio. De hoc syllogismo: vt dixi. Primo vult habere maiorem cum eius probatione secunda ibit. Couertuntur autem magis: Vult habere maiorem etiam cum sua probatione. Et interponit differentiam syllogismorum dialecticorum a demonstratiuis: vt syllogismi conclusionem: hae de textu. Quo autem ad differentiam attinet: Animaduerte q; propter tria resolutio in mathematicis facilis est. primo, quia semper vera conclusio ex veris syllogizatur. secundo, quoniam ex per se: & secundum q; ipsum: hoc est conuertibilibus. Tertiam causam assignat Auer. quoniam conclusiones mathematicae non syllogizantur nisi ex proportionatis conclusioni. At dialecticae conclusiones syllogizantur: ex falsis, & ex p babilibus, quae possunt esse infinita, & conclusioni improporionata. Quare ad hanc difficilis est resolutio: ad illa autem: facilis.

Accrescit etiam ratiocinatio non per media sed assumendo, na a. de. b. sumitur, & hoc de. c. & hoc rursus de. d. & sic in infinito procedit, uersus quoq; latus eius sit incrementum, naq. de. e. atq; de. e. concluditur. Sit enim. a. quidem numerus absolute. b. uero simpliciter numerus impar. Et. c. definitus numerus impar. a. igitur de. c. concluditur. Altera rursus in parte. d. quidem sit impar numerus simpliciter sumptus. e. uero definitus numerus par a. igitur de. e. concludetur. Augentur autem, non per media, sed in assumendo, ut. a. de. b. hoc autem de. c. Rursus hoc de. d. & hoc in infinitum. Et in latus, ut. a. & de. c. & de. e. Vt est numerus quantus uel infinitus, hoc autem sit, in quo est. a. Numerus impar quantus, in quo. b. Numerus impar in quo. c. Et ergo. a. de. c. & sit par quantus numerus in quo. d. par numerus in quo. e. Ergo. a. de. e.

Exemplum in assumendo.

Exemplum in latus.

Hic iterum inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Alia affert differentia: q; dialectici sylli aut gentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumendo: & in latus. Vbi animaduersione dignum. Auctio-nem syllogistica bifaria est. alteram quide per media. Altera vero in assumendo. Et per media: bifaria aut per inter-positione termini aut per extrinsecus acceptio: per inter-positione termini: vt si conclusio sit q; homo sit animal, nam hae syllogizetur p hoc q; homo loquat: qm quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q; homo mouetur a se, quod. n. mouetur a se: est animal: ho mouetur a se: homo igitur animal. Hae ergo auctio est per termini interpositionem. Per extrinsecus vero acceptio: quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm ho est lapis, & lapis est animal, ergo ho e animal, & qm ho est lignu, & lignu est animal: ergo ho est animal. Et sic eodem modo p alia multa: media extranea, immo qsi p infinita eade conclusio syllogizari pot. Hae de syllogistica auctioe p media, p In assumendo vero bifaria, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quide: qm subiectu conclusionis primi sylli: sit mediu ad syllogizandu secundam conclusionem: & subiectu sequende sit mediu at syllogizandu tertia: & sic deinceps. Et hoc mo fit in geometra: qm primu Theorema demonstrat p axiomata. Secundum vero: per primu, & tertiu per secundu, & sic ordine deinceps augmentatio fit: nuq; medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cam affert Philop. qm ex his: quae p se & primo insunt: demones sunt: & no coningit p mediata. ppone demostre aliqd. Aut, n. ex axiomatibus demostre theoremata in scientijs aut ex his q demostrata sunt ex axiomatibus. In latus aut auctio fit: quoniam idedicat de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit pxdicatu numerus. Na numerus pot demostri de, c. trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicae demones augent. Per q patet: q; si libri geometriae essent sic ordinati, vt demones crescere soler: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis no hoc pacto fuerunt ordinati: ideo no fuerunt faciles. Vnde si eu Arist. librū haberemus: que in mathematica scripsit oes facile esse possent summi mathematici. Ibi, n. demones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. P Augent aut, s. demones no per media, vt dialectici sylli, qui augetur p media: aut interpone termini, Aut extrinsecus acceptio. Sed augentur in assumendo: & hae dupl: aut in post assumendo: vt, a. de. b. hae aut, s. b. de. c. Rursus hoc, s. c. de. d. Et hoc in infinitu. s. quoad nos (vt Philop. exponit). Qm no ita comprehendimus scientias: vt no possit alteru quoddam inueniri theorema: sed semp pole est per demostriata: altera inuenire. Hae de au-

Resoluo in mathematicis est facilis propter tria in huiusmodi syllogismo: q. c. 29.

Resoluo in mathematicis est facilis propter tria in huiusmodi syllogismo: q. c. 29.

Resoluo in mathematicis est facilis propter tria in huiusmodi syllogismo: q. c. 29.

Resoluo in mathematicis est facilis propter tria in huiusmodi syllogismo: q. c. 29.

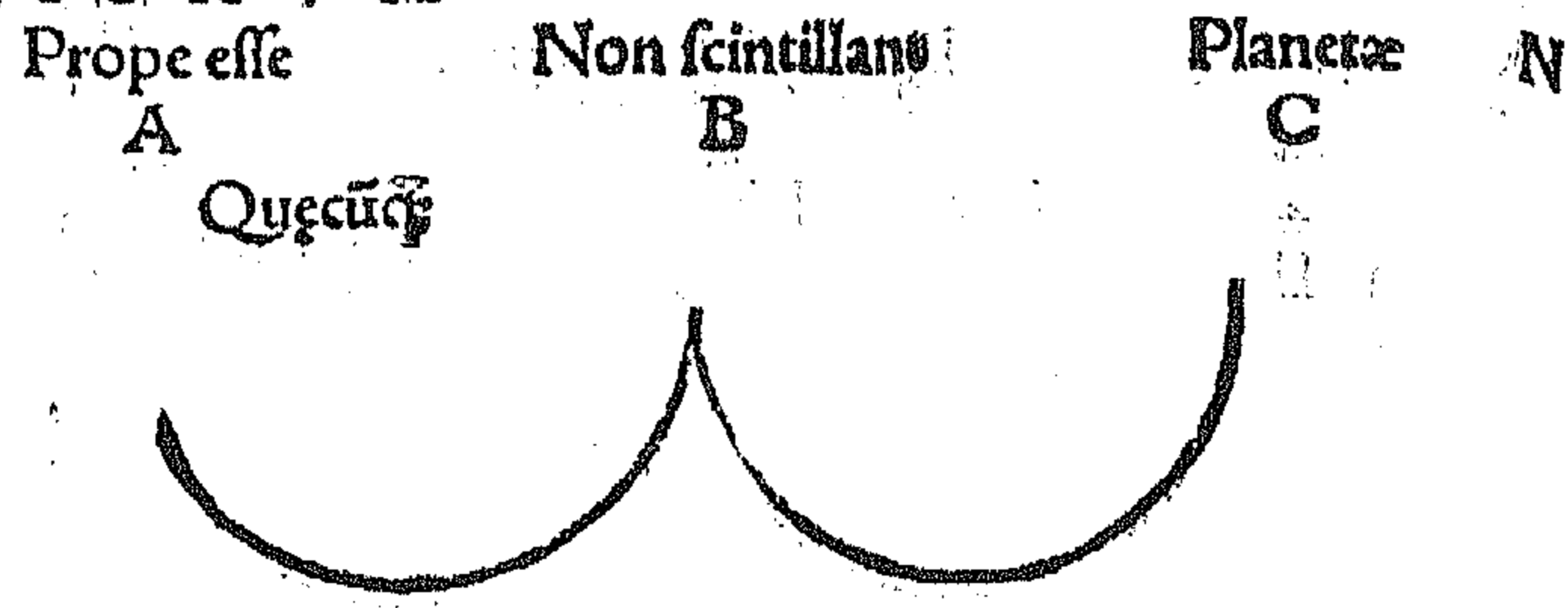
ctioe in postassumendo. Deinde de auctioe ad latus: & inqt. Et in latus: vt. a. s. numerus pdicatus, & de. c. s. hro: & de. e. s. subiecto, vt est numerus quatus: vel infinitus hoc est p indifferentia indeterminatus. Hoc aut sit: in quo est. a. Vtputa numerus cois, coiter pdicatus de. e. & de. c. At numerus impar quatus, s. cois omnibus imparibus sit: in quo est b. numerus impar, s. nomine determinatus: sit in quo e c. Vtputa tria, vel quinq; vel. . aut id genus. Est ergo, a, numerus cois de, c, s. hro numero trinario: vtputa p mediu, b, qm tria sunt impar. oē impar numerus: tria igitur numerus. Et iteru sit par quatus numerus, s. cois omnibus paribus: in quo, d, Par numerus, s. nomine determinatus: sit in quo est, e. Est ergo, a, numerus de, e. s. demratus: vt de qtuor: vel sex: vel de aliquo id genus: & p mediū, d, Hoc mo: oē. d. a. oē. e. d. Igit. c. est. a. Hec de auctioe i latus.

Differt autem scire esse & propter quid esse, primo quidem in eadem scientia, atq; in hac dupliciter, uno quidem modo, si ratio cinatio non per ea quae uacant medio fiat non enim prima sumitur causa, scientia autem eius propter quid esse per primam causam. Alio uero modo, si per ea quidem quae uacant medio, non tamē per eam, sed per notius eorum quae conuertuntur effectur. Differt autem quia, & propter quid scire. Primo quidem in eadem scientia. Et in hac dupliciter. Vno quidem modo, si non per immediata fiat syllogismus. Non enim accipitur prima causa, quae uero est scientia propter quid, per primam causam est. Alio autem, per immediata quidem, non autem per causam, se per notius eorum, quae conuertuntur.

Propositu Arist. (vt Philop. inqt) est ostendere, in quo differat sylli: qui probat ipsum qa: ab his: qui phant ipm ppter quid. Et dicit primo q; vno mo differant: q; sylli probans ipsum quia: alterius sit scientiae. Qui uero probat ipsum ppter quid: alterius: hae autē qto se habeant. Postea dicemus. Alio uero mo: in eadē scientia differit: dico in eadē scientia: qm in eadē scientia est inuenire & sylli: q; pbat ipsum qa & sylli: qui probat ipsum ppter quid. Verū differunt hi: qui in eadē scientia sunt: secundū duos modos. Secundū vnum quide: qm qui pbat ipsum ppter quid: p propositiones immediatas concluditur. Causa, n. debet per se inesse: & pxime. Qui uero pbat ipsum qa: per ppositiones mediatas syllogizat. Ille: dicit sylli probas ipsum ppter quid: qm non tantū dicit esse: sed ppter quid res est. Alius aut dicitur ipsum quia phans: qm no cur est: dicit. Sed simpliciter esse. Probat, n. solu q; his existentibus: illud est: no tamen q; hoc sit huius causa. Secundo alteru uero. qm qui probat ipsum quia, ex causato ad cam procedit. Qui uero ipsum: propter quid: ex causa ad cau, Vn inqt. P Differt autē: qa & ppter qd scire, hoc est sylli: q; pbat ipm qa & sylli, q; probat ipm pp quid, differut. Primo quide in eadem scientia: & cu dixit. Primo in eadē scientia Innuit etiā q; differant in alia atq; alia. Et ppter ea cu dixerit quo pacto differat in eadē scientia: dicit post multa: quo pacto differat secundū alia, atq; alia. De primo inquit. Et in hac differut dupliciter. Vno quide modo: si no per immediata fiat sylli. Hoc est: si no immediate sint ppositiones. Ipsius, n. quia tunc erit sylli. Non, n. accipitur prima causa, quae uero est scientia propter quid: per primā causam est. Sylli, n. qui probat propter quid: causam primā uult habere in medio termino. Hic est primus modus deinde assignat secundū modū: & inquit. Alio autē. s. modo: syllogizat ipsum quia p immedia quide, no aut per cam. Sed per notius eorum quae co-

Differt autem quia, & propter quid scire. Primo quidem in eadem scientia. Et in hac dupliciter. Vno quidem modo, si non per immediata fiat syllogismus. Non enim accipitur prima causa, quae uero est scientia propter quid, per primam causam est. Alio autem, per immediata quidem, non autem per causam, se per notius eorum, quae conuertuntur.

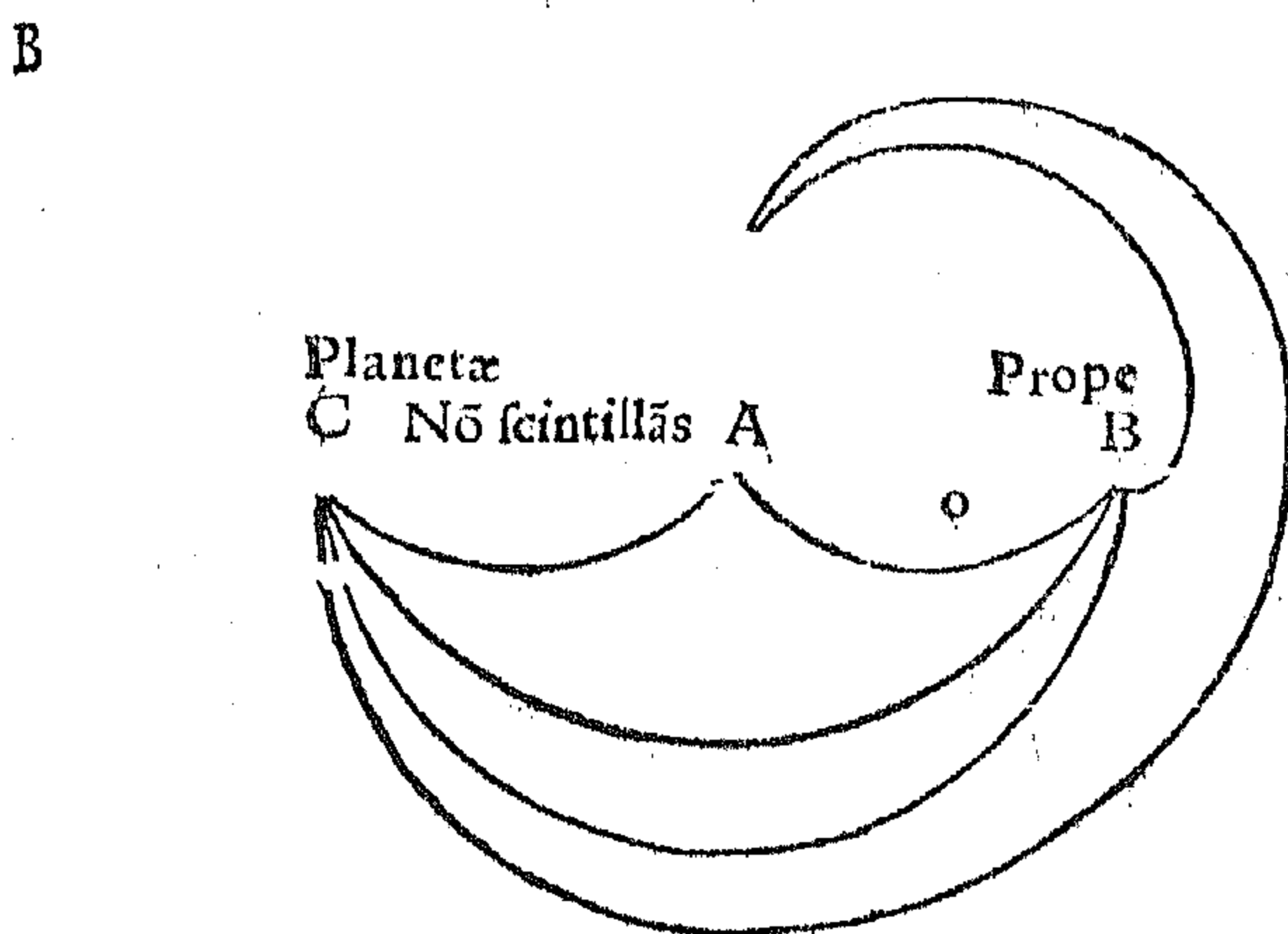
uertuntur eū causa. Est. n. hic modus ppositionibus immed...

¶ Cū dixisset differentias syllogismorum: hic eorū quæ...

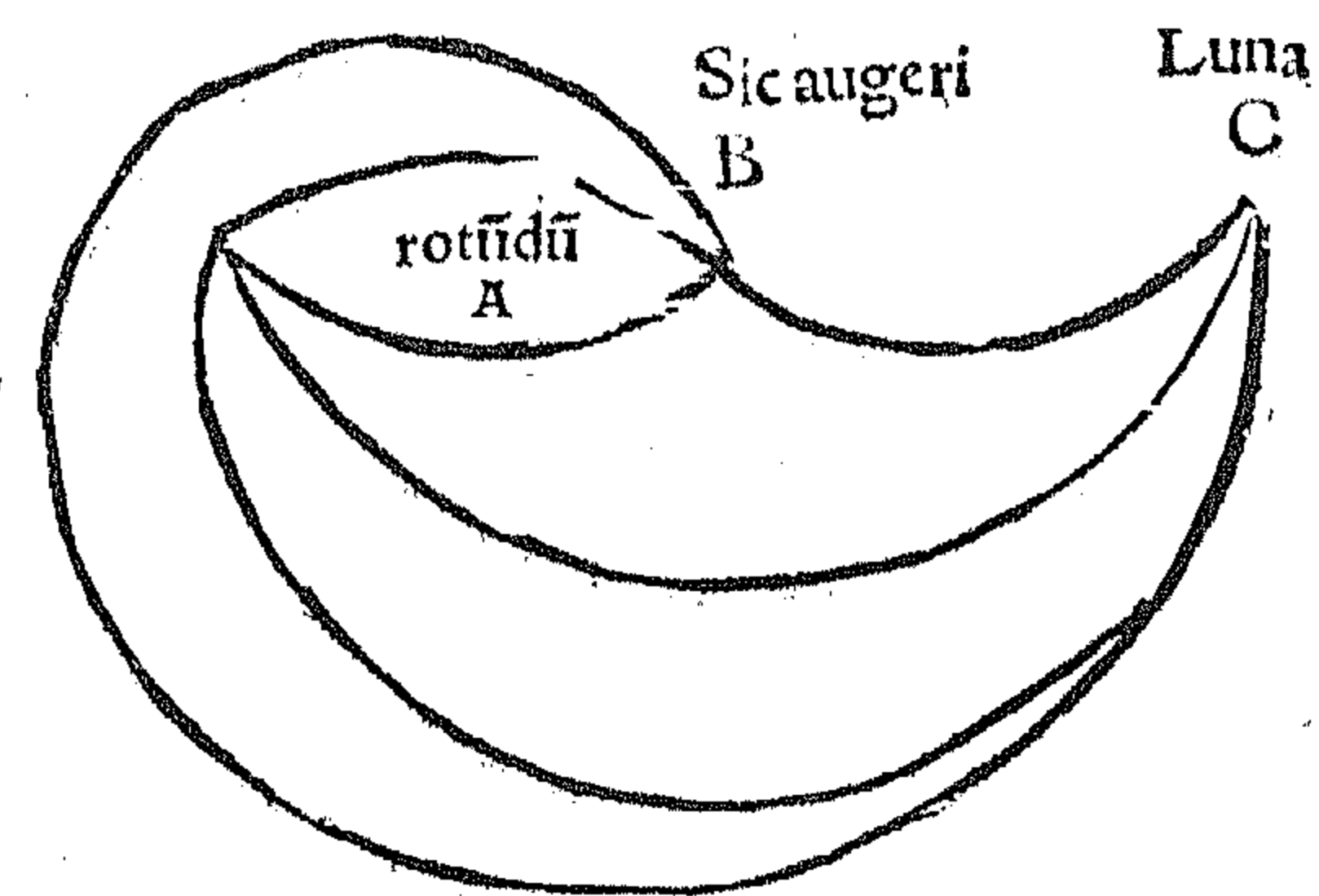
¶ Fieri

¶ Fieri etiam potest, ut per alterum, alterum ostendatur, atq; tunc...

¶ Cum demonstrasset Stellas prope esse: medio termino...

lia suscipit incrementa, atq; sit in, c, luna rotundum in, b, sit, accre...

¶ Hic ponit secundum exemplum & demonstrationis: quæ...

¶ In quibus autem ipsa media non conuertuntur, et est id notius...

Expositio aliorum.

Cō. 21. & 34.

Cō. 133.

M

Cō. cur al qui a 169 videmus scintillare prope autē non.

Tc. cō. 4

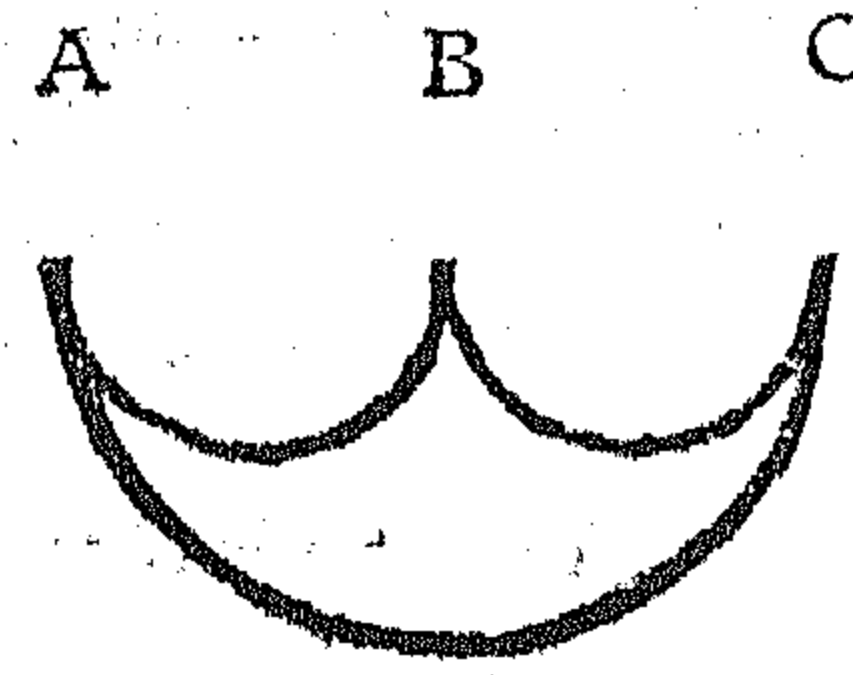
Cō. 136.

Cō. 137.

1. expō Medū nō conuertibile in triplici est dīstērentia.

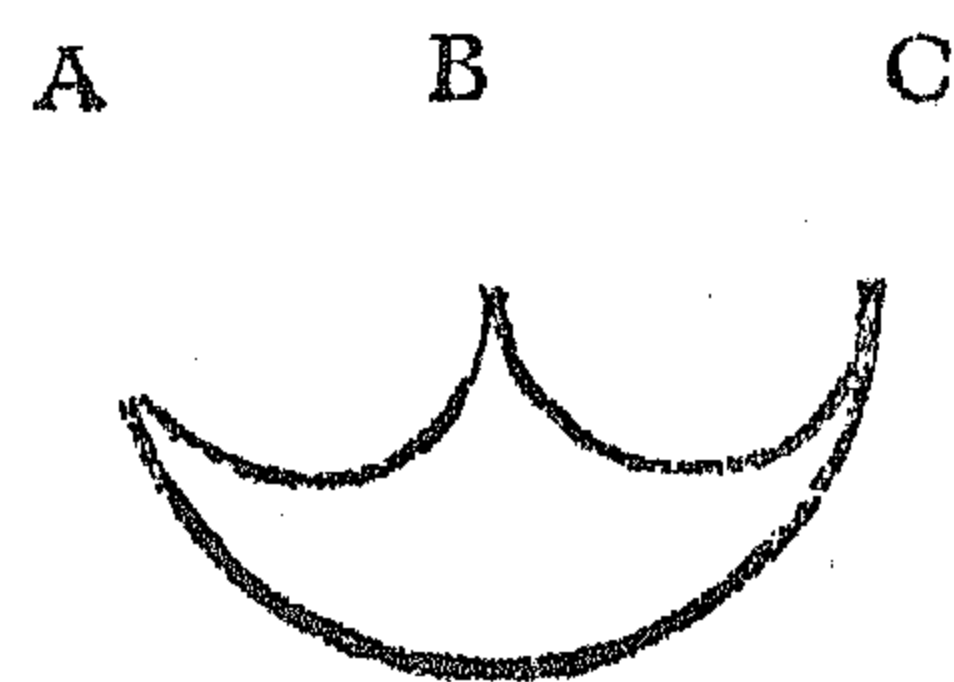
maiore conuertibile, & maius minore: vt in hoc syllogismo. Non scintillans prope est. Venus non scintillat. Ve-

Hns animā scētiuā p̄grediēs equus

K

Prope p̄grediēs equus

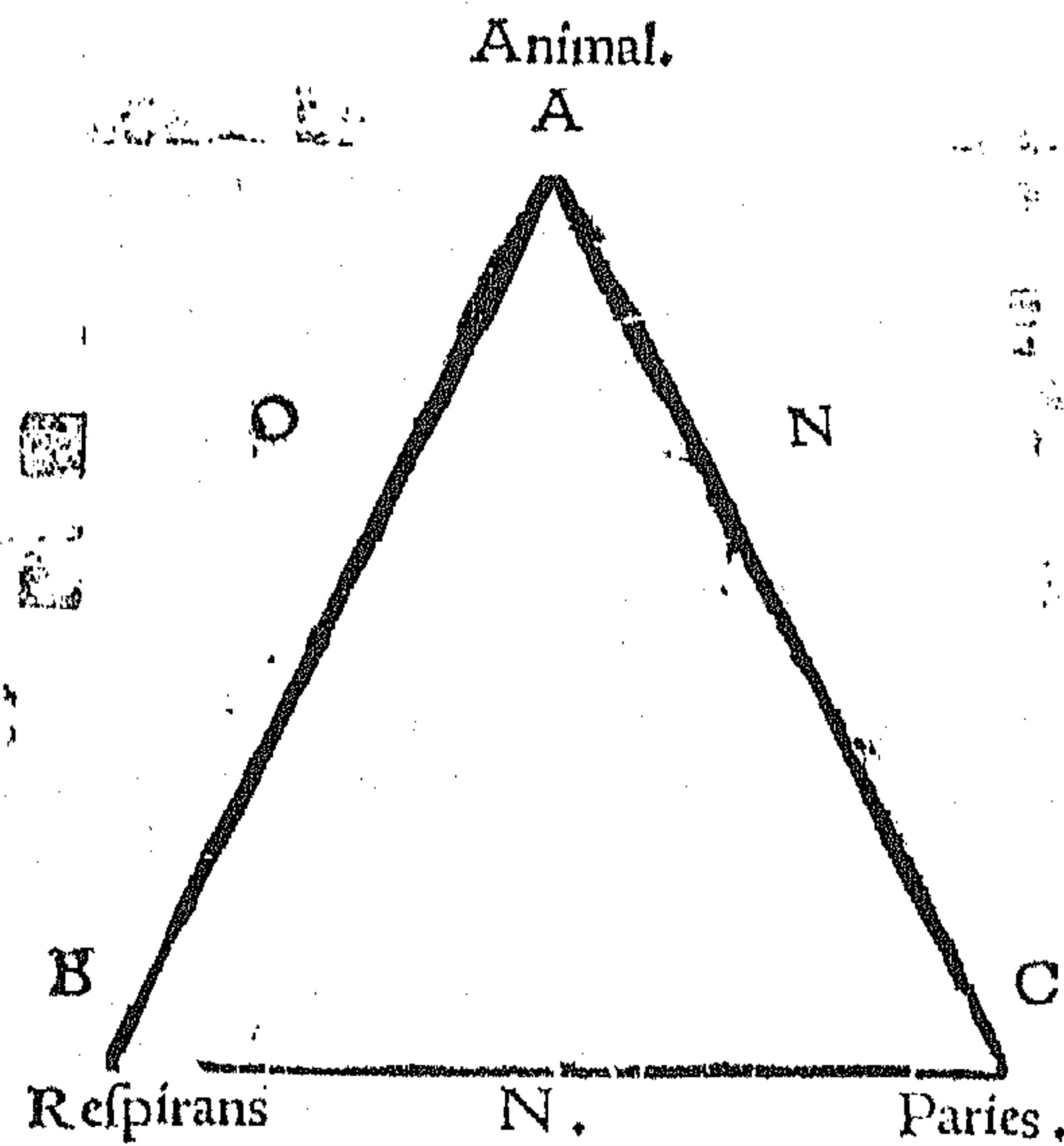
L nus igitur prope est. Vbi patet medium esse cum maiore conuertibile, & in plus q̄ minor. Aut medium est minore minus: & sic, non est demonstratio, quoniam non potest esse conclusio vniuersalis. Vt in hoc syllogismo: non scintillans prope est. Stella non scintillat. Stella igitur prope est. Vbi patet medium esse in minus q̄ minor. Aristo, ergo inquit. In quibus autem media non conuertuntur cum minore termino. Vtputa, quia est in plus, non autem in minus. Et est notius: quod non est causa: hoc est, & est effectus notior causa. Ipsum quidem quia demonstratur: non autem potest conuerti ita. Vt ipsum propter quid demonstratur, Ergo vult dicere, q̄ quando effectus non est cum minore conuertibilis, & notior sua causa: per ipsum demonstratione quia demonstratur causa contra vero: non potest. Hęc expositio an vera sit postea dicemus. P̄ Aliter etiam conuenimus exponere, & quidem de Alexandri intentione, q̄ cum Aristo, ostendisset quomodo per effectum conuertibilem fiat syllogismus, & declarasset illum fieri in prima figura: hic declarat quomodo per effectum non conuertibilem fiat syllogismus, & declarat primo hic fieri tales syllogismos in tertia figura: & non posse conuerti ad demonstrationem propter quid: & dicit. In quibus autem media non conuertuntur: & effectus: qui non est causa est notior ipsa ipsum quidem quia demonstratur, scilicet in tertia figura, non autem ipsum propter quid: quoniam non potest conuerti. P̄ Philoponus autem exponit, q̄ cum Aristo, dixisset de causis & causatis: quæ conuertuntur: dicit & de his etiam quæ non conuertuntur. Et vult q̄ quando non conuertatur medium terminus ad maiorem hoc est causa ad causatum. & fuerit causatum notius ipsa causa: hic erit syllogismus ipsius quia, non autem ipsius propter quid. Et per nō causam: causatum intelligit: vt syllogismo qui dicit. Mulier peperit, quæ peperit. Viro adhæsit, no-

tius enim est ipsam peperisse: ad hoc enim sequitur adhæsisse viro. Non tamen illud sequitur ad ipsum adhæsisse viro. Quare hic erit syllogismus ipsius quia: & non propter quid quoniam ex causato, hoc est ex peperisse causam, hoc est viro adhæsisse conclusit, tanq̄ omnino sequatur ad causatum causa quoniam si peperit, omnino etiam viro adhæsit. In his igitur quæ ita se habent, nō est syllogismus propter quid: eo q̄ nō sequatur ad causam effectus. P̄ Sed quæres cur alterius modi nō meminit. Vtputa: causato existente, non omnino causa est. P̄ Dicendum huiusmodi Aristo, non meminisse quoniam omne: quod fit, ex causa fit. & sic omnino necesse est, causato existente: & causam etiam esse. At causatum esse non potest: quin causa fit. Hac ratione solum accepit, q̄ possibile est causa existente: non omnino esse causatum: non tamen e contrario: causato existente: non esse causam. P̄ Secundo quæres: cā & causatum eorum sunt: quæ sunt ad aliquid: quo pacto ergo dicimus ipsa non conuertit: & contingere causa existente, non esse causatum. P̄ Responder Philoponus: q̄ potentia causa, quæ non actu, est potest esse, non existente, causato, non. n. ut causam dicimus esse: sed vt rem. Vtputa: edificator potest esse, domo non existente: quatenus habitum habet talem. Si tamen (vt causa caperetur) necesse est omnino & causatum esse, hæc. n. sunt eorum: quæ ad aliquid: & vt est alterum. Si enim causa potentia est: & causatum potentia est. Et si causa actu est: & causatum omnino actu est. Vnde dicit. In quibus autem syllogismis, media non conuertuntur cum maiore extremo: hoc est causatum cum causa: & in talibus: id quod non est causa: hoc est causatum: est notius sua causa. Ipsum quidem quia demonstratur per tales syllogismos, non autem conuersione demonstrari potest, ipsum propter quid. Hęc est Philoponi expositio: quæ mihi placet. Nam parum differt a prima.

P̄ Præterea in his quibus medium extra ponitur, etenim in his ipsis est ipsius esse, & non ipsius propter quid est demonstratio. Non enim dicit causam ipsam. Veluti propter quid paries non respirat: quia non animal est. Nam si hoc non respirandi causa est, oportebat animal respirandi causam esse. Ceu si negatio causa est non essendi, affirmatio causa est essendi. Vt si calidum ac frigidorum intemperatio, sanitatem non habendi, causa est, eorundem temperatio, sanitatem habendi, causa est. Pari quoq̄ modo si affirmatio essendi causa est: ad hæc autem hæc hoc pacto sunt assignata, non accommodantur id quod est dictum, non enim animal omne respirat. Atq̄ ratiocinatio causæ talis in media sit figura, a, namque sit animal, b, respirare, paries, c, igitur ipsum, a, cuilibet quidem, b, competit, omne nāq̄ quod respirat animal est. Nulli autem inest, c, Quare neq̄, b, cupiam competit, c, Paries igitur non respirat.

P̄ Amplius in quibus medium extra ponitur. Etenim in his, non propter quid, sed ipsius quia demonstratio est. Non enim dicitur causa. Vt propter quid non respirat paries, quia non est animal. Si enim hoc non respirandi causa esset, oporteret esse animal causam respirandi. Vt si negatio causa est ipsius non esse. Affirmatio causa est ipsius esse. Sicut si sine mensura esse calida, & frigida causa est non sanandi, & mensurata eam huiusmodi causa erit sanandi. Similiter autem, & si affirmatio, causa est ipsius esse, & negatio

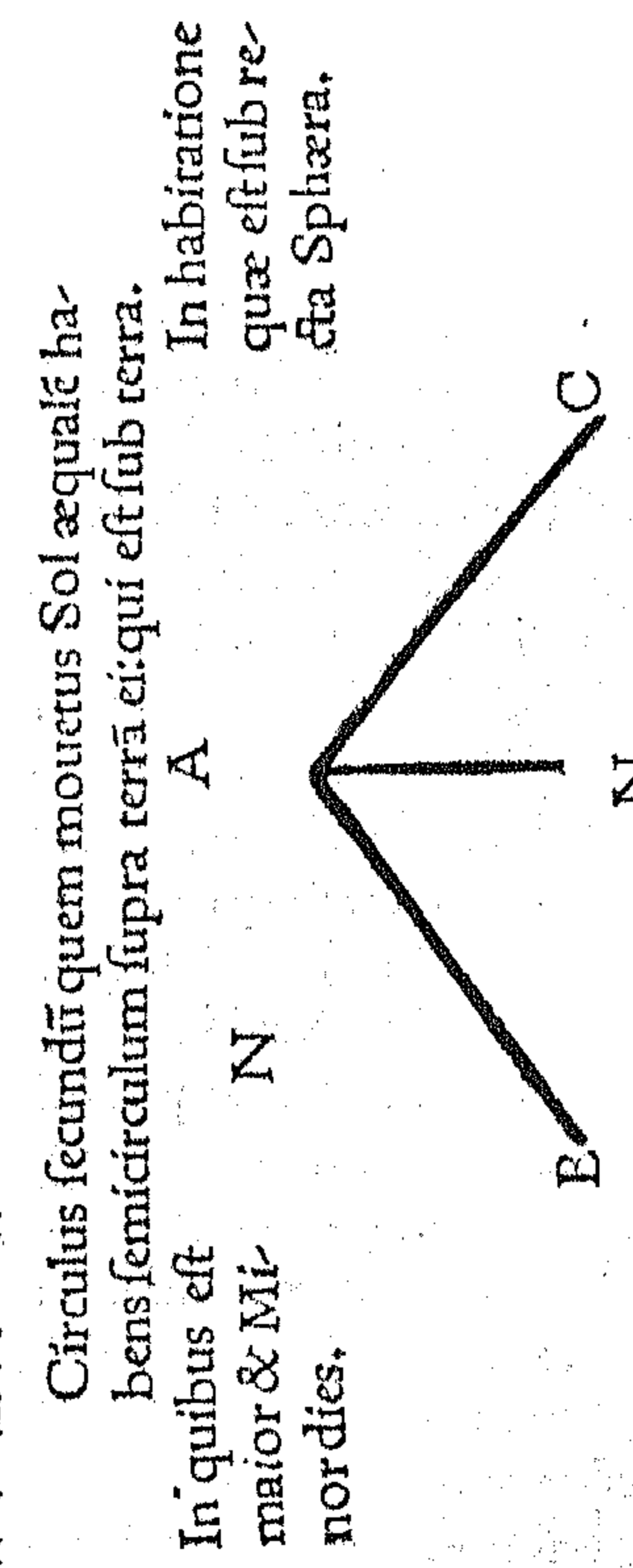
A negatio, ipsius non esse. In his autem sic demonstratis, non contingit, quod dictum est. Non enim omne animal respirat. Syllogismus autem huius causæ est in media figura, ut sit, A, animal, in quo, B, respirare. In quo, C, paries, in quo, B, quidem igitur omni est, A, Omne enim respirans est animal. In, C, autem nullo. Quare neq̄, B, in, C, ullo est. Non igitur respirat paries.

Cum posuisset exempla aliorum modorum. Nunc ponit exemplum (vt Philoponus autumat). Primi modi. Erat enim primus modus: q̄ syllogismus ipsius: quia vno modo est: per causam remotam. Ergo huiusmodi exemplū ponere intendit. Quo vero ad verba attinet. Alexander per medium extra poni intelligit secundam figuram. Mouetur, quia exempla, quæ subscribit, sunt secundæ figuræ. Accedit: q̄ primo priorum sic Aristo, dicit de secunda figura. P̄ Aliter autem exponit Alexander: & intelligit per medium extraponi medium esse longinquius a proxima causa: quasi dicat: q̄ in medio termino nec propria nec proxima sit causa, sed mediatæ sint propositiones. Talis enim erat primus differentie modus ipsius: quia ad ipsum propter quid. Sylls nāq̄ ipsius quia: qui per remotam cām, sit propositiones non immediatas habet: sed mediatas: & q̄ sic Aris. intelligat, patet ex his, quæ in exemplo dicit. Et patet etiā ibi. (Similes autē sunt tales causæ: his: q̄ secundū excessum dictæ sunt). Vbi patet eū per medium extraponi, intelligere: in medio nō esse causam proximā. Et licet exemplū, quod ponit, sit in secunda figura, tamē Aris. nō illud ponit: tanq̄ non possit esse in ea sylls pp̄ quid: vt postea dicemus: Vnde inquit. P̄ Amplius in quibus sylls mediū extra ponitur tāquā cā remota: subaudi in his demonstratio est ipsius quia nō ipsius pp̄ quid, cām affert: & inquit. Et. n. in his nō p̄pter quid: sed ipsius quia: demonstratio est. Nō. n. mediū dicitur causa propria atq̄ proxima, sed remota. Ecce quō eius: quod dixerat, assignauit causam: per illud verbū. Affert exemplū: & inquit. Vt propter quid nō respirat paries, respondetur: quia non est animal. Hic. n. sylls per cām remotā fit: nō autē per cām proximā: cum effectu conuertibilem: Et q̄ ita sit: probat Aris. & inquit. Si. n. hoc. f. non esse animal. Non respirandi causa esset, oporteret esse animal causam respirandi. Vt si negatio cā est ipsius non esse. Affirmatio causa est ipsius esse. Quod exemplo pulchro p̄bat, & inquit. Sicut si sine mensura esse calida & frigida cā est non sanandi, hoc est, cā est

essendi ægrotū: & mensurata esse hmōi cā erit sanādi atq̄ essendi sanū. Et qm̄ aliquis posset dicere. Vtū sit esset in affirmationibus quasi respōdens inquit. Similiter autē: & si affirmatio cā est ipsius esse, & negatio erit cā ipsius non esse. P̄ Sed dubitare potest quispiā, qm̄ Aris. dicit si nō esse animal cā nō respirādi esset: oportet animal cām esse respirādi. Vt. n. male vtī cōuersione ad oppositū. Non. n. ex opposito antecedētis sequitur oppositū consequētis. P̄ Rūdet Philop. q̄ Aris. nō loquit in ppōne simpliciter: sed in causa & causato. Vnde sensus est. Si. n. hoc. f. nō esse animal. Nō respirandi cā esset proxima & cōuertibilis: oportere esse animal cām respirandi: qm̄ in cā cōuertibili cū effectu: si negatio sit cā ipsius nō esse. Affirmatio est cā ipsius esse. Vt si incōmensuratū esse in humoribus sit cā non essendi sanū cōmensuratū esse erit cā essendi sanū. Si autē & de affirmationibus, in cā. n. quæ cū effectu conuertit ē si affirmatio cā est affirmationis, negatio erit cā negationis. Ergo Aris. non loquitur in ppōsitione simplr: sed in cā & causato. Propterea addit, in his autē sic demonstratis. Vtputa per nō esse animal: non respirare: nō contingit quod dictum est. f. q̄ esse animal sit causa respirandi. Non enim oē animal respirat: qm̄ nec in sceta, nec Pisces omnes respirant. Sed proxima cā nō respirādi est non habere pulmonem. Qm̄ omne habens pulmonē respirat: & omne non habens pulmonem: nō respirat. Et quia dedit exemplū de cā remota ex animali. Exponit nūc in qua figura cōmodo fieri potest hoc exemplū: & inq̄. Sylls autē huius cāæ. f. remota est in media figura. Vt sit, A, animal. In quo, B, sit respirans, in quo, C, sit paries. Terminis sic cōstitutis patet q̄ in omni, B, est, A, Omne. n. respirans est animal. In quo autē, C, nullo est ip̄m, A, Nullus. n. Paries est animal. Quare neq̄, B, in, C, vilo est, non igitur respirat paries. Est igit totus syllogismus. Nul lus paries est animal. Omne respirans est animal. Nullus igitur paries respirat. P̄ Sed quæres. Vtū in secūda figura possit fieri demonstratio propter qd Aris. postea rūdebit in exēplo Anacharsis. P̄ Tamē Philoponus respōdet hic: in secūda figura demō p̄pter quid eē potest: & ponit exemplū: in hoc sylls, in habitatione, quæ est sub recta Sphæra. Circulus secūdū quē mouet Sol: æqualē habet semicirculū supra terrā: ei qui est sub terrā. At in quibus est maior & minor dies, nō est pars sola ris circuli: quæ supra terrā æqlis ei, quæ sub terra est. In habitatione igit q̄ ē sub recta Sphæra nō est maior & minor dies. Hic igit ē sylls pp̄ qd: proxima. n. cā ē in medio termino. P̄ Animaduer

te (vt Philop. inq̄) q̄ sylls: quo Aris. p̄bauit parietē non respirare: potest reduci ad primā figurā cōuersis maiore & cōdōne in terminis, Qm̄ si nullus paries est animal: nullū

Expositio Alex.

Expositio Philopo.

Dubō.

Rū Phi.

F

G

Quæti.

Rū Phi.

H

Notandū.

I animal est paries, & o respiras est animal, ergo nullu respiras est paries: quare hac couersa: nullus paries respirat. Quia vero simpliciter per secunda figura illud conclude bat, pp hoc exempli fecit in secunda figura. § Sed tres cu prima in figura fieri possit syls negatiuus, cur no posuit exemplu in prima figura, § Cam afferit Philop. a quidem pulchra, qm no pot in minori accipi mediu negatiue. No n. pot assignari ca: quare maior no predicet de minore: ni si minor sit negatiua, Non. n. cu ho animal sit. Iccirco no est lapis: sed in causis oportet mediu terminum negari de minore: & cam fieri eius pxima, & maior negatiua minor: sicut et in affirmatiuis syls. Iccirco maior de minori pdicatur, qm & medius terminus pdicatur de minori: ita & in negatiuis oportet fieri: siquid oportet medium terminu esse vera cam eius q maior in minori no insit: & negetur medius terminus de minori, & per mediu maior negetur a minori: ga igitur in talibus vult medius terminus de minori negare. In prima autē figura no contin git minorē ppōnem negatiuam esse. Iccirco non pole in prima figura syls negatiuū causae fieri, nisi (vt diximus) duabus couersionibus factis: & negatiue ppositionis: & cōdōnis: q autē esse animal non sit ca: q ho no sit lapis: parer qm & no animal exns pot non esse lapis: vt lignū. Quia vero in secunda figura minor esse pot negatiua. Ideo solū in illa talis causae syllogismus est.

¶ Tales vero ca. se similes sunt hisce qua. per exuperationem dicuntur. Hoc autem est medium id dicere quod superat causam, cuius generis est: Anacharsidis illud, in scythia modulatrix non sunt, nam neque vites. In eadem igitur scientia & in mediocri positione ha. sunt differentia ratiocinationis ipsius esse, ad ipsius propter quid est ratiocinationem.

¶ Similes autem sunt tales ca. his, qua. secundum excessum dicta sunt. Haec autem est plurimum distans medium dicere, sicut est illud Anacharsidis, q. in scythia non sunt Tibicines. Neque enim vites. secundum igitur eandem scientiam, & secundum mediocri positionem ha. differentia sunt ipsius quia ad eum, qui propter quid est syllogismus.

¶ Exponit nūc quales causae sint illae: q. sunt mediu extrapositū. Et vna expō est, q. cae qua. sunt mediu extrapositū sunt filles his, q. sunt secundū excessum: hoc ē sunt ca. sa. n. multū distātes: & exponit qd per cās multū distātes intelligit: & inqt. § Hoc aut est plurimū distās mediu dicere sa. pxima ca. Hoc est mediu terminū nō esse proximam causam: sed remotiorē. & ita verbū illud. his: q. secundū excessum dicta sunt: exponit pro eo quod. est multū distātib; & huius expositiū est id: quod infertur. Hoc autē est plurimū distāns mediu dicere. sa. causa proxima. Ergo per causas: qua. sunt mediu extrapositū, intelligit cās remotas: & hoc declarat exēplo Anacharsidis Scythiae, q. probat apud Scythas non esse Tibicines: quia no sunt vites. § Reprehendit autē Philoponus hanc expōnē, qm si in intelligeretur: esset sensus q. longinquae causae essent similes longinquis causis. § Propterea exponit cum Themistio qui per ea q. secundū excessum dicitur: intelligit ea, qua. ex superabundantia sumpta sunt. Sufficit. n. ad demonstradū q. paries non respiret: dicere q. pulmonem non habeat. Illud vero: propterea q. non sit animal: ad excessum, & ex superabundantia sumptū fuit. Exponēs autē quid velit intelligere per verbū secundū excessum subseribit. Hoc autē est: dicere plurimū distāns mediu, hoc est lo- ginqiorē terminū a ppria ca. Talē (vt inqt.) Cam & A-

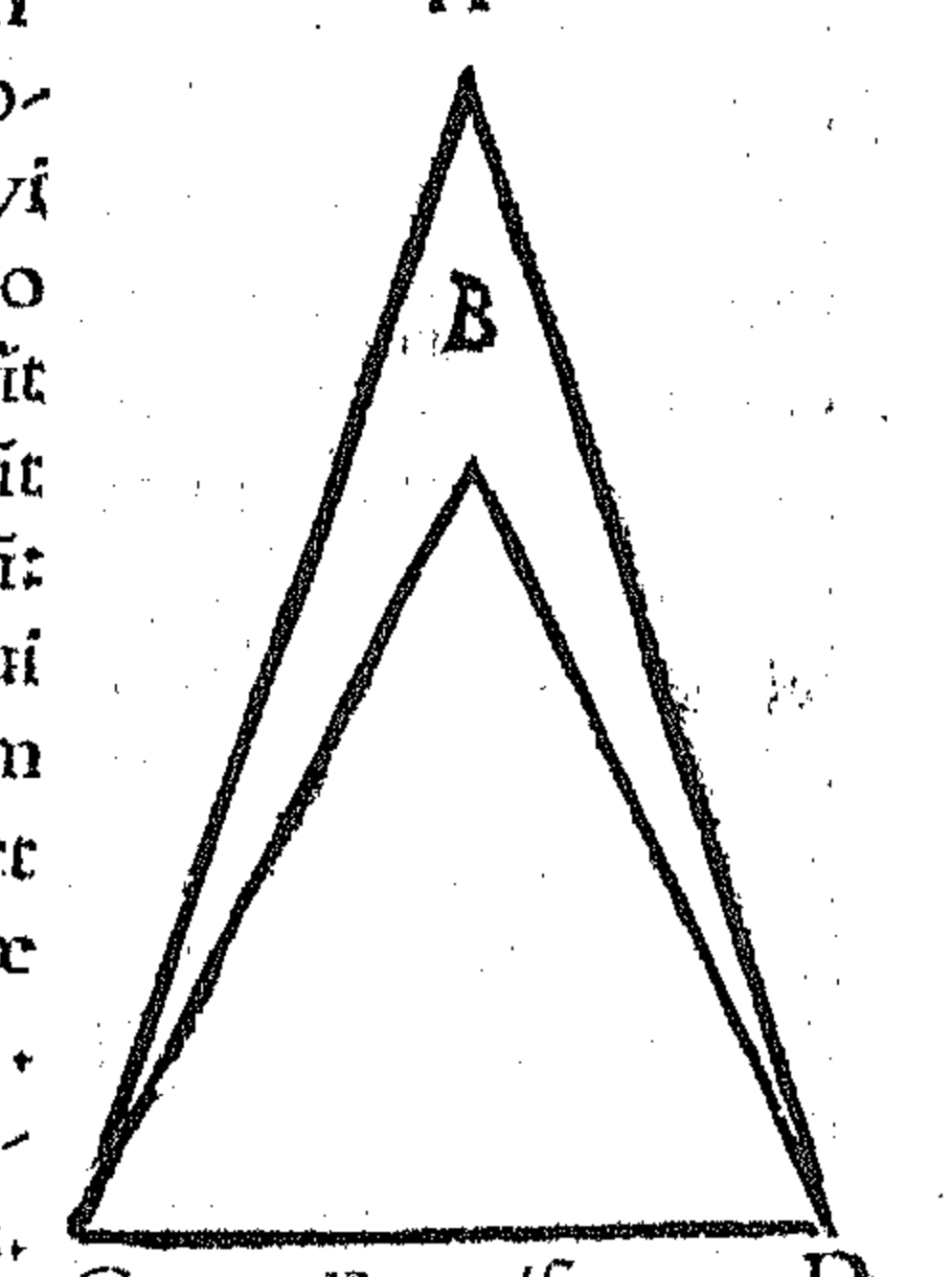
nacha rfs Scythia assignauit eius q. no erāt Tibicines in Scythia. Interrogatus. n. an essent in Scythia Tibicines: rñ dit, nullo pacto, qm neq. vites. Remota. n. & is cam assignauit. Nā proxima ca. erat non inebriari, huius autē nō esse vites. Ferv autē hoc in vetustissimis Annalibus Scytarū: vt Philop. inqt. Vnde dicit. § Similes autē sunt tales ca. sae. qua. sunt mediu extrapositū his, qua. secundū excessum dicta sunt hoc est ex superabundantia sumpta, & exponit hoc, & inqt. Hoc autē est dicere plurimū distās mediu. Si cut est illud Anacharsidis, q. in Scythia no sunt Tibicines: neq. enim vites: & sic nō Tibicines. Tūc epilogat: & inqt. Secundū igitur eandē scientiā, & secundū mediocri pōnē, hoc est in eadē scientiā: & quantū ad ipsam mediocri pōnem. Ha. sunt dīxē ipsius, ga ad eū: q. pp quid est syls. § Quo vero ad rōnē Anacharsidis attinet. Animaduerte Tibicines eos esse, qui oris instrumētis sibilant hi vero, vt Aristo. inqt. In octauo politicorū, prae nimia anhelandi necessitate: q. ad sibilandū regitur: in p̄cordijs exiccantur: & propterea humore indigent qui potu vim instauratur, in hac rōne sibilatores ebrii sunt. Argumentabatur ergo Anacharsis in Scythia no sunt vites: igitur non est vinū. In Scythia nō est vinū, igitur nec ebrietas. In Scythia nō est ebrietas, igitur nō sunt sibilatores: quare cū in Scythia nō sunt vites: nec in Scythia erūt Tibicines, sibilatores. Ecce quō ca. tales sint similes his: qua. ex superabundantia sumuntur. § Sed dubitat: qm videtur q. plures sint dīxē syllogismorū ga ad syllogismos ppter quid in eadē sciētia, q. duae, nā differūt etiā per affirmatiuū: & negatiuū. § Et dīcēdū q. ha. nō sunt dīxē necessariae. Syls. n. ppter qd potest esse & affirmatiuus, & negatiuus: & syls quia etiā. Nā qui est per effectū conuertibilis: est affirmatiuus: qui autē per cam remotā: est negatiuus. § Scdo dubitatur, qm nō vī q. duae tantū sint demōnis species: qm Auer. addit demōstrationē simplr: cuius mediu est nobis: & naturae notū. § Graeci vero (vt Alexan. Themistius: & Philoponus) duplex esse tñ. demōstrationis genū alterū ipsius quia. Alterū ipsius ppter quid. Nec ab rōne sic dicit: qm in omni demōstratione: aut mediu est ca, aut effectus, si ca. vel pxima: vel remota. Remota quidē cōstituit demōstrationē quia. Proxima vero, demōstrationē ppter quid. Si aut sit effectus: demōstratio erit: quia, & sic nulla spēs praeter has esse pot. § Fortasse Auer. afferit tres esse spēs p diuisionē, & subdiuisionē. Qm omnis demō secundū genus duplex est, aut ipsius quia: aut ipsius ppter quid. Et ipsius ppter quid demōstratio duplex est, nā cū in omni tali mediū sit ca: talis ca. potest esse nobis nota atq. manifestā dupliciter: vel nota nobis per inuentionē: qua. fit ab effectu: quales sunt demōstrationes physice propter qd: qua. sunt in secūdo processu. Ha. n. dicuntur demōstrationes purae propter quid: qm mediu est ca: qua. sua natura nō est nobis notior effectu: sed per inuentionē: qua. p̄ficicitur ab ipso. Aut pot esse nobis nota, effectuq. manifestior propter eius naturā: & non per inuentionē: vt sunt in demōstrationibus mathematicis. Non. n. in illis cae inueniuntur per effectus: nec in illis sit regressus. Immo facta descriptione in abaco: sinui habetur effectus inuentionis: & inuentionis causa. Et tales demōnes ab Auer. dicunt demōnes simplr. siue cae & esse: qm p tales demōantur effectus esse, & pp quā cam sunt. § Et sic possunt graeci cū Auer. conciliari: quoniam cū dicunt duae esse tñ demōstrationis differentias: ad primas demōstrationes differentias

rentias respexerunt, q. scdm genus duae tñ sunt. Cū autē Auer. dicit esse tres, respexit ad primas: & subalternas differentias ad diuisionē: & subdiuisionē. § Tertio dubitabis an demōstratio ga. sit fillis tñ: vel sit demō. § Themistius secūdo huius velle vī: q. processus ab effectu ad cam fit syllogismus tñ. Cōtra vero a causis per effectū inuētis fit absolute dicēda demō. § Philoponus voluit processum ab effectu esse demōstrationē cōiecturalē, contra vero esse de demōstrationē propter quid. § Ammonius vero primo de anima asserit primū processum ab effectu esse demōnē, secundū vero esse fillim tñ. Qm mediu inuētū nunq. reddi tur notius effectu: q. inueniatur. § Sed de hac re saepe dīctū est. Nūc vero dici pot q. vterq. pcellus est demō. Pri mus quidē vt Philoponus inqt. Cōiectural, et demō secū dū materiā. Scds demō absoluta, et pp qd. Quo vero pacto mediu possit effici notius effectu: quo inueniebatur, Ali bi diximus. § Quarto dubitares: ga nō vī q. demō p cam remotā sit dicēda: ga sed potius pp qd, qm ē demō p̄ cam. Cā autē est q. ipsi ipsi pp quid. § Dicendū q. sola cā p xima est ipsi propter qd equalis, quoniam ipsas responde tur affirmatiue ad quēstionem factā propter quid. Non sic respondetur per causam remotam. Si. n. queritur propter quid ho respiret: non dicimus quia est animal, se dicimus quia pulmonem habet. Negatiue vero responde mus. Si enim queritur an paries respiret: respondetur q. non. quia non est animal. Et sic per tale medium demon stratur non esse: non aut demōstratur, propter qd nō est.

A Nota du a uo. sate. **B** Nota de rōne Anacharsidis Tibicines. **C** Nota de rōne Anacharsidis Tibicines. **D** Nota de rōne Anacharsidis Tibicines. **E** Nota de rōne Anacharsidis Tibicines. **F** Nota de rōne Anacharsidis Tibicines. **G** Nota de rōne Anacharsidis Tibicines. **H** Nota de rōne Anacharsidis Tibicines. **I** Nota de rōne Anacharsidis Tibicines.

Conclūsiō gregoriani Auer.

conspicitur. c. d. Oculus vero in. a. puncto. Radij visuales, qui exeunt ab oculo, per quos & susceptio fit: sint. a. c. a. d. Fit igitur triangulus basim quidem habens. c. d. Latera autē. s. a. d. & .a. c. Radios: q. ex oculo. Verticem vero ipsum oculum. Vtputa. a. Si igitur mouetur oculus: & propria fiat vi fibili: Vtputa secū dū. b. a. quo quidem recte lineae sese adiciūt in visibili: que sint b. c. b. d. Erūt perficientes, alterum triangulū: scilicet. b. c. d. Cuius vertex qui dem rursus est. b. Basis autem magnitudo: que videtur scilicet c. d. Latera vero. b. c. b. d. qua. radij sunt ab oculo exeuntes. Sunt igitur duo trianguli Basim quidem habentes eandem. Vertices autem & latera dif ferentia. Quod igitur qua. proprius conspiciuntur: sub maiore angulo conspiciuntur: dicitur perspectius. Cur an gulus qui est sub. c. b. d. maior sit eo qui est sub. c. a. d. non amplius perspectius demonstrat: sed geometra. Ecce quomodo in subalternante propter quid, in subalternata vero quia consideratur. § Quo vero ad verba attinet: animaduerte quod differunt stereometria a geometria: quoniam geometria circa superficies considerationem facit. Stereometria. circa corpora: est ergo stereometria principalior q. mechanica Mechanica enim his vtitur: que demonstrata sunt in stereometria: tanq. principijs & causis. Apparentia autem vocat: obseruationem eorum: qua. apparent: qua. a nautis fit. Vtputa, q. hac die haec stella exoriatur: & de alijs omnibus: qua. quidem ex obseruatione nautae sciunt. Sed obseruatio quidem nautae fit solum modo ipsum quia de quibus scit: Astrologia vero causas horum assignat. Haec ex Philoponi commē tarijs satis pulchre colliguntur.

Atq. huiusmodi sunt harum scientiarum nomina ratione fere cōueniunt, seu astrologia est. & ipsa mathematica, & nauigandi sciētia, & musica, ea est que mathematica & que auditum obstat. Hic enim ipsum quidem esse ad eos pertinet scire qui sensu utuntur. ipsum autem propter quid est ad mathematicos ipsos. Hi nā que causarum demonstrationes habent.

Fere autem uniuoae sunt harum scientiarum quaedā, ut astrologia, & que mathematica, & que nautica. & harmonica, & que mathematica, & que secundum auditum. Hoc enim in loco ipsum quidem quia sensibilium est scire. Propter quid autē, mathematicorum. Hi. n. habent causarum demonstrationes.

Quia mentionem fecit de subalternis scientijs. Et dixit ipsum propter quid in subalternante, ipsum quia in subalternata considerari: Nunc obiter exponit, quoniam modo subalternae scientiae continentur: & talem diuisionem inuit: q. subalternarum scientiarum, aliae sunt fere uniuoae: quasi nomine ac ratione fere conuenientes: vt mathematica astrologia: & nautica: & mathematica: harmonica, & qua. secundum auditum est. Conueniunt enim fere nomine, ac ratione. Aliae nomine & ratione p̄nitus differunt: vt physica: et medicinalis. Nō. n. nomine nec ratione conueniunt. Vnde inquit. § Fere autē uniuoae sunt harū scientiarū quaedā, & subaudi & quaedā nullo pacto uniuoae. Et q. sint fere uniuoae: exponit: & inquit. Vt Suets. sup. Poste. h

E
F
G
H

POSTERIORVM

I astrologia, & que mathematica est: hoc est rationalis, & q nautica e. Na si quis crassiuscule assignauerit haru rones: coes copspicit has: Vtputa: si quis dicat astrologia ee cognitioe eoru: q sunt scdm caelu, coem assignabit rone, & ipsius naualis: & ipsius astrologiae: & ipsius mathematice: & sic ois fere nomine mathematice conuenit: ac rone quadam coi. Afferre et scdm exempli: & inquit. Et harmonica: & q mathematica: & que scdm auditu. Na figs coem rone assignabit, fere vniuoce omnibus illis copetir. Dixit aut fere: qa no penitus vniuoce sunt, sed nec rursus equiuoce. Si n, essent equiuoce: no hrent cotate ad res. Nuc aut circa easde res fere versant. Et qa dixit has ee subalternas: & ipsam qa considerari in subalternata ipsam ppter qd: in subalternate hoc exponit: & inqt. Hoc n, in loco ipsam quide qa sensibili e scire: hoc e dico has ee subalternas: & differre ipsam qa ab ipso pp qd, quia ipsum quia e sensibile scire. Ipsum aut pp qd e mathematica, cuius rone afferre: & inqt. Hi n, hnt caru demostationes. Ergo ipsoru e scire pp qd. Et p sensibilia particularis: & subalternatas scientias intelligit, qm (vt Philoponus inqt) Pythagoricoru musica, q rationalis est: rone pcedit: no sensu. At musica subalternata solo sensu indicat quid cofonu fit: qd ue incofonu. Et ppterca dicitur musica sensibilis, hac eti rone ipsam quide quia solum modo scit. Vtputa: q harmonia cofona fit. Mathematica vero: & rationem cur consona sit prbet.

Et per sepe nesciunt ipsum esse, quemadmodum hi qui contemplantur ipsum uniuersale, nonnulla singularium quia non animaduertunt se penumero nesciunt.

Et sepe nesciunt ipsam quia, sicut qui uniuersale considerat, sepe quaedam singularium nesciunt, propter id quod non intendunt.

Quia dixit, q scientiae subalternatas habent causas demonstrationis: addit. Et sepe nesciunt ipsam quia. Hoc est licet subalternatas scientias, vt mathematicas, sciant ipsam propter quid: & causas rationes, tamen sepe nesciunt ipsam quia, quod scitur ab ipsis subalternatis scientijs. Et hoc esse possibile, exponit: p quoddam simile, & inquit. Sicut qui uniuersale considerat, sepe quaedam singularia nesciunt illius uniuersalis ppta q no intendit, nec animaduertit. Et hoc Philoponus exponit. Sicut n, inquit, q scit nullam mula fieri graue, sepe copspicatus nullam, cuius ueter in mole innumerie, congingit vt suspice q reddat grauis, aut no sciens uniuersale rone, videlicet q nulla mula pugnans efficiat, aut q pns animal no fit mula: ita qui scit ipm propter qd, sepe ignorat particulare propter in aduertentia. Et sic uerba illa (pp id quod no intendunt) duplitate exponi pnt: uno mo pp id quod no intendit ad uniuersale rone: alio mo pp id quod no intendunt ad ipm particulare: q fit sub uniuersali: vt musicus sepe cofona harmoniam audiens, no nouit an cofona fit quis uniuersaliter sciat q sint cofonae rones. Propter id qd no aduertit ad particulare cotineri sub uniuersali. Ergo stat subalternate scientia scire ipsum pp quid & ignorare ipsum qa.

Haec autem sunt quae formis ipsis utuntur, quae quidem sunt alia quaedam substantiaq; diuersa. Mathematicae namque scientiae sunt circa formas. De nullo n. subiecto dicuntur. Nam & si geometrica ipsa sunt in subiecto, non tamen ut in subiecto sunt geometricae considerationi subiiciuntur.

Sunt autem haec, quae cumq; alterum quiddam cum sint, secundum substantiam, utuntur speciebus. Mathematica enim circa species sunt. No, n. de subiecto aliquo sunt. Si enim & de subiecto aliquo

geometrica sunt. Sed non quatenus geometrica, de subiecto sunt.

Qm (vt Philoponus inqt) dixit ipm qa sensibili e esse: ipm uero pp qd: Mathematicoru: exposuit: q sensitiuas sint, & uocauit: sensitiuas, harmonicam illam: q scdm auditu e, & astrologiam, illam, q scdm nauale e. Hoc in loco uult exponere, q sint mathematicae: ergo scdm Philoponu: postq exposuit sensitiuas: Nuc exponit mathematicas: & inqt.

Sunt autem haec, hoc est, sunt autem scientiae mathematicae: siue mathemata, haec quocumq; alterum quiddam cum sint scdm substantiam subaudi a sensitiuis mathematicis, utuntur speciebus: hoc est formis, & uniuersalibus accitibus, no respicietes ad substantiam illoru accitiu. Vnde Philoponus inquit, q mathematicae dicuntur scientiae: quocumq; existetes aliud qd scdm substantiam a sensitiuis, no utit illa substantia: Sed solum spes exposita ab ipsa sensibili materia. Na naualis quide astrologia: & musica, q scdm auditu, no species solis vtuntur per se: sed ipsa reru substantia. Mathematicae uero species solis, nullo pacto secundum substantiam ronciantes sunt: neq; sensu utentes. Ecce q Philoponus (vt mihi vlt) per substantiam: sensibilem materiam: intelligit: qm Aristu. inquit. Sunt autem haec. scilicet mathematica: quocumq; alterum quiddam cum sint secundum substantiam: hoc est sensibilem materiam vtuntur speciebus abstracto a sensibili materia. Et assignat eam: & inquit. Mathematica. n. circa spes sunt: & de speciebus agunt solis. No, n. de subiecto aliquo sunt, hoc est de aliquo sensibili materia. Expolit, n. spes ab illa materia sensibili. Sed dices: contra qm mathematicus no potest considerare lineam, nisi illa sit: aut in celo: aut in terra, aut in igne: aut aliquo misto. Ergo no potest considerare lineam, nisi materia sensibile spectet. Rndet: & inquit. Si, n. & de subiecto aliquo geometrica sunt, vt de celo: aut terra: aut misto, non tamen quatenus geometrica, de subiecto aliquo sunt, sed per accitibus: quatenus no potest esse linea, quin sit in aliqua materia sensibili. Quo vero ad uerba attinet: animaduerte q uerbu illud species graece est *εἶδη*, Id est latine formis: siue species: uerbu p formas, neq; Aristu. neq; Philoponus intelligit: accitibus ipsa nulla penitus rone habita ad substantiam: no, n. potest accitibus intelligi omnino subiecto no intellectu. Sed per formas, siue species intelligit uniuersalia accitibus: vt lineas, superficies: & corpora, & numeros q no respiciunt certu datu subiectum, no, n. mathematicus abstractit a subiecto: no, n. potest quantu: vt lineam vel id genus considerare, quin in subiecto salte cofuse accepto consideret: sed dicitur abstractere a subiecto: quia abstractit a certo dato subiecto: vt a ligno: ab igne: & ceteris id genus. no autem a subiecto confuse sumpto. Ex his patet per mathematicas esse intelligendum eas scientias, quae uniuersalia accitibus quata considerant abstractentes a subiectis determinatis illoru. Per sensitiuas vero scientias: & intelligit eas. quae considerant illas in ordine ad certa subiecta: vt naualis. de stellis: in ordine ad motu sensibilem. Musica de consonantia, in ordine ad sonum audibilem.

Vt autem perspectiua sese habet ad geometriam, sic alia sese habet ad perspectiuam. Veluti de iride, nam ipsum quidem esse ad naturalem pertinet scire, ipsum autem propter quid est, ipsum est perspectiuum, aut simpliciter, aut eius qui complectitur mathematicam. Complures etiam scientiarum, quae non sunt ita dispositae, ut altera sub altera sit collocata pari modo se habent, ut medicina atq; geometria. Nam scire ulcerum ea quae orbis subeunt formam tardius ceteris curari, ad medicum spectat. Propter quid autem ad geometriam.

Hi autem & se ad perspectiuam, sicut haec ad geometriam,

A C6. 143^m Expositio Philo. Philop. de exemplo illis. Obiectio textualis. Reposio. Verborum expositio. D Philop. de exemplo illis. Refutatio cuius. Alia est.

E metriam, alia ad hanc, ut quod de iride est. Nam ipsum quidem quia phisici est scire. Sed propter quid. Perspectiuum, aut simpliciter, aut secundum disciplinam. Multa autem, & non subalternarum scientiarum, se habent sic. ut medicina ad geometriam, q enim uulnera circularia tardius sanentur. Medici est scire quia, propter quid autem, Geometriae.

Cum exposuisset, q mathematicae: quaeue sensitiae dicantur. Exponit hic, q se hnt, vt sensitiae ad mathematicas, & inquit. Hnt aut se & alia ad hanc pspectiuam. Si aut haec scilicet pspectiua ad geometriam. Hoc e qua rone hnt pspectiua ad geometriam: ea rone hnt aliq alia sciencia ad pspectiuam. Vt qd est de iride. P Supra quo exemplo. Alex, inqt: q quae considerat theorema de iride: ita se hnt ad pspectiuam, vt se hnt pspectiua ad geometriam, qm (vt inqt) sicut geometria uis solis species sine substantia. Perspectiua autem reata lineam: quae in aere est, assumit q quide cum naturale sit corpus, substantia hnt ipsas intutiones. Et pspectiua sumit solum ipsum qa, Geometria uero ipsum pp qd ondit: ita se hnt, q theorema de iride speculari: ad ipsam pspectiuam: Hec qd Alexader p q (vt mihi vlt) innuuit haec sciencia: q de iride est: esse qsi aliq spale sciencia q se hnt ad pspectiuam, vt pspectiua ad geometriam. P Proculus uero dicebat Aristu. innuere no sciencia spale: sed ea naturalis phie parte, q graece Caroptrice dicitur. Caroptrices. n. est theorema de iride: nam Caroptrice de refractionibus facit sermones. Perspectiuus uero de his, q aspectibus accitibus: considerat. Atq; Caroptricus utit his: q pspectiuum sunt. na simpliciter qd sumit: q accitibus circa iride q tricolor: q non plures duobus: q nuq maior semicirculo fit: & filia: q qd physicis potest scire, pp qd aut haec sunt: scit pspectiuus: quo circa & Caroptricus ita se hnt ad pspectiuum, vt pspectiuus ad geometriam. Quia ea naturalis phie parte intelligit q est de iride: cofirma ex his, quae ipse Aristu. infert. Na ipm qd qa, phisici est scire. Sed pp qd pspectiuum: aut simpliciter: aut scdm disciplinam. Per haec n, obscure indicat Caroptricus: hoc e est phisicu, q solum de iride considerat: no, n. Caroptricus simpliciter pspectiuus: sed scdm disciplinam iridis. Iridis uero disciplina ob aspectu refractione docet accidere. De inde iteru affert aliud exemplum earu: q se hnt: vt subalternae. Et tñ no sunt subalternae, & hoc pponit: & inqt. Multe at & no subalternarum, scientiarum: se hnt sic: hoc est no sunt subalternae, & se hnt, vt subalternae. Quarum exemplum affert, & inqt: Vt medicina ad geometriam. q. n. uulnera circularia tardius sanentur, Medici est scire qa: pp quid aut geometria: ergo se hnt: vt subalternae: & tñ no sunt subalternae. P Circa hoc exemplum de uulneribus circularibus (vt Philop. inqt) Geometria eam dicit, qm circulus omnibus figuris isoperimetris ualde cupacior est. Semp. n. isoperimetra angulosa, sunt ualde cupaciores: & qm circulus finis est multangularis: ideo omnium figurarum est cupacissima: quocirca & orbiculari vlcus: plurima eget carne, qm diuturnior in ipso repletio fit: atq; cicatrices. P Sed contra, qm si supponamus duo uulnera no eqlis mensurae. Maius quide: rectilineum: Minus uero: circulare: constat difficilius consolidari circulari: licet sit minus, qre no ppta q ualde cupacius sit circulare, id accidit. P Propter haec Philoponus aliter asserit, ait n, huius rei eam esse, q partes sane sceres no adiacent: neq; ppe site sint: paul. Iccirco natura per moleste coglutinat: & ligit: ipsas. Huius rei signu est: q medici secant talia uulnera: & angulos faciunt: vt circulari deleat figura. Na vbi sunt anguli, cum paru sit spatium

intermediu: partiunt: q sane sunt, pot (Propterca q no potest esse, q sanae sunt) natura iungere. P Sed mihi vlt: q haec rone calumnia patiat: quae ommitto. P Propterca adducamus aliud exemplum, & capiamus medicinam & astrologiam: & inueniemus, q medicus dicit, q septimi dies in aegritudinibus sunt decretorii: Cur uero decretorii sint, non nouit. Astrologijs autem causam dicit: propter tetragonas & diametricas lunae figuras: & alia quaedam, de quibus in libello de Criticis abude diximus. Si quis autem uellet: posset dicere (vt iuniores autumant) q haec scientiae simpliciter subalternae non sunt: quonia principia medicatae non probantur propter quid in geometria. Secundum q uero sunt subalternae, quonia scdm aliquam parte altera alteri subalternatur. Id enim quod de uulneribus circularibus dicitur: probatur propter quid in geometria.

Prima autem ratiocinationis figura maxime ad scientiam ipsam accommodantur. mathematicae scientiae namque: ut arithmetica, geometria, & perspectiua, per hanc (ut patet) suas afferunt demonstrationes, atq; etiam omnes fere quae ipsis propter quid est faciunt considerationem, aut n. omnino, aut per sepe, & in plurimis, hac in figura ipsius propter quid est efficitur ratiocinatio. Quare propter hoc etiam ipsum maxime ad scientiam erit accommodata. Propriissimum n. sciendi modus est contemplari ipsum pp quid est. P Figurarium autem faciem scire maxime, prima est. etenim mathematicae scientiarum per hanc demonstrationes ferunt. ut arithmetica, & geometria, & perspectiua, & fere (ut est dicere) quaecumque ipsius propter quid faciunt considerationem. Aut n. omnino, aut sicut frequentius, & in plurimis per hanc figuram (qui est pp quid syllogismus) fit. Quare & propter hoc erit maxime facies scire. Propriissimum enim scire est propter quid speculari.

Proponeit per haec demonstrare (vt Philoponus inquit) q propria maxime scientialibus syllogismus sit prima figura & hoc multis modis ostendit. P iuniores uero sic rextum hunc inducunt, q cum Aristu. egisset de materia demonstrationis pertractando quales sunt propositiones: ex quibus ipsa conficitur: nuc de forma agit. Est n. rationi consentaneu e qui de materia agit: etia de forma pertractare. Capit aut prius materia demonstrationis: taq; a re propria magis huic libro. Tractare naq; de forma potius libro prioru conuenit: pponit ergo conclusionem, & inquit. P Figurarum autem faciens scire maxime: prima est. Et (vt dixi) hanc conclusionem multis modis ostendit: et primo quidem ex eo, q omnes scientiae: quaecumq; sunt ipsius propter quid, hac potissimum figura propria theoremata syllogizentur: rater aut per secundam figuram. Quonia & causae magis affirmatiuae sunt. In secunda uero figura nihil concluditur affirmatiuum. In tertia uero concluditur quide: sed omnia partaicularia: causae uero uniuersalia sunt. Vnde inquit. Etenim mathematicae scientiarum: per haec demonstrationes ferunt: vt arithmetica: & geometria, & perspectiua, & fere (vt est dicere) quaecumq; ipsius propter quid faciunt considerationem. Et quia dixit. Fere quaecumq; ipsius pp: quid faciunt considerationem. Assignat eam. Cur dixit fere: et inqt. Aut n. omnino, aut sicut frequentius: & in plurimis per hanc figuram syllogismus fit, qui est propter quid. Et hoc exponit Philoponus, quoniam raro negatiuas conclusiones, quae sunt in secunda figura: scientiae concludunt: dico raro: quoniam (vt Philoponus inducit) aliquando negatiuas conclusiones geometria facit: ut quando dicit. In eadem recta linea duabus eisdem rectis lineis aliae duae aequales non simul constiterint: vtraq; vtriq; ad aliam

N Quae causa sit, aliud exemplum. Caput unum de consideratione. Text. 35. C6. 145^m Philop. Introductio text. secundum iuniores. P

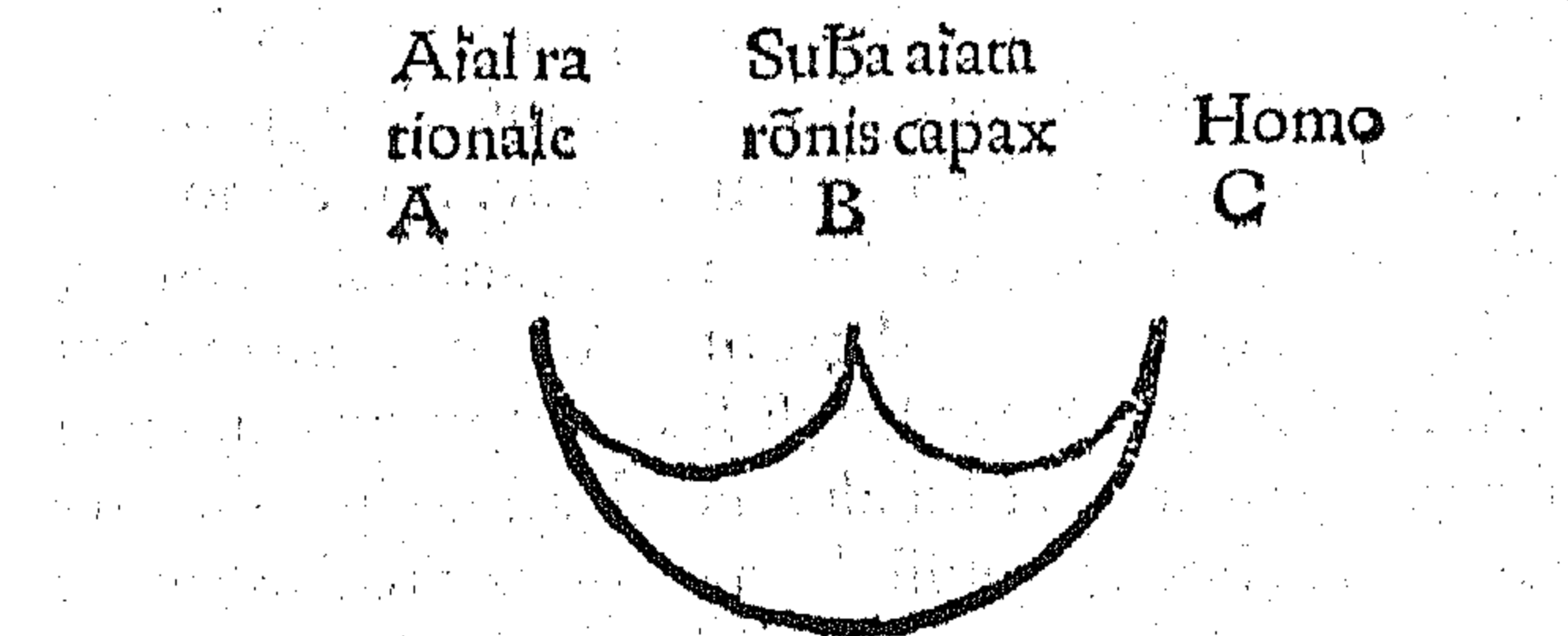
I & alit pnt ad easde partes eosde fines haberes cum re...

K Deinde hac tantum figura ipsius quid est uenari scientiam pos...

L Secundo idē probat: & Philoponus (vt mihi videt) bene...

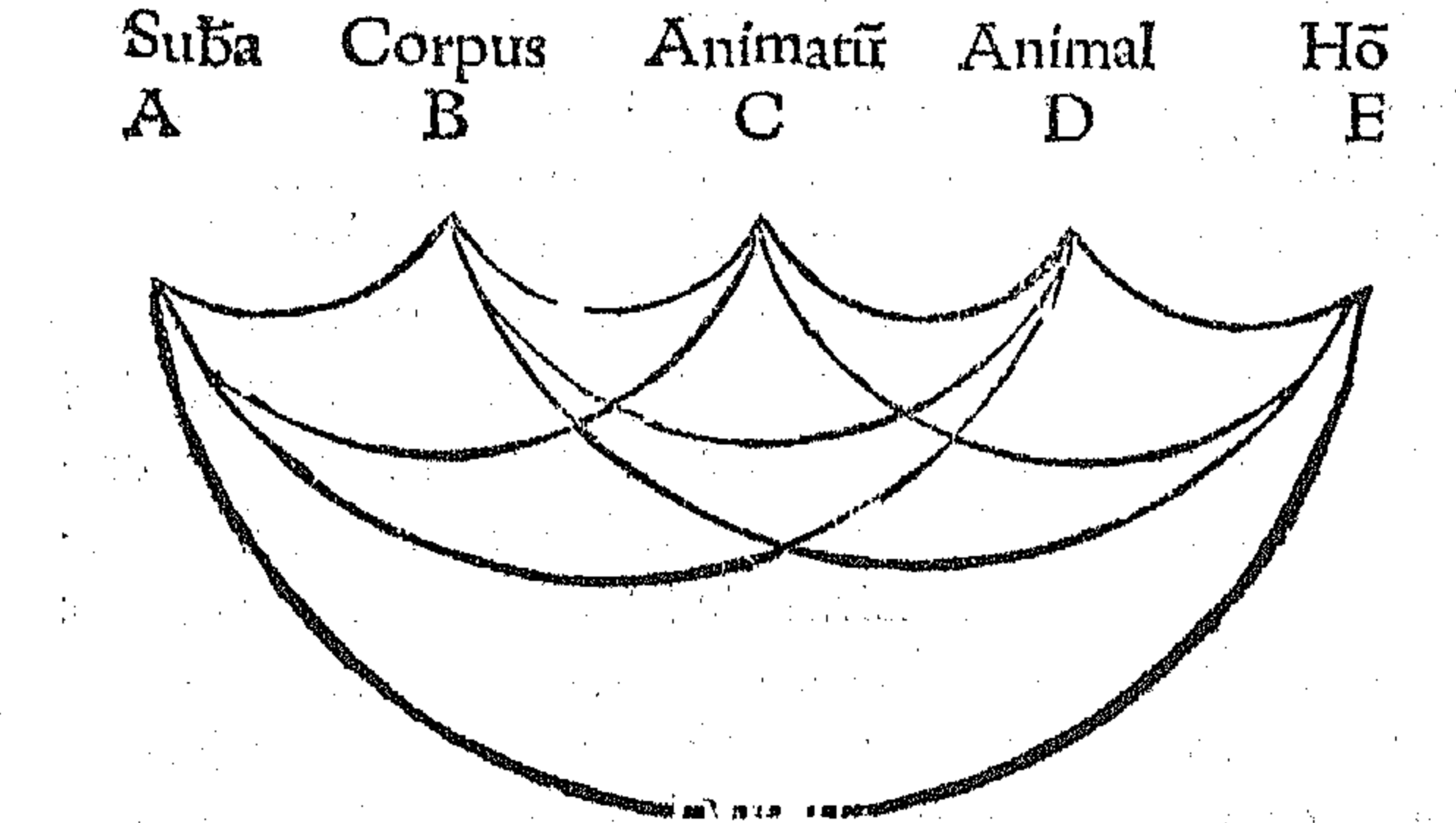
M per quod scimus: per hanc maxime scimus. Deinde pro...

Secundo dubitant: quoniam Arist. videtur falsum sup...

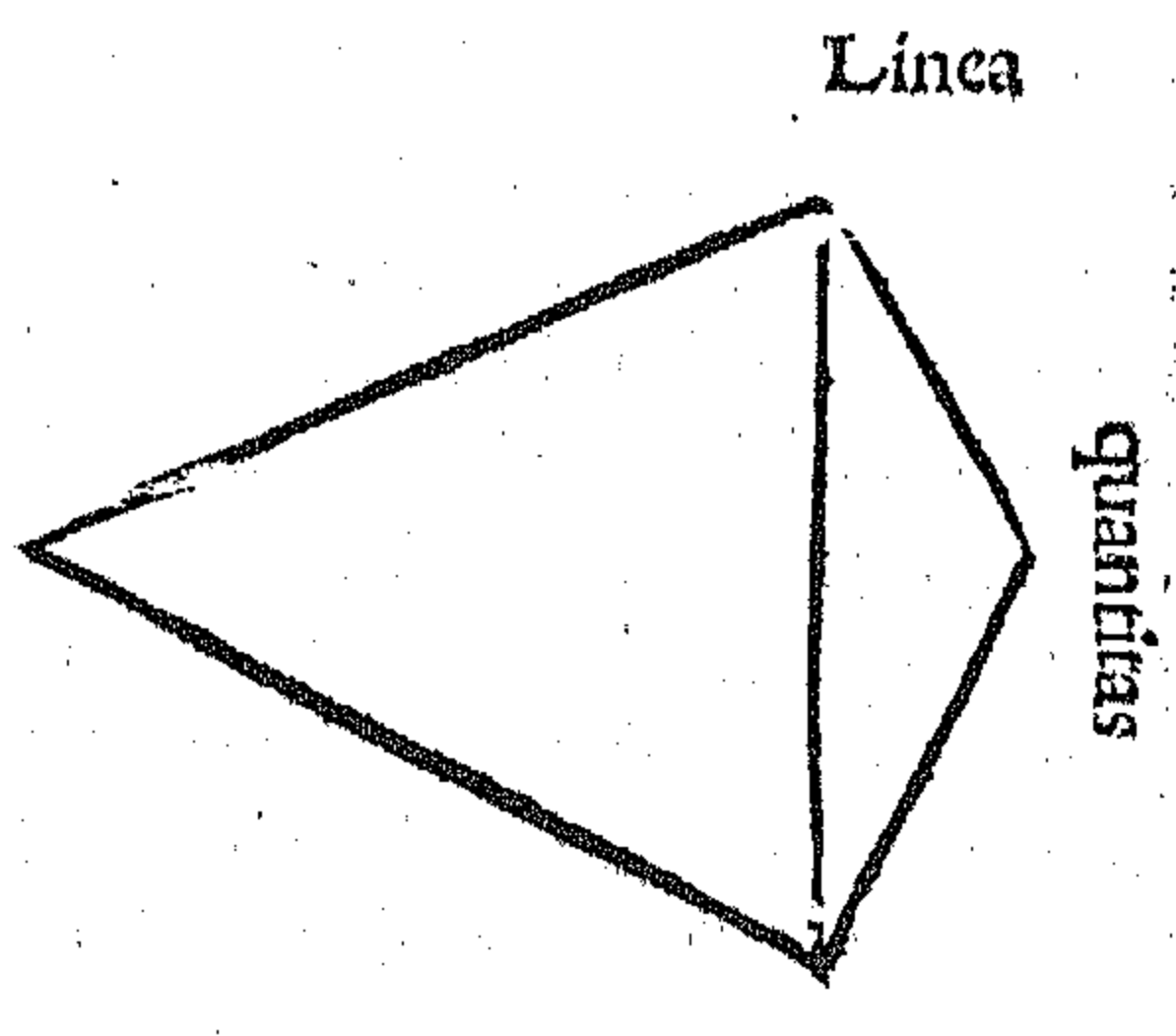
Philoponus etiā asserit qd quilibet definitio pot de suo...

Amplius, Hæc quidē illis nihil indiget. ille autem per hanc den...

Hæc est (vt Philoponus inquit). Tertia rō ad pbandū...

sylogizatio vero, dicitur densatio respectu termini ad...

Parallelus Animal da figura, & maior potest pro syllogizari ad immedia...

Quomodo autem fit, ut, a, indiuidue competat ipsi, b, Sic...

Vertical marginal notes on the left side of the page.

Vertical marginal notes on the right side of the page.

I affirmatiuae sint, sed etia negatiuae. Est. n. immediate aliud de alio negare. Hec Philoponus de intentione, & de ca intentionis. Quo vero ad verba attinet, Aristo. (vt Philoponus inquit) Dat nobis regulam quo pacto possumus cognoscere terminos immediate se negantes ab inuicem. No. n. facile est hoc cognoscere. Immediate n. affirmatiues cognoscuntur ex eo: quia si hnt pdicatu primo inexiste subo: & nulli alteri ante ipsi. Hae sunt immediate affirmatiues. De corpore. n. substantia immediate pdicat: & id de animato: & in reliqs eode mo. In negationibus aut no facili est cognitio: ppter ea de his ponit regulam. Primo ergo pmittit e ppones negatiuas immediatas, & dicit. Sicut aut, a, esse in b, contingit indiuisibiliter. hoc est immediate. Sic & nomini esse posse est. Ergo sicut dat affirmatio immediata ita dat negatio immediata. Exponit qd ipe velit p indiuisibilitate inesse: vel non inesse, & inqt. Dico aut indiuisibilitate inesse: vel non inesse: eo qd no sit aliqd coru. s. extremoru ipsius pponis mediu: p qd demari possit alteri alteri no inesse. Cuius cam assignat: & dicit. Sic. n. s. p careta medij. Non erit secundum aliud inesse, aut no ee, qd dicat. Ca aut eius qd diximus est: qm cu mediu extremoru nullu e: sic no erit alteri inesse per mediu aliud: sed immediate. hoc e sic erit negatio immediata, vel inesse, hoc est affirmatio immediata. Cu. n. no sit mediu: ta negatio, q affirmatio erit immediata. Et intelligit per indiuisibilitate (vt recte Philoponus exponit) immediate. Nec ab rone: per indiuisibilitate intelligit immediate qm appone medij termini q fecat immediatas ppones no pot facere vna ppones duas. Sic. n. non erit secundum aliud inesse: aut no inesse. Sicut. n. si dixero ho est suba. no primo pdico de homine suba: sed per aliud, & iccirco no est immediata ppo: na ppter ronale: & hoc ppter animati: & hoc ppter corpus: sed solu de corpore suba pdicat immediate: de homine vero ronale: qm no contigit (vt alius terminus medius inter hos intercitat) cui primo in se pdicatur: ita & immediate negationes hae utique esse possent: qbus no contigit. Vt terminus ab alio subiecto negat. Tunc. n. immediate: et no per aliud negatio e. Ergo sicut immediata affirmatio est: qm inter extrema nullus terminus intercedit, cui primo pdicatu inest: ita negatio immediata erit: qm nullu subm intercedit: a quo primo pdicatu negat. Recte itaq indiuisibiliter id e qd mediate. P Cum itaq: uel, a, uel, b, in toto quopiam est, uel etiam utrunq: tum etiam fieri nequit ut, a, primo non competat ipsi, b.

K Cum igitur aut, a, aut, b, in toto aliquo sit, aut etiam ambo, non contingit, a, in, b, primo non inesse.

L Quo cognoscere immediatas ppones est (vt diximus.) Difficile. Nunc ponit regulam, qua facile illas apprehendamus. Et regula est (vt Philoponus exponit) qd qm terminu: qui negantur ab inuicem, tales sunt. Vt neutru ipsorum habeat alium talem affirmatum de seipso: propterea qd sit ipse ex generalissimis, et possit de quibusda generibus praedicari: tunc immediate dicitur adinuicem negari. Immediate. n. propositiones eas dicimus inter qs no contigit intercedere aliquem terminu mediu: per quem fiat syllogismus. Si vero quis terminu hnt aliquem qui de ipso pdicat: is pot inter mediu appositus: facere syllogismu pdicatu quide de altero: et reliquo vero negatu. Vt per primu quide faciat secundam figuram: per secundu vero primam. Quare solum negationes hae utiq esse possent, q utroq habeat terminos ex generalissimis generibus: na st alter ipsoru: aut ambo subalternoru fuerint: no est talis negatio immediata, Arist.

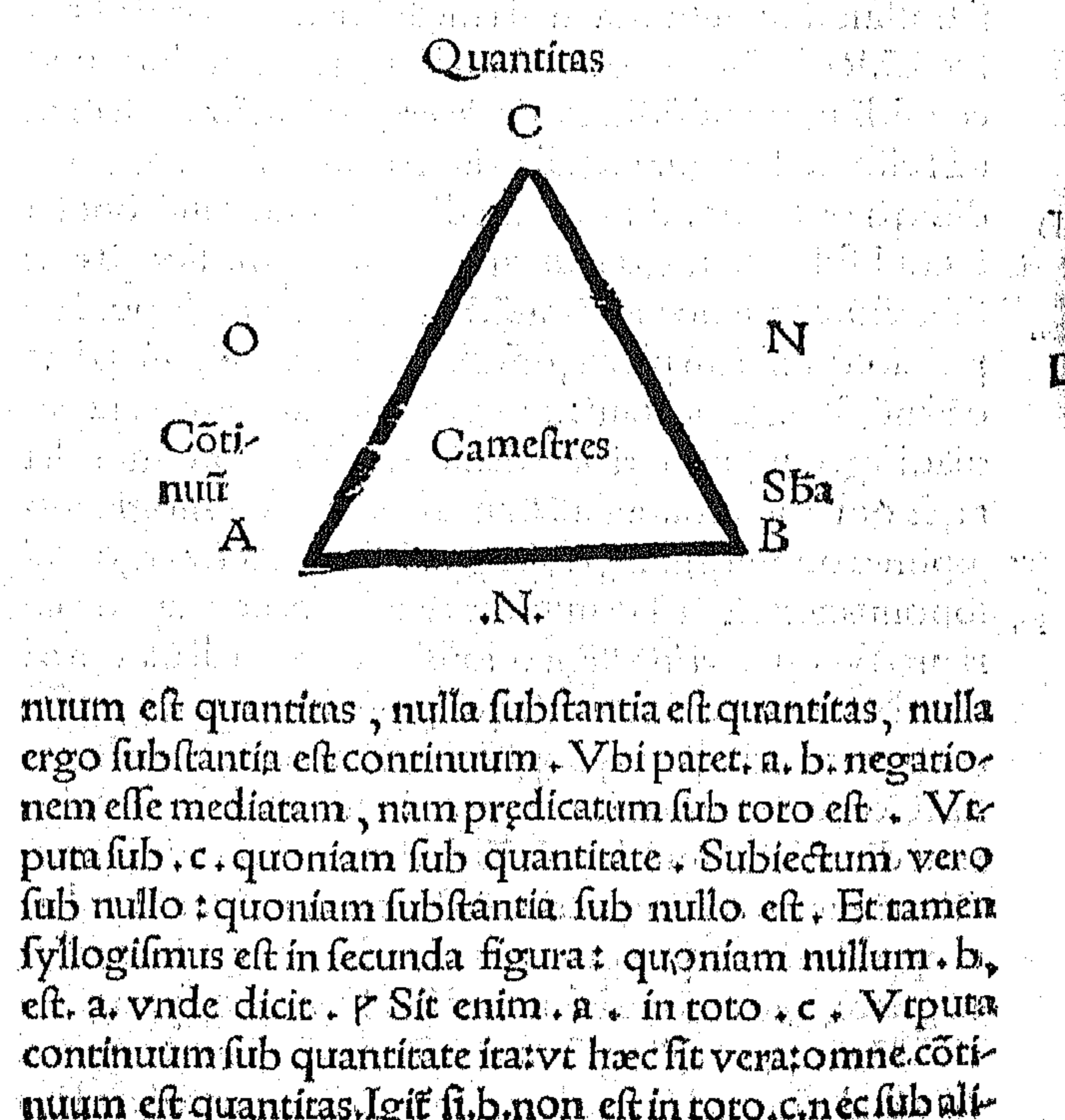
M Quo cognoscere immediatas ppones est (vt diximus.) Difficile. Nunc ponit regulam, qua facile illas apprehendamus. Et regula est (vt Philoponus exponit) qd qm terminu: qui negantur ab inuicem, tales sunt. Vt neutru ipsorum habeat alium talem affirmatum de seipso: propterea qd sit ipse ex generalissimis, et possit de quibusda generibus praedicari: tunc immediate dicitur adinuicem negari. Immediate. n. propositiones eas dicimus inter qs no contigit intercedere aliquem terminu mediu: per quem fiat syllogismus. Si vero quis terminu hnt aliquem qui de ipso pdicat: is pot inter mediu appositus: facere syllogismu pdicatu quide de altero: et reliquo vero negatu. Vt per primu quide faciat secundam figuram: per secundu vero primam. Quare solum negationes hae utiq esse possent, q utroq habeat terminos ex generalissimis generibus: na st alter ipsoru: aut ambo subalternoru fuerint: no est talis negatio immediata, Arist.

ergo declarat quid negatiua mediata sit. Vt ex hoc regula intelligatur per quam immediate cognoscuntur. P Vbi animaduerte trifariam negationem fieri (vt si ambo extrema sub eodem toto continentur) vt homo, & equus sub eodem sub substantia, linea vero sub qritate. Aut si alterum sub toto: alterum vero non: & hoc est: aut quia subiectu sit: pdicatum non: vt equus non est qritas: aut e contrario: subiectu non: praedicatum sic: vt qritas non est equus, Arist. ergo vult omnes has esse mediatas: pter esse: cuius extrema sunt sub eode toto: de qua nihil meminit. Hinc patet: quae sit immediata. Est, n, illa: cuius extrema nec sunt sub diuersis totis, nec alterum tantu, vnde inquit, Cu igitur aut, a, aut, b, in toto aliquo sit. Et per, b, subiectum intelligit, a, vero negatum ab ipso, b, Ideo inquit, Cum sit alteri ipsorum in aliquo vniuersaliori hoc est: quando habet ali quod quod pdicatur de ipso. Aut etiam ambo subaudi sint sub diuersis totis. Non contingit, a, in, b, Primo non inesse. Hoc est ex his non fit immediata negatio, Non. n. primo negatur, a, de b, sed propter medium aliud. Et per totum, genus vel vniuersale intelligit, Sic. n, in libro priorum ipse loquitur. Species, n, pars est in genere. Hinc patet per oppositum quae sit immediata. Est enim illa, cuius extrema nec sunt sub diuersis totis. Nec alterum extremorum est in aliquo toto. P Sit, n, a, ipsum in toto, c, si igitur, b, non sit in aliquo toto, c, si erit, n, potest ut, a, quidem in toto quopiam sit, b, uero in hoc eodem non sit, tum ratiocinatio fiet, ac ipsum, a, non inesse, b, per, c, medium concludetur. Nam si, c, cuilibet quidem competat, a, de nullo uerbo, b, praedicatur, a, sane nulli competet, b. P Sit, n, a, in toto, c, igitur si, b, non est in toto, c, (Potest, n, a, quidem esse in quodam toto, sed, b, non esse in hoc), Syllogismus erit q, non sit, a, in, b, Si, n, in, a, quidem omni est, c, in, b, autem nullo est, in nullo, b, est, a.

quo toto, vt substantia. Pot. n. a, quide esse in quoda toto (vt contiuu sub qantitate). Sed, b, non esse in hoc, nec in alio subaudi. Syllogismus erit in secunda figura, qd non fit, a, in, b, Reperit aut syllogismu, & inqt. Si, n, in, a, quide omni est, c, qm omne contiuu est qantitas. In, b, aut nullo, b, est, a, Nulla, n, substantia est contiuu. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte: verba illa. Sed, b, non esse in hoc, esse intelligenda: q, b, sit in nullo. Qm nec in, c, nec in alio quoda, a, c. Et dixit hoc (vt Philoponus notauit), Qm spes contraddictioe: et negant ab inuicem immediata: & in sub eode genere continet. Hec. n, e immediata, nullu ironale est ronale. Et in ambo in toto animali sunt. Fecit aut syllogismu in secunda figura: & in dixit ppones eode sari in prima figura. Et dicend (vt Philoponus inquit) qm contingit alteram tantum densari per secundam figuram: utraq; autem, non nisi per primam. Idem fiet et si, b, in toto quopiam sit, uel ut in, d, nam ipsum, d, cuilibet quidem competit, b, de nullo uero dicitur, a, quare sit ut, a, per ratiocinationem nulli competit, b. Eadem ostendentur et si utrunq; tam, a, q, b, in toto quopiam sit. Similiter autem et si, b, in aliquo toto est. Vt in, d, d, n, in omni, b, est, in, a, autem nullo, d, Quare, a, in nullo, b, erit per syllogismum, Eodem autem modo demonstrabitur, et si utraq; in toto aliquo sunt.

Sunt nunc conuersum, subiectu quidem in aliquo pdicatum vero in nullo. Et sit, a, quidem substantia, b, uero contiuum, d, aut qritas. In omni ergo contiuo qritu inest, in nulla aut substantia qritu. Quare in nullo contiuo substantia. No igitur immediata ppositio est, quae dicit nullo contiuu est substantia, & vnde dicit. Similiter autem, & si, b, in aliquo toto est. Vt in, d, d, n, scilicet qritu in omni, b, est. Omne enim contiuu est qritu. In, a, autem nullo, est ipsum d, quonia nulla substantia est qritu. Quare, a, in nullo, b, erit. Tertio declarat id quando ambo extrema sub diuersis totis sunt, vt corpus, contiuu nam corpus sub substantia, contiuu autem, sub qritu est. Et sic haec ppositio corpus contiuu est mediata, qa potest per duos syllogismos demonstrari. Vtputa & per, c, hoc est per substantia, et per d, hoc est per quantum. Ergo est mediata. At uero fieri posse ut, b, non sit in eo in quo toto est ipsum, a, aut rursus, ut, a, non sit in eo in quo totum est ipsum, b, patet ex dispositionibus rerum, quae inter se non miscuntur, nam si nihil eorum tque in, a, c, d, scire collocantur de ullo predicat eorum quae in, b, e, f, diuersa serie collocantur, a, uero in toto est, g, quod quidem eiusdem est serie, perspicuum est fieri non posse, ut, b, in ipso sit, g. Alioquin conuenirent ac miscerentur haec series rerum. Idem fiet et si, b, ipsum in toto quopiam sit. Quod autem contingat, b, non esse in quo toto est, a. Aut iterum, a, in quo est, b, manifestum est ex coordinationibus, quae

quo toto, vt substantia. Pot. n. a, quide esse in quoda toto (vt contiuu sub qantitate). Sed, b, non esse in hoc, nec in alio subaudi. Syllogismus erit in secunda figura, qd non fit, a, in, b, Reperit aut syllogismu, & inqt. Si, n, in, a, quide omni est, c, qm omne contiuu est qantitas. In, b, aut nullo, b, est, a, Nulla, n, substantia est contiuu. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte: verba illa. Sed, b, non esse in hoc, esse intelligenda: q, b, sit in nullo. Qm nec in, c, nec in alio quoda, a, c. Et dixit hoc (vt Philoponus notauit), Qm spes contraddictioe: et negant ab inuicem immediata: & in sub eode genere continet. Hec. n, e immediata, nullu ironale est ronale. Et in ambo in toto animali sunt. Fecit aut syllogismu in secunda figura: & in dixit ppones eode sari in prima figura. Et dicend (vt Philoponus inquit) qm contingit alteram tantum densari per secundam figuram: utraq; autem, non nisi per primam. Idem fiet et si, b, in toto quopiam sit, uel ut in, d, nam ipsum, d, cuilibet quidem competit, b, de nullo uero dicitur, a, quare sit ut, a, per ratiocinationem nulli competit, b. Eadem ostendentur et si utrunq; tam, a, q, b, in toto quopiam sit. Similiter autem et si, b, in aliquo toto est. Vt in, d, d, n, in omni, b, est, in, a, autem nullo, d, Quare, a, in nullo, b, erit per syllogismum, Eodem autem modo demonstrabitur, et si utraq; in toto aliquo sunt.

conq; non commutantur ad inuicem. Si, n, nihil eorum, quae sunt in, a, c, d, coordinatione etiam de ullo predicat eorum, quae sunt in, b, e, z, a, autem in toto, d, est, Manifestum est q, b, non erit in, d, Commutantur, n, coordinationes. Similiter autem est, et si, b, in toto aliquo sit. Substantia D Z Qualitas Animal C E Passio Homo A B Color. Cu accepisset qd possibile est, a, quide esse in toto quoda, b, uero non esse in eodem toto. Nunc id demonstrare vult. Quo vero ad verba attinet. Coordinatione vocat ordinem. Catheraue quae ab vnoquoq; generalissimo deducitur, vt substantiam, animal, homo. Per coordinatione quae commutatur, intelligit, ea, quae cu altera communitat, vt corpus, elementoru graue. Hae enim communicant cu prima, quonia communia habet genera substantia, uide licet & corpus. Per coordinatione vero, quae no commutatur, intelligit ea, quae nihil comune habet, vt est Qualitas Passio, Color, vel qritu contiuu, superficies. His expositis inquit. Quod autem contingat, b, non esse. In eo toto. In quo est, a. Aut iterum contra, a, in eo toto. In quo est, b, vt pauloante assumptum est. Manifestu est ex coordinationibus, quae cuq; non commutantur adinuicem. Et dixit, quae cuq; no commutantur adinuicem, propter coordinationes q commutantur (Vtputa q habet gna cosa, vt dictu est). Ergo vult hie, qd si dentur coordinationes incommutabiles, atq; impermixtae, pnt, a, & b, esse sub diuersis totis penitus ab iunctis, vt, a, sub, d, & b, sub, z. Quod autem ita sit, pbat, et inquit, Si, n, nihil eorum, quae sunt in, a, c, d, coordinatione, et de vilo eoru pdicet, q sunt in, b, e, z, coordinatione, & a, in toto, d, est. Manifestu q, b, no erit in, d, toto. Comutatur, n, coordinationes. Cuius oppositu supponit, vt qd sint incommutabiles. Similiter autem quod diximus patet. Et si, b, in toto aliquo sit. Vtputa in toto, z. Bene ergo dictu est, a, & b, ee in diuersis totis. Quo vero ad rone attinet. Animaduerte q vis ronis Arist. est Enthymema, hoc patet. Si sunt coordinationes incommutabiles, a, & b, sunt in diuersis totis. Sed danq; coordinationes incommutabiles, vt nunc supponitur. Ergo, a, & b, sunt in diuersis totis. Qd autem dentur incommutabiles coordinationes, Arist. supponit hic, quia contra Antiquos probauit non omnia esse vni vt Parmenides & Melissus dixerunt. Plato et dixit omnia contineri sub Idea vnus. Arist. aut supponit esse, x, reru genera, & quide impermixta, ac incommutabilia. Pithagorici quoq; concesserunt esse coordinationes duas tantu impermixtas altera bonorum, altera malorum. Arist. vero, x, reru genera supponens, vult, a, & b, esse in diuersis totis, vt suppositu in proximo textu. Quod igitur, a, & b, sint in diuersis totis, patet ex hisce. Sed si, a, nullu, b, insit, et neutrum in toto sit ullo necesse est, a, sine medio non competat ipsi, b. Nam si quidpiam inter ipsa medium cadet, necesse est alterum ipsorum in toto quopiam esse. Aut, n, in prima figura ratiocinatio eorum, aut in media extruetur. At si in prima, b, nimirum in toto quopiam erit. Propositio enim eam quae uersus, b, collocabitur affirmatiuam esse oportet. Si in secunda utruuis in toto quopiam erit. Nam utruuis interuallum affirmatiuam esse potest. Atq; hunc uersus maius nunc

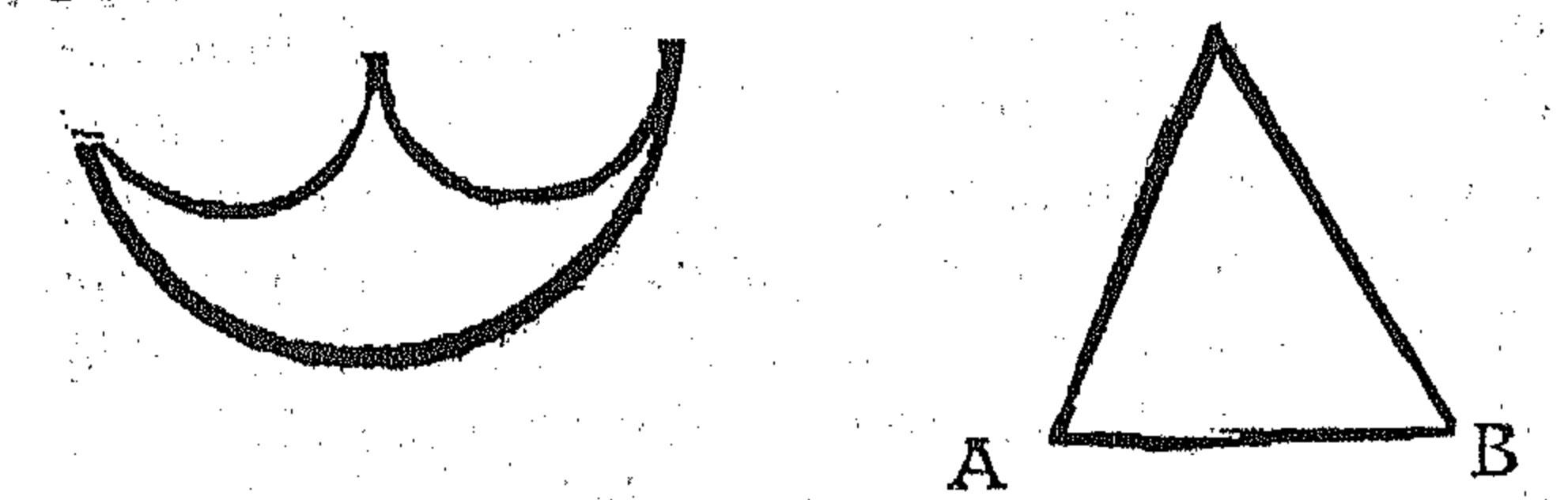
Com. 152. Verboru exposito. Enth. tex. Quasi-etas inter antiquos de coordinationibus pithago. Plato. Aristotle. Pithago.

Com. 152. Verboru exposito. Enth. tex. Quasi-etas inter antiquos de coordinationibus pithago. Plato. Aristotle. Pithago.

I. versus minus extremum negatiua propositione sumpta, conficitur ratiocinatio. Ambe uero propositiones si fuerint negatiue ratiocinatio non constabit. Patet igitur fieri posse ut sine medio quidpiam cuiusmodi sit, atq; qm, et quemadmodum fieri potest satis iam explanauimus.

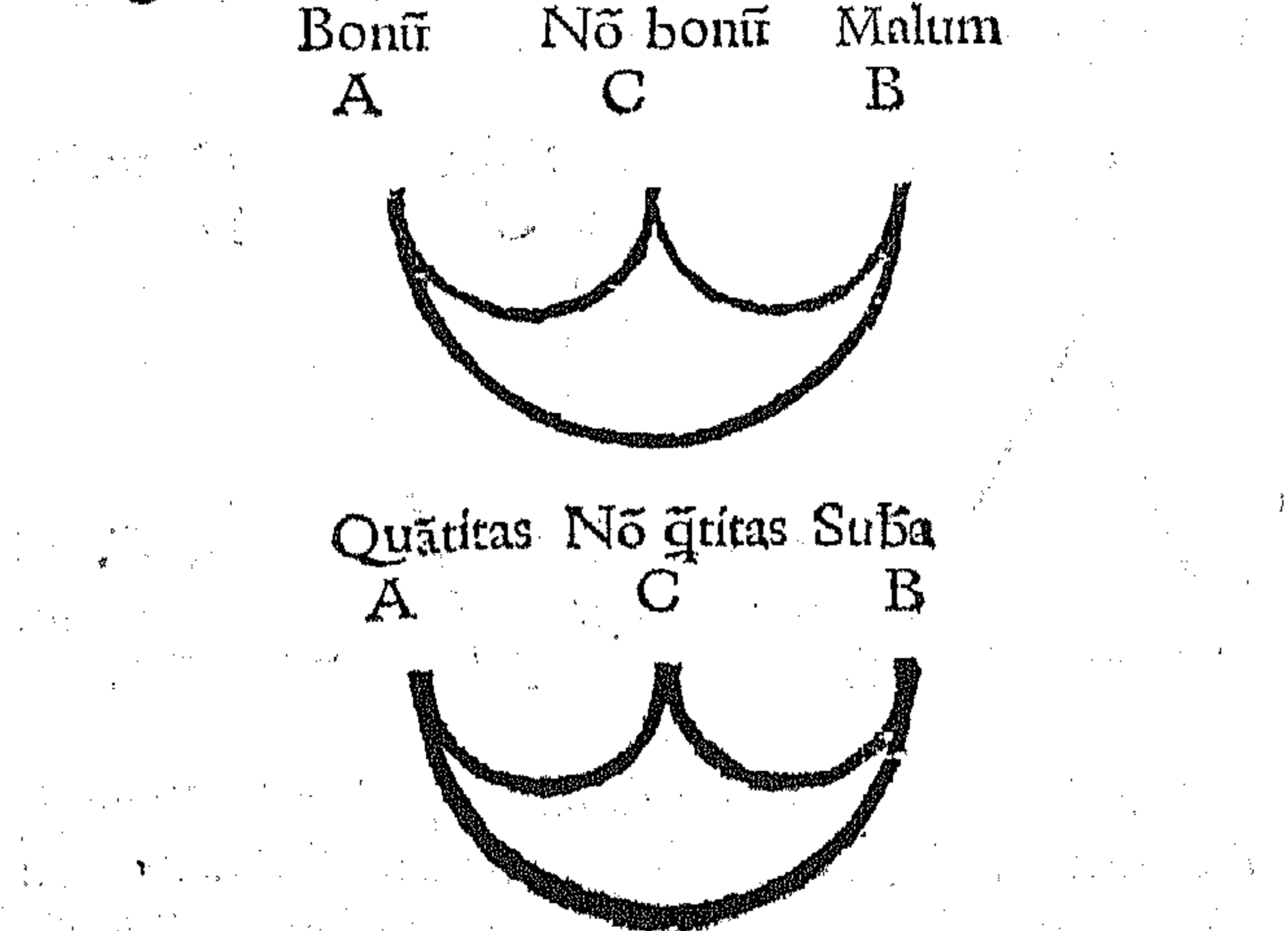
K. Si uero neutrum sit in toto aliquo nullo, non sit autem a, in b, necesse est indiuisibilibiter non esse. Si enim erit aliquod medium, necesse est aliquod horum in quodam toto esse. Aut. n. in prima figura, aut in media erit syllogismus. Siquidem igitur in prima figura, b, erit in toto aliquo. Affirmatiuam. n. ad hoc oportet fieri propositioem. Sin autem in media, utrumq; contingit. Ad utrumq; enim posito priuatiuo, erit syllogismus, cum autem utraq; priuatiua sit non erit. Manifestum igitur q, contingit et aliud in alio non esse indiuisibilibiter, et quando contingit, et quo diximus.

Subst. Qualitas Albedo

L. Cum dictum sit trifariam esse negatiuam mediatam, na ea, cuius utraq; extrema in diuersis continentur totis mediatam est: et cuius subiectum in aliquo toto est: praedicatum uero minime. Et ea, cuius praedicatum in aliquo toto est, subiectum autem nequaquam. Hinc quasi ex his, quae dixit deducit: quae nam sit propositio immediata, et dicitur q, negatiua immediata est: cuius neutrum extremorum in aliquo toto est. Vt nulla substantia est quantitas. Et videtur mihi: q, particula hoc est autem, legi debet, hoc est igitur. Quia ex dictis hoc deducit: ut inquit. Si igitur neutrum extremorum, ppōnis negatiue. Sit in toto aliquo nullo, supfluit uerbu: nullo more graecorum: apud quos duae negationes magis negat. Hoc est, si igit nec subm nec predicatū negatiuae ppōnis: in aliquo toto sit. Vt puta, si nec. a. nec. b. in aliquo uiciori sit: sed sint ipsa uicissima: Nō sit aut. a. in b. hoc est & ppō negatiua sit hęc, nullū b. est. a. Necesse est indiuisibilibiter nō esse: hoc est necesse est: ut hęc ppō nullū b. est. a. sit immediata: pbar cōsequentia ex opposito cōse quētis: et inqt. Si. n. erit aliqd mediu: necesse est aliqd horū f. aut. a. aut. b. in aliquo toto esse: & sic per tale medium poterit syllogizari syllogismo, qui erit aut in prima figura, aut in media. Probaturum est. n. omnem propositionem mediatam syllogizari posse aut per primam: aut per secundam figuram. Quo uero ad uerba attinet. Animaduerte, q, Arist. adiecit. Non sit autem. a. in. b. quoniam ex negatiua non sequitur affirmatiua: nisi cum constantia subiecti. Non. n. sequitur: neutrum extremorum. a. b. propositio nis est in aliquo toto. Igitur. a. b. est negatiua immediata: sed oportet addere. Et. a. b. est propositio negatiua: tunc. n. sequitur q, sit in media. Tunc ostendit q, si potest syllogizari in aliqua figura: quod sit aliquod extremorum in aliquo toto: & inquit. Siquidem igitur in prima figura syllogismus sit: quo. a. b. syllogizatur, ipsum. b. erit in toto aliquo: ut in. c. Cuius rationem ait. Affirmatiuam enim ad hoc oportet fieri propositionem, ut minorem, uide licet: omne. b. est. c. Vt sit syllogismus omne. b. est. c. nullum c. est. a. nullū igitur. b. est. a. Sin autem (ut inquit syllogismus.) Quo ad illa uerba probatur, sit in media figura. Vtrumq; contingit: hoc est tam maiorem: q; minorem: cui-

ius causam affert: & inquit. Ad utrumq; n. posito priuatiuo hoc est tam ad maiorem q; ad minorem erit syllogismus in secunda figura. Dico autem utrumq; nō simul: sed seorsum. Quoniam cum utraq; simul priuatiua sit, non erit syllogismus: ex utriusq; n. negatiuis nihil sequitur: Tūc epilogat, & inquit. Manifestum igitur q, cōtingit & aliud in alio non esse indiuisibilibiter. Hoc est patet: q, sit aliqua propositio negatiua immediata, & patet quando contingit: quoniam tunc cum extrema in nullo sunt toto: uel ambo in eodem toto. Exemplum primi substantia non est quantitas. Exēplū scđi, rōnale non est irrationale. Et manifestū est q, cōtingit: q, ppō negatiua sit immediata. Quā cōtingit negatiua esse immediatā non eo mō, quo affirmatiua est immediata. Ut dictū est. Nā affirmatio dicitur immediata rōne p̄dicationis: negatio uero: rōne status. Vt puta, cū ad p̄dicata est status. Praeterea affirmatio dicitur immediata: quia est p se: & v̄lis. Negatio uero, nec est per se: nec v̄lis. Sed dubitatur: quia hoc nulla substā est q̄ritas: nō v̄ immediata: qm p rām: q, libro scđo de interpretatōe habetur, hęc ppō malū nō est bonū, sic pbar. Nullū nō bonū est bonū. Omne malū est non bonū: nullū igit malū est bonū. Eodē modo pbar illa. Nulla substā est Quantitas quae sequit nulla nō quantitas est. Quantitas omnis substā est nō q̄ritas. Igitur nulla substā ē Quantitas, Quare nō est immediata.

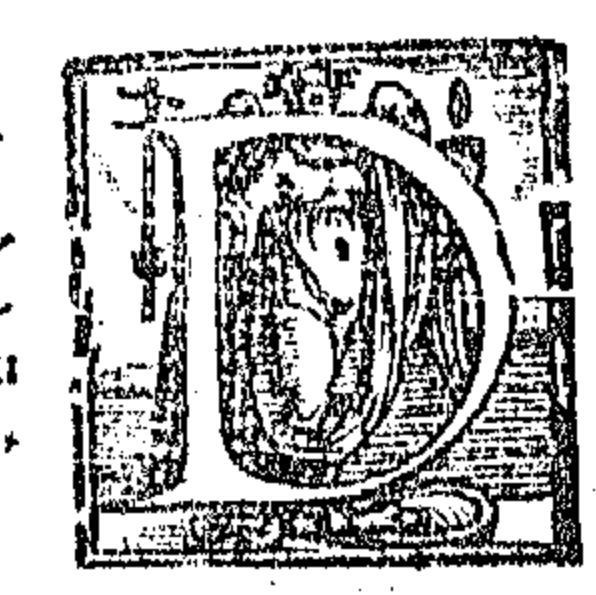
Et dicendū q, differt p̄batio, & expō ut in Ludicris diximus. Quā p̄bō ē p̄ notiora, expō uero nō: dico ergo q, illa ppō nulla substā est q̄ritas: logice exponit dupliciter: aut per affirmatiuā, nā si affirmatiua eius est falsa, ipsa est vera. Aut sumēdo mediū terminū infinitatē. Vt si uolo p̄bare: hęc. Nulla substācia est quantitas: sumā negatiuā de p̄dicato illius infinito hoc mō. Nulla nō quantitas est q̄ritas: omnis substantia est nō quantitas. Igitur nulla substācia ē quantitas. Eodē mō: & hęc Nullus hō est equus: qm nullus nō equus ē equus. Omnis hō est nō equus. Igitur nullus hō ē equus. Pōt ēt & metaphysice pbari, ut tertio metaphysice patet. Vt puta: quantitas est quantitas: & substantia est substantia, & neutrum sub neutro est: igitur nulla substantia est quantitas. Patet igit q, tales nec p̄bōnes: nec demō nes sint. Quā nō per notiora sunt. Hactenus de syllogismo scitēti: & ex q̄bus sit. & qualibus. & q, d̄ria sit syllogis mi propter quid a syllogismo quia: & q, sicut sunt affirmatiōnes immediatē ita etiam negationes immediatē.

P̄ finitunt Cōmētaria super libro primo Posteriorū. Augustini Suesani Philosophi celeberrimi.

AVGVSTINI NIPHI MEDICES IN LIBRIS Posteriorum, Commentariorum Liber Secundus.

E. A quae quaeruntur tot sane profecto quot sunt ea quae scimus. Querimus autem quatuor, esse, propter quid est, si est, atq; quid est.

Q. Visita sunt equalia numero his, cuius quae scimus. Querimus autem quatuor, quia, propter quid, si est, quid est.

Intentione huius Libri apud graecos fuit dita, et Alexander Aphrodisius huius Secundi libri intentionem de definitione esse asserit: Vtitur autem auctoritate Theophrasti, qui huius libri intentionem et materiam dicit esse definitionem: Rōne etiā q, liber posteriorū sit de inst̄is ac de modis sciēdi, sunt autē duo sciēdi inst̄a siue modi, Alter demonstratio, Definitio alter. Cū igitur demonstratōne egit in libro primo, ut sit diminutus, restat ut nunc de definitione dicatur, Cui Arist. primo huius assentire videtur, cū inquit (Siquidem igitur est aliquis alter sciēdi modus: posterius dicitur). Et innuit hunc, qui ē p definitionem: de quo hic agendū esse tradit. Huic opinioni Robertus Linconiensis cognomēto Grossafasta cōcordare videtur argumentas. In primo libro egit de tribus quōnibus, ut de an res ē: q̄lis res ē, & pp qd res ē. Ergo cōsonū est nunc (ut de quid ē dicere) Alioquin mācus esset. Sed Simplicius huic aduersatur et nō absq; ratione, nā intētio libri cum libri inscriptione cōuenire debet. At nec liber posteriorum: nec hic secundus de termino: aut definitione inscribitur: Non ergo esse potest de definitione. Praeterea (ut etiā Philoponus argumentatur) de definitione hic agitur p accidens eo mō: quo de caeteris causis agitur. Inquātū accidit definitioni eē medium. Sic n. de caeteris causis agit. sicut illis accidit ratio mediū. Ergo de definitione nō est p se intētio in hoc libro. Praeterea Arist. primo priorū ait eiusdem facultatis p se esse considerare de generatione & de facultate generationis, ideo asserit ad eandē facultatē spectare generationē syllogismo rū: & mediū inuentionē ergo si, in primo egit de generatione demonstratōnis: ratiōnis: consentaneū est nunc agere de medio, quae est facultas generandi demonstratiōnes. Facit ad hoc Arist. (ut dicit Philoponus) qui ob aliud nihil demonstrat omnia quae mediū gratia: nisi (ut ostendat eius intentionem esse principaliter de medio. Quo uero Alexā. potuerunt mouere nulla sunt. Auctoritas. n. Theophrasti non cogit: cū ille fuerit illius partis. Ratio etiam non cogit: quoniam hic liber non ē de omni sciēdi mō: sed solum de sciēdi mō, qui ē per demonstratōnem: De mō sciēdi, qui ē per definitionem liber topicorū: & metaphysicē agit p se: hęc autē non nisi p accūs, sicut de caeteris causis agit. Ex his ergo dicamus intentionem praesentis, Secundi eē de medio p se: sed quia accidit medio eē definitionem, siue causam formalem: ueluti accidit medio eē omnē causam, ideo p accūs de definitione agit: quae ē causa formalis: & de caeteris causis sit. Et quia intētio Arist. hic ē agere de medio: de definitione agit: quae ē causa formalis: & de caeteris causis sit. Et quia intētio Arist. hic ē agere de medio: de definitione agit: quae ē causa formalis: & de caeteris causis sit. Et quia intētio Arist. hic ē agere de medio: de definitione agit: quae ē causa formalis: & de caeteris causis sit.

Pro declaratione igit minoris huius sylli: p̄mittit qd quaesitū sit, vel qd: & quot numero quaesita: & quo mō ad scibilia se habeat: & primo syllogizat quatuor numero esse scibilia, & inquit. Quaesita sunt equalia numero his: quae cum quidē scimus, hęc ē minor: Querimus aut quatuor: hoc ē, sed quaesita sunt quatuor: qm̄ ē siue quaesita, pp quid ē, si ē: & quid ē. Ergo in tertia figura scibilia erunt quatuor. Quo uero ad uerba attinet: Illud relatiuū equalia numero, ualet relatiuū substantiatī: sed quia quaesitū differt aliqua rōne a scibilibus: v̄sus ē relatiuū qualitatis uel quātitatis. Praeterea Aduerte in plus eē quaesitū: q̄ sit qd. Quaesitū enim ē cōclusio ante demonstratōnem: & quaesitum est passio de subiecto, & genus de spē. At qd nō ē nisi cōclusio ante demonstratōnem: qd enim in demōne ē, ut problema in syllogismo dialectico: & ut sophisma in syllo philosophico. At quaesitū d̄r & complexio, & de incōplexo: hac rōne quod quid est de definito nō quaesitū ē: sed quaesitū, & si ē similiter nō qd: sed quaesitū ē, quia ē, & pp quid ē: sunt quaesita: & quaesitiōnes: Ex his apparet non hñ uerbum graeci zetumēta trāslatum eē qōnes, sed quaesita ē trāsferē dū. Ex his ergo patet qd scibilia, & quaesita se habēt: eadē. Etenim sunt: & equalia. Patet ulterius Arist. non duas conclusiones hic assignasse (ut Iuniores dixerūt) sed vñ syllogismū quo demonstrat scibilia & quaesita eē eadē, & numero equalia, licet supponat quaesita eē scibilia: Sed p̄bavit scibilia esse quatuor: & sic illa numero equalia eē. Philoponus uero dicit Aristotelē primo accipere inter p̄blemata: & ea, quae cognoscētes scimus: cōueniētiam: & ē illa eē quatuor: nā quae querimus sunt quatuor: & quae cognoscētes scimus: eē quatuor, sunt. Et sic Arist. p equalia numero, intelligit tot numero, vñ litera sic legēda ē. Quaesita sunt equalia numero his: quae cum quidē scimus: id est, tot sunt ea: quae querimus: quot cognoscētes scimus. Et dicit Philoponus recte Aristotelē sic dixisse: nam hñ quot querimus, tot cognoscētes scimus. Nam quatuor querimus: & quatuor cognoscētes scimus, cōtra uero nō: non quot scimus tot querimus Multa. n. scimus: quae nō querimus. Quo uero ad uerba attinet: dicit Philoponus uerba illa, Quae cum quidē scimus non sic intelligenda sunt ut facent, non enim quae scimus querimus: intel ligenda ergo sunt: id est quorum scientiam sumimus, nam quae scire uolumus: hęc querimus. Queritis ergo, & his quorum scientiam sumimus: cōmune ē eē quatuor. Ali ter autem & forte melius diceremus. Aristotelē. s. duo hic proponere, primum: q, quatuor sunt quaesita: Secundum: q, quatuor sunt inuenta, Et utrumq; horum induc tione probat: & q, hęc sit expositio uera. Arist. demō stratur querimus: & quae inuenientes scimus: hęc & tot sunt. Ecce q, hęc duo epilogat scilicet q, quatuor, sint quaesita, & quatuor inuenta. Quare lege: quaesita sunt numero equalia his, quae cum quidē scimus. Querimus autem quatuor: Ergo uult habere quatuor esse quaesita: & quatuor quae inuenientes scimus. Nam cum querimus utrum hoc an hoc sit plura complectētes hoc pacto, utrum sol deficiat, an non deficiat, esse tamē querimus. Cuius id indicium est. Hoc. n. inuenta, solē in qua ipsam deficere statim cessamus. Atq; si a principio solem deficere scimus, nō querimus utrum deficiat sol. Quandoquidem utrum hoc sint, aut hoc, querimus in numerū Sueli. sup. Poste.

E Sylis tex. Verborū expositio. Quæstum in plus est q̄ quælitō. Contra Inuiores. Expositio Philopo. G Verborū expositio secundum Philopo. H Propria expositio.

I ponentes, ut utrum deficiat sol, vel non ipsum quia querimus. Si gnum autē huius, inuenientes enim quia deficit, pausamus, et si in principio sciremus quia deficit, non quaereremus utrum.
 Com. 2. Expositione Simplifici Inductio duplex.
K Ca. facit secundum Simplifici Refutatio.
 Alia causa secundum alios Refutatio. Propria pō.
L Objectio.
 Solus.
M

Accipit quaesita esse quatuor, & totidē esse scita: siue inuenta: Nūc probat (ut Simplifici inquit) ex diuisione, scilicet illa esse quatuor: & non plura: neque pauciora. Et intelligit Simplifici p. diuisione: inductione sufficientē. Est, n. inductio duplex: altera cū sufficientia: ut qm̄ inducēs sūp inducit, & sufficienti sic. n. Arist. p. bavit quatuor esse p. dicata. Simul. n. induxit: & sufficere visus est. Altera vero ē inductio: in qua inducunt singularia, sed nō oīa. Et haec ē inductio tantū. Arist. ergo diuisione p. bat quatuor esse quaesita: & totidē inuenta (ut Simplifici inquit) p. inductioē diuisiuā cū sufficientia. Ordo vero inducēdi hic ē: q. primo cōpositas, & secundo simplices inducit. P. reddidit cām Simplifici: q. cōposita sunt nobis prius nota simpliciū. P. Sed haec cā nulla est qm̄ quaesitio p. quid est cōpositio qōne q. a ē. Nam (ut Philoponus inquit) In qōne p. quid ē cōtinēt, ipsum quia ē: nō autē in qōne q. a ē cōtinēt ipsum p. q. d. est. Ergo Arist. prius debuisset incipere a qōne q. d. tāq. a magis cōposita. P. Alij dixerunt eū incipere a qōnibus cōpositis, q. a iste liber ē resolutio ē a cōpositis a simpliciā. P. Sed nec hęc cā bona ē: qm̄ debuisset incipere a qōne p. quid, quae ē omnīū maxime cōposita: ut dicit Philoponus. P. Quare cū Arist. vtatur inductioē, & inductio sit singulariū, vel eorum quae se habēt: vt singularia: & inter singularia nō sit ordo, nō debet reddi causa eius: q. d. non ē. Volēs igitur Arist. inducere in cōpositis: incipit a qōne quia ē, & p. bat simul ipsam esse qōnem, & enumerat ipsam: & inquit. P. Qm̄ quidē hoc aut il lud quaerimus in numerū ponētēs: vt vtrū deficiat sol; aut nō: ipsum quia quaerimus Dixit in numerū ponētēs: q. a (ut Simplifici dicit) est q. stio de cōposito, vel vt dicit Philoponus nō de termino, sed de propositione qō est vbi subiectū & p. dicatum duae res sunt cōstitutētes numerū binariū. Dū. n. querimus vtrū sol deficiat ponemus in numerū quia illi subiecto sol addimus hōc p. dicatū deficiat: & quaerimus an illi insit. P. Sed dices ipsum quia est, habet p. sensum: ergo nō quaerit cū quaerimus quae non sunt nobis nota sensibus. P. Dicit pōt ipsum quia ē queri in mathematicis, quādoquidē demonstratio sūp ondit in illis ipsum quia ē, & propter q. d. ē. In aliquibus etiā naturalibus esse pōt ipsum quia est quaesitū: vt si nō essemus pntes ipsi, quare venit in qōne. Q. d. vero ipsum quia est fit quaeritū: probat Arist. signo (ut inquit Simplifici sumpto a cōtrario) & intelligo a cōtrario et sumpto a termino a quo, & sumpto a termino ad quē & inquit. Signū autē huius est: q. inuenientes, q. a deficit, pausamus: hic tollit qō, & hōc signū ē ex parte termini ad quem. q. d. cū ipsum quia dat in rñsiōe eius qōnis, quae q. rebat an sol deficiat, ergo fuit q. stitū: vtrū sol deficiat, p. enim rñsiō est de eo: quod q. rebatur. Et parte vero termini a quo probat, & inquit. Et si in principio sciremus quia deficit: nō quaereremus vtrū deficiat, ergo p. sciam nō q. ritur, quare si cōtingit ignorari q. ritur: & sic isto duplici signo patet ipsum, q. a q. stitū esse. Ex his apparet duplici rōne Aristotelē p. balle ipsum quia est: esse q. stitū. Primo: q. a plerūq. p. sensum patet, ideo raro q. ritur. Secundo, q. a q. d. q. ritur: p. notā interrogatio nis q. ritur, at ipsum quia nō interrogat. P. Sed ambigēs quō ipsum quia ē: sit qō, cū potius videat p. cognitio. P. Occasione huius dubitationis q. d. eruditissimi: q. d. graece estoti,

An subiecto p. dicatū insit latine dixerunt. Alij oti dixerunt an: Alij vtrū, Alij qualis res ē: vt Philoponus exponit. P. Verū ego dicerem oti q. d. apud nos est ipsum qm̄: vel q. a esse quaesitū, cū de rñsiōe: & cū ignoatur quaeritur. Si ergo dat in rñsiōe, ergo q. rebatur. Nō tñ quaeritur p. notā interrogatio nis sicut alia q. stia: & sic est qō: siue q. stitū nō per modum quaestionis vel quaesiti, cetera vero sunt quisiata: & quidem per modum quaesiti. P. Cum autem scimus esse, tum propter quid est dicere consueuimus. Deficere namq. solem terramq. moueri scientes, cur deficiat quaerimus aut mouetur. Atq. hoc pacto. P. Cū autē scimus ipsum quia ipsum propter quid quaerimus. ut scietes quia deficit, & quia mouetur terra, propter quid deficit, uel propter mouetur, quaerimus. Haec quidem sic. Com. 3. O
 P. Incipit a cōpositis qōnibus: siue q. stis, nec alia rōne: nisi q. a inter inductionis partes ordo assignari nō pōt: cū igitur egit de qōne q. a est: nūc transit ad q. stionē p. quid ē: & inquit. P. Cū autē scimus ipsum quia: ipsum p. quid q. rimus, & exēplo ostēdit, cū dicit: vt scietes quia deficit sol. s. p. sensum, aut rōne, aut experimēto: aut auctoritate p. ceptoris, & scientes quia mouet terra etiā his modis, mox p. q. d. deficit sol, vel propter q. d. mouetur terra: quaerimus: tunc epiloga do: inquit. Haec q. dem sic. sup. q. runtur. P. Dicit Simplifici: & quidē sapide, in nobis fieri hūc ordinē. s. vt post q. stionē q. a est, surgat qō p. q. d. est: qm̄ cū rōne viuūtata: ipsa. n. apta p. fici a scia quouiscq. p. fectione idiget quaerit: hinc scito quia res (vt quia sol deficit) vel terra tremit: cū ignoret causam, nisi q. rat cām: nō q. ret suā totale p. fectionem. Est, n. sibi naturale desiderū ad sciendū: quare q. diu cōtingit scire, tandū q. rit. Est autē ipsum quia prius ipso p. q. d. quoniam cōius, nam de quolibet pōt ipsum quia perquiri, non autem ipsum propter quid. P. Quēdā alio quaerimus modo. Quaerimus. n. si sit, an non sit, cē taurus aut deus. Si sit autē nec ne simpliciter dico, sed nō si albus sit aut non albus. Hoc percepto. Deū inquit esse, uel hominē quid est postea quaerimus, ut quid est deus quid hō. Haec, igitur q. tot sunt quae quaerere conuenimus, & quae iā scimus inuenta. P. Quēdā autē alio mō quaerimus ut si est aut nō est centaurus, aut deus. Hoc autē si est aut non est, simpliciter dico, sed non si albus aut non cognoscetes autem quoniam est, quid est, quaerimus. Vt quid igitur est deus, uel quid est homo. Quae quidē igitur quaerimus, & quae inuenientes scimus. Haec & tot sunt. Com. 4. Q
 P. Nunc transit ad q. stiones simplices: dixit enim epilogan do haec quidem sic q. rimus. s. cōposite: atq. in numerum ponētēs: vt dicemus: quae dā aut alio mō q. rimus: qm̄ nec cōposite, nec ponentes in numerū, cū in istis nō sic ē ante p. dicatū vt Simplifici inquit: de quo postea. Incipit autē a q. stione si est: vel quia simplicior, vt videbitur, quasi p. supposita ipsi q. d. est, vel quia cōior, quandoquidem de omnibus de quibus quaerit pōt q. d. ē ipsum si est quaerit pōt, at de multis quaeritur si ē: de quibus non quaeritur q. d. vt de cētauro: & vacuo. Aut quia ipsum si est quo ad nos prima ē: nos. n. nostro naturali sciēdi ordine: Primo si res ē, offendimus. Inuenta vero ente: offendimus quid res ipsa sit, si quidē & differētia: q. sunt definitionis partes posteriora sunt ipso ente. P. Animaduersione dignū verbū sit: q. d. graece est eis posse interdū accipi pro nota p. positionis hypotheticae (vt Boetius dicit) vt si diceremus: si equus volat: equus habet alas: & hac rōne nō q. stitū facit, sed illationis, siue continuationis est signū, nostro autē in propō accipit (vt q. stitū facit) Hoc mō sumptū cōe est ad esse:

A esse: & ad non esse. Quandoquidē quaesitū si res ē vel nō ē terminatur aliquā ad esse, vt si quaeratur si deus est, aliquā ad non esse: vt si quaeratur si centaurus vel vacuū est: vel ne, & quia sic cōter accipit sensum Aristoteles dedit duo exēpla, & inquit. P. Quēdā autē alio mō quaerimus: vt si est: aut non est centaurus, & hoc exēplū est quando si ē, ad negationem terminatur. Aut deus, & hoc exemplum est qm̄ si ē ad affirmationem terminatur. Et quoniā si est frequenter in praecognitionibus, & q. stionibus accipitur pro ipso quia ē. Ecce inquit. Hoc autē si ē: vel nō simpliciter dico. v. in nullā entis partē descendens: qm̄ nō si albus vel non, quae sunt entis partes q. rimus, quo mō ipsum quia est facit. Verum de hoc postea. Transit deinceps qōnem quid res ē, & inquit. Cognoscētēs autē q. d. ē deus: quid deus ē, quaerimus (vt quid deus ē) vel quid est hō. Sequitur autē quid res ē ipsum si res est: quaerere, si anima viuūt rōne, quia desiderium naturale est ipsi ad sciēdū quouiscq. ignorauerit. Et quia proposuit quatuor esse quae sita: & quatuor quae inueniētēs scimus: vtracq. epilogan: inquit. Quae quidem igitur quaerimus: & quae inueniētēs scimus: haec sunt in substantia, tot numero. s. quatuor. P. Sed circa haec plures dubitationes emergunt, & in se et circa verba Aristoteles. P. Dubitat ergo primo quō differēt q. stitū, & inuenta, hoc ē scitū, q. d. inueniētēs scimus. P. R. n. dicit Simplifici q. stitū & scitū siue inuentū ē eadem subiecto: & differre rōne, nam q. d. ex principio p. ponitur vt q. stitū: hoc ultimo inuentū sit. Vā differēt: vt qō: & conclusio: ante. n. demonstratioē quaestio ē. In fine vero conclusio. P. Sed secundū Platonem scitū ē ante q. stitū: q. d. animus enim p. sciuit, quaerētēs reminiscimur. Vt in Menone p. bavit. Praeterea secundū Arist. Actus ē prior potentia: scitū actus ē: quaesitū potētia, ergo scitum prius qōnto est. Insuper aliqua sunt scita, quae nūc p. fuerunt quaesita, vt dignitates: haec scita sunt a nobis: & tñ nō prius fuerunt quaesita. P. Pōt Simplifici defendit eū intelligere de scitū: quae sunt cōclusiones (vt exponit) vel de scitis non primis: scilicet quorū pōt esse qō: & respectu eiusdē quaerētis: atq. eiusdē inueniētis: nā respectu diuersorū scitū est prius quaesitū: scitū. n. in doctore prius ē quaesitū in discipulo. In discipulo vero prius est q. stitum q. scitū eiusdē rei. Plato vero contrariū asserit, fuit tñ proprie opinio nis. P. Secundo dubitatur: quia nō videtur q. stia aequalia numero his quae inueniētēs scimus. Nam sicut apud sensum nō omne: q. d. q. ritur, inuenitur (Quaerēs. n. thesaurū, nō ex necessitate thesaurū inuenit, neq. q.rens amicitū necessario inueniet) Ita apud intellectu. Tetragonismus. n. circuli ab antiquis quaesitus ē: nō tñ adhuc inuentus. P. Pōt responderi (vt ex verbis Simplifici colligi pōt) Arist. per numerū non intelligere numerū indiuiduorū: nō. n. quot sunt quaesita numero indiuiduorum: tot numero indiuiduorum sunt scita. Sed intelligit secundū genus. q. d. quot numerosum gñā q. stitorum. Sunt. n. genera quaestitorum quatuor, & quatuor genera scitorū. P. Tertia dubō q. rit de numero qōnū. Vide. n. q. qōnes sunt innumere. ergo nō tñ quatuor. P. Praeterea Quaestio quid ē: non ē vna, sed tot quot sunt cāe: ergo nō tñ quatuor sunt qōnes. P. Praeterea Si est, & q. a ē p. sensum sciuntur: ergo nō q. ritur. P. Simplifici cognomento magnus Magister p. bat quatuor tñ esse quaesita. P. Primo, quia vel quaerimus cām: vel quaerimus esse. Si quaerimus esse: aut q. rimus ē

simpliciter: & sic esse quaesitū si res ē, aut q. rimus esse secūdū q. d. hoc ē an hoc sit in hoc, & sic ē q. stitum: quia est. Si autē q. rimus cām: aut quaerimus cām, quae est ipsius esse simpliciter, & sic ē q. stitum q. d. res ē. Aut cām quae ē ip sius esse in alio, & sic ē q. stitum p. quid ē. P. Secūdo, hoc idem p. bat sic: aut qō est de simplici aliquo: aut de cōposito aliquo: Simplex est q. d. nō nisi sub vno p. dicamento esse pōt: vt hō: deus: & animus. Cōpositū vero q. d. cōtinēt esse sub diuersis p. dicamentis vt iustū ē aequale. Si qō ē de simplici: aut ipsum esse quaerimus: aut ipsum q. d. esse: si ipsum esse ē qō si est: si ipsum quid esse: qō q. d. ē. Si autē quaestio ē de cōposito: aut in eo q. rimus si subiecto inest aliq. d. aut p. quid subiecto aliq. d. inē. Si q. rimus si subiecto aliq. d. inest: erit qō p. quid. P. Tercio: hoc idem p. bat rōne physica, nā quatuor sunt cāe: quae q. dem ē si ē: cām vnde motus principū imitā. Est. n. causa effectrix, principū essendi simpliciter. Quaestio quid ē: specificati uā cām imitatur. Spēs. n. & ratio definitio ē. Quaestio quae est materia imitatur, qm̄ in ea est subiectū: in quo aliud ē Quaestio vero p. quid finem imitatur: qui est omnium causarū p. quid. Iste tres rōnes ex verbis Simplifici satis cōmode eligi pōt. P. Quarta vero eius rō: quia est theologia, p. tereunda est. Pōt tñ & quarta rō addi, quod quatuor sint: quia omnis qō: v. ē de termino: vel de p. positione: n. si de termino, vel de subiecto: & sic est qō si est: de subiecto. n. quaerimus si est: vt si centaurus sit, & si deus est: vel de p. dicato: & sic est: qō quid est: quaerimus. n. de subiecto quid p. dicatum est: quid ē & definitio. Sin autem quaestio est de p. positione: aut de illa quaerimus esse, aut cām, si esse, quaestio est quia est, si causam, q. stio ē p. q. d. est. P. Ex his patet soto ad primā: licet qōnes secundū numerum indiuiduorū sunt innumere: generae non sunt nisi quatuor. P. Ad secundā etiā patet soto. nam licet plures sint cause: & secundū quodlibet genus cause: & secundū omnia simul definitio esse possit, tamen (vt dicit Philoponus) omnes qōnes sub vno genere continentur. s. quid ē. P. Ad tertiā patet soto. nā licet plerūq. p. sensum terminetur: tñ aliquādo subiectū ē ē nobis ignotū, ut an deus sit: hoc autē p. bamus syllo hypothetico a constructione aūtis: quando qō ad partem affirmatiuam terminatur: ut pote si motus est, Deus est: sed motus est: ergo Deus est. Quando vero ad partē negatiuā, Sillogismo hypothetico destructiue, vt si vacuum est: motus in non tēpore ē, sed non est motus in non tēpore: ergo non ē vacuū. Similiter aliquando quia est nobis ignotum ē vt mathematicis: & in quibusdam naturalibus: ideo simul terminamus q. stionem quia ē: & p. quid est. P. Quarta: Quarta de d. rā qōnū. P. R. n. datur ex his quae Philoponus dicit, q. q. stionū duae sunt simplices: & duae composita, si est: & quid est, simplices sunt: nam si est quaerit de subiecto, quid est q. rit de p. dicato q. d. est definitio. Cōpositae sunt quia est, & p. quid est. Nā quae ē quaerit esse hoc in alio, p. quid vero quaerit causam quare hoc est in alio. P. Secunda d. rā est: q. qōnum aliqua sunt p. suppositae: vt si ē: & quia est. Aliqua p. supponit subiectum esse: cuius quaerit definitionem: p. quid vero p. supponit hoc esse in alio: cuius quaerit causam. P. Tercia differentia est q. aliae ponunt in numero, aliae vero non ponunt in numero. Et intelligit. Simplifici & Philoponus q. stionē ponere in numero: Sueli, sup. Poste, i ij

E prima p. batio, Secundā, Tercia, F, G, Ad primā, Ad secundā, Ad tertiā, Quarta dubō. R. n. D. r. q. d. q. d. inter se & prima. Secunda, Tercia.

N Dubō Solo aliorum, ori Propria solutio, Com. 3. O, Com. 4. Q, Nota dum

I quando subiecto addit prædicatum: vel quando fumentes duo quærimus si alteri alteri inest: & qm si est Deus: vel quid est Deus, subiecto non additur prædicatum: sed solum verbum subiecto additur, nec fumentes duo quærimus, si alterum alteri inest: quæritur enim si est Deus: de subiecto, quid vero: est de prædicato: ideo neutra ponit in numerum: quia est vero & propter quod ponunt in numerum: nam ipsum qa est: quærit de esse huius in hoc, & ipsum pp quid est quærit de causa cur hoc e in hoc: ergo quæ licet quærit addens prædicatum subiecto: assumens duo.

Quarta differetia est, qd duæ qõnes sunt dialecticæ duæ vero scientiæ. Si est, & qd est dialecticæ sunt. Sufficit enim ad eas respondere ita: aut non, quia est vero, & pp quid scientiæ, ad eas enim non est satis ita: aut non respondere: sed utrimus pluribus rationibus constructiuis, hæc colligi possunt ex Philopono: & Simplicio.

K **Quinto** quæritur cum in omni qõne sit concessum, & quæsitum: quæ sunt concessa: & quæsitum harum quæstionum.

P **Dicendum** in quæstione si est: concessum esse qd significat nomen quæsitum esse, verbi causa: cum quærimus an centaurus sit, concessum est quid significat nomen centauri, quæsitum est esse de centauro. In qõne quid est, concessum est duplex, quid significat nomen definiti, & illud significatum esse. Quæsitum vero est quid est illud. In qõne quia est: concessum est multiplex, & qd significant termini, & subiectum esse. Quæsitum vero si subiecto existenti aliquid inest. In qõne vero pp quid est: concessum est hoc huic inesse: qõnitum vero est causa propter quam hoc huic inest. Ex his patet in omni qõne esse concessum: & quæsitum: & quid in vnaqua; virtut; sit.

P **Sexto** dubitabis quia Arist. libro topicorum formas quæstionum omnes fecit cõpositas, verbi causa, an qd de altero dicatur vt genus, an afferatur (vt proprium) an affirmetur (vt accens) an prædicetur, vt definitio: Hic vero aliquas simplices: aliquas cõpositas fecit. P Themistius respondet & recte: dicit enim qõnum vsuum esse alium in topicis: alium autem in hoc loco. In topicis enim communes sunt dialecticis propositionibus, & problematibus. At hic omnibus demonstratiuis: & sic (vt Simplicius suppleuit in topicis) omnis quæstio est cõposita. Hic autem non omnis.

P **Sed circa hanc Themistij responsionem** dubitatio non parua est, nam dialecticus qrit de termino scilicet de definitione, ergo nõ omnis qõ topica est cõposita, cum ea quæ de definitione qrit, sit simplex. P Simplicius dicit dialecticum non esse quærare de definitione, quia (vt dicit) Dialectica non exponit qd quid est. P Ego vero non intelligo, hæc, quæ Simplicius dicit, Nonne quærit dialecticus an quicq; de altero prædicetur: vt definitio: certum est qd sic, & Themistius concedit. Præterea dialecticus constituit loca a definitione: ergo considerat definitionem. P Ideo melius cum Philopono dicerem omnia, s. problemata dialectica esse de numero quæstionum quia est. Nam duo fumentes in omnibus illis quærimus si alterum alteri inest: in definitionibus enim fumentes definitur, & definitionem quærimus si definitio inest definito, & hoc pacto quæstio cõposita esse: & quia est. At in hoc loco non accipimus in definitionibus duo quærentes an alterum alteri inest. Sed de prædicato definiti quærimus quid illud sit: & ita quæstio quid in hoc loco simplex est.

P **Cum autem quærimus esse, aut si est simpliciter, tñ si sit, nec**

ne ipse mediū quærimus. Atq; cognito uel esse, qui quidem modus aliqua ex parte rei completitur qõne, uel si est, quod quidẽ simplex est rei quæstio, rursum propter quid est, aut quid est, quærimus, quidnam sit tunc ipsum mediū quærimus. Atque modū tñ aliqua ex parte rei qõne completi dico, cū hoc dicitur pacto. Deficit ne luna aut accrescit, tñ. n. ut patet si quippiã cõpetat, inquit: cuiuspiam quæritur. Simplicem hanc quæstionē, appello. Est ne luna, uel nox, uel dies. Fit igitur ut omnibus in quæstionibus quærat, aut si sit mediū, aut quidnam mediū ipsum sit.

P **Quærimus autẽ cū quidẽ quærimus quia est, aut si est simpliciter, utrũ sit mediū ipsius, aut non sit.** Cū aut cognoscentes aut quia est, aut si est, aut in parte, aut simpliciter, rursum propter quid quærimus, aut quidẽ, tunc quærimus quid sit mediū. Dico aut quia est, aut si est, in parte, & simpliciter, in parte quidẽ, utrũ deficiat luna, aut augetur. Si enim est aliquid, uel nõ est aliquid. In huiusmodi quærimus, simpliciter aut si est, aut non est luna, aut nox. Contingit igitur in omnibus quæstionibus quærare, aut si est mediū, aut quid est mediū.

P **Neoterici** afferunt Arist. velle quæstiones quatuor reducere in duas, v. ad si est: & quid est. Quam expositionem (si non male percepi) Simplicius affert hic. Nec ab ratione: nam per hanc reductionem numerum quæstionū manifestiorem facit Arist. Cum enim aliquis numerus in tot ducitur: in quot duci potest, et rursum in tot colligitur: in quot colligi potest numerus ille manifestior apparet. P Sed mihi non placet hæc expositio, nam præcipua, & prima Aristotelis intentio nec est de quæstorū numero, nec de numero inuentorum, sed est de medio (vt diximus) Sed quia posset quis credere mediū quæri quadrupliciter. Propterea quæstiones medij omnes docet reducere in duas. Quod vero omnes quæstiones medij sint duæ, si est: & quid est, ostendit inductione, vt placet Simplicio, postea & syllogismo. Inductione ergo probatur omnes medij quæstiones in duas reduci: quoniam cum quærimus si est, verbi cã: si est Deus quærimus si sit aliquid mediū: quo sciamus an Deus sit: & si quærimus de aliqua propositione qa est: hoc est an sit vera: quærimus si e aliquid mediū: quo illa sit vera, ergo in vtraq; quærit si est mediū. Et hoc inquit. P Quærimus autẽ cū quidem quærimus quia est, i. cum quærimus hoc inesse huic: aut cum quærimus si est simpliciter, i. cum quærimus esse huius simpliciter, utrum ipsius esse huius in hoc: aut ipsius esse simpliciter, sit mediū: aut non sit mediū. Ergo in vtraq; quæstione ratione quadam generali, idem quæritur: nam generali ratione quæritur de eẽ mediij: qd est si e mediū. Deinde ostendit qõne quid est, & qõne pp quid e: vtraq; esse qõne quid e mediū, & inquit. Cū aut cognoscentes aut quia est: aut si est: aut in parte: aut simpliciter, rursum quærimus pp quid, aut quid e. In vtraq; hac qõne quærimus quid sit mediū. Et intelligas aut in parte: aut simpliciter referẽdo singula singulis: ipsum in parte ad qõne quia e: ipsum simpliciter ad qõne si est. Quærimus, n. in qõne qd est Deus, ve lquid est hõ: quid est mediū, quo Deus sit qd dicitur: vel quo hõ sit quiddicitur: & in quæstione pp quid est, quærimus etiã quid est mediū pp quod ppositio vera sit: vt quid est illud mediū: pp quod veluti pp causam hæc ppositio sit, vera, Luna deficit: vel terra tremat. Quare rone quadã generali in vtraq; qõne quæritur quid sit mediū. P Animaduersione dignũ in qõnibus si est: & quia est nos generali quadam rone nõ quære nisi si est aliquid mediū: quo sciamus aut eẽ simplici: aut esse hoc in hoc.

N **A** in hoc. Speciatim vero ratione si est mediū: quod quærimus in quæstione si Deus est: & si est mediū, qd quærimus in quæstione si luna deficit: differunt, nam si est mediū respectu quæstionis si est Deus: est si mediū est quo probamus de deo esse simpliciter: si e mediū respectu quæstionis an luna deficiat: si est mediū quo probamus de luna esse in parte. Ergo ratione generali ipsum si e mediū in vtraq; est idem. Speciali vero ratione: vt referatur mediū ad quæsitum: differt vtraq; in quæstione: vt quæstio differt a quæstione. Simili ratione dici potest in quæstionibus quid est, & propter quid est: nam generali ratione: quatenus vtraq; est de quid est mediū, vna quæstio sunt, respectu vero eorum, respectu quorum quæritur. Alia ratio est, ergo generali ratione quæstiones mediij duæ sunt: vt si est mediū, & quid est mediū, Speciali vero. quatuor: vt dictum est. Et quia dixit quæstionem quia est esse quæstionem in parte & quæstionem si est esse quæstionem simpliciter: exponit hæc, & inquit. Dico autem quia est, aut si in parte: & simpliciter: & referendo singulis singula: in parte quidem quia est, utrũ deficiat luna, aut augetur in lumine: hæc enim quæstio dicitur in parte, nam in huius talibus quæstionibus, quærimus si luna supple est aliquid: vel si luna non e aliquid. Hoc autem non est quærare simpliciter si est: Sed in parte si est aliquid, vel non, est aliquid. Simpliciter autem dico si est, aut non est luna: aut si est, aut non est nox: non enim quærimus in his aliquid: sed simpliciter. Tunc ex hac inductione concludit, qd intendebat, & inquit. Contingit igitur in omnibus quæstionibus quærare, aut si est mediū: aut quid est mediū. P Sed circa hæc dubitabis primo quia non videtur verum in quæstionibus si est: & an est: mediū esse quæsitum si est. Declarauimus enim in quæstione si est, quæsitum esse ipsum esse simpliciter. In quæstione vero quæsitum esse prædicatum in subiectum. Similiter nec est verum in quæstionibus quid est: & propter quid e quæsitum esse quid est mediū, nam in quæstione quid est diximus quæsitum esse prædicatũ, quod est definitio, in quæstione propter quid est: quæsitum esse causam. Ergo hæc quæ dicit, falsa sunt. P Præterea, si in quæstionibus si est, & quia e: quæsitum e mediū cum mediū & causa idẽ sit. In vtraq; harũ qõna erit causa: & sic vtraq; erit quæstio propter quid. Simili ratione si idem est quærare quid est, & propter quid est: quod quærare quid est: tunc idem erit quærare quid est, & causam quærare quare: omnis quæstio erit de causa, & ita omnis quæstio erit propter quid. Insuper si est, & quia est: persæpe quærantur & terminantur per sensum: igitur non semper in illis quærimus si est, mediū. P Præterea, solet quæri, utrum quia est quærare, sit quærare in parte: & videtur quod non, quia quærare quia est sumere duo: subiectũ & prædicatũ: & postea quærare an alterum alteri inest, tale aut est quærare est ponere in numerum (vt superius dixit) Arist. ponere vero in numerũ est componere: ergo est, quærare totum & non in parte: qui enim quærit in toto cõposito: non quærit in parte. P Ad primam animaduersionem dignũ qd quæritur in quæstione si est, esse duo: & esse vnum, respectu quidem quærentis quæ quærantur vnũ sunt, nã esse simpliciter qd quæritur: & si e mediū: quo sciat quæres illud esse, ad intentionẽ quærentis vnũ est. si est mediū, nam eo habito quæres nõ qri amplius. Et hoc pacto bñ dicit, Aristote-

les non esse aliud quærare si est Deus: vel si luna deficit, qd quærare si est mediū, quo Deus sit: & quo luna deficit. Intentione enim habita ad quærentẽ idẽ est quærare. Respectu tamen rerũ non est idem: sicut non est idẽ mediū syllogismo: & quæsitum: est enim quæsitum maior extremas: quæ nõ est mediū. Simili ratione & de alijs duabus qõnibus dicas, nam intentione quærentis idẽ est quærare quid mediū sit: per quod scimus lunam deficere, & ipsum deficere. Tamen ratione habita ad res differunt sicut mediũ in syllogismo differt a quæsitio. Arist. superius locutus est ratione habita ad res, hic vero rone habita ad eum: qui quærit. P Ad aliam eiusdem dubitationis: dicas non semper mediū esse causam: In quæstione si Deus est: quærimus si motus est: vbi patet motũ nõ esse causam: sed effectum. De i Similiter in quæstione si in terposito terræ est, quærimus effectum: qn quærit quia est causæ per effectum depræhenditur. Et ita in quæstionibus si est & quia est: licet quæramus mediū: non quærimus causam, sed mediū: quod est effectus. P Ad secundam vero dubitationem Philoponus inquit, quæres, n. de essentia alicuius: vt si est vacuum: simpliciter de substantia re vna existente quæstionem: quærit non, n. res & essentia rei differunt, ergo quærare si est vacuũ e quærare de essentia & substantia, re vna existente: at quærare an deficiat luna partitam in plura qõnem quærit: & ita per quærare in parte intelligit quærare qõnem in plura partitam: Quærare simpliciter e quærare re vnã. Conuenit huic expositioni qd superius dixit in numerũ ponetes. P Respõdet aliter qd quærare in parte est quærare si huius e hoc: quærens enim si homo e animal: quærit si animal e hoc: quærens enim si nix alba est: qrit si album est aliquid niuis, nam accidẽs e aliquid illius, cui accidit: Quærens etiã si luna deficit: quærit si eclipsis aliquid lunæ sit. v. an passio sit ipsius. Hanc expositionẽ Alexander affert: vt Simplicius meminit hic, dicit enim Alexandrũ in parte pro diuiso accepisse: simpliciter vero pro indiuiso: qui, n. quærit si Deus est, indiuisum quærit: cū esse & res idẽ sint: qui vero an nix alba sit diuisum quærit in duos terminos in subiectũ & prædicatum: quare quærens si e quærit simpliciter, quia indiuisum quid: quærens vero si huic hoc inest, in parte qrit: hoc est diuisum. P Sed miror grecos interpretes, & longe magis latinos, cū querat expositionẽ, vbi Arist. seipsum exponit. Dicit, n. in parte quædem: utrũ deficiat luna aut augetur: Nã in huius quæstionibus quærimus si defectus vel augmentum e aliquid: vel non est aliquid lunæ, & ita per partẽ intelligit aliquid, simpliciter aut si est: aut non e luna aut nox, non, n. si aliquid est ipsius lunæ aut nox: ecce quo modo Arist. seipsum exposuit: asserens se quærare in parte, cū quærit si aliquid est alterius, simpliciter, cū nõ quærit si aliquid est alterius: exponit etiam & se postea clarius Arist. P Causa enim est ipsum mediū atq; vniuersis hæc quæritur, deficiat ne luna, est ne huius aliqua causa, Postea cognito hoc causam inquam aliquam esse, quidnam sit illa causa quærimus. P Causa enim est mediū, in omnibus autem hæc quæritur. Vtrũ deficiat, Vtrum est aliqua causa, aut non. Post hæc cognoscentes, quia est aliqua, quid igitur hæc sit quærimus. P Non contentus (vt inquit Simplicius) Inductione: nõ syllogismo probat oes qõnes esse mediij: & quidam prima figura: vt inq; hoc pacto, Cã qrit in omnibus qõnibus.

Quarta. Quinta dubitatio. Sexta. Dubitatio in primo libro, cap. 3. &c. Rñ. The. Dubitatio contra Themistium. Qual. rñ. M. Propria solutio. Com. 5. Expositio Neoterico rum. Com. 5. Expositio Neoterico rum. Dubitatio circa. Refutatio. Dubitatio circa. Com. 5. Expositio Neoterico rum. Solutio prima. Non dicit

Solo ad secundam. Alia soto & est Alexander. G. H.

Sueli, sup. Poste, i. iij

Medium ē cā: Ergo mediū q̄ritur in omnibus q̄onibus. De ratione primo accepit minorem: & inquit. ¶ *Causa n. est medium, hoc est medium est causa.* Deinde accepit maiore: & inquit. In omnibus autem hæc quæritur. Ergo supple medium in omnibus quæstionibus quæritur. ¶ Sed pace Simplicij: hinc syllā non potest esse in priua si gura: alioquin in prima figura ex puris particularibus cōiugatio esset inutilis. ¶ Quare arbitror syllā esse in tertia figura hoc pacto. Causa quæritur in omnibus q̄onibus. Omnis causa est medium. Ergo medium quæritur in omnibus quæstionibus. Huius syllā primo accepit minorem, quam intelligas vlt sic. Omnis causa est medium: deinde maiorem: quæ est causa quæritur in omnibus q̄onibus. Ergo sup. medium quæritur in omnibus quæstionibus. Quod causa quærat in omnibus quæstionibus, vt recte Simplicius inquit: probat inductione & inquit, vt vtrum luna deficiat: vtrum ē aliqua causa: aut nō, quæ sciamus lunam deficere: nec induxit in alijs quia in omni bus idem est. Cum, n. quærimus si Deus est: quærimus si medium est, quo Deum esse sciamus: & in cæteris id genus similiter. ¶ Addit Philoponus: & recte: in omnibus quæstionibus quæri causam: quæ medium est, non tamē in omnibus eodem modo, nam in quæstione quia est: & si est, si est causa: quærimus in quæstione vero quid est, et propter quid ē, quid sit causa: quærimus. ¶ Animaduersione dignum vnam eandemq̄ quæstionem esse quia ē, & si ē: scdm̄ subiectū. Alterā vero atq̄ alterā rōne, nā q̄d si est medium, huius propōnis luna deficit: respectu mediij siue causæ dicitur si est: respectu vero propōnis dī quia est denotans autem Arist. si est mediū esse q̄onē si ē respectu mediij, subscribit: post hæc cognoscentes: quia ē aliqua, quod igitur hæc sit quæritur, quare si est mediū: vel causa quid est si est respectu mediij vel causæ, alioquin non quæreremus illa cognitio: quidnam illa causa vel medium sit. Bene ergo dictum est q̄onē si est cā vel medium esse quæstionem si est: & quia est. Alia tñ atq̄ alia rōne. ¶ Sed dubitaret fortasse quispiam contra hæc. Primo: quia si in omnibus q̄onibus quæreretur causa, tūc omnes q̄ones essent pp̄ quid cum causa & p̄pter quid, idem sit. ¶ Secundo: dubitat Simplicius quō in quæstionibus si ē: & quid medium quæritur. Medium, n. subiecti & prædicati est, quæ extrema sunt. In q̄onibus aut̄ his non nisi subiectum tñ est: aut prædicatum quod quærit: & nō extrema: ergo in talibus mediū quæri non potest. ¶ Sed dicendum ad primum Arist. per cām nōn principiū essendi intellexisse, sed principiū cognoscēdi, quæ ratione ē effectus dī causa, cum sit cognoscēdi principiū, hoc enim pacto causa & medium idem est. ¶ Ad secundū vero Simplicius longa narratione rēdet. Ego vero breuius dicerem in q̄onibus simplicibus nō accipi medium, vt accipitur in cōpositis. In cōpositis, n. prædicatur: & subiicit. In simplicibus vero accipitur bis: cum accipitur semel in hypothetica: & semel in destructione: vel constructione hoc pacto: si motus est: Deus est, sed motus ē, ergo Deus est, Medium est motus, cū in hypothetica, & in constructiuā propōne assumatur. Præterea, si vacuū ē: motus elementorū esset subitarius. Sed motus el̄torū nō est subitarius: ergo vacuum non est. Medium est motus subitarius: accipitur enim in hypothetica: & in destructiuā propositione, & sic in omnibus quæstionibus medium quæritur: licet non eodem modo.

Refutatio, Simplicij, secundum propriam mentem, Difamnis.

K

Philopo.

Notandum.

L

Dubones & prima secunda dubo.

Solones ad primū.

Ad secundū.

M

¶ *Causa, n. tā effendi simpliciter, q̄ effendi quidpiā eorū quæ vel per se vel p accidēs cōpetunt ipsum mediū est.* Atq̄ simpliciter cōdico subiectū, ipsum, ut lunā, aut solē, aut terrā, aut triangulum: quidpiā esse: ut defectiōē si in medio uniuersi consistat, an nō in eo consistat, æqualitatem, inæqualitatem & huiuscemodi. ¶ *Causa, n. effendi non hoc aut hoc sed simpliciter substantiam, aut non simpliciter, sed aliquid eorum, quæ sunt per se, aut secū dū accidens, medium est, dico autē simpliciter quidē subiectū, ut lunā, aut terram, aut solem, aut triangulum, quid autem defectū, æqualitatem, inæqualitatem, si in medio sit aut non.* ¶ Sed quia accepit in syllogismo proximi textus hāc mēnōrem: causa est medium: exponit illā: & declarat: quæ causa medium est: posset enim quispiam dicere: eam causam esse medium: quæ accipitur solum in quæstionibus cōpositis, nam illis potest medium esse extremorum, in cæteris duabus, cum non possit accipi in̄ter extrema: causa non erit medium. Ideo vult causam: quæ medium est, esse causam essendi: non hoc aut illud, s. solum in q̄onibus cōpositis. Sed esse causam essendi simpliciter substantiam, quæ est in vtracq̄ simplicij quæstione: vbi non quæritur nisi esse simpliciter, quod est substantia quæ sit: & non solum essendi vel non essendi in q̄onibus simplicibus: sed non essendi simpliciter, sed hoc vel illud eorū, quæ aut per se: aut per accidēs insunt. Quare per causam intelligo quæ est principium in omnibus quæstionibus, s. cognoscendi (vt dictum est) inquit. ¶ Causa enim essendi nō hoc aut hoc, scilicet cōpositis quæstionibus. Sed essendi simpliciter substantiam: aut nō simpliciter essendi substantiā, sed aliquid eorum, quæ sunt per se, aut secundum accidēs: medium est: quasi dicat: intelligo per causam principū quo cognoscimus, et terminamus omnem quæstionem, & simplices: quæ sunt de esse & substantiā, & cōpositas: quæ sunt de prædicatis: quæ per se: aut per accidēs subiectis insunt. Et ita per causam essendi simpliciter: vel essendi hoc, non intelligit principū essendi, quod est propter quid. Sed per verbum essendi: & per verbum essendi hoc: intelligit in quæstionibus de esse, & in quæstionibus de inesse hoc in hoc. Talis autem causa essendi, vel essendi hoc: principium est cognoscendi. ¶ Animaduersione dignum quæsitū quod est de esse substantiam: vel de esse simpliciter: esse quæsitum si est: Quæsitum essendi vel non essendi hoc: aut illud est quæ situm cōpositum quia est: & propter quid est hoc aut potest esse eorum accidentium, quæ conuersim subiectis insunt, & hæc sūt acntia p se, vel q̄ insunt plerūq̄, & hæc appellat per accidēs. Et exponit quid per simpliciter: et quid per aliquid ipse intelligit: quæ etiam exposuit: & inquit. Dico autem simpliciter quidem, cum dixi essendi simpliciter, subiectum, s. sine prædicato: cum solo verbo est: vel non est: vt lunam: aut terram: aut solem: aut triangulum, & per lunam & solem tangit astrologiam: per terram tangit naturalem scientiam: per triangulum vero tangit geometriam. Quid vero appello defectum de sole, & de luna. Est, n. defectus aliquid solis vel lunæ, æqualitatem de triangulo: æqualitas enim & inæqualitas aliqd̄ trianguli sunt. Si in medio sit, aut non de terra: esse enim in medio mūdi est aliquid terræ. Quæstio ergo simplex est, quando quæsitum nihil ponit vltra rei esse, quando vero ponit aliquid alicuius prædicamenti: quæstio est in parte, & dicitur cōposita. ¶ *In his .n. omnibus patet idem esse quid est, atq̄ propter quid est.*

N A O P C P C Q D

Com. 7.

in s. positio.

propria.

Notandum.

est. Quid est lunæ defectio priuatio lunæ lucis ob interpolē terræ propter quid est defectio aut cur deficit luna, quia lux eius deficit, obijciente se terra. quid est concentus, ratio numerorum inter acutum & graue. Cur inter sese suscipiunt rationem acuti ipsium & graue. Est ne inter acutum & graue conctus, consistiue ratio ipsorum in numeris. Quod simul atq̄ percipimus, quæ nam sit illa ratio quærimus. ¶ In omnibus, n. his manifestū est, q̄ idē sit quod quid est, & pp̄ quid est, quid est defectus, priuatio luminis a luna terræ obiectu. Propter quid est defectus, aut propter quid deficit luna, propter defectum luminis obiecta terra. quid est consonantia rō numerorū in acuto & graui. Propter quid consonat acuti graui, propter id quod rōne habet numerorū graue & acuti. Vtrū est cōsonare acuti & graue: Vtrū sit in numeris rō eorum: ac ut ipientes autem quia est, qui igitur est ratio quærimus. ¶ Non est facile verba hæc intelligere. Philoponus, n. hic dicit Aristotelem ostendere in quibus idem est quid est, & propter quid est: & vult illa esse eadem in his quæ alteri insunt: non autē in his, quæ per se sunt. Defectus .n. est alteri inhærens, s. lunæ: & in hac re quid & propter quid idem sunt. Nam quid est defectus, respectu defectus est quid est, respectu quo alteri inhæret est propter quid est. Interpositio, n. terræ respectu defectus est quid est: respectu quo lunæ inhet: est propter quid, quare in omnibus his: quæ alteri inheret: idem est: quid est, & propter quid est: in his vero quæ per se sunt: simpliciter, non idē sunt. Quam expositionē si recte percepit: Simplicius sequitur. ¶ Potest etiam exponi, & magis ad verba. Aristot. epilogare duos: quæ prolixè declarauit. Declarauit .n. idem esse quid & propter quid, & idem esse si ē, & quia ē. Hæc nunc epiloga: et quasi per exempla illa iterum probat: & propterea vsus est particula, n. quæ est reddit uia causæ eorum quæ dixit: inquit. ¶ In his, n. omnibus, s. quæ dicemus, perspicuum est idem esse quid est: & propter quid est, & quia dixit in omnibus his, exponit quæ hæc sint: & inquit. Quid est defectio: priuatio luminis a luna a terræ obiectu, hæc est quod quid est respectu defectus. Quod vero sit propter quid: ostendit, & inquit. Propter quid ē defectus: sup. lunæ inexistens: quod exponit cum inquit. Aut propter quid deficit luna: propter defectum luminis obiecta terra. Ecce quō idē est quid & propter quid. Interpositio, n. terræ est quid defectus: & ē propter quid respectu, quādo defectus inest ipsi lunæ. Deinde assignat aliud exemplum, & inquit. Quid est consonantia rō atq̄ proportio numerorum in acuto et graui proportio (vt Philoponus inquit). Aut dupla, aut tripla: aut sex qui altera: aut sex qui tertia. Propter quid consonat acuti graui .i. propter quid consonantia inest acuto & graui numerorum, & ita patet idem esse quid & proptes quid. Alia tamen atq̄ alia ratione. Proportio, n. numerorum ē quid ipsius consonantiæ cum ipsa capit in se: est propter quid cum ipsa accipitur vt inexistens alteri. Deinde per exempla ostendit idem esse si est, & quia est. Nam respectu propositionis si ē medium, est: quia est medium, respectu sui & in sese est medium, ē si est medium: inq̄. Vtrum est consonare acutum & graue: hoc est: vtrū numeris acuto & graui inest consonantia, tantum est: ac si quæramus. Vtrum inest numeris ratio acuti & grauis et ita idem est si est medium, & quia est quando medium accipitur respectu propositionis. Quando vero in se ac-

cipitur, si est medium: non est quia est medium: sed solū si est medium: cuius signum affert, quia cognoscentes quæ est medium ipsa ratio: quærimus, quid sit ratio: quod nō quæreremus: nisi idem esset: quia est: & si est. ¶ Indicat etiam ea quorum medium sensu percipi potest, nos ipsum medium quærerere. Nā nō sentientes lunæ defectiōem, & ne an non est defectio quærimus lunæ quia si essemus in ipsa luna, neque si sit, neque cur sit defectio utiq̄: quæreremus, sed simul utrunq̄: se nobis ultro offerret, atq̄: pateret. ¶ Quod autem sit mediij quæstio, ostenditur quandoquāq̄: medium sit sensibile. Quærimus enim non sentientes, ut defectū si est, vel nō. Si autem essemus supra Lunam, non utiq̄: quæreremus neque si sit, neq̄: propter quid sit, sed simul manifestum utiq̄: esset utrunq̄. ¶ Omnes q̄ones eē mediij inductione, & syllogismo, & exemplis p̄bauit. Nūc autē hoc idē sensus astipulatione cōfirmat, nā licet sensus astipulatio imbecilla sit probatio, tñ ē via (vt inquit Themistius) quæ in cognitionē cāe subimus. Præterea (vt dicit Auerroes) Astipulatio sensus ē examē omnium rationum, inquit. ¶ Quod sit mediij q̄o in omnibus quæstis: ostenditur quācūq̄: mediū est sensibile: nā cā quare mediū quærimus, ē: quia ipsum sensu nō percipimus: ideo dicit, Quærimus, n. nō sentientes, vt defectū si ē: vel nō est mediū: quā, s. non sentimus mediū. At si in ipsa luna essemus: & supple videremus simul lunā deficere, & terræ interpolationē, nō utiq̄: quæreremus si sit lunæ defectio: neq̄: pp̄ quid sit lunæ defectio, sed ill' vtrūq̄: s. quia deficit, & pp̄ quid deficit nobis manifestū ē. Similī rōne supplēdū ē, nobis esse notū: & si est mediū, & quid est medium. Quare cessaret omnis q̄o: quæ ratio docet in omnibus q̄stis solū mediū q̄rit: q̄ ipso apprehenso, non cesset omnis q̄o. Et intelligas hæc (ut supius exposuimus) oēs q̄ones esse mediij respectu quæretis, respectu vero rerum, q̄ quærun: non oēs q̄ones mediij sunt; nā si. ē. q̄d ē subiecti, quid ē q̄d ē prædicati: quia est q̄d est propōnis an verba sit: pp̄ quid est: q̄d est propōnis cur vera sit. Ergo respectu rerum, quæ quærentur: q̄ones aliquo: quæ nō sunt media: sed respectu quærentis: qui nunq̄ cessat quærerere, nisi medium inueniat: omnes quæstiones sunt mediij. ¶ *Etenim ex sensu perceptione, & ipsum uniuersale notum nobis fuisse. Sensu nāq̄: terram nunc sese obijcere, lunæ cognoscere: pateret enim visu nunc deficere lunam, atq̄: ex hoc ipsum emerisset uniuersale.* ¶ *Ex eo, n. quod sensissemus, & uniuersale factū esset notū. Sensus quidē, n. fuisse, quoniam nunc obijcitur. Etenim manifestum esset, q̄ nunc deficit. Ex hoc autem uniuersale fieret.* ¶ Sed obijceret quis, si p̄ sensum perciperemus causam, cum percipere cām sit. Scire, tunc per sensum sciremus, & ita sentire esset scire, cuius cōtrariū dictum est primo huius. Volunt ergo Themistius, Simplicius, & Philoponus Arist. remouere in dictis suis contradictionem. ¶ Respondet ergo Aristot. sentire nō ē scire. Sed sensus causæ particularis: scilicet q̄ nunc deficit: esset via: quæ uniuersale medium notū fieret. Multū, n. refert sensum esse viam ad sciēdum: & esse scientiam: inquit. Ex eo, n. quod sensissemus: & uniuersale factum esset notum. Quo modo vero uniuersale fieret notum ex sensatione particularis causæ: exponit: & inquit. Sensus quidē enim fuisse de particulari causa, s. quoniam nunc obijcitur terra. Etenim per particularem causam fuisse notum particularis effectus: & ita esset nobis notum ex hac particulari interpolatione

E Com. 9. Continuatō. F G Supracō. 5 Com. 10. T. 4.4. H

ne per sensum nota, q̄ nunc deficit: ex hoc autem apprehenso per sensum. si q̄ interposita nunc terra. Luna nunc deficit: fieret vniuersale scilicet q̄ quandoq̄q̄ terra interponitur, semper tunc luna deficit. Quare sentire non est scire: sed ē via ad sciendum, quatenus ex sensatione particularis causæ respectu particularis effectus: apud intellectū fieret nota v̄lis causa: seu propositio significans vniuersalem causam: respectu vniuersalis effectus. ¶ An in aduertendum per sensum (Vbi fuissēmus supra lunam tempore defectus. Nos tria percipere.) Lunā nunc deficere: quod esset particularis effectus. Terram ipsam sese nunc obijcere: quod esset particularis cā; & particularem habitudinē illius particularis causæ: ad particularem illum effectum. Cognosceremus. n. terra tunc interposita: nunc lunā deficere. ¶ Sed tunc dū dū non parua: quia ex vna p̄positione particulari non sequitur v̄lis, ergo non sequitur. Terra nunc interposita. Luna non deficit. Ergo quādo cūq̄ terra interponitur: semper luna deficit. Sic. n. v̄l ex particulari deduceretur: contra regulas prioristicas. ¶ R̄ndent Simplicius, & Philopon: Sensum proprie non cognoscere nisi singulare. Vt pote, q̄ ad p̄ns obijcitur: et non quod semper obijciat. Tū ex hoc singulāri sēpius cognito fit secundum intellectum v̄l. Fortasse ex sensitiua: perceptione illius vniuersalis singularis. Intellectus addit de similibus idem eē iudicium in his: quæ per se sunt. Non n. refert in his q̄ p̄ se sunt particulariter, & v̄lter apprehendere. ¶ Præterea adhuc dubitares. Nam primo huius Arist. dixit, q̄ si esse supra lunam: adhuc quæremus propter quid. hic verō asserit cessare omnem questionē. ¶ Potest dici Arist. primo huius asserere si esse supra lunam. Nos adhuc quæremus propter quid: vt daret intelligere sensitiuam perceptionem non esse immedatam causam scientiæ. At hic asserit cessare omnem questionē: ad significandū sensitiuam perceptionem mediū esse causam remotam: per quam de remoto saltem cessat omnis questio: hoc pacto: hoc non aduerfantur.

¶ Vt igitur dicebamus idem est scire quid est, & propter quid est: Et hoc, aut simpliciter & non aliquid eorum quæ sunt: aliquid eorum quæ competunt: veluti, duo recti, aut maius, vel minus. & huiusmodi. Patet igitur omnia quæ quærentur mediū questionem esse.

¶ Sic igitur dicimus, quod quid scire idem est, & propter quid est. Hoc autem aut simpliciter, & non eorum quæ insunt aliquid, aut eorum, quæ insunt, ut quoniam duo recti sunt, aut maius, aut minus est. Quod igitur omnia, quærentur, mediū quæstio sint manifestum est.

¶ Non facile intelligere: qd̄ Arist. hic v̄lit. Simplicius. n. dicit Arist. Nunc dicere idē esse quid est: & p̄p quid est. ¶ Et tunc dubitat: quia cum superius hoc dixerit: superfluit nunc idem repetere. Verum innuit solutionem, asserens non esse hoc inductum de per se. Sed tanq̄ sequens ad præsentē rōnē. ¶ Vnde iniuria expositor dicit. Arist. exemplo assignato de lunā nunc concludere: quod superius per se exposuerat: videlicet q̄ idē sit quid est: & propter quid est. Dicit enim. ¶ Sicut igitur diximus, qd̄ qd̄ est scire idem est & p̄p quid est scire. Ex eo. n. q̄ vidimus terram interpositā: scimus & quid defectus sit: & propter quid luna deficit. ¶ Quo vero ad verba attinet. Debes scire Arist. non dixisse quid & propter quid esse idem. Sed dixit idem esse scire quid est: & propter quid est: ut notauit Simplicius: qm̄ in v̄trisc̄q̄ scientijs in idem eōcurrunt.

licet inter se differant. Deinde exponit in quibus sunt idem. Et ut Philoponov̄ aut & aut: pro tā & q̄ intelligenda sunt in hunc modum. Hoc autē ē verum ea eē idē. Aut id est tā qn̄ quid est aliquid eorum est: quæ simpliciter sunt, & in eorum quæ insunt, quasi dicat tā in subiectis: quæ simpliciter sunt: & non alteri inhærent, aut id est q̄ aliquid eorū: quæ insunt: hoc est q̄ in accidentibus. In v̄trisc̄q̄. n. his quod quid est: & propter quid est. Exposuit autem illa: quæ insunt per exempla: & inquit. Vt quoniam duo recti sunt: quæ triangulo. insunt: aut qm̄ supple iris maius aut minus est sua Diametro. Hæc enim sunt, quæ alteri insunt: quorū quod quid est: & propter quid est. Huius cām assignat Philoponus, quia in his subiectis: quæ simpliciter sunt: qd̄ quid est cā est ipse ipsi: vt quid est triangulus. Hoc. n. causa ē ipse esse trianguli. ¶ Quam expōnē (si recte percepi) Simplicius sequitur. Et fortasse textus legendus ē (vt iacet) hoc pacto: dico autem quod quid est idē esse propter quid: non in omnibus, aut in his: quæ simpliciter sunt: aut in his, quæ alteri insunt, quod est verū p̄ secunda parte: inquit. Hoc autē qd̄ quid est, aut est aliquid eorum, q̄ simpliciter insunt: vt sunt substantiæ: & nō. eorum, quæ alteri sunt: vt sunt accidentia: quasi dicat: verum ipsum quod quid est, quod ē idem ipse p̄p quid est: aut est aliquid id est quod quid ē substantiarum: aut eorum: quæ alteri insunt, vt accidentium. Et vult pro secunda parte esse verum, nam quod quid accidens est propter quid: & cā: cur illa insunt subiectis. Diximus. n. quod quid ē accidēs esse qd̄ illius absolute considerari: propter qd̄ verō illius, vt alteri inhæret. ¶ Quā expositionē expositor sequitur. Demū omnē quōnē esse mediū epilogat, cum inquit: q̄ igitur omnia, quæ quærentur: mediū qō sint: manifestū. ¶ Verū magna dubitatio est. An omnis qō sit mediū: primo quia mediū est in demonstratione p̄ognitum nō ergo q̄situm. Præterea si qō esse mediū: cū illa qō esset qō. Tunc quæstio mediū eēt qō alterius mediū: & sic in infinitum. Insuper q̄stio mediū qualis qō est, an simplex: an composita. ¶ Debes scire hāc propōnē omnis qō est qō mediū, posse bifariā intelligi: aut in prædicatione causali: aut in prædicatione formali. In prædicatione causali sensus est: omnis qō est propter defectum mediū: & hoc pacto intelligit Arist. in prædicatione vero formali sensus est: in omni qōne medium est q̄situm, quod falsum est: quia ante demonstrationem ē p̄cognitum. Argumenta ergo concludūt qōnes nō esse mediū in prædicatione formali, quod concedo. Cū quo stat omnes eē mediū in prædicatione causali: cum omnes sint ob mediū defectum: nam si in vnaquaq̄ qōne mediū sciremus: non amplius quæreremus. Vbi. n. sciremus mediū quo Deus est, non quæreremus: si Deus est. Et si sciremus medium: quo homo esset animal rationale: non quæreremus quid homo est, & si sciremus medium: quo luna deficiat: non quæreremus an luna deficiat: & si sciremus medium: propter quid luna deficit: non quæreremus propter quid luna deficit. Quare quicquid quærimus & omnis quæstio est defectu mediū. Medium ergo non est quæsitum: sed querendi causa. Quæsitum enim illa quatuor sunt, causa querendi illa quatuor, est medium.

¶ His itaq̄ determinatis dicendum esse videtur, quoniam pacto ostenditur ipsum quid est, qui reductionis est modus, quidem deniq̄ & quorum est definitio. Atq̄ antea dubitandum esse videtur. Idq̄ initium faciendum, quod maxime dicendis erit accomodatam.

N
Philop.
Com. 12.
O
Thomas.
Dub.
Respon.
Q
Hæc pp̄ omni qō est qō mediū intelligit.

modatum. Dubitauerit itaq̄ quispiam, utrum fieri possit, ut idem ratione; eiusdem, definitione, demonstratione; sciatur.

¶ Quo modo autem quodquid est demonstratur, & quis modus introductionis, & quid est definitio, & quorum, dicemus, primum opponente, de ipsis. Principium autem sit futurorum, quod quidem est maxime proprium habitis rationibus. Dubitabit. n. utiq̄, aliquis utrum sit idem, & secundum idem definitione sciare, & demonstratione.

¶ His determinatis: Arist. de definitione quatuor proponit. Primum quomodo quodquid est demonstretur. i. ostendatur, an syllo, an diuisione, an compositione. Verbum enim demonstratur: non syllogismo demonstratiuo oñsum significat: sed cōiter accipitur. Secundū quis modus reductionis sit, hoc est quō definitio in demonstratione ipsa reducitur. Verbum. n. introductionis græce ē ἀναγωγή, Latine sonat inductionem, siue reductionē. Erig ergo secundū problema quō definitio inducitur: siue reducitur in demonstratione: Tertium quid est ipsa definitio, an demonstratio, an propō. Quartū quorum est definitio an omnium entium: an solius substantiæ: & si solius substantiæ: an solius sp̄s an generum, hæc sunt quatuor problemata, quæ proponit, & statim ordinat se ad dicenda: & inquit. Dicemus, primum opponētes de his: nam qui inuenit: prius dubitat: vt scribit Arist. in metaphysica. Vnde vero primum dubitationem accipiet: exponit, & inquit. Principiū autem sit futurorum: id est eorum, quæ in futurum dicemus a dubitatione illius: quod quidem est maxime proprium habitis rationibus. Id autem videtur maxime accomodatam, quod erat quartum: videlicet quorum est definitio. Vtrum omnium: quorum est demonstratio. Sed quid per habitas rationes intelligit, non est planum. Simplicius intelligit per habitas rationes: eas pertractationes, quæ proxime dicuntur: hoc est cætera tria problemata, quæ cōsequenter dicent̄ post declarationem quarti problematis: exponit autem illud, vnde commodè principium dubitandi esse assumendum proposuit, & inquit. ¶ Dubitabit. n. utiq̄, aliquis: utrum sit idem: & secundum idem definitione sciare, & demonstratione. Addit autē. Secundum idem, vt Philoponus nota uit: & Themistius: quia p̄abile est de aliquo vno & eodem cognitionem nos habere secundum aliud quidem p̄ definitionem, secundum aliud vero p̄ demonstrationem. De triangulo. n. quid sit: p̄ definitionē cognoscimus. Quā autem duobus rectis æquales angulos habeat: per demonstrationem scimus. ¶ De necessitate vero capituli. Expositor asserit pertractationem hanc esse necessariam: ex eo: quia prius declarauit omnem questionem esse mediū: & cum medium sit quodquid est: ideo nunc de ipso quodquid est, dicere cogitur. ¶ Simplicius vero dicit necessitatem capituli esse ex eo: quia dixit idem esse p̄p quid scire: & quid scire: ideo credet aliquis demonstrationem esse eorum: quorum est definitio, & contra definitionem esse eorum, quorum est demonstratio. Similiter credet idem esse demonstrabile, & definibile, rursus idem demonstrationem: & definitionem. Quæ cum nō sint. iure quærit an idem secundum idem sit demonstratione: & definitione sciare. Themistius vero necessitatem cap. assignat ex ea, quia supra dictum est quomodo quæstiones compositæ monstrantur. Nunc vult agere an quod quid rei demonstrari possit. At hoc intelligi non potest: nisi prius disputetur. Vtrum omnia eodem respectu per demon-

strationem & definitionē sciare contingat. Quare ab hoc recte & incipit, hæc de cap. necessitate.

¶ An idipsum fieri nequeat. Etenim definitio ipsius quid est esse videtur. Omne autem quid est, vniuersale ē, atq̄ affirmatiuum. At ratiocinationes alias negatiuas, alias non vniuersales esse patet. Vniuersæ namq̄ ratiocinationes secundæ figuræ sunt negatiuæ. Tertiæ autem vniuersales non sunt.

¶ Aut est impossibile. Definitio enim ipsius quod quid est, esse videtur, ipsum autem quod quid est omne vniuersale, & prædicatiuum est. Syllogismi autem sunt. Alij quidem priuatiui. Alij autem tē non vniuersales. Sicut in secunda figura priuatiui omnes sunt, in tertia vero non vniuersales.

¶ Soluit problema propositum: & inquit. ¶ Aut est impossibile. Aut enim quod græce est v̄ est solutionis notat: non tamen certæ solutionis: sed dubiæ, est ergo solui, vt Themistius Philoponus & Simplicius: exponunt, non omnium quorum demonstratio est: esse definitionem. ¶ Latini vero interpretes non bene textum intelligunt, cum verbum, aut disiunctiue legunt, nam (vt diximus) est nota dubiæ solutionis. Quod vero nō omnium: quorum est demonstratio, sit definitio, probat: & primo accipit definitionem esse rei vniuersalis: & affirmatiuæ. Quam suppositionem probat sic: Omne quodquid est: est vniuersale, & prædicatiuum. Definitio est ipsius quodquid est, esse videtur. Deinde accipit maiorem: cum inquit. Ipsum autem quodquid est omne vniuersale & prædicatiuum est: patet ergo definitionem esse vniuersalium: & prædicatiuorum; & per quodquid est: intelligit essentiam definiti, siue illa sit species: siue genus. Accepta ergo hac suppositione pro maiore: hoc pacto: definitio est rerum vniuersalium: & prædicatiuorum. Syllogismi autem sunt. Alij quidem priuatiui. Alij autem non vniuersales. Sicut in secunda figura priuatiui omnes sunt. In tertia vero non vniuersales. Ergo nō omnium: quorum est demonstratio: est definitio.

¶ Deinde nec eorum omnium est definitio, quæ per primā affirmatiuæ demonstrantur figurā, quæle est hoc. Omnis triangulus habet tres angulos duobus rectis æquales, aliamq̄ similia. Huius autem ratio est: quia id scire quod demonstrari potest nil aliud est q̄ demonstrationem eius habere: quare si est aliud demonstratio, patet earundem & diffinitionem non esse. Nam si esset, per diffinitionem etiam quispiam scire demonstrationem non habens. Nihil. n. uetat, non simul demonstratio atq̄ diffinitio habeatur. ¶ Postea neq̄ eorum, quæ sunt in prima figura prædicatiuorum omnium est definitio, ut quoniam omnis triangulus duobus rectis æquales habet. Huius autem ratio est, quoniam scire demonstrabile ē demonstrationem habere. Quare si in talibus ad demonstrationem est manifestum, q̄ non erit utiq̄ eorum definitio. Sciēt. n. utiq̄, aliquis, & secundum definitionem non habens demonstrationē. Nihil enim prohibet non simul habere.

¶ Latini expositores Aristotel. facere secundam rationem ad idem exponunt. ¶ Verum Philoponus: Aristote. dicit soluere instantiam: nam cum ea: quæ in prima figura demonstrantur: sint vniuersalia: & affirmatiua: possēt, quispiam dicere saltem eorum esse definitionem. Propterea hanc instantiam soluens: inquit. ¶ Postea neque eorum, quæ sunt in prima

Notan.
Dubō.
K
R̄. Simplicij & Philopon.
Alia dubō.
Solo.
L
Com. 11.
Expositio Simplicij. Obiectio. Solutio.
M
San. tho.
Verbosā expositio.

E
Com. 13.
F
Siles text.
G
H
Com. 14.
Latini. Expositio Philopon.

I figura prædicatiuorum, & vniuersaliū omnium est definitio, vt quoniam non est definitio eius quod est omnis triangulus habet duobus rectis æquales: cuius tamen est demonstratio in prima figura. Quod vero illorum non sit definitio: pponit causam se velle assignare, & inquit. Huius autem ratio est: & in assignando causam: accipit quid est scire ipsum demonstrabile: & inquit. Quoniam scire demonstrabile est demonstrationē habere, hoc stante: proponit conclusionem: quam vult probare, & inquit. Quare si in talibus, s. vniuersalibus prædicatiuis ē demonstratio, est manifestum, quod non erit eorum definitio: hæc est conclusio: quam intendit, & (vt mihi videtur) ipsam probat per oppositum. Dicit enim q̄ eorum demonstrabilem sit definitio: sequitur tunc aliquem scire illa, & quidem per definitionem non habens demonstrationem. Probat autem consequentiam: & inquit. Nihil. n. prohibet aliquem illas non simul habere: immo potest aliquis habere definitionem: & tunc non habere demonstrationem, quo fit: vt aliquis sciet demonstrabile, & non per demonstrationem. Vt pote sciendo illa demonstrabilia per definitionem: quorum dicit esse definitionē. & tunc habetur contra suppositionem: suppositum. n. demonstrabile nō sciri nisi demonstratione. Patet ergo quatenus instantia nō valet. ¶ Sed occurrerit: quia primo huius Arist. tradit definitionem necq̄ esse in toto, necq̄ esse in parte: hoc est necesse vniuersalem: nec particularem: hic vero eā esse asserit & prædicatiuorum, & vniuersalium. Præterea prædicatiuum est cōditio propositionis, at definitio nec propositio est: nec enuntiatio. ¶ Et dicendum: definitionem nec vniuersalem esse, nec particularem: nec vniuersalium: nec particularium vniuersalitate aut particularitate signi: licet sit eius: quod est quodquid est, quod est vniuersale. Simili ratione nec affirmatiua: nec negatiua est: nec negatiuorum, nec affirmatiuorum qualitate propositionis, sed virtute eius, quod est quodquid est. ¶ Inductione etiam idem satis ostendit, crediq̄ potest. Nihil enim unquam eorum quæ uel per se uel per accidens insunt diffiniētes cognouimus. ¶ Sufficit autem fides & ex inductione. Nihil enim aliquando definites cognoscimus neque eorum, quæ per se insunt neq̄ eorum quæ accidunt. ¶ Præterea q̄ non omnium quorum est demonstratio sit definitio fides est ex inductione: scilicet de vno particulari. Non enim per inductionem hic intelligit argumentum, quod in omnibus particularibus inducit. Sed intendit inductionem in vno, ad probandum enim non omnem hominem esse album, Sufficit inducere vnum hominem non esse album, vt Ethiopem. Sic ad probandū nō omnium quorum est demonstratio: esse definitionē sufficit inducere in accidentibus: quorum est demonstratio: & tamen non est definitio. Cognoscimus enim aliquādo accidentia per se alicui inexistētia, & per se accidens inexistētia demonstratione: quorum nullum definimus, inquit. ¶ Sufficit autem fides: & ex inductione: scilicet nō in omnibus: sed in aliquibus. Aliquādo enim nihil eorum: quæ per se insunt, aut accidunt definites: cognoscimus, s. illa per demonstrationem. Ergo non omnium: quorum est demonstratio, est definitio. Superfluit autem duplex negatio: vt duplex neq̄. More enim græco magis negant. Et per ea, quæ per se insunt: intelligit ea, quæ insunt omni: soli: & semper, per ea, quæ accidunt: in-

telligit ea, q̄ insunt omni: soli: & sp̄, p̄ ea, q̄ accidunt: intelligit q̄ insunt plerūq̄: vt accidentia corporū Physicorū. ¶ Præterea si definitio subiectum explicat atq̄ declarat, patet talia nō substantias esse. Per sp̄cium igitur est nō omnis eius diffinitionem esse cuius est demonstratio. ¶ Amplius si definitio quedam substantiæ cognitio est, & huiusmodi manifestum est q̄ non sunt substantiæ, quoniam quidem igitur non definitio omnis, cuius quidem & demonstratio, manifestum est. ¶ Vltimo ratione hoc idem probat: & accipit duo. Primum q̄ definitio sit cognitio substantiæ. Secundū quod accipit est: & demonstrabilia non sunt substantiæ: quia sunt accidentia. Ex his sequitur demonstrabilem nō esse definitionem: de ratione accipit illa duo: & prætermittit conclusionem: inquit. ¶ Amplius: si definitio substantiæ quedam cognitio est, hoc est primum. Et huiusmodi demonstrabilia manifestum est, q̄ non sunt substantiæ: & hoc est secundum. Ex his non concludit conclusionē. Sed loco illius infert epilogum, & inquit. Quoniam quidem igitur non est definitio omnis cuius est demonstratio: manifestum est: tacuit ergo conclusionem: quia in epilogo habetur. Dixit autem talia demonstrabilia non esse substantias, & non dicit nulla: nam genus demonstratur de specie: quod est illius substantiæ: bene tamen aliqua demonstrabilia non sunt substantiæ. s. accidentia: quæ aut per accidens insunt. Quia si aliqua demonstrabilia non sint substantiæ, non omnium quorum est demonstratio: definitio erit. ¶ At est ne eius omnis demonstratio cuius est diffinitio. At uideatur non esse, una nāq̄ & eadem de hoc etiam ei ratio. Constat. n. unius ea ratione qua unum est, scientiam unam esse, quare si id scire quod demonstrari potest, nil aliud est q̄ demonstrationē eius habere, ueniet aliquid quod fieri nequit. Sciet enim is quid diffinitionem habet sine demonstratione profecto. ¶ Quid autem cuius est diffinitio, nunquid omnis demonstratio est, aut non, una quidem iam ratio & de hoc eadem est. Vnius. n. in quantum unum, est una scientia. Quare si scire demonstrabile est demonstrationem habere, accidit quoddam impossibile. Definitio nem. n. habens, sine demonstratione sciet. ¶ At nunc probat: q̄ non omnis cuius est definitio sit demonstratio, & causa est, quia particularis negatiua non conuenitur, ideo non sequitur: non omnis cuius est demonstratio est definitio: ergo non omnis cuius est definitio: est demonstratio, propterea cogitur hoc probare. Et primo quærit cum inquit. ¶ Quid autem est supple id: cuius est definitio. Vtrum illius omnis sit demonstratio. Soluit an non: & declarat hoc eadem ratione. Primo tamen facit vnam suppositionem quæ est vnius in quantum vnum vna scientia est, Ex hac suppositione posset sequi immediate propositum: nam si vnius in quantum vnum est vna scientia: ipsius definibilis in quantum definibile nō potest esse demonstratio, alioquin ipsius esset & definitio & demonstratio: & ita duæ sciētiae. Tamen accepta hac suppositione: accipit duas alias, quarum primam ponit cum inquit. Quare si scire demonstrabile est de ipso demonstrationem habere. Secundā non posuit, sed Philoponus suppleuit, & inquit. Et sup. & concesserimus ipsum demonstrabile etiam definitione cognosci: ex ipsis infert accidere quoddam impossibile: habere scilicet cognitionem demonstrabilis: sine demonstratione: quia

N A
Com. 16
Com. 17
Com. 18
Com. 19
Com. 20
Com. 21
Com. 22
Com. 23
Com. 24
Com. 25
Com. 26
Com. 27
Com. 28
Com. 29
Com. 30
Com. 31
Com. 32
Com. 33
Com. 34
Com. 35
Com. 36
Com. 37
Com. 38
Com. 39
Com. 40
Com. 41
Com. 42
Com. 43
Com. 44
Com. 45
Com. 46
Com. 47
Com. 48
Com. 49
Com. 50
Com. 51
Com. 52
Com. 53
Com. 54
Com. 55
Com. 56
Com. 57
Com. 58
Com. 59
Com. 60
Com. 61
Com. 62
Com. 63
Com. 64
Com. 65
Com. 66
Com. 67
Com. 68
Com. 69
Com. 70
Com. 71
Com. 72
Com. 73
Com. 74
Com. 75
Com. 76
Com. 77
Com. 78
Com. 79
Com. 80
Com. 81
Com. 82
Com. 83
Com. 84
Com. 85
Com. 86
Com. 87
Com. 88
Com. 89
Com. 90
Com. 91
Com. 92
Com. 93
Com. 94
Com. 95
Com. 96
Com. 97
Com. 98
Com. 99
Com. 100

quia qui definitionem haberet illius demonstrabilis: illud sciret sine demonstratione. ¶ Sed hæc ratio probat potius demonstrabile non sciri definitione, q̄ definibile non sciri demonstratione. Ideo Philoponus supplet rationē: nā pari cā, si definibile demonstratione sciretur, cū non posset sciri definibile demonstratione, nisi (vt demonstrabile per assumpta: tunc demonstrabile sine demonstratione sciri posset.) Posset. n. sciri definibile: quod esset demonstrabile, sola definitione: & priusq̄ sciretur demonstratione, & ita demonstrabile sciretur sine proprio eius modo sciendi. Sic. n. Supplet Philoponus & bene. ¶ Sed dices ad quid seruit prima suppo. q̄ est vt vnus in quantum vnus non sit nisi vna scientia. ¶ Fortasse seruit ad tacitā rationē: nam ex illa pot fieri alia rō: quam nō expressit. Trāsiuit. n. ad aliam: quam expressit non totam. ¶ Theophrastus: & Alexander (vt narrat Simplicius) Dixerunt Aristō. addidisse in suppone in quantum vnus, quia eiusdem rei pnt esse plures scientiæ: non tamen quo vnū est: sed quo subit vicem plurimum scibilem. ¶ Præterea demonstrationū principia sunt diffinitiones. Quorū non esse demonstrationes, antea demonstrauimus. Alioquin in infinitum esset processio. Etenim aut principia demonstrantur, & principiorum sunt semper principia, modūq̄ nullus unq̄ occurrerit, aut in primis stetur necesse est, quæ quidem a diffinitiones sunt: & demonstrari non possunt. ¶ Amplius principia demonstrationū definitiones sunt, quorū q̄ non sint demonstrationes demonstratiū est prius. Aut erunt principia demonstrabilia & principiorū principia, & hoc in infinitum abibit. Et primæ definitiones erunt indemonstrabiles. ¶ Secundo idē probat & sumit primo definitiones esse principia demonstrationū. Accipit secūdo principia demonstrationū esse indemonstrabilia, nā si erunt demonstrabilia, erunt principiorū principia, & sic ibitur in infinitum. Aut oportet dicere prima principia esse definitiones: indemonstrabiles: inquit. ¶ Amplius principia demonstrationum sunt definitiones: hoc est definitiones sunt demonstrationum principia. hoc est primū, accipit secūdū: & inquit. ¶ Quorum q̄ non sint demonstrationes: omnium est prius. Et probat hoc secūdū: & inquit. Aut erūt principia demonstrabilia: & principiorū principia: & hoc in infinitum abibit. Patet ergo secūdū. s. principia demonstrationū eē indemonstrabilia, illis assumptis, infert conclusionē, & inquit. Et pro ergo primæ definitiones erūt indemonstrabiles. Vnde syllogismus ē. Principia demonstrationū sunt indemonstrabilia: hæc est maior: & fuit secūdū assumptū. Definitiones sunt principia demonstrationum: hæc est minor, fuit primū assumptū. Ergo definitiones sunt indemonstrabiles. ¶ Quo vero ad verba attinet. Et græce uocabitur, & in translationibus antiquis uel habetur: tū & legi debet pro ergo: hoc pacto et definitiones erunt indemonstrabiles, id est ergo primæ definitiones erunt indemonstrabiles erunt. Addi uerbū primæ: non ad necessitatem: sed ad innuendum definitiones omnes respectu eorum quorū sunt: eē primas. ¶ Sed dices ex hoc syllogismo nihil aliud h̄ nisi definitiones esse indemonstrabiles. At nostra intentio est probare non omnium: quorū est definitio: esse demonstrationem. Quam dubitationem Simplicius retigit. ¶ Dicendum ex hoc haberi propositum: nam si definibile sunt definitiones: quæ de illis non sunt demonstrabiles: aliquorum erunt definitiones. s. definibilem, quorum non erunt demonstrationes. Et ita

non omnium erunt demonstrationes, quorum erunt definitiones. ¶ Themistius legit hunc textum causaliter hoc modo. Principia demonstrationum per definitionem intelligitur. Per demonstrationē vero minime: alioquin pcederetur in infinitum. Ergo non omnium, quorum est definitio est & demonstratio. Inquit Aristō. principiorum demonstrationum sunt definitiones: quorum q̄ non sit demonstratio ostensum est prius, iterum probat (vt patet: ergo non omnium, quorum definitio est) est demonstratio. Verum melius hic textus legitur: ut nos fecimus, nam eum illo modo Simplicius legit. ¶ At si non omnis eiusdem, cuiusdam ne saltem diffinitio ac demonstratio est. ¶ Sed utrum si non omnis eiusdem, sed alicuius eiusdem definitio & demonstratio. ¶ Duo problemata Aristō. persoluit, s. q̄ non omnis cuius est demonstratio, sit & definitio: & q̄ non omnis: cuius est definitio, sit demonstratio. Ex solutione horum duorum. Sequitur non omnis eiusdem esse demonstrationem, & definitionem: ideo quærit tertio, si non omnis eiusdem est definitio: & demonstratio (vt sequitur ex solutione illorum duorum) Vtrum saltem eiusdem est definitio & demonstratio. ¶ Quo vero ad verba attinet, ἄλλὰ græce hic potius pro ne intelligitur: licet uetus trāslatio sed: habeat. Sed nihil variatur: quouis modo legatur. ¶ Philoponus uero hanc tertiam dubitationem sic inducit: nunquid si non in omnibus accidit hoc vnus & idem subiectum simul: & secundum idem per definitionem: & demonstrationem cognosci, saltem aliquo erit possibile. ¶ Themistius uero: & Simplicius hanc dubitationem induxerunt, vt nos exposuimus: & quidē magis ad uerba: licet ad rem nulla prorsus sit differentia. ¶ An neq̄ hoc esse pot. Nō enim eius est demonstratio cuius est definitio. Etenim definitio est ipsius quid est, substantiæ: declarat. Demonstrationes autem id ipsum subiicere sumereq̄ uidentur. Mathematicæ namq̄ quid est unitas, quid par, quid impar, accipiunt. Ceteræq̄ demonstrationes similiter. ¶ An impossibile est, non. n. est demonstratio, cuius est definitio. Definitio quidē. n. ipsius quid est, & substantiæ est. Sed demonstrationes omnes uidentur supponere, & accipientes quodquid est, ut mathematicæ quid unitas, & quid impar, & aliæ similiter. ¶ Soluit nunc tertiam dubitationem. Verbum enim an, siue aut, solutionis signum est (vt Philoponus inquit) & Themistius exponit. Et syllogizat sic assumens primo quod uult probare: & inquit. Non enim est eiusdem demonstratio: cuius est & definitio: hoc est quod uult probare, & debet vniuersaliter intelligi hoc pacto, nullus est demonstratio: cuius est definitio: quod probat, cum inquit Definitio quidem. n. ipsius quid est & substantiæ est: intelligit autem per quid est: & substantiam (vt exponit Philoponus) naturam & speciem. Sed demonstrationes omnes non sunt ipsius quid est & substantiæ, cuius causam assignat: quia demonstrationes omnes uidentur supponere: & esse accipientes quod quid est, hoc est (vt Philoponus inquit. Omnes demonstrationes supponunt ipsum quodquid est) vt concessum: atq̄ præcognitum, vt mathematicæ scilicet arithmeticæ supponere uidebuntur quid unitas sit, vt quod sit quantum indiuisibile. Et quid impar, quia est numerus non possibilis diuidi in duo æqualia. Hæc enim arithmetica: vt concessa sumit: similiter nec aliæ scientiæ propria principia

E
F
G
H

I ostendunt. Ex his sequitur qd nullius est demonstratio, cuius est definitio. Quod si nullius est demonstratio, cuius est definitio, non alicuius eiusdem erit definitio: & demonstratio. Sed occurres: quia hæc ratio si valet: probat nullam demonstrationem esse definitionem: nam syllogismus est iste. Omnis definitio est substantia. Nulla demonstratio est substantia. Ergo nulla demonstratio est definitio. Sed non hoc proposuit. Præterea stat nullam demonstrationem esse definitionem & vtrancq; esse eiusdem. Fortasse vis rationis Arist. hæc est. Concessa non demonstrantur. Quod quid & substantia: et definitiones concessa sunt. Non ergo demonstrantur: quare nullius est demonstratio: cuius est definitio. Vel si aliter occurreret: aliter dicam. Præterea dubitabis: videtur. n. definitio non solum substantia: sed accidens, cum accidens habeat proprium genus: & propriam differentiam. Præterea falsum est definitionem esse concessum: cum sit duplex definitio. Altera (ut principium). Altera ut conclusio primo huius. Dici potest ad primam substantiam esse multiplicem. Alia. n. est secundum rem: & modum: ut prima substantia Alia secundum rem: & non modum: ut differentia: Alia secundum modum & non rem: ut abstracta accidentia: & concreta respectu prædicatorum sui generis. Dicerem ergo definitionem esse substantia: alio quo horum modorum. Accidentium vero non nisi quatenus considerantur respectu eorum: quæ sunt sui generis: respectu. n. subiectorum quorum sunt: non. Ad secundum patet solu. loquitur. n. de definitione: quæ dicit quid: & propter quid. Hæc enim ut concessum accipitur, definitio vero quæ est: ut conclusio: est definitio materialis: de qua hic non loquitur.

Præterea omnis demonstratio aliquid demonstrat de aliquo, ut est, aut non esse. At in definitione nihil de alio prædicatur, veluti neq; animal de bipede, neq; hoc de animali, nec ista figura de plano. Non est enim planum figura, neq; figura planum.

Amplius omnis demonstratio aliquid de aliquo demonstrat, ut quæ est, aut non est. In definitione nihil alterius de altero prædicatur, ut neq; animal de bipede, neq; hoc de animali, neq; de plano figura. Non enim planum figura est neque figura planum est.

Secundo idem probat: sic Omnis demonstratio ostendit aliquid de aliquo: ut quia est: vel non est, hoc est, affirmatiue: vel negatiue. Sed in definitionem nihil alterum de altero prædicatur: quod quasi inductiue probat: nam in definitione hominis quæ est animal bipes, nec animal genus de bipede differentia, nec contra bipes differentia de animali genere prædicatur: itemq; nec in definitione trianguli, quæ est figura plana: figura genus de plano differentia prædicatur: nec contra. Ergo nulla definitio est demonstratio. Sed primo dubitabis: quia ex hac ratione non concluditur propositum, sed quod definitio non demonstratio. Præterea in Topicis dicit Arist. definitionem esse orationem siue propositionem: igitur in ea prædicatur quoddam de quodam. Præterea animal prædicatur de homine, ergo de omni eo, quod conuertitur cum homine: ergo de rationali: & de differentia hominis. Et dicendum ad primam quod hæc ratio potest reduci quoniam definitio non est nisi de termino: demonstratio non nisi de propositione: ergo nihil est de quo sit definitio: & demonstratio. Ad secundam vero: Dico quod propositio definitiua (ut hic Themistius dicit) est oratio in qua definitio prædicatur de definito: at definitio pro ratione: quæ dicit rei essentiam, non est propositio, in qua prædicatur aliquid de aliquo, &

de hac loquitur Arist. De tertia dubitatione disputant metaphysici an genus de differentia, an non prædicatur: sed quia res hæc est extra propositum, ideo dicamus Arist. voluisse genus non prædicari de differentia: nec contra in definitione ipsa, cum quæritur quid est homo, et responderetur animal rationale, nam in hac oratione animal rationale: neutrum de neutro prædicatur: ut tum vero alterum de altero prædicari possit extra hanc orationem: quæstio est metaphysica: & præter propositum.

Præterea differt quid est, & esse ostendere. At definitio quidem quid est patefacit. Demonstratio vero quidpiam inesse cuiuspiam vel non inesse demonstrat.

Amplius alterum quod quid est, & quia est, est demonstrare. Sed definitio quid est, ostendit, demonstratio autem, quia est hoc de hoc, aut non est.

Tertio idem probat. Alterum dicens esse quid est: quod indicat definitio, & quia est: vel non est: quod indicat demonstratio: ergo demonstratio non est definitio. Sed non videtur hæc ratio differre a proxima. Respondere videtur Philoponus accipiens a Themistio: quia hæc ratio accipitur a differentia quæstionum: nam per definitionem quæstio quid est terminatur, per demonstrationem quæstio quia est & propter quid. Proxima vero ratio processit ex differentia definitionis & demonstrationis ex seipsis sumpta. Animaduerte hanc rationem debere reduci ad propositum, ut cætere reductæ sunt, quoniam non concludit: quod proposuit.

Diuersorum autem diuersa est demonstratio, nisi quid totius sit pars. Quod quidem propterea dictum est, quod si demonstratum est, triangulum omnem duobus relictis angulos tres æquales habetur demonstratum est etiam triangulum duorum æqualium alterum tres angulos æquales duobus relictis habere. Iste namque partis, ille totius rationem habere videtur. At quid est esse, non ita sese habere videtur. Quippe cum neutrum ad alterum partis habeat rationem.

Alterius vero altera demonstratio est, nisi sit tanquam pars quædam totius. (Hoc autem dico, quoniam ostensum est duobus relictis æquale habere de isosceles, si omnis ostensus est triangulus. Pars enim hoc est, illud totum). Hæc autem adinuicem se non habent sic, quia est, & quid est, non enim alterius alterum pars est.

Soluit hic quæstionem tacitam: vtrum videlicet quia est: & quid est aliquo pacto idem sint. Videtur. n. prima facie illa eadem esse, quia quid est: quæstio simplex: quia est, est quæstio composita: at simplex videtur pars compositi, ergo quæstio quid est videtur pars quæstionis quia est: & ita aliquo pacto idem esse possunt. Quod si quia est, & quid est aliquo modo idem sunt: etiam definitio & demonstratio illo modo idem esse videtur. Soluit & sumit per solutionem. Primo quod diuersarum rerum vna est demonstratio, quoniam illæ res ita se habent: ut totum & pars: hoc est: ut vlt: & minus vlt: verbis causa: vna est demonstratio, quæ de triangulo demonstratur æqualitas angulorum, & de isosceles: quæ est species trianguli. Est. n. triangulus totum vniuersale. Isosceles est species illius: & minus vniuersale. Hoc accepto tanquam maiori: subiungit minorem: sed quid est & quia est non sic se habent, quoniam neutrum neutrius est pars, non. n. quid est: vniuersale totum est ad quia est, nec econtra. Quare si ipsius quid est: est definitio: illius non poterit esse demonstratio: & sic nec econtra. Patet ergo solu. dubitationis.

Patet igitur nec eius demonstrationem esse cuius est definitio, nec eius omnis diffinitionem, esse

NA
24
B
Com. Dub. Rn. P
PC
25
D
Q
The. 22. 22.
Phi.

cuius est demonstratio. Quibus efficitur, ut omnino cuiusquæ eius de utruq; haberi non possit, quare perspicuum est, neq; idem esse diffinitionem demonstrationemq; neq; alterum in altero esse. Nam ea quæ subiunguntur similiter profecto sese haberent. Sed de his hæc tenus, satis enim de hisce diximus dubitando.

Manifestum ergo quoniam neq; cuius definitio est, huius omnis demonstratio est, neq; cuius demonstratio est, huius omnis definitio est. Quare omnino eiusdem nullius contingit utraq; habere. Manifestum itaq; quod neque definitio & demonstratio idem erunt, neq; alterum in altero. Etenim subiecta similiter se haberent. Hæc ergo usq; huc dubitata sint.

Epilogat nunc quæ declarauit: & quæ ex declaratis sequuntur: & inquit. Manifestum ergo: quoniam neq; cuius definitio est: huius omnis demonstratio est: ut secundo loco fuit probatum, neq; cuius est demonstratio: huius omnis definitio est, ut primo loco dictum est, deinde deducit quod ex his sequitur, & inquit. Quare omnino eiusdem nullius contingit utraq; habere, scilicet demonstrationem & definitionem. Deducit etiam quod secundo loco ex dictis sequitur, & inquit. Manifestum itaq; quod neq; definitio & demonstratio idem erunt, neq; erit alterum in altero, ut species in genere: & causam dicit: quia si eent idem: & alterum in altero esset: subiecta illarum. s. definibile: & demonstrabile similiter se haberent. s. quod erunt idem: & alterum in altero erit. Vsq; vero quantum processerit: inquit. Hæc ergo usq; huc dubitata sint. Appellauit autem definitibile subiectum definitionis: & demonstrabile subiectum demonstrationis, quia sub sunt illis considerationibus, quæ sunt definitio: & demonstratio. Et dixit usq; huc de his esse dubitatum: quia more dialectici persoluit has dubitationes. s. dubitando, non asserendo.

Nunc inuestigamus oportet utrum ipsius quid est, ratiocinatio sit demonstratioq;.

Ipsius autem quid est, utrum syllogismus sit, & demonstratio?

Quatuor proposuit problemata, de quibus vltimum (quod erat) quorum est definitio, dissoluit: declarauitq; non esse idem secundum idem definibile atq; demonstrabile: Ex cuius solutione tertium determinauit: declarauitq; non esse idem demonstrationem, & definitionem: quo fit ut illorum problematum duo sint modo definita. At nunc ad primum transit. Vtrum scilicet definitio demonstratur: nam hoc definito, secundum apparebit, scilicet quo modo definitio in demonstratione cadet, & ita omnia erunt determinata. Sed occurres, quia Arist. videtur superfluum, nam (ut Philoponus exposuit) solutio presentis problematis apparet ex solutione præcedentis. Si enim habemus quod definibile secundum idem non sit demonstrabile: & quod definitio non est demonstratio. Sequitur statim definitio nem de definibili non esse demonstrabilem: quo fit: ut si perfluat sit problema istud per se disputare. Inuit Themist. solu. asserens hoc problema rursus esse seorsum disputandum: quia controuersia dignum est, & huius causa est, quia (ut primo huius dictum est) triplex est definitio: Alia quidem demonstrationis conclusio: Alia demonstrationis principium: Alia tota demonstratio positione differentis: ergo aliqua est definitio, quæ potest demonstrari. Et ideo dignum est dubitatione si definitio possit demonstrari: & quæ sit illa: & quis modus sit: quo demonstrabitur.

At Philoponus aliquo modo aliter dicit hoc problema non esse ex dictis solutum, quia dato quod definibile secundum idem non sit demonstrabile: nec contra: adhuc est p

se dubabile si definitio de definito demonstrari possit. Est ergo problema si ipsius quid est syllogismus sit aut demonstratio: quod est quæerere an definitio de definito demonstratur, vel syllogizetur.

An non sit, ut nunc sermo noster supponit. Patet enim rationem nationem quidem aliquid per medium de aliquo semper ostendere. ipsum autem quid est proprium esse. Et hoc ipso quid est prædicari. hæc autem conuerti necesse est. Nam si, a, sit proprium ipsius, c, patet, b, quoq; ipsius, c, et, a, rursus ipsius, b, proprium esse. Quod fit ut omnia conuertantur mutuamq; prædicationem suscipiant. At uero si tam, a, competit ipsi, b, ut quid est ipsius quæ, b, competit identidem ipsi, c, necesse est tum, a, de, c, prædicetur, ut quid est ipsius. Quia si non hoc pacto his illud quispiam sumpserit, nulla sane necessitas omnino compellet ut, a, de, c, ut quid est ipsius dicatur. Ut si, a, quidem, ut quid est ipsius, b, competere dixeris, b, uero non eodem modo de quolibet, c, prædicaueris, quare non solū, a, de, b, dicatur oportet, ut quid est ipsius, sed, b, quoq; de, c, modo eodem prædicetur necesse est.

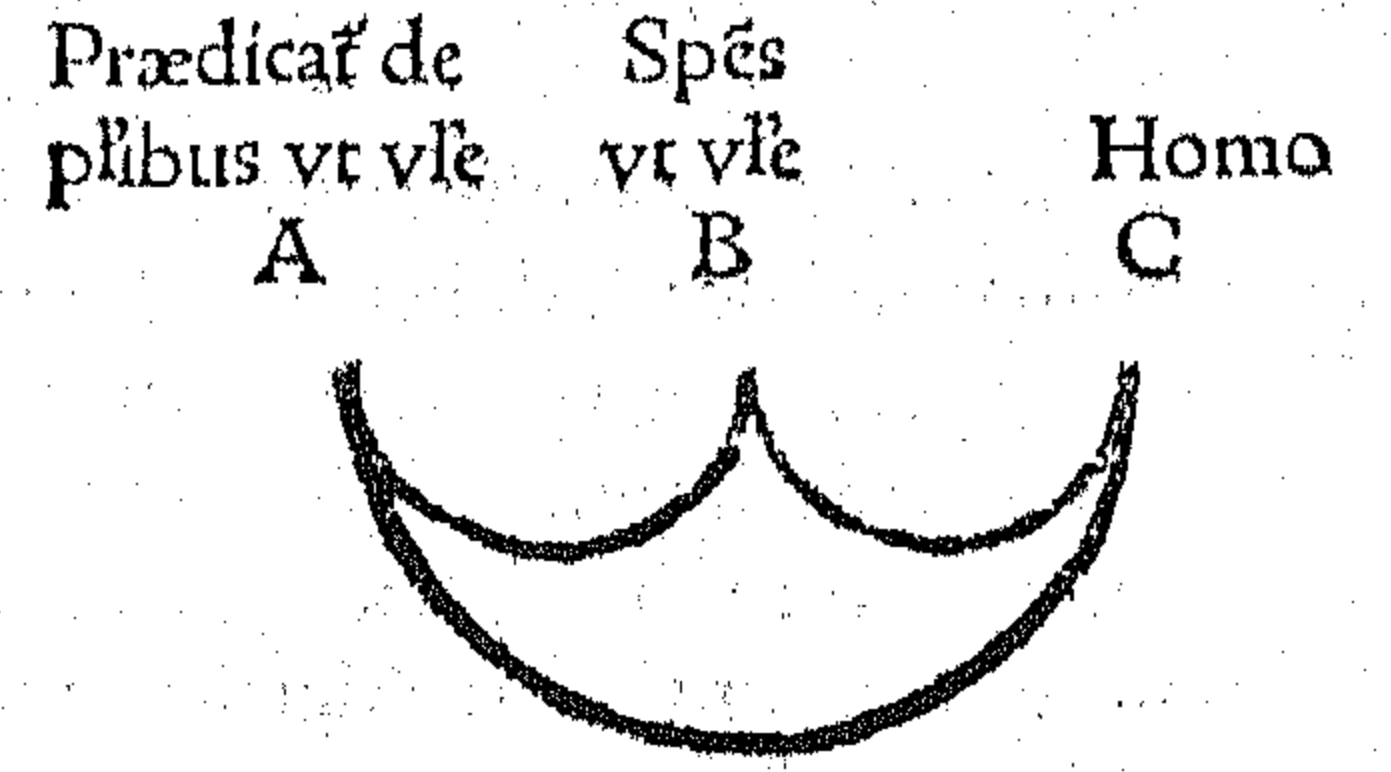
An non est, sicut nunc ratio supposuit. Syllogismus enim aliquid de aliquo demonstrat per medium, sed quid est & proprium est, & in eo quod quid est prædicatur. Hæc autem necesse est conuerti. Si enim ipsius, c, proprium est, a, manifestum quod & ipsius, b, & hoc ipsius, c, quare omnia sunt adinuicem. At uero & si, a, in eo quod quid est, omni, b, inest, & uniuersaliter, b, de omni, c, in eo quod quid est dicitur, necesse est & a, in eo quod quid est de, c, dici. Si autem non sic aliquis accipit duplicans, non necesse erit, a, de, c, prædicari in eo quod quid est. Ut si, a, quidem de, b, in eo quod quid est, non autem, b, de quocunq; in eo quod quid est. Si autem ipsum quid est utraq; habebunt, erit ergo & a, de, c, in eo quod quid est.

Soluit nunc problema, asserens ipsum quid est non demonstrari de definito, nec syllogizari: inquit. An non est scilicet ipsius quid est demonstratio: nec syllogismus: sicut nunc nostra ratio supposuit: Debes scire Arist. in solutione proximi problematis supposuisse definitionem demonstrationis esse principium: & in demonstrabilem, quia si esset demonstrabile: tunc (ut dixit) principiorum esset principium: & ita in infinitum. Propterea dicit nunc verificando suppositum quod definitio sit in demonstrabilis. Pro veritate ergo solutionis accipit quatuor suppositiones. Prima est: quod omnis syllogismus aliquid de aliquo ostendit per certum medium: utpote prædicatum de subiecto per certum medium. Et hoc inquit. Syllogismus, n. aliquid de aliquo demonstrat per medium. Secunda est: quod definitio est prædicatum conuersim de definito in eo quod quidem: ut primo libro topicorum est dictum, dicitur quidem prædicatum loco generis: quia omnis definitio est prædicatum, & non econuerso. Dicitur conuersim ad differentiam generis: & accidentis: quæ sunt prædicata, non conuersim: dicitur in eo quod quid est ad differentiam proprii: quod non prædicatur in eo quod quid est, inquit. Sed & inquit est & proprium est: hoc est conuertibile: & in eo quod quid est prædicatur. Tertia est: si definitio de definito syllogizetur: oportet maiorem & minorem terminum & medium inuicem conuerti: inquit. Hæc autem necesse est conuerti, si definitio de ipso definito syllogizetur, nam si ipsius, c, proprium est, a, hoc est si, a, conuertitur cum, c, ut necesse dicere, quia est, a, ipsius definitio: manifestum quod & ipsius, b, proprium etiam conuertitur, sup. Poste, k

E
F
At particula sup. Si particula suppleta in graeco li. loco, b, legitur, b, & male legitur. In graeco sic legitur. Ipsum autem quid est utraque habere. Com. 22. 22. Tertia.

Iustitabile erit: & hoc. b. necesse est etia esse propriu ipsius c. quare omnia sunt adinuicē conuertibilia. **P**hiloponus vero asserit hanc non esse tertiam suppositionē: sed probationem secundę. Accepit. n. definitionem esse propriu: ideo hoc probat: ex eo quia conuertitur. **E**xpositor autem arbitratu Arist. in hac probatione syllogizasse intentionem ex illis duabus suppositionibus. **Q**uod non placet. Nam Arist. dare probat illa tria conuertit: quod est tertium suppositio. **Q**uarta suppositio est qd si debet syllogizari aliquid de aliquo: vt illius definitio. verbi causa. a. de. c. vt eius definitio: debet syllogizari duplicato quid est, quia semel assumpto ad predicatum vt ad. a. & semel ad mediū, vt ad. b. hoc pacto: videlicet omne. b. est. a. vt quid est, omne. c. est. b. vt quid est. Igitur omne. c. est. a. vt quid est: nā si duplato quid est. Sequitur. c. esse. a. vt quid est, inquit. At vero & si. a. in eo quod quid est omni. b. inest, & vniuersaliter. b. de omni. c. in eo quod quid est, dicitur: terminis & propositionibus sic stantibus, necesse est & a. de. c. in eo quod quid est dici. Si autem non sic aliquis accipit ipsum quid est duplicans: non necesse est. a. de. c. predicari in eo quod quid est. Verbi causa: si. a. quid est de. b. vt quid est predicatur: ipsum vero. b. nō de quocunq. c. predicatur: vt quid est, supple non sequitur. a. vt quid est predicari de. c. Ideo addit. Si autem ipsum quid est vtraque habebunt, scilicet maius extremum & medium mō. quo diximus. Erit ergo & a. de. c. predicatum in eo quod quid est. In græco Codice sic legitur. Erit ergo. a. de. b. in eo quod quid est. Et vt mihi videtur, error est in libro: & loco. b. legi debet. c. Vt græci legunt. Verba autē illa si autem ipsum quid est vtraque habebunt. In græco non sic leguntur. Sed hoc pacto. Ipsum autem quid est vtraque habebunt. Et Philop. per vtraque intelligit vtraque propositiones: scilicet. a. b. & b. c. quia non solum. a. b. propositio. Sed et b. c. habere debet quid est. Et intelligit p aut certe, vt sit q si nota illationis. Vnde secundū Philoponū debet tex. sic legi. Si autem non sic accipit aliquis duplicans: non necesse erit. a. predicari de. c. in eo quod quid est. Post positis autē verbis explicatiuis, infert suppositionem ipm certe quid est vtraque habebunt. Erit ergo. a. de. c. in eo qd quid est. Verba autem illa vt si. a. quidem de. b. interponitur (vt exemplū in contraria suppositione) quasi velit per illa q si nō sic disponantur termini, ipsum. a. (vt qd est) de. c. non predicabitur. Sic legit Philop. & non male: tamē (vt nos legimus) textus clarus est. **P** Sed hic sunt dubitationes non leues. Prima quia videtur posse syllogizari definitionem de definito sine dupla acceptione ipsius qd est. **P** Præterea videtur sufficere vna ipsius quid est acceptio: quia sequitur: Omne animal rationale est animal bipes: vt quid est. Homo omnis animal rationale est. Ergo omnis homo animal bipes est, vt quid est. Ecce quod definitio, vt quid est: syllogizatur siue illa duplicatiōe. **I**n super (vt probauimus primo priorum) omnis syls reduplicatiuus, reduplicat: aut medium: aut minorē extremitatem. **N**on. n. potest reduplicare maiorem extremitatem,

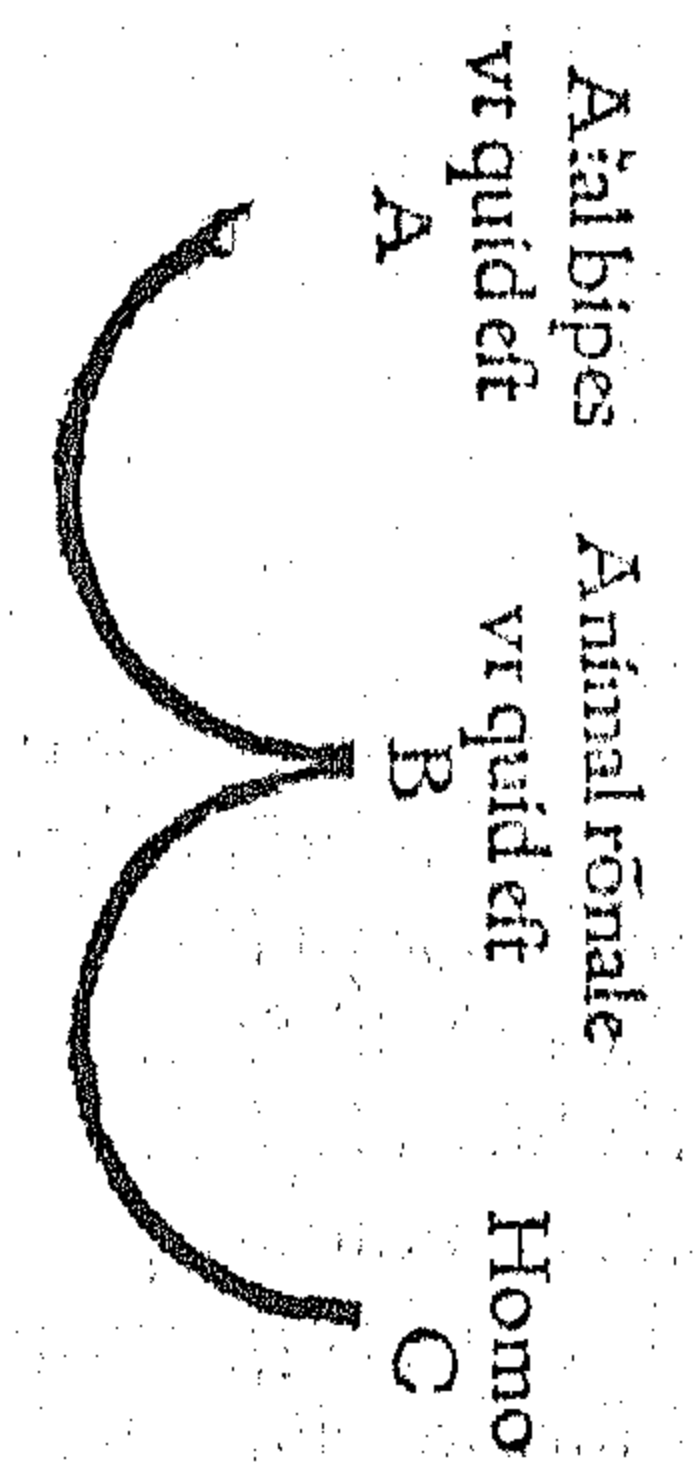
quia esset inutile, & falsum: & intelligibile, vt Arist. illic pbat, & quouis mō fiat: reduplicatio non potest addi nisi propōni maiori, & ad prædicatū illius, vt Arist. ibidē probat. **E**x his sequitur magna dubitatio: cū. n. ipsum quid est, nec mediū sit, nec minor extremitas: non videtur facere syllogismū reduplicatiuū. Præterea si faceret: nō deberet addi, nisi maiori: & prædicato. Ergo vt Arist. sibipfī cōtrarius. **H**æ sunt dubōnes mihi non leues: nec has legi in aliquo libro. Propterea in harū solutione pro libenter præceptorē audirē. **P** Animaduertendū ergo primā & tertā dubitationē non multū esse difficiles: quia Arist. nō negat definitionē de definito demonstrari posse absolute, quia (vt docuit primo huius) vna definitio est: quæ est demonstrationis conclusio. Altera quæ est demonstratio nis principiū, & ita definitionē demonstrari de definito est necessariū. Sed intentio Arist. est hic probare qd definitio non possit demonstrari de definito: vt est definitio: quod est dicere (vt Philop. exponit) qd non possumus demonstrare animal bipes, esse hominis definitionem. Nemo. n. dubitare debet animal rationale demonstrari posse de homine, qd vel p propriā hominis passionē: vel per aliā definitionē, vel per definitionē definitionis. **P** Sed tota dubō nostra est, si pōt animal bipes demonstrari esse hominis definitionē: vel vtrū possit animal bipes demonstrari de homine, vt quid est: vel vt definitio hominis: & Arist. pbat hoc fieri nō posse (vt videbit). Ex his sequit, qd si debeat syllogizari animal bipes de homine: vt definitio. In ppōnibus syls omnibus vel aliq addi debet verbū illud vt de finitio: vel verbū illud: vt quid est: quod idē sonat, aliq nō non habebitur de hoīe animal bipes: vt qd est: vel vt definitio: vel animal bipes esse definitionē hominis: quæ eadē sonat. Et sic diluuit prima dubō. **P** Pro solutiōe tertię græci videntur facere differētiā inter reduplicatiuū syllogismū, & duplatiuū: nā reduplicatiuus dī: qui aut mediū: aut minoris extremitatis est replicatiuus: vt pote qm reduplicat mediū vel minorē in ppōne maiore, & ex parte prædicati: & de hoc posuit Arist. præcepta in lib. priorū. Duplatiuus vero vel duplās syls est: q bis aliquid in ppōnibus, vel qui in vtraque ppōne aliquid idē accipit: sicut hic, q in a. b. & in. b. c. ppōnibus vtriusq accipit verbū illud: vt qd est: aut vt definitio: & hoc pacto appellat ipm græci duplātē sylm. Fit autē hic syls ad syllogizandū aliquod prædicatū specificatū de aliquo subto: vt si velemus pbare de homine prædicari de pluribus vt vlē: acciperemus bis verbū vt vlē, hoc pacto, spēs prædicatur de pluribus: vt vlē. Homo est spēs vt vlē. Hō prædicatur de pluribus: vt vni-

uersale: eodē mō ad syllogizandū animal bipes: vt qd est de hoīe pbatō ē aliquid specificatū de aliquo. Et iō duplātō illud specificās, dicitur syls duplatiuus: vel specificatiuus. **P** Possumus et aliter dicere reduplicatiuū sylm esse duplātē: veluti duplex est reduplicatio, aut rei: aut intētionis rei quid est quoties subiectū reduplicatur ex parte prædicati,

N A cati, vt si dixerō animal est Orthographus inquantū grāmaticus. Reduplicatio intētionis est: nō qm subm: aut prædicatū reduplicat. Sed qm additur prædicato aliq intētio, rōne cuius prædicatū verificat de subto, veluti si dixerō, hō est species vt vlis: quo fit: vt syls bifariā reduplicatiuus sit rei quid est: & intētionis: rei est duplex, vt Arist. dixit primo priorū: aut mediū aut minoris: nā reduplicatiōe maioris nullus utilis est, vt ibi Arist. exposuit: reduplicatiōne intētionis est: nō quialiquē syllogismi terminū reduplicat. Sed aliquā intētionē in propōnibus duplat: vt syllogizet prædicatū specificatū de subiecto, veluti in ppōsito nostro: qd volumus syllogizare de homine animal bipes (vt quid est) siue (vt definitio) reduplicamus ipsum quid est vt animal bipes specificatū p quid est verificetur de homine. Hic ergo syls est duplicatiuus intētionis, & sic delect tertia dubō. **R**estat ergo qd in secūda, cur vide licet requirā illa duplatio intētionis: cū ex vna sola illius acceptione in prædicato maioris sufficiat. **H**æc. n. qd est mihi nō leuis. **A**b Arist. n. nō plus habemus nisi qd si duplatio illa nō fieret: ipsum qd est vt definitio de definito nō syllogizabit, hoc. n. valde dimmutū est: qd vt posse syllogizari p vnā solā illius acceptiōne in. a. b. ppōne. **P** Ex verbis igit Themistij, & Simplicij: & Philoponi colligēdū esse arbitror quod qd est, vt definitio. Syllogizari nō posse de eo cuius est: nisi ad prædicatū addat verbū vt qd est: vel vt definitio, nā sine illius assumptione quod quid est de eo cuius est, nō, vt definitio syllogizabit: sed absolute, & ita nō haberemus ipsum quod quid est esse eius definitionē: cuius est quod qd est, sine ergo acceptione verbi, vt quid est in ppōne. a. b. syls noster esse nō pōt. **R**estat nūc assignare cām cur in. b. c. ppōne ipsum (vt qd est) sit replicandū, & dicamus hoc esse: qd qm aliqd prædicatū de aliquo subiecto prædicatur aliquo addito, & subm illud eo dē addito iterū de alio subto prædicatur: necesse est illo addito primū prædicatū de vltimo subto prædicari: vt si. a. de. b. ipso. d. addito prædicatur, & b. de. c. eodē addito iterū prædicatur. a. de. c. illo. d. addito necesse est prædicari. **A**t vbi primū prædicatū. f. a. de primo subto. f. b. prædicaretur. d. ipso addito: & b. prædicaretur de. c. Sed non. d. ipso addito: non oportet. a. prædicari illo addito de. c. Substantia. n. de animali vt genus prædicatur. **H**æc. n. vera est animal est suba: vt genus. Sed qd non accipitur animal vt genus prædicari de homine: iō nō sequit hominē esse substantiā: vt genus prædicari de homine: debet prædicari de animali rōnali, vt qd est: vel vt definitio, & animal rōnale de homine vt qd est. Sic. n. sequit animal bipes vt quid est prædicari de homine: qd (vt Philop. inq.) quid est definitio definitionis est definitio definitionis: qbus sit sylm nō esse (vt illē ad ppōsitū si solū. a. b. ppōni adderet. **P** Sed adhuc qres cur in syllo reduplicatiuo reduplicatiōne rei nō requiritur illius rei in vtraque ppōne acceptio. **C**ā est: qd additio intētionis est quasi diminutiua: illa rei nō: hac rōne intētionis additio dupla eē debet, non autē illa rei. **C**ū. n. illa intētionis sit qsi diminutiua: nō ergo oportet addere eā in vtraque. **H**æc mihi videtur: & fuerit mihi nō facilia. **V**erū si melius occurreret nō recusabo aliter dicere. **S**atis. n. mihi fuit mōstrasse locū. **P** Animaduerte tñ sylm duplātē fieri posse intētionē ad-

dicta ad vtraque ppōne, nō tñ ad alterā earū bis, possumus n. sic syllogizare. Spēs prædicatur de pluribus vt vlē. Hō est spēs: vt vlē. Ergo hō prædicatur de pluribus vt vlē. **S**ilī valet. **A**nimal rōnale est animal bipes: vt qd est: Hō est animal rōnale vt qd est, ergo hō est animal bipes: vt qd est. **A**lij aut volūt sic esse syllogizandū: **A**nimal rōnale: vt qd est, ergo animal bipes vt quid est. Sed istud nō refert: nā ipsum, vt qd est: si nō adderet, nisi semel a parte prædicati: cōcluderet syls ipsum animal bipes esse ipsius hominis, vt qd est. **P** Sed dices tūc aliquid bis sumptū ingrediētē cōclusionē. **E**t solutio est: hoc nō esse absurdū, qd istud bis sumptū nō accipitur: vt mediū, sed, vt specificatio prædicati: & mediū: quā ingredi cōclusionē phibet nihil: immo in distractiuus necesse est vtriusq addi, si debet in cōclōne addi. **E**x his colligēt hæc qra suppo, qd si quod qd est syllogizabit de eo cuius est: vt qd est, & vt definitio oportet ipm vt qd est in vtraque ppōne semel saltē accipi, vide licet: in. a. b. & in. b. c. **N**ā sic sumpto: sequitur. a. prædicari vt qd quid est de. c. & illo nō sic sumpto: nō sequitur. **P** *Hæc. n. ita sint, si in utraq rōinationis intervallo ipsum quid est quidditasq; sumatur, quidditas nimirū ante quā concludatur, in ipso medio ratiocinationis termino collocabitur. Atq; omnino si fieri potest, ut ostendatur quā nam sit homo, sit, c. quidem homo, a. vero quid est ipsius, siue sit animal bipes siue aliquid aliud. si igitur huiusce ratiocinatio fiet, necesse est. a. de quolibet, b. prædicatur. Hoc autem erit alia media inter, a. & c. ratio, quæ quædem etiam quid est ipsius hominis erit, sumitur igitur id profectio quod demonstrare oportet, b. nāq; diffinitio ipsius hominis est.* **P** *Si igitur quod quid est, & quid erat esse utraq; habent, in medio termino erit prius quod quid erat esse, & omnino si est demonstrare quid est homo, sit, c. homo, a. vero quid est siue animal bipes, siue aliquid aliud. Si ergo syllogizatur, necesse est, a. de omni, b. prædicari: i. huius autem erit alia media rō, quare & hoc erit quid est homo. Accipit igitur quod oportet ostendere. b. est quid est hoīs.* **P** His quatuor sumptis. **N**unc ostēdit ppōsitū. f. qd definitio demonstrari nō possit de definito (vt quid est) nā si quid est demonstrari possit de definito. **M**aius extremū de medio: & mediū de minori extremo vt quid est necesse est prædicari. **H**æc consequentiā patet ex tertia & quarta suppositione. **V**ltra si maius extremū de medio, & mediū de minori extremo. ut quid est prædicatur. **I**n medio termino erit prius quod quærebatur. f. quod quid erat esse, quare cū consequens sit absurdum. **P**rimum antecedens erit absurdum: non ergo potest definitio vt quid est de ipso demonstrari: inquit. **P** Si igitur quid est: quod alio verbo et quod quid erat esse dicitur: vtraque interualla habent. f. ita qd extremū maius de medio, & mediū de minori extremo: vt quid est prædicatur. **I**n medio termino erit prius quod quid erat esse: & ita sumetur, quod quærebatur. **D**educit consequentiā in terminis, & inquit. **E**t omnino si est demonstrare quid est homo, sit, c. homo, a. vero quid est ip-

Quid Phil. dicitur. P. dicitur. S. dicitur. Refutatio. Verborū suppositio. Verborū suppositio. D. dicitur. P. dicitur. Secūda. Tertia.

Obiectio. Solutio.

Com. 27.

Ius hominis: siue tale hominis quid est: sit animal bipes, siue aliquid aliud. f. animal rationale terminis sic collocatis: inq. Si ergo syllogizatur: scilicet. a. de. c. hoc est animal bipes de homine: vt quod est, necesse est. a. de omni. b. p. p. d. i. vt quod est p. tertia & quarta. Huius autem erit alia media rō. hoc est: qd quidē. b. erit huius. f. ipfius. c. alia media rō. i. alia definitio quasi mediās inter. a. primā rōnē: & c. minorē: & quia. b. erit quaedā media rō inter. a. & c. erit & illa qd est hō: videlicet rationale animal. Quare si. a. de. b. vt quod p. dicitur: & b. vt rō media p. dicitur de. c. & ita iterū vt quod: demonstrans accipit in medio termino, qd oportet ostendere. Etenim accipit. b. qd est qd est hominis: & ita eius erit petitio: qd principio q̄rebat. p. Sed occurres Arist. accepit q̄tor supponēs, quā u. prima erat syllogizari esse aliquid de aliquo p. mediū. de cā fuit, definitionē esse p. dicitur q̄ conuersim in eo qd quid est. Tertia fuit: q̄ ad syllogizandū definitionē de definito, oportet oēs terminos syllogizari esse cōuertibiles. Quarta fuit ad syllogizandū qd quod est de eo, cuius est, oportet accipit ipfium vt quid est, in vtroque definitionē demonstrari de definito p. syllogizari. vsus est q̄rta t̄m: & ita cetera videtur supflua. p. Et dicendū, oēs illas supponēs fuisse necessarias: tertia quidē & quartam ad vsū p. bationis: nā in p. batione necessariū est supponere nō posse syllogizari definitionē de eo, cuius est, nisi p. mediū conuertibile cū vtroq̄ extremo: & huic seruit tertia supponēs: necessariū est. Supponere. b. cōuertibile cū c. & a. cū. b. habere ipfium quid est: nā (vt dicitur est) nisi in vtroq̄ interuallo accipiatur ipfium vt quod est: nō sequitur syllogizari esse. a. de. c. vt quid est, & ita tertia & q̄rta seruiunt p. bationi. Prima autē & secūda seruiunt terminis: quibus vtimur in ipsa p. batione, nā si intēdimus p. bare q̄ definitio accipit nō potest de definito p. syllogizari: oportet scire qd quod syllogizari: p. quē accipere: vel nō accipere: & ad hoc seruit prima: & oportet scire qd nā sit definitio: de qua dicimus ipsam syllogizari nō posse, & sic seruit secūda. Oēs igitur vtilēs sunt. p. Vterius occurres: quia definitio quā q̄ritur est. a. quā autē sumitur petiturq̄ est. b. Et ita nō idē quā sit: & concessum. p. De hac dubiōne multe erūt r̄siones: diximus. n. olim quinque modis peti principii: vel sumi qd quārebat, vt libro topicorū. s. dicit Arist. & elencorū. i. Primo quidē mō: vt si quis in p. p. nōibus id qd demonstrare vult assumat. Secūdo vt si quis volēs demonstrare particulare vlem assumat illi subalternā. Tercio vt si quis vlem velit demonstrare: particulare petat illi subalternā. Quarto vt si quis velit demonstrare aliquod cōiunctū, petat partē illius q̄libet seorsum. Quinto vero vt si quis velit demonstrare vntē cōuertibile. Petat suū cōuertibile æquenotū cū illo, vt minus notū: & hoc quinto mō qui p. bare vult definitio nē de definito vt quod est. Sumit alterā definitionē vt quod est aut æquenotā cū priore aut minus notā, & diximus: illud qd quārit atq̄ probat, videlicet. a. esse aliud ab eo qd petitur in syllo: videlicet. b. Tamen sub eadē rōne petitur. b. sub qua p. batur. a. q̄. b. vt quod est petit de homine: & a. de homine q̄ritur vt quod est: & ita est idē q̄sitū & concessum saltē secundū rōnem. p. Qua rōne nō imperite dixerūt Neoterici in hoc syllo esse petitionē eius: qd in principio quārebat secūdū intentionē: nō autē secundū rem: qm̄ quārebat. a. sub intentione definitionis de. c. & petit b. de. c. sub eadē intentione: sub qua q̄rebat. a. quare eadē intentio sumitur: quā quāritur. p. Them. autē dicit in hoc

Dubium. K

Solutio.

Alidubio

Solutio. Quinque modis sit petitio principii. Cap. 5. et. 6. M

Que Neo terici.

Them.

syllō peti qd quārebat, q̄tenus qui intēdit p. bare definitionē de definito: instituebat demonstrare definitionē hominis p. demonstrationē. Sed statim sumit sine demōne aliquā esse hominis definitionē. Est ergo petitio eius qd in principio: q̄a qui volebat syllogizare definitionē de eo, cuius est nullā supponebatur definitionē. In p. bando vero accepit aliquā, & ita eadē quārebat, & cōceditur. Nā supponēdo nullā: eā quā sumpsit: nō supposuit: & accipit quā non supposuit, quare eadē quārebat: quā cōcedit. Quā rē Philop. approbat. Sed postea alia assignat Arist. eius qd in principio quārebat: petitionē. p. Vterius occurres: quia Arist. p. p. osuit an definitio de definito possit demonstrari, & syllogizari: & t̄m solū p. bat illā demonstrari non posse. Propterea quispiā dicit eam saltē posse syllogizari. p. An quia idē est: nā si syllogizaretur, id qd quārebat petere. Propterea quod de demonstratione asserit, de syllogismo voluit esse assertum. p. Id autem ipsum in duabus propositionibus, & primis mediis, uacantibus terminis consideretur oportet. Maxime autem id quod dictum est elucefcit. p. Oportet autem in duabus propositionibus & primis, & immediatis considerare. Maxime enim manifestum, quod dicitur sit. p. Quid velit Arist. hic nō facile patet, qm̄ quidē Alexā. verba hęc aliter, aliterq̄ Simplicius intelligit. p. Propterea v̄ mihi Arist. remouere quādam dubitationē circa ea, quā dixit. Accipit. n. a. esse definitionē ipfius. c. Syllogizandā. b. vero eiusdem. c. esse mediā alia definitionē. f. inter. a. & c. Possit ergo quispiā dicere adhuc inter. b. & c. esse tertia definitionē, quā oportet assumere ante q̄. b. assumatur de. c. p. Responder igitur Arist. & inquit. p. Oportet autē hoc ipsum qd paulo ante diximus, cōsiderare in duabus p. p. nōibus: & primis: & immediatis. Nā siue inter b. & c. de alia mediā rō, siue nō, cū non sit p. cessus in infinitū, tandē ad immediatā & primā rōnē oportet venire. Et t̄m in talibus exemplis nostris cōsideret: nā tale exemplū in his magis elucefcet. p. Vel vt placet Simplicio. a. de b. & b. de. c. (vt immediatas p. p. nōes & primas assumptis) Assignat nūc cām: cur vt immediatas: & primas assumptis sunt: quia si p. se accūtia p. prima & immediata demonstratur, multo magis qd quid est p. prima & immediata demonstrabit: sicut manifestus: qd dicitur est. f. qd petatur qd quārebat. p. Vel aliter (vt Simp. & exponit) dicamus q̄ Arist. declarat q̄to volēs demonstrare definitionē: p. p. nōes debent assumere: & dicit oportere p. p. nōes duas assumere: qui demonstrare q̄rit definitionem de definito: & primas: & immediatas. Primas quidē & immediatas, vt seruet ius demonstrationis: qd est: vt sit ex primis & immediatis, duas vero: vt magis eluceat: qd dicitur est de petitione eius qd quārebat, nā multitudine propōnū nō ita eluceret, cū accideret confusio. p. Hęc tertia expō refert hęc verba ad demonstratōnē: p. quā inducebat definitio de definito. Primas duā verba retulerunt ad exemplū. p. Qui igitur per ea conuertuntur: quid sit anima, quid homo, uel quoduis aliud conantur ostendere, hi petunt id sine dubio quod initio quāerunt, demonstrare q̄ nituntur. Vt si quis censuerit id animam esse. quod est sibi uiuendi causa, atq̄ hoc numerum esse seipsum mouentem. Is enim necesse est postulet adeo animam numerum esse seipsum motu cientem, ut idem sit anima numerus q̄ seipsum mouens.

N

Dub. 3.

Solutio.

Cō. 28.

P

Simp.

Alia expō Simplicij.

Q

Obiecto.

Rū. Phi.

p. Qui

A Qui quidem igitur per conuersionem ostendentes sunt quid est Anima, aut quid est homo, Aut aliud quodlibet entium, quod est ex principio petant, ut si quis putauerit animā esse eandem sibi ipsi causam uiuendi. Hoc autem numerum seipsum mouentem. Necesse est enim petere animam, quod quidem est esse numerum seipsum mouentem, sic sicut idem ens.

Numerus seipm Sibi uiuendi mouēs vt qd est. cā, vt qd est. Anima

B Hic textus vno mō exponitur secundum veritatē. Alio modo secundū Iuniores: secundū veritatē quidem. p. Debent scire, q̄ quidam constituebant cuiuslibet definiti duas definitiones, & dicebant alteram de definito per alteram demonstrari: verbi causa: ipfius animæ duæ definitiones sunt secundū Xenocratem: altera quæ sita: altera concessa, quæ sita vt numerus seipsum mouens: concessa sibi ipsi uiuendi cā. Dicebant itaq̄ quæ sitam demonstrari per concessam. qm̄ per ipsi uiuendi cām: demonstratur de anima numerus seipsum mouēs. Vbi patet in demonstratōne tali demonstrari definitionē de definito: & tamē nec in p. positionibus, nec in cōclusionē ponitur ipsum vt quod est. Arist. ergo primo demonstrat nō posse demonstrari definitionē de definito nisi in cōclusionē addatur vt quod est. Alioquin non magis sciremus prædicatū syllogizatum esse definitionem: q̄ aliud prædicatū. f. genus: vel accidēs: vel p. priū. Postea declarat: nō posse definitionē demonstrari de definito vt quid est: nisi in vtraq̄ propositione ponatur ipfium (vt quid est). Quibus deduxit esse petitionem principij in medio termino. At nūc vult ostendere: qd dato q̄ non demonstratur definitio de definito vt quod: propositiones nō debēt accipere vt quod est: & vbi non acciperetur conclusio vt quid est, neq̄ propositiones: licet non peteretur principii formaliter: peteretur p. identitatē. f. (vt ita loquar) identice: vnde inquit. p. Qui quidē igitur per conuersionē ostendentes sunt quid est anima, vt Xenocrates: qui ostēdit animā esse numerū seipsum mouentē per conuersionē. i. p. esse sibi causa uiuendi, quæ est definitio cōuertibilis cū illa definitione demonstrata. Aut qd est hō: Aut quid est aliud quoduis entium: quod ex principio petunt. Et assignat exemplū: & inquit. Vt si quis putauerit animā esse eandem sibi ipsi cām uiuendi. Hoc autē f. cām sibi ipsi uiuendi putauerit esse numerū seipsum mouentē, hic sic syllogizans petit qd est in principio: nā necesse est petere animā, quod quidē petere est accipere ipfam esse numerū seipsum mouentē: & ita quārebat. an anima sit numerus seipsum mouēs, & hoc petitur. p. Sed occurres, quia nō petitur animā esse numerū seipsum mouentē, sed in minore petitur animā esse causam sibi ipsi uiuēdi. p. R̄ndet Philop. Arist. supponere idē esse. b. & c. hoc est animā: & sibi ipsi cām uiuēdi. Cuius causam assignat. Quia si. b. esset aliud. a. c. t̄m. a. in quo ponitur numerus seipm mouēs: esset definitio duorū. f. ipfius. b. & ipfius. c. qd est cōtra p. cepta definitionis: q̄a igitur ita est. Patet idē esse. b. & c. & idē sibi uiuēdi cā, & anima. Quod si. b. & c. idem sunt, cū quicquid petit de aliquo: petat de eo: qd est idē illi,

A Putauerit Animā uerit. ut si quis putauerit animā esse eandem sibi ipsi causam uiuendi. Hoc autem numerum seipsum mouentem. Necesse est enim petere animam, quod quidem est esse numerum seipsum mouentem, sic sicut idem ens.

Si de. b. in maiore petitur. a. hoc est, si de sibi ipsi uiuēdi cā petitur numerus seipm mouēs: Et. b. est idē ipfius. c. q̄a sibi uiuēdi cā ē. i. animā, ergo & a. petit de. c. hoc est numerus seipm mouēs petit de ipsa anima: sed hoc q̄rebat: igitur qd principio q̄rebat: petit. Hęc r̄sionē innuit Arist. cū inq. Sic sicut id est ens, q̄si dicat sic syllogizās petit animā esse numerū seipm mouentē nō formaliter. Sed sic sicut idē ens hoc est p. idēritatē: petit. n. in maiore idēritate: q̄a accipit de b. hoc est de cā sibi ipsi uiuēdi: qd est idē ipfius. c. a. i. anima. Quare petit idēritate: & cū ita sit sequitur in talibus syllogis. In q̄bus nō p. batur definitio, vt quod est de definito. Adhuc cōmitti saltē p. identitatē petitionē principij. p. Sed dices Arist. docuit demonstrare formalē definitionē p. materialē: & eōtra. Ergo docuisset dem̄are per fallaciā petitionis principij. p. Vno mō dici pōt vtraq̄ definitionē differre a definito q̄a vtraq̄ dicit partē: quæ nō est sūū totū, & vtraque inter se differt. Formalis. n. ē res alia a definito, & materialis ē: sicut forma alia a cōposito, & materia filii: inter se quoq̄ differūt sicut materia & forma: at definitiones cōuertibiles, de q̄bus locutus est Xenocrates: erāt ambæ totales: & simplici datæ de anima. Iō ambæ inter se eadē: & cū ipsa anima. p. Vel dici pōt nō esse absurdū comitti petitionē principij dem̄onibus identicā. Mō nō comittat formaliter: & si dicit Arist. inducit hoc t̄m q̄ absurdū cōtra Xenocratem: dici pōt hoc nō durixisse t̄m q̄ absurdū: q̄a nō destruxit ipfium. Sed solū voluit innuere ēt aliquo mō peti in talibus syllogis: licet nō p. bet per ipfos definitio vt quod est, & ita nō vt absurdū hoc induxit: sed vt dignū cōsideratione. p. Alii hic textus exponi pōt secundū Iuniores: vt dicamus Arist. velle p. bare nō posse alterā definitionē demonstrari p. alterā vt quod est, q̄a peteret principii secundū intentionē, nā cū assumeretur in minore animā esse sibi ipsi cām uiuēdi vt quod est: petitur numerus seipsum mouēs: nō sed secūdū intentionē: nā licet. a. sit aliud. a. b. t̄m sub ea rōne petit. b. sub qua p. bat. a. nā. b. vt quod est petit de anima, & a. vt quod est q̄rit de hoīe: & ita est idē cōcessum & q̄sitū saltē scdm eandē intentionē, & hoc inq. Necesse est. n. petere animā, qd quidē petere est accipere numerū seipsum mouentē in minore. Licet. n. hoc scdm rē nō accipiatur in minore accipitur sic sicut idē ens, qm̄ accipit. b. tanq̄ idē ens ipfius. a. cū accipitur sub eadē intentione. At qd sub eadem intentione accipitur, & si non accipiatur vere idem illi: sub cuius intentione accipitur: tamen accipitur quasi idem illi: & sic in minore petitur. a. non vere: sed vt idem ens saltē secundum intentionem. At hoc esse absurdum superius declaratum est.

E

Dubium. Solutio.

F

Alia solō.

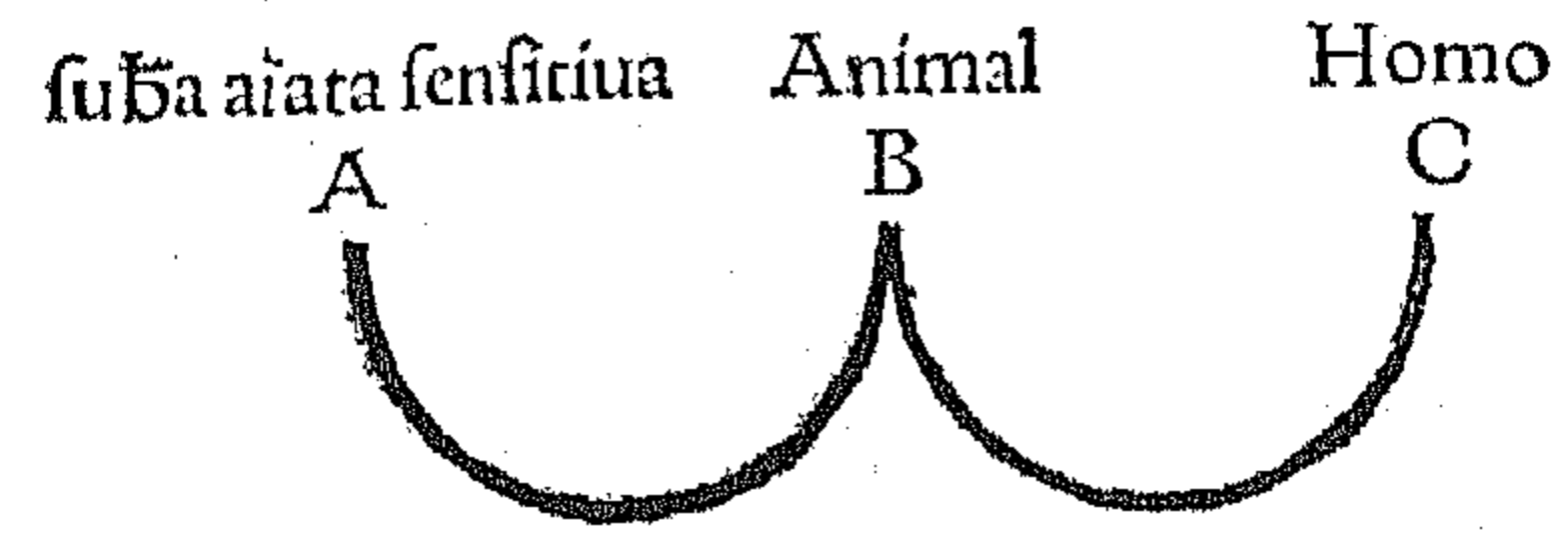
Expositio Iuniorū.

G

H

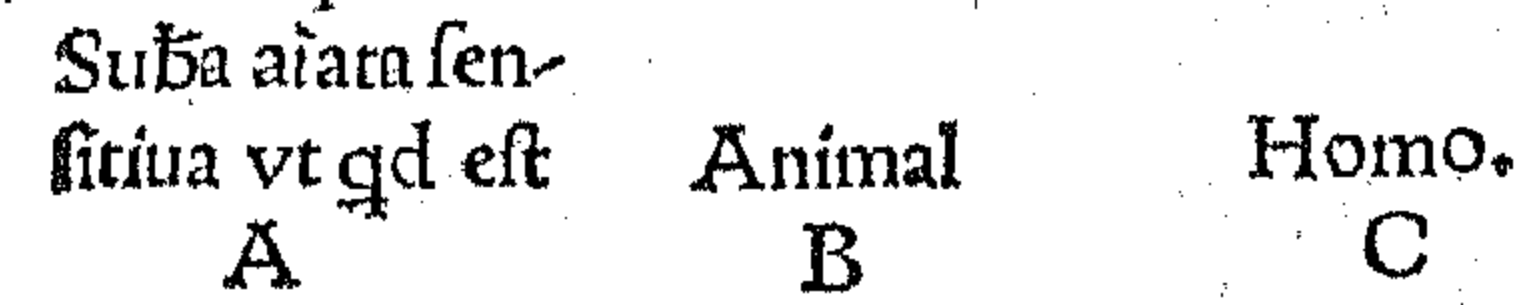
p. Non enim si. a. quidem ipsum, b. b. uero, c. ipsum se quatur, a. diffinitio erit ipfius, c. sed de ipso tantum uere dicitur, ut patet. Neq̄ si rursus. a. ratione substantiæ competit & de omni. b. prædicatur a. continuo diffinitio erit ipfius, c. p. Non enim si consequitur. a. b. & hoc, c. erit ipfius, c. a. quod quid erat esse. Sed uerum erit dicere solum. Neq̄ si est. a. quod quid ē, erit de. b. prædicatur omni. p. Superius Aristoteles accepit nō posse p. bari definitionem de definito vt quod est: nisi vtraq̄ interualla habeat vt quod est. Sed q̄a accepit hoc: & nō p. bauit. Nūc p. bat: cū inq. p. Nō. n. si cōsequitur. a. ad. b. & hoc. b. ad. c. erit ipfius. c. a. qd quid erat esse. Sed uerū erit dicere solū: sic igitur nō pōt definitio de definito demonstrari vt quod est: si vtraq̄ p. p. accipiatur absolute: q̄a vbi sic absolute acciperentur: non sequetur. a. de. c. vt quid est. Sed absolute. a. de Suefs. sup. Poste. k iij

I c. verbi ca, si quis sic syllogizabit: Oe animal e suba aiata sensitua. Omnis ho e animal: no ppea sequit: Ergo ho est substantia animata sensitua: vt qd est. Erut. n. Assumpte

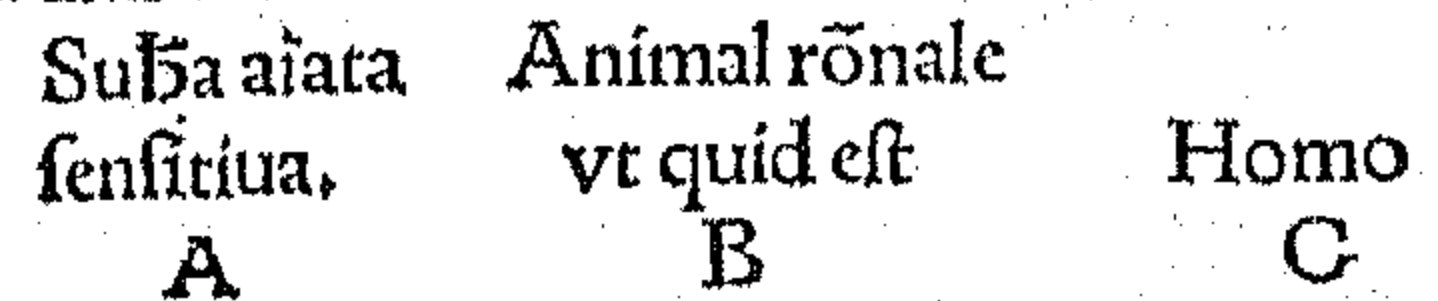
ppones veræ: & cõclõ falsa. Non. n. suba animata sensitua de hoie dñ vt definitio hois: cõ dicat de animal vt de finitio: & nõ de hoie. Præterea neq sequit. a. de. b. vt qd e, si altera ppõ solũ fit vt qd est: ga non si in maiore accipiat vt qd est. Non. n. sequit si. a. de. b. vt qd est p dicitur: & b. de. c. nõ vt qd est. sed absolute: vt. a. de. b. p dicitur vt qd est, vn de inquit. Neq si est. a. qd quid est: & p dicitur de omni. b. vt qd est: supple sequit. a. p dicitur de. c. vt qd est. Nõ. n. sequitur: Oe animal est substantia aiata sensitua

K

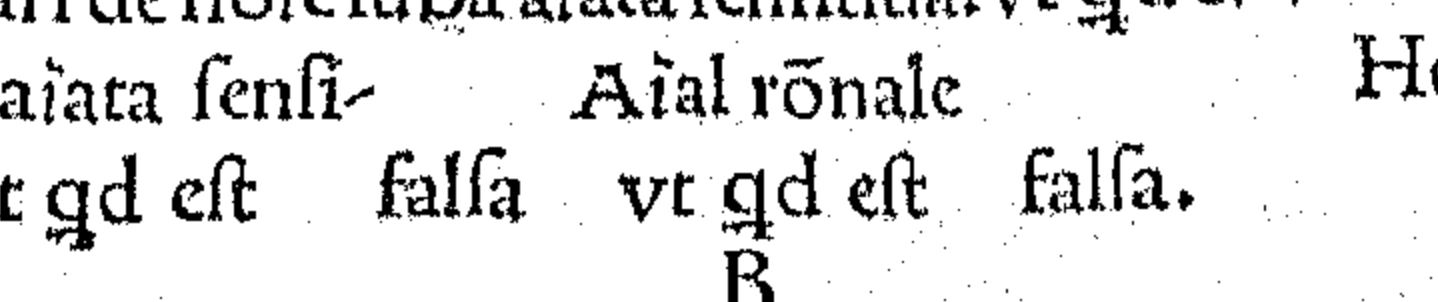
vt qd est. Omnis ho est animal: Ergo omnis ho est suba aiata sensitua vt qd est: nã ambæ ppõnes sunt veræ: & cõclusio falsa: cõ (vt dictũ est) suba aiata sensitua nõ p dicitur de homine vt qd est, sed de animal: sili rone si sola minor hãt qd est. Nõ. n. sequit. Oe animal ronale e substantia aiata sensitua: Ois ho est animal ronale: vt qd est,

L

Ergo omnis ho est suba animata sensitua: vt qd est: quia (vt diximus) suba animata sensitua non est definitio ho minis: ideo non pot inferri de homine: vt illius qd qd est. Tacuit aut hoc Arist. ga de silibus id e est iudiciũ. Cũ. n. p bavit ex sola maiore hñte qd est nõ sequi cõclõnẽ hñe qd est, idẽ voluit esse intelligẽdũ de minore. Quare si debet demãri de hoie suba aiata sensitua: vt qd e. Vtraq; debet demãri de hoie suba aiata sensitua: vt qd e. Vtraq; debet demãri de hoie suba aiata sensitua: vt qd e. Vtraq; debet demãri de hoie suba aiata sensitua: vt qd e.

M

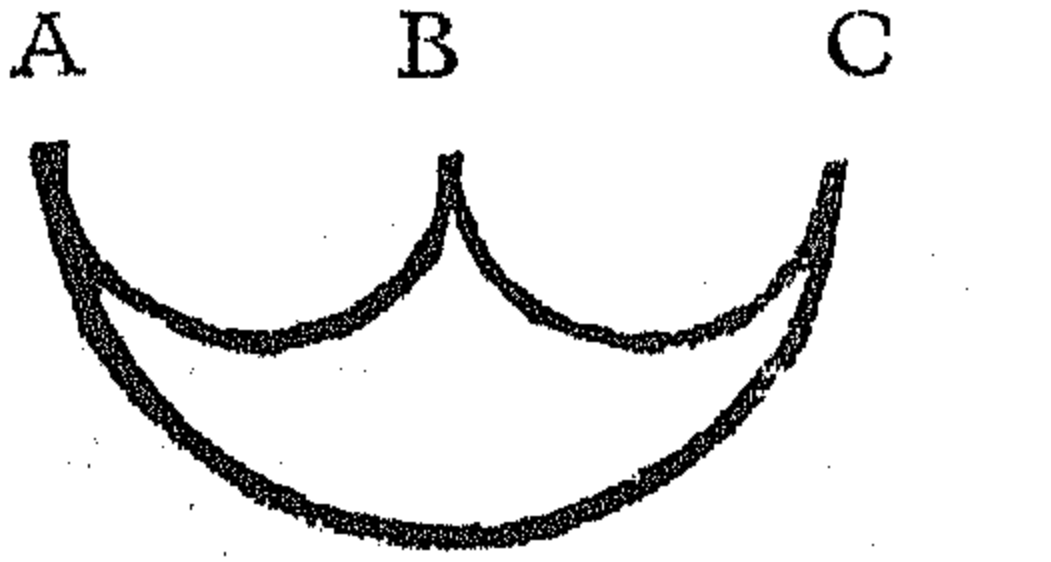

hñe quid est: hoc pacto. Oe animal ronale est suba animata sensitua vt qd est, Omnis homo est animal ronale vt qd est. Ergo ois ho est suba aiata sensitua, vt qd est. Sed ga cõclõ est falsa: & nõ rone minoris, ergo rone maioris. Patet ergo nõ posse definitionẽ de demãri definito vt qd est. Quod erat quarta suppõ superius assumpta.

Quãquam. n. animalis esse, de hominis, esse dicitur, omne. n. animal rationalis particeps substantia vere est animal particeps, quæ est principium sentiendi, quemadmodum & omnis ho est animal, nõ tamen hoc dicitur pacto ut unum sit. Si igitur quispiã non hoc pacto terminos sumpserit, nunquam. a. sane quidditatem ipsius. c. substantiamq; esse concluderit.

Et. n. animalis esse predicantur de hominis esse. Verum. n. est: de omni, hois esse animalis esse, sicut & de omni homine animal. Sed non sic sicut unum esse. Siquidem igitur non sic accipiat non syllogizatur q. a. sit ipsius, c. quod quid erat esse & substantia.

Suba aiata sensitua Aial ronale Homo.

Quã autẽ ex duabus absolutis non syllogizetur definitio de definito vt quid est exponit p terminos. Et in. a. ponit rone animalis. f. substantia animata sensitua. In. b. rone hominis. f. animal ronale. In. c. vero ponit hominẽ: & inquit. Et. n. animalis esse. f. suba animata sensitua, quæ e animalis esse & rone predicatur de hominis esse. f. de animal rationali: quod est esse atq; hominis ratio. Verũ. n. est de omni: hominis esse animalis esse, qm omne animal ronale est substantia animata sensitua: Sicut & de omni homine predicatur animal: nõ tamẽ rone animalis de rone hominis predicatur vt vnũ esse hoc est vt qd est: nec rone hominis de homine vt qd est: qm igitur rone animalis predicatur de rone hominis nõ vt vnũ & idẽ rone: qd est predicari vt quid est: nec et in minore accipitur vt quid est, licet possit accipi. Dicit siquidẽ igitur non sic accipiat. f. vt qd est in vtraq; ppõne nõ syllogizatur q. a. sit ipsius. c. qd quid erat esse & substantia, quia ppõnes erunt veræ & cõclõ falsa: vt intelligenti patet. Perspicuũ igitur est definitionẽ nõ posse syllogizari de definito vt quid est: nisi in vtraq; accipitur (vt quid est) qd erat quarta suppõ: tacuit autẽ exẽpla alia. Vbi aut maiora: aut minora absolute accipere: quia facile est inuenire. P Debes scire q; Simplicius probat hñc non posse syllogizari definitionẽ de definito vt quid est: ex altera reduplicatiua solũ: nã modus cõclõnis sequitur modũ alterius ppõnis. Altera igitur ppõnitio nõ erit reduplicatiua: q; si vna, ergo & omnes. Si. n. altera tantũ sit reduplicatiua. Altera vero absoluta: cõ reduplicatiua sit potior, absoluta vero debilior pars: & conclusio semper debiliore partẽ sequitur, vt in prioribus patet: conclusio absoluta propositionem sequetur. Quare conclusio erit absoluta: quod est contra præsuppositum. Si igitur conclusio est reduplicatiua. Oportet omnes esse reduplicatiuas.

Si autem hoc acceperit modo, tum antea profecto, b. ipsius, c. definitionẽ sumpserit esse, quare non demonstrabit. Sumit enim id quod initio querebatur.

Si vero sic accipiat, prius erit accipiens in. c. quoniam est quod quid erat esse, b. quare non demonstratum est. Quod. n. erat in principio, accepit.

Probata quarta suppõne: breuibus repetit vim ronis: q; hypothetice sic cõficitur. Si definitio de definito demonstrabitur. Oportet vt demonstretur vt quid est de suo de finito

Si autem hoc acceperit modo, tum antea profecto, b. ipsius, c. definitionẽ sumpserit esse, quare non demonstrabit. Sumit enim id quod initio querebatur.

Si vero sic accipiat, prius erit accipiens in. c. quoniam est quod quid erat esse, b. quare non demonstratum est. Quod. n. erat in principio, accepit.

Probata quarta suppõne: breuibus repetit vim ronis: q; hypothetice sic cõficitur. Si definitio de definito demonstrabitur. Oportet vt demonstretur vt quid est de suo de finito

A finito. Alioquin non magis sciremus ipsam esse de suo de finito definitionẽ, q; aliud prædicatũ. Si definitio demonstratur de suo definito vt qd est: oportet vt vtraq; ppõ habeat vt quid est. Sinaũt sic accipiat in vtraq;. f. assumendo semp vt quid est: prius erit accipiens in. c. definito: qm b. est qd quid erat esse ipsius, quare non demonstratum est: quod. n. erat in principio, accepit. Supponẽs. n. nullam ipsius. c. esse definitionẽ, & querens a principio an aliq; sit ipsius. c. definitio, accepit. b. esse ipsius. c. definitionẽ: & ita accipit: in medio, qd quæsierat. P Simplicius tribus ronis probauit definitionẽ de definito, vt quid est demonstrari non posse. Prima quidem ex eo, quod nullũ antecedens demonstrationem: per demonstrationẽ demonstratur. At definitio antecedit demonstrationẽ. Secunda vero ex eo: quia ita quidditas ad demonstrationẽ se habet, vt intellectus ad animã. At intellectus prior anima est, quare & quidditas demonstrationẽ nõ per demonstrationẽ accipi poterit. Tertia deniq; q; suba accẽte prior sit: definitio est substantia, demonstratio accẽtũ p se: quo fit: vt definitio demõne sit prior. P Sed q; rones hæc valeat: differẽdũ nũc nõ est: Trãseat at. atq; quo valere pnt: valeant.

B ex eo: quia ita quidditas ad demonstrationẽ se habet, vt intellectus ad animã. At intellectus prior anima est, quare & quidditas demonstrationẽ nõ per demonstrationẽ accipi poterit. Tertia deniq; q; suba accẽte prior sit: definitio est substantia, demonstratio accẽtũ p se: quo fit: vt definitio demõne sit prior. P Sed q; rones hæc valeat: differẽdũ nũc nõ est: Trãseat at. atq; quo valere pnt: valeant.

C At qui neq; per diuisionis uiam sit ratiocinatio ut in priorum resolutiuorum diximus libro. nunquã enim in diuisione fit ut cũ hæc sint necessario illa sequantur, sed fit per inde atq; cum quispiã inducit. Non enim demonstrat, nam non interrogare conclusionẽ oportet, nec quia data est. ideo ipsam esse oportet, sed necesse est ipsam esse cum illa sint, & si hisce qui respondet non dicit nec assentitur. Etenim si quispiã hoc interrogat pacto, homo animal ne an inanimatum est, deinde accipit animal, nullam prorsus ratiocinationem facit ut patet. Rursus si omne animal gressibile esse, aut aquaticum dixerit. Deinde gressibile ceperit, nullam ratiocinationem fecit profecto, nec hominem hoc esse totum animal in quã gressibile necessario ex dictis emergit, sed hoc quoq; perinde ut illa sumit. Atq; nihil omnino refert siue in multis siue in paucis hoc pacto fiat, est. n. idem.

D At vero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã. n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

E Omnes fere arbitrantur Arist. nunc velle pbare definitionẽ de re, cuius est definitio, per diuisionẽ pbari nõ posse. P Quã expositionẽ Them. & Auer. innunt, sequuntur quo ipsam cõtereri. P At melius cũ Simplicio atq; Philopono dicendũ est. Cũ. n. Arist. declarauit demõstratiua scẽtiam aliã esse a definitiua, & definitionẽ alterã esse a demonstratione, quia igitur, qui diuisione definitionẽ inuenit, syllogizare videtur. Ideo ostẽdit nũc diuisionẽ a demõstratione syllogismoq; ipso alterã esse, simulq; cũ hoc ostẽdens, eos, qui ad definitionis inuentionẽ diuisione vtũtur, nequaquã syllogizare. P Ex his apparet error expõsitorũ: qui arbitrantur Aristotelẽ velle probare definitionẽ inueniri nõ posse diuisiua. Methodo, qd falsum est: nã definitio nulla alia via inueniri pot, q; diuisione, licet illa nõ sit absq; petitione principij. Sed intendit pbare diuisionẽ alterã esse a syllo: demonstrationeq; ipsa: & q; qui vt

F Omnes fere arbitrantur Arist. nunc velle pbare definitionẽ de re, cuius est definitio, per diuisionẽ pbari nõ posse. P Quã expositionẽ Them. & Auer. innunt, sequuntur quo ipsam cõtereri. P At melius cũ Simplicio atq; Philopono dicendũ est. Cũ. n. Arist. declarauit demõstratiua scẽtiam aliã esse a definitiua, & definitionẽ alterã esse a demonstratione, quia igitur, qui diuisione definitionẽ inuenit, syllogizare videtur. Ideo ostẽdit nũc diuisionẽ a demõstratione syllogismoq; ipso alterã esse, simulq; cũ hoc ostẽdens, eos, qui ad definitionis inuentionẽ diuisione vtũtur, nequaquã syllogizare. P Ex his apparet error expõsitorũ: qui arbitrantur Aristotelẽ velle probare definitionẽ inueniri nõ posse diuisiua. Methodo, qd falsum est: nã definitio nulla alia via inueniri pot, q; diuisione, licet illa nõ sit absq; petitione principij. Sed intendit pbare diuisionẽ alterã esse a syllo: demonstrationeq; ipsa: & q; qui vt

G At vero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã. n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

ur diuisione ad definitionis inuentionẽ: non syllogizat: neq; demonstrat. Et hoc proponit Arist. cũ inquit, P At vero neq; via: quæ p diuisiones est: hoc est neq; via diuisiua: qua vtimur ad inuentionẽ definitionis: syllogizat: sicut in libro priorũ fere dictũ est: qui liber est inscriptus de solutione figurarũ. Ergo Arist. non negat definitionem inueniri diuisiua via. Sed ait illã non esse syllo: neq; demõstrationẽ, pbat vero Arist. hoc esse syllo: neq; demõstrationẽ, in qua quibusdã positis aliud sequitur de necessitate. Diuisio non est oratio, in qua quibusdã positis aliud sequitur, ergo in secũda figura diuisio nõ est syllogismus. De ratione ponit minore, cũ inq; Nequaquã enim necessario sit rem illã esse: cũ hæc sint: q; si dicat. Diuisio non est oratio, in qua quibusdã positis necessario alia res sequitur ex illis. Quare repete cõclusionẽ: f. q; diuisio non est syllogismus. P Sed dubitabis fortasse, & quidẽ non ab rone: nã in diuisiua Methodo sunt duo pcessus alter syllogismus: alter enthymema, verbi ca. Si voluero pbare oẽm hominẽ esse animal: faciã hoc pacto, Oe animatũ animal est: vel in animal: Omnis ho est animatũ: Ergo omnis ho animal est, aut in animal. Hic est primus pcessus: qui syllogismus e. Secũdus vero est enthymema hoc pacto, Omnis ho est animal vel inanimal, Sed nõ est inanimal: ergo est animal. Hoc. n. enthymema est, in quo pceditur a toto disuncto cũ destructione alterius partis ad alterã, vel est processus quidã hypotheticus: in quo proceditur a toto disuncto cũ destructione alterius partis ad alterã. Quia si in diuisiua Methodo sunt duo pcessus, tunc saltem ipsa erit syllogistica secundu primũ pcessum. Nõ ergo recte Arist. asserit nullo mō diuisionẽ esse syllo: cũ secũdũ partẽ sit syllo, quare minor ronis Arist. falsa est: qm saltẽ secũdũ partẽ diuisio est oratio: in qua quibusdã positis aliud emergit. P Et dicendũ q; definitio non probatur de definito per primũ pcessum: vt recte Neoterici asserunt. Sed per secundũ: vt omnibus perspiciũt est. At secundus nõ est syllo, nec oratio in qua duobus ad minus positis, aliud sequitur necessario ex illis: non ergo diuisio erit syllo. Cũ secũda pars, quæ pbat definitionẽ syllo non sit. P Deinde sequũtur illa verba. Sed sicut neq; inducens. Quæ Philoponus copulat ad præcedentia, accipit. n. diuisionẽ nõ e orationẽ: in qua quibusdã positis aliud sequitur: nõ pbauit ideo secundu Philoponũ nũc illud pbare videtur. Simplicius vero vult Arist. hic facere secundã rone: p argumẽtũ a simili, sunt enim vt inquit. Tria argumẽta: Aliud: qd pcedit ab eo, quod est magis: ad id: qd est minus: & qui dẽ negatiue: hoc pacto, vt si quod magis dicitur esse, non est, quod minus videtur esse, minime erit. Aliud qd pcedit affirmatiue ab eo, quod minus est, ad id, qd magis e, vt si quod minus videt esse, est, quod magis vñ esse, erit. Aliud qd procedit indifferenter affirmatiue, & negatiue ab eo, qd est simile, ad id, qd simile est, & hoc pacto (vt Simplicius autumat) Arist. argumentatur. Nã si quod ali cui simile est, nõ est, id cui simile est, minime erit, sed diuisio similis est inductioni, & inducens neque syllogizat, neque demonstrat, ergo nec diuisio vnde inq; Sed sicut in ducens nõ demãt, ita supple nec diuides demõstrat. P Sed quõ nec inductio demõstret, nec diuisio, Græci interpretæres, vt Simplicius, & Philoponus Arist. declarare volũt ex verbis sequẽtibus. f. ga demõ nõ interrogat cõclusio nem, nec sumit illam, vt concessam. At diuides, & inducens aut conclusionem interrogat, aut illam datam con-

H At vero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã. n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

I At vero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã. n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

J At vero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã. n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

K At vero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã. n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

L At vero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã. n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

M At vero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã. n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

Simplicius.

Com. 31.

P

ex. 4.

Qg: Simplicius.

Prio prio. Cap. 15. in digressio.

Q

ex. 32.

Sylls text.

Dubium.

G

Quæ Phi.

2. topic. Cap. 2. 7. H

Quõ nec in iudicio nec diuisione demõstret Græci.

I cessantia sumit: vt postea declarabitur. **H**æc expō vera est. sed in vno ē dubio: q̄a p̄ verba sequētia Arif. solū ostēdit de diuidēte: q̄ ipse. cōclōnē interrogat: aut cōcessamumat. **P**ropterea tātis viris nō cōtradicēdo. Sed solū in nuēdo dicerē. Arif. reliq̄se nobis declarandū q̄to inducēs nō demōstrat: neq̄ diuidēs. Accepit. n. tāq̄ aut declaratū secūdo priorū: aut tāq̄ nobis declarandū. **Q**uidā intelligentes p̄ diuisionē primū p̄cessum syllogisticū in diuisione Metho. dixerūt Arif. voluisse eū nō esse demōnē: sicut nec inductio est demō. **Q**uā vero nec primus p̄cessus diuisionis syllis sit demōtatiuus: nec inductio: pbant: q̄a primus p̄cessus diuisionis solū syllogizat vnā categoricā de p̄dicato distūcto: vt q̄ hō sit animal vel inanimal: q̄ postea assumpta cū destructione alterius partis infert alterā partē definitionis. **G**enus, ergo p̄cessus primus in diuisione nō est demō: cū sit ordinatus ad pbandā categoricā illā q̄si p̄missam in sc̄do p̄cessu: nisi rōne nec inductio demōstrat: cū sit ordinata ad pbandā vlem: q̄ postea accipiet vt pp̄o in demōne: q̄re nec inductio: nec diuisio de mōstrat. **S**ed hæc expō verba Arif. reddit æquoca: qm̄ Arif. loquēs de diuisione, solū facit mentionē de sc̄do p̄cessu: q̄ q̄stargumētū est a toto distūcto cū destructione alterius ptis ad alterā: vt in eius exēplo videbit. **E**xpositores ēt gr̄ci: vt **T**hem. **S**impl. & **Philop.** nihil primi p̄cessus meninerūt. Arif. ēt p̄posuit de diuisione sc̄dm p̄cessū secūdū, q̄a ab illo dē diuisio. **T**homas expositōrū latinorū princeps: loquēs sp̄ de sc̄do diuisionis p̄cessu. **A**it nec inducētē: nec diuidētē posse cōcludere alterā ptē, vel vlem nisi deē sibi a r̄ndēte, q̄ nihil aliud cōtineat sub illo cōi, sub quo diuisionē fecit. **N**isi. n. deē q̄ oē animatū est aial, vel inanimal, nō pōt cōcludere q̄ hō sit aial. **P**ropterea nisi deē q̄ oīs hō est **P**lato **C**icero, **C**ato: & nullus alius: non pōt inducere: oēm hominē currere: si **P**lato: **C**icero: & **C**ato currat. **Q**uare tā inducēs: q̄ diuidēs accipit cōsensum r̄ndētis. **A**t demō nullū cōsensum q̄rit: & ita patet silicudo inter inductionē: & diuisionē: & q̄ inductio nō sit demō & ita nec diuisio. **P**ōt ēt ar̄ dici, q̄ inductio nō ē demō: q̄a cū acceperimus **S**ocratē currere: & **P**latonē currere: & **C**iceronē currere, nō sequitur oēm hominē currere: nisi inducētē deē a r̄ndēte, vel q̄ isti sint oēs hoīs: & nullus alius reperiat p̄ter hos: vel q̄ si q̄ alij reperiant: ēt illi currat. **I**nductio ergo nō est demō, cū sine cōsensu r̄ndētis nihil cōcludat. **S**ilī neq̄ diuisio: diuidēs. n. cū accipit hoīm. eē animal vel inanimal: nō poterit inferre hoīm eē aial, nisi sibi deē hominē nō esse inanimal: aut nisi sibi deē oēm. eē aial aut inanimal: & nihil aliud. **P**ater ergo silicudo: & q̄to neutra ē demō. **D**eīn sequit̄ illa verba, nō. n. oportet. **V**bi sc̄dm gr̄cos inter p̄tes **S**impliciū & **Philop.** Arif. declarat: q̄tenus diuidēs nō demōtāt: & rō hæc ē. q̄ diuidit aut interrogat, aut sumit cōclōnē: q̄ demōtāt neq̄ interrogat: neq̄ sumit cōclōnē igit̄, q̄ demōtāt nō diuidit: nec cōtra q̄ diuidit, demōtāt. **H**uius rōnis accipit maiorē: & ingt. **N**ō. n. eū supplet: q̄ demōtāt: oportet cōclōnē interrogare a r̄ndēte: neq̄ supplet: eā sumere ab ipso r̄ndēte, sed necesse est cōclōnē esse, cū illa sint: q̄ assumūt in oīone: & si nō dicat r̄ndēs: neq̄ assentiat: hæc ē maior, deīn ponit exēplū, ex quo (vt mihi v̄) vult h̄re minorē. **S**. q̄ q̄ diuidit: interrogat cōclōnē, aut ipsam sumat: & ingt. **V**erbi cā siq̄s primo interrogat, **V**trū hō sit aial: vel inaiatū, & intelligit p̄ inaiatū, nō cōius ipso aiali: q̄d cōe est aialibus & plātis p̄ negationē: sed intelligit qd̄ æq̄le aiali. **S**inanimali: ecce quo id

fic q̄res interrogat de distūcto mō q̄ q̄rit de aliquo distūcto, v̄ interrogare de q̄libet distūcti parte: & sic ita q̄res a r̄ndente eū interrogare v̄ an hō sit animal, q̄ crit cōclō, facta igit̄ interrogatiōe, postea accipit aial, & sic accipies nō syllogizat: sed solū p̄ cōsensum r̄ndētis q̄ dicit hominē nō esse inanimal: sumit sine syllo hominē esse animal. **P**ater ergo q̄tenus diuidēs & cōclōnē interrogat: & illā sine syllo sumat: q̄ fuit minor. **P**ropterea idē oñdit de diuisione: qua diuidēs inuenit differentiā definiti: & ingt. **I**terū si q̄s quærat a r̄ndente vtrū oē animal: aut gressibile, aut aq̄tici: sic quærens interrogat de distūcto: & de q̄libet parte illius & ita de cōclōne, assumpto cōsensu, q̄ animal oē sit gressibile vel aq̄tici, accipit q̄ hō sit gressibile sine syllogismo: q̄a p̄ cōsensum accipit q̄ hō nō sit aquaticū, & ita sine syllo sumit hominē esse gressibile, & sic patet minor. **P**ropterea scire: q̄ p̄posita interrogatione si hō est animal vel inanimal: diuidēs nō accipit animal nullo alio accepto (vt recte expositores animaduertūt) q̄a accipit hominē esse animal sine syllo: qui. n. accipit a r̄ndente hominē nō esse inanimal sine syllo accipit hominē esse inanimal, & hoc pacto exponit **S**implicius. **H**oc aut̄ accepto ipsum subdividit: hō est animal: aut gressibile: aut volatile: aut aq̄tile, postea sine syllo accipit hominē esse animal gressibile, dico sine syllo: q̄a solū hoc accipit, q̄a r̄ndēs dicit hominē nec esse animal aquaticū, nec volatile: & ita sine syllo sumit cōclōnē. **S**. hominē esse animal gressibile, & nō solū accipit, qui sic diuidit ipsum quod quid est, secundū partē. **S**ed totū simul, & quidē sine syllo, & sine necessitate: vnde inquit. **E**t hominē esse totum animal gressibile nō necesse est ex dictis: sed sicut accipit partes sine syllogismo, ita & hoc sine syllogismo accipiet. **Q**uod totum illud sit acceptum sine syllogismo, **P**ater, nam diuidēs a respondēte accepit partes ex destructione oppositarū partū. **Q**uā vero nō de necessitate, paret ēt: quid cōcessis partibus seorsum: non sequitur totum. **N**on enim valet a diuisis ad cōiunctum, vt in libro de interpretatione dictum est. **N**on enim valet **S**ocrates **C**ytharedus, & bonus: ergo bonus **C**ytharedus. **P**atet igit̄ diuisionem qua inuenitur quælibet pars, & totum non esse demonstrationem. **T**um q̄a aut interrogat conclusionem, aut sumit: & totum non de necessitate concludit. **E**t quia pauca erant: quæ in exēplo accepit. **D**uo enim accepit. **S**. animal: & gressibile: & quia possent plura accipi, propterea inquit. **D**iffert autem nihil in multis: aut in paucis sic dicere: idem enim est: quia omnia accipientur sine syllogismo.

P Fit igit̄ ut hisce qui hoc procedunt modo inutilis sit hic usus, & ad ea quorum fieri ratiocinatio potest. **Q**uid vero prohibet ut illud totum vere quidem dicatur de homine: non tamen quid est, neq̄ quiddatē declarat.

A syllogisticus quidem igit̄ & usus sit sic procedentibus, **E**t de contingentibus syllogizare, quid enim prohibet hoc. **V**erum qui de omne esse de homine, non tamen quod quid est, neq̄ quod quid erat esse ostendens.

Primo concludit diuisionē esse assyllogisticam: & ingt. **A** syllogisticus & non demōstratiuus igit̄ & vsus diuisionis, sit. **S**. p̄cedētibus (vt dictū est) est ergo cōclusio: vsus diuisionis, qui inuenitur definitio est assyllogisticus. **P** Sed tūc est dubitatio: qm̄ quælibet definitionis pars potest syllogizari de definito: verbi causa: possumus syllogizare

N
O
P
Q
D

de homine syllogizare bipes: hoc pacto. **O**ē animal erectæ stature est bipes: **H**ō erectæ stature est, **E**rgo hō bipes est. **E**rgo via diuisiua definitio pōt syllogizari de definito, hoc pacto. **S**. q̄libet partē pp̄rio syllo syllogizando: quibus seorsum syllogizatis: pōt diuidēs inferre totā de finitionē de definito, vnde inquit. **E**t de contingentibus. **I**. de partibus definitionis indifferenter sumptis syllogizare seorsum: quid. n. prohibet hoc, hæc est dubitatio. **V**bi verbi. n. interrogatiue legendum est. **R**espondet illud fieri posse: & seorsum: & simul. non tamē qui sic syllogizaret & partes seorsum & totum: ostenderet quod quid est, aut quod quid erat esse, quia non haberetur illud totum de definito vt quid est, quare non haberet intentum.

P Quid insuper obstat, ut addatur subiectum quiddam, aut auferat. **P** Amplius quid prohibet aut apponere, aut auferre, aut excedere aliquid substantiæ.

P Probauit q̄ via diuisiua ad probandum definitionē de definito non est utilis ad venandum definitionem de definito vt quid est. **S**ed ad venandū ipsam absolute. **S**ecundū igit̄ **L**atinos interpretes **A**rist. probat ipsam de finitionē de definito non posse probari vt quid est secundū rōne: & iusta aliquos syllis sic cōponitur: **D**efinitio alicuius rei deducitur per aliqua certa: quibus nec addere, nec subtrahere: nec excedere oportet. **N**ihil aut̄ phibet diuidētē apponere supra his: quæ sufficiunt ad ipsum est qd̄ est, aut auferre aliquid necessariorū, aut excellere rei substantiā. **E**rgo diuidens non syllogizabit definitionē: vt quid est. **I**uxta vero alios, sic cōponitur, **N**ullus syllis indifferens ad definitiones sup̄fluas: & diminutas, & excedentes est conueniēs in probando definitionē: vt quid est. **S**ed diuisio est hmōi. **I**gitur nō est conueniēs ad probandū definitionē de definito, vt qd̄ est syllogistice. **P** Sed licet hæc expō diligens sit: nō tamē litera **A**ristotelis v̄ syllogistica: sed q̄naria: siue interrogatoria: vt inspicienti verba græca patet. **P**ropterea **Philop.** duplī exponit textum hunc. **P**rimo, q̄ cū **A**rist. accepisset diuisionē vtilē esse ad venandū definitionē absolute: licet nō vt quid est. **C**ōtra hoc dubitat ex eo, quia in diuisionibus accidunt peccata: & **D**iuidens in diuidendo trifariā peccare v̄. **P**rimo si diuisioni addat differentias quasdam: quæ nō aptæ sunt ad id, vt dato q̄ hō sit animal, & velit inuenire differentia: diuisioni animalis apponat masculinū & foemininū: dicens q̄ animal aliud sit masculinū: aliud foemininū: nō. n. in his animal oē continetur: nā quæcunq̄ ex putrefactione animalia sūt, neq̄ foemina sunt neq̄ masculina, vt hic **Philop.** inquit, & **A**ristoteles in libro de generatione animalium. **S**ecundo si dato q̄ homo sit animal, & velit quære differentia ipsum diuidat per vios differentias: vt per rōnale aut irrationale, & particulares subtrahit: quæ sunt post illas: vt bipes: & quadrupes: & id genus. **T**ertio vt dato q̄ homo sit animal: & velit per diuisionē inuenire differentia: transcendat diuidendo animal p̄ particulares differentias, & vniuersaliores intermedias omittat: vt si dixerit animal aliud esse mortale: aliud immortale derelinquens vniuersaliores differentias racionales: scilicet & irrationale. **P** Est ergo dubitatio diuidēs in diuidendo pōt trifariam errare: ergo diuisio erit inutilis ad venandū definitionem etiā absolute de definito, cum. n. in regula error esse potest: non bene aliquid per ipsam colligi potest: inquit. **P** Amplius quid prohibet ipsum diuidētē postq̄ sumpsit genus definiti apponere aliquid substantiæ diui-

fæ: faciendo generis diuisionē per differentias extraneas, & non aptas generi, quod diuiditur. **A**ut quid phibet aliquid substantiæ auferre: vt si diuidens genus diuidat p̄ differentias cōmunes in illis sistendo: nec vltra illas procedendo. **A**ut quid phibet excedere aliquid substantiæ diuisiue: id est transcendere diuidendo genus p̄ particulares differentias, p̄mittēdo cōes & intermedias, & sic p̄ substantiā intelligit illud: quod diuiditur, vt genus. **C**um igit̄ in diuidendo peccata sint. **I**ure diuisio regula eē nō potest ad colligendū definitiones nec absolute, nec vt qd̄ est de definito. **H**æc ergo expositio refert illa tria verba: apponere: auferre: & excellere ad diuisionē: & substantiā ad illud genus: quod supponitur de definito: & quod ad definitionē: & substantiam ad ipsum definitū. **N**am cū dixerit: q̄ nihil impedit omne: quod ex diuisione cōponitur: vt animal bipes: prædicari de homine: non tamē vt quid est. **P** Obijcit contra hoc, quoniam diuidēs potest vltra essentialia definitionis apponere accidentia: ex quibus corrumpetur definitio: vt si vltra animal rationale mortale, quæ sunt essentialia: apponat recte ambulans, & laras habens vngues, nam sic non erit proprie definitio: cū addat accidentia. **I**nsuper pōt diuidens accipere ex diuisione genus & cōmunes differentias: auferens proprias: vt si ex diuisione dixerit animal rationale, præmittēs bipes vel mortale. **P**ropterea potest diuidens ex diuisione colligere genus: & vltimas particularesq̄ differentias: præmittens intermedias. **V**t si dixerit animal bipes præmittēs rationale. **C**um igit̄ ex diuisione colligere possit has de finitiones improprias: & in diuidendo committere hæc peccata in definitione: non videtur diuisio via conueniēs ad colligendum definitionem de definito nec absolute, nec vt quid est: inquit. **P** Amplius quid prohibet diuidētē ipsum in diuidendo apponere aliquid substantiæ definitæ: vt differentias accidentales. aut auferre aliquid substantiæ definitæ, scilicet relinquendo vltimam differentiam: colligendo solum ex diuisione communes differentias. **A**ut excellere siue transcendere siue (vt ita dixerim) saltare, ex diuisione præmittendo intermedias differentias: & aliquid substantiæ definitæ: hoc est differentia particularem colligere, quasi dicat nihil: si ergo ex diuisione diuidens colligere potest definitiones ita peccantes, videtur ex diuisione definitio non esse colligenda: nec absolute, neq̄ vt quid est. **P** **A**nimaduerte non nullos dixisse hanc instantiam fuisse **Speusippi** **P**latonis discipuli aduersus ea, quæ dixit **A**risto. nam cum dixisset **A**risto. diuisionē vtilē esse ad colligendum definitionem saltem absolute de definito. **O**bjicit **Speusippus**: ex diuisione diuidens colligit definitiones peccantes, ergo est simpliciter inutilis, & ita nec ad colligendum definitionem absolute, nec vt quid est, utilis est. **P** **A**lexander vero asserit hanc objectionem esse factam ab ipso. **A**ristote. sibi ipsi: & non a **Speusippo**. **S**ed quouis modo sit: hoc ad rem paruum refert.

P Aut præmittatur, **A** q̄ hæc quidem eueniunt, sed summā qui sp̄a dixerit uniuersa ea quæ hoc ipso quid est prædicantur. **E**t adhibita diligentia post primi diuisionem alteriusue postulationem, ipsius rursus postulare distributionem deinceps faciam. **A**tq̄ adeo ut nihil præmittatur quod quidem est necessarium. **S**i omne cadit in diuisionem, & nihil deest, id uero est necessarium. **I**ndividuum enim iam esse oportet.

Ad quod refert illa 3. verba. f. apponere auferre: & excellere.

Notiz. H

Qualis expositio.

ppria p̄o.

Expō alia quorundā

K

Cōfutatō

Phil. Tho.

L

Debitum mediū inductionis.

M

pon.

O

quod latum.

yllis text.

P

duratio ponis.

expositio philop.

quidē in diuidendo substantiam accipere debet.

Q

Com. 34

Dubitatio

Primo

I Hæc igitur dimittuntur quidem, contingit autem soluere acci-
piendo in eo quod quid est omnia, & quod est consequenter ad
diuisionem, faciendū concessum primū, & nihil relinquendo. Hoc
autem necessarium est, si omne in diuisionem cadit, & nihil relin-
quit, hoc autē necessarium est. Individuum. n. specie oportet esse.
Com. 36. ¶ Dicebamus Arist. soluere nunc instantiam, verū primo
secundū alios, cū inquit. ¶ Hæc igitur dimittuntur hæc. s. ap-
ponere, & auferre, & transcendere: dimittuntur quidē: hoc
esse concedi solent: & pōt intelligi in diuisione, & pōt in-
telligi in definitione: quasi velit dicere instantiam illā ab ali-
quibus recipi, vt in solutū argumentū: vel fortasse nō sol-
uit secundū alios: sed secundū veritatē, quasi dicat con-
cedo peccata illa tria in diuisione accidere posse: aut in defi-
nitione: quæ diuisione colligitur. Verū (vt dicit Simpli-
cius) corrigi possunt duobus seruiatis in ipsa diuisione, quo-
rū primū est: vt diuidēs essentialia sumat, vt genera: & dif-
ferentias. Secundū est vt diuisione continua p̄ficiat vs-
que ad vltimā differentiā: quæ est specie individua. Nam
cū hæc duo obseruatur, tria peccata: quæ dicta sunt: corri-
guntur. Vel fortasse tria illa peccata corrigi possunt: tam
in diuisione: q̄ in definitione, si tria obseruatur, quæ Arist.
tangit, vnde inquit. ¶ Hæc igitur. s. tria peccata. s. appone-
re: auferre, & transcendere diuisioni, vel definitioni dimit-
tuntur quidē, hoc est p̄mittuntur quandoq; atq; concedit
turi fieri. Contingit autē hæc tria peccata soluere hoc est
corrigere. ¶ Quōd vero corrigantur exponit: cum inquit.
Primo in accipiendo in eo quod quid est omnia: hoc est
in accipiendo ea: quæ secundū subā p̄dicantur: & nō ac-
cidētia: & sic corrigi primū peccatū: quod erat. cū diui-
dēs accipiebat genus, & ipsum postea diuidebat p̄ quēdā
accētia: & accipiēdo quod est consequenter ad diuisionē:
nō saltando ad vltimā differentiā relinquendo interme-
dias, & p̄ hoc corrigitur tertium peccatū, quod erat cū di-
uidēs post assumptū genus ipsum diuidebat p̄ vltimas dif-
ferentias omittens cōes & intermedias. Addit faciēdo pri-
mū genus, vt cōcessum hoc est mō sumat primū genus,
vt cōcessum de definito (vt exponit Philop.). Nā vt pul-
chre Simplicius declarat: diuidēs a principio supremū ge-
nus sine demonstratiōe petit, & vt cōcessum sumit, postea
ipsum diuidit p̄ essentielles differentias ordinate atq; conti-
nuate, & corrigēdo peccatū secundū inquit: & nihil relin-
quēdo vsq; ad vltimā differentiā: cū. n. sic facit, corrigitur
secundū peccatū: q̄d erat: cum diuidēs non cōplebat di-
uisionē vsq; ad vltimā differentiā. Ecce q̄ tres sunt obser-
uationes quæ haberi debēt in diuisionibus vtilibus ad col-
ligendū definitiones, & nō duræ (vt Simplicius autumat).
Addit: hoc autē (vt Philop. inquit) vt nihil apponatur di-
uisioni vel definitioni: nihilq; auferatur: atq; transcendat:
tunc fit de necessitate, cū omne in diuisionē cadit: & nihil
relinquat diuidēs. Simplicius vero exponit si omne in di-
uisionē cadit: quod in recta linea est: & nihil diuidēs relin-
quat eorū, quæ in latitudine sunt: & a latere: quasi dicat
corriguntur illa tria peccata necessario: cū omne quod in
recta linea est: diuiditur: & quidē nihil relinquendo de dif-
ferentijs illius lateralibus, vt si diuidit animal non per gres-
sibile: & volatile tantū: sed et per aquaticū: & cætera. Ad-
dit autē: hoc autē necessariū est: hoc ē vtilitā (vt Simplicius
& Philop. dixerūt). Primū necessariū sumptū est pro ne-
cessario sequi: Secundū p̄ vtili, quasi dicat, hoc autē. s. di-
uidere hoc mō diuidētū vtilē. Individuū. n. sp̄ oportet
esse: & per individuū sp̄ intelligit vltimā differentiam:

vt Simplicius & Philop. intellexerūt: quæ nō dicitur in-
diuidua: quia nō possit diuidi: sed q̄ ipsa add ta, nō opus
est vteriori additione, vel q̄ ipsam indiuisibiliter defi-
nitio cōuertitur cum definito: Aut (vt Philoponus inq̄t)
indiuidua dicitur: quia vltimo occurrit diuidētū: & non
apta est in vteriores differentias diuidi. Patet igitur quo-
modo diuisio vtilis est ad colligendū definitiones: vt po-
te cū diuidens tribus illis seruiatis in diuisione, proficiscit.
¶ Sed occurre, quia nullo modo diuisio vtilis videt ad
definitionē colligendā: qm̄ diuisio est posterior cōpositio-
ne: & definitio cōpositio quædā est: posterior ergo est
diuisio definitione, non ergo ad illam vtilis videtur. ¶ Di-
ci potest quod diuisio est prior compositione: & poste-
rior: prior: quia diuisio generis est prior compositione spe-
ciei, quæ est definitio: Posterior vero, quia diuisio speciei
posterior est compositione speciei.
¶ At quæquā id fieri potest, nulla tamen hoc pacto unquā efficitur
rōcinatio. Sed si nescere diuisio facit, alio quodam id facit modo.
¶ Sed syllogismus tamen non inest. Sed si quidem alio modo co-
gnoscere facit.
¶ Ostendit vtilē esse diuisionem ad definitionem colligē-
dam saltem absolute: licet non vt quid est: tribus obser-
uatis: & quia posset quispiam dicere: est ne diuisio his ser-
uatis syllogismus, vel demonstratio: Respondet: & inquit.
¶ Sed syllogismus tamen non inest, & per inest: intelligit
est, quasi dicat, licet diuisua Methodus sic correpta vtilis
fit: non tamen est syllogismus, scilicet demonstratiuus.
Sed si quidem diuisua Methodus definitionem cogno-
scere facit: supple tu, alio modo illam facit cognoscere: q̄
facit demonstratio. Facit enim cognoscere alio modo, q̄
sicut inductio ex datis a respondente aliquid cognoscere
facit: non tamen demonstratiue, ita diuidens ex diuisione
definitionem componens aliquid cognoscere facit: licet
non syllogizat. Sed (vt Philoponus supplet) per parabola-
m vel comparisonem ostendit.
¶ Atq; hoc quidem non est absurdum. Neq; n. is qui utitur indu-
ctione fortasse demonstrat. Notum tamen aliquid facit.
¶ Et hoc quidem non est inconueniens, neq; enim inducens for-
tasse demonstrat, sed tamen ostendit aliquid.
¶ Sed adhuc obijcies: Omnis cognitio alicuius ex alio de-
ducti est syllogistica: atq; syllogismus. Sed cognitio defi-
nitionis per diuisionem est alicuius, quod ex alio inferitur.
Ergo diuisio est syllogismus. Respondet ergo Arist. ne-
gando maiorem: quia non omnis cognitio alicuius, quod
ex alio deducitur est syllogistica vel demonstratiua. Pro-
pterea dicit. ¶ Et hoc quidem non est inconueniens: nam
falsa est maior, ideo non est absurdum asserere aliquam
cognitionem alicuius ex alio deducti non esse demonstra-
tiua: & affert instantiam: quoniam cognitio propositio-
nis vniuersalis ex particularibus fit per inductionem: quæ
tamē non est syllogismus demonstratiuus inquit. Neq; n.
inducens fortasse demonstrat: dixit fortasse: quia aliqua
inductio vim habet demonstrandi: vt secundo priorum
dicit Auerroes: & secundo physicæ auscultationis, vt po-
te illa, quæ fit ex his, quæ sunt per se. Licet igitur indu-
ctio non demonstraret: tamen ostendit aliquid: quia vni-
uersale ex manifestis nobis singularibus.
¶ Rōcinatiō autē non dicit, qui diffinitionē ex diuisione dicit.
Nā ut in cōclusionibus q̄ sine medijs inferuntur, si quispiā dixerit
hoc necesse ē esse cū ista sint, fit ut interrogetur pp̄ qd, sic et i diffi-
nitionibus

N A nitionibus eum per diuisionem inuestigantur fieri potest. Nam
cum hæc conficitur diffinitio hominis, animal mortale pedes ha-
bens, bipes ac alias vacans. Cur hoc in unaquaq; partium additio-
ne nimirum interrogatio fieri potest.
¶ Si syllogismus autem non dicit ex diuisione eligens definitio-
nem. Sicut enim in cōclusionibus quæ sine medijs sunt, si aliquis
dicit quoniam his existentibus, necesse est hoc esse, contingit inter-
rogare propter quid, sic & in diuisiuis terminis, quid est homo,
animal mortale, pedes habens, bipes, sine pennis, propter quid se-
cundum unamquamq; appositionem.
¶ Quod proximis verbis acceperat hoc pacto syllogiza-
re videtur. Nulla ratio qua habita, & completa contingit
querere propter quid est, demonstratio. Sed diuisio
est ratio, qua habita & completa contingit querere propter
quid. Ergo non est demonstratio: Primo accipit con-
clusionem: & inquit. ¶ Syllogismus autem: scilicet demō-
stratiuum non dicit ex diuisione eligens definitionē. Hæc
est conclusionis vis. Deinde ponit minorem: & quasi eius
expositionem per comparisonem: & inquit. Sicut enim
in conclusionibus, quæ sine medijs sunt, aliquid dicitur:
quoniam his existentibus, necesse est hoc esse: contingit in-
terrogare propter quid: sic & in diuisiuis terminis: hoc ē
in definitionibus: quæ per diuisionem inuestigantur, sup-
ple contingit interrogare propter quid, vt si per diuisio-
nem concludatur quid est homo, & dicatur q̄ est animal
mortale, habens pedes: bipes: sine pennis contingit inter-
rogare propter quid secundum vnamquamq; appositionē:
id est secundum vnamquamq; partium additionem: hæc
est quasi minor. ¶ Et per conclusiones sine medio Themis-
tius intelligit Enthymemata. In quibus medium verbis
explanatum non est: sed mente conceptum, nam post illa
tam conclusionem contingit querere. ¶ Philoponus ve-
ro intelligit syllogismos: qui ex mediatis p̄positionibus
constant: nam post illatam conclusionem contingit: quæ-
rere. ¶ Ego vero dicerem cum Themistio, nam Aristote-
les per hanc similitudinem vult habere, q̄ sicut in conclu-
sionibus sine medio contingit querere de illata conclusio-
ne propter quid: ita post illatam conclusionem a diuisio-
ne, contingit querere de vnaquaq; parte eius propter qd.
Modo quando syllogismus est ex mediatis non de con-
clusiones: sed de propositionibus contingit querere. Me-
lius ergo cum Themistio: nam post illatam conclusionem
Enthymematis de conclusionem contingit querere propter
quid: & ita similitudo verior est.
D ¶ Dicit. n. atq; ostendet per diuisionem, ut putat, omne animal aut
immortale esse aut mortale. Tali autem oratio tota non per ra-
tiationem esse ostenditur. Quare etiam si definitio per diui-
sionem demonstraretur, nunquam tamen per ratiocinationem
conficitur.
¶ Dicit. n. & demonstrabit diuisione sicut opinatur, quoniam ani-
mal, aut mortale, aut immortale est. Huiusmodi autem oratio om-
nis, non est definitio, quare si diuisione demonstrat, tamen quod
& definitio est, non syllogismus fit.
¶ Dictum est diuisionem non esse syllogismum. Contra
quia diuisio fit ex duobus processibus. Primus sumit pro-
cessū hominem esse animal: & postea accipit, omne
animal esse mortale vel immortale: ex concessō pro mino-
re, & assumpto pro maiore sequitur hominem esse mor-
talem vel immortalem. Secundus sumit a respondente

hominem non esse immortale, & ita argumentatur, Om-
ne animal est mortale vel immortale: & homo non est
immortalis: ergo est mortalis. Vbi patet primum proces-
sum esse syllogismum: qui tamen est diuisio: vel diuisiue
Methodi pars. ¶ Respondet Arist. Dicit enim & demō-
strabit per diuisionem sicut opinatur ipse diuidens cum
syllogizat: quoniam omnis homo est mortale: aut im-
mortale, & sic legit Simplicius, nam in verbis græcis non
legitur verbum animal: vt pote sic argumentans. Omne
animal mortale aut immortale. Omnis homo est animal.
Ergo omnis homo est mortalis vel immortalis. Philopo-
nus illi verbo omne, quod græce est π̄ν, suppleuit ani-
mal: & tunc lege sic. Etenim diuidens cum syllogizat, di-
cet & demonstrabit per diuisionem omnem hominem
esse mortalem vel immortalem: quoniam animal aut mor-
tale: aut immortale est: & supple omnis homo est animal:
dicit & demonstrabit: non propria demonstratione sed
vt opinatur demonstrare, quia sibi videtur demonstrare.
Verum huiusmodi vniuersa oratio: quæ est categorica
de prædicato disuncto: non est definitio: & addit: quare
etiam si concedamus: quod ostenditur aliquid ex diuisio-
ne non sit tamen ex diuisione demonstratio definitionis:
quoniam neq; definitio fit syllogismus: id est cōclusio (vt
exponit Philop.). Sic igitur diuidens nō syllogizat: & da-
to: q̄ syllogizat: syllogizat vnam categoricam de præ-
dicato disuncto: quæ non est definitio. & dato q̄ tota dī-
uisiua Methodus, quæ constat duobus processibus, aliqd
ostendat definitio, quā demonstrat, non est syllogismus.
hoc est conclusio. Non enim demonstrat ipsam vt quid
est. ¶ Debes scire q̄ tam diuidens q̄ inducens aliquid ostē-
dit: vterq; tamen sumit a respondente: diuidens enim su-
mit a respondente primum genus de definito: verbū cau-
sa q̄ omnis homo sit animal. Deinde accipit q̄ omne ani-
mal aut mortale est: aut immortale: ex his concludit: q̄
omnis homo mortalis vel immortalis: deinceps in secun-
do processū sumit: q̄ homo non sit immortalis ab ipso re-
spondente: & demum infert q̄ omnis homo est morta-
lis, quare animal mortale. Inducens vero accipit Socrate
currere, & Platonem currere: & Ciceronem. Sed q̄ alij
omnes similiter sumit a respondente: vel q̄ isti sint om-
nes homines: vel quod omnis homo sit Socrates: & Pla-
to, & Cicero, & nullus alius: etiam sumit a respondente,
& ita tam diuidens: q̄ inducens aliquid ostendit: vterq; ve-
ro petit, aut aliquid a respondente: aut id: quod in prin-
cipio querebatur. Diuidens enim petit a respondente: aut
quod est æque notum: aut quod est conuertibile, & equa-
le. Inducens vero petit: quod a principio querebatur:
quia sumit a respondente conclusionem formaliter: ante-
quam inferat eam: vt pote cum dicit, & sic de singulis,
vel aliquid tale.
¶ Sed ne fieri potest ut ipsum quid est, accommodatum substantiæ
demonstraretur, ex suppositione tamen, hoc pacto, ut accipiatur id
quidem propriū quod ex his constat, quæ hoc ipso quid est, præ-
dicantur, diffinitionem esse, hæc autem sola dicto prædicari mo-
do, totumq; quod ex his constat proprium esse. Id est enim il-
lius nimirum ratio.
¶ Sed utrum etiam sit demonstrare quod quid est secundum sub-
stantiam: ex suppositione tamen, accipientem ipsum quidem quid
erat esse, id esse, quod ex his est: quæ in eo quod quid est, sunt pro-
prijs. Hæc autem in eo quod quid est sola, & proprium omne.
Hoc enim est esse illi.

Dub.

Solutio.

O

Com. 37.

P

C

Com. 38.

Q

D

Cap. 16.

Com. 40.

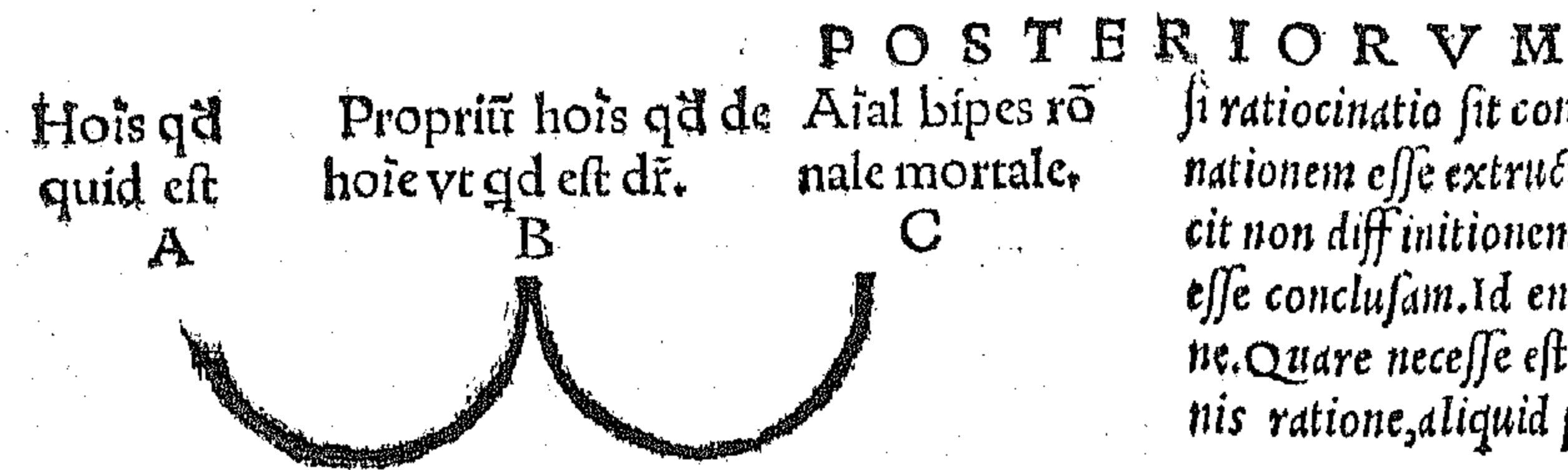
E

F

Notand.

H

Tex. 5.

Com. 41. Expō the. Quid sit syllogismus.

K

L

Cō. 42. M

Transit in aliud problema: quod secundum Themistium sic intelligitur: Vtrum definitio possit demonstrari de definito per syllogismum definitiuum: est autem syllogismus definitiuus ille, qui definitionem definitionis pro medio accipit: verbi causa, definitio definitionis hominis est, proprium hominis, quod de homine: vt quid est, dicitur, erit ergo syllogismus. Omne proprium hominis, quod de homine vt quid est, dicitur: est hominis quod quid est. Animal bipes rationale mortale est proprium hominis, quod de homine prædicatur: vt quid est: Ergo animal bipes rationale mortale est hominis quod quid est. Quærit ergo vtrum definitio de definito demonstrari possit per syllogismum definitiuum: inquit. Sed vtrum etiam sit demonstrare quod quid est secundum substantiam, i. essentialia de definito ex suppositione tamen, sit demonstrare dico accipientem ipsum quidem quod quid erat esse: id esse: qđ ex his proprijs est: quæ in eo quod quid est, sunt quasi dicar: ita vt accipiens sumat, quod quid erat esse: scilicet hominis est illud, quod ex his proprijs est: quæ in eo quod quid est: sunt, & hanc rāq̄ maiorem. Hæc autem, animal bipes rationale mortale sola sunt in eo quod quid est, & omne ex his compositum est proprium, & hanc accipiat tanq̄ minorē. Et concludo: ergo hoc totum, videlicet animal bipes rationale mortale est illi: scilicet homini esse atque ratio, vbi patet: verbum. n. illatiuum esse quærit ergo vtrum hoc pacto ex definitionis definitione possit definitio de definito demonstrari. Appellat autem Arist. hunc syllogismū ex suppositione definitionis, definitionis. Nō n. dicitur hic syllogismus ex suppositione, cum sit categoricus: sed dicitur ex suppositione: quia in ipso supponitur definitio definitionis, & hoc pacto etiam Philoponus ex posuit, & Simplicius: licet obscure.

An ex hic rursus sumitur diffinitio, necesse est enim per mediū ipsum ostendere.

An iterum accipit quod quid erat esse, & in hoc, necesse est. n. per medium demonstrare.

Respondet definitionem de definito hoc pacto demonstrari non posse, quia in medio acciperetur quod quid erat esse: quod demonstrandum erat, accipitur quidem actu atque in propria forma, & non solum potentia. Cum, n. dicitur in minore animal bipes rationale mortale proprium hominis est: qđ de homine: vt quid est, dicitur: nihil aliud est, qđ constituere hominis definitionem esse animal rationale mortale bipes: quod quærebamus: inquit. An iterum vrens hoc syllogismo accipit in medio, & in hoc syllogismo quod quid erat esse: necesse. n. est, hoc est: qđ quidem necesse est per medium demonstrare.

Præterea quemadmodum nec in ratiocinatione sumitur quid est ratiocinari, semper. n. tota vel pars est propositio ex quibus ratiocinatio constat, sic neq; diffinitionem oportet in ratiocinatione inesse, sed seorsum a propositionibus esse. Atq; ut si quis ambigat,

si ratiocinatio sit confecta necne, obuiandum est asserendo ratiocinationem esse extructam, id. n. ratiocinatio, sic & ad eum qui dicit non diffinitionem esse conclusam asserendum est diffinitionem esse conclusam. Id enim nobis supponebatur esse ratio diffinitionis. Quare necesse est & sine ratiocinationis & sine diffinitionis ratione, aliquid per ratiocinationem conclusum esse.

Amplius sicut in syllogismo non accipitur quid est syllogizare (Semper enim tota aut pars est propositio ex quibus est syllogismus) sic neq; quod quid erat esse oportet esse in syllogismo. Sed seorsum hoc appositis esse: & ad dubitantem si syllogizatur vel non syllogizatur hoc, obuiando, quoniam hoc quidem erat syllogismus, & ad eum, qui dicit, quoniam sic quod quid erat esse syllogizatur quoniam sic. Hoc enim positum est nobis, quod quid erat esse, quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus, aut sine quod quid erat esse, aliquid syllogizare.

Secundo hoc idem probat exemplariter (vt dicit Philoponus) hoc modo, quemadmodum non contingit in combinatione syllogistica sumi medium definitionem syllogismi. Sed alterum proprium & conueniens, quoniam propositio sumpta in syllogismo semper totum aut pars est id est semper velut maior sumitur: aut minor: ex quibus propositionibus fit syllogismus: sic neq; definitionem de finitionis possibile est medium sumere terminum in demonstratione definitionis, in qua concluditur qđ hæc definitio animal gressibile bipes definitio est huius definitibilis: scilicet hominis. Sed debet definitio syllogismi & definitionis seorsum a positis in mente seruari velut regula duplici de causa ad obuiandum contra dubitantem an sit syllogismus hic vel ne: quem fecimus: & hæc definitio: quam conclusimus sit definitio vel ne: & ad confirmationem, eius, qui dicit hunc esse syllogismum, & definitionem esse conclusam: vnde inquit. Sed seorsum hoc appositis esse oportet, scilicet definitionem definitionis: & definitionem syllogismi, & hoc duplici ratione, & ad dubitantem si syllogizatur: vel non syllogizatur hoc, obuiando: quoniam quidem hoc erat syllogismus asserendo & syllogizatum. Similiter ad dubitantem an conclusum sit definitio: asserendo contra ipsum, qđ est definitio. Et ad eum, qui dicit: quoniam sic quod quid erat esse syllogizatur: confirmando quoniam sic syllogizatur: simili modo & de syllogismo: confirmando esse syllogizatum si quis dixerit esse syllogizatum. Hoc enim & ad hoc ipsum quod quid erat esse syllogismi & definitionis positum erat esse, vt obuiemus: & confirmemus ex his concludit propositum: & inquit. Quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus aliquid de aliquo syllogizare, & sine quod quid erat esse definitionis aliquid de aliquo vt quid est syllogizare. Secundum ergo Philoponum probatio est per exemplum. Potest tamen esse vis syllogismi, nam quod vt regula supponitur non accipitur in syllogismo: definitio definitionis: vt regula supponitur ad obuiandum & ad confirmandum: ergo in syllogismo non accipitur. Quo vero ad verba attinet. Debes scire hunc textum esse in græco: & in latino valde fragmentatum. Propterea de licentia interpretis suppleui quædam verba, vt patet consideranti verba græca.

At. n. neq; sic bene sese habebit ipse quid est probatio, si ex suppone etiā quispiā ipsum ostendat hoc pacto, si rō mali ē diuisibile eē, quibus

N
O
P
Q
D

quibus aut contrariū, eorū & rō contraria est rō contrarij atq; bonū ē malo contrariū, & indiuisibile diuisibili, rō boni nimirū est indiuisibile esse. Et hic. n. accipietis diffinitionem ostendit.

Et si ex suppositione demonstraret: ut si malo inest diuisibile esse: in contrario autem est: quod in contrario est esse: in quibuscumq; est aliquid contrarium: Bonum autem malo contrarium sit: & indiuisibile diuisibili. Est itaq; bonum quod est indiuisibile esse. Et. n. hic accipiens quod quid erat esse, demonstrat.

Transit ad aliud problema an scilicet definitio de definito demonstrari possit per syllogismū hypotheticū acceptum a loco contrarij, quē Themistius appellat syllogismū a fitione & subiectione, qđ hoc mō cōficitur: si definitio mali ē diuisibilitas: & contrarij cōtraria definitio ē, Dico in quibuscumq; reperit contrariū, Bonū autē malo cōtrariū est: & indiuisibile diuisibili: ergo definitio boni est esse in diuisibile. Simul itaq; quærit, & soluit problema cū inq̄r.

Et si ex suppone: scilicet sumpta a definitione cōtrarij demonstraret: etiā sup. minime syllogismus valeret: cuius cām dicit. Etenim hic id est in hoc hypothetico syllogismo demonstrat: accipiens qđ qđ erat esse, & ita acciperet (vt concessum) qđ erat q̄sitū. Animaduersione dignū, vt ex Themistio accipit, vñ contrariū ita se habere ad propriā definitionē, sicut alterū ad suā: & ita equaliter boni rō de bono ignota ē, vt illa mali de malo. Præterea vt illa mali pōt sumi pro medio ad syllogizandū: illa boni de bono. sic cōtra illa boni accipi pōt ad syllogizandū eā quæ est mali, de malo: ita (vt pbatio reciproca fit) cū alterū alteri mediū eē possit & cōtra. Est ergo secundū Them. spēs petitionis eius, qđ in principio quærebatur nō in propria forma: Sed in suo æqualiter ignoto: & reciproco. Philoponus aut dicit eū qđ hoc pacto syllogizat petere qđ in principio: quærebatur definitionē: & accipit definitionē sine demonstratione. Nā volēs ostendere de finitionē boni eē qđ indiuisibile: assumpsit vt concessum qđ definitio mali ē diuisibile: & ita petit qđ in principio sumēs vt concessum: q̄sitū: ostendere. n. qđ hoc ē definitio huius: quia hoc ē definitio huius, principij petere est: cū alterū p alterū ostēdat. Hæc Philoponus & quasi innuit eē petitionē in propria forma. Qui. n. pbat boni definitionē eē indiuisibile: quia definitio mali ē diuisibile, nō scit definitionē mali eē diuisibile, nisi quia scit definitionē boni eē indiuisibile, cū alterū p alterū ostēdatur: & quæbat definitionē boni eē indiuisibile: ergo sumit (vt concessum definitionē boni) quā quæbat. Addit aut Simplicius qđ dato hoc modo syllogizari posse definitionē de definito: regula non erit vniuersalis, quā non in omnibus habebit locum: Sed (vt dicit Arist.) in solis contrarijs.

Sumit aut diffōnē ad ostēdēdā diffōnē. At sit aliqd aliud. Et in demonstrationibus. n. aliquid de alio dici sumitur. Non tamen ipsum neque id cuius est eadem ratio atque conuertitur.

Accipit autem ad demonstrandum, quod quid erat esse. Alterum tamen sit. Etenim in demonstrationibus est hoc de hoc: Sed non ipsum: neq; cuius est eadem ratio, & conuertitur.

Dubitarer quispiā: nā accipiens definitionē mali ad syllogizandū definitionē boni: non videretur sumere qđ q̄rit, vt concessum, nā quærit definitionē boni sumit vero: ut concessum definitionē mali, mō definitio. n. an quasi, vt concessum sumit, alterum qđ ē a definitione boni, quam quærit: & ita qđ quærit nō vt concessum sumit: inquit. Accipit autem ad demonstrandū qđ quid erat esse: supple etiam qđ quid erat esse. Alterū tñ sit: hoc ē nō idē, sed alterum,

nā sumit qđ quid erat esse mali ad syllogizandum qđ qđ erat esse boni, & ita qđ quæritur nō sumitur: vt concessum. Respondet in omni demonstratione prædicatum eē de subiecto, verū in demonstratione prædicati de subiecto non debet sumi ipsum prædicatum neq; aliquid, cuius scilicet prædicato eadē ratio ē, & conuertibile cum prædicato. Modo licet in offensione definitionis boni non sumatur definitio boni, sumitur definitio boni: sumitur definitio mali, pro medio, cuius cum definitione boni eadē ē ratio: & reciproca, quoniam ita se habet ratio mali ad malum: vt rō boni ad bonum: & sicut ratio boni de bono p rationē mali demonstrari potest: ita contra mali de malo p rōnem boni. Inquit. Etenim in demonstrationibus omnibus est hoc prædicatum de hoc subiecto: sed qđ pro medio sumitur non est ipsum prædicatum: neq; eīd, cuius cum prædicato ē eadē ratio: & conuertitur cum prædicato, hoc ē neq; ē aliquid conuertibile cum prædicato, cuius cum prædicato ē eadem rō: modo sic est in tali syllogismo, in quo prædicatum quod est definitio boni de subiecto, quod est bonum ostenditur. Nam licet nō sumatur pro medio ipsamet boni definitio: sumitur mali definitio: Quæ eodē modo se habet ad malum: vt definitio boni ad bonum, & est quid conuertibile & reciproca: cum alterum per alterum: mutuo syllogizari possit hoc pacto (vt mihi videtur) Simplicius intellexit hunc locum. Philoponus vero alter textum intelligit: Nam in omni demonstratione sumitur quod quid erat esse: Ergo in omni demonstratione sumitur definitio vt concessum: & ita petitur. Respondet hoc non esse inconueniens: quia sumitur qđ quid est esse subiecti, ad demonstrandum prædicatum de subiecto: & sic non est idem quæsitum & concessum, Quærimus enim risibile de homine: sumimus vt concessum animal rationale de homine. Modo hæc non idem sunt: Alterum. n. est risibile prædicatum quod quæritur de homine subiecto: & Alterū definitio hominis: quæ vt concessa sumitur. Inquit. Accipit autem ad demonstrandum prædicatum de subiecto ipse demonstrans qđ quid erat esse terminum medium. Alterum tamē sit ab eo prædicato: qđ quærebatur. Etenim: (vt inquit) vt demonstrationibus omnibus est hoc prædicatum, videlicet risibile de hoc subiecto, scilicet de homine, sed mediū qđ sumitur, non est ipsum prædicatum: neq; aliquid qđ & cum prædicato conuertitur: & cuius cum prædicato ē eadem ratio: id est idē ratione. Quasi dicat medium in demonstrationibus non esse ipsum prædicatum, nec definitionem conuertibile cum prædicato, Sed definitionem subiecti cum subiecto cōuertibile: & ita qđ quæritur non sumit, vt concessum. Quo vero ad verba atinet: Dixit & conuertitur: quia (vt dicit Philoponus) aliquid pōt esse idē ratione alicui non conuertibile, vt substantia animata sensitua idem est homini, nō tñ cum homine cōuertitur: sed cū animali. Ex his sequitur definitionem subiecti esse medium in demonstratione: non autem definitionem prædicati: Alioquin in demonstratione sumeretur, vt concessum, quod quæritur: Verum de his postea, Arbitror autem expositionē Simplicij magis ad mentem Aristotelis esse.

Ad utrosq; aut, quorum alter diuisione, alter tali ratiocinatione ostēdit, eadē ē dubitatio, cur hō simul animal bipes gressibile, sed nō aīal seorsum, & bipes erit seorsum. Nulla nāq; necessitas cogit ut ex his q̄ sumuntur unum efficitur qđ prædicetur, sed erit forsitan perinde atq; idem homo & musicus est & grāmaticus. Suels. sup Poste.

E

F

Expō. Philop.

G

Verborū expositio. H

An definitio subiecti medium sit in demonstratione.

I Ad utroq; autem & secundum diuisionem demonstrantem, & ad sic syllogizantem est eadem dubitatio: propter quid est homo animal gressibile Bipes: sed non animal & Bipes: ex acceptis. n. nulla necessitas est unum fieri: quod predicatur: sed utiq; sicut idem homo erit & Musicus: & grammaticus.

Com. 46. Nunc vero quadam ratione refellit & eum: qui p diuisionem enititur pbare definitionem de definito, & eum, qui ex suppositione definitionis contrarij etia intetat de definito pbare definitionem, et pponit hoc: & inquit. Ad utroq; aut expositiue: & ad eum: q secundum diuisionem demonstrat definitionem, & ad sic syllogizantem. s. ex suppone definitionis contrarij e eade dubitatio: hoc est idem argumentum: quo refellitur utraq; po. Deinde exponit illam: verum solum de onidente definitione p diuisionem: relinquit tñ nobis exponere: quom eadem ro facit contra eum, qui ex suppone definitionis contrarij enititur pbare definitionem de definito. Ad diuidentem ergo sup. dubitauerit qspia: & vt exponit Philoponus, pp quid totum copositum ex tot differentijs hominis est definitio hominis, & non vnaqueq; ipsarū seorsum (vt animal seorsum) & gressibile seorsum, nō n. diuidens hæc omnia simul concludit: sed seorsum animal, seorsum gressibile: seorsum et Bipes. Ex acceptis. n. hoc est quantum est ex ipsa diuisionis natura nulla necessitas est vnum fieri, qd predicatur, id est nulla necessitate concluditur tota illa copositione definitione esse hominis, & non vnūquodq; seorsum. Sed hæc expositio non vñ cōueniēs: Dicit. n. aduersarius vna diuisione non cōcludit illud totum: sed pluribus diuisionibus: quia vna cōcluditur hominē esse animal: alia hominem eē gressibile, alia vero hominem esse Bipes: omnibus vero concluditur tota copositio: qm si hō est animal: & gressibile: & Bipes: erit hō animal gressibile Bipes. Propterea aliter expōit Philoponus: pp qd (ut inqt) Est hō animal gressibile Bipes pponendo gressibile ante Bipes: sed non animal & Bipes pponendo Bipes ante gressibile: nā ex diuisionis natura habetur q differētia Prima, quæue Secunda esse debeat: etiam dato q nihil derelinquat, nec transtū faciat. Simili rōne ex diuisionis natura nec ordo patet. Hęc secunda expō bona est: verū pōt vrbis textus omnibus accōmodari. Propterea saluo sp meliori iudicio aliter dicerē: Vbi debes scire diuisionē quantum est ex ipsius natura nō magis concludit vnū predicatum copulatum atq; copositū: q vnū pdicatum simplex sine copulatione: ex natura. n. diuisionis non magis concluditur q hō sit animal gressibile, Bipes sine copulatione: q q hō sit animal: & gressibile & Bipes cū copulatione seorsum assumpta, nam vbi concluderet diuiso pdicatum sine copulatione simplex concluderet pdicatum: Vbi concluderet cū copulatione: concluderet copositū, inqt. Dubitauerit. n. qspia ppter qd est hō animal gressibile Bipes sine copulatione: sed non animal & Bipes cum copulatione, Ex acceptis. n. quantum est ex natura diuisionis nulla necessitas est vnū fieri. s. absq; copulatione, qd pdicatur de ipso definito: sed utiq; fit ex acceptis sicut idē homo erit & Musicus & grammaticus cum copulatione. Debes ergo scire ex ipsius diuisionis natura non magis concludi vnum pdicatum abiunctum, q copulatum, p diuisionem. n. non magis hētur q hō sit animal gressibile Bipes q hō sit animal: & gressibile, & Bipes. Præterea ex diuisionis natura non habetur ordo partū, non. n. magis habetur vt genus primo loco: dñia secundo ponat, q con-

tra. Non. n. magis habetur vt hō sit animal gressibile Bipes, q vt hō sit gressibile Bipes animal, vel Bipes gressibile animal. Præterea ex diuisionis natura non habetur cur tot differentia sint, ponendæ, & nō plures, aut pauiores. vt cur homo est animal gressibile Bipes: & nō animal Bipes, immo ex diuisionis natura omnes differentia deberent addi. Hęc cōtra diuidentē, subtrahit autē declarare cur hæc dubitatio accidat ei: qui pbat definitionem de definito ex suppone definitionis contrarij, qm per se patet: Si. n. diuisibile est mali definitio: statim habetur definitionem boni esse indiuisibile, ergo quantum, est ex suppone non habetur q predicatū debeat esse copulatum: vñ abiunctum, immo ex ipsius supponis natura nec simplicitas habetur: potissimum vbi plura contraria fuerint, nec ordo, nec numerus partium.

Hęc aut ita sint quonā pacto is qui diffinit substantiā, & ipsum quid est ostendet rei differētia, neq; n. ut is quid demonstrat ex hisce que cōceduntur notū faciet ipsum, ut cū illa sint necessaria aliquid aliud sit. Hęc. n. est demonstratio, neq; etiā ut is qui p singula nota inducit uniuersa. Ex eo sic se habere, quia nihil singulorū sese aliter habet. Nō. n. qd est, sed eē, aut nō esse ostendit. Quis igit alius modus restat. Non. n. se su uel digito demōstrabit. Qualiter igitur diffiniēs demonstrabit substantiā, aut qd quid est, neq; n. sicut demonstrans ex certis. Manifestū eē faciet, q necesse est cū sint, illa alterum aliquid esse, demonstratio. n. hoc est. Neq; sicut inducēs per singularia, cū manifesta sint, quoniā omne sic est, eo q nihil aliter est. Non enim quid est demonstrat, sed quoniam est, aut non est. Quis igitur est alius modus reliquus, Non enim demonstrabit sensu, aut digito.

In præfati textu Aristoteli quasi epilogando ostendit, q non est posse demonstrationē ostendere: neq; p demonstrationē sine syllogismo: neq; p inductionem: neq; p sensum & hoc pponit: & inquit. Qualiter igitur definiens demonstrabit: hoc est ostendet Substantiā, aut qd quid est supple de ipso definito. Et per substantiā, vt inquit Philoponus intelligit naturalem definitionem, p qd quid est, intelligit formalem: nam Aristoteli duplicem naturam nouit materiā. s. & formam: ideo duæ sunt definitiones. Altera materialis: Altera formalis. Deinde pbat hæc conclusionem, definiens non demonstrat definitionem de definito, neq; syllogizat, pbatur demonstrans, & syllogizans quibusdam concessis notū facit, qd p ipsam de necessitate ostenditur. Definiens non facit notum quibusdā concessis: ergo definiens non demonstrat: neq; syllogizat: inquit. Triplici existente ostensione: aut demonstratiua, aut inductiua, aut sensitua: neq; vt demonstrans notum faciet, s. definitionem de definito. Dico: vt demonstras ex certis. s. concessis ppositionibus atq; firmis ex se fidem habētibus, vt q necesse sit illis existentibus: id est talibus ppositionibus sumptis alterum quid esse, id est talē conclusionem esse. Demonstrationis. n. hoc est proprium dico. s. sumere tales ppositiones: & ex talibus ppositionibus talem concludere conclusionem. Secundo pbat q definiens non inducit definitionem de definito: pbat primo inducens per singularia manifeste existentia uniuersale confirmat. Definiens vero non sic ostendit ergo definiēs non inducit: inquit. Neq; rursus pōt quis ostendere definitionem sicut inducens per singularia, cum manifesta sint: qui supple inducit: qm omne sic est, id est, qui inducit uniuersale eo q nihil aliter est, vt qm hic hō currit, & ille, & nullus ē quin ille currat: ergo omnis hō currit: vel

N

O

Com. 47

Com. 48

Q

Nota

A vel legē sic: Neq; sicut inducens supple pōt ostendere definitionem: id est vtēs inductione ostēdit p singularia nota existentia, vt q omne animal inferiorē mandibulā mouet, eo q nihil aliter est, id est eo q nullum ē animal aliter se habens: hoc est qd non moueat mandibulā inferiorē: Secundo hoc idē pbat: quia inducēs demonstrat eē: aut nō esse, definiēs vero neq; esse, neq; nō eē demonstrat, ergo definiens non inducit, inquit sup. definiēs nō inducit: non. n. quid est demonstrat: sed esse vel nō esse: id est affirmationē: vel negationē, Vel intelligē sic, non. n. quid ē demonstrat ipse inducēs hoc est determinate quid est sed qm est, vel non ē indifferēt: Qui. n. inducit non oñdit determinate quid ē: sed indifferēt negationē & affirmationē: cum inductio cōmuniū Via sit & negationi & affirmationi: at definitio ppria est Via ipsius quid ē. Vel legē sic secundum Philoponum: Inducēs. n. non ostēdit quid est idē naturā rei, sed q res inest, aut nō inē: definitio vero est natura & formā rei, qm ergo neq; p demonstratio nē: neq; p inductionē pōt quis ostēdere definitionē: Ideo quaerit, qd igitur ē alius modus reliquus: nunqd qui p sensum: Respōdet hoc eē impole: & inquit. Nō. n. demonstrabit sensu: aut digito: non sensu quidem: qm definitū & de finitio non sunt sensibilia, Sunt. n. vñ: neq; digito: q nō syllogismo expositorio vel resolutorio: qui digito fit, cū fiat hoc pacto hoc ē definitio hominis: & hoc est animal Bipes, ergo animal Bipes est definitio hominis, Hoc. n. pacto definitio syllogizari non pōt: cū digito monstrari neq;. Philoponus vero dicit digito eē instrumētū eius offensionis, quæ p visum. Propterea dixit, Nō. n. demonstrabit aut sensu aut digito: ad significandū p sensum intelligere visum: ceteri. n. sensus p digito non demonstrant Sed circa ea: q dicta sunt dubitabis Primo: quia Aristoteli sexto Topicorū docuit terminare definitionē de definito p definitionē definitionis, hic autē asserit totū cōtrariū. Juniores dixerunt trifariā quaeri posse definitionē de definito: aut secundum substantiā: atq; rē: vt vtrū animal rōnale in sit hominē. aut secundum intentionē, vt vtrū animal rōnale sit definitio hominis: aut secundum substantiā, et intentionē, vt vtrū hō sit animal rōnale in eo qd est. Dixērūt igitur Aristotelē sexto topicorū voluisse definitionē de definito probari posse Primo atq; Secundo mō: hic autē loquitur Tertiā mō. Sed pace horum dixerim quouis mō definitio de definito demonstratur, petitur id: qd in principio quaerebatur, saltē secundum aliquā speciē. Propterea vñ mihi Aristoteli sexto Topico. voluisse definitionem definitionis vtilē esse ad terminandū definitionē de definito pblematicē, nō autē scientificē: Insuper dixit esse vtilē ad terminandū definitionem de definito huic vel illi, nō autem simpliciter. Sed do dubitabis, quia Aristoteli sexto etiā Topicorū docuit terminare definitionē vnus cōtrarij p definitionem alterius: hic autē oppositum asserit. Dicēdum ibi loqui pblematicē, & huic vel illi: hic autē loquitur scientificē, & simpliciter. Debes scire q Aristoteli reliquit hic locum ab alijs oppositis priuatiuis: vel relatiuis: vel contradictorijs: quoniā contraria utraq; habent esse in rerum natura: cetera nō habēt esse in rerum natura: sed aliter. Reliquit exēplū: quia videlicet habet inductionis, reliquit Enthymema, quia habet vim syllogismi. Præterea quonā pacto ipsum quid ē ostēdet. Necessē. n. eū qui scit, quid est hō, aut aliud quoduis, & esse etiā scire. Id. n. quod non est in ratione, nemo scit unq; quid est, sed quidnā oratio uel

nomen significat, cum dico hippocentaurus bene percipimus. Fieri uero nequit ut sciamus quid hippocentaurus est.

Tex. 7. Amplius quomodo modo strabit quid est hō, necesse est. n. scire tē quid ē hō: aut aliud quodcuq; scire & quia est nō ens. n. nullus scit quid ē: Sed quid quidē significat oratio, aut nomē, cū dico Tragelaphus, quid autē est Tragelaphus impossibile est scire.

Com. 49. Repetit quæ dixit, & ostendit p cōmunes qualdā rationes ipsum quid est demonstrari non posse de definito, & Primo repetit pblema: & inquit. Amplius quomodo aliquis ostēdet quid ē homo: vñ quoduis aliud id genus, hoc ē pblema, Pro solone uero pmittit quoddam: qd necessarium atq; vtilē videtur (vt Themistio placet) ad solonē pblematis: & pmissum est: nihil sciri posse qd ipsum est, nisi pcognoscatur quia est, hoc est ipsum esse: nam (ut Philoponus inquit) Necessē est cognoscētē naturam hominis alterius cuiusuis rei habere pcognitam atq; psumptam ipsius existentiam, dico quid ipsum est: quia non est necessarium ad scire quid oratio aut nomē significat, scire ipsum esse. Inquit. Necessē est. n. scientem quid est homo, aut aliud quodcuq; scire & quia homo ē, hoc est scire hominem esse, pbat hoc (cum inquit) Non ens n. nullus scit quid est: non. n. scimus quid est Hippocentaurus: Sed bene scire potest cum dico Tragelaphus, qd significat oratio vel nomē Tragelaphus: non sciēdo Tragelaphū esse, possumus. n. scire hoc nomen Tragelaphus significare. Hircum & Ceruum, hoc est quoddā animal, qd est simul Hircus & Ceruus: dato q non psciamus tale animal esse. Quid autem Tragelaphus sit: impossibile ē scire: nisi psciamus ipsum esse. Ex his patet psuppositum: ex quo ulterius patet: quæ sunt definitiones non entium: nam (vt Philoponus inquit) Quid nomen aut oratio significat: est definitio non entium. Quæ vero significat naturam & existentiam, est definitio entium.

G At uero si quid est, ostenderit, & esse quoc; ostendet. Et quonā modo ratione eadem ostendet. Nam unum quiddam diffinitio ipsa declarat. Et demonstratio etiam unum. Quid autem est homo, & hominem esse, diuersa sane, non eadem sunt.

Com. 49. At uero si demonstrabit quid est, & quia est, & qualiter est, eadem ratione demonstrabit, quando definitio unum aliquid, & demonstratio Quid autem est homo, & hominem esse aliud est. Proposito problemate: & suppositione: exequitur & probat ipsum quid est non posse de ipso definito demonstrari: & (vt mihi vñ) supponit ipsum quia ē: siue ipsum si est: siue ipsum esse rei: quæ definitur: demonstratione ostendi: Diximus. n. superius questionē si est: terminari demonstratione, licet Hypothetica: quare bene supponit ipsum esse demonstratione ostendi: hoc itaq; pmissio: argumentatur. Si aliquis demonstrabit quid est, vtpote quid homo est, cum hominem esse non nisi demonstratione ostendatur: eadem ratione, qua quid est homo, ostendet: & quia est: & qualiter est, hoc est & hominem esse ostēdetur: nam demonstratione ostendetur quid est homo p aduersarium & demonstratio ne ostendetur hominem eē secundum veritatem, quare vtrūq; ostendetur eadem ratione: quæ est demonstratio: & si non eodem tēpore, nā licet diuersis tēporibus: tamen eadem specie rationis: vtpote demonstratione ostēdetur vtrūq;. Destruit autem consequens: & inquit sup. Sed hoc est falsum, quia definitio vnum quoddam & demonstratio vnum aliud declarat: nam demonstratio declarat esse: & definitio quid est: quid autem est homo: & hominem esse aliud est. Et per

E

Tex. 7.

Com. 49.

F

G

Com. 49.

H

E

I qualiter est: quod græce est $\pi\alpha\rho$, quid est intelligit: unde sensus est: si aliquid demone quid est ostendit: eadem rationis specie utpote demone ostendet rem esse terminando quoniam si est, & quid ipsa res sit: terminando quoniam quid est, & ita eadem rationis specie quia est: & qualiter id est & quid est res ostendit, cuius hypotheticæ: cum consequens fit falsum: erit & antecedens falsum, & Philoponus autem hunc locum non intellexit, nam sic componit hypotheticam: si quid est demone ostendit quispiam: simul ostendit eadem via quia est, & quid est: Non enim video quomodo eadem via simul illa ostendi sequitur. Semp. n. aduersarius negabit consequentia: Dicit enim bene illa demonstrationem eadem rationis specie: non tamen simul: semper enim ipsum si est prius est ipso quid est.

K Deinde etiam dicimus omne quoduis nisi sit substantia necessario per demonstrationem esse ostendi. Esse uero rei, nullius est ut patet substantia. Id enim quod est, non est genus. Demonstratio igitur, id est quo quidpiam ostenditur esse.

L Postea per demonstrationem dicimus necessarium esse demonstrare omne quia est: nisi substantia sit: Esse autem nulli est substantia: Non enim est genus ens: demonstratio itaque: erit ipsius quia est.

Com. 50. Hic (ut Philopono placet) Aristoteles. soluit instantiam nam esse demonstratur: ut dictum est: esse est natura rei: natura rei est definitio rei, ergo a primo ad ultimum: si est demonstratur: definitio rei demonstratur. Soluit Aristoteles, ipsum esse posse accipi per rei substantiam atque essentiam: & posse accipi per ipso quia est, siue per ipso esse, quod quæritur in quæstione si est, quod Philoponus existentiam rei appellat: dicit ergo esse per substantiam bene esse rei naturam atque definitionem: non autem esse pro eo, quod in quæstione si est quæritur. Inquit, postea & per demonstrationem dicimus esse necessarium ut demonstratur omne quia est: id est quoduis esse, nisi rei substantia sit, at esse: quod in quæstione si est: quæritur, nulli est substantia: hoc est essentia: vel pars essentia: & sicut demonstratur esse: definitio non demonstratur: quoniam esse, quod demonstratur: esse: quod in quæstione si est, quæritur: & non est acceptum per substantiam, atque essentiam. Et dixit per demonstrationem ostendi omne quia est: nam demonstratur quia est simplex: quod quæritur in quoniam si est: & quia est compositum: quod quæritur in quoniam composita. Et dicit Philoponus Aristoteles, dixisse nisi fuerit substantia: quia aliquando quia est concidit cum substantia, utpote quoniam quis diceret hæc definitio est huius rei: nam cum sic diceret, quia est esse substantia. Sed ut mihi hæc consideratio non necessaria, nam satis Aristoteles explicauit quando quia est: demonstrabile & quoniam non. Dixit enim tunc demonstrari, quando non est rei substantia, & hoc satis est. Sed dices ens est genus: & ens ab esse sumitur, ergo esse est genus, sed genus est substantia, vel saltem pars substantia, ergo esse est substantia: vel pars substantia. Respondet non enim ens est genus: & ita negatur antecedens, quoniam ens nec genus est: nec differentia: nec definitio: quia (ut Philoponus inquit) ens est æquiuoce dictum: quare nec substantia erit, nec substantia pars. Ex his concludit recte esse dictum demonstrationem esse ipsius quia est, & non ipsius quid est, nam demonstrationem ostenditur rem esse, non autem quid res ipsa sit, & non modo rem esse demonstrationem ostenditur: sed ipsam esse talem vel talem, & propter quod talis est: vel talis nunquam tamen demonstrationem ostenditur quid res sit.

M Quod quidem etiam tunc ipse scientia faciunt Geometra nãq; quid significat quidem triangulus sumpsit. Esse autem ipsum demonstrat. Quo modo igitur ostendat ipse diffiniens quid est trian-

gulus. Sciens ergo quispiam diffinitionem quidpiam quid est: si sit illud nesciet. At nunquam fieri potest.

Philopo. expositio. *Quod quidem et nunc faciunt scientia: quid enim significat triangulus accipit geometra. quia autem est: demo nstrat: quid igitur monstrabit diffiniens quid est, an triangulus, sciens itaq; ali quis definitionem quid est, si est nesciet: sed impossibile est.*

Com. 51. Quæ dixerat, Nunc phat obseruatione scientiarum, quæ demonstratione ostendunt quia est, siue res esse: definitione vero ostendunt quid res est Geometra. n. definitione ostendit non hoc totum triangulus est, Sed solum triangulum incomplete sumptum: demonstratione, uero ostendit, quia triangulus est: vel triangulum esse. Sed pro uerborum expositione debes scire triangulum accipi posse pro subiecto: de quo demonstrabilis est angulorum equalitas: & pro quæsitio siue passione, quæ est demonstrabilis de alio, ut de data linea: ut in illo problemate. Supra datam lineam contingit æquilaterum triangulum collocare, hic enim triangulus erit ut passio & quæsitio. Ideo hæc uerba Philoponus dupliciter exponit. Vno modo ut triangulus pro subiecto sumitur: Alio modo, ut triangulus sumitur pro quæsitio, Iuxta primum modum lege sic. q. d. quod quidem id est aliud definire, aliud demonstrare & nunc faciunt scientia: & ponit exemplum in Geometria, & inquit. Quid enim significat triangulus sum & Geometra per eam definitionem: quæ est figura plana tribus lineis contenta: & non demonstrat: quoniam uero habeat tres angulos æquales duobus rectoris: ostendit: per demonstrationem & ita quia est demonstrat, quid uero est definitio ostendit. Et in hac expositione Philoponus accepit quia est in quæstione composita: Aristoteles uero superius accepit quia est pro si est in ipsa simplici quæstione. Non tamen refert, quoniam quia est reducitur ad si est: ut diximus. Sed quia non loquitur Aristoteles, in definitione quod est: sed in definitione quid nomen significat: Ideo Philoponus aliter exponit sumendo triangulum ut quæsitio. Vbi debes scire in demonstratione esse concessum & quæsitio: Concessum quod est subiecto: quæsitio uero est prædicatū siue passio, de subiecto igitur præcognoscimus: quia est: & quid significat: de quæsitio uero quod significat præcognoscimus: quia est autem quoniam arq; demonstramus. Tunc lege sic. Quid enim significat triangulus ut præcognitū sumit Geometra & n. demonstrat. Nam in illo problemate supra datam lineam contingit triangulum æquilaterum collocare: quod triangulus significat, sumit. Quod autem sit, ostendit, quado ut quæsitio hoc sumit: ut si quærat si est super datam lineam triangulum æquilaterum collocare, & ita triangulum esse demonstrat. Vbi animaduerte in quæsitio idem esse quia est & si est: & ipsum esse: & alteri inesse, Propterea bene dictum est scientias illud facere, quia esse demonstrat, quidnam est: aut quid significat definitione ostendunt. Propterea quasi in terrogando concludit: quid igitur monstrabit siue ostendit ipsa definitione ipsi diffiniens: quid est, an triangulum: certū est quod sic: definitione, n. ostendit incomplete illud triangulum quid sit, demonstratione uero demonstrabit ipsum esse, vel in quæstione illa: quia quæritur: si triangulus habeat tres angulos: vel in illa: super datam lineam: vel aliter & melius: qui igitur monstrabit qui definit: quid est ne triangulus est hoc est dicere, Vtrum diffiniens triangulum, demonstratione ostendit quid sit triangulus est Contra obijcit & quasi dicat: Si ita fuerit: igitur sciens definitione quid est triangulus, nesciet si est: potest

Philopo. expositio.

K

Com. 50.

L

Consideratio Phi.

Qualis est consideratio.

M

NA

Com. 51.

Ubori positio.

Verborum expositio.

trianguli & passio.

& p. siue n. p. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

siue n. p. p. p.

potest. n. demonstratione scire quod est: & nescire si sit, & hoc sequitur si demonstratione quod est scire potest, modo hoc est impossibile, & contra primam supponere, quæ fuit nihil posse sciari est: nisi sciatur si est: vel ipsum esse: Debes scire: quod si quod est alicuius rei demone sciari potest, non egemus præcognitione quia est, ut iuuans est ad cognitionem quid est quia demonstratio erit pollens per scientiam illius rei quod est: Propterea recte argumentatur Aristoteles si diffiniens sciit demone quod est, sciit quod est: ignorato quia est: quod est contra supponere. & Quod uero ad uerba attinet, Verbum illud an cum dicit an triangulus græce est τ , Verbum quia ita in græco multis modis potest & accentuari & proferri. Ideo Philoponus diuersimode uerbum illud legit: Nos uero exerpsumus ueritatem sensum: Ideo non oportet immorari.

Com. 52. Patet autem per ipsos etiam diffinitionem, quæ nunc assignatur medio quod æquale, tamen cur est ipsum diffinitum. Et propter quod hoc circulus est quæretur. Poterit enim illud dicere quispiam diffinitionem orichalci etiam esse.

Manifestum est autem secundum nunc modos terminorum quod non monstrant diffinientes quia est, nam & si est ex medio æquale quid, tamen propter quod est quod definitur, & propter quod est hoc circulus, non apparet. Effet enim & Orichalci utique dicere esse ipsum.

Thomas exponit quod Aristoteles per exempla earum definitionum, quæ nunc assignantur, ostendat quod qui definit aliquam rem: non demonstrat quia res illa sit, & videtur hæc exprobat uerbis primis satis bene conuenire: iuxta uero Philoponus. Simplicius atque Themistius interpretationem debet scire, non nullos uoluisse definitionem non esse syllogizandam de definito, quia ipsa seipsa, atque qua definitio est, patet esse quod quid est de definito: & propter quod est de definito in eo quod quid est. Cum enim dicitur circulus est figura a cuius cetero ad circumferentiam omnes lineæ ductæ sunt æquales, Volunt hanc definitionem ex suis ipsius natura de ipso circulo patere quia sit illius ut quid est: & propter quod est ut quid est, est illius: Ideo non potest ut quid est de suo definito ostendi Syllogismo: aut demonstratione, cum esse ut quid est: suapte natura patet. & Contra ergo hos obijcit Aristoteles, & ostendit per definitiones: quæ nunc solent assignari non apparere illas esse: ut quod est de definitis: nec apparere eam quare sunt ut quod est de suis definitis: & notanter dixit per definitiones quæ sunt nunc: quia possent dici esse alias definitiones: quæ nunc in scriptis non patet: quæ tamen fuerunt notæ illis: Inquit. Manifestum autem est, & secundum terminorum hoc est definitionum modos, qui nunc sunt nostris scriptis: & quibus consueuimus uti quod diffinientes non ostendunt quia est, sed definitio de definito, ut quid est: nec ostendunt propter quod est definitio de definito: ut quid est. Supple ex sola definitionum natura, & probat exemplo definitionis circuli: & inquit. Nam & si circulus est aliquod æquale ex medio utpote figura plana e cuius cetero medio ad circumferentiam omnes lineæ ductæ sunt æquales: tamen propter quod est quod definitur: hoc est propter quod circulus sit hoc: utpote figura plana e cuius medio omnes lineæ ductæ æquales sunt, vel quod circulus sit illud, ex definitionis illius ut atque natura non apparet: Verbum enim non apparet supplendum est: ut dicit Philoponus. Effet enim, quantum est ex parte illius definitionis possent quispiam dicere illa esse definitionem alterius rei, scilicet figurati, vel cuiusuis, utpote Mōtis Ereici: quod græce dicitur Orichalcos: Nō enim uis illius apparet ipsam esse magis circuli quod Orichal-

ci: cum uis sua non dicat se esse: vel non esse circuli: & ita uis sua non magis habemus ipsam esse circuli: quod Orichalci. Propterea inquit. Tamen propter quod est quod definitur. scilicet circulus figura & reliqua: & propter quod est hoc circulus. scilicet figura & reliqua: vel quod circulus sit figura & reliqua: ex definitionis uis non apparet, immo ipsum esse id est ipsam circuli rationem esset hoc est possent quispiam dicere ipsius Orichalci, cum nulla uis ex ipsa apparet: ut sit magis circuli, quod Orichalci, cum ex uis sua non se esse illius asserat.

Neque enim id esse posse quod dicitur, ipse definitiones insuper faciunt manifestum. Neque illud & non aliud esse cuius inquirunt diffinitionem esse, sed propter quod semper dicere licet. Neque enim quia possibile sit esse, quod dicitur, assignant termini, neque quia illud est, cuius dicunt esse definitionem: sed semper licet dicere propter quod.

Com. 53. Possent adhuc quis dicere definitionem non asserere se esse definiti ut quid est: Sed dicere ex sua uis se esse definiti vel posse esse definiti: Obijcit contra definitionem ex sua uis non dicere se esse definiti: vel posse esse: nec dicere eam: cum posset esse: aut sit definiti: nam postquam assignata est: licet quare an definitio illius, cuius assignabatur sit, & propter quod illius est, Inquit. Neque enim, etiam quia possibile sit id esse definiti, quod dicitur esse sua definitionem, termini atque definitiones ex suis naturis assignant, neque quod illud sit id: cuius dicunt esse definitionem: sed per definitionibus assignatis licet dicere propter quod definitio sit illius: cuius assignatur, & an illius sit. Patet ergo definitionem non qua definitio est: se asserere esse definiti: vel propter quod sit definiti dicere.

Si igitur is qui diffinit, aut quid est ostendit, aut quid ipsum nomen significat. Si diffinitio nullo pacto est ipsius quid est, erit ipsa perfecta oratio id est quod nomen significans. At hoc absurdum est sane. Si ergo diffiniens monstrabit aut quid est, aut quid significat nomen, si nullo modo est eius quid est, erit utique ratio nomini idem significans: Sed est inconueniens.

Philoponus legit hunc textum: sic: Vtrum definitio sit rei acquisitiua, uult Aristoteles, respondere ad hanc quæstionem hoc pacto. Si ergo duorum alterum diffiniens demonstrabit, & aut quid est: id est naturam rei: aut quid significat nomen hoc est significationem nomini conuenientem. Si nullo modo definitio est ipsius quid est: id est si non sit acquisitiua rei: erit utique definitio ratio nomini id est significans: hoc est eiusdem potentia cum nomine: sed hoc est inconueniens. scilicet definitionem significare id est cum nomine. Vbi patet Philoponum legere, pro si quia dicit. Si nullo modo & reliqua: hoc pacto exponit Simplicius: Dicit enim. si diffiniens monstrabit aut quid est: aut quid significat nomen: Si definitio nullo modo est super ostensua quid rei, definitio erit oratio significans idem quod nomen: hæc Simplicius. Alij non imperiti exponunt, Si ergo is qui definit demonstrat: aut demonstrat quid est res, aut quid significat nomen. Sed nullo modo diffiniens demonstrat quid est res: ergo demonstrabit quid nomen significat, quod definitio erit oratio significans idem, quod nomen: Quod quidem absurdum est: & tunc iuxta hanc exponere Aristoteles. non soluit quoniam, sed probat eum: qui definit, non demonstrare.

Primo namque & non substantiarum, & eorum quæ non sunt in ratione rerum erit utique diffinitio. Nam & ea quæ non sunt significare nomine licet. Deinde omnes orationes diffinitiones erunt sine discrimine ullo. Fieri namque potest ut cuius orationi nomen ponatur. Quare diffinitionibus differimus omnes atque loquemur. Et illas ipsa diffinitio erit. Præterea nulla scientia demonstrat.

H. Exprobat aliquorū. Resolutio.

Neque enim id esse posse quod dicitur, ipse definitiones insuper faciunt manifestum. Neque illud & non aliud esse cuius inquirunt diffinitionem esse, sed propter quod semper dicere licet. Neque enim quia possibile sit esse, quod dicitur, assignant termini, neque quia illud est, cuius dicunt esse definitionem: sed semper licet dicere propter quod.

Neque enim id esse posse quod dicitur, ipse definitiones insuper faciunt manifestum. Neque illud & non aliud esse cuius inquirunt diffinitionem esse, sed propter quod semper dicere licet. Neque enim quia possibile sit esse, quod dicitur, assignant termini, neque quia illud est, cuius dicunt esse definitionem: sed semper licet dicere propter quod.

Com. 53.

F

G

Si, Vel Sed,

Com. 54.

expō Philo.

H

Exprobat aliquorū.

Resolutio.

strabit. Hoc nomen hoc indicare ac significare, ergo nec definitio nes id ipsum indicant. Ex his igitur nec idem esse definitionem ratiocinationemq; uidetur. Et in super neq; definitionem demon- strare quidnam sic quicquam fieriq; non posse, ut ipsum quid est demonstratione diffinitione unquam percipiatur: aut cognoscatur. ¶ Primo quidem quia & non substantiarum esset definitio, & eorum, quae non sunt significare enim est, & quae non sunt. Am- plius omnes orationes definitiones erunt, esset. n. utiq; nomen po- nere cuilibet orationi, quare terminis utiq; disputabimus omnes. Et illas definitio erit. Amplius nulla scientia demonstrat utiq; quia hoc nomen huius aliquid ostendit. Neq; igitur definitiones hoc assignant. Ex his igitur neq; definitio & syllogismus idem uidetur esse: neq; eiusdem definitio, & syllogismus. Adhuc autē q; nec definitio aliquid demonstrat, aut monstrat: neq; quid est de finitione aut demonstratione cognoscere est.

K Com. 55. ¶ Quod vero absurdum sit definitionem esse idem: q; si gnificatio nominis: Multifariam probat. ¶ Primo quia tunc definitio esset non substantiarum, utpote accidentiū, quoniam horum sunt nomina, quae possunt illa signifi- care. ¶ Secundo quia definitio esset non entium: quoniam contingit aliqua nomina significare non entia: vt Hippo- centaurus: & Chimera, & id genus. ¶ Tertio tunc omnes orationes essent definitiones, nam potest imponi nomen cuiq; orationi, & illud nomen significabit idem, quod oratio: quare cum significatio nominis sit definitio: & oratio cui nomen imponitur etiam significat idem quod illud nomen, iure omnes orationes essent definitiones: cū æquiualeant nominibus in significando. ¶ Quarto si si- gnificatio nominis esset definitio, cū nos disputemus no- minum significationibus, semper terminis hoc est defini- tionibus disputaremus. ¶ Quinto tunc illas: quae est signi- ficatio nominis belli Troiani esset definitio: vel sic: tunc illas id est significatio illas: quae est de bello Troiano, es- set definitio. ¶ Sexto nulla scientia demonstrat hoc vel il- lud nomen vel illud significare: definitiones sunt scientia, ergo definitio non demonstrat hoc nomen hoc signifi- care. Philoponus vero sic intelligit: nulla scientia demonstrat per hoc quia hoc nomen huius aliquid significat non .n. medium in demonstratione est significatio nominis: at de finitio est medium in demonstratione ergo definitio nō est significatio nominis. Tunc epylogat, & enumerat: quae hucusq; pertractauit: & dicit probatum esse definitionem non esse Syllogismum. Secundo probatum est non esse eiusdem definitionem & Syllogismum. Tertio probatū est definitionem nihil demonstrare. Vltimo probatum est quod quid est nec definitione nec demonstratione, nec diuisione: nec alijs id genus probari posse.

L Philopo. ¶ Verum considerandum est rursus: quid istorum bene & quid non bene recteq; dicitur. Et quid est definitio. Et utrum aliquo modo sit ipsius quid est demonstratio diffinitione, an nullo sit mō. ¶ Iterum autem speculandum quid horum dicitur bene, & quid non bene: & quid est definitio: & eius quod est nunquid quodā- modo est demonstratio, aut definitio aut nullo modo.

M Com. 56. ¶ Repetit earum considerationum: quas dixit, nonnullas & hoc proponit: cum inquit. ¶ Iterum autem speculan- dum quid horum pauloante consideratorum dicitur be- ne: & quid eorum dicitur non bene: & iterum secūdo spe- culandum est quid est definitio. Et tertio iterum speculā- dum est vtrum ipsius quid est: sit aliquo modo demon- stratio vel definitio: vel nullo modo. Et vt Philoponus

declarat bene dictum est eiusdem eodem respectu nō esse demonstrationem, & definitionem, bene etiam dictum est quid ipsa definitio sit, est enim oratio ex his: quae ad es- sentiam pertinent: composita. Bene etiam dictum est defi- nitionem non esse demonstrationem. Bene etiam dictum est ipsius definitionis non esse demonstrationem, neq; syl- logismum diuisionem: neq; Hypotheticum: neq; inductio- nem. Hic emergit dubitatio, quomodo vult retractare hanc, & quomodo asserit velle reuideri, quae non bene di- cta sunt: cum omnia bene dicta sint. ¶ Et dicendum vt Auer. innuit Paraphrasi Aristo. proponere velle reuide- re quae bene quae non bene dicta sunt: non q; illa non be- ne dicta sunt: sed propter recipientes: qui bene dicta tāq; maledicta recipere. Preterea (vt Themistius innuit) repe- tit hanc Vt alius eadem pertractet: quasi dicta ruminan- do. Et per aliquo modo: intelligit aliqua: vt sit sensus, Vtrum definitionis sit aliqua demonstratio. & dicit defi- nitionis materialis esse demonstrationem eam, cuius me- dium est formalis definitio. Et per nullo modo: intelligit vlt: vt sit sensus an nulla demonstratio esse potest.

¶ Cum itaq; scire quid est, & scire causam ipsius si est, idem sit. uti diximus: fieri potest, ut quid est ostendatur. ¶ Quoniam (sicut diximus) idem est scire quid est: & scire cau- sam ipsius si est.

¶ Vt Philoponus inquit: Aristo. agreditur Primum. .i. q; definitio ostēdi potest per definitionem. Et vritur ad huius rei probationem primo his: quae praestensa sunt. Ostendit enim idem esse quid est, & propter quid est: & q; quærens quod qd est: eam quærit. Nam quod quid ē, & definitio est eius: cuius est, & causa. His praesuppositis, Argumentatur hoc pacto (vt placet Alexandro: Philo- pono: & Simplicio) quoniam (vt diximus) scire quid est: id est substantiale atq; definitiuam rationē rei, & scire cau- sam ipsius si est: id est existentiae rei: id est: litera est dimi- nuta & deficit consequens secundum Alex. Ideo sup. tu (vt Alexan. inquit) contingit deinceps fieri demonstratio- nem definitionis. Antecedens patet ex dictis, quia causa essendi Eclypsim Lunae est priuatio Luminis in Luna obiectu Terrae: & hoc est Eclypsim esse. Sed quomodo valeat hanc consequentiam: idem est scire quid est: & cau- sam existentiae, ergo definitio demonstrari potest per de- finitionem: licet superius sit declaratum. Adhuc declara- tur, nam existentia demonstrari potest de aliqua re, quae non scitur an sit: veluti de Dijs: & quidem per definitio- nem: vt nunc supponatur ex his: quae diximus. Definitio est rei existentis: quia idem est scire quid est: & causam ip- sius si est: ergo definitio per alteram definitionem demon- strari potest, quare hypothetica patet: cuius si ponatur Antecedens: relinquatur Consequens.

¶ Cuius quidem hanc ratio est. Est. n. quaedam causa: & hanc aut est eadem, aut alia, & si sit alia, aut est demonstrabilis: aut inde- monstrabilis. Si igitur alia sit demonstrariq; potest, cum causa sit medium, & prima figura ratiocinationis ostendatur. necesse est id quod ostenditur uniuersale esse & affirmatiuum, ut patet. Vnus igitur is est modus, quem nunc, inquisiuimus per aliud inquam ip- sum quid est ostendere. ¶ Ratio autem huius est, quoniam est aliqua causa, & hanc aut ea- dem: aut alia est, & si utiq; alia, aut demonstrabilis est, aut inde- monstrabilis. Si igitur est alia, & contingit demonstrari: necesse est me-

N A
m. 58. phi.
Dubb.
Solutio, Com. 8.
O B
P C
Q D
Alex.

est medium causam esse, & in figura prima demonstrari, Vniuer- sale enim & praedicatiuum est, quod demonstratur. Vnus quidē modus nunc exquisitus est per aliud quod quid est monstrare.

¶ Quod definitio vna per alteram demonstrari possit. Se- cunda ratione declarat: & non modo per ostensa: & Phi- loponus exponit hunc locum valde breuiter. Propterea secundum eius expositionem Aristo. primo sumit in rerū natura dabilem esse causam aliquam, & hoc inquit Quo- niam est aliqua causa: hanc non probat: quia patet. Est. n. aliquod causatum: ergo & aliqua causa. Secundo sumit du- plicem esse causam: nam alia est, quae eadem est definitio, Alia quae non est eadem definitio: Inquit. Et hanc aut ea- dem. .i. definitio causatoq; est: aut alia a causato definitioq; ipso. Causa eadem definitio atq; causato (vt arbitrō) est formalis, cum sit tota essentia ipsius causati, quod defini- tur. Caetera vero causae sunt aliae a definito: materia qui- dem: quia non est essentia rei definite. Efficiens, & finis: quae sunt extrinsecus existentes. Tertio sumit q; earum causa- rum, quae aliae sunt a definito ipso, Alia est demōstra- bilis de suo causato, utpote, quando de illo ignoratur: Alia vero est indemonstrabilis. .i. quando de illo est per se manifesta. Et hoc inquit. Et si utiq; alia, aut demonstra- bilis est, aut indemonstrabilis quae per se de suo causato quæritur. Est indemonstrabilis: quae de suo causato ma- nifesta est. Ex his suppositionibus concludit Primo esse aliquam causam: quae est medium. .i. eam, quae indemon- strabilis est: vt est formalis: & aliquam esse demonstrabilem videlicet eam, quae non per se patet de suo causato, vt ip- sa materialis. Itemq; & demōstrationem talem esse in pri- ma figura: quia causa materialis: cum sit definitio materia- lis: vniuersaliter & affirmatiue praedicatur de eo: cuius est causa materialis. Inquit. Si igitur ē causa aliqua alia a suo causato, & contingit demonstrari: vt sit non per se nota de suo causato, necesse est aliquam causam esse: quae est indemonstratio illius causae medium, & sup. aliquam causam esse demonstrabilem, Medium est formalis cau- sa, quia est tota essentia causati: & eadem illi demonstra- bilis est causa materialis, quae est alia a causato, etiam ef- ficiens: & finalis. Et necesse est demonstrabilem demon- strari de suo causato per indemonstrabilem in prima figu- ra, immo in primo modo, nam causa: quae demonstratur cum: sit definitio: vniuersalis & praedicatiua est. Ex his deducit intentum quod proposuit: & inquit. Vnus qui- dem igitur modus nunc exquisitus est: quod demonstrari possit ipsa definitio: & est ipsam materialem definitionem demonstrari de definito per aliud quod quid est. .i. per formalem definitionem: nam materialis cū sit alia a suo definito, non est per se nota de illo, Formalis vero: cum sit eadem suo definito: est per se nota de illo: Ideo mate- rialis per formalem demonstrari potest. Hanc graeci quo ad hanc verba, & quidem dilucide.

¶ Nam medium ipsorum quid est necesse est esse quid est, & pro- prium identidem proprium. Quare diffinitionum eiusdem rei alia ostendet, alia non ostendet. Atq; huiusmodi non est demonstratio ipsius quid est, ut antea diximus, sed ratiocinatio ad differendi modum accommodata.

¶ Horum enim quod quid est necesse est medium esse quod quid est: & proprium proprium. Quare hoc quidem demonstrabit.

illud uero non demonstrabit eorum, quae sunt quod quid est eius- dem rei. Hic quidem igitur modus, q; non sit demonstratio dictum est prius. Sed est syllogismus logicus ipsius quid est.

¶ Et quia quispiam dicere posset materialem definitionem esse demonstrabilem de eo: cuius est causa materialis: sed non per definitionem formalem, sed per aliud quippiam definito accommodatum: quasi confirman- do id: quod dixerat, refellit tacitam hanc responso- nem: & inquit. ¶ Horum enim quae sunt quod quid est demonstrabilia: necesse est medium esse quid est: & non propriorum accidentim aliquod, Sed & pro- priorum maxime proprium: veluti est definitio for- malis: quae est omnium conuertibilium cum definito maxime proprium. Huius rei pulchrum exemplum affert Philoponus, exempli gratia inquit. In Sō- crate feruet sanguis circa cor. In quo autem feruet sanguis circa cor: Irascitur. Si vero quispiam inter- roget: quae sit causa eius: quod est eum, in quo fer- uet sanguis circa cor, Irasci: dicemus q; est appetitus vindictae, modo formalis est hanc definitio Iræ, & hac definitione in medio termino posita: concludet defi- nitionem materialem in syllogistica demonstratione. Ex his Aristo. concludit quare eorum, quae sunt quod quid erat esse eiusdem rei. Hoc quidem monstrabit: id est faciet demonstrationem, vt materiale: Illud ve- ro non monstrabit. id est non faciet demonstrationem: vt formale quid est: hoc pacto exponit Philoponus: aut sic quare eorum: quae sunt quod quid erat esse e- iusdem rei: hoc quidem monstrabit, scilicet est me- dium in demonstratione: vt formale quod quid est. Illud vero non monstrabit, vt medium, sed erit po- tius demonstratum: vt materiale quod quid est. ¶ Sed contra: quia superius dictum est totum oppositum: diximus enim definitionem demonstrari non posse de definito: vt quid est, & hic dicit oppositum: ait enim illam posse demonstrari per aliud quid est: Solut. & inquit. Hic quidem igitur modus, q; non sit demon- stratio, dictum est prius: quia petit principium ergo Syllogismus in quo materialis per formalem syllogi- zatur: non est demonstratio. Sed est syllogismus Lo- gicus definitionis materialis: vt quid est, quia ex pro- babilibus concludens, non autem demonstrans. Et ita in toto hoc capit. cum dictum est ipsum quod quid est per aliud quod est demonstrari posse, sumpsimus demonstrari pro Dialectice ostendi: vt Philoponus inquit. Hanc sunt, quae mihi videntur circa hanc ob- scura verba.

¶ Quo autem modo fieri potest, ut quid est eliciatur ex demon- stratione: deinceps dicamus oportet, hinc rursus initio sumpto. Nam ut quærimus propter quid est prius habentes esse, interdum uero & simul nota nobis hanc sunt, sed nunquam fieri potest, ut antea cognoscamus cur est quae percipiamus esse. sic pari ratione neq; quid est quæreret, utiq; cognoscere possumus sine perceptione ipsius esse. Fieri enim nequit ut quid est unquam sciamus, si igno- remus si est.

¶ Quo autē modo cōtingat, dicemus, dicentes iterū ex principio. Sicut enim propter quid quærimus habentes quia aliquando au-

E
Com. 59.
F
Exemplū Philopo.
G
Superiori textu cō. 47. & cō. 48.

tem simul manifesta sunt, Sed neq; prius propter quid possibi...

ciendum quid est nullo modo nos quicquam habere. Neq; n. illa...

Quaecunq; quidem igitur secundum accidens scimus quia sunt ne...

Philoponus videtur velle qd Aristot. intendat probare qd ea quae...

Habemus autem si est nonnunquam per accidens: nonnunquam ali...

Suppositum nos posse habere si est: & quod est: aut simul, aut...

NA Com. Exp. Philop. O B Propri. exp. P C Q D

visitantur altaria: Stoici vero Deos esse asserunt: quia mor...

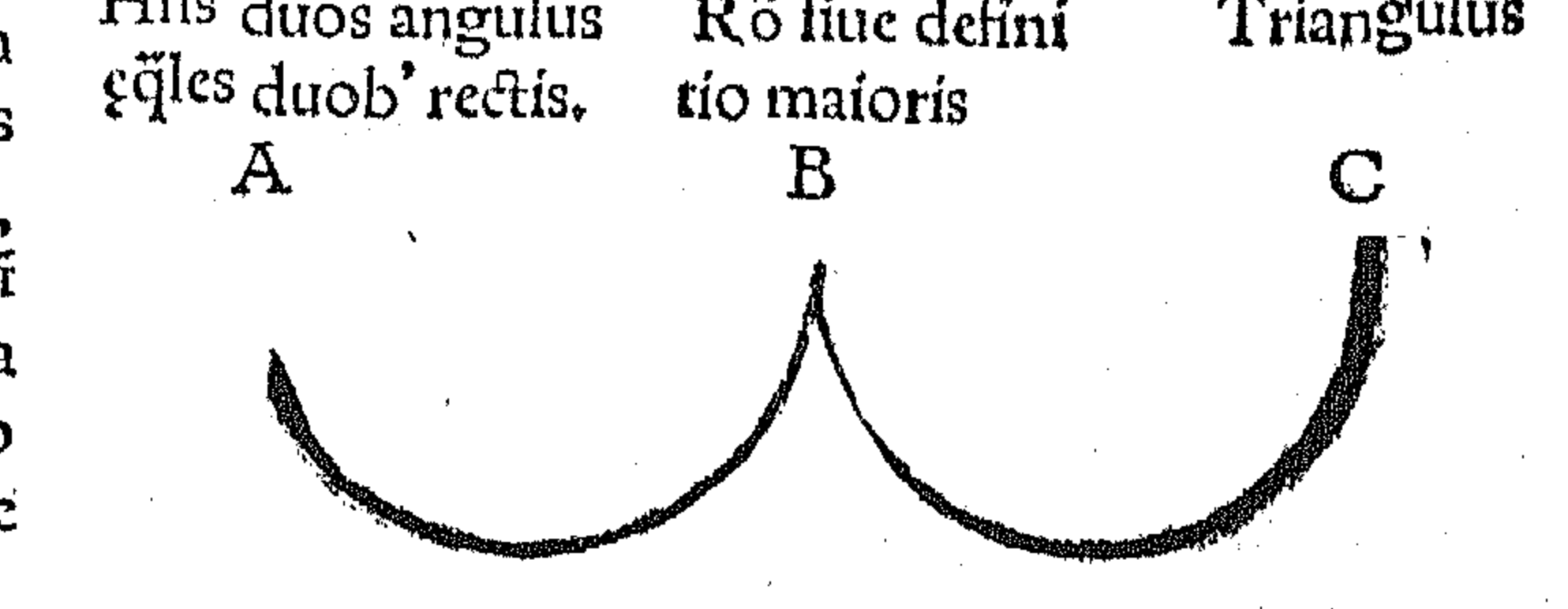
Quarum igitur rerum aliqui habemus ipsius quid est earum...

Quorum igitur habemus aliquid ipsius quid est. Primum quidem...

Dixit aliquando simul haberi si est, & quid est: utpote...

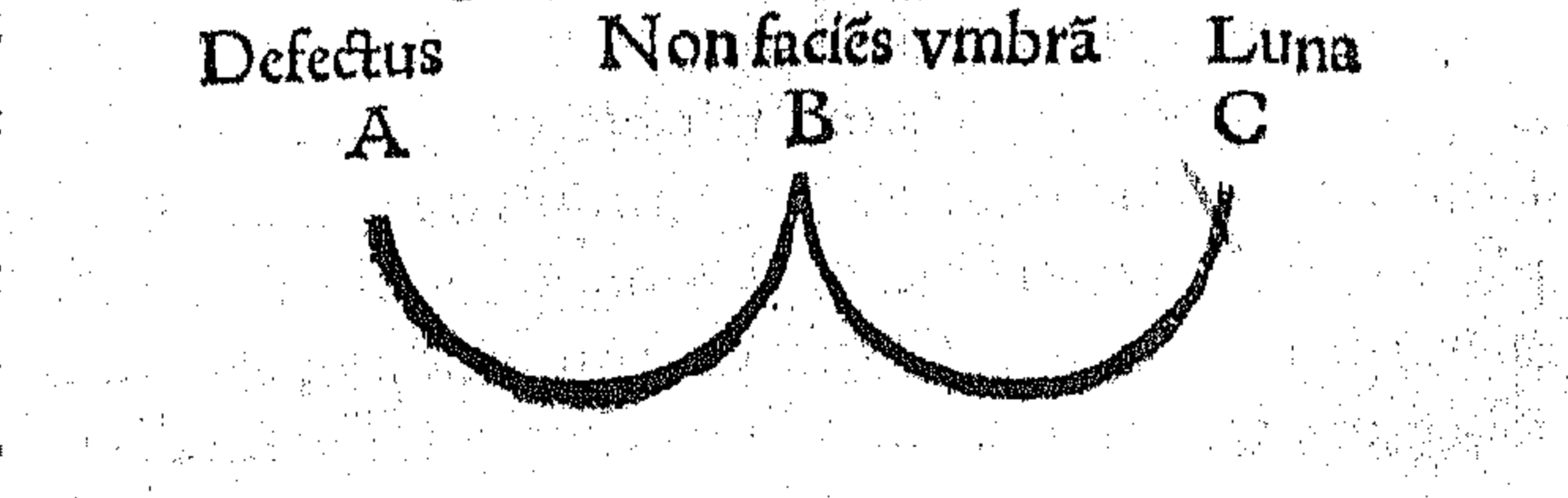
Si vero non: quia scimus, propter quid autem non scimus.

ratio causalis & definitiua: nam si habemus qd sit & aliquid...

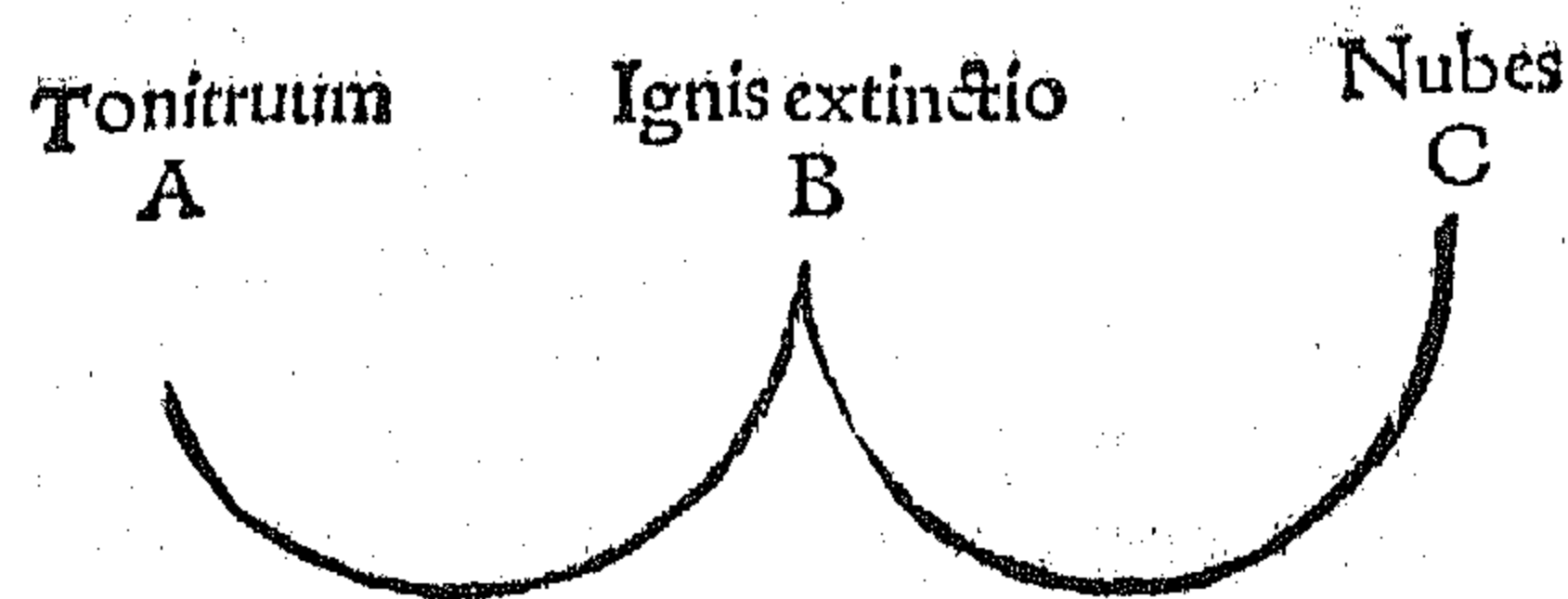
scilicet habendi duos rectos. In c. vero pone triangulum, & tunc patet...

Quod si non sit, esse quidem scimus: propter quid autem ne...

E F G H

Sit igitur Luna C, defectus A, Lunam plenam umbram non posse facere nullo nostrum medio manifesto existente: in quo B. Si igitur in C est, quod est Lunam non posse facere umbram, cum nullus nostrum in medio sit. In hoc autem A quod est deficere, quid deficit quidem manifestum est: sed propter quid: nondum. Et quid defectus est quidem scimus, quid autem est: nescimus. Cum autem manifestum est quia A in C est: propter quid autem est quæritur: B est quærendum quid est: Vtrum sit obiectio aut conuersio Lune, aut extinctio luminis. Hæc autem est ratio alterius extremi: ut in his, quæ sunt ipsius A, Est enim defectus obiectio a Terra: quid est Tonitruum, Ignis extinctio in Nube: propter quid Tonat, propter extingui Ignem in Nube, sit Nubes C, Tonitruum A, extinctio Ignis B, in C igitur Nube est B, extinguitur enim in ipsa Ignis, Huic autem inest Sonus, & est ratio ipsius A primi termini. Si autem iterum huius aliud medium sit, ex reliquis erit rationibus.

Com. 64. Declarauit in quibus scimus simul quia est, & quid est: Et dixit nos scire simul si est: & quid est: quando scimus quia est per medium hoc est per causam: nam causa est definitio causalis. Nunc vero declarat quando non scimus simul quia est: & quid est, & inquit. P Si vero non scimus per medium. scilicet causale alicuius rei existentiam, sed per accidens illi existentiae: quia est scimus: quid autem res sit, nescimus: & ponit exemplum sit Luna C, defectus A, Lunam plenam omni impedimento deducto. Umbram non posse facere, dico omni impedimento deducto, ita ut nec Nebula occultet Lunam, nec aliquo nostrum in medio existente manifesto: quo ipsa Luna occultetur: Luna igitur plenam omni impedimento deducto Umbram non posse facere ponatur in quo B. Si igitur terminis sic dispositis: In C est B, Hoc est in Luna est non posse facere Umbram: cum nullus nostrum in medio sit. Hæc enim vera est Luna non facit Umbram deducto omni impedimento. In hoc autem C. B est A, quod est deficere, quoniam omne lumine deficiens non facit Umbram: terminis & propositionibus ita concessis, quia deficit Luna quidem manifestum est: sed propter quid deficiat nondum manifestum est: & ne quis dicat exemplum non esse ad propositum, quia nos loquimur in quodæ simplici, & exemplum est in composita: Ideo subdit: & quia defectus est, quidem scimus: quid autem est defectus, nescimus. Et ita pater in simplici quodæ quando non simul scimus quia est, & quid est. Deinde ostendit ordinem in quæstis: vt ostendat hoc, quod dictum est, esse bene dictum, et inquit, Cum autem manifestum est quia A defectus in C Luna est: & quæritur propter quid A inest ipsi C, hoc quærendum est B quærendum quid est: Vtrum sit obiectio, aut conuersio Lune: aut extinctio luminis. Ab Antiquis tres causæ Eclipsis Lune assignate sunt. Quidam enim dixerunt Lunam Eclipsari: quia habet duas facies: Alteram lucidam, Alteram Opacam: Cum conuertit ad nos Opacam faciem dixerunt illam Eclipsari. Alij dixerunt Lunam extingui in sua luce certo tempore: & certo non. Dicebant vero Eclipsari, cum extinguitur in luce. Veriores dixerunt Lunam Eclipsari cum Terra interponitur inter ipsam & Solem. Propterea Aristo dicit B quærendum est quid est: Vtrum obiectio Terræ, quæ reuera causa est Eclipsis: aut conuersio Lune: aut extinctio luminis. Verum istæ vltimæ duæ causæ (vt Philoponus inquit) falsæ sunt. Sed quæuis assignetur: hæc (vt Aristoteli inquit) est ratio, & definitio alterius termini: vt in his definitionibus: quæ sunt ipsius A, Est enim defectus obiectio a Terra, & ita est definitio prædicati: cum reponatur in his definitionibus: quæ sunt ipsius A, quod est prædicatum. Et non contentus vno exemplo, apponit aliud secundum Pythagoram (vt dicit Philoponus) & inquit. Quid est Tonitruum Ignis extinctio in Nube facta, propter quid Tonat: quia extinguitur ignis in Nube: ergo sit Nubes C, Tonitruum A, extinctio ignis B, terminis sic dispositis: C Igitur Nube est B, extinguitur enim in ipsa Nube Ignis, Huic autem B inest sonus siue Tonitruum: quod enim extinguitur in Nube: tonat. Patet etiam hoc exemplo B esse rationem definitionem atque causalem ipsius A primi termini. Si autem iterum huius aliud medium sit: ex reliquis erit rationibus. P Thomas bonus Aristotelis interpretis exponit hæc: Si autem inquit: Oportet accipere adhuc aliud medium ad demonstrandum definitionem maioris aut de subiecto: aut de ipsamet maiore: ex reliquis erit rationibus: hoc est tale medium erit ex rationibus subiecti, nam definitio subiecti potest esse medium ad demonstrandum definitionem maioris de maiore, & de subiecto illius maioris, potest enim definitio hominis esse medium ad demonstrandum aptum ridere de risibili: & de ipso homine. Philoponus autem hæc Aristoteli dicit addere: quia contingit quandoque demonstrari prædicatum aliquod de subiecto per aliud prædicatum per se: quod per se competit prædicato demonstrato, vt si demonstraremus risibile de homine per disciplinæ capax: hoc pacto hominis homo est disciplinæ capax, omne disciplinæ capax est risibile: ergo omnis homo est risibilis. Vbi patet risibile de homine demonstrari per quoddam prædicatum per se de risibili, & de homine: quod non est definitio risibilis: ideo dicit. Si autem iterum huius maioris propositionis: videlicet omne disciplinæ capax est risibile, aliud medium sit, quia medium non est definitio: ex reliquis erit rationibus demonstrandum: vt pote ex ratione risibilis prædicantis de homine: & ita quotiens demonstratur passio de aliquo subiecto, & non per definitionem passionis, sed per aliam passionem: Potest adhuc accipi aliud medium scilicet definitio passionis: Illius ad probandam maiorem propositionem: hæc vt puto: Philoponus intelligit.

Com. 65. Tres causæ de eclipsis lune assignate fuerunt ab antiquis, quia.

Quo igitur pacto sumitur ipsum quid est & fit notum, satis iam diximus. Quare ratiocinatio quidem ipsius quid est demonstratio que non fit per ratiocinationem tamen innotescit & demonstratio. Quo circa neque sine demonstratione fieri potest, ut cognoscatur ipsum quid est cuius est alia causa, neque rursus ipse est demonstratio, ut in dubitationibus etiam diximus. Quomodo quidem igitur accipitur quid est, & fit notum, dictum est. Quare syllogismus ipsius: quid est non fit, neque demonstratio. Manifestum tamen est per syllogismum & demonstrationem. Quare neque sine demonstratione est cognoscere

N A scere quid est, cuius est causa alia, neque est demonstratio ipsius: si cut & in oppositionibus diximus.

Epilogar & ppositum concludit, Vbi debes scire aliud esse alicuius esse demonstrationem, & aliud esse esse aliquid notum p demonstrationem: vel non sine demonstratione. Prædicati quæ de aliquo subiecto demonstratur, demonstratio atque syllogismus est. Et ipsum per demonstrationem innotescit: medium vero p quod prædicatum illud de subiecto demonstratur: p demonstrationem innotescit, quia non sine demonstratione patet: non tamen eius est demonstratio aut syllogismus: cum de nullo vt prædicatum demonstratur, vult igitur (vt Philoponus & Simplicius exponunt) definitionis non esse demonstrationem tanquam prædicati: quæ de subiecto demonstratur. Sed vult ipsam p demonstrationem haberi, quoniam in demonstratione simul habetur quæ est: & quid est. inquit. P Quo quidem igitur accipitur quid est: & fit notum: & dictum est: & mihi videtur verbum quare legendum esse causaliter. quod causam eius: quod Epylogaruit, dicens, nam syllogismus ipsius quid est: vt de altero prædicantis non fit, neque demonstratio: manifestum tamen est p syllogismum & demonstrationem: saltem quia connotescit cum eo: quod demonstrat. Et propterea concludit: quare neque sine demonstratione est cognoscere quid est: eius rei vide licet: cuius est alia causa, & definitio causalis. Neque est demonstratio ipsius (vt prædicati: vt in oppositionibus diximus) quia esset petitio principii. Ex his apparet quod definitio causa & medium idem est (vt Themistius colligit) Nam definitio est medium compositionis syllogisticæ, causa vero essendi prædicati: definitio autem prædicati.

Est autem quorundam quædam alia quædam causa, quorundam autem non est. Quare patet ut ipsorum quid est quædam uacare medio principiaque esse. Quæ quidem esse, & quid sunt supponere, uel alio modo facere manifesta oportet. Quod arithmeticus facit. Nam & quid sit unitas, & unitatem esse supponit. Eorum autem quæ mediū habet, & quorundam est aliqua causa, alia a substantia fit. ut p demonstrationem ipsum quid est, ut diximus declaratur, non demonstratur.

Est autem quorundam quidem altera quædam causa: quorundam autem non est. Quare manifestum est quoniam eorum: quæ sunt quid est: alia quidem sine medio & principia sunt: quæ esse: & quia sunt supponere oportet: aut alio modo manifesta facere: quæ quidem arithmeticus facit. Et namque quid est unitatem supponit: & quia est. Sed habentium medium: quorum est quædam altera causa a substantia: est per demonstrationem (sicut dictum est) ostendere: non quid est demonstrantes.

Iste textus non est leuis, nec clarus (vt vides) Philoponus exponit, quæ Aristoteli postquam declarauit in ipso quia est, quæ per causam demonstratur, videri ipsum quid est, Nunc ostendit non esse hoc in omnibus: nam definitionum alia est: quæ nec p demonstrationem, nec in demonstratione innotescit. Alia vero, quæ licet non demonstratur, in demonstratione innotescit: pcedit autem a diuisione rerum: ad diuisionem definitionum: & inquit. P Est autem quarundam rerum: quæ alteri inexistunt: vt Ite Eclipsis: Tonitruum: & cæterarum id genus. Altera quædam causa, quia ipse non sibiipsum causæ sunt: vt alteri insunt. Non enim ipsa Ira sibiipsum causa est: vt alicui insunt: nec Eclipsis vt in sit Luna: nec Tonitruum: vt insit nubibus. Quædam autem rerum, quæ alteri insunt: non est altera causa, Sed ipsæ sibiipsum causæ sunt: vt alteri insunt. Vt Linea Vnitas Punctus & similia: Vnquamque enim horum ipsum sibiipsum causa est linea, nisi sibiipsum causa est: quatenus est longitudo sine

latitude, & vnitas sibiipsum causa est, Et si quis hæc habere causam: quia sunt accidentia. Rūder Thomas: & quidem bene, hæc habere causam, Sed non vt contrahuntur ad aliquod genus subiectum alicuius scientiæ, Vnitas enim licet habeat causam, non tamen (vt contrahitur ad Arithmetici) cuius subiectum est Vnitas: habet causam: nam in numeris est deuenire ad vnitatem: cuius in hoc genere non est aliud principium. Ex hac diuisione rerum, concludit diuisionem definitionum, & declarat quæ definitiones in demonstratione patent: & quæ non patent: sed sunt p se notæ vel p sensum: uel seipsis: & inquit. Quare manifestum est quæ & ipsorum quæ quid est siue definitionum. Alia quidem sine medio & principia sunt: sine medio quidem: quia earum non est demonstratio, principia vero, quia ipsa esse & quia sunt supponere oportet, aut alio modo manifesta faceret: utpote per sensum. Sic igitur patet esse quasdam definitiones: quæ nec demonstrantur: nec in demonstratione innotescunt, Sed (Vt principia in scientiis supponuntur) & tales definitiones earum rerum sunt, quæ in scientiis sibiipsum causæ sunt. Quod quidem Arithmeticus facit: nam & quid vnitas sit: supponit, & quia est. Deinde tangit aliud membrum: & inquit. Sed rerum: quæ habent medium, hoc est, Sed rerum quæ alteri insunt per medium: quarum est altera causa ab ipsarum substantia siue existentia: vt sunt Ira: Eclipsis: Tonitruum, & id genus: ipsum supple quid est, est vt dictum est, p demonstrationem ostendere: non tamen quid est demonstrantes. Sic igitur definitiones aliarum sunt: quæ in demonstratione innotescunt: licet p demonstrationem (vt prædicata non demonstrantur) & hæc sunt earum rerum: quæ non sunt ipsæ sibiipsum causæ essendi: sed in subiecto genere alicuius scientiæ habent alteram causam, ideo clarescunt, atque sibiipsum demonstrationibus inuestigantur. P Quo vero ad verba attinet: Verba illa definitiones quidem secundum speciem factæ nullum habent medium: quo demonstrantur: sed definitiones secundum materiam factæ possunt habere medium: non legi in Græcis Codicibus, nec Philoponus: nec Simplicius in suis libris habebant, nec sunt ad propositum expositionum Græcorum, Propterea recte Thomas inquit, Illa fuisse potius glossam, quæ per errorem scriptorum introducta est loco textus.

Cum autem definitio dicatur esse oratio ipsius quod est, patet quandam definitionem orationem esse, quæ id explicat quod nomen significat, uel quæ nominis interpretationem complectitur, ueluti quid significat triangulus nomine, quem habentes esse, querimus. deinde propter quid est.

Definitio autem: quoniam dicitur ratio ipsius quid est: manifestum est: quoniam aliqua quidem ratio erit ipsius quid significat nomen: siue altera ratio nominalis: ut ipsum quod significat: quid est inquitum triangulus, quod quidem habentes quid est: Querimus propter quid est.

Duo hucusque declarauit: an definitionis sit demonstratio, & quomodo definitio in demonstratione colligatur: At nunc distinguit definitionem, & declarat quot modis definitio: & hoc propter duo (vt Phil. inquit Et vt intelligamus de qua definitione ea, quæ dicta sunt intelligenda sunt, & vt sciamus quid ipsa definitionis definitio sit: Cum enim definitio sit multiplex: non potest scribi quid ipsa definitio sit, nisi multiplicitas tollatur: inquit. P Quoniam autem definitio dicitur ratio ipsius quid est: & quid est duplex est: aut quid est absolute: aut quid est ipsam nomem significans: manifestum est, quoniam definitio duplex est, Alia quidem ratio erit ipsius significantis: vt ipsius quid

Philoponus exponit, quæ Aristoteli postquam declarauit in ipso quia est, quæ per causam demonstratur, videri ipsum quid est, Nunc ostendit non esse hoc in omnibus: nam definitionum alia est: quæ nec p demonstrationem, nec in demonstratione innotescit. Alia vero, quæ licet non demonstratur, in demonstratione innotescit: pcedit autem a diuisione rerum: ad diuisionem definitionum: & inquit. P Est autem quarundam rerum: quæ alteri inexistunt: vt Ite Eclipsis: Tonitruum: & cæterarum id genus. Altera quædam causa, quia ipse non sibiipsum causæ sunt: vt alteri insunt. Non enim ipsa Ira sibiipsum causa est: vt alicui insunt: nec Eclipsis vt in sit Luna: nec Tonitruum: vt insit nubibus. Quædam autem rerum, quæ alteri insunt: non est altera causa, Sed ipsæ sibiipsum causæ sunt: vt alteri insunt. Vt Linea Vnitas Punctus & similia: Vnquamque enim horum ipsum sibiipsum causa est linea, nisi sibiipsum causa est: quatenus est longitudo sine

latitude, & vnitas sibiipsum causa est, Et si quis hæc habere causam: quia sunt accidentia. Rūder Thomas: & quidem bene, hæc habere causam, Sed non vt contrahuntur ad aliquod genus subiectum alicuius scientiæ, Vnitas enim licet habeat causam, non tamen (vt contrahitur ad Arithmetici) cuius subiectum est Vnitas: habet causam: nam in numeris est deuenire ad vnitatem: cuius in hoc genere non est aliud principium. Ex hac diuisione rerum, concludit diuisionem definitionum, & declarat quæ definitiones in demonstratione patent: & quæ non patent: sed sunt p se notæ vel p sensum: uel seipsis: & inquit. Quare manifestum est quæ & ipsorum quæ quid est siue definitionum. Alia quidem sine medio & principia sunt: sine medio quidem: quia earum non est demonstratio, principia vero, quia ipsa esse & quia sunt supponere oportet, aut alio modo manifesta faceret: utpote per sensum. Sic igitur patet esse quasdam definitiones: quæ nec demonstrantur: nec in demonstratione innotescunt, Sed (Vt principia in scientiis supponuntur) & tales definitiones earum rerum sunt, quæ in scientiis sibiipsum causæ sunt. Quod quidem Arithmeticus facit: nam & quid vnitas sit: supponit, & quia est. Deinde tangit aliud membrum: & inquit. Sed rerum: quæ habent medium, hoc est, Sed rerum quæ alteri insunt per medium: quarum est altera causa ab ipsarum substantia siue existentia: vt sunt Ira: Eclipsis: Tonitruum, & id genus: ipsum supple quid est, est vt dictum est, p demonstrationem ostendere: non tamen quid est demonstrantes. Sic igitur definitiones aliarum sunt: quæ in demonstratione innotescunt: licet p demonstrationem (vt prædicata non demonstrantur) & hæc sunt earum rerum: quæ non sunt ipsæ sibiipsum causæ essendi: sed in subiecto genere alicuius scientiæ habent alteram causam, ideo clarescunt, atque sibiipsum demonstrationibus inuestigantur. P Quo vero ad verba attinet: Verba illa definitiones quidem secundum speciem factæ nullum habent medium: quo demonstrantur: sed definitiones secundum materiam factæ possunt habere medium: non legi in Græcis Codicibus, nec Philoponus: nec Simplicius in suis libris habebant, nec sunt ad propositum expositionum Græcorum, Propterea recte Thomas inquit, Illa fuisse potius glossam, quæ per errorem scriptorum introducta est loco textus.

Cum autem definitio dicatur esse oratio ipsius quod est, patet quandam definitionem orationem esse, quæ id explicat quod nomen significat, uel quæ nominis interpretationem complectitur, ueluti quid significat triangulus nomine, quem habentes esse, querimus. deinde propter quid est.

Definitio autem: quoniam dicitur ratio ipsius quid est: manifestum est: quoniam aliqua quidem ratio erit ipsius quid significat nomen: siue altera ratio nominalis: ut ipsum quod significat: quid est inquitum triangulus, quod quidem habentes quid est: Querimus propter quid est.

Duo hucusque declarauit: an definitionis sit demonstratio, & quomodo definitio in demonstratione colligatur: At nunc distinguit definitionem, & declarat quot modis definitio: & hoc propter duo (vt Phil. inquit Et vt intelligamus de qua definitione ea, quæ dicta sunt intelligenda sunt, & vt sciamus quid ipsa definitionis definitio sit: Cum enim definitio sit multiplex: non potest scribi quid ipsa definitio sit, nisi multiplicitas tollatur: inquit. P Quoniam autem definitio dicitur ratio ipsius quid est: & quid est duplex est: aut quid est absolute: aut quid est ipsam nomem significans: manifestum est, quoniam definitio duplex est, Alia quidem ratio erit ipsius significantis: vt ipsius quid

Dubio Responsio S. Tho. F Verbosè expolito. H Com. 67.

significat nomē. Siue (quod idem est) Altera est ratio nomi-
nalis: quae dicitur interpretatiua nominis, Altera supple erit
ipsius significati (ut pote quid ipsum est) et ponit exemplum
nominalis definitionis: & inquit. Ut ipsum nomē trian-
gulus, quod significat, quid est in quantum triangulus, hoc est
inquit nomen trianguli. Deinde sequuntur illa verba quae
quidem habet: quid est, illud quod significat: quimus pro quid est.
Et tunc iuxta hanc exponē velle videtur Aristoteli, de no-
mine esse duas quōnes velle quid significat nomen: propter quod
significat, ut hoc nomen Lapis quid significat, si dicitur Silici-
cem, vel Marmor, quare propter vterius: quare: & possumus
dicere quia ledit pedē: Siliter de nomine triangulus, quare
propter quod quid hoc nomen significat, & possumus dicere hanc
figuram, quae in puluere est, iterum si quis querat propter quod,
dicemus, quia triangulus dicitur quia est trium angulorum. Vel
lege sic: quod quidem significatur trianguli habet quod est
ide est esse, & quae sit: quare quimus propter quod est, & tunc vult sci-
ri aliquid rem esse ex interpretatiua ratione: & quum sciri rem
esse ex interpretatiua ratione, quare quimus: propter quod est res il-
la, Philoponus legit sic: quod quidem habet quod est: hoc est
quam definitionem nominalem cum inuenimus prius quod
est: tunc quare quimus propter quod est: id est calē rei definitio-
nem: quae est essetiuatur naturae rei, & ita inuenit ordinem
definitionum: est definitio nominalis prior, postea essen-
tialis: quae est & causalis: & haec expositio magis placet.
Difficile autem est hoc pacto sumere ea quae nescimus esse, cau-
samque difficultatis antea diximus nam neque si sint an non sint sci-
mus, nisi per accidens.
Difficile autem est sic accipere, quae nescimus quia sunt, cau-
sa autem prius dicta est difficultatis, quia neque si est aut non est
scimus nisi secundum accidens.
Quia Aristoteli accepit duas esse definitiones, Alteram no-
minis: Altera rei: quam calē: & propter quod appellādū: Nunc
(ut Philoponus arbitratū ponit dīam inter illas) & vult
definitionē nominis posse haberi sine praesentia ipsius quae
est: scimus, n. quid nominis Vacuum: & nō scimus quia est.
At definitio rei haberi non potest, nisi praesentiam quia est
res. Et iuxta haec lege difficile autē immo impolē ē sic id
est quiditatu accipere ea, quae nō scimus quia sunt: & cā
difficultatis dicta est prius, s. quia si ē praecedat quid est. At quod
nominis haberi potest sine praesentia existētiē rei. Et dices cō-
tra quoniam definitio quod nominis vī sufficere pro scien-
tia existētiē rei, Rūdet talem non sufficere: quia neque si est
aut non ē scimus pro definitionē quid nominis sup. nisi per
accidens: ut pote in quantum rō nominis sumitur: aliquo
mō ab accidentibus rei, quae significat per nomen. Vel
fortasse aliter haec verba intelligi possunt: dictum est. n.
post scientiam quid rei. Contra quod obijceret, quia tūc quod
rei posset haberi sine praesentia existētiē: cum statim ad
quid nominis sequatur quid rei. Respondeat difficile autē ē
si, s. quiditatu accipere ea: quae nō scimus quia sunt: & ita
post scientiam quid nominis: non statim scimus quid rei,
nisi cū difficultate & cā difficultatis dicta est prius: quia nō
mō ignoramus quid ē ignorato quia ē, immo nō possū-
mus scire quia est nisi sciamus quid ē, quia ignorato quid
est, ignoramus quia ē: & solū per accidens posset sciri. Qua-
re intelligendum est post scientiam nominis sequi scien-
tiam quid rei, non tū sine scientia existētiē illius rei. Sed
post sciam quid nominis, habebimus simul quod rei, & quae
per artem superius assignatam, Diximus, n. quia est quae

do habetur non per definitionem, non sciri nisi per accidēs.
At. n. oratio ē una dupliciter. Alia namque cōiunctione est una, ut
illas. Alia quia unū de uno declarat, nō per accidēs. Vna igitur haec
est definitio diffinitionis quā diximus. Alia autē est definitio oratio
quae declarat propter quod quid ē. Quare prior significat quidē, sed non
ostendit, posteriorem autem patet quasi demonstrationem esse ip-
sius quid, est positione differentem a demonstratione.
Ratio autem una dupliciter ē: haec quidē cōiunctione: ut Illas:
Alia uero unum de uno ostendens nō per accidēs. Vnus quidē igitur
terminus termini est: qui dicitur ē. Alius uero terminus est rō
demonstrā propter quod est: quare prior significat quid ē: demonstrat aut
minime. Posterior uero: manifestū est quoniam erit ut demonstra-
tio ipsius quid est: ostione differentem a demonstratione.
Dicitur est definitio ē rōne: siue orationē, ipsius quid
est, propterea ex his: quae orationi accidunt (ut Philoponus in-
quit) Ponit accidentia definitionis. Et inquit, per Rō autem
vna dupliciter est: haec quidē cōiunctione vna est, ut
illas. Tota. n. historia de bello Troiano est vna oratio cō-
iunctione vnus dictionis, quae est haec illas. Significatur
n. tota oratio de bello Troiano vno nomine videlicet
illas. Potest etiam oratio esse vna cōiunctione id est copula-
tione: ut copulatiua propō. Socrates est Philosophus &
Socrates est Musicus: vel disiuuctione: ut omne Ens est
agēs vel patiens. Sic igitur oratio est vna primo modo: quae
cōiunctione est vna: siue illa cōiunctio sit dictionis: siue no-
ta: Alia uero dicitur una: quia declarat vnum praedica-
tum & non per accidens de vno subiecto, eo quod est esse
vnus naturae. Dixit non per accidens, quia si per ac-
cidēs: praedicaretur praedictum de subiecto: cum accidēs
sit aliud quid ab ipso subiecto: Talis definitio non dicitur
vna oratio sic igitur oratio dupliciter dicitur vna: aut cō-
iunctione, aut assentia & vnitate praedictati: quare cū de-
finitio sit oratio, etiam definitio dicitur vna dupliciter,
cōiunctione, & sic definitio nominalis est vna: aut vnitate
praedictati: & sic definitio quid rei est vna. Patet ergo
(ut recte, Philoponus inquit) ex accidentibus orationis:
quae est genus definitionis, colligi accidentia definitionis,
quae est illius species. Ex his colligit definitiones defini-
tionum: & primo definitionis dicentis quid: est. n. defini-
tio dicens quid, Oratio vna vnum de vno declarans nō
per accidens: & hoc inquit. Vnus quidem igitur termi-
nus & definitio termini id est definitionis est: qui dicitur
est. Dicitur est. n. definitionem dicentem quid esse oratio-
nem vna vnum praedictatū de vno subiecto per se decla-
rantē. Deinde ponit definitionem definitionis causalis, quae
dicitur propter quod & inquit. Alius uero terminus est Oratio
demonstrans propter quod quid, haec est definitio definitionis
dicentis propter quod quid: tacuit autem definitionem defini-
tionis nominalis: quia superius eam posuit. Ex his (ut mi-
hi videtur) Colligit differentiam inter definitionē dicen-
tem quid: & definitionē dicentē propter quod quid, & inquit. Qua-
re prior quidē definitio, quae dicit quid: significat quidē
ipsum quid rei sup. demonstrat uero minime: cū potius
sit ut Conclusio: & non ut demonstratio: Ut dicemus
postea. Posterior uero. s. quae dicit propter quod: manife-
stum est quoniam erit quasi demonstratio ipsius quid est:
id est ipsius definitionis dicentis quid pone differens a de-
monstratione: haec est differentia. Ex hoc apparet Error
eorū: quod dixerunt Aristoteli, posuisse differentiam inter nomina-
lem definitionem, & definitionem dicentē propter quod quid. Hoc
enim falsum est: & superfluum, quia superius posuit.

N A
T ex. 10
70
Com. 6
B
O
C
P
D
Q
Error quorū

Interest. n. cum propter quod tonat, atque quid est tonitruum di-
citur. Quippe cum ad primum haec accommodetur redditio, quia
in nubibus ignis extinguitur. Ad secundum haec competat, sonus
cum extinguitur in nubibus ignis. Quare eadem ratio diuerso di-
citur modo. Et illo quidem modo continua est demonstratio, hoc au-
tem est diffinitio.
Differt enim dicere propter quod tonat, & quid est tonitruum.
Dicit enim sic quidem propter quod id, quod extinguitur ignis in nu-
bibus. Quid tonitruum est. Sonus extincti ignis in nubibus. Qua-
re eadem oratio alio modo dicitur, & sic quidem demonstratio
continua, sic autem diffinitio.
Dixit causalē, definitionē quae propter quod vocat: a de-
monstratione nō differre nisi positione. Nunc illud decla-
rat: & sumit pro demonstratione haec: videlicet, Quia ex-
tinguitur ignis in nubibus, pro definitione uero propter quod:
sumit sonus extincti ignis in nubibus, quia illa demonstratio
patet quia si quateratur propter quod Tonat: ipse demon-
strans. Dicit, quia extinguitur ignis in nubibus. Quod ve-
ro alia sit definitio, etiam constat, quia si quateratur quid sit to-
nitruum. Dicit definiens. Sonus extincti ignis in nubibus.
Quare prima est demonstratio, cū assignetur pro ea quae
est propter quod. Secunda definitio, cū assignetur ratio ad quae
fieri quod est, unde inquit, Dixi definitionē propter quod non
differre a demonstratione, quia differre dicere in quōne propter quod
tonat: & quod est tonitruum: nā ad primā quōne dicit demon-
strans sic quod est: propter quod id quod extinguitur ignis in nubibus,
& sic totū hoc quae extinguitur ignis in nubibus: per demon-
strans: quae assignatur pro ea in quaesito propter quod: to-
nitruum est si fiat quod: dicit definiens, Sonus extincti ignis in
nubibus, & sic hoc totū. Sonus extincti ignis in nubibus
est definitio propter quod: quae assignatur pro ratione ad quae
fieri quod est. Mō haec duo. s. & illud quod assignatur pro ea
in quaesito propter quod: & quod assignatur pro ratione in quaesito
quid est eadē fuit: & in paucis differre: ideo cōcludit. Qua-
re eadē oratio alio modo dicitur atque alio, licet re & subiecto
eadē sit: & sic quidē (ut assignatur pro causa in quaesito pro-
pter quod) est continua demonstratio: sic autē, s. ut assignatur ratio
in quaesito quod est: est definitio. Sed dices non vī eadem
oratio esse. Vtraque illarū, quia prima quae assignatur pro
ea, non sumit sonum: per quē datur intelligi definitio dicēs
quid. Ut. n. dicemus: Tonitruum definitio dicēs quid: quam
Philoponus vbiq; materialē appellat: est haec: Sonus in nubibus,
modo illud: quod assignatur pro ea in quaesito propter
quod: nō sumi hanc partē, quae est loco definitionis materia-
lis: siue dicētis quid: illud uero quod assignatur pro definitione
in quaesito quod est: sumit illā partē: nā definiens rñder,
est sonus extincti ignis in nubibus: ergo haec oratio nō vī
eadē: immo differt re: cū in vna aliqd sumatur: quod non
sumitur in altera: aggregat. n. scdā vtraque definitionē & di-
centē quod siue materialē: & dicentē propter quod siue forma-
lē: quas prima oratio nō cōprehendit: ut intelligenti pa-
ret. Et dicendū (ut innuit Philop.) demonstratorē praeter-
missit e materialē eam tonitruum, scilicet sonū: ut facturū
ipsam conditionē: sumpsit autē formalē ut vtilē sibi ad de-
monstrationē: & sic si recte intellexi: vult materialē esse
subintelligendā, hoc pacto, propter quod tonat. Demonstrator
rñder: quae extinguitur ignis in nubibus tonat. Modo
tota haec: quia extinguitur ignis in nubibus, Tonat, est af-
signata pro demonstratione: pro ea uero quaesito. Illa solū
quia extinguitur ignis in nubibus. Praetermissit ergo: quia
assignauit eam: ex qua sequitur illud quod praetermissit. De-

ber aut subintelligi: cū assignetur illa oratio pro demonstrati-
one. Nā tunc in tali oratione habentur tres termini ma-
ior: quae est passio: videlicet tonat. Minor subiectū: videli-
cet nubes, & cā, videlicet extinguitur ignis in nubibus, &
ita habetur tota demonstratio, Aristoteli uero partē illā: quia
(ut dicit Philoponus) definitio habens in seipsa eam exi-
stentiā rei: modo quodā ostendit re illam, quare oratio:
quā pro ea assignauit: videtur quodāmodo tota demon-
stratio. Sed dices dato quod debeat subintelligi in oratio-
ne illa, quae assignatur pro demonstratione, materialis defi-
nitio: quō differt positione ab eadē oratione quae assigna-
tur pro definitione, Praeterea, Vtrū sit alia differentia:
etiā dubitatur, Respondet Philop. ad primā, eas positio-
ne differre: in quantum definiens quidē in secunda: quā pro
definitione assignat, incipit a materiali eam cū dicit est sonus:
& descendit in formalē eam, cum inquit extincti ignis.
Demonstrans uero in prima: quā pro demonstratione assi-
gnauit. Primo sumit formalē eam tanq; mediū terminum
cū dicit: quia extinguitur ignis. Deinde sic cōcludit ma-
terialē, cū subintelligit: Tonat: & sic differre pone siue or-
dine terminorū. Vel aliter (ut Philoponus etiam innuit)
differunt positione, quia in oratione, quae pro ea assignat
demonstrans separauit formalē eam a materiali: quia ac-
cepit expressē formalē, praetereū materialē: volēs illā
esse subinferendā, definiens uero in oratione, quā pro de-
finitione assignat: simul formalē & materialē quasi pro vno
termino sumpsit. Ad secundā uero dicendū est: quod non
solū oratio illa est alia ut assignatur pro ea: & ut assignatur
pro definitione propter pone terminorū, sed propter diffe-
rentiā modi: quo accipiuntur termini: nā ea oratio ut assi-
gnatur pro definitione, termini sumuntur in abstracto. Vt
vero assignatur pro ea & demonstratione, termini assi-
gnantur in cōcreto. Quā differentiā Aristoteli non expressit:
quae quasi per se patet. Sed dices nonne accidens, & in ab-
stracto: & in concreto sumi potest: ergo utroque modo de-
finiri. Propter hanc eam fortasse Aristoteli, tacuit hanc diffe-
rentiā in tali oratione, cū utroque modo illa passio: quae
tonitruum est, accipi & definiri possit: & solū accepit diffe-
rentiā penes positionē. Siquis. n. dicere tonare est sonare
ignis extincti in nubibus, non male diceret. Vel fortas-
se dici potest, accidentia nō posse definiri proprie, nisi ut su-
muntur in abstracto: quia definitio non est nisi substantiā,
vel eius quod habet modū substantiā: modo accidens in
cōcreto nec est substantia, nec se habens per modū substā-
tiē. Propterea proprie in abstracto definitur, ut uero demon-
stratur, accipitur in concreto, quia nō demonstratur: nisi,
ut praedictū de subiecto: de quo proprie in concreto praed-
dicatur. Animaduerte Aristoteli. Orationē: quā demonstrans
assignat pro demonstratione: siue pro ea: appellare conti-
nuam demonstrationē, quod cur sic appellat, non con-
stat. Alexander eā orationē continuā dicit in quantum nō
habet diuisas propositiones aut separatas a conclusionē:
sed ut in vna quadā cōtensione enunciata. Quā expositio
nē Thomas noster sequitur. Philoponus uero dicit eā
orationē esse continuā demonstrationē: quia est in pri-
ma figura: cū nec mediū supponatur extremis: nec extra-
ponitur. Ego uero hū non aduersando, dicerē Aristoteli,
totā illā orationē (quia extinguitur ignis in nubibus) To-
nat, appellare continuā demonstrationē: quae appōnes sunt
cōiunctae per notā eadem quae cuius oppositū est in demon-
stratione explicita: nā in ea propōnes abiunctae sumuntur
Suets. sup. Poste, m

Philopo

Com. 68.

Expositio Philopo.

Alia expō

M

Dub. 1.

Secunda.

Rñ. Phil.

Ad primā

Alia Rñ.

Ad secundā

G

Obiectio.

Solutio.

Alia sol.

H

Cur Arist.

est oratio

quae a de-

monstrante

pro demon-

stratione

assignat

cōiunctā de-

monstratio-

nem appel-

laui.

Alexā. &

Sā. Tho.

Philopo. Propria expō.

I per nullam notam coniectæ: nisi solo medio termino. P Præterea est tonitruum diffinitio sonus in nubibus, atq; hoc est demonstrationis ipsius quid est positio. Est igitur diffinitio una quidem oratio ipsius quid est conclusio. Eorum autem diffinitio quæ medijs uacant in demonstrabilis est ipsius quid est positio. P Amplius est terminus tonitruum sonus in nubibus, hoc autem est ipsius quid est demonstrationis conclusio. Immediatorum uero terminus positio est ipsius quid est indemonstrabilis.

Com. 71. P Locutus est de definitione nominali: & de definitione cæli dicente ppter qd:at nunc de alijs duabus definitionibus inq̄t. P Amplius, vltra has definitiones, quas dixit est alius tonitruum terminus dicens qd: q̄ eius materialis definitio dicitur: ut placet Philopono: q̄a datur p genus & p subiectū: in quibus ut in materia fit tonitruum: & est sonus in nubibus. Deinde innuēs differentia huius ad definitionem dicentē ppter quid, inq̄t. Hæc autem est ipsius qd est: hoc est dicentis qd. & cōclō demonstrationis. In demonstratione. n. concluditur sonare siue sonare nubes: quia patitur in ipsis ignis extinctionē. Deinde ponit aliā definitionem: quæ nec est demonstratio, nec cōclusio demonstrationis, sed positio in sciētia: quasi illius dignitas, ut in geometria ipsius punctus. Punctus est: cuius pars nō est, & in arithmetica vnitas est principii primū nūeri. Et inq̄t. Immediatorū uero terminus atq; definitio pō est ipsius qd est: qd est indemonstrabile. Dicitur autē hæc immediata pūctus in geometria: & vnitas in arithmetica: q̄a in talibus sunt primā nihil haberi prius in quo resoluūtur in talibus sciētij (ut diximus) definitiones ergo taliū dicuntur dignitates particularium scientiarū: quia supponuntur, ut positiones.

L P Est igitur diffinitio una qualem oratio ipsius quid est indemonstrabilis. Alia uero rōcinatio ipsius quid est a demonstratione differens casu, ut tertia demonstrationis ipsius quid est conclusio. P Est ergo terminus unus quidem ratio ipsius. quid est indemonstrabilis. Vnus uero syllogismus ipsius quid est casu differens a demonstratione. Tertius uero ipsius quid est demonstrationis cōclusio.

Com. 72. P His declaratis, Nunc colligit omnes definitiones rei. Dico rei: quia nominalē non enumerat fortasse suppositio: nes illam enumerat: & inquit: P Est ergo terminus vnus quidem ratio eius quid est expōsitua: quod demonstrari nequit: quam positionem appellauit in sciētij. Vnus uero terminus & secundus est definitio propter quid syllogismus ipsius quid est casu differens a demonstratione: casu quidem, quia penes concretum & abstractum (ut dictū est) & nō modo casu: sed positioe, ut dictū est. Tertius uero terminus est ipsius quid est: & materialis definitio demonstrationis conclusio. P Sed videntur quinque definitiones (ut Themistius innuit) Prima nominalis. Secunda dicens quid & materialis tantum. Tertia causalis tantum. Et dicens propter quid. Quarta vtrāq; complectens, scilicet & quid & propter quid. Quinta deniq; positio in sciētij. P Et dicendum sine dubio esse quinque si enumerentur distincte. Sed quia causalem & quid complectentem Arist. simul enumerauit. Ideo quatuor esse videntur, vna scilicet compræhendente duas.

M Dubitatio. P Patet igitur ex hisce quæ diximus, quo pacto est, quo pacto nō est ipsius quid est demonstratio. Et quorum est & quorum non est, quotq; modis præterea dicitur diffinitio, quoq; pacto ipsum quid est ostenditur. Et quo pacto etiam non ostenditur. Atq; quorum est & quorum non est. Insuper quomodo sese habet ad demonstrationem, quo nāq; modo fieri potest, & quomodo fieri nequit, ut eiusdem sit diffinitio demonstratione.

P Manifestum igitur ex dictis est & qualiter est ipsius quid est demonstratio, & quomodo non est. Et quorum est, et quorum nō est, Amplius autem definitio & quot modis dicitur, & qualiter quid est demonstrat, & quomodo non demonstrat. Et quorū est, & quorum non est. P Adhuc autem & ad demonstrationem quomodo se habet & quomodo contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit.

P Epilogat omnia: quæ dixit, & inquit. P Manifestum est igitur ex dictis, & qualiter est ipsius quid est demonstratio: quia simul scilicet inuestigatur cum demonstratione, & quomodo non est: quia ut conclusio & prædicatum non demonstratur. Præterea ex dictis etiam patet & quorum: id est quarum definitionum proprium est inuestigari cum demonstratione: quia illarum rerum definitionū proprium est inuestigari cum demonstratione: quæ alijs inexistunt: ut definitionum edypsis: Tonitruum & taliū. Et quarum definitionum non est proprium cum demonstratione inuestigari, quia definitionum immediatorum. Amplius ex dictis patet quot modis definitio dicitur: quia duplex nominalis, & rei declaratiua: quæ vltorius quot modis subdivisa sit: etiā patet. Insuper ex dictis patet. quomodo quid est atq; definitio demonstratio: hoc est quomodo definitio est utilis ad demonstrationem: nam formalis definitio dicens propter quid est utilis: ut medius terminus: & quomodo non est utilis: quia formalis definitio non est utilis, ut fiat conclusio demonstrationis. Rursus ex dictis patet quorum est definitio, quia incomplexorum, & quorum non est: quia non est complexorū. Adhuc patet ex dictis q̄to definitio se habet ad demonstrationem: nā dictum est: q̄ est demonstratio positione differens. Demum patet ex dictis q̄to contingit eiusdem esse definitionem, & demonstrationem: quia secundū aliā atq; aliā rationem: nā alicuius est definitio inquantū definibilis: & eiusdem est demonstratio, inquantū demonstrabilis: & q̄to non contingit, quia eiusdem eodem respectu nō est definitio & demonstratio. P Sed circa hæc dubitaret quispiam: quia Philop. dicit duas definitiones dicentē quid: & materiale: & dicentem propter quid: & formale: definitio data per agens & per finē quæ definitiones sunt, Vtrū formales an materiales. P Robertus Linconiensis cognomento Grossatesta tradit definitionem: omnē esse aut formale, aut materiale: & dicit eam, quæ dicit finale cām: esse formale: quia finis operatio est ab ipsa forma agrediens. Eā uero, quæ dicit agentē cām, asserit esse materiale: quia agens potius in materiā reducitur q̄ vtrāq; causā vnde motus principii est. P Sed hoc non placet: quia licet forma finis & efficiens (ut secūdo libro physicorū dicitur) multoties concidant in idē: nūq̄ tamē agens venit in speciem materiæ. P Alij uero dixerūt agentē causam: & finem reduci in formam: & ita definitiones illæ formales dici possunt. P Sed eadem ratione definitio dicens materiam dicitur formalis: quia materia reducitur ad agentem causam (ut secūdo physicorū dicitur). P Ego uero in verbis Arist. non legi quæ sit formalis definitio, & quæ sit materialis. Sed dicit aliquā esse dicentem quid. Aliquam uero causalem dicentem propter quid. Propterea saluo meliori iudicio: dicere omnem definitionem dicentem causam quamuis esse formalem, modo sit quietans, & faciens propositiones immediatas. Vnde siue detur per materiam: siue per formam, siue per quamuis causam: siue simul: siue seorsum modo faciat propositiones demonstrationis immediatas,

N A diatas, formalis dicitur definitio. Vnde causalis definitio & formalis, & dices ppter quid idē est. Cur uero omnis talis: quæ dicit cām: dicat formalis. Arbitror esse q̄a forma dicitur oē declaras: & alio notius. Definitio uero dices quid (ut genus & subiectū) verbi cā sonus in nubibus: dicitur materialis: quia omne declaratum & ignotū potest materia dici respectu declarantis & respectu notioris. Præterea genus & subiectū alicuius passionis semper sunt materice: in quibus passio illa fit. Fateor tamen Arist. in hac definitionum numero nec materialis definitionis, nec formalis meminisse. Melius autem res hæc patebit per ea: quæ Arist. dicit postea.

O B P Cum autem tum arbitremur scire cum cognoscimus causam. quatuor uero cause sunt. una quidē quidditas alia autē quæ cū sit hoc esse necesse est, & tertia quæ primū mouit, & quarta gratia cuius cætera fiūt oēs hæc per demonstrationis mediū ostenduntur. P Quoniam autem scire opinamur, cum scimus causam, Cause autem quatuor sunt. Vna quidem quod quid erat esse. Vna uero cū hæc sint, necesse est hoc esse. Alia autē, quæ aliquid primo mouit. Quarta uero, cuius gratia, oēs hæc per mediū ostenduntur.

Com. 74 P At nūc: q̄ mediū demonstrationis sit cā, vult declarare, quo fit (ut recte illud Themistij dictū sit) mediū cām, & definitionem idē esse. Accipit itaq; primo omnes causas p mediū ostendi: & intelligit nō q̄ illæ per mediū ostenduntur: ut prædicata vel conclusiones. Sed q̄ vnaquaq; ipsa rū ostendatur per mediū (ut Philop. inquit.) Quia locum medij cōplet. Vel ostenditur per mediū. Ut cōintellectæ in demonstratione, nō ut intellectæ per demonstrationem. Vnaqueq; enim causa ostenditur per mediū quia nobis innotescit eius rō in demonstratione per rationem medij inquit. P Quā autē scire opinamur cū scimus cām rei existētiæ. Et cause ipsæ quatuor sunt. Forma: quæ dicitur quod quid erat esse. Materia, quæ est de numero illarum causarum: quæ cum sint necesse est hoc esse: & loquitur in plurali: ppter effectus artificiales: qui nō materia cōstant, sed pluribus. Vel loquitur respectu proximarū materiæ, ex quibus constat effectus naturales, nā licet in prima materia vna omniū sit: eiusdem effectus plures sunt materiæ proxime. Modo materia cōmuni posita non necessario effectus est: sed proximis materijs acceptis: & dixit signanter quæ cū sint necesse est hoc esse: quia res rōne materiæ est necessaria necessitate simpliciter: necessitas cæterarū causarū est ex conditione (ut secūdo physicorū dicitur) Tertia causa efficiens est, quæ est aliquid mouens, vel quæ aliquid primo mouet: & dixit primo: fortasse ad differentiationem instrumentaliū causarū. Vel dixit primo (ut Philop. innuit) ppter causas agentes secundarias. Quarta est finalis cā, quæ est cuius gratia cætera fiunt. Ideo concludit omnes has per medium demonstrationis ostendit: quia sub ratione medij in demonstratione indicantur: propter quod verbum per: sonat potius similitudinem, & accipitur pro ipso ut: quasi sit sensus omnes has nobis patere in demonstratione ut medium.

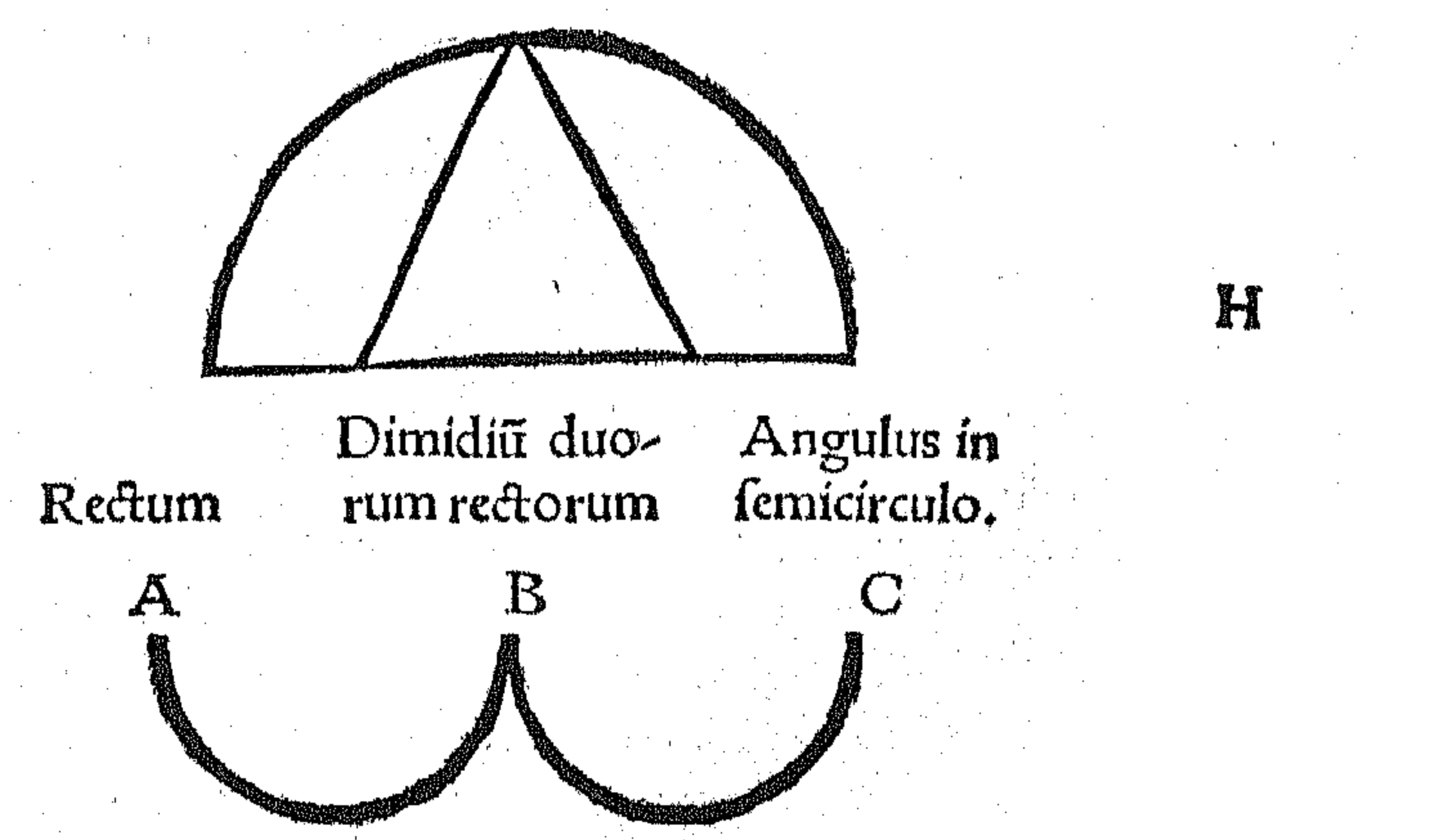
P C P Nam id quod cum sit necesse est hoc esse, non est una propositione sumpta, sed saltem duabus. Hoc autem est cū unum medium habent. Hoc igitur uno sumpto necesse est conclusionem esse. P Etenim id, quo existente, hoc necesse est esse. Vna quidem propositione accepta non est, duabus autem ad minimum. Hoc autē est, cum unum medium habeant. Hoc igitur uno accepto, conclusionem necesse est esse.

Q D P Exemplificat de his, quæ dixerat, & ostendit per exemplum, quomodo per vnumquodq; genus cause contingit demonstrationem fieri: & primo in genere cause materialis ponit exemplum, & quidem in mathematicis: supponit. n. angulum qui est in concauo semicirculi, esse dimidium duorum rectorum: quod ex tertio libro Euclidis Suefs, sup Poste. m ij

P Quia Arist. in proximo textu de materiali causa ita dixit. Vna uero, quæ cum sint necesse est hoc esse. Ideo nunc exponit quomodo hæc verba intelligenda sunt. Potest enim intelligi ex materia aliquid sequi. Vel vna propositione assumpta: vel duabus: ideo inquit. P Etenim id: quo existente: necesse est hoc esse, vna quidem propositione accepta: non est, quia ex vna propositione syllogistice nihil sequitur: sed necesse est hoc, acceptis duabus propositionibus ad minus. Hoc autem est, hoc est dico autem in duabus propositionibus cum propositiones habeant vnum medium: in quo communicant: nā hoc vno medio sic in duabus propositionibus assumpto necesse est conclusionem esse: sed si in vna propositione assumeretur, non esset conclusio necessario sequens. Similiter si duæ propositiones assumerentur non in vno medio comunicantes: nihil sequitur. Et (ut recte expositor inquit). Hæc expositio in omnibus causis intelligitur: non enim ex causa in vna propositione assumpta necessario conclusio sequitur sed cum causa assumitur in duabus propositionibus.

P Patet autem & hoc pacto. Cur rectus his angulus est. qui in semicirculo designatur, quid cum sit rectus est ille. Sit itaq; rectorus, a. Dimidium duorum rectorum, b. angulus deniq; qui est in semicirculo designatus, c. Ut igitur, a. id est rectus competat ipsi c. id est angulo qui est in semicirculo designatus. causa est ipsum b. Nam duorum rectorum dimidium æquale est ipsi, a. ipsum autem, c. æquale est ipsi, b. Angulus enim in semicirculo designatus duorum rectorum dimidium est. Cum igitur, b. duorum rectorum dimidium sit, a. competit ipsi, c. quod quidem est rectum cum angulum esse qui est in semicirculo designatus.

P Manifestum autem & sic, propter quid rectus est, qui in semicirculo est, quo existente rectus est. Sit igitur rectus in quo, a. mediū duorum rectorum, in quo, b. qui est in semicirculo, in quo, c. Eius igitur, quod est, a. rectum inesse, c. quæ est in semicirculo. Causa est, b. Hic quidem enim ipsi, a. æqualis est, c. autem ipsi, b. duorum enim rectorum medium est, b. igitur existente medio duorum rectorum, a. inest ipsi, c. hoc autem in semicirculo rectum esse.

P Exemplificat de his, quæ dixerat, & ostendit per exemplum, quomodo per vnumquodq; genus cause contingit demonstrationem fieri: & primo in genere cause materialis ponit exemplum, & quidem in mathematicis: supponit. n. angulum qui est in concauo semicirculi, esse dimidium duorum rectorum: quod ex tertio libro Euclidis Suefs, sup Poste. m ij

E Com. 75. F Ss. Tho.

G

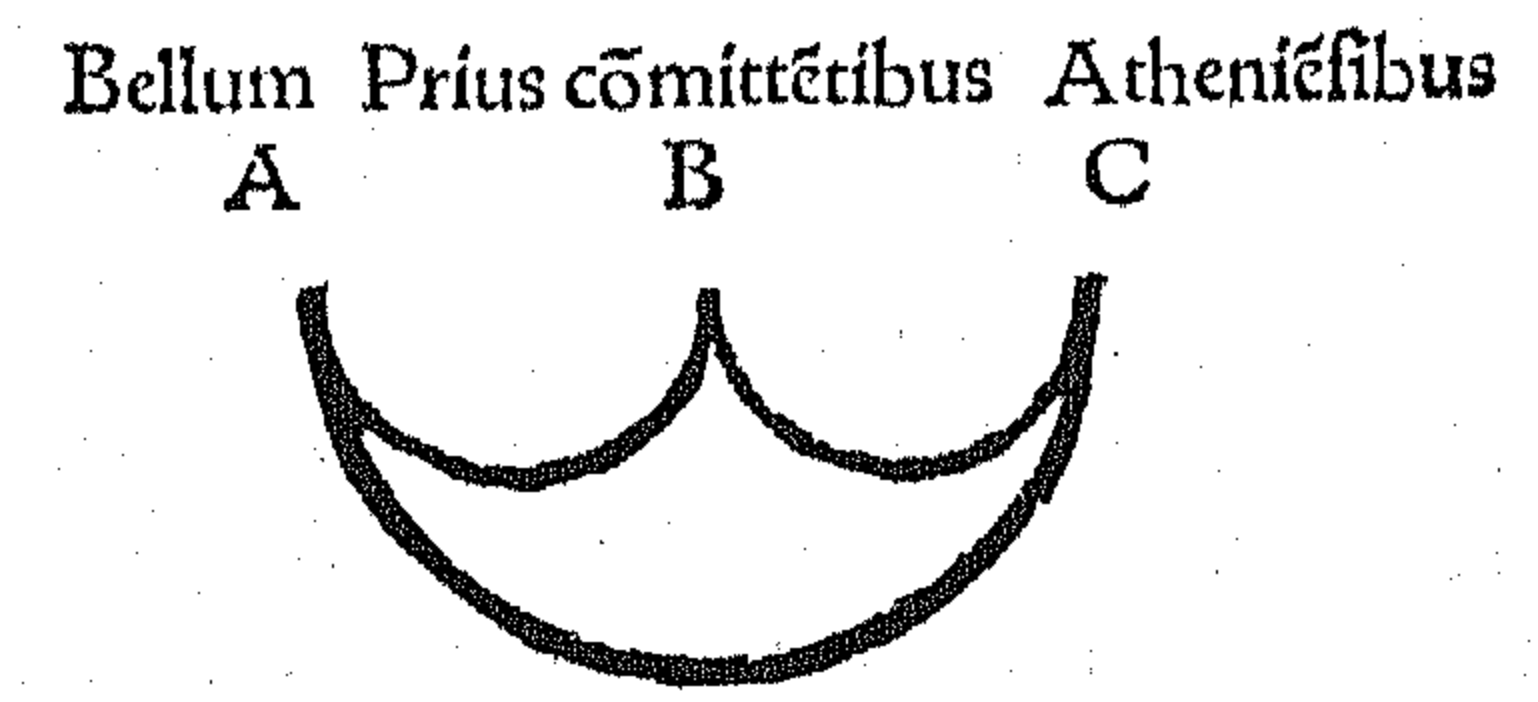
H

Com. 76.

I demonstrari potest: & nunc supponatur: non enim explorum quærimus veritatem. Supponit secundo dimidium duorum rectorum esse rectum: quod illico patet, si cut dimidium duorum palmorum est palmus: & duorum digitorum digitus. Tunc disponit terminos, & inquit, Manifestum est autem & sic, scilicet per exempla, quod diximus: dixit enim per vnumquodque genus causæ fieri posse demonstrationem. Ideo ostendit per exempla. Et primo in genere causæ materialis in mathematicis, & inquit, Propter quid rectus est is angulus: qui in semicirculo est. Vel suppletur: quid est illud: quo existente rectus est is angulus: qui in semicirculo est. Respondet per causam materiale: & disponit terminos, & inquit, Sit igitur rectus in quo, a. hoc enim queritur (vt maior extremitas de angulo) qui est in semicirculo. Mediorum duorum rectorum sit in quo, b. Angulus vero q est in semicirculo sit in quo c. Terminis sic dispositis. Eius igitur quod est a rectum in se ipsi, c. qui est in semicirculo angulus: causa est, b. cuius rationem afferet: & inquit, Hic quidem enim ipsi, a. æqualis est: conuertitur enim, b. cum ipso, a. nam omne dimidium duorum rectorum est rectum: & omne rectum est dimidium duorum rectorum, c. autem ipsi, b. æqualis est: conuertuntur enim similiter, est enim, c. duorum rectorum dimidium: & e contra. Terminis sic dispositis: inquit, b. igitur existente medio duorum rectorum, a. inest ipsi, c. hoc autem erat maior quæsit, i. angulum in semicirculo rectum esse. Quare demonstratio patet: omne enim dimidium duorum rectorum est rectum. Et qui est in semicirculo angulus: est dimidium duorum rectorum, ergo est rectus. **P** Sed dices quomodo hæc demonstratio est per materiã. **P** Patet solutio: quia dimidium duorum rectorum est materia anguli recti, constat enim rectus ex duobus angulis rectis: ergo dimidium duorum rectorum est pars recti: qd demonstratur de angulo, qd est in semicirculo: & cū pars sit totius materia, iure hæc demonstratio erit per materiã. **P** Quidditas autem est idem quod hoc, & eo sane quia hoc significat ipsa ratio. At vero quidditatem etiã causam esse mediam ante demonstrauimus. **P** Hoc autem idem est ipsi quod quid erat esse, quod est significare ipsam rationem. At vero & ipsius quod est, quod quid erat esse, causa demonstratur media.

stratione vt causa media. **P** Vel aliter exponi potest, quia dictum est in tertio metaphysice, demonstrationes mathematicas non fieri per materiã, sed solum per formalem causam. Respondet Talem causam materiale concidere cum causa formali: quæ est quod quid erat esse. Secus in physicis: Vbi causa materialis nunquam concidit cum formali, causa vero quare in mathematicis causa materialis concidit cum formali est: quia non demonstrat mathematicus per causam formalem, quæ est altera pars compositi & perficiens materiã: vt facit physicus. Sed per causam formalem: quæ declarat rem: modo materialis causa cum de claret rem: etiã formalis dici potest: & hoc inquit, **P** Hoc autem scilicet medium quod diximus esse causam materiale recti: idem est ipsi quod quid erat esse id est forme significanti ratione, id est declaranti re, & non perficienti materiã, modo & ipsius quod est quod quid erat esse: id est forma declarans rem demonstratur, id est accipitur in demonstratione: vt causa media: & hæc expositio mihi placet. **P** Potest & tertio exponi, Vt expositio inquit, Et nõ ab ratione. Vt legenti quæ ille dicit: patet.

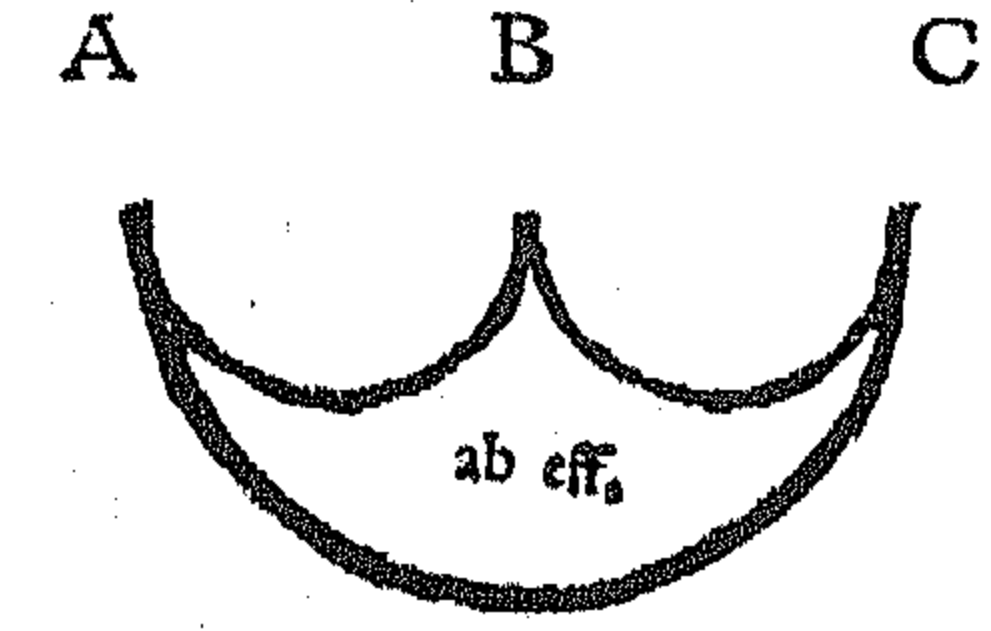
P Idem fit cum queritur propter quid aduersus athenienses perficium bellum exarsit, quæ causa fuit, ut athenienses bello uexentur, quia contra sardes ipsi cum ereetriensibus irruerunt. Hoc, n. primum mouit. sit itaq; bellum, a. priores irruisse, b. athenienses, c. b. igitur, priores inquam irruisse ipsi, c. id est athenienses inest a, quoq; b, ipsi competit. **P** Medij naq; lacepsit bellum aduersus eos agunt qui priores iniuriam intulerunt, a. igitur id est bellum, uexariq; bello, b. ipsi inest, id est hisce qui priores bellum gessere, b. uero ipsi, c. id est athenienses inest. Hi naq; tractare bellum cedere medosq; lacepsuere. **P** Medium igitur & hoc in loco causa est, atq; ea quæ primum mouit. **P** Idem autem, propter quid Medorum bellum factum sit Atheniẽsibus, quæ causa fuit præliari Athenienses, quoniam in Sardes cū Eretriensibus commiserunt. Hoc enim mouet primum. Sit bellum in quo, a. prius commississe, b. Atheniẽsibus, c. inest igitur, b. ipsi, c. prius enim commississe Atheniẽsibus, a. autem ipsi, b. Debellari enim prius inest iniustis, inest itaq; ipsi, b. a. Debellari prius inincipientibus ipsum uero, b. ipsi, siue Atheniẽsibus. Priores enim in ceperunt **P** Medium itaq; hic causa est primum mouens.

P Hoc exemplum est de demonstratione, cuius medium est causa effectrix: siue primum mouens. Sit igitur hæc conclusio, Athenienses vexantur bello. Medium vero, quod est mouens causa: est: quia ipsi prius cum Eretriensibus in Sardes irruerunt. **P** Quo uero ad verba attinet. Medi sunt populi Asiae Vicini uero Parthis: Assyrijs, Persis, & Mari Hyrcano: qui olim Regi Persarum tributa impendebant. Athenienses qui sint, clarum est. Eretrienses uero Euboia: insulae populi sunt. Sardes uero ciuitas in Lidia: et olim regia Cressi. Exemplum autem significat Sardes: & Medos

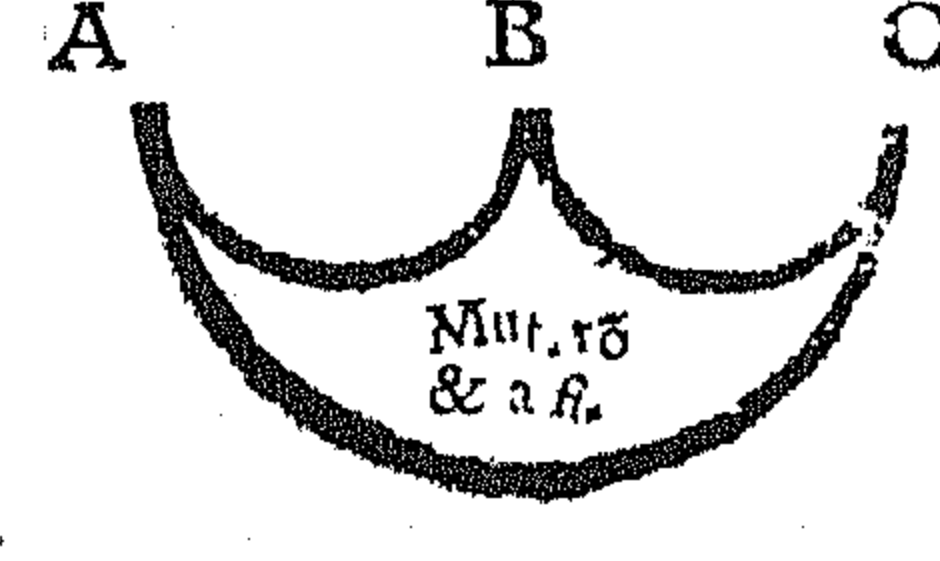
A Medos confederatos fuisse ex vna. Athenienses uero cū Eretriensibus ex alia inquit. **P** Idẽ autẽ suppletur: quæritur: propter quid Medorum bellum factum sit Atheniẽsibus, hoc est propter quid prius bellum aduersus Athenienses exarsit & exponit propter quid & causam idem esse: cum inquit, Quæ causa fuit præliari Athenienses id est quæ causa fuit: vt Athenienses vexarentur bello. Causam autem assignas: inquit, Quoniam in Sardes cum Eretriensibus commiserunt id est prius irruerunt. Et ait hoc causam esse: quia mouit primum Medos: vt bello Athenienses vexarent. Prius ergo irruisse fuit causa mouens. His declaratis, constituit terminos: & inquit, Sit bellum in quo, a. prius commississe in quo, b. Atheniẽsibus sit, c. Tunc patet ipsum, b. ipsi, c. inest: hoc est prius commississe inest Atheniẽsibus Athenienses enim cum Eretriensibus prius in Sardes irruerunt. Ipsum autem, a. ipsi, b. inest. Vexari enim bello inest prius iniustis, i. committentibus iniuriam: qui iniuste agunt. Quare ipsi, b. quidem ipsum a, inest. Hoc est debellari inest prius incipientibus: vel prius committentibus iniuriam. Ipsum autem, b. ipsi, c. sine Atheniẽsibus, nam Athenienses priores inceperunt: ex hoc exemplo concludit medium esse causam: primo mouentem.

Sanũ esse Nõ eminerẽ cibos, Ambulare in ore stomachi, post cenam.

Quæ igitur causa est, ut ipsi, c. inest, a. quod est ipsum cuius gratia est, b. Hæc autem (ut illius ratio est) a, enim sic demonstrabitur, propter quid autem, b. ipsi, c. inest, quoniam hoc est sanari, qd est sic se habere. Oportet autem, commutare rationes & sic singula magis apparebunt.

Nõ supnata re cibos, Sanũ esse, Ambulare post cenam.

P Ea uero quorum causa est id quod alicuius est gratia, eundem subeunt modum, eum propter quid deambulat, ut ualeat. Cur domus est, ut conseruetur supplex. Nempe ualitudinis deambulatione, suppellectilis conseruande domus est gratia. Atq; inter hæc propter quid post cenam ambulare oportet, & cuius oportet gratia, nihil interesse uidetur. Sit itaq; deambulatione post cenam, c. non notare cibum cum occupet locum in quo est, b. ualere sit, a. Competit igitur deambulatione post cenam id efficere, cibum inquam sumptum in ore uentris non supernatare, atq; id ipsum sanitatem conseruet. Sic enim uidetur, b. igitur cibum inquam haud natate, c. ipsi inest, id est deambulatione post cenam. At, a, ualitudinem inquam conseruare, b. ipsi competit. Quæ igitur est causa, ut, a. gratia cuius cetera sunt ipsi competit, c. nempe, b. ipsum est, non supernatare inquam cibum. Atq; hoc est tanquam ipsius ratio, nam, a. hoc assignabitur pacto. Cur autem, b. competit ipsi, c. Quia sanum est id nimirum est sic inquam sese habere, Verum mutantur ratiocinationes oportet, magis enim hoc pacto singula elucescent.

P Nunc de finali causa exempla ponit: & inquit, Quorumcunq; uero causa est ipsum cuius gratia: id est finis, idem est iudicium. Vt propter quid ambulat Socrates. Respondebitur, vt Sanus fiat. Vnde demonstratio sic commutatur. Omne quod sanum fieri uult, ambulat. Socrates sanus fieri uult. Ergo Socrates ambulat: demonstratio est per medium: quod causa finalis. Aliud exemplum ponit & inquit, Propter quid domus facta est, vt seruentur Vasa. Ergo demonstratio erit. Seruans uasa factum. Domus seruans uasa: Domus ergo facta. Hæc ergo demonstratio est, cuius medium causa finalis est. Et hoc inquit, Hoc quidem igitur huius gratia, quod est sanari: vt ambulare Socratem. Illud uero gratia huius est: quod est seruari uasa: vt uasa seruari finalis causa est domus facta. Vt uero ponere aliud exemplum, Et ideo ne sit de uerbis contentio, nomina exponit: & inquit, Propter quid autem oportet post cenam ambulare, & cuius gratia oportet: differt nihil. Et ita pro eodem habendum est propter quid, & eius gratia. Terminis expositis, ponit exemplum, & inquit, Ambulare autem post cenam sit, c. non eminere cibos: sit in quo, b. Sanari sit in quo, a. Terminis dispositis: docet demonstrare: & inquit, Sit igitur ipsi post cenam ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os uentris: ita (vt propositio minor sit) ambulare post cenam est cibos non eminere: & hoc scilicet, b. sit esse sanum: & ita maior erit: non eminere cibos est sanum esse. Nam terminis & propositionibus ita constitutis: uidetur ipsi ambulare: quod erat, c. inest, b. quod erat nõ eminere cibos, huic autem scilicet ipsi, b. inerat, a. quod est sanum esse. Erit ergo demonstratio: ergo omne, c. est, a. quoniam omne ne ambulare post cenam est sanum esse. Colligit deinde qualis nam hæc demonstratio sit: & inquit, Quæ igitur causa est, vt ipsi, c. inest, a. ipsum: quod est cuius gratia, Suedis, sup Postc.

P Quorumcunq; uero causa est ipsum cuius gratia, Vt propter quid ambulat, Vt sanus fiat. Propter quid domus est. Vt seruentur uasa. Hoc quidem gratia huius, quod est sanari. Illud uero gratia huius, quod est seruari est propter quid autem oportet post cenam ambulare. Et cuius gratia oportet, Differt nihil. Ambulare autem post cenam sit, c. Non eminere cibos in quo, b. Sanari in quo, a. Sit igitur ipsi post cenam ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os uentris. Et hoc esse sanum, Videtur enim ipsi ambulare, quod erat, c. inest, b. quod erat non eminere cibos. Huic autem, a, quod erat sanum esse.

Facta Seruans uasa Domus

H Suedis, sup Postc. m iij

L Solutio Dubitatio

Com. 77.

M

N Alia expō

Tex. 65,

O

Lectio xi. fe. iij huius.

P

Præliari ut vexantur bello Comitibus Irruentibus Comitibus Irurisse.

Q

Com. 77.

Verborū expositio

I Respondet causam esse, quia est. b. quare cibos non emine-
 nere causa est ipsius. a. id est ipsius sanum esse, hoc autem
 scilicet. b. ipsius praedicati videlicet. a. quod erat sanum esse
 non est definitio. Sed ut illius ratio, & ita quasi definitio.
 Et ita patet. b. esse, causam ipsius. a. non simpliciter: sed
 quasi rationem esse illius. Propter quid autem. b. ipsi. c. in
 est, quoniam est ipsum sanari, quod sic se habere est. Et ita
 a. & b. sunt inuicem causae, nam. b. est causa ipsius. a. ut ef-
 ficens. a. vero ipsius. b. ut finis. ¶ Sed dices: si ita est: exem-
 plum non responderet proposito: proposuit enim dare
 exemplum in demonstratione: cuius medium est finis: &
 dedit demonstrationem: cuius medium est effectrix cau-
 sa. ¶ Respondet, & inquit. Oportet autem commutare ra-
 tiones: scilicet ut conuertatur maior: nam maiore conuer-
 sa in terminis: sic singula magis apparebunt ad proposi-
 tum, erit enim demonstratio: cuius medium erit causa fi-
 nalis. Sic locum istum intellexit Philoponus: secundum
 alteram eius expositionem. ¶ Aliter etiam exponi potest:
 & fortasse melius: & magis ad verba. Dicemus. n. Aristo-
 telem primo dare exempla in causa finali: cum inquit.
 ¶ Quorum vero causa est ipsius cuius gratia: idem est iu-
 dicium in demonstrando: nam medium etiam est propter
 quid: ut de alijs causis dictum est. Et ponit duo exempla
 in causa finali: cum inquit. Ut propter quid ambulat sup-
 ple Socrates siue Plato, ut sanus fiat: sit ambulans. a. sanū
 esse. b. Socrates. c. & patet demonstrationem esse per me-
 dium: quod est causa finalis. Secundum exemplum ponit
 (cum inquit). Propter quid domus est facta: ut seruen-
 tur vasa, factum sit. a. Seruari vasa. b. domus. c. Tunc veri-
 ficat exempla, & inquit. Hoc quidem scilicet Socratem am-
 bulare est gratia huius: quod est sanari. Et ita prima de-
 monstratio est per causam finalem. Illud vero scilicet do-
 mum esse factum gratia huius est: quod est vasa seruari.
 Et ita demonstratio secunda etiam est per causam finalem.
 ¶ Sed dices medium in demonstrationibus talibus est cu-
 ius gratia: ergo nulla harum demonstrationum est pro-
 pter quid. ¶ Respondet, propter quid autem oportet So-
 cratem post cenam ambulare, & cuius gratia oportet: dif-
 fert nihil. Ergo prima demonstratio est propter quid. Si-
 militer propter quid domus facta est, & cuius gratia fa-
 cta est, differet nihil. Et ita secunda demonstratio (licet me-
 dium sit cuius gratia) erit propter quid. Haec sunt exem-
 pla causae finalis. ¶ Quaesit vterius, vtrum vna causa pos-
 sit per aliam demonstrari: & si sic. Vtrum causa demon-
 strans, sit definitio causae demonstratae. ¶ Respondet cau-
 sam finalem posse demonstrari de aliquo: per efficientem
 & hoc per exemplum & inquit. Ambulare autem post
 cenam sit. c. non eminare cibos in quo. b. sanari sit in quo.
 a. Terminis sic constitutis: sit ipsi post cenam ambulare. f.
 ipsi. c. inexistens ipsum, non eminare cibos iuxta os stoma-
 chi, hoc est ipsum. b. ita ut minor sit haec, ambulare post ce-
 nam est non eminare cibos iuxta os ventris: & hoc: scilicet.
 b. sit esse sanum: ita ut maior sit, non eminare cibos
 est sanum esse, & sequitur conclusio. Ergo ambulare post
 cenam est sanum esse. Nam (ut inquit) videtur ipsi am-
 bulare, quod erat. c. inesse. b. quod erat non eminare cibos.
 Huic autem scilicet. b. a. videtur inesse: quod erat sanū esse
 ergo conclusio erit ambulare post cibum est sanum esse.
 Ex his concludit finalem causam de aliquo demonstrari
 posse per efficientem: & inquit. Quae igitur causa est: ut ip-
 si. c. insit. a. quod. a. est ipsum cuius gratia: id est quae causa

est: ut finis demonstratur de aliquo: scilicet. a. finis de ipso
 c. Respondet causa est ipsum. b. quod est causa effectrix.
 Ergo altera causa per alteram de aliquo demonstrari po-
 test. Quae rebatur secundo: Vtrum causa demonstrans pos-
 sit esse definitio causae demonstratae: & respondet. Hos au-
 tem. f. causa demonstrans ut ratio est illius. i. causae demō-
 stratae. Nam (ut Philoponus inquit) non eminare cibos
 non est simpliciter definitio sanitatis, sed ut ratio. Non. n.
 vna causa est ratio atque definitio alterius propriae. Et pro-
 pterea dicit. a. quod est ut ratio, demonstrabitur: contra-
 vero (ut propter quid. b. ipsi. c. inest propter quid simpli-
 citer demonstrabitur) quoniam hoc est sanari, quod est
 sic se habere (ut. f. cibi non narent) & ita medium quod
 est causa effectrix, quo demonstratur finalis causa non est
 definitio simpliciter sanitatis: neque propter quid simpli-
 ter, contra vero causa finalis huius est simpli- propter quid causae ef-
 fectrix. ¶ Debes scire (ut Philoponus inquit) aliquando
 nomina esse rationibus manifestiora. Aliquando rationes
 manifestiores nominibus. Ideo Aristoteles inquit. Opor-
 tet autem commutare rationes manifestas ad nomina, &
 aliquando contra, & sic singula id est vterque propositio-
 nes syllogismi magis apparebunt. Vel melius iuxta hanc
 expositionem: quia vsus est infinitis pro rationibus. Di-
 xit enim non eminare cibos esse sanari: & ambulare post
 cenam esse non eminare cibos, quae res est aliquatenus co-
 tra vsus, inquit. Oportet autem commutare rationes quae
 sumptae sunt per verba infinita: ad nomina: quia vbi di-
 cebatur ambulare dicere possumus: Ambulans: & vbi di-
 cebatur non eminare cibos: potest dici prohibens cibos,
 & vbi sanari dicebatur: dicatur sanum: & ita singulae pro-
 positiones magis apparebunt. Haec est expositio quae mi-
 hi magis placet.
 ¶ Ordo autem generationis ac ortus uerso modo sese habet in his
 & in mouentibus causis. In illis enim primo medium fiat oportet,
 in his autem, c. ipsum extremum primo, deinde id ultimum gratia
 cuius cetera fiunt.
 ¶ Generationes autem e contrario hic, & in causis secundum mo-
 tum. ibi quidem enim medium oportet fieri primum. Hic autem ip-
 sum, c. extremum. Vltimum uero ipsum, cuius gratia est.
 ¶ Declarauit per quodlibet genus causae fieri posse demō-
 strationem. Nunc vero de medijs, quibus demonstratio-
 ne fiunt: ut Themistio placet. Talem differentiam ponit:
 quod tritari medium in demonstratione constituitur. Aut ut
 prius ordine ipso effectui: qui demonstratur aut ut poste-
 rius ordine: aut ut simul: Prius ordine effectui demonstra-
 to est medium quod est causa effectrix: posterius vero or-
 dine: est medium, quod est causa finalis. Simul denique est
 definitio: hoc est quid est: & quod rei esse est. Et huius rei
 causa est: quia rerum generationes aliter fiunt ab ipsa mo-
 uente causa, aliter a finali causa, aliter a formalit: & hoc
 inquit. ¶ Generationes autem e contrario hic, & in causis
 secundum motum fiunt. Ergo supple & media: quae sunt
 causae illo effectuum aliter se habent in demonstrationibus,
 nam ibi hoc est in demonstrationibus effectuum cau-
 sarum efficientium medium oportet ordine primum fie-
 ri, cum effectrix causa ordine effectui prior sit. Hic vero
 scilicet in demonstrationibus effectuum causae finalis. c.
 id est medium est vltimum ordine, atque effectui posterius.
 Et per. c. intellexit medium proximae demonstrationis.
 Propterea subdit. Vltimum autem supple intelligo illud,
 quod

N A
B
C
D
Q

exp Ph.
Notand.
Ex. 12.
Com. 8. v. 1.
Expositi. 1. St. 1. Situati.

quod est cuius gratia. i. finis, quod in proxima demon-
 stratione. a. appellatur. Tacuit autem tertium medium,
 quod simul est cum effectu demonstratio: propter breui-
 tatem: & quia intelligitur ex his duobus: accepit. ¶ Vel in-
 rellige sic: Generationis aliter fiunt in causis, quae agunt per
 motum: & aliter in causis finalibus, nam in causis: quae
 agunt per motum: oportet medium fieri primum & ante
 effectum: hic autem scilicet in causis finalibus ipsum. c. vlti-
 mum hoc est effectus: supple oportet fieri primum: & an-
 te causam: vltimum autem sup. dico cuius gratia. ¶ Philo-
 ponus vero scdm secundam expōnem per generationes
 intelligit consequentias syllogisticas: & tūc est sensus. Ge-
 nerationes autem syllogisticae contrario hic, scilicet in cau-
 sis finalibus: & in causis secundum motum. i. effectiuis fiunt
 In consequentijs enim syllogisticis, quae per causam mo-
 uentem fiunt: causa praecedit effectum tempore. In conse-
 quentijs vero syllogisticis, quae per causam finalem fiunt:
 effectus praecedit causam, inquit. ¶ Generationes autem:
 scilicet syllogisticae e contrario hic: scilicet in finalibus cau-
 sis: & in causis secundum motum fiunt. Ibi quidem enim
 scilicet in causis effectiuis medium oportet fieri primum.
 Hic autem scilicet in causis finalibus ipsum. c. extremum,
 quod est effectus: oportet fieri primum. Sed vltimum:
 quod vltimo loco fit: est ipsum. Cuius gratia: hoc enim
 est: quod vltimo fit.
 ¶ Fieri autem potest. ut idem gratia sit alicuius, & ex necessitate,
 velut propter quid per laternam penetrat lumen. Et enim id
 quod minores habet partes, subtiliore sua, necessario per meatus
 maiores penetrat, ampliore sua. Siquidem lumen fit, quia transit.
 & cuiusnam gratia, ut non deuemus, pedesque etiam offendamus,
 At ut est in hisce quae sunt, sicne etiam est in hisce quae fiunt, ut
 si cum ignis extinguatur tonitat, necesse est strepitus sonusque fiat.
 Et ut pythagorici dicunt, terroris gratia quo pertineant hi qui in
 tartaro degunt.
 ¶ Contingit autem idem, cuius gratia esse, & ex necessitate. Ut
 propter quid penetrat laternam lumen. Etenim ex necessitate dis-
 greditur, quod in parua est partibilis, per maiores poros, si qui
 dem lumen sit disgredeudo. Et gratia cuius, ut non offendamus.
 Nonne igitur si esse contingit, et fieri contingit: sicut si tonat ex-
 tincto igne necesse est septire, & sonare. (Et quemadmodum
 Pythagorici dicunt) Minarum causa his, qui in Tartaro sunt,
 ut timeant.
 ¶ Cum declarauit Aristoteles demonstrationem fieri pos-
 se per vnum quodque genus causae. Nunc Aristoteles declarat
 vnum & eundem effectum posse per plures causas decla-
 rari atque demonstrari. Et hoc proponit: cum inquit. ¶ Cō-
 tingit autem idem: hoc est eandem rem esse: cuius gratia
 i. esse per causam finalem: & ex necessitate: id est per mate-
 rialem causam. Et hoc pacto exponit Philoponus. Et po-
 nit exemplum, & inquit. Ut propter quid penetrat later-
 nam lumen. Ad hoc responderi potest per materialem cau-
 sam: & per finalem. Et respondet per materialem, & in-
 quit. Etenim ex necessitate disgredeitur: quod in parua est
 partibilis, per maiores poros. Hoc est qui tenuissimum
 lumen per minus tenues, & latiores poros vitri: videlicet
 aut laternae siue pellis aut alicuius talium pertransit. Haec
 enim demonstratio ex dispositione luminis: & ex dispo-
 sitione laternae procedit: & ita ex necessitate materiae. Ad-
 dit siquidem lumen sit disgredeudo: quia secundum veri-
 tatem lumen non est corpus: & ita non per poros pellis

penetrat. Propterea dicit. Siquidem lumen fit disgredeudo: quia reuera non fit disgredeudo: Lumen intra laternam con-
 tecto non penetrado illuminat: sed recipit in diaphano vi-
 tro vel pelle seipm p totū Aererū Hemisphaerū multi-
 plicado. ¶ Rursus rñderi potest: & p cam finalē, vt nō offen-
 damus, hoc est ne deambulantes noctu his, quae ante pedē fa-
 cēt: offendamus. Deinde ponit aliud exēplū (vt inq̃ Philo-
 pon.) vt reducat quō vna & eadē res fieri potest: & p finalē
 cam: & per materialē. Cū. n. quaeritur ppter qud Sonat,
 ex cā materialī rñderi potest: quia nubes seprit & sonat Toni-
 truū. n. cōstat tanq̃ ex materia ex ipso sono & septiōe. Ex
 cā vero finali rñderi potest (inq̃ Pythagoras) vt timeāt hi,
 qui in Tartaro sunt: inq̃. Nōne igit̃ si esse cōtingit supple
 aliq̃ effectū ex cā finali, & materialī, fieri cōtingit et ex
 cā finali, & materialī: quasi dicat sic: & p ea quae eē cōtin-
 gūt: intelligit effectus, q̃ pmanētes sunt: & aliquo tpe du-
 rabilēs (vt illuminatio: & id genus) & p ea: quae fieri cōtin-
 git: intelligit effectus instabilēs: q̃ parue tpe durāt: vt To-
 nitrū: & id genus. Propterea dicit si esse cōtingit. i. si de
 effectū pmanēte cōtingit: q̃ dīctū est: vt. f. per plures cās
 sic: etiā de effectū nō pmanēti, q̃ dī in fieri esse habet, cōtin-
 git ipm fieri ex pluribus causis, Sicut si Tonat ex extin-
 cto igne, necesse est Sizare siue Septire: & Sonare. Et ita
 Tonitrū vt ex materia cōstat septiōe & sono. ¶ Alij ve-
 ro sic intelligūt si Tonat: necesse est ignē extingui in nubī
 bus. Si autē extinguit: necesse est Sizare siue Septire: & cō-
 sequēter sonare: mō sonare ē tonitrū materialis cā. ¶ Vel
 fortasse melius hoc exemplum est ad mentem Empedo-
 clis: q̃ voluit ignē in nubibus extingitū esse materialē cam
 tonitrū: q̃re tonat vt ex cā materialī scdm Empedocle ex
 ipso extincto igne. Si. n. tonat ex extincto igne, necesse ē
 sizire & sonare. f. tonitrū effici, ideo materialis cā toni-
 trui est ignis extinctus. ¶ Quo vero ad verba attinet, Si-
 zire graece latine est septire, est autē septire (vt cū extingui-
 tur ferrū in aq̃: sonare). Quae vero sit materia tonitrui, &
 q̃ effectrix cā, In meteorologicis declarauit Aris. ¶ Non
 nulli vero dicūt hoc exēplū: q̃d Aris. de tonitruo assigna-
 uit: fuisse exēplū, quo voluit eūde effectū demonstrari pos-
 se p finalē: & per efficiētē cām. Nā extinctio ignis effe-
 ctrix cā est tonitrui. Et tūc exponūt verba sic nōne igitur
 si esse cōtingit, id est cōtingit demonstrari p cās: essendi, vt
 sunt materia & finis: ita etiā cōtingit fieri. i. demonstrari per
 cās fiendi: quae sunt effectiua: & finalis. Finalis. n. causa di-
 citur essendi: & fiendi. Propterea In vtroque exēplo intelli-
 gitur. ¶ Quae expō licet nō cōsonet verbis Aris. ¶ rē tamē
 propositā non variat. Quod vero responderi possit per
 causam finalē: etiā ostēdit: cū inq̃. Et (quemadmodū Pytha-
 gorici dicunt) Tonat Iuppiter minarū causa his, qui sunt
 in Tartaro, vt timeant. Haec. n. cā finalis est secundū Py-
 thagoricos. Sed secundū Aristotelē causa finalis tonitrui
 est (vt Aer expugnaretur ab exhalationibus) quae aerem
 inficiebant. Aer enim expurgatus viuētibz animalī-
 bus prodest.

E
F
G
H

Ex. 1. r. 1. exempli Aris. de cōtonitruū Sc cūda tertia

Verborū expositio.

Alia expō aliquorū exēplū.

Qualis expō.

Alia expō melior.

M

I Plurima autem huiusmodi sunt, et maxime in his quae natura subsistunt, et constant, nam haec quidem propter hoc natura facit. Illa uero ex necessitate. Necessitas autem duplex est, haec quidem secundum naturam, et aptitudinem. Haec uero uiolenta et contra aptitudinem, sicut lapis ex necessitate et sursum et deorsum fertur, sed non propter eandem necessitatem.

K Cum declarauit effectum demonstrari posse per plures causas: ostendit qui sint hi effectus, et inquit. Plurima autem huiusmodi sunt, qui per plures causas demonstrari possunt: et dixit plurima, quia non omnia. Ideo exponit: quae sint ista plurima, et inquit. Et maxime in his, quae natura subsistunt: et constant: quales sunt effectus naturales. Nam una natura est: quae facit propter hoc: ut quoties id facit, per se et non praeter intentionem. Alia natura est: quae facit ex necessitate quia praeter intentionem: et solum ex materiae necessitate: ut quae casualiter facit. Ex hac distinctione patet aliqua fieri propter finem. ut quae natura facit: secundum propriam intentionem. Aliqua ex materiae necessitate, ut quae natura facit praeter intentionem. Quo uero ad uerba attinet. Cum dicit. Haec quidem propter hoc natura facit. Verbum haec est femini generis in graeco, et constructi debet cum uerbo natura. Verbum uero illa similiter feminini generis est: et eodem uerbo construendum. Sed quares utrum eadem fieri possint ex naturae necessitate: et ex fine. Respondet Themistius multa talia utraq; necessitate fieri posse: ut de res: quorum primores acuti sunt. Tum quod ex osse gignuntur tenuiore. Tum gratia finis: ut cibo secundo dirimendoque habiles sint. Alia quoque exempla assignat: ut legenti patet. Ex his patet quae sint illa, quae pluribus causis demonstrari possunt. Et quia dixit ex necessitate naturae aliqua fieri. Ideo necessitatem subdistinguit, et inquit. Necessitas autem duplex est. Haec quidem secundum naturam et aptitudinem, ut pote quae est ex conditione materiae. Haec uero uiolenta et contra aptitudinem: utpote quae est secundum causam mouentem. Cuius exemplum est lapis, qui ex necessitate et sursum et deorsum fertur: sed non propter eandem necessitatem. Sursum, enim fertur propter necessitatem agētis, a quo uolenter mouetur. Deorsum uero propter necessitatem naturae atque materiae, ex qua constat. Et (ut recte Philoponus notat) Aristoteles, hic necessitatem duplicem assumpsit: tamen in alijs quadrupliciter dixit necessitatem dici: uno modo simpliciter. Secundo ex suppositione. Tertio secundum naturam. Quarto praeter naturam. In alijs autem dixit quinque modis sumi necessitatem. Addit, enim quintum modum pro utilitate.

L In his autem quae proficisci solent a mente, quaedam nunquam sunt a casu, ut domus uel statua, neque necessitate, sed alicuius gratia. Quaedam sunt etiam a fortuna, ut sanitas atque salus. Maxime uero in quibus fit, ut sic et aliter sese habeant, cum generatio non est a fortuna.

M In his autem, quae sunt ab intelligentia. Alia quidem si nequaquam sunt ab eo, quod est per se frustra, ut domus, aut effigies neque ex necessitate sunt, sed propter hoc. Alia uero a fortuna sunt (ut sanitas, et salus). Maxime autem in quibuscumque contingit et sic, et aliter, cum non a fortuna generatio fit.

N Declarauit Aristoteles, quae per plura media. Nunc: quae per unum demonstrantur: quae uero per nullum, et ponit talem diuisionem, uidelicet. Eorum: quae sunt ab intelligentia cognitione, et proposito. Alia sunt solum propter hoc. Alia uero penitus a fortuna. Fiant autem propter hoc

solum: quaecumque nec praeter intentionem fiunt, nec necessitate materiae: ut domus: et effigies: et uniuersaliter: quaecumque arte conficiuntur. Quae, enim, arte conficiuntur (ut Philoponus inquit) nec sponte fieri dicuntur. Id enim, sponte fit: quod sine causa manifesta fit: nec praeter intentionem. Nullus enim, domum aut statuam erigit praeter intentionem. Nec ex necessitate materiae: non enim, ex lignis solis: et lapidibus solis sine artifice domus fieri potest. Quare haec quae arte conficiuntur, solum propter hoc: hoc est propter finem aguntur. Patet ergo eorum: quae fiunt ab intelligentia: alia qua fieri solum propter hoc. Quo uero ad uerba attinet. Intelligentia graece est *νοησις*, et pro cognitione, et proposito intelligitur. Eorum insuper quae fiunt ab intelligentia alia sunt, quae fiunt a fortuna, ut sanitas, et salus. Sanitas quidem in aegrotante per absentiam medici. Salus uero in nauis gubernatoris. Afferunt autem conuenientiam inter haec: quae ab arte, et haec: quae a fortuna fiunt: quod utraq; in contingentibus fiant (ut Philoponus inquit). Verum ab arte fiunt contingentia, cum eorum factio non est a fortuna: sed ab ipsa cognitione operantis, et hoc inquit Maxime autem artificialia sunt in quibuscumque contingit sic: et aliter, in contingentibus, modo talium contingentium generatio atque productio non fit a fortuna: sed ab intelligentia. Patet ergo coram: quae fiunt alia fieri a natura. Alia ab intelligentia: eorum quoque fiunt ab intelligentia: alia fieri ab ipsa arte, alia fieri a fortuna. Tunc patet quae pluribus medijs, quae uno medio, scilicet fine, quae nullo demonstrantur. Naturalia quidem pluribus medijs demonstrantur: quod pluribus e causis proficiunt. Artificialia uero uno medio, quod fine tantum exoriantur. Fortuita uero nullo, quod ob nullam causam fiant. Hoc pacto textus iste exponatur. Non autem habemus a graecis expositionem, cum et quae Philoponus, et Themistius dicunt, ad textus expositionem pauca sint.

P Quare si finis sit bonus, ea quae ad illum consequendum efficiuntur alicuius gratia fiunt. Et aut a natura, aut ab arte. A fortuna uero nihil cuiusquam fieri gratia solet.

Q Quare finis bonus alicuius gratia fit, et aut a natura, aut ab arte. A fortuna autem nihil propter aliquid fit.

R Corollarium istud est: cum sit pulchrum: et non ad rem. Sed quasi extra propositum, quod a fortuna nullus finis bonus fiat, sed solum aut a natura: aut ab arte: probat: Omnis finis bonus alicuius gratia fit. Fortuna nihil facit alicuius gratia, sed sola Ars, uel natura. Ergo a fortuna nullus finis bonus fit, sed solum a natura uel fortuna.

S Dices thesauri inuentio non est bonum: certum est esse bonum: et tamen aliquando a fortuna fit. Fortasse se bonum est: non tamen finis bonus: cum non sit finis sufficiens, ut fodiens est. Sed alia ratione est bonum.

T Eadem autem causa est in his quae sunt, et in his quae fiunt, et in his quae fuerunt, et in his item quae fuerunt, futurusque sunt. Medium enim ipsum causam esse constat. Verum differentia quaedam esse uidetur. Eorum enim quae sunt, est, eorum quae fiunt, fit eorum quae fuerunt, fuit, eorum denique quae fuerunt, erit. Nam ut haec pateant exemplo, cum interrogamur cur fuit, uel fit, uel erit, uel est, defectio lunae, quia fuit, uel fit, uel erit, uel est terra inter solem et lunam accommodatissime respondemus. Quid est glacies, et accipitur aquam congelatam ipsam esse. Atque sit aqua quidem, et congelata autem a causa deinde collocetur in medio quod ipsum occupat

A cupat, b, absentia penitus ipsius caloris, b, igitur ipsi, c, inest, a, quoque, b, ipsi competit. Atque sit glacies, cum ipsum, b, fit, et fuit cum fuit, eritque cum erit. Ea igitur quae hoc pacto est causa fit, et est, et fuit, et erit una cum eo cuius esse causa dicitur.

B Eadem autem causa est et in his, quae fiunt, et factis, et futuris, quae quidem est his, quae sunt. Medium enim causa est. Praeter quod in his, quae sunt, quae est, in his, quae fiunt, quae fit. Factis autem facta. Futuris uero futura. Ut propter quid factus est defectus, propter id quod in medio, facta est terra, fit autem propter id quod fit. erit autem, propter id quod erit in medio, et est autem, propter id quod est. Ut quid est chrysalis accipitur iam, quoniam aqua congelata est, aqua in quo, c. Congelata in quo, a. Causa media in quo, b, defectus caloris penitus. Inest igitur ipsi, c, quidem, b. Huic autem congelatum esse, quod est in quo, a. Fit itaque chrysalis, cum fiat, b, factus est autem factus est. Erat autem, futuro, b. Sic quidem igitur causa et cuius causa est, simul fit, fit, cum sit, et est, cum sit, et in eo, quod factum est, et in futuro eodem modo.

C Intentio huius partis est probare quod idem medium fit in his quae fiunt, et in his: quae facta sunt: et in his: quae futura sunt in rebus generalibus et corruptibilibus: quod est in his: quae sunt: hoc est medium in rebus generalibus et corruptibilibus ita cognatum est effectui, qui fit: sicut medium in rebus quae sunt, in aeternis, coaeuum est rebus ipsis aeternis: probatur in rebus generalibus causa eadem est in his, quae fiunt: et in his: quae facta sunt, et in his quae futura sunt fieri: quae est in his quae sunt, in rebus aeternis, in rebus enim aeternis causa coeua est rei hoc pacto quod cum effectus est, causa est: dum effectus fuit, causa fuit, dum effectus erit, uerbi causa. Rotunditas coeli cum causa ita se habet, quod dum est rotunditas: eius causa est: dum fuit, eius causa fuit, dum erit, eius causa erit, ergo eodem modo in his: quae fiunt: et generantur: causa se habet: cum enim effectus fit causa fit, cum effectus factus est: causa facta est, et cum futurus sit, causa futura erit. Addit minorem: et inquit. Medium, enim, causa est, ergo medium in his quae generantur ita se habebit sicut in his, quae sunt, quia cum effectus fit, medium fit: et cum effectus factus est: medium factum est, et cum effectus est futurus: medium erit futurum. Veluti etiam in his: quae sunt. Sed dices non uidetur causa esse eadem quae est cum ipso fieri: et cum ipso facta: et cum ipso futuro fieri. Cum causa quae est cum fieri habeat esse actuale: causa autem: quae est cum futuro fieri habeat esse potentiale: modo esse actuale et esse potentiale differunt ualde, non ergo est idem. Respondet: Verum tamen in his quae sunt uidelicet in aeternis causa est: quae est et ita defuit et erit in his autem quae fiunt: causa est: quae fit in factis autem, causa facta est. Futuris uero causa est futura, et ita uult in aeternis causam esse eadem numero, quia semper ea: quae est, coeua tamen: quia fuit et erit cum effectui. In rebus generabilibus (ut inquit Philoponus) ea eadem specie coeua est effectui: non enim, eadem numero cau-

sa est: quae erat in potentia, et quae est in actu, cum actus et potentia sint differentiae ualde oppositae: est tamen eadem causa specie, quia licet causa in potentia non sit idem sibi ipsi in actu secundum numerum: est sibi ipsi eadem specie. Potest tamen dici esse eandem numero causam: sed priuatiue. Sicut enim Socrates generandus sibi ipsi genito idem numero est priuatiue: quia non alius est qui generatur: et qui erat generandus, ita quoque ea quae est eius ut generandi: et eius ut geniti eadem est priuatiue, quia non alia. Quod uero sit eadem aut specie: aut priuatiue: per exempla exponit: et inquit. Propter quid factus est defectus: propter id quod in medio facta est terra. Fit autem defectus propter id quod fit. Erit autem factus defectus: propter id quod in medio erit facta terra. Simili ratione in his quae sunt qualia sunt aeterna: effectus est (ut rotunditas Coeli propter id quod causa est). Hoc est primum exemplum. Deinde ponit secundum, et inquit: Ut quid est chrysalis: accipitur iam quoniam aqua congelata est: dicit accipitur, quia de eius esse quo est Meteorologica. Verum pro exemplo accipitur nunc ita esse. Et tunc aqua fit in quo, c. congelata uel congelatum esse fit in quo, a, causa media fit in quo, b, uidelicet defectus caloris penitus. Congelatur enim, aqua et in duritie uertitur ob omnimodam caloris euanescentiam. Igitur inest ipsi, c, aquae, b, defectus caloris penitus, huic autem, b, inest congelatum esse: qua ratione (ut inquit) Chrysalis fit: cum fit, b, facta est: factio ipso, b, erit autem facta ipso, b, futuro fieri. Tunc recolligit maiorem: et inquit. Sic quidem igitur causa: et id cuius causa est simul fit cum sit effectus in rebus generabilibus: et est cum sit effectus in rebus aeternis, et in generalibus non modo ea fit: cum sit effectus: sed in eo quod factum est, causa facta est, et in futuro eodem modo ea futura est. Est tamen differentia aliqua inter coaeuiternitatem causae cum effectui in generabilibus: et in aeternis: quia in generabilibus coaeuiternitas causae cum causato est respectu huius uerbi fit: quia cum sit effectus: ea fit: et cum factus est: ea facta est: et cum futurus est fieri: ea futura est fieri. In aeternis uero coaeuiternitas causae et causati est respectu uerbi sum est: quia simul est fuit: et erit cum effectui. Praeterea (ut Themistius inquit). In generabilibus causa coeua effectui est formalis: haec enim non fit ante nec post, sed simul cum effectui: ut Aristoteles inquit duodecimo libro primae Philosophiae. In aeternis quaelibet causa est coeua effectui: non solum formalis, sed effectrix: et finalis, ut intelligenti patet. Hoc pacto textus iste erit intelligendus. Philoponus, autem et Themistius, licet uerba exposuerint, intentionem Aristoteles ignorauerunt. Alii uero uerba Aristoteles, nec intentionem apprehenderunt. Cum igitur patet causas coeuas esse in generalibus et aeternis eodem modo: et media causa sunt. Media profecto et in generabilibus, et aeternis eodem modo coeua erunt. Quod si coeua media causatis sunt. Patet demonstrationes fieri posse a media ad causata categorice: et hypothetice. Sequitur enim, categorice aquam esse congelatam, quia est calore deficiens, et sequitur hypothetice aquam esse congelatam, sic calore deficit: et non modo a causa ad effectum, sed contra ab effectu ad causam: et totius rei huius causa est coaeuiternitas medijs cum causato.

E Sed in hisce quae non sunt simul, fit ne ut in continuo tempore. Quomodo nobis uidetur alia aliorum sint causae, eorum factum facti, siens sentis, futurumque futuri.

F In his autem quae non sunt simul nunquid sunt in continuo tempore, sicut uidetur nobis alia aliorum ea esse, ut facti est, altera facta. Est futuri, altera futura. Et eius, quod sit, si aliquid ante factum est.

Com. 82.

Verborum expositio.

Dubio. Ru. The.

Philopo. Quor modis necessitas accipitur apud Arist. hic de quo in alijs locis 5. uide. ta. re. co. 6.

Com. 83.

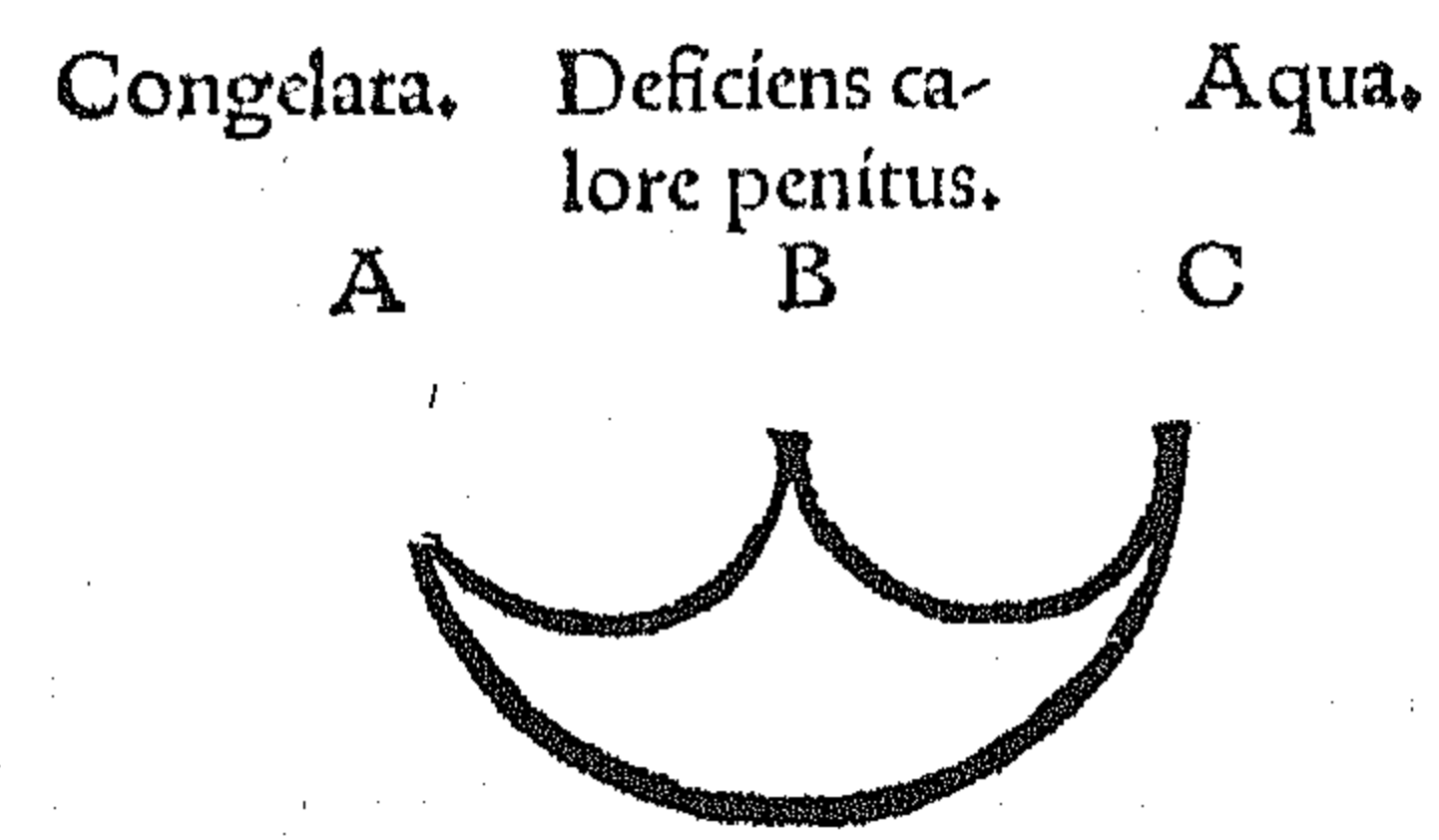
Verborum expositio.

Diuisio. nu. que.

Com. 84.

Obiecti. Solutio. Q.

In rebus generabilibus ea eadem specie coeua effectui

In genera bilibus coeuiternitas causae cum causato est respectu uerbi sum est. Quae expositio Philo. Theo. & aliorum. H

POSTERIORVM

I Com. 36.

¶ Ut dictum est causæ aliæ sunt simul factæ cum effecti- bus: vt formales: & finales. Vt addunt Philoponus: & Themistius, quod verū est de fine generationis, qui concidit cum forma, & non de fine rei generatæ qui est gratia cuius, & acquiritur post formā. Aliæ sunt prius factæ. (vt effectrix & materia) vt Artifex, & calx, cementū: & lapides. Aliæ vero posterius factæ: vt finales quæ gratia cuius dicuntur. ¶ Tunc Philoponus si quæstionem hanc intelligit. Vtrū in effectiuis causis & materialibus nō simul existentibus cum proprijs causatis, sint aliæ atq; secundū tempus: sicut effectus est alius atq; alius secundū tempus: sicut nobis prima facie deceptis ppter continuitatē temporis videtur. Qm̄. n. (vt inquit Philop. in tpe sunt talia facta: tempus vero continuū est, quia ipsius partes. i. Præterita & futura ad aliquē cōm terminū. i. ad tēpus p̄sens copulantur. Videmur in his facile nos habere quod ē in his alterū alterius causa. Et ita per continuū tēpus intelligit correspondens & vnū tēpus: & inquit. ¶ In his autē causis: quæ non simul sunt, nunquid sint in continuo tempore: supple cū suis effectibus: hoc est vtrū in tempore suis effectibus respondeant, sicut videtur prima facie nobis deceptis tēporis continuitate: alia aliorū causa esse, vt factū esse altera: scilicet facta: & futuri: altera. i. futura: & eius: qđ sit. Si aliquid antea factum est: esse cā quæ sit. Patet igitur quæstio: quæ est an causæ p̄cedentes effectus, suis effectibus respondeant secundū eorū temporum differentias. Patet & causa quæstionis, nam prima facie videtur ita esse ex temporis continuitate, adeo qđ effectui factō causa respondeat facta: & effectui in fieri causa in fieri: & effectui futuro causa futura. Hoc modo Philop. intelligere videtur. ¶ Quæ expō non placet: nā intelligēdo sic quæstionē Arist. mouisset q̄nem: & illam non soluisset, non. n. in hoc libro talem q̄nē soluit. ¶ Themistius vero sic (vt mihi videtur) intelligit: cum enim Arist. declarauerat, in his causis, atq; in his medijs quæ simul sunt cū effectibus ipsas causas & effectus quo ad tēpus sibi hinc inde correspondere: quia a causa de fieri sequitur effectus de fieri & econtra, & a causa de facto in præterito sequitur effectus in præterito: & econtra: similiter & de futuro: quærit nunc: Vtrū in causis non simul existentibus cū suis effectibus: sint in continuo tēpore. i. vt sibi ipsis correspondent mutuo secundū tempus. (Vt liceat syllogizari ab effectū in causam & econtra semper seruata temporis vnitatē) sicut prima facie videtur nobis ex eo quia alia aliorū causa est, vt factū facta: & futuri futura, & præsentis p̄sens. Cū. n. videatur alia aliorū causa: videbitur causa præcedens & effectus mutuo conuerti seruata tēpis vnitatē. Hoc pacto si hæc verba exponantur, quæstio soluitur statim cū inquit. (Est igitur a posterius factō) & reliqua. Et hæc expō non displicet. ¶ Expositor Thomas verba hæc aliter intelligit: & quidē nō ab rōne: nā cū Arist. ostēdisset in his effectibus, qđ simul sunt cū suis causis esse mutū syllogismū ab effectū ad cām & ecōtra. Quærit nūc vtrum in causis: quæ cū proprijs causatis simul nō sunt, sint in continuo tēpore cū suis causatis: & intelligit per continuum tempus (vt postea dicit) Ita vt facta cā mox sit fieri effectus, & cū sit effectus mox fiat cā, ita vt sit dicere cām secundū tēpus cōtinuū sequat ad cām: sicut ecōtra ex cāto cā: ita vtrū prima facie sicut vtrū nobis alia aliorū cā esse (vt factū facta) vt futuri futura: & præsentis præsens.

Expō Ph.

K

¶ At constat in his ab eo rōinationē extruendā esse qđ postea fuit,

L Refutatio expōnis Philop. Expositio Them.

M

Sequenti pte text. Expositio Thomas.

principia autē & eorū ea sunt quæ prius fuerunt. Quapropter idē & in his quæ sunt seruandus est modus. Sed ab eo quod ante fuit non extruitur ratiocinatio, ut quoniam hoc fuit hoc qđ est posterius ortum est, similiter & in futuro.

¶ Et igitur a posterius factō. Syllogismus, principium autē eorum est, quæ facta sunt, vnde & in his, quæ sunt, similiter. A priori autem non est (ut quoniam hoc factum est) hoc posterius factum sit, & in futuro similiter.

¶ Expositor Thomas propositā q̄nē Arist. asserit soluisse ibi (Speculādū ergo quid est continuū) Sed nescio cur hic eū soluisse non putauerit: nā si sensus quæstionis est (vt Thomas exposuit) An causæ quæ non simul sunt cū effectibus: sint in continuo tpe cū suis causatis, hoc est vt e cātis liceat ad cās, & ecōtra syllogizare: cur hoc loco non soluit: nō video, Vnde & Them. hic videtur colligere solutionē. Philop. etiā: & alij græci interpretæ, inquit. ¶ Est igitur a posterius factō. Syll̄s necessarij, & principii talis necessarij syllogismi est de numero eorū, qđ facta sunt, quasi dicat in talibus cōclusio est propositio significans causam, & mediū propositio significans effectū. Et non mō in his quæ facta sunt principium syllogismi necessarij est effectus, sed etiā in his: quæ sunt de præsentī similiter. A priori vero non est syllogismus necessarij p̄bans: videlicet: vt quoniā hoc factū est: hoc posterius factū sit. & sicut dixi de præterito & præsentī syllogismū non esse necessariū a causa ad effectum: & in futuro etiam similiter dico, hoc pacto potest esse solutio. ¶ Thomas tamē vult hoc non esse solutionem: sed quoddam per necessarium ad solutionem.

N

AN

Com. 37. Quæst. 1 no.

O The. phi. & alij græci.

P

¶ Siue nāq; determinatum, siue indeterminatum fuerit tempus, nō erit unquā, ut cum hoc fuisse uere dicatur posterius in quā ipsum. In medio. n. tempore falsum erit profecto hoc ortum fuisse dicere altero iam orto. Eadem est & in futuro penitus ratio. neq; quoniam hoc fuit, hoc erit. ¶ Neq; enim indeterminato, aut determinato erit tēpore. ut quoniam hoc uerum est dicere factum esse. hoc uerum sit dicere factum esse posterius. In medio. n. falsum erit hoc, iam altero factō. Eadem autem ratio est & in futuro.

¶ Possit quis dicere: licet in talibus non sit necessarij syllogismus a causa ad causatū secundū tēpus indeterminatū, potest esse necessarij secundū tempus determinatum. Quia licet non sequatur fuit fundamentū factū: ergo fuit domus facta, secundum tēpus determinatū sequi videtur: sequitur enim, Anno elapso fuit factū fundamentum. Ergo anno elapso fuit facta domus. Et de futuro et sequi videtur: Anno proximo fiet fundamentum. Ergo anno proximo fiet domus: & de præsentī etiā sequitur: Præsentī anno fit fundamentum. Ergo præsentī anno fit domus. Respondet & inquit. ¶ Neq; enim indeterminato, aut determinato erit tempore necessarij sequens: Vt quoniā hoc uerum est dicere factum scilicet fundamentum, hoc scilicet verum erit dicere factum esse posterius illot: scilicet tempore determinato, nam ex quo illud factum est tempore posterius. In medio tempore falsum erit dicere hoc factum esse. Altero iam factō, non. n. sequitur ergo domus anno elapso facta est: factō anno elapso fundamento. Et sicut dico de præterito eadem est ratio & de præsentī & de futuro.

¶ Mediū. n. simul hēat ortū oportet, ut sit factū factorū futurorū que futurū, et ceterorū similiter. Ad id qđ fuit et id quod erit fieri nequit,

A quæ. 1. 1. 1. Cœlemen tare simul tpe Cōr. poraneum Com. 39.

B

Com. 30.

C

Tex. 14.

Com. 31.

D

Expositio Philop.

¶ Neq; quoniam hoc factum est. hoc erit. Medium enim simul genitum oportet esse, factorum factum, futurorum futurum, cum his quæ sunt, fieri. Cum his quæ sunt, esse. Sed futurum esse, & esse non contingit simul esse genita.

¶ Dices nunquid cā: quæ in præterito facta est: possit esse medium necessarii eius effectus: qui erit in futuro, vt fundamentum iam factum medium eius domus, quæ in futuro fiet, Respondet. ¶ Neq; quoniam hoc factum est. i. in præterito: hoc erit in futuro, non enim quia fundamentum factum est domus in futuro erit. Assert causam, & inquit: Medium. n. homogonū, hoc est cōtemporaneum oportet esse cum proprio effectū: vt factorum factum, futurorum futurum, cum his, quæ sunt medium oportet fieri cum his effectibus, qui sunt medium oportet esse. Asignat autem causam Philoponus, quoniam quod factū est, nūquā est causa futuri. Sed futurum esse, & esse vel fieri non sunt Homogona hoc est contemporanea, vel cœmentaria: ergo factum non potest esse medium necessarium ad effectum futurum.

¶ Præterea fieri non potest, ut aut indeterminatum, aut determinatum sit ipsum mediū tēpus. Falsum. n. erit medio illud dicere tpe. ¶ Amplius neq; indeterminatum cōtingit, esse tempus medium, neque determinatum. falsum. n. erit dicere in medio.

¶ Occurres his, quæ dicta sunt, si non licet syllogizare a causa facta ad effectum futurum secundum absolutum tempus: nunquid liceat syllogizare secundum tempus determinatum (verbi causa) Heri fuit fundamentum. Ergo post duos, aut tres dies fiet domus. Respondet Arist. hic, & inquit. ¶ Amplius neq; determinatum contingit esse tempus medium inter causam factam & effectum futurū, ita vt fundamēto factō: dici possit post duos aut tres dies fiet domus. Neq; indeterminatum: ita vt possit dici fundamēto factō, fiet domus: nulla temporis determinatio ne facta. Falsum. n. erit dicere in medio, hoc quia in medio tēpore contingit impediri: & ita contingit falsum esse.

¶ Considerandum est autem quid nam sit quod cōtinet. ut in rebus post factum esse sit fieri. An patet factō siens non herere, nec enim factō factum etiam heret. Sunt. n. siens ac indiuidua, nā ut punctū p̄cto nō heret sic neq; factō factū. Ambo nāq; sunt indiuisibilia. ¶ Speculandum igitur quid est coniungens ut post id, quod factum est sit fieri in rebus. ¶ An manifestum est, quod non est habitum cum factō quod sit. Neq; n. factum cum factō. Terminī. n. sunt, & Atomi. Sicut igitur puncta adinuicem nō sunt habita, neq; facta, utraq; enim indiuisibilia sunt.

¶ Mouet Arist. circa ea: quæ dicta sunt, quæstionē non leuem, Nam nos videmus post quā factum fundamentū: statim fieri parietem: iterum factō pariete: videmus fieri domum. Ideo quærit Arist. (vt Philoponus exponit). Quid est causa in tali rerum generatione (vt post factū vnum sit fieri alterius) sic ordinatē vsq; ad finem. Hæc. n. quæstio non est leuis. Quia non videtur materia facta prius (vt fundamentum causa ipsius fieri parietem) neq; factus paries causa ipsius fieri domum. Neque agens videtur esse causa copulans factam causam cum fieri scilicet factum fundamentum cum fieri parietem. Materia quidem non: quia materia non causat: nisi mota: agens minime: quia agens potest impediri. Ideo quæstio est non leuis de causa copulationis facti cum ipso fieri. Arist. ergo pro solutione præmittit primo factum non esse factō habitum & causa est quia facta sunt indiuisibilia: modo vnum indiuisibile non est alteri indiuisibili habitum.

Arist. ergo primo proponit quæstionē: cum inquit. ¶ Speculandum igitur quid est coniungens (vt post) quod factum est. i. fundamentum, sic fieri in rebus, cum materialis causa, nec effectrix esse possit. Pro responsione ergo p̄mittit factum non posse esse habitū factō, & inquit. An manifestum est: quod non est habitū cū factō id, quod sit: & ita quæstio supponit falsum. supponit. n. factū esse habitum ipsi fieri: quærit causam huius copulationis. Modo falsum est factum esse habitum ipsi fieri. Quod vero factum ipsi fieri habitum esse non possit: probat: & præmittit primo factū factō non esse habitum: & inquit. Neque. n. factū cū factō supple habitū est, cuius cām assert: cū inquit. Terminī. n. sunt & Atomi facta ipsa. Tunc quasi resumens probationē, repetit suppositionē, & inquit. Si cur igitur puncto adinuicē non sunt habita: quia. i. sunt indiuisibilia: neq; facta sunt habita: Vtraq; n. Punctū. i. & factū indiuisibilia sunt, nō ergo factū factō habitū esse potest. Ex hoc vult habere factū non esse cām copulatiuā sui cū altero factō. Vt fundamentū: cū pariete: qm̄ eā nō potest copulatiua sui cū aliquo esse nisi illi sit habita, ergo fundamentū non potest esse cā copulans se cum pariete, & ita nec alterū factum cū altero: & per consequens causa materialis prius facta (quā hic factū Arist. appellat) nō potest esse cā seipsam copulans cū altero factō, & tota cā est: quia factū (vt dicitur sexto physicorū) sicut & mutatum momento cognoscitur. Et cū indiuisibile suapte natura nulli continetur: nulliq; habitum esse possit, vt ibidē dictū est. Iure factum factō non pōt habitū esse. ¶ Debes scire habitum esse in minus: qđ immediatum: qm̄ immediatum non addit contactum: habitum vero addit: & ideo non possunt aliqua esse habita, nisi se mutuo contingant. Præterea secundum alios habitum includit situm, immediatum non. Ideo non possunt esse aliqua habita, nisi in situ aliquo collocentur. Quod si ita est: non ab ratione dictum est factum factō non esse habitum: cum sint indiuisibilia tempore quæ: & tactu: & situ carent in tempore.

E

F

A. te. 40. v. quad. 50

Circa principium Norandū.

G

H

Com. 32.

¶ Nec igitur ob id ipsum factō siens herere potest. Siens. n. diuisibile. factum indiuisibile constat esse. Vt igitur linea sese habet ad punctum, sic siens ad factū. Nā in eo quod fit infinita sunt facta. Magis autē de hisce clarius est dicendū in vltimis libris de motu. ¶ Neq; igitur quod sit, cum factō propter idem. Quod. n. sit, diuisibile est, factum autē indiuisibile, sicut igitur Linea ad punctum se habet, sic id, quod sit, ad factum. Sunt. n. infinita facta in eo, qđ sit. Magis autem manifestum in vniuersalibus de motu oportet dicere de his.

¶ Præmissa suppone: videlicet qđ factū non pōt factō esse habitū: ppter indiuisibilitatē facti, per quā nulli pōt esse habitū: nō ex suppositione: sed ex ratione: qua probauit suppositionē: Deducit secūdo factum non posse esse habitum ipsi fieri, nā cū factū sit indiuisibile: nulli habitum esse potest, propter sui indiuisibilitatem: quia nec indiuisibili, nec diuisibili. Est enim indiuisibile sua indiuisibilitate nulli habitabile, & hoc inquit. Neq; igitur quod sit: cū factō habitū esse pōt propter idē & ita non ex suppositione hoc deducit: sed ex ratione, quæ suppo p̄bata fuit: propterea dicit ppter idē: vt det intelligere ex p̄batione esse hoc deductū nō ex suppositione. Et qđ ex suppositione non deductū sit hoc: sed ex suppositionis rōne: inquit. Quod enim sit licet supple diuisibile sit, & alicui habitabile: factum tamen quia indiuisibile est: nulli habitabile: & quia neque indiuisibili, neque diuisibili, & ita nec ipsi

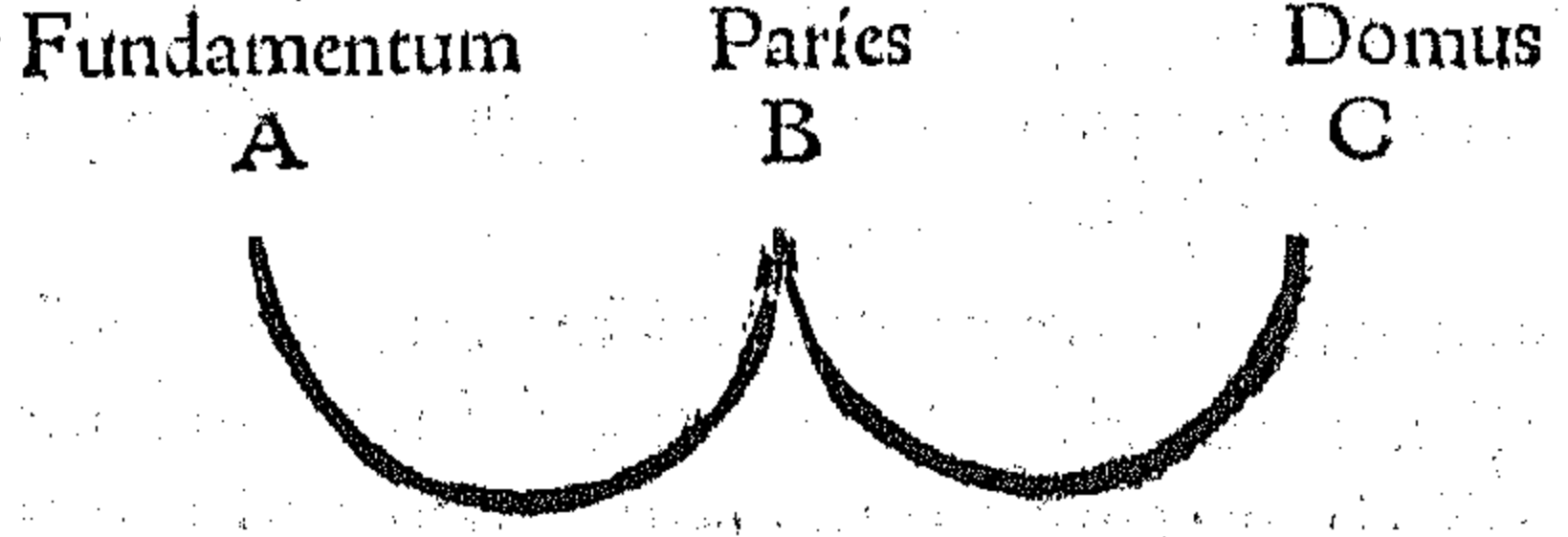
I fieri habitabile est. Deinde quasi epilogans rationē & id, quod ex ratione deducit; inquit. Sicut igitur linea ad punctum se habet: sic id, qd sit ad factū: nā in vno fieri infinita facta sunt, vt in vna linea infinita puncta, quare vt punctum non potest esse habitum lineæ propter puncti indiuisibilitatem: ita nec factum esse potest ipsi fieri habitum propter facti indiuisibilitatem. Sed quia sexto physicorū dictum est punctum esse immediatum lineæ, non tamen puncto (quia indiuisibile potest esse immediatum diuisibili) non tamen indiuisibili, ne quis credat eodem modo factum posse esse habitum ipsi fieri: ideo rem hanc ad sextū physicorum transmittit. Ibi. n. declarabitur non esse simile, nec valere argumentum hæc possunt esse immediata: ergo habita, quoniam habitum addit contactum & firmiter immediatum non, vt dictum est, & quia indiuisibile sua indiuisibilitate nihil contingere potest, ideo nulli potest esse habitum. Potest tamen bene alicui esse immediatum, quia potest esse rei diuisibilis terminus: atq; finis: & consequens rei diuisibilis immediatus. Ex hac secunda cōclusionē vult habere fundamentum ipsum siue causam materiam prius factam, non posse se copulare ipsi fieri: ita vt post ipsam sit immediate ipsum fieri alterius rei: & ita Arist. solum declarauit negatiuam: quia solum exposuit factum non posse esse habitum ipsi fieri, & per consequens patet factam causam, quæ est materia, non posse esse ipsi fieri habitam, nec posse se ipsam copulare ipsi fieri. Sed quid sit copulans factū cū fieri. Themistius innuit tale copulans esse tempus: nā cū tempus continenti serie est: facit videri res, quæ modo fiunt: contineri cū factis. Cū. n. omnis generatio sit in tempore: & generatum atq; factum finis sit generationis, qui finis esse nō potest nisi momento. tempus ergo facit vt copuletur factū cū fieri: quā facit (vt fieri copuletur suo fini). Et ita licet factum nō possit esse habitū ipsi fieri: potest illi copulari secundum temporis seriē: eo modo quo finis tandē copulatur ei, cuius est finis. Ego vero non intelligo hanc copulationē fieri a tempore sine agente. Sed intelligo hanc fieri ab agente, quod in tempore tandem completur eius actionē. Ex his sequitur, qd licet nec factū factū: nec factū ipsi fieri habitū esse possit, tñ per tempus potest fieri ipsum copulari factū eo modo: quo fieri copulatur immediate suo fini.

De eo igitur ipso quomodo sese habet medium cum deinceps sit generatio, hæc eo usq; sumantur. Nam in his ipsis medium, et primum necesse est medio uacare, uelut, a. fuit cū sit factum, c. Ante autem fuit, a. Atq; c. principium est ex eo quia propinquius ē eo puncto, quod est principium temporis. Item, c. fuit quoniam, d. fuit. Orto igitur, d. necesse est, c. fuisse, c. uero orto, necesse est, a. prius ortum fuisse. Atq; si medium hoc acceperis modo, ad id tandem accesseris quod medio uacat.

De eo igitur quomodo cum eo quod consequenter sit generatio ne, se habeat media causa, in tantum acceptum sit. Necesse est enim in his primam & mediam immediata esse, ut, a. factum, a. quoniam, c. factum est. Posterius autem, c. factum, a. autem prius est. Principium igitur est, c. propter id, quod proximum est ipsi nūc, quod est principium temporis. Sed, c. factum est. Si, d. factum est. Cum igitur, d. factum est, necesse est, a. factum esse. Causa autem est, c. d. enim factū, necesse est, c. factum esse, c. autem factū, necesse est, a. prius fuisse factum. Sic autem accipiens aliquod medium stabit alicubi ad immediatum.

His declaratis ostendit quomodo in talibus liceat demonstrari, & primo epilogat. Et potest intelligi per mediam

causam: vno modo materiam ipsam: quam superius factum appellauit. Nam dici hæc causa potest media: quia assumi potest vt medium ad demonstrandum primum. Causa enim materialis posterius facta accipi potest vt media ad demonstrandum prius factum. Vt paries ad demonstrandum fundamentum. Vel melius epilogus sic intelligitur: vt intelligatur per causam mediam causam priorē quæ media dicitur: non (quia assumi possit vt medium) sed quia mediat in generatione inter ultimo factum: & primo factum. vnde inquit. De eo igitur hoc est de causa media: quo modo se habeat: cum eo, quod consequenter secundum generationem: in tantum acceptum sit: nā accepimus ipsam non posse habitā esse ipsi fieri. Sed quo modo licet demonstrari in talibus: subscribit: cum inquit. Necesse est enim in his primam & mediam immediata esse. Et per primam intelligit maiorem extremitatem: quæ est prius factum posterius enim factum potest esse immediatum medium ad prius factum, vt paries factus posterius ad fundamentum prius factum. Propterea subdit, vt a. factum. f. fundamentum: quoniam, c. factum est: modo c. factum est posterius ipso. a. & a. factum prius ipso. c. Est n. fundamentum pariete prius factum. Sed dices superius dictum est vnum factum nō esse habitum factū. Modo dicit medium factum & primum factum esse immediata. Intelligas vel quia differentia est inter habitum: & immediatū, vt superius diximus: vel quia (vt Themistius inquit) Ultimo factum est finis præcedentium, & sic licet præcedentia non sint immediata ultimo factū: vltimum factum semper est immediatum proximo factū, vt paries fundamento, & domus parieti, cum finis semper his immediatus sit, quorum est finis. Ex his concludit quomodo fiat demonstratio in talibus: & vult illam fieri posterius factū in demonstratione pro medio assumpto: nam licet hæc demonstratio non sit a causa ad effectum, est ali quo modo a causa finali: & principio: quatenus est ab eo: quod est proximum ipsi nunc: quod est principium vltimi effectus: & finis præcedentis effectus, inquit. Principiū igitur: & medium est, c. f. paries: propter id: quod proximum est ipsi nunc. i. ipsi factū in nunc videlicet ipsi domui quod quidem nunc est principium temporis: in quo fieri vltimum, factum, f. domus. Propterea subdit: sed factū

est: si, d. domus factū est. Erigit ergo demonstrationē, & inquit. Cū igit. d. factū est: necesse est & a. factū esse, cā autē media est, c. Nā, d. domo factū: necesse est, c. pariete factū esse, c. aut pariete factū, necesse est, a. fundamentū prius fuisse factū: sic aut accipies aliquod mediū. f. qd sit cōplete factū: stabit alicubi ad immediatū, quod scilicet primo factū est: nō supponēs aliud cōplete factū. Ex his patet in talibus demonstrationē fieri ab effectu ad causam. Qui tñ effectus aliquo mō est principium: quatenus se habet (vt finis respectu prius factorum.) Verum de his postea.

An semper ob infinitionem medium cadet. Non enim factum factū heret, ut diximus, attamen a medio incipiendum est, & ab eo quod nunc est primum.

Nunquid semper extra cadet, per infinitum, non enim

N A enim est habitum factum factū (ut dictum est). Attamen incipere necesse est a medio tantum, & ab ipso nunc primo. Sed quærit quæstionē quæ videtur cōtra ea, quæ dicta sunt. Dicitur est. n. vñ factum nō esse alteri factū habitū: & immediatum: at nunc dicit semper posterius factū esse immediatum proximo factū, & inquit. Nunquid semper extra cadet, f. factum post factum: per infinitum: siue in infinitum, & videtur qd semper: quia vt dictum est factū non est habitum factū. Respondet hoc propositū nō tollere: quia siue pcedatur in infinitū in factis: siue nō: semper necesse est in demonstratione talium incipere quod est in ipso nunc primo, siue illi proximo: & pcedatur ad prius factū. Nō curauit aut explicare vñ factū esse immediatum alteri, & quo non, quia in sexto explicauit. Factū. n. vt ibidem dicitur, potest accipi pro factū cōplete, quod dicitur factū in actu. Et pro factū incōplete: qd dicitur: factum in potentia. Loquendo ergo in factis in potentia factū factū nō potest esse immediatū: quia inter quæcunq; duo talia mediat aliud factū in potentia. Nō. n. fieri potest fundamentū: nisi prius fiat eius medietas: nec fieri potest eius medietas, quin prius fiat illius medietatis medietas: & sic in infinitū. In factis vero cōpletis, factū est immediatum factū: quia paries fieri potest immediate post fundamentū: licet nō simpliciter immediate, quum fieri nō possit paries: quin prius fiat eius medietas: & iterum medietas medietatis in infinitum: bene ergo factū factū hic vult esse immediatū, quia loquitur de factis cōpletis: superius loquitur de factis incōpletis. Et sic, quæ dicit, bene dicta sunt.

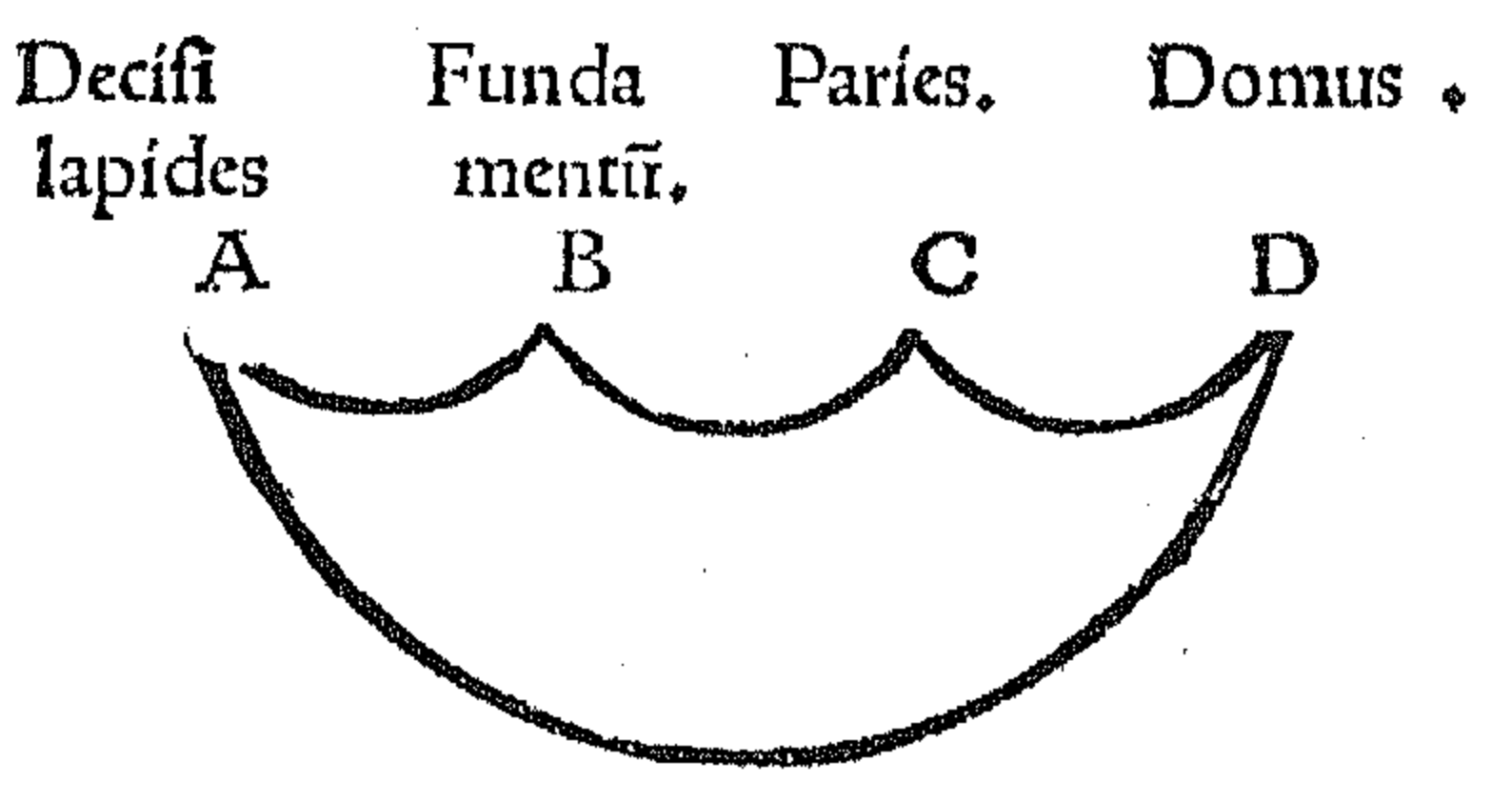
B Idem & in futuris seruandum est. Nam si uerum est, d. fore, uerum sit prius oportet, a. fore. Huius autem causa est ipsum, c. Bte nim si erit, d. prius erit.

C Similiter autem est: & in eo, quod erit. Si. n. uerum est dicere quoniam erit, d. prius, c. erit. Si uero, c. erit, prius, a. erit. Lapides parabunt, Paries erit Domus erit

D Ostendit & in futuris etiam demonstrationē in talibus fieri semper a posteriori ad prius, vt quoniam si domus erit, paries erit, & si paries erit, lapides parabuntur. Er go si domus erit: lapides parabuntur. Inquit. Similiter autem demonstratio fiet in eo quod erit: utpote in futuris: quia semper a posteriori pificendum est ad prius. Nam si verum est dicere: quoniam erit, d. scilicet domus: necesse dicere: quoniam prius erit, a. f. qd lapides parabuntur. Huius autem causa est, c. scilicet quia paries erit. quia (vt inquit) Si, d. domus erit: prius, c. paries erit. Si uero .c. paries erit prius, a. erit: scilicet prius lapides parabuntur. Patet ergo in futuris eodem modo demonstrationem fieri.

Similiter autem & in his ipsis infinitio diuisionis extitit. Futurum nāq; futuri non heret. Atque principium & in ijs est sumendum quod medio uacet. Hæc autem in ipsis operibus ita sese habent, ut diximus. Nam si domus extructa est: lapides incisos fuisse necesse est. At id quomobrem: quia necesse est fundamenta fuisse, si domus est facta. Si uero fundamenta iacta fuere, necesse est lapides ante fuisse. Rursus si domus erit: parietes lapides prius erunt. Quod quidem per medium modo demonstratur eodem. iacentur. n. antea fundamenta.

Similiter autem & infinita est decisio & in his. Non. n. erunt futura habita adinuicem. Principium tamen & in his sine medio accipiendum est. Habet autem se sic res in operibus, si facta est domus, & necesse est & decisos esse lapides. Et factum esse hoc propter quid est, quoniam necesse est fundamentum esse. Siquidē & domus facta est. Sin autem fundamentum factum est, prius lapides esse factos necesse est. Iterum si erit domus, similiter prius erunt parietes. (Demonstratur autē & per medium similiter). Erit, n. fundamentum prius.

Sed contra obijcit: quia & in futuris diuissio factorum erit in infinitum, ergo non possumus procedere ab vno facto ad aliud: factum nisi semper mediet aliud: quare demonstratio in talibus non potest esse per immediata. Inquit. Similiter autem & infinita est decisio & in his futuris. Non. n. (vt inquit) futura erunt adinuicem habita: quoniam semper mediet aliud factum. Respondet & inquit. Principium tamen & in his (vt in præteritis) siue medio accipiendum est. q. d. qd siue procedatur in infinitum in futuris factis: siue non. Principium tamen quo ad nos sine medio accipiendū est, nam quo ad nos illud est principium, quod est apud nos primo factum: & tu intelligas illud esse primo factum quo ad nos, quod est cōplete quo ad nos primo factum, & non in potentia, quia sic non datur primum, tale. n. primo factū cōplete accipiendū est sine medio, ita vt factū sit primo, & nullum aliud cōplete factū præcedat. Et ponit exemplū in factis de præterito. Cū inquit. Habet autē se sic res in operibus, hoc est in factis cōpletis: vt si facta est domus necesse est & decisos esse lapides: & factum est hoc, i. & decisii sunt lapides, ppter quid est, i. ppter id est: qm necesse est fundamentū factū esse: siquidem & domus facta est. Sin autem fundamentum est: prius lapides esse factos necesse est: & ita in præteritis: in futuris uero similiter. Iterū si erit domus: sicut prius erunt parietes. (Demonstratur autem & per medium similiter) hoc quia erunt parietes: qm erit fundamentū prius. Ergo a primo ad vltimū, si domus erit: paries erit, si paries erit fundamentum erit: si fundamentum erit, lapides erunt: quare si domus erit: lapides erunt. Tu uero hæc intellige (vt superius diximus). Diximus, n. superius facta siue in futuro fieri, siue in præterito sumantur: in potentia siue incomplete esse infinita, actu uero siue complete sumpta esse finita. Quare: vt incomplete sumuntur, nō possunt esse immediata: quia quibuscunq; duobus factis acceptis: inter ea mediat factum: Vt uero sumuntur cōplete: possunt esse immediata hoc pacto potest demonstratio in talibus ex immediatis esse. Sed quæres vtrum demonstratio ab ultimo facto ad prius factum sit a causa: an ab effectu. Et dicendum vltimo factum vno modo esse effectum præcedentium. Alio modo causam. Est effectus præcedentium, quatenus præcedentia sunt causæ in genere causæ materialis: & efficientis illius. Est uero effectus: in genere causæ

Suæ, sup Poste. n

E
F
G
H
Dub. Solutio.

Te. cō. 26
Te. cō. 2.
Dub.
Rū. The.
L
Propria solutio.
M
Cō. 93.

Dubitatio
Solutio.

Com. 95.

Q

I finalis. Est autem finis præcedenti: inquantū est in ipso nūc, quod est finis præteriti: & principium futuri. Factū vero mediū: inquantū est principium atq; cā: inquantū est propinquius primo, vt paries inquantū est propinquior ē do muī, quare erit præcedenti finis subsequēter vero finis. Et hoc intellexit Arist. cū inquit, Attamen a medio incipiendum est. s. completo & actu & ab ipso nunc primo, hoc est indiuisibili & finali termino: qui est in ipso nunc: (hæc mihi videntur). ¶ Philoponus vero & Simplicius non bene (vt mihi videtur) exposuerunt. Tu vero quæ ip si dixerunt bene per libra.

¶ Sed quoniam in hisce quæ sunt generationem quandam modo circuli conuerti videmus, fieri potest, ut id ipsum sit: si medium, & termini mutuo se sequantur. In ijs enim consistit ipsius conuersio. Atq; id ipsum in sermonibus primis ostendimus, conuerti inquam ipsas cōclusiones. hoc est, n. circuli mō rōcinatiōnē cōuertit.

K
Tex. 15.

¶ Quoniam autem uidemus in his quæ sunt: circulo quandam generationem esse: contingit hoc esse, si quidem consequantur se ad inuicem medium & extrema. In talibus n. conuerti est. Ostensum est aut hoc in primis, qm̄ cōuertit̄ur cōclones. Circulo aut hoc ē: ¶ Cū ostendit qm̄ licet demonstrare in his causis: quæ esse etum præcedunt, & in his quæ simul sunt cū effectibus, & qm̄ mediū in talibus vtriscq; ē ordinandum. Nūc ostēdit qm̄ demonstratio fiat in his, quorum alterū est alterius cā: & econtra. Sunt n. quædam quorū alterū alterius est cā, & econtra. Vt hō ē cā hoīs, & econtra: & vt depluta terra cā de plute terræ: & econtra: & inq; t. ¶ Qm̄ at videmus in his, quæ fiunt esse quandam generationem circulare: hoc modo qd alterū alterius sit causa (vt a. ipsius, b. & b. ipsius a. etiam causa est) propter hanc circulare generationē: quā in rebus experimur: contingit simili ratione in demonstrati uis hoc esse. s. circulare ostensionē: cōtingit dico circularē ostensionē in talibus: quæ circulo generantur: siquidē mediū & extrema sese inuicē cōsequantur, hoc est si mutuo conuertantur. Vbi n. mediū & extrema circulo non conuerterentur, etiā si talia circulo fierent: circularis demōstratio non fieret. ¶ Vel aliter intelligit: vt legatur siquidē pro quia: & tunc est sensus: qm̄ uidemus in his, quæ sūt: generationē aliquā fieri circulo, hac de causa contingit hoc idē esse in demonstratiōne. s. vt circulo sit: siquidē pro quia in talibus circulo factis mediū & extrema ad inuicē sese mutuo cōsequantur: qm̄ in his (vt inquit). Est conuerti vt per exēpia demōstrabit. Nec hoc est nouū: qm̄ in prioribus ostensum est conclusiones cōuertit ad ppōnes: & p positiones cōuertit ad cōclusiones, hoc aut quod est cōuertit cōclones ad ppōnes: & ppōnes ad cōclones ē circulo demōstrari. Quare patet in talibus: quæ circulari gnōne gnant, circularē fieri demōstratiōnē: & ita patet quō demōstratio fiat in his, quorū alterum alterius causa est: & econtra.

Extrema

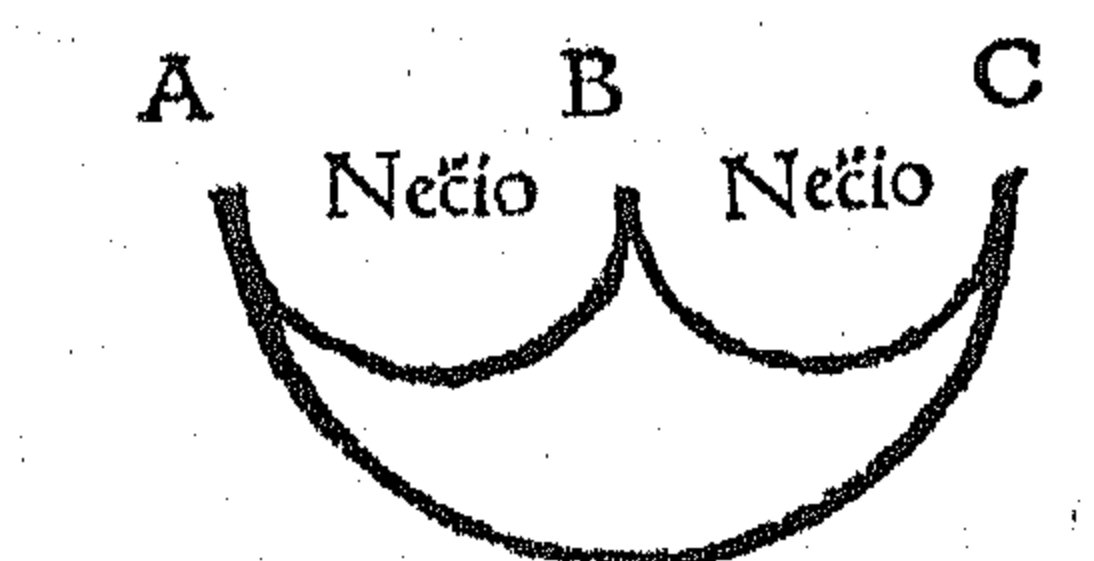
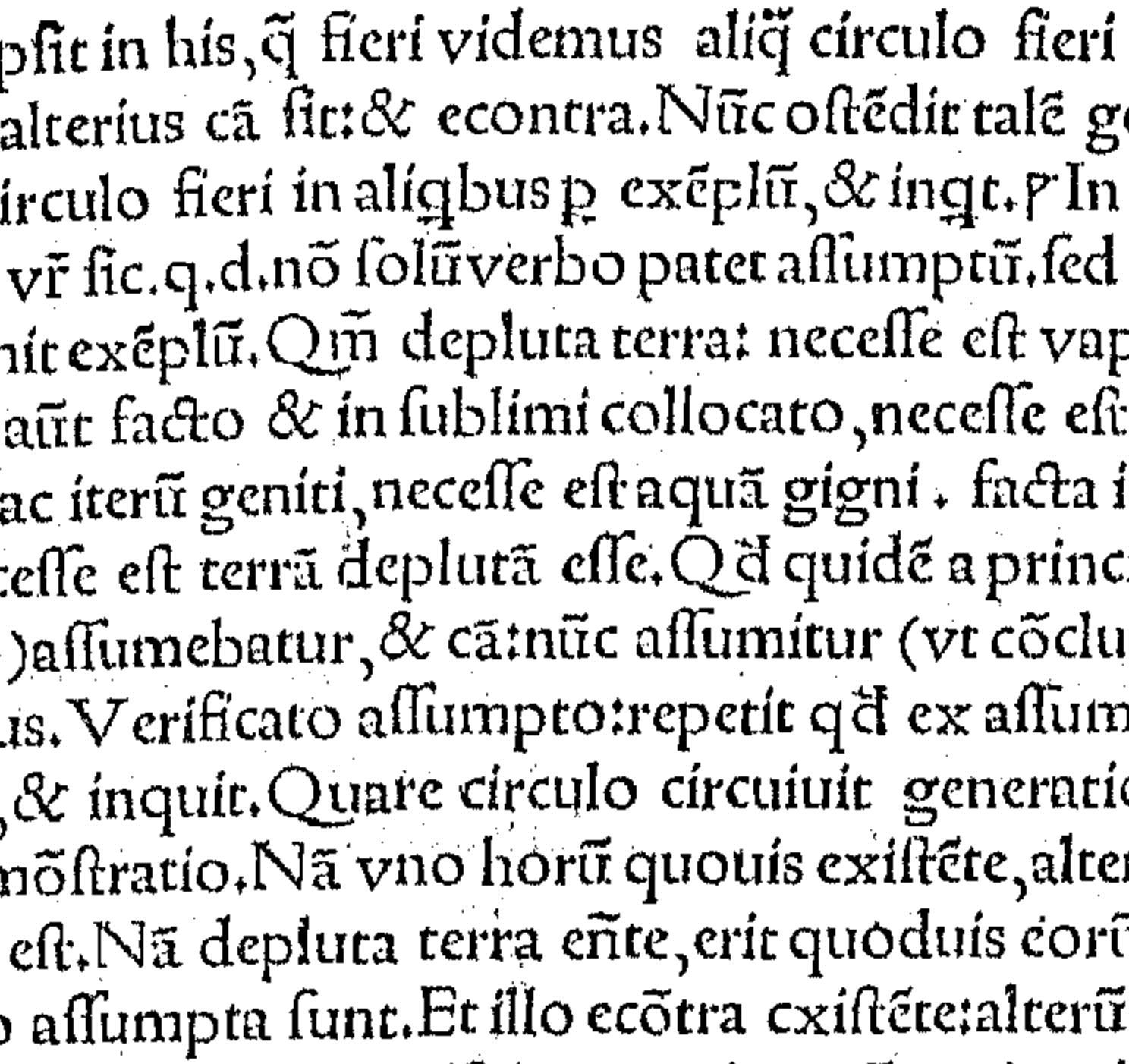
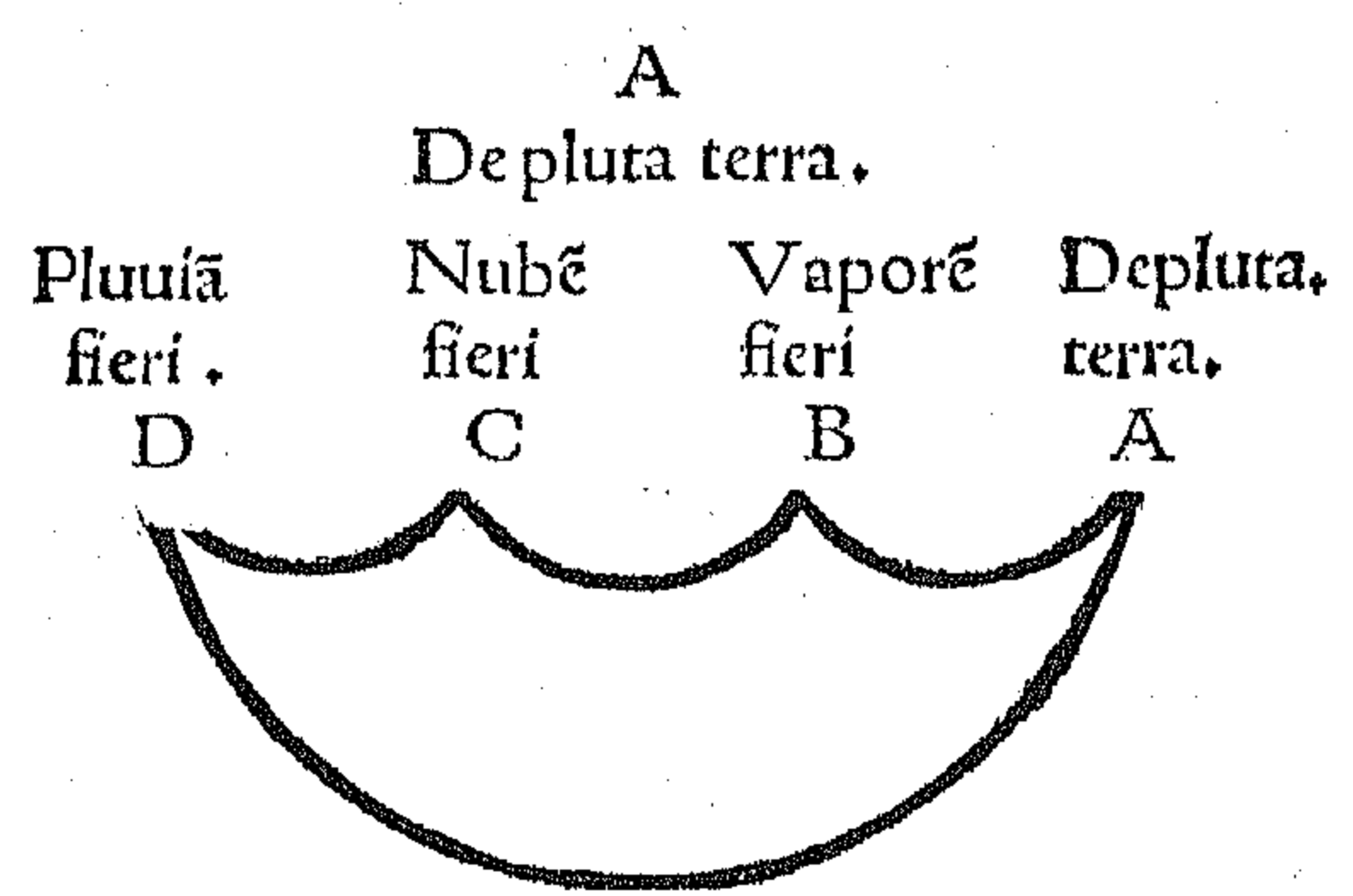
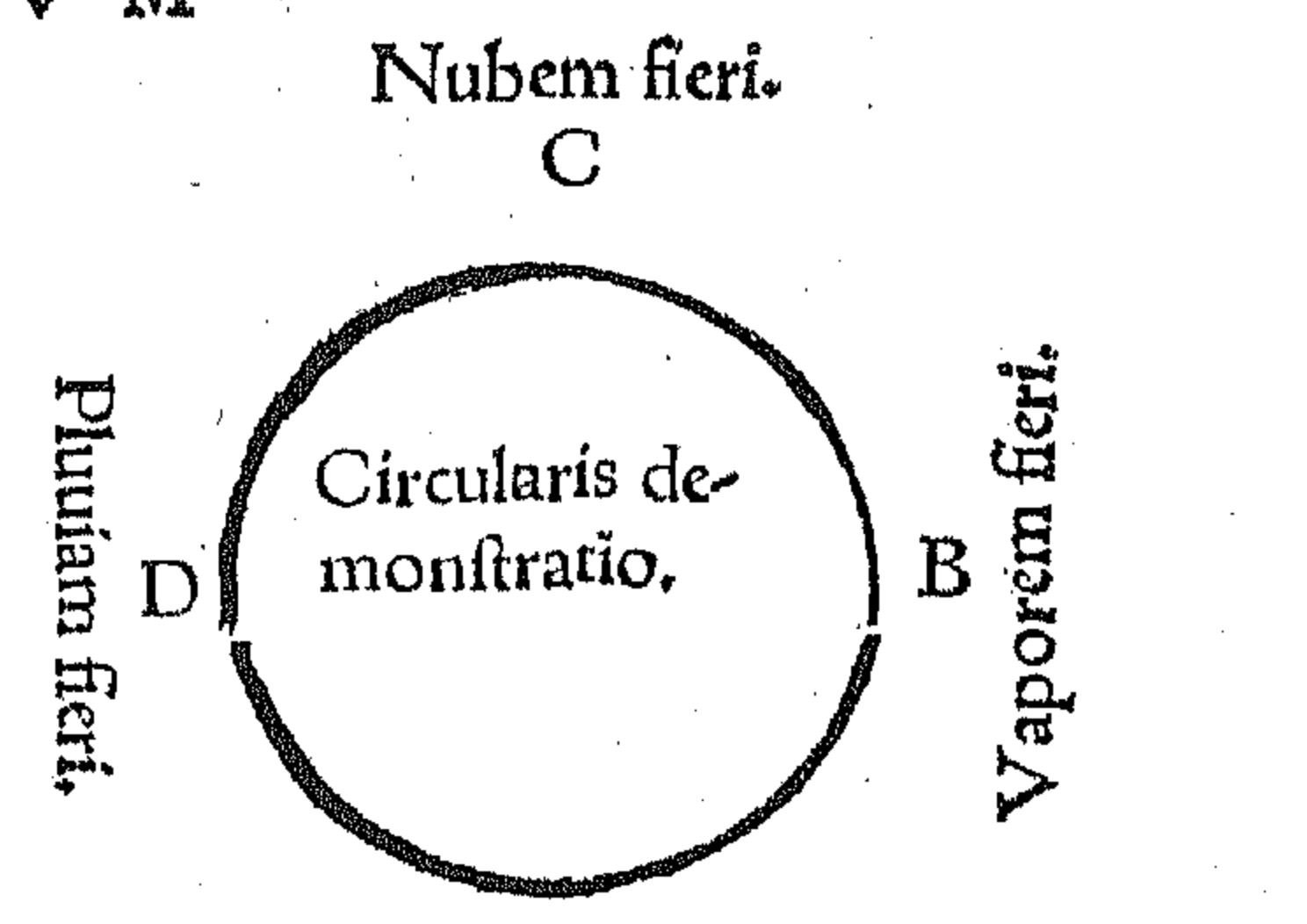
¶ In rebus autem ipsis hoc uidetur fieri modo Humida facta pluuia terra uapor necesse est oriat. Quo quidam orto nubem constare necesse est. Qua facta fieri aquam. Qua orta, terra pluuia necesse est humectetur. Hoc autem id erat quod initio sumpsi mus. Quare modo circuli conuersio fuit. Quicquid enim ex hisce sumpseris, aliud sequitur quidem cū sit aliud. Quod quidē cū sit aliud itē est. Quod rursus cū sit: primū ipsum emergit.

I De hoc vi
d. 6. 2. prio.
ca p. 7.

¶ In operibus autem uidetur sic. Depluta terra, necesse est uaporem fieri, hoc autem factum, nubem. Hac uero facta, aquam. Hac uero facta, necesse est terram deplutam esse. Hoc autem erat ex principio, quare circulo circuit. Vno n. horum quoniam existente: alterum est, & illo, aliud, & hoc, primum.

M

¶ Assumpsit in his, q̄ fieri videmus aliq̄ circulo fieri: ita vt alterū alterius cā sit: & econtra. Nūc ostēdit talē generationē circulo fieri in aliq̄bus p̄ exēplū. & inq; t. ¶ In operibus autē v̄ sic. q. d. nō solū verbo patet assumptū, sed opere, & ponit exēplū. Qm̄ depluta terra: necesse est uaporē fieri. hoc autē factū & in sublimi collocato, necesse est nubē fieri. hac iterū geniti, necesse est aquā gigni. facta iterū aqua, necesse est terrā deplutā esse. Qd̄ quidē a principio (vt ppō) assumebatur, & cā: nūc assumitur (vt cōclusio) & effectus. Verificato assumpto: repetit qd̄ ex assumpto intulerat, & inquit. Quare circulo circuitū generationē: & ita demōstratio. Nā vno horū quouis existēte, alterum quoduis est. Nā depluta terra ēnte, erit quoduis eorū: q̄ in exēplo assumpta sunt. Et illo ecōtra existēte: alterū iterū quoduis erit. Et hoc existēte quouis eorū, erit primū. Quare mediū & extrema cōuertit̄ur, & ita demōstratio circularis. ¶ Sed occurrere, quia primo huius demō circuli reprobata est hoc modo facta. Nā si ex terra depluta demōstratur terrā depluta: non plus haberetur ex tali demōstratiōne: q̄ si hoc est: hoc est: & ita facile est omnia demonstrare. ¶ Iuniores dixerūt hoc fieri posse ppter differentiam numeralē: nā terra depluta, & terra depluta differunt numero. Quā rē expositor Thomas affirmat dicens: nō fieri reditū ad idē numero, sed ad idē specie. Sed cōtra: quia si reditus est nō idē numero: sed ad idē specie, tūc demōstratio esset singulariū; tā vt per quæ, q̄ vt quorū. Esset. n. singulariū p̄ quæ, quia singularia demōstrant: & quorū: quia singulariū esset demōstratio. Depluta, n. terra: quæ demonstrat, differt numero a terra ipsa depluta: quæ demonstratur: ergo demōstratio esset singulari ad singularē. ¶ Ideo primo huius Arist. negauit cōtrarias & concessit sub cōtrarias. Negauit n. illa omniū esse demōstratiōnē circularē: & illa nullorū esse demōstratiōnē circularē, cōcessit uero aliquorū. esse, & aliquorū non esse. Aliquorū quidē esse (vt inquit hic.) Quia eorū quorū generatio est circularis. Tūc possem dicere non eorum quorū generatio ē circularis aliquorū uero nō esse: vt ad uersando his: quæ primo huius dixi, demōstratiōnē talē esse

N A

esse in singularibus secundū rem: sed vt uniuersaliter concipiuntur. Terra n. depluta vtr̄ cōcepta cā est terræ deplutæ vtr̄ cōceptæ (Licet vtraq; sit singularis secundū rem) nec absurdū arbitror de singularibus, & p̄ singularia hoc modo demōstratiōnes circulares esse: Nā licet demōstrā: & demōstratū solo numero differant: intellectus illa cōsiderari vtr̄. Tu uero lege, q̄ primo huius disputauimus. ¶ Sunt autem rerum nonnullæ quæ fiunt uniuersaliter, & semper n. & omnes aut eodē modo sese habent, aut eodē fiunt pacto. Nō nullæ sunt rursus: quæ semper quidem non fiunt eodem modo, sunt tamen plerunq;. Nam non omnis quidem mas homo barbā emittit. Fit autem plerunq;, ut homo mas barbā emittat. Taliū igitur & mediū esse plerunq; necesse est. Nam si tam, a, de, b. quā, b, de, c. uniuersaliter prædicatur: & a, de, c. necesse est: & semper, & de quolibet prædicari. Id enim est uniuersaliter prædicari, & de omni semperq; dici. At supponebatur, a. plerunq; de, c. prædicari. Necesse est ergo mediū etiam ipsum, b, conditionem eandem subire: ac esse plerunq;. Erunt igitur & eorum quæ sunt plerunq; ea principia uacantia medijs, quæ plerunq; sic sunt uel fiunt.

O B

¶ Sunt autem aliqua quidem, quæ fiunt uniuersaliter. Semper n. aut in omni, aut sic se habent, aut fiunt. Alia uero semper quidē non: sed ut in pluribus sunt, ut non omnis homo masculus barbā emittit, sed (ut in pluribus). Taliū igitur & necesse est mediū ut in pluribus esse. Si enim, a, de, b. prædicatur uniuersaliter: & hoc de, c. uniuersaliter necesse est, a, de, c. semper, & de omni prædicari. Hoc est enim uniuersaliter, & de omni, & semper, sed suppositum est ut in pluribus esse, necesse est ergo & mediū ut in pluribus esse, quod est, in quo, b, erunt igitur & eorum principia (ut in pluribus sine medio). Quæcunque (ut in pluribus sic sunt) aut fiunt.

P C

¶ Ostendit non eodē modo ea quæ semp sunt demōstrari, & quæ nō semp sunt. Et primo p̄mittit diuisionē eorū quæ fiunt: siue eorū quæ sunt: & diuisio debet sic cōponi secundū Philoponū. ¶ Sunt autē aliqua quidē: quæ fiunt semp vtr̄: & sup. tu, quæ dā, quæ sic se habēt semp vtr̄: cuius cām dicit: q̄a ea quæ sunt semp vtr̄: aut in omni, & semp sic fiūt: aut in omni, & semp sic fiūt. In omni & semp sic fiūt (vt Philop. inq; t). Vt ortus astrorū: aut occasus: & ver fieri si sol est in ariete. In omni & semp sic se habent (vt Philo. inq; t). Quemadmodū circulus est sphaericus: Deus est bonus, anima est immortalis: & id genus. Quare eorū quæ semp sunt: duplicia sunt, aut quæ semp eodē modo fiūt: aut quæ semp eodē modo sic se habent. Alia uero nō semp sunt: q̄a nec semp fiunt: nec semp sic se habent, sed vt in pluribus aut fiunt, aut sic se habēt. Vt omnis homo masculus barbā emittit: non n. semper homo masculus barbā emittit, nec omnis homo: vt in pluribus: & aliqui, nā (vt Philop. inquit) Crassiores nō habent pilos in genis eorū. Ex hac diuisione infert, taliū igitur quæ (vt in pluribus sunt) necesse est mediū vt in pluribus esse, inuēs eorū: quæ semp sunt, mediū esse debere vt semper. Probat autē hanc cōclusionē Arist. per deductiōnē ad impossibile: siue deducēdo ad oppositū, sit cōclusio

D

¶ Ostendit non eodē modo ea quæ semp sunt demōstrari, & quæ nō semp sunt. Et primo p̄mittit diuisionē eorū quæ fiunt: siue eorū quæ sunt: & diuisio debet sic cōponi secundū Philoponū. ¶ Sunt autē aliqua quidē: quæ fiunt semp vtr̄: & sup. tu, quæ dā, quæ sic se habēt semp vtr̄: cuius cām dicit: q̄a ea quæ sunt semp vtr̄: aut in omni, & semp sic fiūt: aut in omni, & semp sic fiūt. In omni & semp sic fiūt (vt Philop. inq; t). Vt ortus astrorū: aut occasus: & ver fieri si sol est in ariete. In omni & semp sic se habent (vt Philo. inq; t). Quemadmodū circulus est sphaericus: Deus est bonus, anima est immortalis: & id genus. Quare eorū quæ semp sunt: duplicia sunt, aut quæ semp eodē modo fiūt: aut quæ semp eodē modo sic se habent. Alia uero nō semp sunt: q̄a nec semp fiunt: nec semp sic se habent, sed vt in pluribus aut fiunt, aut sic se habēt. Vt omnis homo masculus barbā emittit: non n. semper homo masculus barbā emittit, nec omnis homo: vt in pluribus: & aliqui, nā (vt Philop. inquit) Crassiores nō habent pilos in genis eorū. Ex hac diuisione infert, taliū igitur quæ (vt in pluribus sunt) necesse est mediū vt in pluribus esse, inuēs eorū: quæ semp sunt, mediū esse debere vt semper. Probat autē hanc cōclusionē Arist. per deductiōnē ad impossibile: siue deducēdo ad oppositū, sit cōclusio

Dubō.

Solutio.

Notandū.

Tex. 17.

Cōstitutiō.

Quæ Asp.

Tex. 6.

com. 31.

Ad dubit.

tionem.

a. c. vt in pluribus mediū uero. b. Vel igitur (vt in pluribus) & habetur proposita cōclusio: vel dicit quispiam ipsum necessarium esset & tunc, a. de. b. necessario prædicabitur, & b. de. c. similiter: quare & a. de. c. semp & de omni prædicabitur, i. de necessitate, hoc n. est prædicatum necessarium, quod est de omni uniuersale & semper supponebatur. a. c. conclusionē vt in pluribus esse: & sic deductum est ad oppositū concessi. Propterea concludit, erit igitur eorum quæcunq; vt in pluribus sic sunt, (aut fiunt principia ut in pluribus sine medio) quemadmodum & eorum quæcunq; semper sic se habent: aut fiunt principia semper sic se habentia sine medio, & per hoc uult habere tales demonstratiōnes non esse simpliciter scientificas cum non faciant simpliciter scire, sed secundum quid: cū sint secundū quid scientificæ. ¶ Sed occurres: q̄ bene. b. de. c. necessario prædicatur, cū minor necessaria sit. a. aurē de. b. non necessario, & sic non oportet cōclusionē esse necessariā. ¶ Potest dici mediū. a. c. cōclusionis non posse dici mediū necessariū: nisi. b. a. d. a. & ad. c. necessario se habeat. Et propterea Arist. hoc supponens: accipit. a. de. b. necessario prædicari: & b. de. c. necessario similiter.

¶ At enim quoniam pacto ipsum quid est ad ratiocinationis terminos accommodatur. Et quomodo uel est ipse, uel non est demōstratio diffinitione. Satis antea pertractauimus. Nunc dicendum esse uidetur, quoniam pacto uenari nos ea oportet quæ hoc ipso quid est prædicantur. Eorum itaq; quæ semp cuiq; competunt, quædam extendunt sese quidem ad plura, non tamen genus egrediuntur. Atq; ea sese ad plura extendere dico quæ quæquam uniuersaliter cuiq; competunt, non tamen soli, sed etiam alij insunt. Est. n. quoddam quod omni competit trinitati: & etiam non trinitati, i. d. n. quod est trinitati & etiam non numero competit. At impar inest & ipsum quidem trinitati, & alijs etiam pluribus. Quinario nāq; competit, non tamen genus egreditur. Quinarius n. numerus est, & nihil est extra numerum impar.

¶ Quomodo quidem igitur ipsum quid est, in terminis assignatur, & quomō est demōstratio, aut est definitio ipsius, aut non ē, dictum est prius. Quomō autem oportet uenari in eo quod quid est prædicantia, nunc dicamus. Eorum igitur quæ insunt semp unicuiq;, quædam se extendunt in plus, non tamen extra genus. Dico autem in plus inesse: quæcunq; insunt quidem unicuiq; uniuersaliter. At uero & alteri: ut est aliquid quod omni trinitati inest, sed & non trinitati, sicut ens inest trinitati: sed & nō numero. Impar uero & inest omni trinitati: & in plus inest. Et enim ipsi quinario inest: sed non extra genus. Quinarius quidem n. numerus est: non autē extra numerum impar est.

¶ Primo epilogat circa dicta, & inquit. ¶ Quomodo quidem igitur quod quid est in terminis assignatur: quia in terminis assignatur. (vt mediū) & quō est demōstratio ipse quost quid est: qm̄ est demōstratio (vt simul facta cū cōclusiōne) uel diffinitio eius, uel quid nominis: uel quid rei: uel non est, dictum est. Sic igitur dictū est prius ipsum quid est inter terminos demōstratiōnis assignari vt mediū. Dictū est etiā, ipse quid est esse definitionē nominalem: & dictū est ipse nō esse demōstratiōnē: sed in demōstratiōne accipi. Hæc de epilogo: subdit intentionē ad dicenda: & inquit. Quō autem oportet uenari ea, quæ prædicantur in eo, quod quid est: nunc dicamus. ¶ Animaduertēdū Arist. post ea: q̄ dixit de definitione ipsa: inter posuit quō per vnū quodq; genus cāe fieri possit demōstratiōne nec ab rōne. nā ex hoc patet qd̄libet genus cāe de finitionē assignari posse. Præterea ex hoc patet mediū & Sueti, sup̄ Poste. n ij

E

Dubō.

F

Solutio.

G

Tex. 17.

Cōstitutiō.

H

Notandū.

Duplici
modus in
ueniendi
definitio-
ne composi-
tio & diuisio

causam idem esse. Completo ergo hoc aggreditur quar-
tum propositorum. s. quomodo definitio inueniri possit.
Est autem duplex modus inueniendi definitionem, com-
positio. s. & diuisio, seu resolutio: & cum compositio prior
sit: quoniam ab vniuersalibus atq; simplicibus incipit. Iō
prius docet componere definitionem. Est autem (vt inqt.
Philopo.) Methodus hęc cōmunis omnibus speciebus
& vniuersalibus definibilibus indiuiduis exceptis, quorū
neq; definitio, neq; scientia est, & quia definitio est cōpo-
sitiō ex genere & differentia. Venaturus definitionē ali-
cuius rei, docet sumere vniuersaliora illius rei & exceden-
tia illam rem: non tamen quę excedunt illius rei: genus;
nam quę non excedunt genus rei definibilis: cum com-
ponuntur cum differentiis: non excedere debent rem de-
finitam: sed cum illa conuertitur: cum horum compositio sit
definitio illius: nam compositio talis non est genus rei: cū
hęc cum genere conuertatur, genus non. Quare primo q̄
excedentia definibilem rem sint extra genus, & quę non
extra genus: exponit: & assignat hanc diuisionem, eorum
quę insunt rei definibili: quędam excellunt rem ipsam:
non tamen transcendent genus illius: vt impar inest trini-
tatis: & quidem in plus, non tamen excellit numerum ge-
nus trinitatis: quę insunt definito, & excedunt illius ge-
nus, vt ens: inquit. Eorum igitur: quę insunt semper vni-
uersaliter: intellige vniuersaliter & temporis, & subiecti vni-
uersalitate: quędam se extendunt in plus, non tamen ex-
tra genus illius: & exponit quę dixit, & inquit. Dico au-
tem in plus inesse: quęcumq; insunt quidem vniciq; vni-
uersaliter. s. & quō ad subiectum & quō ad tempus. At
vero & alteri hoc est extra genus, vt est aliquid, quod om-
ni trinitati inest, sed etiam non trinitati. i. & etiam extra
genus trinitatis alicui: vt ens inest trinitati: & extra etiam
alicui non sub numero cōtento: & ita extra genus. Impar
vero & inest omni trinitati: & in plus inest, non tamē ex-
tra genus numeri. Etenim ipsi quinario inest, sed non ex-
tra genus. Quinarius enim numerus est, non autem extra
numerus impar est. Ex his patet hęc diuisio, eorū quę
alicui insunt vniuersaliter & semper, quędam insunt in
æquo, quędam in plus: & eorum quę insunt in plus: quę
dam insunt in plus extra genus prædicamenti rei quędam
vero nō extra genus prædicamenti rei, hęc Arist. intelligit.
Talita igitur eousque sumenda sunt, quousq; tot fuerint sum-
pta primo; ut unumquodq; quidem illorum pluribus competat,
cuncta autem simul non ad plura sese extendant. Hanc. n. necesse
est substantiam esse rei diffiniende. Velut omni trinitati compe-
tit numerus impar primum utroq; modo, & quia non mensura-
tur numero: & quia non ex numeris constat. Id igitur iam ipsa
trinitas est, numerus inquam impar primus: atq; hoc pacto pri-
mus. Horum enim prima ceteris etiam vniuersis imparibus in-
sunt, vltimum dualitati etiam competit, At vniuersa simul nulli
præter trinitatem numero competunt.
Huiusmodi igitur accipienda sunt usq; ad hoc: quousq; tot acci-
piantur primum, quorum unumquodq; quidem in plus sit, omnia
autem non in plus. Hanc. n. necesse est substantiam rei esse, ut tri-
nitati inest omni numerus impar primus utroq; modo, & sicut
non mensurari numero: & sicut non componi ex numeris. Hoc igitur
iam est trinitas, numerus inquam primus: & sic primus. Ho-
rum. n. unumquodq; illa quidem & imparibus omnibus insunt.
Vltimum autem & dualitati. Omnia autem nulli.
Cum posuit prædicatorum diuisionem: nunc ex tali di-
uisione docet Methodum: qua definitio habeatur: & pri-

mo Methodum: qua specialissimarum definitiones colliguntur. Et consistit in hoc vt talium prædicatorum non
excedentium genus rei definiendę toti: & eousq; assuman-
tur quot & quousq; coniuncta rem definitam non exce-
dant, & si seorsum singula in plus se habeant hoc pacto
Themistius & Philoponus Methodum intelligunt. inqt.
Huiusmodi igitur accipienda sunt vsq; ad hoc quousq;
tot accipiantur primum hoc est in æquo: quorum sup.
& si vnumquodque quidem in plus sit omnia autem si-
mul iuncta non in plus sint. Dixit huiusmodi accipiant.
s. quę non excedant genus rei: cuius definitionem queri-
mus. Et huius methodi quasi rationem affert, & inquit.
Hanc. n. necesse est substantiam rei: esse. q. d. Quoniam ea
accipere debet artifex, quę indicant substantiam rei, vt
superius paruit. Modo tale coniunctum ex talibus prædi-
catis substantiam rei inducat: ergo est definitio rei. Exem-
plū affert. Vbi debes scire (vt Philoponus per pulchre
exponit) qd numerorum alij sunt primi, qui & incompo-
siti ab arithmetis dicuntur, & hi sunt: qui nec mensuran-
tur ab alio quodam numero: neque constant ex numeris
vt. iij. v. vij. & ceteri id genus. Alij vero secundi & com-
positi dicuntur: qui non ab vnitae sola mensurantur: sed
etiam ab alio numero, & constant ex numeris: vt. ix. Mē-
suratur. n. & ab vnitae & a ternario. Ter. n. tria nouem
sunt. Etiam constant ex numeris: quia ex tribus ternariis.
Similiter &. xv. & .xxi. nam. xv. & a ternario: & a quina-
rio. Ter. n. quinq; sunt. xv. etiam. xxi. a ternario: & a septe-
nario, quia ter septem sunt. xxi. Inquit. Vt omni trinitati
inest totum hoc numerus, impar primus utroque mo-
do. Primus dicitur dupliciter: vel quia non mensuratur
numero: vel quia non componitur ex numeris. Trinitati
ergo inest numerus: ē enim trinitas numerus. Inest impar:
quia est impar, inest primus utroque modo, quia est nu-
merus primus, & sicut nō mensurari numero, & sicut nō
componi ex numeris: utroque horum modorum trini-
tas est primus, tunc recolligit definitionem trinitatis: &
ostendit Methodum per tale exemplum, & inquit. Hoc
itaque iam trinitas est: videlicet numerus: impar primus,
& sic primus (vt dictum est utroque modo) quia nō mē-
suratur numero, & quia non constat numeris. Dico nume-
ris compluribus. Constat. n. numero: quia binario & vni-
tate. non tamen pluribus numeris. Vt animaduertit Phi-
loponus. Complect Methodum & inquit. Horum. n. triū,
verbum vnumquodque superfluit ad sensum: illa prima
duo imparibus omnibus insunt, videlicet numerus, & im-
par. Vltimum autem. s. primus illa duplici primitate: com-
petit trinario: & dualitati. Dualitas enim est primus nu-
merus: quia neque constat numeris, neq; mensuratur nu-
mero. Omnia autem simul nulli competunt præter q̄ tri-
nitati. Et sic patet exemplum & regula.
Cum autem necessaria quidem sint ea quę hoc ipso quid est præ-
dicantur, ut antea patefecimus, vniuersalia nāq; necessaria sunt,
trinitati vero vel cuius alij sic competunt ea quę sumuntur, hoc
modo necessario quidem trinitas ea quę diximus erit.
Quoniam autem ostensum est a nobis in superioribus. q. neces-
saria quidem sunt in ipso quid est prædicantia. vniuersalia autē
in ipso qd ē accepta. Sic qdē utiq; ex necessitate erit trinitas hęc.
Duo de definitione propria constituta sunt, & q̄ inest
rei definitæ: & q̄ inest illi solum: & alteri nulli. Probat er-
go. primum de definitione cōstitutum, v. q. definitio in-
fit rei

N. A. 10, et. 11. O. Notandi Numeri alij sunt primi, alij secundi. Philopo. P. C. 106. 103. D. Q. C. 102. 1. top. 4. 4.

fit rei definite & hoc in exemplo: quod de trinitate attu-
lit: & syllogizat hoc pacto. Necessaria prædicantur in qd
& insunt ei, cuius sunt necessaria. Vniuersalia autem om-
nia: quę ponuntur in definitione trinitatis: sunt necessaria
ergo insunt trinitati & prædicantur in quid de illa. Et sic
per tale exemplum vult habere vniuersaliter definitionē
in esse definitæ rei: inquit. Quoniam autem ostensum est
a nobis in superioribus. s. primo libro qd necessaria quidē
insunt rei, cuius sunt: & prædicantur de illa in eo quod
quid est: & intellige de his necessariis, quę per se primo in-
sunt rei: hęc est maior. Vniuersalia autem necessaria sunt:
exponit in exemplo: quę vniuersalia: & inquit Trinitati
autem & cuilibet alteri definibili sic accipiuntur in ipso
quid est accepta, scilicet vniuersalia necessaria. & sic habes
minorem videlicet qd ea vniuersalia quę accipiuntur
in eo quod quid est trinitatis: & non solum trinitatis: sed
definibilis cuiuslibet: sunt necessaria scilicet per se primo
prædicata: dat conclusionem: & inquit. Sic quidem utri-
que ex necessitate erit trinitas hęc simul iuncta: & sic pa-
tet primum constitutum de definitione, videlicet qd inest
definito. Philop. vero syllogizat ex duabus affirmatiuis
in secunda figura. Ideo eius expositio non placet.
Substantiam autem hęc eius esse rationem ex hisce patere po-
test. Nam si id quod assignauimus non sit ipse ratio trinitatis,
necesse est ipsum quasi genus quodammodo esse, aut nomine vo-
catur, aut nomine carens. Igitur non trinitati modo sed præ-
ter ipsam alij etiam competit. Genus enim huiusmodi ponatur
esse nature, ut inest potentia pluribus, atq; ad plura sese exten-
dat. Quod si istud præter indiuiduas alij nulli competit rei, id
erit profecto ipsa ratio trinitatis. Nam & hoc etiam supponatur
id cuiusq; substantiam esse, quod vltimum de indiuiduis tali dici-
tur modo, Quare similiter & in quibusuis alijs id erit cuiusq;
ratio, quod hoc ostenditur modo.
Quod autem substantia sit, ex his manifestum est, necesse est
enim si hoc non sit trinitatis esse: ut genus aliquod esse hoc: aut
nominatum, aut inominatum. Erat igitur in plus quā trinitati in-
existens. Supponatur. n. huiusmodi esse genus, ut quod inest secun-
dum potentiam in plus. Si igitur nulli inest alteri quā atomis tri-
nitatis, hoc utiq; erit trinitatis esse. Supponatur enim & hoc
substantia vniciusq; esse, quę in atomis vltimum huiusmodi
prædicatum est. Quare similiter & alteri cuilibet sic demonstra-
torum hoc huic esse erit.
Quod definito inest definitio (quod est primum de de-
finitione constitutum). Hactenus declarauit: quod vero
inest soli definito: & nulli alteri (quod erat secundum de
definitione constitutum). Nunc declarat, & quidem in
exemplo definitionis, quę de ipsa trinitate assignata est:
& inquit. Quod autem definitio trinitatis sit substantia
trinitatis: ex his, quę dicemus, manifestum est, & per sub-
stantiam: intelligit esse. Esse vero rei est, quod rei conue-
nit: & nulli alteri, quare per substantiam: intelligit esse qd
soli rei conuenit, & nulli alteri: hęc est intentio. Deinde
proposita intentione: in exemplo definitionis de trinitate:
probat definitionem trinitatis soli trinitati competere,
& nulli alteri, quia si definitio trinitatis non sit soli trinitati
competens: sed alteri specie trinitatis: talis definitio vt
genus aliquod erit: vno videlicet nomine: vel non vno
nomine nominatum. consequentiam probat ex eo: quia
definitio generis (vt nunc supponitur) est prædicatum di-
cens esse: quod potest pluribus inesse. Hęc. n. definitio

nunc supponatur ex libro topicorum. consequens vero
falsum est. nam tunc definitio trinitatis est in plus, cuius
contrarium accipiebatur definitionem esse in æquo: cum
suo definito, inquit. Necesse est enim si hoc totum: quod
est definitio trinitatis: non sit trinitatis esse. s. illi soli: & nulli
alteri competens: hoc esse (vt aliquod genus trinitatis).
Dico aliquod genus aut nominatum. s. vno nomine: aut
inominatum. s. non vno nomine: est ergo consequentia.
Si totum illud (numerus impar utroq; modo primus: nō
est esse proprium trinitatis: totum hoc erit) vt quoddam
trinitatis genus: licet pluribus nominibus sit nominatum.
Ultra infer: erit igitur in plus q̄ trinitati existens: quod
est falsum: & contra ea, quę proximo textu diximus. Di-
ximus. n. definitionem totā esse in æquo: & qualibet eius
partem esse in plus. Et consequentias probat ex suppositi-
one definitionis generis: & inquit. Supponatur. n. huius-
modi esse genus: videlicet vt sit illud quod secundum po-
tentiam inest in plus. i. quod est illud: quod potest de plu-
ribus prædicari: vel pluribus inesse: & ita patet consequē-
tia. Et si dicas cur non potest esse accidens vel diferen-
tia non vltima, quodlibet. n. horum speciei competit, &
alteri: & tamen nullum horum est genus. Dicendum ac-
cidens esse non posse: quia non dicit esse: differentia vero
inter media genus est: vel in generis rationem redigit: q̄ re-
si definitio trinitatis competit alteri a trinitate secundum
esse, & essentialiter, erit genus: cum accidens esse non pos-
sit: cum non competat essentialiter: & si est differentia in-
ter media, redigit in generis rationem. His declaratis, recol-
ligit nūc quod proposuerat: & inquit. Si igitur nulli inest
alteri q̄ atomis trinitatibus, hoc utiq; erit trinitatis esse: hoc
est soli illi competens, & nulli alteri. Et per atomas trinita-
tes: non species specialissimas trinitatis intelligit (vt Philo-
inquit). Sed indiuidua trinitatis, quę sub trinitate vltima
sunt. Erat ergo sensus, si totum illud: quod vt definitio de
trinitate ipsa assignatur: nulli alteri q̄ indiuiduis trinitatis
competit: hoc totum erit trinitatis esse: & ita esse conuertibile,
esse. n. rei proprium illi est. Deducit consequentiam
ex suppositione, quam sumit: cum inquit. Supponatur
n. & hoc vniciusq; substantia esse, quę est tale vltimū
prædicatum in atomis. s. solis indiuiduis speciei trinitatis
competens, quare bene diximus. Si hoc totum nulli alteri
competit: esse proprium trinitati esse. Ex hoc infer non
solum sic esse intelligendum in trinitate: sed in quolibet
alio quouis definibili: & inquit. Quare similiter & cuilibet
alteri definibili: non solum trinitati. (Dico cuilibet al-
teri definibili eorum) quę sic demonstrantur, atq; sic se
habent (vt trinitas se habet) erit hoc huic esse: scilicet pro-
prium, & nulli alteri competens. Vniuersaliter ergo defi-
nitio est esse & proprium suo definito, & ita quę in exē-
plo de trinitate diximus: in alijs omnibus intellige.
Oportet autem cum totum aliquod quispiam tractat: genus in ea
diuidere quę sunt prima. Atq; indiuidua specie, veluti numerum
in dualitatem trinitatemue. Deinde illorum eniti definitiones ac-
cipere, ut recta lineæ: & circuli, atq; anguli recti. Post hoc sum-
pto quid nam sit genus, utrum quantitas, an qualitas, proprios af-
fecus per communes primos contemplari. Nam ea quę ips acci-
dunt quę componuntur ex indiuiduis, ex definitionibus innotē-
scent, propterea qd definitio simplex quę principium est omnium.
Et ea quę simplicibus accidunt, per se quidem ipsis solis: per ip-
sa vero ceteris competunt.
Oportet autem cum totum aliquod negocietur aliquis, diuidere
Sueli, sup Poste, n iij

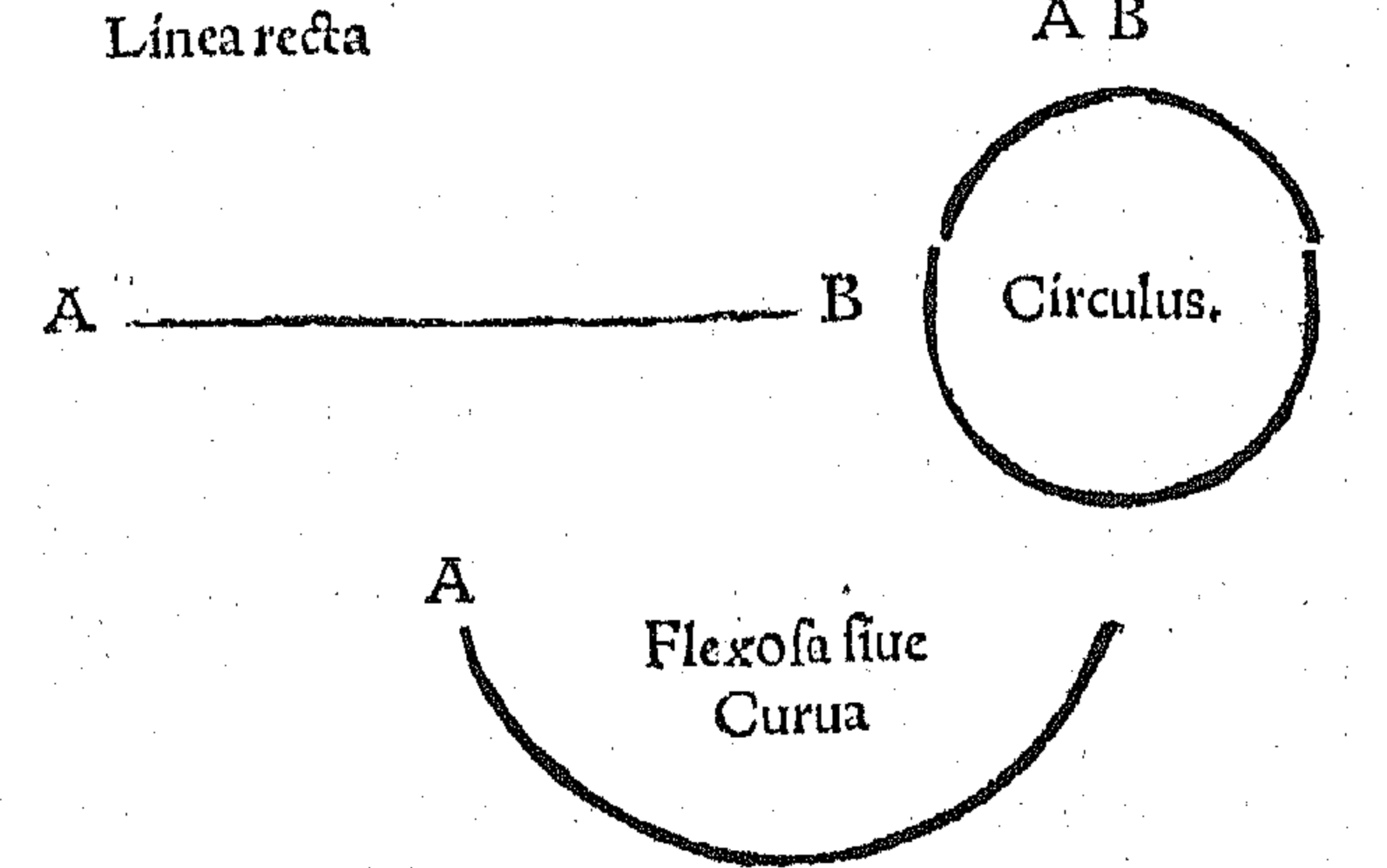
Diuisio
Arti.

M.

Cō. 101.

E. F. Dub. Solutio. G. H.

genus in atoma specie prima. Postea sic illorum definitiones ten- tare accipere, ut recta lineæ, & circuli, & recti anguli. Post hæc autem accipientem, quod genus sit: ut utrum quantitatum, aut qua- litatum, proprias passiones speculari de communibus primis. Compositis. n. ex atomis conuenientia: ex definitionibus erunt manifesta, propterea qd principium est omnium definitio, & qd simplex. Et simplicibus p se inesse cōuenientia solis, alijs aut p illa.

Et: in qbus mediū nō discrepat: Circularis vero est, lōgi- tudo: cuius extrema sunt duo pūcta, ad vnū reducā. Fle- xuosa deniq est longitudo: cuius extrema sunt duo pun- cta, in qbus mediū discrepat. In his definitionibus cōe est, longitudo: cuius extrema sunt duo puncta: cætera vero propria. Est ergo secundū pceptū vt facta diuisione gene- ris: definitur illius gnis spēs, & hoc inqt. Postea sic illorū definitiones oportet tētare accipere, vt definitionē rectæ, & definitionē circularis: & definitionē flexuosæ. Verū p- ceptū est incōpletū, nisi suppleas: qbus definitionibus assi- gnatis colligant cōia, in qbus spēs & definitiones earum cōueniūt: & seruent talia cōia: siue vnū sit: siue plura. nā ta- le cōe erit in definitione gnis: cuius definitionē qrimus, dīa, vel loco dīæ cōstitutū: & hæc est scdī pcepti vtili- tas. Nā tale cōe: qd ex spērū definitionibus reponit: dīa vel loco dīæ est in definitione gnis definitū, hæc de se- cūdo pcepto. Deinde assignat tertū & inqt. Post hæc aut accipere oportet qd genus est ad genus: cuius definitionē querimus: vtū sit quātitatū, an qūlitatū: & dat modū quo poterimus tale genus querere: & inquit. Proprias passio- nes speculari de cōibus primis gñibus, quæ p dīcamēta dicuntur. Poterimus ergo genus lineæ q rere speculari p- prias passiones primorū generū q gñalissima dicunt, vt sūbæ: propriū, vt accūtibus nō subijci, quātitatū p p rīū, vt secundū ipsam æqle vel inæqle dicat. qualitati secūdū ipsam sile vel dissimile. nā sic p passiones generū primo- rū discurredo poterimus scire, an linea sit gnis quātitatū: qd si ipsi cōperit esse id: secundū qd æqle vel inæqle aliqd dicit, erit genus lineæ quātitatū. Si vero lineæ cōperit id qd est propriū qualitati erit genus lineæ qualitatis. Ex his patet vtilitas pceptorū. Ex scdo. n. colligimus id, qd ē dif- ferētia: vel loco dīæ in definitione lineæ. Primū seruit se- cūdo: nō. n. poterimus ex definitionibus spērū cōe collige- re: qd differētia est gnis definitū, nisi genus in illas prius diuidat. Ex tertio vero pcepto colligimus genus, eius generis subalterni: cuius definitionē querimus. Quare to- ta definitio resultat quæ est quātitas lōga cuius extrema sunt duo puncta: dīa quidē ex primis duobus pceptis ge- nus vero ex tertio. Et qd quis posset quereret: cur generū definitiones ex eis cōibus habentur, quæ ex specierum de- finitionibus colliguntur. Specierū vero definitiones nō ex cōibus collectis aliunde. Ideo respōdedo huius dīæ cām assignat. q d. quia cōpositis ex aliqbus Atomis atq sim- plicibus aliqibus ex definitionibus eorū simplicū cōia manifesta erūt, ex quibus cōstant, verbi cā: cōia quæ cō- petunt mixtis ex elemētis: ex definitionibus elemētorum colligunt, cōia quæ cōpetunt dīctōni: quæ ex syllabis est, ex definitionibus syllabarū colliguntur & sic de alijs, quare cū gñā cōposita sint ex Atomis spēbus: est. n. ge- nus cōpositū ex Atomis spēbus (vt inquit. Philoponus) inquantum genus totū assimilatur: species vero partibus, & totū ex partibus cōstat: & ita genus ex spēbus: fit. vt cō- munia generi ex definitionibus: spērū eius colligantur. Tū quia (vt Aris. inqt) definitio principū omnīū eorū, q sunt post ipsam. Tū quia est quid simplex respectu defi- nitionis gnis: veluti spēs ipsa respectu gnis: patet ergo. cōia gnis ex qbus cōstat gnis definitio: colligi ex definitionibus spērū, & tota cā est, qd genus est cōpositū ex spēbus nul- lā habēs naturā pter spēs, qre gnis definitio ex definitio- nibus spērū reponēda erit. Simplicibus vero conuenientia siue cōia p se solis inesse oportet, nō aliūde: cū sint prima

Haftenus de Methodo inueniendi definitiones specie- rum spālissimarū: nūc vero Methodū assignat, qua inue- nire poterimus generum definitiones. Cuius rei cā est: qm definitio nō tm specierū est: sed generū, ergo oportet assi- gnare artē cuiq p p rīā. Sed quæ gñā sint, quorū defini- tiones querimus: Auer. asserit illa esse subalternā. Hæc. n. definitionem habent, vt Them. & Philop. dixerunt. Con- stata tū Methodus hæc tribus pceptis. Primū est: (vt ge- nus definiendū in primas & p se spēs diuidas) verbi cā: lineæ: cuius querimus definitionē: in rectā circularē: & fle- xuosam. Hæc. n. est diuisio lineæ in primas eius species. Se- cundū est (vt spēs illas definitas p Methodū assignatā) & colligas cōia vnū vel plura, in qbus oēs spērū defini- tiones cōueniunt. Tertū est (vt in his factis) & memoria ser- uatis, reponas genus cuius definitionē queris in suo pro- prio gñe, speculari p rīas passiones primorū generū. Horū pceptorū exempla: & vsus, & vtilitas patebit ex- pōne verborū Aris. inqt. Oportet autē cū totum aliqd negociet quis p rīā, tale genus totū in prima atoma spē di- uidere, hoc est in spēs primas spālissimas illius gnis: & p totū: genus intelligit. Est. n. genus totū spērū, & spēs par- tea gnis: vt Auer. inqt primo auscultationū physicarū. Est ergo pceptū, vt genus definiendum diuidatur in suas primas spēs, verbi causa: vt numerū in trinitatē: & duali- tatē. Inquit Philop. verbū illud prima supfluū esse, qd satis est dicere in atomis spēs. At omæ. n. spēs primæ sunt & indiuiduæ. Sed pace Philoponi dixerim, nō supfluit verbū illud. nā animal pōt diuidi p aliquas atomas spēs vt per albū & nigrū, hæc. n. atoma sunt spēs, nō tm sunt primæ animalis spēs: sed primæ coloris. quare nō ab rō- ne primas & atomas apposuit. Seruit aut hoc pceptū se- cūdo: qd statim subdit. Non. n. possunt colligi cōia defini- tionū spērū gnis, cuius definitionē querimus: nisi ipsum genus in spēs illas diuiseris. Deinde asserit exemplū, inqt. Vt numerū in trinitatē, & dualitatē, hæc de primo pæ- cepto. Afferit & secundū, cū inqt. Postea oportet tentare p propriā Methodū superius assignatā: definitiones illo- rū primorū spē accipere, vt definitionē rectæ lineæ, & cir- culi: id est lineæ circularis, & recti anguli, & flexuosæ lineæ. Verbi cā, recta est longitudo: cuius extrema sunt duo pū

Cō. 104. Continū. Causa cō- tinuitatis. Auer. Cō. 105. Cōtinuatio. Definitio- nes spērū lineæ. Quæ Phi. Cōtinuatio. Definitio- nes spērū lineæ.

atq simplicia, qbus nihil prius est, vn cōia p dīcata repo- nere possint: propterea alijs per illa simplicia reponēda sunt. Patet igitur cā: cur genus cōia sitæ definitionis: quæ loco dīæ ponitur, ex specierū definitionibus reponit, species vero est nullo sua cōia. Nā gñā cōposita sunt ex spēbus. Spēs: vero primo simplices, & nullis reponentes prioribus. Sed occurres, qm ita spēs indiuiduis cōpara- tur: vt genus spēbus: ergo (vt genus suas dīas reponit a cōibus specierū) ita spēs a cōibus indiuiduorū. Quare hæc Methodus pōt esse spērū, sicut generū: accedit q Metho- dus definitionē spērū pnt cōuenire definitionibus gnis. Cur. n. generū definitiones inuenire nō possumus p Me- thodū, quā assignauimus definitiōibus specierū. Innuat Them. solutionē: qd gñi nulla rīdet natura p rīa alia a naturis spērū, pp quod qcquid gñi cōpetit ex naturis spē rī reponit. At spēi certa natura rīdet: & qdē alia a natu- ris sine rebus indiuiduorū: rōne cuius cōpetere pnt quæ dā: quæ nō ex indiuiduis reponitur. Quū vero quære- ba an Methodus definitionibus specierū cōueniēs possit cōuenire definitionibus generū. Arbitror q sic, possumus. n. cū genus subalternū querimus qd sit: accipere ea p dīcata in qd, quæ nō trāscendūt genus eius: totq eorū accipere, & eo vsq, quousq totū sit in æquo, & qdlibet sit in plus: qre prima Methodus pōt omnibus definibili- bus cōuenire. Hæc vero gñibus solū: quā Aris. ad pleni- rē doctrinā addit. P Secūdo occurres: quæ cōia ex defini- tionibus spērū reponēda sunt. Sunt. n. quæ dā q omnibus spēbus cōpetunt, & alijs. Innuat Them. solutionē: ea cōia ex definitionibus spērū esse reponēda, quæ nō vltra ge- nus definiendū trāscēdunt: quæq omnibus spēbus cōpe- tant illius & nullis alijs, nā hæc cōia in definitione gnis dīæ loco ponent. P Tertio quæres. Cur definitio spēi est principū definitionis gnis. P Et dicendū q quemadmo- dū spēs generis principū est: dico principū: quo genus existit. Sic definitio speciei principū est definitionis gnis: Præterea quoniam simplex (vt Speusippus inqt) vult hē rōnē principū. At cū definitio spēi simplex quoddā sit: definitio generis quasi illā cōtinens, cōpositū quoddā, id definitio spēi principū esse pōt definitionis gnis. P Quæ res deniq cū sint aliquæ spēs, quæ nihil cōe habent. Vt spēs magnanimitatis: quo definitio generis carū vestigabi- tur. P Rīdet Them. tales spēs nō habere genus vnū cōe, nisi æquiuocum, & sic nō oportet illius definitionē quæ- rere. P Hæc sunt: quæ intellexi de hoc textu: nec sine labo- re, est. n. (vt vides) textus obscurus: & hoc omnes faten- tur, pauci vero elaborarunt in eius expositione. P At qui diuisiones quæ per differētias proficiuntur, utiles sunt ad diffinitiones hoc pacto inuestigandas. ipsas tamen non osten- dere dīctum est antea. Vtilis autem erunt hoc pacto solum ad ra- tiocinandū ipsum quid est. Atq: videbitur ipsa diuisio nihil fa- cere prorsus, sed vniuersa statim accipere: perinde atq: si eadem ab initio sine diuisione quis piam sumeret. P Sed diuisiones quæ sunt secundum differētias: utiles sunt ad sic procedendū, quomodo tamen demonstrant, dīctum est prius. Vtilis autem utiq: erunt ad sic syllogizandū quod quid est, & tamen videbitur utiq: demonstrare, sed mox accipere omnia tan- quam si ex principio acceperit aliquis sine diuisione. P Cum assignauit Methodus: quibus definitiones collige- re poterimus. Nunc (vt Philoponus inquit) ostendit vtili- tatem diuisiōis Methodi: & secundū Philoponū primā vtilitas est ex eo: qd per diuisionem: quæ est secundum dif-

N A dub. solutio. O B Secūda du- bitatio. solutio. P C dub. solutio. 4. dub. Respōdet Them. D Q Tex. 19. Demōstrare verbū in- ter p rīs est. Cō. 105. Cōtinuatio

ferentias generis cuius speciem querimus definire, colligi- mus ea, quæ in eo qd quid est prædicantur. P Quæ expo- sitio non mihi placet: hæc enim vtilitas proximo textu patuit. Ideo videtur mihi qd Aris. declarauit diuisiuam Methodum vtilem esse ad sumendum vniuersalia, & per se prædicata in plus: ex quibus congregatis propria cō- positi essentia declaratur. Cum ergo Aris. hoc declara- uit: nunc ostendit talem diuisionem Methodum non sim- pliciter syllogizare ipsum quid est: sed sic, hoc est aliquo modo saltem cum petitione principij (vt superius dīctū est) & facit hoc Aris. ne quis credat eum approbare hie quod superius improbauit: inquit. P Sed diuisiones: quæ sunt secundum differētias generis: vtilis sunt, non quidē ad simpliciter syllogizandū quod quid est, sed ad sic procedendū, hoc est ad syllogizandū cum petitione principij. Et de hoc se remittit ad ea, quæ dixit. Ideo in- quit: quomodo tamen demonstrant, dīctum est prius. & quia dixit esse vtilis ad sic procedendū: exponit quid ipse intelligat per sic procedere: & inquit quasi dicat di- co ad sic procedendū: hoc est ad sic syllogizandū: & tamen videbitur diuidens vtiq: demonstrare sup. non tamē supple demonstrat. Sed mox vt accipere omnia: ac si ex principio quis accipiat sine diuisione ea, quæ in diuisio- ne accipit, accipit enim in diuisione quæ sine diuisione vi- dentur accipi, quatenus accipiuntur cū petitione eius rei: quæ in principio queritur. Ergo diuisiua Methodus licet sit vtilis, tm non simpli syllogizat qd qd est: sed sic: hoc est cū petitione eius rei: quæ queritur in principio. P Refert autem ea quæ prædicantur primum & posterius prædi- cari veluti si animal mite bipes, animal bipes mite dicatur. Ete- nim si ex duobus omnis definitio constat: & unum quid sit ipsum animal mansuetum, atq: rursum ex hoc & differētia fiat unum: homo inquam, vel quicquid tandem id sit quod unum efficitur ne- cesse est diuidentem petere semper. P Differt autem aliquid primum & posterius prædicamentorū prædicari, ut est dicere animal mansuetum bipes, vel bipes animal mansuetum. Si enim omne ex duobus est: & unum quid sit ani- mal mansuetum: iterum ex hoc & differētia homo, aut quicquid iam sit: quod aliquando unum fiat, necesse est diuidentem petere. P Hic (vt mihi vt) diuisiua Methodi vtilitate tangit. sed quæ sit hæc vtilitas non facile est discernere. P Quidā di- xerunt diuisiua Methodum esse vtilē ad colligēdū ea, qd vt quid est prædicantur in vna definitione: & sic (vt dicunt) vtilis est ad ostendendū vnitatē definitionis, non enim potest definitio colligi in vnum, nisi ex diuisione pri- mo præcedat multitudo. P Philoponus vult Aristote. ostendere quomodo diuisiua Methodus vtilis est ad or- dinem eorum, quæ in definitione assumuntur. P Vbi debes scire qd ordo eorum quæ in definitione ponuntur esse potest, aut respectu generis: & differētiae, aut respec- tu differētiarum, Aris. ergo ostendit ordinem respec- tu generis & differētiae hic, & si hoc pacto intelligit, bene dicit inquit. P Differt autem aliquid primum hoc est primo loco: & posterius hoc est posteriori loco præ- dicari, eorum prædicamentorum: quæ in definitione prædicantur. Cuius exemplum ponit, & inquit. Vt est dicere animal mansuetum bipes, vel bipes animal mansue- tū. Hoc accepto; pbar diuidētem aliquid accipere primo lo- co: & aliquid posteriori loco: & accipit tria: qd regunt ad definitionis rōnē: & inquit. Si. n. omne. i. qdlibet compo- sitū est ex duobus ad minus; vel ex pluribus reducibili-

E Expō ph. Relatio Propria expōsio. F Sup. e. 17. G Com. 105. Vtilitas di- uisive me- thodi scilicet dīctos Philopo. H

I bus ad duo: hoc est primum. Deinde accipit secundum, et inquit. Et vnum quid sit animal mansuetum: hoc est: & quaelibet definitio est quoddam compositum: quod dicitur vnum quid: accipit. n. animal mansuetum loco cuiuslibet definitionis: hoc est secundum. Accipit tertium & inquit. Iterum ex hoc & differentia homo est, aut quicquid iam sit, quod aliquando vnum fiat: hoc est: & omnis definitio constat ex genere & differentia: vt illa hominis: hoc est tertium. Ex his infert ordinem generis & differentiae in definitione, & inquit. Necesse est diuidentem petere, s. genus absq; diuisione sup. & differentiam secundo loco colligere ex diuisione. Et ita genus primo loco: differentia secundo accipitur. ¶ Verum haec conclusio (vt mihi videt) ex vltimo assumpto sequitur: sequitur .n. definitio est ex genere & differentia vnum quoddam, ergo necesse est genus accipi primo loco, non .n. potest accipi differentia primo loco, cum accipiatur vt concessum: & differentia accipitur per diuisionem generis. Cetera assumpta. s. q. omne compositum constat duobus: & quod omnis definitio sit quid vnum compositum, accipiuntur non ad rationem, sed ad declarationem terminorum, quia posset quis querere quomodo definitio sit quid vnum: & ex quot constat: ideo ad tollendum haec accipit definitionem esse vnum ex duobus compositum: & ipsam esse quoddam compositum: & ita non assumuntur frustra.

K ¶ Praeterea hoc pacto dicitur fieri potest, ut nihil eorum praetermittatur quae sunt in definitione ponenda. Sumpto naq; genere primo: si accipiatur aliqua diuisionum inferiorum, non omne cadet in illa, seu non omne animal, aut continuarum aut diuisarum alarum est, sed volatile animal omne. huius est enim haec differentia. Prima autem animalis ea est differentia in quam omne animal cadit, & cuiusq; ceterorum similiter generum, & eorum quae sunt extra animal: & eorum quae sub ipso sunt collocata, seu uolucris ea est differentia prima: in quam omnis uolucris cadit, & piscis itidem ea, in qua omnis piscis. Hoc igitur si proficiscatur quispiam pacto sciat nihil prorsus praetermississe q. si non hoc modo pcedat: et praetermittere eum necesse est, et id ipsum quoq; nescire. ¶ Amplius ad nihil relinquendum. In ipso quid est, sic solummodo contingit. Cum .n. primum accipitur genus: siquidem inferiorum aliquam diuisionem accipiat, non incidet omne in hoc. Vt non omne animal totipennes, aut scissipennes. Sed volatile animal omne, huius .n. differentia haec est. Prima autem est animalis, in qua omne animal incidit. Similiter et in unoquoq; aliorum, & in his, quae extra genera, & quae sub ipsis sunt ut in aue, in qua est omnis. Et in pisce, in qua omnis est piscis. Sic quidem igitur vadenti est scire quoniam nihil relictum est. Aliter autem & relinquere necesse est, & non scire.

L ¶ Nunc tangit secundam utilitatem: & quae sit haec utilitas, primo pponit, & inquit. ¶ Amplius ad nihil relinquendum in ipso quid est: sic id est p diuisiua Methodu solimodo contingit: ergo scda utilitas est: quae p diuisionem nihil in definitione derelinquat eorum: q. necessaria sunt in ipso qd est. ¶ Animaduersione dignu generis esse diuisiones: alteram primam & immediatam: & haec est quae euacuat totam diuisi naturam: & dico euacuare, quando nihil sub diuiso continetur, qd non contineat sub aliquo diuisionis membro, & eotra, quando nihil sub aliquo diuisionis membro, qd non contineat sub diuiso. Altera vero remota: quae subdiuisio dicitur: & haec cu sit alicuius membri eorum: quae sub gne continent: non euacuat vniuersam diuisi naturam. Rursus diuisio prima duplex est: altera prima primitate aequationis: altera

& primitate aequationis & essentiae. Primitate aequationis diuisio est: vt si animal p rudibile: & risibile diuideret. Sin autem per rationale, & irrationale diuisio est prima & primitate aequationis, & essentiae. Vtraq; .n. aequata est: cu vtraq; euacuat vniuersam diuisi naturam, licet secunda animalis sit essentialior. ¶ Arist. ergo per diuisionem primam & subdiuisionem intelligit ea, quae p essentialia assignant. Tunc quo diuisio utilis sit ad nihil relinquendum, inquit. Cu eni primu accipit genus, taq; concessum, siquidem aliqua diuisionem inferioru accipiat: hoc est derelinquat diuisionem primam: & trahat ad subdiuisionem, quae est diuisio alicuius sps earu, quae sub genere continentur: non incidet o animal in hoc. i. in hanc diuisionem: cu non euacuabit vniuersam diuisi naturam. cuius exemplu affert: & inquit. Vt non omne animal totipenne: aut scissipenne est, totipennis animalia sunt vespertilio: musca: & id genus. Scissipennis, vt coruus: & picus. Sed volatile animal omne est totipennes: vel scissipennes, nam huius animalis volatilis dicitur haec est. Prima autem animalis diuisio est, in qua o animal incidit, vt volatile, aquatile, & terrestre. Nullu est .n. animal non incidens in aliquod horu: nec contra (vt patet) & sicut dico de animali. Sicut intellige & in vnoquoq; alioru generu: ta in his: quae extra genera sunt, qualia sunt non subalternatim posita: q. in his quae sunt sub ipsis: hoc est subalternatim posita: & affert exempla eoru generu: quae non subalternatim ponuntur & inquit. Vt in aue ea diuisio est prima in qua est ois auis. Et in pisce ea: quae est omnis piscis. Tunc recolligit utilitatem & inquit. Sic quidem igitur vadenti ordinate p diuisiones, & non saltando ad subdiuisionem omitendo primam diuisionem est scire: qm in definitione nihil relictum est. Aliter autem vadenti. s. per saltu & derelinquere necesse est: & non scire. Quare via diuisiua utilis est ad sufficientiam definitionis. Quatenus cum proceditur ordinate, nihil praetermittitur de necessarijs ad definitionem.

¶ Non autem oportet qui diffinit ac diuidit omnia scire quae sunt. Quaquam nonnulli essent fieri non posse, ut quisquam unquam differentia ad unumquodq; cuiusq; sciat nisi scierit unumquodq;. Si ne uero differentijs nunquam fieri posse, ut quicquam sciatur. A quo naq; non differt quispiam, idem quod illud inquit esse a quo uero differt ab eo diuersum esse.

¶ Neq; autem oportet definientem, & diuidentem: omnia scire entia. Et tamen impossibile dicitur esse quidem differentias cognoscere, quae sunt ad unumquodq; non cognoscentem unumquodq;. Si ne autem differentijs non esse unumquodq; scire, a quo enim non differt: idem esse huic, a quo autem differt alteru ab hoc. ¶ Speusippus Phs (vt Them. & Philop. narrat) diuisiua Methodu inutile esse tradidit. Et utebatur (vt arbitror) hoc syllogismo. Si contingit definire: & diuidere aliquod: contingit scire oes drias illius. Si contingit scire oes drias illius, contingit scire oes sps illius. Ergo si contingit definire: & diuidere aliquod, contingit scire omnes sps illius, cuius est illud definibile: quod falsum est: & impossibile. ¶ Respondet primo ad naturam: & inquit. Neq; autem oportet definiere & diuidere omnia scire. i. oes sps cognoscere eius gnis: cuius diuisio fit: haec ad materia. Deinde sumit duo: quae Speusippus assererat contra diuisiua Methodu. & inquit. Et tamen impossibile dicitur esse qdam drias oes alicuius gnis cognoscere: quae sunt ad vnuquodq; hoc est ad vnaquaque specie: non cognoscere vnuquodque id est vnaquaque specie. Est ergo primu qd Speusippus asseruit: cognosci non posse drias: qbus genus diuiditur: nisi omnes generis

N A. sps cognoscant: qbus dria ille attribuunt. Secundo accipit huic qsi conuersum: & inquit: aut pro et. q. d. & et cōtrahit sine differentijs dixerunt non posse scire vnuquodque hoc est vnaquamq; spem, dixit ergo Speusippus: & q diuidi potest genus p drias, nisi sciamus oes sps, qbus attribuunt differentias: & ita differentiae gnus sciri non pnt non cognitis spibus. Et q nec contra: sps cognosci pnt: non cognitis drias. Et huius secūdi cam assignat Speusippus: quia sps non possunt cognosci esse diuersas, nisi p differentias. Dicebat. n. oē non differēs ab aliquo esse idē illi sicut a quo differt aliquid alterū esse ab illo: qre sine differentijs non possunt sps cognosci. Spes. n. cu cognoscitur: oportet vt cognoscant quatenus differūt: non differens. n. ab aliquo idē illi est. Et si non cognoscerent vt differētes: cognoscerentur vt eadē. ¶ Ex his potē elici alia forma sylli. Si diuisio esset utilis: oportet scire oes differentias gnus. Si oportet scire oes differentias gnus, oportet scire oes sps: hoc aut falsum est: hoc igitur est primū Speusippi argumentū, quo via diuisiua refutauit. ¶ A nimaduerte de mēte Speusippi: duo. Primū q. oē non differens ab aliquo est idem illi. Secundū est q. oē differēs ab aliquo, est alterū ab illo. Ex his duobus vult habere sine cognitione drias non posse sps cognosci, & tu intellige cognitione pfecta, non .n. potē sps pfecte cognosci, nisi per dria: & cōueniētia. Quare sine dria cognitione sps pfecte cognosci non poterit. Verū si hoc qd scdo assumit Speusippus: sit verū, siue n: satis exprimo eius assumpto argumentū Speusippi patet, nā si non pnt dria cognosci: nisi cognitis spibus: quarum sunt dria, sequit genus diuidi non posse sufficienter: nisi omnibus spibus cognitis: quod est impossibile.

P ¶ Primo igitur hoc est falsum. Non .n. quavis differentia res sunt diuersae: Complures .n. insunt rebus eisdem specie differentiae: sed non per substantiam, neq; per se. Primum quidem hoc falsum est: non .n. secundum omnem differentiam alterū est, mult. c. n. sunt differentiae in eisdem spē, non tamē secundū substantiā neq; per se.

C ¶ Refutat Arist. ea, quae Speusippus dixit, & primo refutat, qd vltimo loco dixit Speusippus. Secundo responderet ad primam Speusippi rōnem. ¶ Vbi debes scire vltimo loco dixit Speusippu oē differēs esse alterum: redarguit hoc Arist. nā aliquod indiuiduū spē differt ab alio eiusdē specie, vt Socrates ab Alcibiade, & tamē non est alterū ab illo inquit. ¶ Primū quidem hoc falsum est. s. quod vltimo Speusippus ait: non .n. oē differens secundū quauis differentia alterū est. mult. c. n. sunt differentiae in indiuiduis eisdē spē: quibus illa differūt, & tñ illa cū sint eiusdē specie: non sunt altera secundū substantiā atq; per se, & sic non oē differēs ab aliquo est alterū ab illo. Et p alterū Arist. intelligit aliud: hoc est essentialiter differens non .n. habuit curā de nominibus, sicut Porphyrius in libro de quinq; vocibus, qui voluit oem differentiam facere alterū: non tamen aliud. Aristoteles .n. alterū & aliud idē appellat hic. Vtrū vero oē non differens ab aliquo sit idē illi: Aristoteles non disputat. Speusippus enim asserit, omne non differens ab alio: esse illi idem. Aristoteles vero de hoc nihil loquitur: ramen scias hoc etiam falsum esse, hippocentaurus .n. non differt ab homine, & tamen non est idem homini.

D ¶ Deinde cum quispiam acceperit ea quae opponuntur, & differentiam, & omne, aut in hanc partem, aut in illam cadere, sumptoriturq; in altera parte rem eam quam querit esse: & id ipsum cognouerit, nihil refert si sciat, necne de quibus aliis differentia praedicantur. Patet. n. cum habiturum esse rationem substantiae, si sic

proficiscens, ad ea tade puenit, quoru non est ulterius dria. ¶ Postea cum accipiat opposita & differentiam, & q. omne inci dit hinc aut inde: & accipiat in altero esse, quod queritur, & hoc cognoscat, nihil differt scire aut non scire de quibuscuq; praedicantur alijs differre. Manifestum enim quod si sic vadens ueniat in haec, quorum non est amplius differentia: habebit rōnem suam. ¶ Nūc responderet ad formā argumenti Speusippi: & asserit non oportere vt definitionem inuenies: & quidē p aequatam generis diuisionem: vt sciat oes per se sps illius generis: quibus illae driae attribuunt: stat. n. cognosci genus diuidi p aliquas drias sufficienter: & non oes illius sps cognosci. Possumus .n. scire animal sufficienter diuidi p rationale, & irrationale: & tñ non oes species animalis cognoscimus: sed hominē & equū solū. Et q. ita sit, probat, & enumerat omnes conditiones requisitas ad diuisiua Methodu, ostendens secundū nullā earū oportere sps generis eius rei. q. definitur: oes cognoscere, & inquit. ¶ Postea cū aliquis accipiat opposita & differentia illorū oppositorū: est ergo prima cōditio, vt genus primo loco cōstitūtū diuidatur drias oppositis. i. cōtradictorijs. verbi cā, vt animal per rationale, & irrationale. & cognoscat differentia talis oppositorū quibus genus prima diuisione sui diuidit. Deinde tangit scdam: & inquit. Et q. oē incidat aut hinc, aut inde: hoc est, vt diuisio talis p opposita sit aequata diuiso salte ex parte eius, qd diuidit: sic q. oē diuisum contineatur in altero diuidentiū. Deinde tangit tertia: & inquit. Et accipiat in altero diuidentiū esse id qd querit, verbi cā, res quae de finitur, sit in altero membro. Tangit & quartā: & inquit. Et hoc cognoscat. s. determinate: sub quo illorū non sit, vt determinate q. non sit irrationale. Nā si haec omnia diuidens obseruauerit: nulla dria erit scire, aut non scire de quibuscuque alijs driae non praedicant. poterit .n. definitionem inuenire non sciendo omnes generis sps. Manifestum est enim (vt inquit) q. si vadens sic, ueniat tandē in haec. s. vltima, quoru non est amplius dria: habet rōnem substantiae eius rei: cuius querebat rōnem. ¶ Debes scire nos posse hāc talē conditionem in diuisione, & cognoscere species oes generis. Possumus .n. diuidere animal cōtradictorijs differentijs: vt per rationale, & irrationale: & non apprehendere omnes animalis species. Nā scire potero hoc per regulā cōtradictoriarū, quae est vt de quolibet dicatur altera, & ita de animali potero scire dici rationale, vel irrationale. Secūdo possumus scire talē diuisionem esse adaequatā salte ex parte diuisi: (vt dicit secūda cōditio) dato q. non sciam omnes animalis sps. Nā per regulā cōtradictoriarū omnis diuisio p cōtradictoria est adaequata diuiso ex parte diuisi, cum omne in altero illorū contineat. Tertio possum cognoscere hominē contineri sub altero illorū cōtradictoriorū p regulā cōtradictoriorū, etiā non scitis omnibus speciebus animalis. Quarto possum scire hominē non esse alterū illorū determinate, vt q. non sit irrationale, p syllm: vel p modū superius assignatū: & non scire oes sps animalis, & cum haec conditiones sufficiat pro diuisiua Methodo, & ad nullā harum requiritur omniū specierum generis cognitio: ergo cessat argumentum Speusippi.

E ¶ Omne autem ipsam diuisionem cadere: si sint ea opposita quoru non est medium quicquā, non est postulatio. Necesse est. n. omne in altero ipsorum esse, si illius est differentia. ¶ Omne autem incidere in diuisionem, si sint opposita, quorum non est medium non est petitio, necesse est. n. omne in altero ipso rum esse, siquidem illius differentia est.

Cō. 107. Notandū. Duplex diuisio gnis. Prima hinc immediata & remota

Diuisio generis primitate & remota

Aialta tot penia & scissipennis

Notandū.

Tex. 24

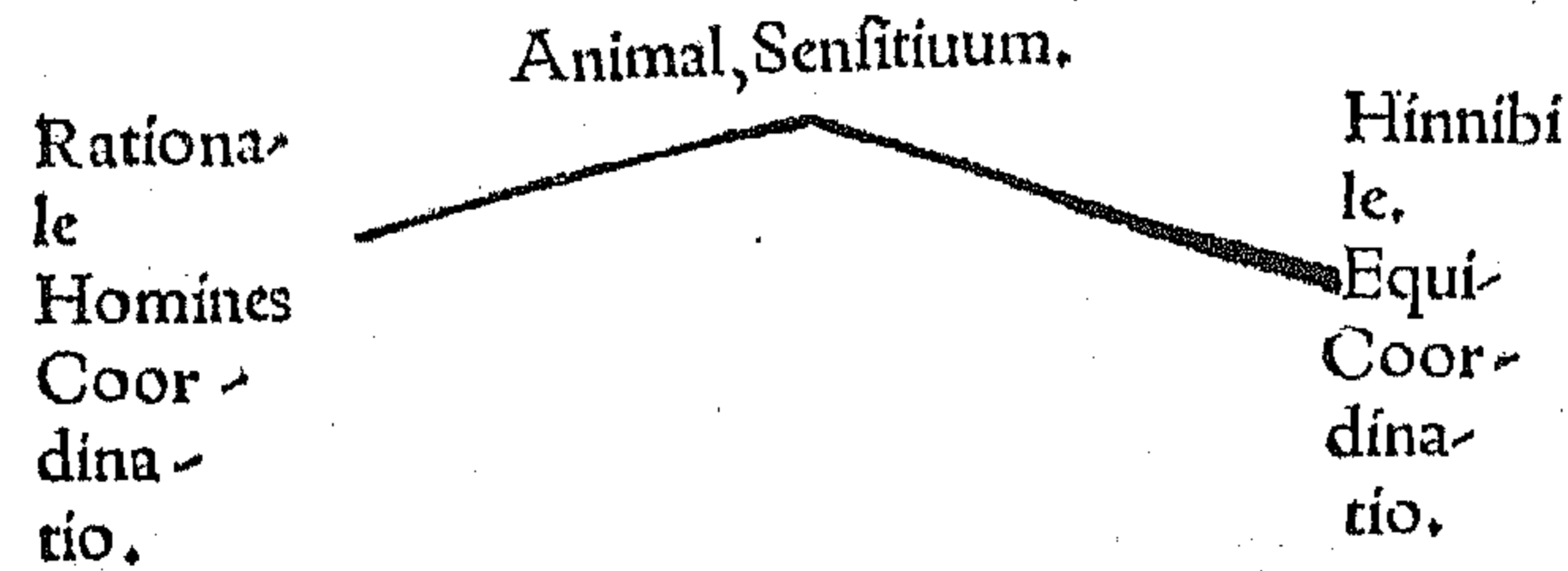
Cō. 109. Quae sps pnt

Cō. 110.

Hæc.n. erit ipsius definitio rei. Quod si ad unam rationem, sed ad duas uel plures itur, patet id quod quaeritur non unum quid esse, sed plura.

¶ Querere autem oportet intendentem in similia, & non differentia. Primum quid omnia idem habeant. Postea iterum in altera quæ in eodem quidem genere sunt cū illis. Sunt aut ipsi quid idem specie ab illis autem altera. Cum autē in his accipitur quid omnia idem, & in alijs similiter. In acceptis iterum intendendum est: si idem sit, quousq; in unam conueniant rationem, hæc. n. erit rei definitio. Si uero non uadit in unam, sed in duas, ac plures, manifestum est q, non esse unū aliquod, quod prædicatur, sed plura.

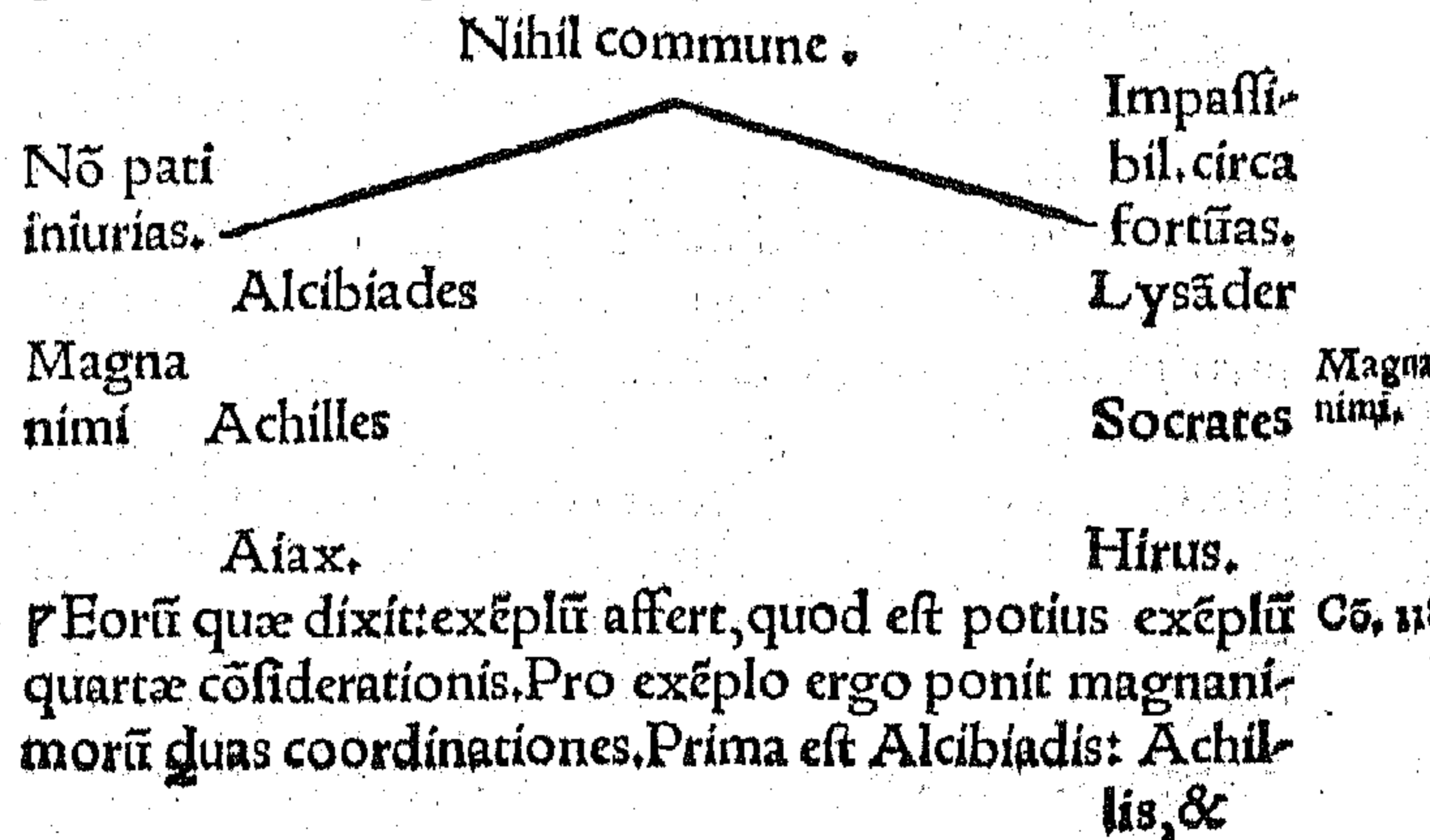

¶ Nonnulli autumant Aristot. uelle assignare Methodi: qua definitio passionis inuenitur. Et non placet: quia passio: ut definitur, subit uicem speciei, & ita non alia Methodo eius definitio accipitur, qua & cætere definitiones specierum sumuntur. ¶ Alij asserunt Aristot. uelle assignare aliam Methodum: quæ definitio inueniri possit: cuiusuis rei definitio sit. ¶ Et uidetur mihi q, uelit resumere iterū Methodum quæ possit inueniri definitio generis, & quia æquiuocatio impedit genus definiri, addit quasi considerationem quartam: qua in illo deprehendatur æquiuocatio. Assignat ergo tres considerationes pro hac Methodo: dans intelligere quartam. ¶ Vbi debes scire sub genere tot esse coordinationes, quot sunt species sub ipso continente, quelibet enim species est quædam coordinatio eorum, quæ sub ipsa continentur: ut uerbi causa, omnium hominum vna. Altera omnium Equorum & alia aliorū quæ sub Animali habentur. Pro inuentione igitur definitionis generis: uidelicet. Animalis. Prima consideratio est: ut ad contenta vnus coordinationis sub tali genere, scilicet Animali prospiciatur, ut ad coordinationem hominum. Secunda consideratio est, ut prospiciatur ad contenta alterius coordinationis eiusdem generis, ut ad coordinationem hominum. Tertia: ut colligatur quid in prima & quid in secunda commune sit: ut in coordinatione hominum rationali: & hinnibili: ut sensituum. Est. n. sensituum vtriusque commune. Quarta consideratio est in considerando, an hæc ratio acceptis communis sit æquiuoca: an vniuoca, ut vtrum sensituum sit ratio vniuoca an æquiuoca, nā si est vniuoca: sensitui ratio erit animalis definitio. Sin autem sit æquiuoca tale genus caret definitione. ¶ Ex his patet quomō loquitur de Methodo, qua generis definitio inuenitur. nam æquiuocatio nō cadit (nisi in genere) hoc pacto Philop. exposuit, & satis apud me ad mentē Aristot. inquit. ¶ Eum qui intendit inuenire generis definitionem, oportet quaerere in similia: quæ sunt non differentia. Primum quid est illud: quod omnia idem atq; commune habeant. Est ergo prima consideratio: ut considerentur similia eiusdem coordinationis, quæ sub genere est, qd commune habeant, ut homines quid habeant commune: & si illud commune est rationale: seruetur ad partem. Deinde affert se

cundam cōsiderationē: & inquit. Postea oportet quaerere iterum in altera similia alterius coordinationis, quæ in eodem quidem genere sunt cum illis: uidelicet ad equos: quid cōmune habeant, & si illud est hinnibile, seruetur iterum ad partem. Exponit autem hæc altera: quæ sunt: & inquit. Sunt autem ipsi quidem inter se idem species: ab illis autem prioris coordinationis altera specie. Deinde ponit tertiam considerationem: & inquit. Cum autem in his accipitur quid omnia idem habeant: & similiter fiat in alijs: ut si in hominibus rationale: in equis hinnibile assumantur: in talibus acceptis rationali & hinnibili iterum intendendum est: si illis aliquid idem sit: & hæc eousq; fiat: donec in vnā rationem cōueniant: ut in sensituum. nā hæc erit rei quæsitæ definitio, ut ipsius animalis. Addit quasi quartam cōsiderationem, & inquit. Si vero nō vadit p̄grediens sursum in vnā naturam: sed in duas: aut plures: manifestum est vtriusq; qd nō est vnum aliquod, qd prædicatur. f. genus, cuius quærebamus rōnem, sed plura atq; æquiuocum. ¶ Sed dicit quispiam hanc viam nō sufficere p̄ inuentione totius definitionis: quoniam hæc docet solum differentiam generis. est. n. sensituum nō tota animalis rō, sed differentia tantum. ¶ Fortasse Aristot. curauit dare regulam inuentionis generis, vel quia superius assignauit: vel quia genus rei per loca topica colligitur, vel quia sumitur rem definitam esse in genere (ut concessum) ut superius dixit.

¶ Veluti si quaeratur quidnam sit magnitudo animi, considerandum est in aliquibus quos quidem scimus esse magnanimos quidnam habeant unum omnes pacto quo tales esse dicuntur. Ceu si Alcibiades fuit magnanimus, & Achilles: ac etiam Ajax. Quid unum omnes habeant. Atq; id est eos affectos contumelijs non perferre. Nam primus intulit bellum. Secundus iratus se a socijs definiendis se iunxit. Tertius sibi mortem consciuit. Rursum in alijs considerandum est, ut Lyfandro ac Socrate quidnam & istis inerat unum. Atq; id est æquabiliter sese habere in secundis atq; aduersis rebus fortuna. His sumptis considero quid nam idem habeant hæc æquabilitas in qua in rebus fortuna: & non patientia cum contumelijs afferuntur. Quod si nihil habeant idem: duæ profecto magnanimitatis species erunt.

¶ Ut dico, si quid est magnanimitas quaerimus, intendendum est in quosdam magnanimos, quos scimus, quid habeant unum omnes, in quantum sunt huiusmodi. ut si Alcibiades magnanimus et Achilles: & Ajax, quid unum omnes habeant, non tollerare iniuriarum. Hic. n. dimicauit. Ille insaniuit. Hic autem interfecit seipsum. Iterum in alteris: ut in Lyfandro, & Socrate, si iam indifferentes esse fortunati, & infortunati. hæc duo accipiens, intendas quid idem habeant, & impassibilitas, quæ est circa fortunas: et nō tolerantia cum iniuriatur. Sin autem nihil sit commune: duæ utique species erunt magnanimitatis.

his, & Ajaxis: q̄ fuerūt magnanimi in nō patiedo iniurias. Alcibiades. n. cū dux atheniensū fuisset: parū fauste gesta in Sicilia: cū audisset se nō mō dānatū, sed p̄ omnium sacerdotū religiones Dijs deuorū: impatiēs iniuriarū: totū cōuertit ingenū: ut atheniensibus bellū inferret, cōsiliato sibi Tisapherne Darij regis p̄fecto. Achilles vero ob raptā sibi a Menelao Briseida vsq; adeo: exarsit: ut maximo gr̄cis discrimine laborantibus, eis suppetias aduersus Troes negauerit. Ajax iniuria affectus ab Vlisse sibi mortē cōficiūt i insaniā versus. Patet ergo hos fuisse magnanimos in nō patiedo iniurias, & ita ijs cōe est nō pati iniurias, ¶ Lyfander vero & Socrates in tollerādo aduersa: magnanimi fuerūt: nō. n. in aduersis submittebant, nec in sc̄dis extollebantur. Fuit at Lyfander classis Lacedæmoniorū p̄fectus & patētissimus, ut Marcus Tullius inquit. Quāta uero fuerit Socratis tolerātia: in Phedone & Menexeno legitur. His ergo cōe est impassibilitas circa fortunas: inquit. ¶ Ut dico si quid est magnanimitas q̄rimus intendendū est in quosdam magnanimos, quos scimus ex historijs & ex gestis fuisse magnanimos, qd habeat cōe vnū oēs: inq; rūt sunt hmōi. i. magnanimi sunt, ut si Alcibiades magnanimus, & Achilles: & Ajax: quid vnū cōe oēs hnt, ut pote iniuriarū nō tollerare iniurias. Hic. n. dimicauit. f. Alcibiades aduersus Atheniensēs: ille insaniuit: Achilles. s. ob raptā sibi a Menelao Briseida. Hic aut interfecit seipsum. f. Ajax. Ergo ijs omnibus cōe est iniurias nō pati, hæc ē vna prima magnanimorū coordinatio: & p̄ hanc habet exēplū primæ considerationis. Deīn ponit exēplū sc̄dæ cōsiderationis: & inquit Iterum in alteris magnanimis, alterius coordinationis idē agēdū ē: ut in Lyfandro: & Socrate, Hiros: & Diogene: si iam indifferentes esse dicant, i. nō mutari fortunati & infortunati. Hnt. n. oēs hi impassibilitatē circa fortunas tanq; cōe: hæc erat sc̄da cōsideratio. Deīn rāgit tertiā, & inquit. Hæc duo accipiēs intendas qd idē hnt illa duo accepta in vtriusq; coordinationibus, uidelicet quid impassibilitas q̄ est circa fortunā, q̄ erat cōe in sc̄da coordinatione: & quid nō tollerātia cū iniuriarū quæ erat cōe in prima, habeat cōe: erit. n. illud cōe: magnanimitatis rō, Sin aut nihil cōmune sit, ut rei veritas est: duæ vtriusq; species erunt magnanimitatis, & sic indicatur tertiæ: & quartæ considerationis exemplum.

¶ Omnis aut diffinitio uniuersalis est semper Medicus. n. nō diffinit salubre cūda oculo, sed aut oī: aut specie determinato. ¶ Semp. n. oīs definitio uniuersalis est, nō. n. in quoda oculo dicit sanabile medicus: sed aut in omni, aut in sp̄e determinans. ¶ Quia dixerat nō esse definibile æquiuocū: q̄si assignat eam: quæ definitio est rei vlis: mō æquiuocū nō est res vlis. Quod vero definitio sit rei vlis: exēplo p̄bat: quia medicus nō definit sanitatē particularē: sed vlēm. ¶ Vel fortasse cū assignauit regulas definitionū nunc assignat regulā rei definitæ, asserēs rē definitā debere esse vlēm. Quia (ut inquit) nō in quoda oculo dicit medicus sanabile cū definit, f. Socratis: aut Platonis, sed aut in gñe quod omni cōpetit f. hoibus: e brutis aut definit sanabile determinās in sp̄e. f. hominis ergo regula est nihil definiri nisi genus aut specie. ¶ Vel (ut alijs placet) cū Aristot. posuit regulā inuentionis definitionis: p̄bat regulā, & primo illā. p̄bat ex parte termini ad quē: asserēs bene esse dictū in regula, ut procedamus ad vlē, quæ rerū vlēm p̄pria definitiones sunt: ut exēplo rerū: quæ medicus definit: ostendit, nō. n. cū definit sanabile in oculo: definit sanabile in oculo Socratis:

aut Platonis: sed sanabile in animal: vel homine. ¶ Atque facilius est singulare diffinire quā uniuersale. Quia propter a singularibus ad uniuersalia oportet ascendere. Equiuocationes enim in uniuersalibus magis latent, quam in his quæ non differunt. ¶ Et facile magis est singulare definire quā uniuersale. Vnde oportet a singularibus ad uniuersalia ascendere. Etenim æquiuocationes magis latent in uniuersalibus quā in indifferentibus. ¶ Secundo probat Aristot. regulam ex parte termini a quo Methodus. n. qua generis definitio inuenitur, habet duos terminos: ut visum est: ipsum genus: quod p̄ximo textu appellauit uniuersale, & species ipsas: e quibus ad definitionem generis proceditur colligendo commune: quod est ratio generis, ut dictum est: Cū ergo regulæ sufficientiam probauit ex parte termini ad quē: nunc p̄bat eius sufficientiam ex parte termini a quo: asserens bene esse dictum, ut in tali regula procedamus a speciebus, quia facilius est speciem q̄ genus definire: & facit talem illationem: siue enthimema facilius est indiuiduam speciem definire: q̄ genus. Ergo oportet procedere a singularibus speciebus colligendo commune ad uniuersalia ut habeatur tale commune: ut ratio generis uniuersalis. Antecedens assumptum probat ex eo: quia æquiuocationes magis latent in uniuersalibus generibus: q̄ in indifferentibus speciebus. Huius primo accepit antecedens & inquit. Et facilius est singulare. i. atomam speciem definire q̄ uniuersale genus hoc est aris. Dat cōsequens: & inquit. Vñ oportet a singularibus. f. sp̄ibus atomis in vltia genera ascendere colligendo (ut diximus in Methodo cōe omnibus illis) quod est: ut generis ratio Deīn p̄bat assumptū, & inquit. Etenim æquiuocationes magis latent in vlibus gnibus: q̄ in indifferentibus. i. singularibus speciebus. Appellat autē sp̄es in differentia: quatenus indiuidua sub his nō differunt: nisi p̄ accidns. Patet igitur recte esse dictū in Methodo esse procedendū a singularibus speciebus, colligendo cōmune ut rōnem generis. ¶ Sed huic aduersatur, quod primo physice nuscultationis dictū est. Vbi ab vlibus dixit esse ad singularia procedendū. ¶ Sed dicendū illic Aristot. esse locutus in ordine doctrinarū totaliū: quales doctrinæ totales sunt Metaphysica: Physica: & Mathematica. Hic loquitur in Methodis definitiuis: quæ docent inuenire definitiones, et sic tollitur contradictio. ¶ An imaduerte tamen Themistius uelle Aristot. comparare inter Methodos superiores assignatas. Assignauit Methodum quæ docet genus definire, & Methodum quæ docet speciem definire, comparando ergo inter has Aristoteles (ut uult Themistius) dicit species atomas facilius definire quā genera. ¶ Quam expositionem iuniores nonnulli secuti sunt: asserentes, rem hanc Aristoteles tribus rationibus probare. Quarum secunda ponitur ibi. (Etenim æquiuocationes.) Tertia ibi. (Sicur autem in demonstrationibus.) Ego uero non uideo quomodo hæc expositio uerbis Aristot. bene applicari possit, propterea hanc omitto. ¶ Ut autem in demonstrationibus ratiocinandi forma, sic in definitionibus dilucidatas insti oportet. Quæ quidem fuerit. si seorsum id diffiniat quispiam quod in pluribus generibus est, per ea quæ in unoquoq; dicuntur ueluti simile non omne, sed id quod in coloribus est & figuris, & acutum similiter quod est in uoce, et sic ad ipsum commune proficiscatur cauens ne æquiuocationem offendant.

Co. 117. Intentio Arist. secū dū aliquos Cōsideratio Propria in sc̄ntio.

Notandū. L

M

N
O
Dub.
Solutio.
P
E
Aut
Aut
Aut
Q
Magn.
Cō. 118.

H
F
G
H
the. c. 24. sc̄g. i. huius
rebutatio
Dub.
Te. c. 6. 4.
Solutio.

I Sicut autem in demōnibus oportet syllogizari in esse, sic et in terminis certū. Hoc autem erit, si per ea, quæ secundū unūquodq; dicuntur, sit in unoquoque gñe definiti separatim, ut sit non oē sed in coloribus et figuris. Et acutum, quod est in uoce, et sic in cōmune erit ire cautum ne æquiuocatio contingat.

K Aliqui uolunt Aristō. uelle probare in definitiua Methodo esse standum in uniuoco. Quod uerbis Aristō. non bene accommodatur. Melius ergo uidetur Aristō. uelle hic assignare Methodum: qua sciamus analogā ipsā definire. Cum n. aliquando nos speciem, aliquando genus: & aliquando analogum definimus: si assignauit Methodum pro inuentione definitionum generis, & speciei est rationi consentaneum, ut assignet Methodū pro inuentione definitionis analogi: alioquin esset diminutus in Methodis definitiuis. Est ergo Methodus: ut definiatur unūquodq; genus propria definitione: postea genera hæc sub analogo contenta accipiantur sub disunctione pro definitione analogi: aut accipiantur definitiones generū separatim definitiua pro definitione generis analogi. Quæ rem (ut Alexander primo de interpretatione, & primo priorum notauit.) Seruat Aristō. in definitione propositionis, cum inquit. Propositio est oīo alicuius de aliquo & in libro de interpretatione idem seruauit in definitione enuntiationis, inquit. Sicut autem in demonstrationibus oportet syllogizari in esse, s. prædicatum subiecto: alioquin non esset demonstratio, sic & in terminis, i. definitionibus: oportet seruari certum, i. oportet esse talem, ut per ipsam deprehendatur certe definitum ipsum. Deinde declarat quomodo in analogo potest hoc fieri, ut ipsum definiatur: & seruetur certum, & inquit. Hoc autem criticum est: feruabitur certum in analogi definitione, si per ea, quæ secūdum unūquodq; dicuntur, i. si per propria uniuocūque generis eorum, quæ sub analogo continentur, sit separatim in unoquoque genere definiti: hoc est si unūquodq; genus sub analogo contentum per propriū ipsi definiatur. Et postea supple. per tales definitiones ipsum analogum definiat, reponendo illas sub disunctione in analogi definitione: huius rei exemplum affert: & inquit. Ut si quis uelit simile ipsum definire: definiat non omne, i. non simile uniuersale omnibus similibus: sed simile in coloribus, & simile in figuris, per propria coloribus, & figuris, & Deinde has similibus definitiones sumat in definitione similis uniuersalis. Similiter & si quis acutum uoluerit definire: acutum: quod est in uoce, & acutum in sapore, & acutum in stilo prius deueniat, & sic ex his erit ire in commune analogum cautum & prohibutum ne æquiuocatio contingat. Sic enim demitur æquiuocatio: & poterunt definitiones talium sub disunctione assumi in definitione communis analogi. Hæc uidetur huius loci expositio. Philoponus autem exponit uerba: sed non ponit intentiones uerborum. Ideo expositiones eius non sunt utiles: nisi ad uerba.

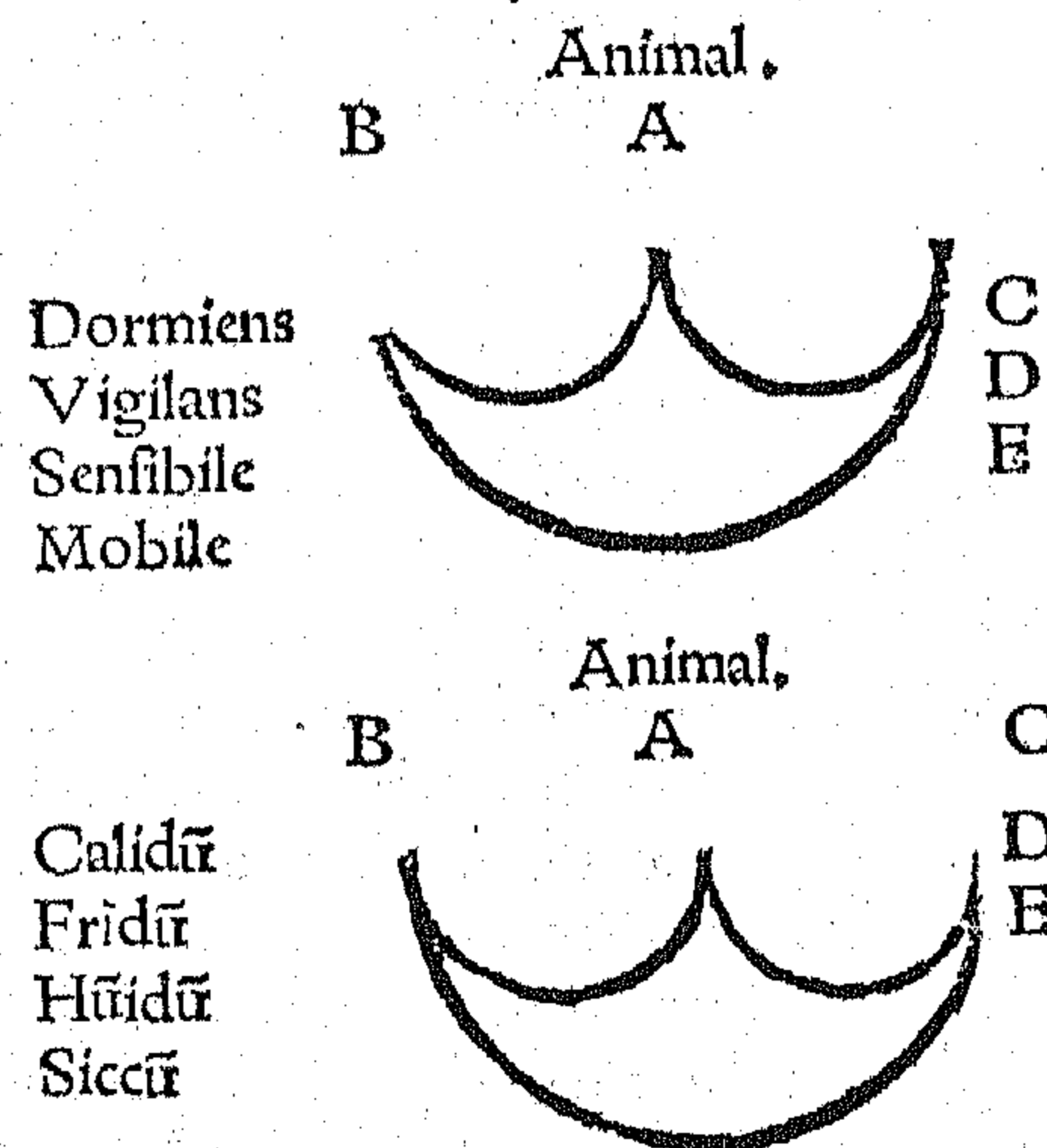
L Quod si neq; differere translationibus oportet. Patet neq; definire oportere, aut translationibus aut hisce quæ per translationem dicuntur. Erit, n. necessitas ut translationibus differatur. Si autem non oportet disputare in metaphoris, manifestum est neq; definire metaphoris, neq; quæcunq; dicuntur in metaphoris. Disputare enim erit necesse in metaphoris.

M Quoniam Academici (ut Plato & Socrates: & Cini) ut Diogenes uoluerunt res esse definiendas per Metaphoras, Unde Diogenes definit hominem, Homo est planta

euersa. Ideo Aristō. excludens hunc modum procedendi in definitionibus inquit. Si autem non oportet disputare in demonstratiuis disputationibus in Metaphoris. (Non enim præceptor cum discipulo disputat per Metaphoras) manifestum est nec esse definiendum res ipsas Metaphoris. Nam disputatio demonstratiua demonstratione: & demonstratio definitione constat: neq; quæcunq; dicuntur, i. scientificæ, in Metaphoris dicenda sunt. Disputare n. erit necesse in Metaphoris: si quæ scientificæ dicuntur. Metaphoris dicantur. Modus ergo procedendi Academicorū definiendis rebus non conuenit.

Ut autem facultatem habeamus mediocri ad ea demonstranda quæ proponuntur: peruestigare oportet, et ea quæ animantibus apertis inspicuntur, et ipsas quoque diuisiones: atq; sic peruestigare oportet suppositio genere communi omnium. Ceu si animalia sint ea quæ considerat, quænam omni competit animalī. Quibus sumptis rursus identidem peruestigare oportet, quænam cæterorum primo cuiuslibet insunt, ueluti si id sit auis, quænam omnem auem sequuntur. Et sic semper quænam propinquisimo competit. Patet, n. nos posse iam dicere propter quid insunt ea quæ competit hinc quæ sub ipso communi sunt collata, ut propter quid homini competit, aut equo. Sit autem animal quidem b, in a, uero ponatur e a quæ animal omne sequuntur, his autem in locis in quibus, c, e, d, literæ designatur, animalia singula collocentur. Patet itaq; propter quid, a, competit ipsi, c, propter b, nāq; competit. Et similiter cæteris.

Ad habenda problemata, eligere oportet, et decisiones, et diuisiones. Sic autem eligere subiectum genus, commune omnium, ut si animalia sint, et quæ considerantur. qualia omni animalī insunt. Acceptis autem his, rursus reliquorum primum qualia omne sequantur ut si hoc est auis, qualia omnem sequantur auem, et sic semper illi proxima. Manifestum enim est, quoniam habebimus iam dicere propter quid insunt sequentia his, quæ sunt sub communi, ut propter quid homini, aut equo insunt. Sit autem animal in quo, a, b, autem sequentia ad omne animal. In quo autem sunt, c, d, e, sint quædam animalia. Manifestum igitur est propter quid inest ipsum, b, ipsi, d, propter, a, enim inest. Similiter autem et in alijs, et semper in alijs eadem est ratio.

Aristoteles hic (ut mihi uidetur) ostendit quid sit medium: siue propter quid in problematibus. Differt autem problema ab ipsa conclusione multifariam: sed in proposito differt ex eo: quia problema non constat ex proprijs, & conuertibilibus: sed ex his: quæ accidunt subiecto. Conclusio autem ex proprijs, & eū subiecto conuert-

A conuertibilibus constat. Problema est, pp qd hō dormit: & pp qd hō uigilat. Conclusio est pp qd hō est risibilis: & ppter qd equus est hinnibilis. Arist. ergo ostendit quid sit mediū, nō simplr, sed in pblematibus, nā mediū in cōclutionibus demāuit. Assignat autē p inuentione talis mediij quorū pblemata quærimus: ut hoīs, eq, & piscis. Hoc uero supponat, aut ut cōcessum, aut per loca topica. Scda est, ut hoc genus diuidat in omnia ea: q; sub ipso cōtinet: uel in plura eorū: q; nobis cōstant. Tertia est: ut colligant oīa cōia illis: in q; diuisum ē genus. Ut si animal diuidit in hominē, equū, & piscē: colligatur somnus: uigilia, motus: & sensus. Quarta est, ut uideat an hæc ei gñi insunt: qd in illa erat diuisum, nā si illi gñi insit, ita habet pp qd & mediū in pblematibus: q; quærunt de spēbus illius gñis. Erit, n. genus ipm: ut animal in talibus omnibus mediū: inquit. Ad hñda pblemata de cōtētis sub aliquo: eligere oportet: & decisio nes & diuisiones. i. oportet genus diuidere in omnia, uel plura: q; sub ipso sunt, hæc fuit scda cōsideratio. Sic at eligere oportet genus omniū cōe: ut sit subm at que cōcessum, uel aliūde inuentū. Hæc erat prima cōsideratio. Inuit at tertiā in exēplo, qd subscribit, & inqt. Ut si animalia sint & q; cōsiderant, i. si spēs animalis sint ea, quorū pblemata quærimus: oportet sup. eligere q; omnia animalī insunt: ē ergo tertiā cōsideratio, ut facta gñis diuisione cōsiderent q; cōia sint: q; his omnibus insunt: q; animal diuidebāt. Prætermisit quartā, qd factis ex his tribus habet. Nā si habetur cōia: q; omnibus spēbus cōpetit: statim cognoscit q; illa insunt gñi, q; in talia diuidebāt, & p cōsequēs habet mediū, & ppter qd in pblematibus: q; de cōtētis sub animalī quæbant. Docet eodē mō esse agendū p diuisionē alicuius eorū, q; sub gñe cōtinebantur. Verbi cā: ipsius auis: q; sub animalī cōtinetur: nā si quærimus pblemata de cōtētis sub auē, oportet autē diuidere in coruū, & picū & sturnū: & id genus, & deinde colligere cōia his omnibus, & illa attribuere aui, nā auis erit mediū, & pp quid in spēbus auis: de quibus pblemata quærimus. Idē in ceteris agendū: donec uenerimus ad spēm atomā, q; ulterius in spēs nō est diuisibilis: inqt. Acceptis autē his: sup. de gñe cōi, & assignatis his cōsiderationibus p inuentione mediij in spēbus supmi gñis, rursus reliquorū: q; genus diuidebāt, oportet diuisionē facere & quære q; omnia primū oē sequatur. i. q; sunt q; sequuntur primū omnibus cōe. Ut pote p tot & filēs cōsiderationes: ut in hoc quod ulterius subdividitur, sit auis, q; ita sequatur oēm auē, & breuiter ita agendū est, ut egimus in prima diuisione. Et sic eligere oportet et diuidere semp illi ppxima, nā sic faciēdo habebimus ita dicere ppter quid sequētia siue accētia insunt his: q; sunt sub cōi. Exēplū affert, ut ppter qd homini: aut equo insunt. Disponit autē terminos, ut res facilius deprehendatur, & inquit. Sit at animal in quo, a, b, aut sequētia ad oē animal. In quibus autē sunt, c, d, e, sint qdā animalia, uidelicet hō: equus, piscis, quibus patebit quā ob cām ipm, b, insit ipsi, d, nā ppter, a, inest. Sit autē fieri pōt & in alijs per diuisionē & subdivisionē, nā sp. in alijs est eadē rō. Quo uero ad uerba attinet dixit decisiones, & diuisiones: uel qd alterū alterius est expō, uel qd res pōt diuidi: & decidi diuiditur p partes subtiuas, decidi p integrales. Mō animal pōt ēē mediū tā ad spēs, cū diuidit per partes subtiuas, & accipiuntur cōia omnibus partibus subtiuis, q; ad spēs cū diuidit per partes integrales. Et accipiuntur, cōia omnibus il-

lis partibus, cū, n. animal diuidit per mēbra cōia omnibus mēbris sunt calidū, frigidū: humidū, & siccū. Modo hoc de omnibus animalis speciebus possunt demonstrari per ipsum animal: ut in exemplo patet. Eadē autē est semper et in alijs rō, atq; nunc sic dicimus per tradita nobis nomina cōia rebus. Oportet autē nō solū in his ipsis dicto mō cōsiderare, sed et si aliquid aliud uideatur cōe cōpetēs, et id ipsum accipere, deinde sumere et ea quæ ipsum sequuntur, et ea quæ hoc sequuntur ueluti cornigeris cōpetit eritū habere, superioribusq; uacare dentibus. Sumatur igitur hæc, et rursus accipienda sunt ea quibus cōpetit, sequiturq; gerere cornua. Patet, n. propter quid illis competit ea quæ diximus. Nam ob id ipsum illis inerunt, quia cornua gerunt.

Nunc quidē igitur scdm ea, q; assignatur cōia noīa dicimus. Oportet autē non solū in his cōsiderare, sed et si aliquid aliud uē cōe exiis accipientē. Postea quæ nā hoc sequitur. Et qualia hoc sequuntur. Ut cornua habentia habere omasum et nō bidētia eē. Itē habere cornua, quæ sequitur. Manifestū est, n. propter quid in illis est, quod dicitur. Propter id, n. q. cornua habent, inest. Themistius exponit (ut mihi uir) alio mō ceteris. Possent n. qd quære: si genus: qd dicitur est esse mediū in pblematibus, nō habeat nomē, quid agendū erit. Quæri, n. solent hæc pblemata in naturali sciētia, ppter quid hō: ceruus, & capra nō sunt bidētia, i. utrinq; dentata: & ppter quid habet multiplicē uētrē, ubi patet genus ppximū: qd ē cōe illis nō hñ nomē. Animal, n. nō est illis ppriū genus, sed remotū. Quærit ad quid recurrēdū erit. Rādet Arist. (ut Themistius interpretatur) esse recurrēdū ad cōem passionē: quæ illis cōmunis sit: qualis est cornigerū esse. Nā talis passio erit mediū: & ppter quid in talibus, mō seruentur cōditiones, quas in cōsiderationibus diximus: uidelicet, ut subita de quibus quærentur, sub tali passione sint: & q; sita cōpetat omni tali passioni. Erit, n. tūc talis passione mediū conueniens in talibus pblematibus. Philoponus uero & Thomas nō ab rōne asserunt Aristotelē uelle Methodū dictā ampliare nō mō ad genus nominatū: sed ad genus propriū nominē innominatū. Nā siue nominatū sit genus antiquo: & cōsuetō nomine, siue nominatū nouo: & inconsuetō nomine: modo sit cōe omnibus subiectis: quorū quærimus pblemata, & illa quæ quærunt, cōperat omni tali generi, semper est conueniēs mediū, & ppter quid in talibus pblematibus: inquit. Nunc quidē igitur scdm ea: q; assignat antiquos cōia generū noīa Methodū dicimus, q. d. hæcenus de Methodo quæ gñā hñt assignata cōia noīa, & antiquus appropriata. Sed extēdo Methodū. Oportet accipietē pblemata nō solū cōsiderare dictā Methodū in his gñibus: quibus assignatū itā ē nomē: sed et gñibus, quibus nō assignatū ē antiquus nomē. Si aliquid tale, i. mō aliqd tale uir oibus illis: de quibus quærimus pblemata: cōe exiis: cui nomē assignatū nō sit: sed de nouo factū, q. d. mō tali gñi cōpetat oēs cōsideratiōes, quæ prima erat: ut sit cōe omnibus eis: quorū pblemata quærimus. Deīn replicat secūdā cōsiderationē, & inqt. Postea q; nā sint illa, q; hoc cōe genus sequat: hoc est: & mō aliq; spēs sint: quas tale genus innominatū sequat. Replicat tertiā: cum inquit. Et qualia hoc sequantur, id est, & mō aliq; cōia quæ sita sint, quæ hoc innominatū genus sequuntur, q. d. eadē est Methodus in genere innominato. Si sit cōe aliquibus: & aliqua cōtineat tur sub illo: & sint quædam accētia illi cōi cōpetētia. Nā his statibus Methodus eadē est in gñe nominato: & innominato. Ex ēpla ponit: & inquit. Ut sunt hæc problemata: Suelis, sup Poste, o ij

C

D Verborū expositio

Cō. 111. Intentio Aristō.

Philop. cap. 4.

Cō. 112.

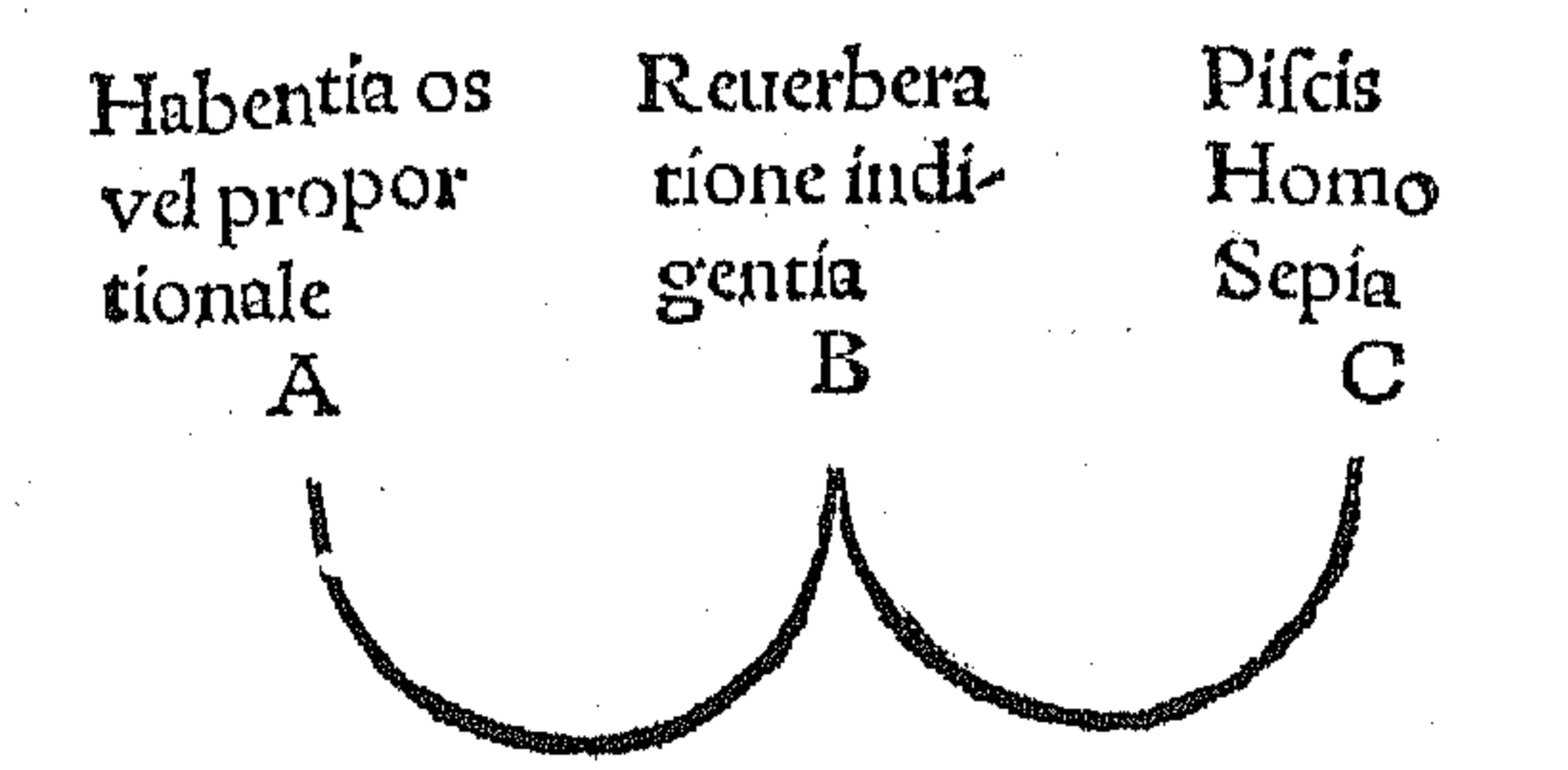
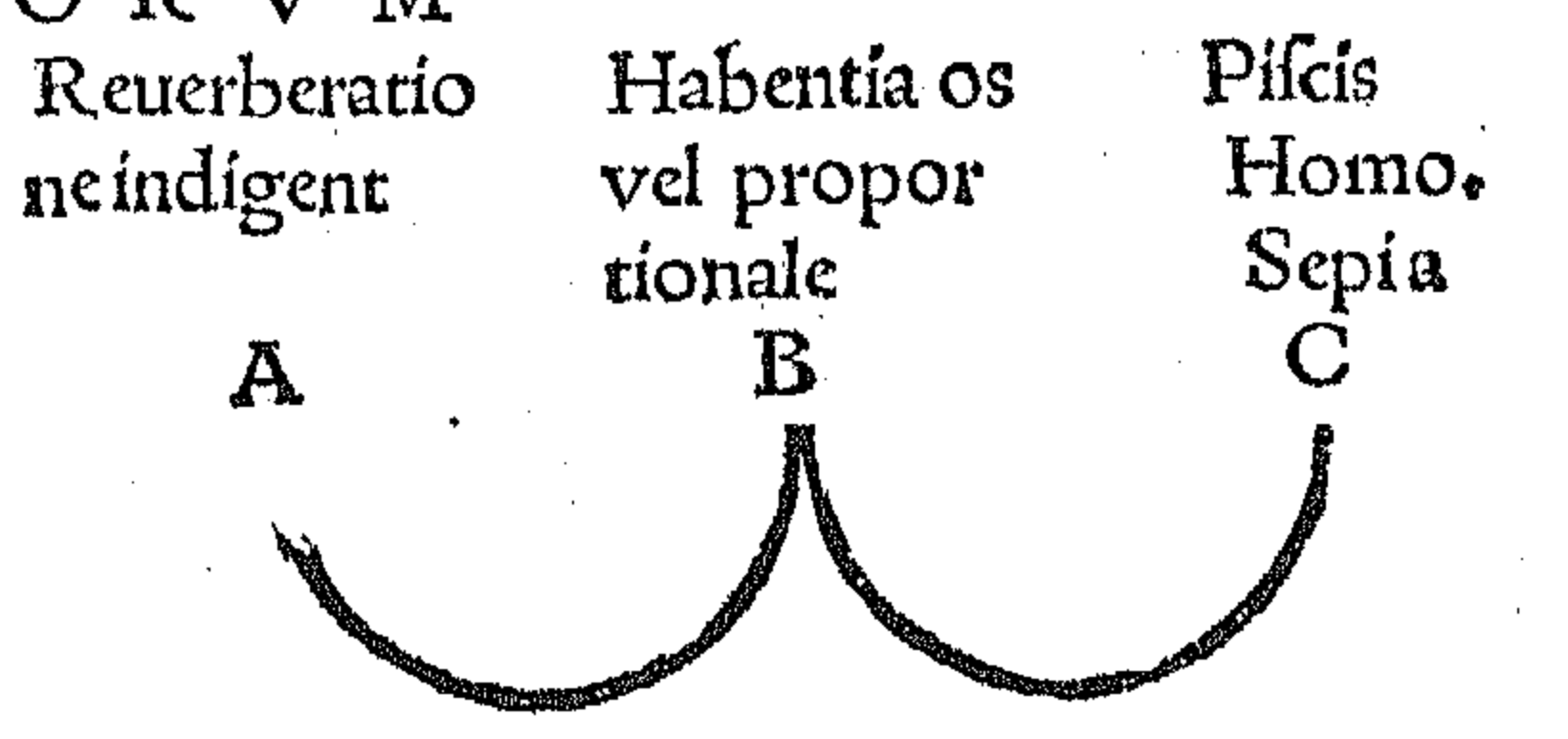
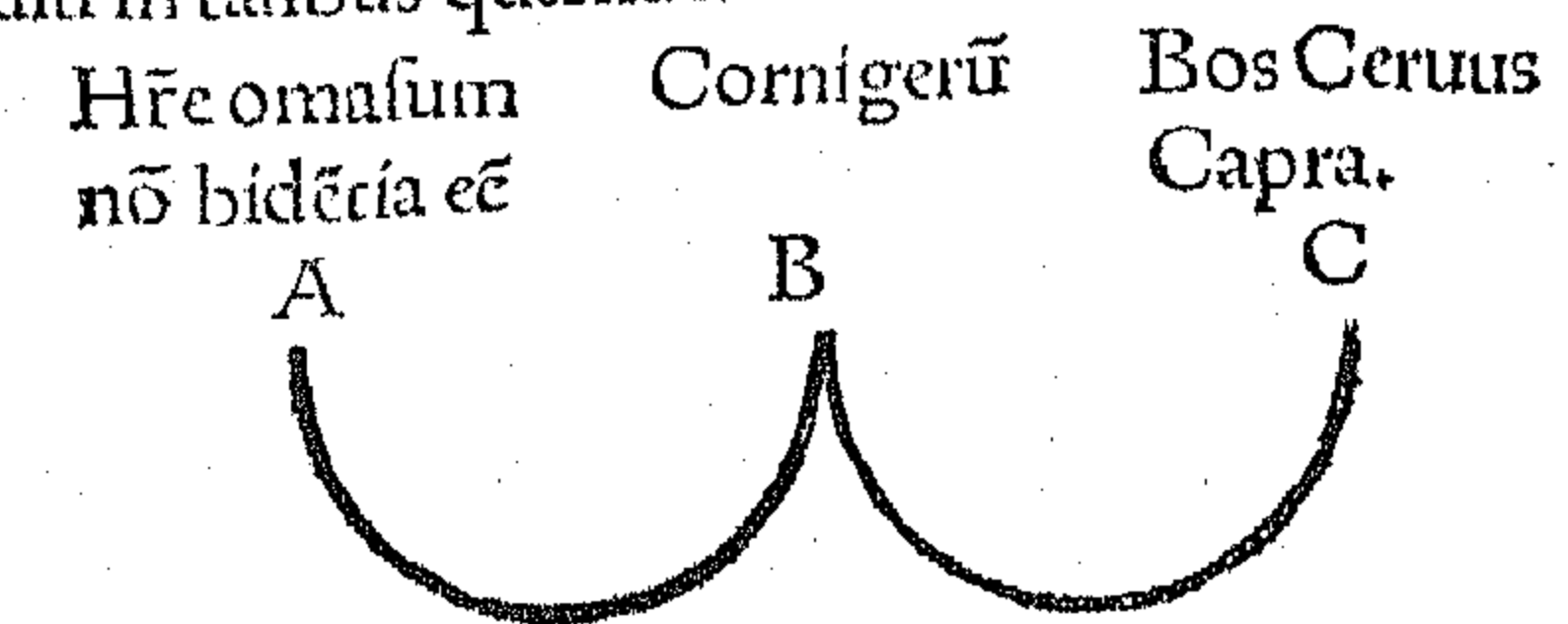
Text. 23. Echimon. Omalium. αμφό-δουτα Bidentia. Vtrinque dentata. Cō. 114. expō ite.

Expositio Phil.

E
Expolito
Philo.
Returatio
Propria
expolito

POSTERIORVM

I quorū primū est cornigera hēe omasum: siue simplicē vē
trē. Secundū est, & cornigera nō esse amphodora: idest
bidētia, siue vtrinque dentata. Vel intellige sic & melius: vt
fit exēplū cōsideratiōnū. q. d. vt si illud cōe genus: cui nō
est nomē assignatū, sic cornigerū, & q̄sitū cōe omni tali
fit habere omasum. Ad oē. n. cornigerū sequit̄ hēe oma-
sum: & fit aliud quæsitū omni tali cōpetens nō bidētia ef-
fe. Itē habere cornua: siue cornigerū esse: quæ nam sequit̄,
idest & aliquæ spēs sint: quibus competit esse cornigerū.
Nā si cornigerū sit tale cōe (vt dicit prima cōsideratiō)
& habere omasum & non bidētia esse sint quæsitū: quæ ta-
li cōi insunt (vt est secunda cōsideratiō) & sint aliq̄ spēs
sub tali genere: quod nouo nomine dicitur Cornigerum
(vt est tertia cōsideratiō) Methodus erit q̄ cornigerū sit
mediū in talibus quæsitis: & hoc dicit.

¶ Scđo ampliat dictā Methodū ad analogū mediū. Quæ-
rit̄. n. aliq̄ pblemata scđm analogū hoc pacto, pp qd pi-
scis hēt spinā, & hō os, & sepia sepit̄, iō vult mediū in tali
bus esse analogū & per eādē Methodū, & tot cōsideratio-
nes reperibile. Oportet. n. inuenire aliq̄ cōe analogū, vt
reuerberatione indigeret analogū: ad qd sequat̄ illud. ver-
bi cā, sit analogū reuerberatione indigere. b. hēe os: vel p-
portionale. a. c. vero sit hō: piscis & sepia: patet mediū esse
analogū: & q̄sitū sili: inqt. Amplius alius modus est sup-
incendiū pp qd in analogis: scđm analogū mediū eligere
& qa dixit aliū esse modū, ne qs putet hūc modū eē aliū
scđm formā addit vnū. n. accipere nō est idē: sed oportet
sup. uacare qd q̄rit sepit̄: & spinā, & os, vel vno noīe os:
aut pportionale ossi. Sic igit̄ nō differt Methodus in analo-
gis q̄sitis: & vniuois quo ad formā: sed solū quo ad mām
qa alia sunt analogā: alia vniuois. Forma tñ inuestigādū
mediū in talibus q̄sitis analogis est, vt q̄rebamus in vniuo-
is. Addit ea q̄ sequit̄ ad hęc. f. ad os, sepit̄ & spinā: nō p-
priē vna: sed q̄si qdā nā vna tali exiit. Ex his vult hēe in
q̄sitis analogis mediā eē analogā: tñ eādē Methodo repiri.
¶ Adiuerte vt Philop. innuit. Idē posse eē q̄sitū & mediū.
Reuerberatiōe. n. indigere pōt esse q̄sitū. Possumus. n. q̄re
re q̄re piscis, hō: & sepia: reuerberatione indiget: & tñc di-
cemus, qa eorū carnes sunt porose: cū. n. carnes sint poro-
se, nisi hęc sit spūs reuerberatiā exhalarēt tadē spūs. Pōt et
esse mediū: q̄rimus. n. q̄re piscis hēt spinā: & hō os: & se-
pia sepit̄. Dicemus qa indiget reuerberatiōe spiritū ad
intra. Propterea Aristo. ait, cū talia quæsitā sint analogā:
nō. n. os, spinā: & sepit̄, cōueniūt in vno gnē: sed in vno
pportione: iō oportet mediū esse analogū. Sumat̄ ergo
mediū analogū: ad qd sequit̄ q̄sitū analogū, & sic modus
est eādē secūdū formā: secūdū materiā alia.
¶ Badē aut̄ sunt nōnulla eorum quæ proponuntur multipliciter.
Quedā. n. ex eo sunt ea, quia mediū idē habent, ueluti quia sunt
omnia antiperistasis. Atque horū nonnulla sunt eadē genere quæ
cumq; differētiās habēt, ex eo quia sunt diuersorū, uel alio mo-
do. Vt propter quid resonat, aut propter quid apparet, et propter
quid iris existit. Vniuersa. n. hęc idē sunt propositum genere, om-
nia nāq; sunt plane reflexo, sed spēs sunt diuersa: Quedā autem
differunt, ex eo quia medium est sub alio medio, ueluti propter
quid nilus decrescente mense magis affluat aquis, quia mensis de-
erescens similis magis hyemis est. Propter quid mensis decre-
scens, similis magis hyemis est: quia luna decrescit. Hęc. n. sic. in-
ter sese habent, ut patet.

¶ Eadem

N

Sepium
spinā.
Os.

O

Cō. 117.

P

Quæsitū
medium
pōt esse
idem.

Q

A

Cō. 116.
Cōtinuatio

B

C

dubitatio
Solutio.

alia dubō

Solutio.

D

Tex. 25.

Cō. 117.
Expō
Tho.
Qualis ex
positio.

¶ Eadē autē pblemata sunt, quæ quidē idē mediū habēt ut quoniā
omnia antiperistasis sunt, horum autē quædam genere eadē sunt,
quæ habent differentias, aut quæ aliter sunt, ut propter quid re-
sonat: aut propter quid apparet, aut propter quid iris. Omnia
n. hęc unum problema sunt genere. Omnia. n. reuerberatio sunt, sed
specie altera. Alio autem ex eo quia mediū sub altero mediū est
differunt problematū, ut pp quid nilus decrescente mense magis fluit?
pp id quod himealior est deficientis. & pp quid himealior est defi-
ciēs pp id quod luna deficit. hęc. n. sic se habent adinuicem.
¶ Hactenus de ipō ppter quid in pblematibus. Nūc q̄ di-
cant̄ pblemata eadē: & quot modis dicantur eadē: expo-
nit: & inqt. ¶ Eadē autē pblemata sunt: q̄: qd idē medium
hūt. Verbi cā: vt si omnia sint antiperistasis: & tu intellige
in p̄dicatione cāli. i. ppter antiperistatim, d̄ aut̄ græce, an-
tiperistasis: latine cōtra pulsio: & de verbo ad verbū cō-
traria cōtrastatio. Si ergo sint aliq̄ pblemata, quorū om-
niū mediū ē antiperistasis: hęc dicunt̄ eadē. Deinde quot
modis eadē dicunt̄. exponit & inqt. Horū aut̄ qdā gnē ea-
dē sunt quædam sunt eadē subalternatione. Exponit aut̄: q̄
gnē eadē sunt: & inquit. Eadē gnē sunt: quæcumq; habēt
d̄riās: aut q̄cumq; aliter sunt. i. q̄libet diuersa, mō alterū
sub altero nō collocet. Exēplū ponit & inquit. Vt ppter
quid resonat locus iste. i. ppter quid in hoc loco fit echo:
& ppter quid apparet. i. in speculo imago: & ppter qd
in nubibus est iris. Omnia. n. (vt inquit.) Hęc vnū pble-
ma sunt gnē: quia omnia reuerberatio sunt. i. ppter reuer-
bationē. Echo. n. reuerberatio vocis ē. Imago reuerberatio sp̄i
visibilis. Iris reuerberatio in luminis, verū altera sunt spēs, vt
patet. Deinde exponit, q̄ dicant̄ eadē subalternatione, &
inquit. Alia vero de numero pblematū eadē sunt subal-
ternatione, ex eo quia d̄runt per hoc q̄ mediū est sub me-
dio. Exēplū, vt ppter quid nilus decrescente mense. i. in fine
mēsis fluit, & inūdat, pp id quod himealior est deficientis
mēsis, & ppter quid himealior est deficientis mēsis, ppter
id quod luna deficit. nā deficientis lumine, deficit calor: qui
resoluebat pluuias. Hęc. n. (vt inquit.) pblemata sic se hūt
adinuicē in subalternatione. ¶ Sed q̄res q̄re nō posuit nec
docuit inuenire mediū in q̄nibus si est: & quia est. ¶ Et di-
cendū: quia si est ad quid est: & quia est ad ppter qd ē re-
ducitur. Vt quia si est: & quia ē nō sunt sciētificę q̄nes. Sē-
pe. n. p̄ sensus terminat̄. ¶ Vltierius dubitabis ēt qa nō vidē-
tur pblemata eadē eē pp mediū. Est. n. mediū extra extre-
ma pblematis. ¶ Et dicendū pblemata aliq̄ differre rōne
materiæ, quæ est cōpositio terminorū. Aliq̄ rōne forme,
nō quidē perficientis: sed declarātis esse, & sic propter me-
dia differunt: & propter media conueniunt.
¶ Ambiget aut̄ quispiā de cā & de eo cuius est causa: & ne tum
causa, cū est id cuius est cā. ueluti cū frondes decidunt, est ne tū
ipsa cā defluēdi frōdes latitudo in q̄ foliorū, si id ipsū illius sit cā.
¶ De cā autē, et cuius cā est. Dubitabit aliquis, utrum cum cā tū ē,
& cā est (ut folio fluit) aut deficit, & causa deficientis, et folio
fluendi erit, ut si hoc est, lata habere folia. Deficere autē huius,
quod est in medio esse.
¶ Thomas exponit Aristo. velle querere de mutuo coe-
xistentia effectus cū cā, vtrū patet cā exnē effectus sit: &
contra effectū existente cā sit. ¶ Sed hęc expositio ambi-
guā vtrū. nam Aristo. querit solū vtrū effectū existente cā
sit, vtrū vero causa existēte: effectus sit: Aristo. nō q̄rit.
Præterea Aristo. quæsiuit: & dissoluit hoc pblema, cū q̄
fluit, vtrū cā & effectus simul sint. Declarauit. n. agentē et
materiā nō simul esse cū effectū, Formale vero & finale si

mul esse. ¶ Quare exponit Philoponus solū: vtrū existēte
effectū cā sit: contra vero non querit. ¶ Sed hęc expō li-
cet conueniat verbis his: non tamen conuenit exemplis in-
ferius exponendis. ¶ Ideo arbitror verba hęc esse supplē-
da hoc pacto. ¶ De cā autē: & de eo: cuius est aliqua cā,
hoc est de causa: & effectū dubitabit aliquis. Vtrū cū cā tū
est, est & causa, & supple econtra cū causa est. erit & causa
& deficientis causa: & folio fluendi causa, vt si hoc est. f. fo-
lio fluere, sit lata folia habere: deficere aut̄ si sit: supple: sit
terram esse in medio. Subaudi & econtra: si sit terra in me-
dio, sit lunam deficere, & si sit folio fluere: sit lata folia ha-
bere. Si ergo verba sic legantur suppletorie: qd est de mu-
tua coexistētia causæ & effectus. Cum vero Philoponus
dicebat hanc quæstionem superius fuisse motam, & dis-
solutam. Dicemus alia forma fuisse superius quæsitā, &
alia forma hęc quærit: superius. n. quærebatur de mutua
coexistentia effectus & causæ secundum rem. Hic vero se-
cundum syllogisticam cōuersionem. Præterea hic copio-
sius rem attingit: tibi breuius. Quare cum Thoma expo-
no Aristotelem velle querere de mutua effectus & cau-
sæ coexistentia. Nam verba legenda sunt suppletorie: vt
in exemplis patebit. ¶ Themistius vir doctissimus in sua
Paraphrasi sic textum legit: cum inquit. Ad hęc ambigat
quispiam de causa: & eo, cuius est causa. Et exponit ver-
ba: & inquit: causam: ipsum mediū voco. Id cuius
est causa, conclusionem. Nunquid in contrarium com-
meet conclusione posita vti mediū afferatur. Ecce quod
querit vtrum demonstratio sit reciproca ab effectū in
causam, & a causa ad effectū.
¶ Vel cū deficit luna, est ne tū interpō terra. nam si nō est aliqua
alia, erit ipso cā. Sin simul sunt cā: & id cuius est cā, ceu
si intercedit terra, deficit luna, aut si latitudo est foliorum de-
fluunt frondes, tum mutuo profectæ demonstrantur.
¶ Si. n. non est aliqua alia erit cā ipso. Si vero causa sit si-
mul & cantum, ut si in medio est terra, deficit, aut si latum est fo-
lium folio fluit. Si autem sic est, simul utique erunt, & demōstra-
buntur per inuicem.
¶ Cū mouit q̄nem. Hic argumētatur pro vtracq; sui par-
te & lege sic verba. ¶ Si. n. nō est. f. mutua cā & effectus
coexistentia, ipso effectū aliqua alia causa erit, & ip-
si effectus erunt alterius causæ. Pro altera parte lege sic.
Si vero causa sit simul & causatū. f. conuersim coexisten-
tes, vt si in medio est terra: deficit: & econtra: si deficit: in-
medio est terra: aut si latum est folium, vitis folio fluit, sit
in q̄ sic conuersim coexistent, simul vtiq; erunt, & demō-
strantur per inuicē circulariter: quod est reprobatur
primo huius. Quare quæstio pro vtracq; sui parte est am-
bigua. Nam si effectus & causa mutuo non conuertuntur
erit effectus sine causa, vel causa sine sui effectū. Sin autem
conuertuntur: erit circularis demonstratio.
¶ Sit enim, a. frondes deponit, a. plāta cuius sunt folia lata, c. uī-
tis. Si igitur, a. cui libet competit, b. Omnis. n. planta cuius folia
sunt lata frondes deponit, b. uero, c. ipsi competit. Latas. n. frōdes,
quælibet uitis habet, a. etiam ipsi, c. competit. Omnisq; uitis fron-
des suas deponit. Atque causa. b. medium est, ut patet. At licet et
per foliorū defluxū lata uiteui habere folia demōstrare. Sit. n. d.
lata habere folia, abiicere frondes, e. uitis autē, f. e. igitur cui libet
bet inest. f. Omnis. n. uitis abiicit suas frondes, a. uero cui libet cō-
petit, e. omnis nāq; planta quæ frōdes deponit habet folia lata, om-
nis ergo uitis habet folia lata. atq; cā est foliorum defluxus.
Suecū, sup. Poste, o ij

F

Them. 2.
Solo phi.
huius c. 30

G

Com. 112.

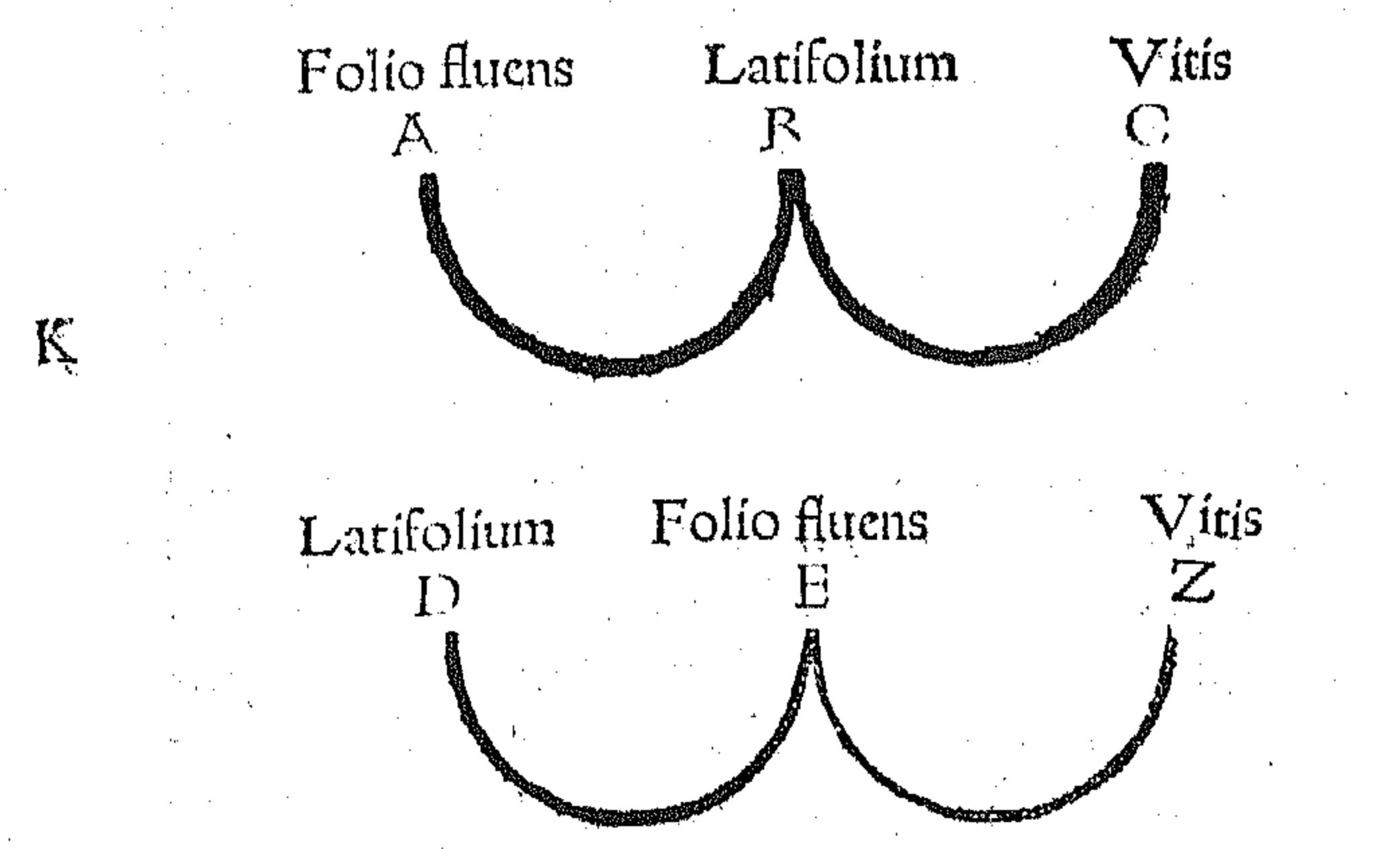
H
Tex. 6.

Verborū
expolito
Echinū
quid.

Μ
κεκομμε
κεκομμε
κεκομμε
κεκομμε

Sepium est
os sepie,
vt expo-
nit Philo.
The.

¶ Sit, n. folio fluere in quo, a. Latifolium in quo, b. Vitis vero in quo, c. Si igitur inest ipsi, b, a. Omne enim latifolium folio fluit, c, autē inest, b. Omnis enim vitis latifolia est, & a, inest, c. Omnis vitis folio fluit. Cā autē est, b, mediū. Quod autē & latifolia vitis sit, est per id, q. folio fluit, demonstrare. Sit enim, d, quidem latifolium, e, autē folio fluere. Vitis vero in quo, z, ipsi igitur, z, inest, e. Etenim folio fluit omnis vitis, ipsi autem, e, inest, d. Omne enim fluens folio est latifolium, Omnis itaq; vitis latifolium est, Causa autem est folio fluere.

¶ Deduxit ad hoc absurdū demōne esse circularē: si ppter inuicē cā & effectus demōrentur. Nūc quō fieret hęc circularis demō per exēpla oñdit. Vbi cā & effectus in demonstratione cōuerterent: & inquit, ¶ Sit, n. folio fluere in quo, a. latifolium vero sit in quo, b. vitis autē sit in quo, c. terminis sic cōstitutis. Si ipsum, a. inest ipsi, b. mediō: vt rei veritate inest. Nā oē latifolium folio fluit, ipsum autem, b. in fit ipsi, c. vt rei veritate inest: nā omnis vitis latifolia est: cōclusio erit, q. & a. inest ipsi, c. Quia omnis vitis folio fluit. In hoc syllo cā est, b. mediū, effectus siue passio est a folio fluere, c. vero subiectū passionis: quare demō erit p cām. Deinde ponit exēplū demōnis: quæ est per effectū, & inquit, Quod autē & latifolia vitis sit, est per id quod est folio fluere demonstrare: & sic demō erit per effectū cōstituit vero sic terminos, & inquit: Sit enim, d. quidem latifolium: e. autē folio fluere. Vitis vero sit in quo, z, igitur terminis sic collocatis, ipsi, z. inest, e. Etenim folio fluit omnis vitis, ipsi autē, e. inest, d. omne enim folio fluens ē latifolium. Omnis itaq; vitis latifolium est, cā autem est folio fluere, quā cōcludetur vitē esse latifolia. Et ita vñ circularis demō quia in prima latifolium est cā cōcludens. In scda folio fluere est cā conclusionis. ¶ Quo vero ad verba attinet. Verbū folio fluere græce est φύλλογεν. Latīnis dicetur defrondescere. Sunt vere stirpū alia lata folia habentes (vt ficus, pīrus, vitis: & id genus). Alia vero angustiora folia habentes (vt oliuæ, pinus: & id genus). Quæ folia angustiora habent (vt inquit Theophrastus in libro de stirpibus) perpetua coma virēt: pp pinguedinē atq; oleaginitate, q̄ viscositate facientes, cū difficultate defrondescunt. Quæ vero folia lata habent: facile defrondescunt: ex eo quia cito perdunt frondiū humorē. Vnde & Aristot. postea asserit hęc defrondescere ob arecentiā succi: ob magnitudinem enim foliorū in talibus desiccatur succus. Ex his patent tum verba: tum exempla. ¶ Quod si fieri nequit, ut sint sibi mutuo cā, cā nāq; prior est cuius est causa, & deficiendi quidem causa est in medio terram esse huius autem non est causa deficere lunā. Atq; demonstratio quæ

¶ Verborū expositio. Cur arborē hūres paruisi- na folia cōtinuū vñ rēt & cū difficultate defrondescunt et cur habentes lata cōstrario.

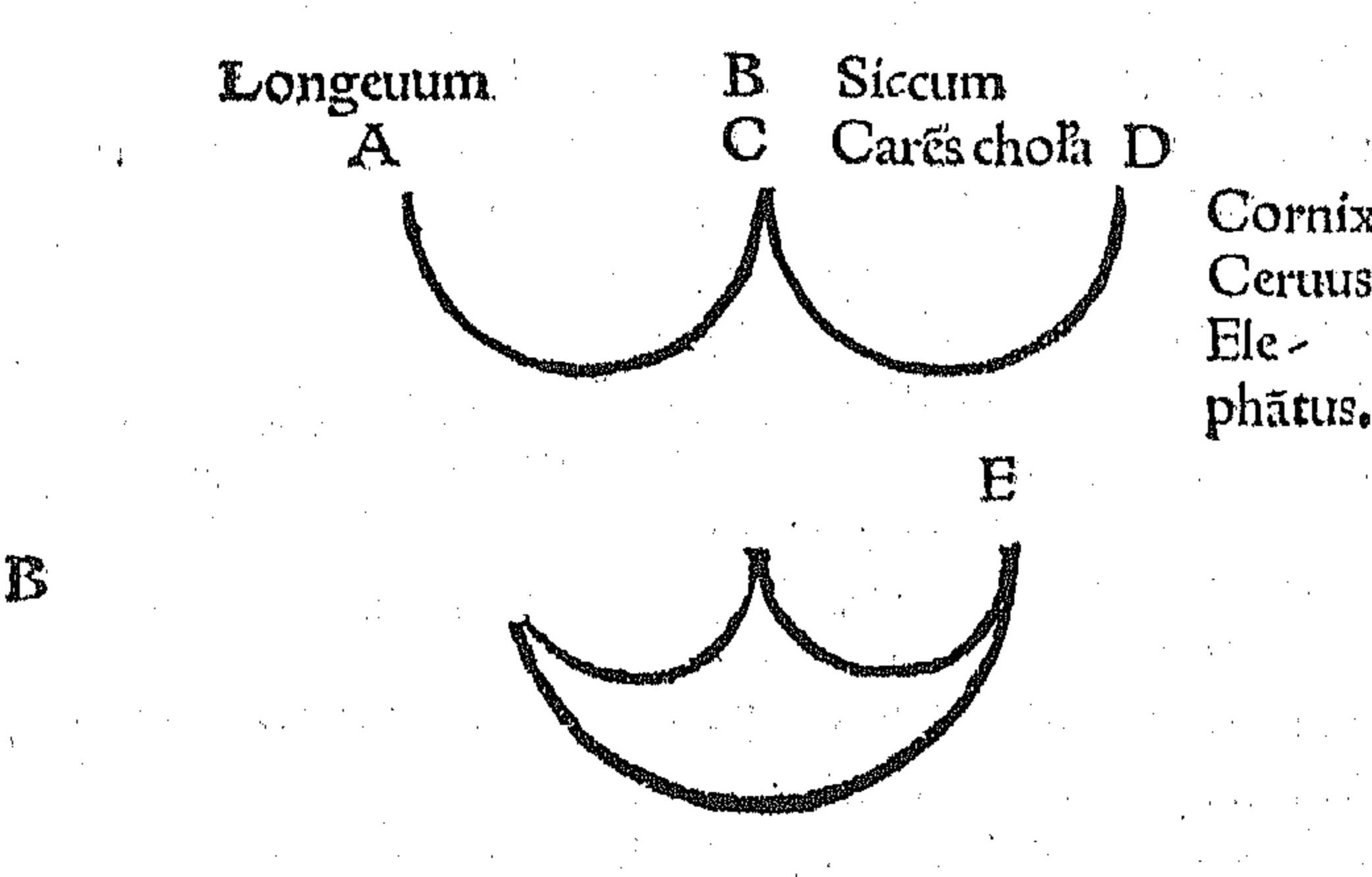
fit per causam: est propter quid, demonstratio vero quæ non per causam fit, est ea quæ quidpiam tantū esse ostenditur. Qui per defectum terram in medio esse percipit: is scit quidem id ipsum esse propter quid aut est non cognoscit. Atq; deficere lunam non esse causam ut sit in medio terra, sed e contra causam esse, ut deficiat luna: inde perspicitur potest. In rōne nāq; deficiendi inest in medio terrā esse, Quare patet p hoc illud, sed non p illud hoc inotescere. ¶ Si autem non contingit cās esse adinuicē (causa enim prius est eo, cuius est causa) & deficiendi quidem est causa. Terram esse in medio: eius quod est, in medio terram esse non est causa deficere. Si igitur per cām demonstratio est: propter quid est. Si autē nō per causam, ipsius quia est. Quoniā quidam terra in medio est cognouit. Propter quid autem non. Quod autē deficere nō sit cā in medio essendi, sed, hoc, deficiendi manifestum est. In ratione, n. deficiendi est, quod est in medio. Quare manifestum est q. per hoc illud cognoscitur, sed non hoc per illud.

¶ Secundū expositionē Themistij, & Philoponi, hic Arist. soluit: licet expositor solutionē acceperit proximo textu. Est autē solutio demonstrationē circularē nō esse: quia tūc folio fluere esset effectus latifolij: & cā eiusdē: cōcedit tamē cām effectum, & effectum causam demonstrari posse, verū nec eodem genere demonstrationis, nec eodem genere cognitionis. Nā cum demonstratur effectus per cām: demonstratio est ppter quid: & cognitio est rei, & conclusionis. Cū e contra per effectum demonstratur cā, demonstratio est quia: & cognitio est cōclusionis tm. Est autē hęc solutio ex Hypothesi, ideo inquit. ¶ Si autē nō cōtingit causas esse sibi inuicē cās: vt est rei veritas in eodē genere cā: quia causa prior est eo, cuius est cā: hęc est Hypothesis, ideo inferit: & deficiendi quidē cā est terrā esse in medio: eius vero quod est in medio terrā esse: nō est cā deficere: sed effectus. Tūc vltia pcedit ad dīas demōnū: & inquit. Si igitur demō per cām: est demonstratio ppter qd: demonstratio vero non per causam, demonstratio est quia est, sequitur ex hoc vt terrā esse in medio cognouit: qm ē, propter quid autē non cognouit. Ergo prima differentia ē, q. demō per cām est in genere demonstrationis ppter quid: demō per effectū in genere demonstrationis quia: hęc est prima dīa. Deinde exponit secundā: & inquit, q. autē deficere non sit cā secundū rē essendi in medio, sed potius e contra hoc: scilicet esse in medio cā est deficiendi, manifestū est. Nam in definitione defectus ponitur esse in medio, & cum nihil ponatur in definitione, nisi cā, erit esse in medio cā secundū rē defectus. Ex hoc dat scdām dīam, & inquit, Quare manifestū est q. per hoc illud cognoscet secundū rē: scilicet per esse in medio cognoscetur defectus. Sed nō hoc, scilicet esse in medio per illud: scilicet per ipm deficere: & sic scda differentia est q. in demonstratione per causam: mediū est causa conclusionis & rei. In demonstratione per effectum mediū est causa cōclusionis, & nō rei. Et sic non est absurdum causam effectum, & effectum causam demonstrare: quoniā nec est idem demonstrationis genus: nec eadem cognitionis species hoc pacto. (vt mihi videtur) Them. exponit.

¶ An fieri potest, ut unius plures sint causæ. Etenim si sit, ut idē primo de pluribus p rædicetur. Sit, a, quod quidem tam, b, quā, c, cōpetat primo, quorū alterum insit, d, alterū ipsi cōpetat, e. Inerit igit. ipsum, a, illis utriusq; e, inquit et, d. Atq; ut insit qdē ipsi, d, cā ē ipsum, b. vt cōpetat aut ipsi, e, cā est ipsum, c. Quare si cā est, ne cesse est rē esse. Si vero res est, non est necesse id esse quod est causa. sed cām quidem: esse non tamen omnem.

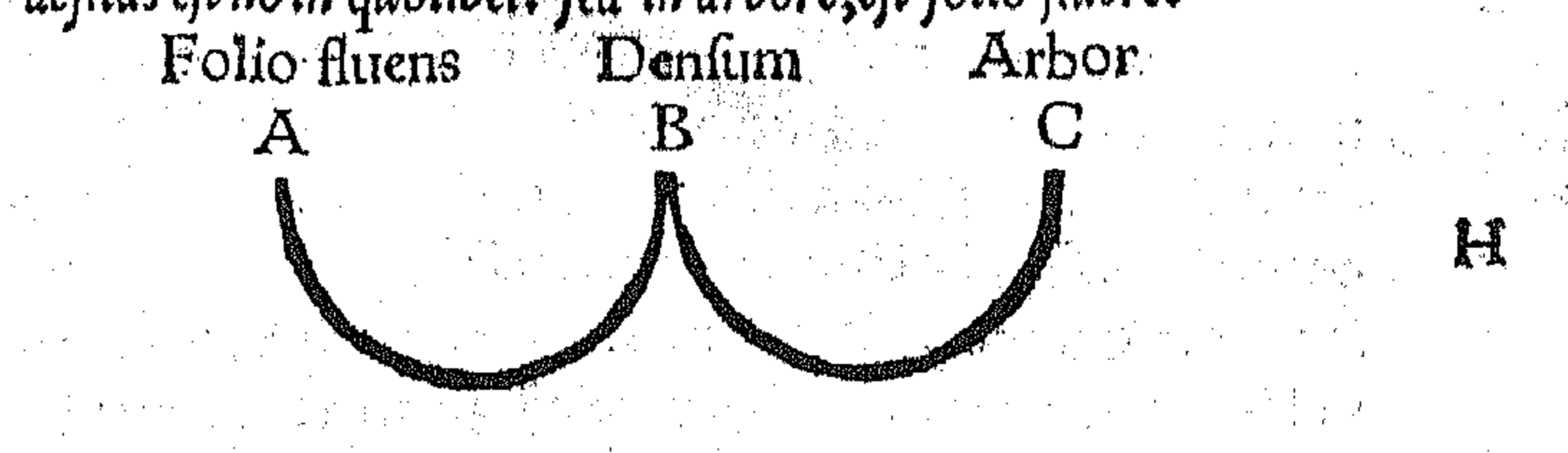
¶ An

¶ An contingat unius plures esse causas. Etenim si est idem de pluribus p rædicari, primo sit, a, ipsi, b, primo inexistens. c. alij primo: & hęc insint ipsi, d. e. inerit itaq; a. ipsi, d. e. Causa autē q. a. insit ipsi, d. quidem: est, b. ipsi vero, e. est, c. Quare cū causa sit: ne cesse est rem esse, sed res cum sit, non necesse est id omne esse quod, eunque causa est: sed causam quidem non tamen omnem.

¶ Hactenus egit de mutua cā atq; causati coexistis, Nūc querit scdo an huius effectus pnt esse plures cā. Quæ qd si qrit scdm diuersum genus cā: dubia minime videt. Nemo enim dubitat eiusdē statū esse effectricē cām: Phil dīa: materialē, Et formalē, Cæsaris figurā, Finalē vero memorā. Querit ergo (vt Philopono vñ) an eiusdē effectus spē esse possint diuersæ cā spē: quæ tamē genere eadē sint. Venit autē ad hęc qōnē Aristot. (vt Philoponus inquit) ex eo quia in solone pxime. q. fecerat enthimema tale. Si cā cū effectū nō cōuertit: accidit eiusdē effectus plures esse cās. Et qm non exposuit an eiusdē effectus plures eē cās sit absurdū vel ne, p p ea qrit an eiusdē effectus plures possint eē cā: oñdēs quō possunt: & quō nō possunt: hoc pacto Philoponus colligat qōnes hasce. ¶ Ego vero dicere qōnē hanc esse per se in hoc libro perscrutabilē: p pterea siue cū pcedere colligari possit: siue nō: erat Arist. necessariū illā hoc libro disputare. Et quidē loco hoc: cū hic agatur de cās: inquit. ¶ An cōtingat vnus eiusdēq; effectus plures cās esse: scilicet specie dīntes. Respondet, & inquit Etenim, q. d. affirmādo cōtingit: si est idē effectus: de pluribus p rædicari primo. Q. d. cōtingit eē eiusdē rei plures cās, mō p dīcēt idē effectus de pluribus subiectis: verbī cā. Longeuū de cornicē, ceruo: & elephāto, nā hęc concessio alia cā p dīcāt longeuū de cornice, alia de certo elephāto. De cornice, n. p rædicat longeuū, ex eo quia cornix ē animal siccū, melancholicū, q̄si terreū: & fixæ naturæ. De elephāto vero ex eo, quia est animal carens cholera quæ est in cæteris animalibus cā corruptionis in humoribus propter facilitē eius motū, & ita cā mortis (vt exponit Philoponus & Themistius etiā de ceruo) An vero hęc sint causæ longeuū tūc animalitū: in libris de animalibus inuestigetur, satis autē nobis sit accipere eiusdē rei posse esse plures cās specie, cū illa res p rædicetur de subiectis spē differentibus: nā cū p rædicetur de diuersis subiectis spē: eadē causa non poterit de illis p rædicari. Affere autē exēplū & disponit terminos, & inquit. Sit, a. scilicet longeuū ipsi, b. primo inexistens: scilicet animal sicco. Et sit etiā alij: scilicet, c. primo inexistens id est animal charenti cholera, ita vt longeuum utriusq; insit. Et hęc duo, d. siccū, & carēs cholera insint ipsi, d. e. siccū quidē cornicē: carēs cholera ceruo, & elephāto. Terminis sic dispositis a. longeuum inerit ipsi, d. e

cornici & elephāto: & erit cā, qua longeuū, a. inest ipsi, d. quidē: hoc est cornicē, b. quidē, i. siccū esse. Ipsi vero, e. elephāto cā qua longeuū inest: erit, c. hoc est carens cholera. Et ita patet eiusdē rei esse plures cās specie: si eadē rei p rædicatur de pluribus subiectis spē: & quoniā eandē rē p rædicari de pluribus subiectis spē perspicuū est: etiā eiusdē rei plures esse causas perspicuū erit. Ex his inferit tale corollariū, q. quotiescūq; idē effectus pluribus subiectis inest: qui habet plures cās, semper quādo altera eius effectus cā omnibus illis subiectis inest: omnibus illis inerit idem effectus: vt si cornicē & elephāto inest siccū animal esse: inest utriusq; esse longeuū. Contra vero non. Non, n. si utriusq; longeuum esse insit, utriusq; inest siccum animal esse. Ergo ex causa sequitur effectus vñ in omnibus, in quibus cā reperitur: nō autē ex effectu sequitur cū omnis: in quibus effectus reperitur, quia ex effectu habente plures causas non sequitur nisi altera earū sub distinctione: inquit. Quare cū cā sit scilicet in omnibus subiectis: in quibus reperiri potest: necesse est rē esse in illis omnibus, & omnē effectū esse: sed res: cū sit in illis omnibus, non necesse est id omne esse: quodcūq; cā est eius effectus, sed necesse est cām sup, aliquid esse in illis, vt siccū animal esse, vel carens cholera: nō tamē oēm hoc est vtraq; vt enim dicebamus ab effectu habente plures causas, non omnis cā sequitur: sed altera. Ex his patet & secundæ, q. determinatio: & corollariū. ¶ At si semper id qd proponitur uniuersale est: causa quoq; tota quædā est. & id cuius est causa uniuersale etiam est. Veluti folijs spoliari: toti cuidā inest determinato: & si species sunt illius: & his uniuersaliter aut plantis: aut huiusmodi plātis cōpetit: quare & mediū in his: & id cuius est causa equa sint oportet: & conuertantur: ueluti propter quid arbores folijs spoliantur. Quid si id ipsum ob congelationem esse oportet: & si congelatio non cuius inest: sed arbori: folijs arborem spoliari oportet. ¶ An si semper uniuersale problema: & cā totū quoddam est: & cuius est cā: uniuersale (ut folio fluere toti cuidā determinato) & si species ipsius sint: & his uniuersaliter: & plantis: aut huiusmodi plātis. Quare & mediū equale oportet esse in his, & in eo cuius est causa, & conuertit. Vt pp quid arbores folio fluūt. Si ergo pp dē sitatē: humidi, si & folio fluit arbor oportet esse densitatē. Si et densitas est nō in quolibet, sed in arbore, est folio fluere.

¶ Hęc pōt esse tertia qō: an cū est vñ pblema: & cā & effectus vñs mediū cōuertat cū extremis, i. cū cā: & cū effectu. Et tūc oportet exponere verbū græcū interrogatiue pan. Et hoc pacto cōplures exposuerūt. ¶ Mihi autē vñ textū eē legēdū distictū: cū, n. dixerat ex effectu nō seq oēm cām. Nūc declarat qñ ex effectu sequit omnis cā, et qbus cōditioibus ex effectu seqtur omnis cā. Et vult ex effectu oēm cām seqtū pblema ē vñ. Problema vero ē vñ cū cā vñ p dīcāt de effectu: & effectus p rædicatur vñ de aliquo subo, cuius sunt alij spē: de quibus vñ effectus p rædicat, vt si cā esset arecēs esse, & effectus folio fluere, & subm plāt: sub qua sunt oēs arbores: quibus cōpetit arefcere: tūc pblema est vñ: & cā inferit oēm effectū, & effectus oēm cām: inqt. ¶ Aut si semper vñs problema est: & Suel, sup Poste. o. iiii

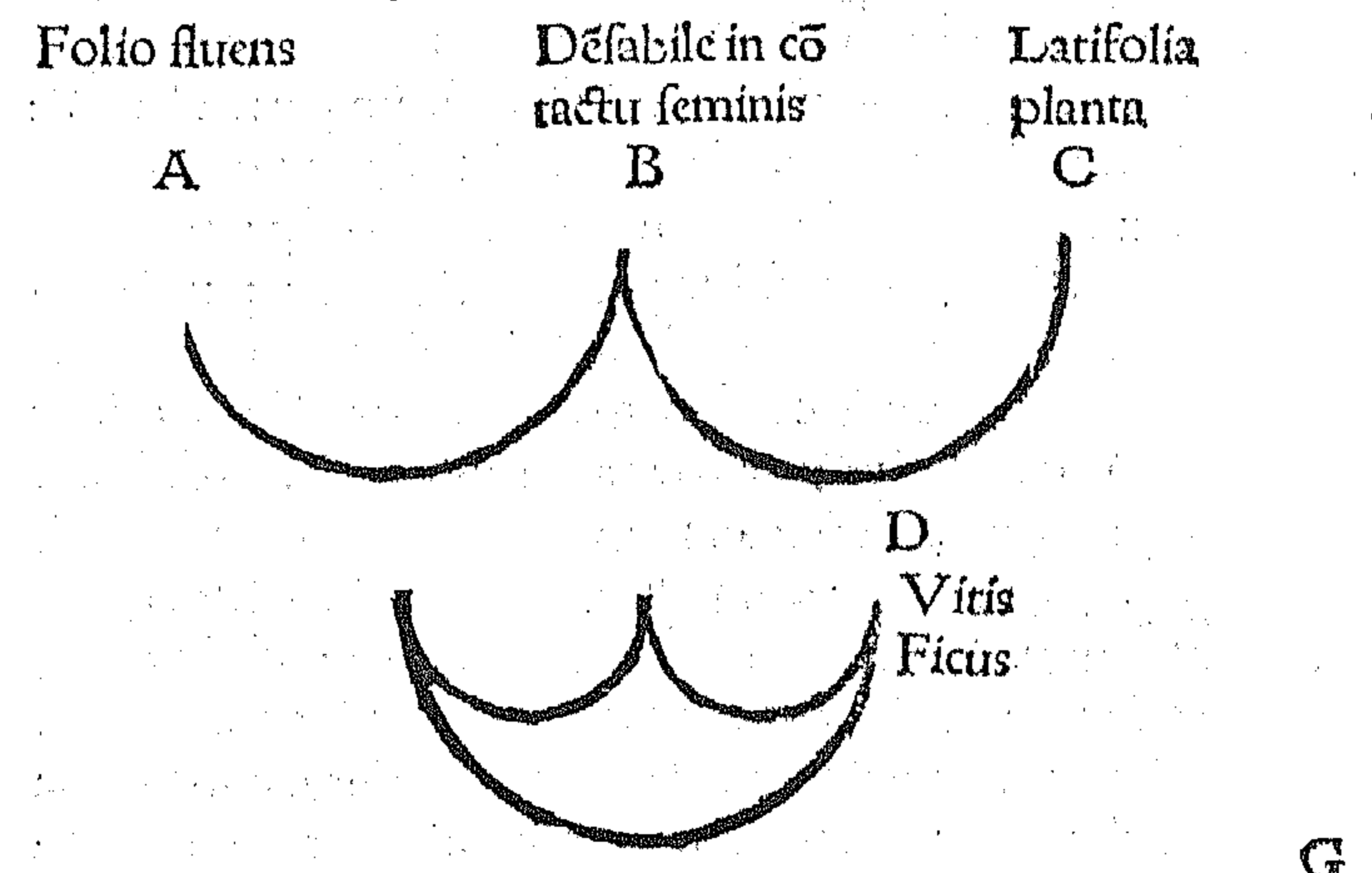
I exponit quo pacto vlti p conditiones reqsitas ad pblema vlt: & ingt. Et ca totu quoddam est hoc est vlt effectui cope res, & id cuius est ca. i. effectus est vlt vt folio fluere: qd est vlt effectus alicui toti determinato vlt copetes: ita qd sub illo toto & sps aliq sint, & his vlt insit (vt & platis & tali bus platis. f. arboribus). Sunt igitur conditiones, pblematis vltis hae (vt causa vlt effectui copetar) & effectus vlt alicui subo: sub quo sps sunt: qbus vlt effectus copetit, tuc qd infert: & mediu esse aeque in his spibus: & in effectu, cuius est ca: & couerti. Et ita exponedo verbu: quare quod gre ce e e latine hic sonat tuc. q. d. cu pblema e vlt mo, quo expofitu est: tuc & mediu aeque oportet esse in his spibus: & in eo cuius est ca, & couerti: & ita ca sequet omnis ef fectus: & ab effectu omnis ca. Vbi vero eiusdem effectus fuerint plures cae sps differetes (vt pximo textu diximus) no couertit effectus cu ca. Exponit aut p exepit: quod di xerat, & ingt. Vt p qd arbores folio fluunt, & p arbores intelligit platas latifolias. Si ergo pp defitae. i. arescetiā: humili, tuc si & arbor folio fluunt: oportet esse defitae. i. arescetiā: si & defitas e no in quolibet siue qlibet plata. sed in qlibet arbore: e folio fluere: ecce igit qd ex ca seqe om nis effectus: & ex effectu ois ca seruatit his: q diximus. Si ergo legat hoc pacto distiutue tex. verba eius clara sunt. P At quaret quispiā rursus si fieri possit, ut non eadem eiusdem sit uniuersis causa, sed diuersa, necne. An si per se quidem est de monstratum: & non per signum aut per accidens id fieri nequit, quippe cum ipsum medium extremi sit ratio, Sin vero no hoc pa cto est demonstratum, fieri potest.

Alia erit aliq ca, simile naq; in his est aequiuocu. In figuris. n. in si militudine forsitan rōnum consistit. quae inter latera sunt & an guloꝝ equalitate. In coloribus autē in unitatē ipsius sensus, aut aliquo tali, ea uero quae similitudine rationum eadem sunt, mediū identidem similitudine rationum idem habebunt. P Est autē & cuius causa: & cui considerare secundu accidēs: non tamen uidentur problemata esse. Si autem non similiter se ha bebūt mediū. Nam si sunt aequiuoca, aequiuocum medium est. Si ue ro sicut in genere similiter se habebūt, ut propter quid conuertibi liter, analogum est. Alia enim est causa in lineis, & in numeris, et eadē, inquantū quidē lineae, alia est. Inquantū uero habens augu mētum tale, eadem est, sic in omnibus. Similem autē esse colorē co lori, & figurā figurā, aliā esse aliq. Equiuocu. n. est simile in his. Hic quidē est fortassis secundum analogiā habere latera, & equa les angulos. In coloribus autem unum sensum esse, aut aliquid aliud huiusmodi. Quae autem secundum analogiam eadem sunt, et medium habent secundum analogiam. P Themistius vult Arist. velle declarare mediū seq cōdi tionē maioris extremitatis. Nā cū declarauerat de coexnōtia cae & carū: cōsentaneū vī esse declarare quoniamō me diū se hēat ad extremitatē (vt Them. innuit) declarabit mediū seq cōditionē maioris extremitatis. Et tūc iuxta hāc ex pōnē Arist. primo pmittit extrema demōnis: qles sunt maior & minor extremitates nō p se cōsiderari in demō ne: sed p accns. Et ppea ingt. P Est aut id cuius ca: & id cui est ca: p accns cōsiderare in demōne, nō tñ sunt pblema ta, & ppōnes, q p se in demōne cōsiderant. Quo uero ad verba attinet: in demōnibus maior extremitas dī curius ca: minor extremitas cui causa: mediū uero ipsa ca dī. Quia igit id cuius ca est, & id cui ca est: termini sunt, in de monstratiōe p accns cōsiderant, q licet p accns cōsiderēt, pblemata nō sunt: sed termini, ex qbus cōficiūt pblema ta: hoc ergo est, qd Arist. pmittit: & (vt puto. p expōne terminorū) q extrema appellat. Hoc ergo pmissio: oñdit mediū seq cōditionē maioris extremitatis qm demō nō fuerit p signū: vel p accns, & hoc ingt. Si aut non sup. demō fuerit p signū: aut p accns, mediū similiter se hēbit cū ma iori extremitate: q dī cuius ca. Et signat Arist. p hęc ver ba (vt Them. innuit) mediū nō seq cōditionē extremitatis: cū demō fuerit p signū, aut p accns. P Philop. uero (si rea cte verba eius intellexi) refert hęc verba ad pxime dicta. Nā cū Arist. declarauerat aliq demōne posse esse p cam extraneā, qsi remouedo qōnē: ingt. P Est aut & id cuius ca aliq est: & id cui ca aliq est: cōsiderare scdm accns: vt pote in demōnibus: quarū mediū est accns: nō tñ vident pble mata esse: sup. ea, q ex talibus p accns deducunt: sed qdā rhetoricā cōclusiones. Qd si dicant pblemata: sll: se hēbit mediū (vt se hēt maior extremitas) q est p dicitū pblema tis: & hoc ingt. Si aut nō sic se habēt, sed qrunē vt pblema ta: sll: se habebit mediū, vt p dicitū pblematis se hēt, & tūc iuxta hāc expōnē Arist. dedit intelligere qn mediū seq uirū conditionē maioris extremitatis, & qn nō. Sequit n. tūc maioris extremitatis cōditionē: cū pblemata sunt p se, & p media ppria: cū uero q demānt, nō sunt per se pblemata: neq p media ppria: tūc nō sequit mediū ma ioris extremitatis cōditionē. Pōt ergo textus hic cū pcedēt sic copulari: si aut nō sic. i. si aut demō nō fuerit p se cōtin git demāri p cam extraneā. Est at cōtingit aut demōnē nē p se, cū & cuius ca: & cui ca cōsiderat p accns, vt rhe tor cōsiderat. Addit tñ hęc q demō p accns demāat, nō eē pblemata, sed Thefes, q sūt qōnes rhetoricē. Dem pōit cōditiones

L Hęc qō nō facile intelligit: mihi tñ vī: qōnē esse sic intel ligendā. Vtrū alicuius effectus possit esse ca altera, & ex tranea, p quā ille demōstrē: & hoc ingt. P Vtrū aut cōtin gat nō eandē cam esse alicuius eiusdē effectus: sed alteram hoc est extraneā: p quā effectus ille demāri possit, ita vel ne. P Rñdet q si demō est p se: & nō p signū: neq p ac cidēs: nō pōt esse demō talis effectus p talē cam alterā. i. extraneā. Quia in demōne p serō alterius extremitas me diū est: q nō pōt esse extranea alicui corū. Sin aut demō nō sic fuerit p se, cōtingit demāri talē effectū p cam ex traneā. P Quo uero ad verba attinet. signū hic differt ab accnte (vt Philop. ingt.) Et Arist. declarat primo rhetori corū. Est. n. signū qd infert id: cuius est signū necessario: vt lac hēe in mamillis, & seqe. n. hęc mulier habet lac in ma millis, ergo peperit. Accns uero est qd infert id cuius est: nō necessario. Vt noctu vagari: nō. n. sequitur necessario noctu vagat ergo fur: bñ. n. coniecturabilē sequit. Vt de his libro scdo priorū. Ex his patet p cam nō intellexit se: cam rei, sed cōclusionis. Nō. n. signū vel accns est ca rei, sed cōclusiōis. Verū cū demō est p se: ca est rei & cōclo nis, cū est extranea: est ca cōclusionis nō rei. Sic mihi vī esse intelligendum quod Arist. asserit hic. P Est autē id cuius, & id cui est ca, per accns considerentur. Non tamē ex numero eorū esse uidentur quae proponuntur. Quod si ita non est similiter habebunt & mediū. Si. n. aequiuoca sint, me diū habebunt aequiuocum. Si sint ut in genere, mediū hēbunt simi liter, ueluti pp quid ēt mutuo ordine similitudinē subeūt rōnum. Est enim alia ca in lineis, & in numeris. Atq; eadē alia quidē est, ut linearū rōnē subit. Eadē autē ut tale habet incrementū & eodē in omnibus modo. Vt color autē colorū figurā: figurā sit similis.

A cōditiones qbus seruatit, mediū sequit cōditionē maio ris, & ingt. Si aut nō fuerit demō per accns, sed p se: & p blemata p se: tūc mediū se habebit sll, sicut maior extre mitas, dico sll: quo ad aequiuocationē: & vniuocationē. In rhetoricis uero syllis mediū nō seq cōditionē alicuius extremitas: qā nō sunt per media ppria, sed extranea. Nec quo ad rē expō Them. differt ab hac: licet videat aliqua dīa quo ad prima verba textus. Vt q; tñ vult Arist. declarare mediū seq cōditionē maioris extremitatis, qn demonstratio est ex his: q sunt p se, & pblemata sunt per se. Et qa mediū in talibus sequit cōditionē maioris extre mitatis: exponit quo ad q, mediū sequit cōditionē maio ris extremitatis: & ingt. Nā si maiora extrema in demō nibus sunt aequoac: equiuocu mediū est. Si vero sint sicut in genere, hoc ē vniuoca mediū sll: se habebit: & erit vni uocu. Affert exepit: & ingt. Vt p qd cōmutabiliter ana logū id est pp qd cōmutata pportio aliquibus inest. Con stat. n. hāc passionē esse maiorē extremitatē, & analogū siue aequocu qd, & eius mediū sll: & hoc exponit: & in quit. Alia. n. est ca in lineis, & numeris, & eadē. Inquantū quidē lineae sup. alae sunt a numeris alia ca est, q de lineis cōmutata pportio demāat: & qua de numeris. Inquantū uero hñs augumētū tale (qd est rō cōmutatē pportiois. Est. n. cōmutata pportio, q augef vniformiter) ca eadem est & ita quo ad suba: ca alia est. Quo ad rōnē passionis, est eadē. Addit sic eē intelligēdū in oibus, hoc ē tpibus & corporibus: & supficiebus, in qbus omnibus cōmutata pportio reperit. In omnibus. n. rōne habita ad suba me diū est aliud, atq; aliud: rōne uero habita ad nomē vel no minis signationē, mediū ē idē omnibus. Vterius assignat aliud exepit, & ingt. Simile aut esse colorē colorū: & figu rā figurā: aliā esse sup. cam alia aliq: dicit dū est nā sll in his, nō est uniuocu, sed aequocu. Hic qdē. i. in figuris sll est scdm pportionē hēe latera: & aeqls angulos. Oēs. n. figu rae eiusdē gnīs eglatere sunt, & egangule. In coloribus aut sll est hēe vnū sensum: aut aliud hmōi. Et nō mō me diū sequit maiorē quo ad vniuocationē & aequocationē: sed quo ad analogiā, iō ingt. Quae aut extrema maiora in demōnibus p se sunt scdm analogiā eadē: et mediū idē hñt scdm analogiā. Patet ergo mediū in demōnibus p se seq cōditionē maioris extremitatis, quae ad aequocationē vniuocationē: & analogiā. P Qures & nō iniuria: minor extremitas in demōne quē locū teneant. P Esset autē ad hoc dicendū minorē extremitatē in demōne se hēe vt cō cessum: & materiā. Maior aut extremitas se hēt (vt cātū) & quēsitū. Mediū uero (vt ca) & mediū. Est. n. minor ex tremitas cōcessum: quod supponitur, & materia vtriusq; i. mediū, & qsti. Quare nō ab re Themistius, & Philop. tria esse in demonstratiōe affirmarunt quod: cuius causa: & cui causa. Est. n. mediū: quod ca: est quēsitū siue maior: cuius ca, est minor siue concessum cui est causa. P Causa autē & id cuius est causa, atq; id cui est ca, ita se habent ad mutuo sese sequendū. Nā si hoc sumas p singula, id cuius est ca ad plura sese extendit: uelut externos angulos quatuor rectis equa les habere extēdit triangulū atq; quadratum. Quod si omnia su mas, aequatur. Sunt. n. quaeq; quatuor rectis aequales externos angulos habēt. Similiter sese habet & mediū. Est autē ipsum me diū extremitas ratio primi. Quo circa scientia omnes per diffinitio nē sunt, ueluti spoliari frondibus simul sequitur uitē, atq; exce dit. Et ficum itē atq; excedit, sed non omnis superat, sed aequatur. Si igitur: primū mediū sumpseris rō illud erit abijcendi folia. Erit.

n. primū quidē mediū uersus extremū alterū, tales inq uniuersis esse, deinde mediū huius succū cōgelari, uel aliquid aliud tale. At si quispiā interrogauerit quid est defluere folia, cōgelari respō debimus eum succum qui in feminis cōiunctione consistit. P Habent autē se sic ad consequendū adinuicē ca, & cuius causa, & cui est ca: unūquodq; tamē accipiēt, cuius est ca, in plus est, ut quatuor aequales, qui sunt extra, plus sunt q triangulus, aut qua dragulus in omnibus autē equaliter. Quaeq; n. quatuor rectis aequales qui sunt extra. Et medium similiter est. Est autē mediū rō primi extremitas, ex quo omnes scientia per diffinitionē sunt. Vt fo lio fluere similiter sequitur uitē, & excellit, & ficū, & excellit sed non omnia, sed equalia. Si igitur accipias primum mediū (rō, folio fluendi est. Erit. n. primū quidē in altera medium, quoniam huiusmodi sunt omnia, deinde huius medium) quoniam succus den satus, aut quoddam aliud huiusmodi, quid autem est folio fluere: den sari in contactu feminis succum.

P Secūdū Them. Arist. agit de reciprocatōne eius cuius est causa, & eius: cui est ca, hoc ē de reciprocatōne subī & passionis. Appellat aut id, cui est ca, subī, vt arbore: vitē, ficū. Id cuius est ca: affectiō: vt defrondescere: siue folio fluere. Causam uero, humorē cōtrahit: aut quod vis aliud. Quia igit supra dicitū est cam, & id cuius est ca con uertit: sll definitio ca sit, & quod definit effectus: nūc qūo cuius ca. i. affectiō, & cui ca. i. subī cōuertatur, exponit. Et (vt placet Them.) affectiō & subī primū reciprocantur: vt defrondescere & plata latifolia. Affectiō uero: & subī particulare, quod subī primū est aliq pars: nō lege reciprocant: vt vitis: & defrondescere. Iuxta hāc expōnē recte uerba: inquit. P Sed ca: & cuius ca: & cui ca ad consequē dū inuicē se habēt sic: hoc est partim vt diximus, & partim: vt dicemus. Diximus. n. cam: & cuius ca cōuertit: qn ca est definitio eius quod est cuius ca. Nūc uero dicemus cuius cam: & cui ca cōuertit: cū cui ca: hoc est subī vlt, et primo sumitur, nō aut particulariter. Iō subdit: vnūq; dē tñ accipiēt hoc est accipiēt subiectū tñ particulariter: cu ius ca in plus est subīto. Exepit affert, & inquit, vt quatuor aeqls, qui sunt extra: hoc est oēs extrinsecos angulos qua tuor rectis aeqls hēe est affectiō. In plus se hñs q; triangu lus, aut quadragulus: & ita est in plus q; subī particula re quoduis sumpit. Est tñ hēc affectiō aeql: se hñs in om nibus. i. in subīto primo cōtinēt omnia particularia subīta. P Debes scire Capanū uirū doctissimū libro primo ele mētorū Euclidis demātiue pbasse in omni figura mul tiangula oēs extrinsecos angulos quatuor rectis hēe aequa les: vbi cōstat subiectū primū esse figurā multiangulā: affe ctionē esse oēs extrinsecos angulos quatuor rectis hēe aeql

Cō. 133

Verborū expōitō Signū qdō diffi rat ab acci dente

M

Conuertit bilit. Mutuo Cōmuta bilit.

Cō. 134. Expōitō Them.

Verborū expōitō

P

expō phi.

Q

habitatō mutuo.

D

Cō. 135. Them. expō.

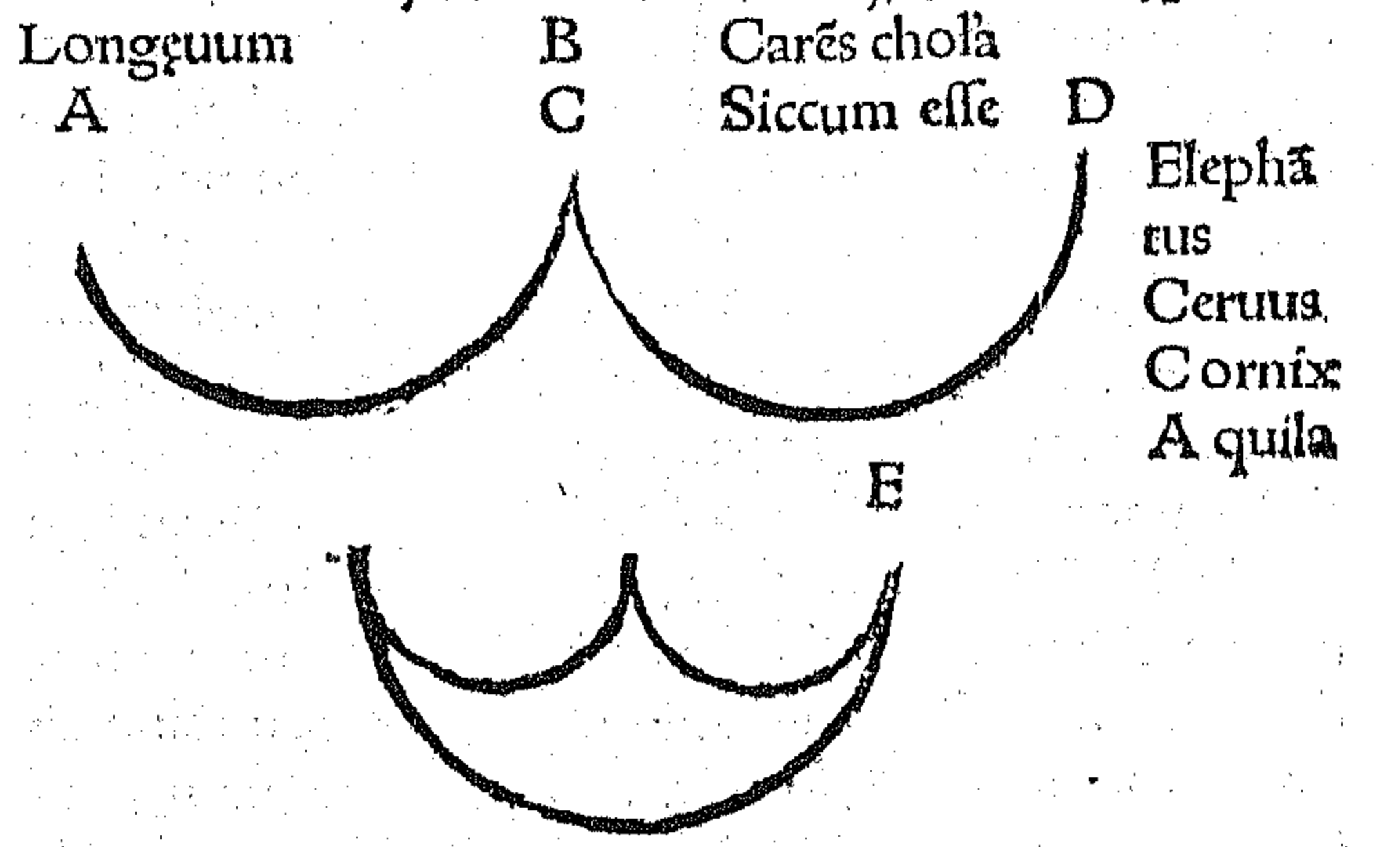
H

Quae Cā panus. Propositio nem 32.

POSTERIORVM

I les. Cōstat autē affectionē cōuertī cū subto primo: nō autē cū subto particulari. Iō inqt. Quaecūq; n. figuræ mulcian gulæ angulos, q̄ sunt extra quorū rectis æq̄les hñt. Et p̄pea hæc affectio cū primo subto cōuertitur: nō autē cū subto particulari. P̄ Mihi autē v̄ Arist. agere de duplici reciproca tione: & affectionis cū subto, & de hac in prima parte textus. Et mediū cū subto: & de hac agit in sc̄da parte textus, & hæc ē expō Phi. & cōuenit verbis Arist. & tūc lege sic. P̄ Hñt autē se cā: & cuius cā: & cui cā ad cōsequēdū let cū sup. sic se hñt (vt dictū est) hoc est in demōnibus p̄ se, quæ p̄cedūt p̄ media p̄pria. Ponit tñ primo qm̄ affectio cōuertit: cū subto, & qm̄ nō cōuertit & inqt. Vñ quodcūq; tñ accipietī. i. subm̄ particulare accipietī cuius cā. i. affectio in plus est. Vt quorū æq̄les: q̄ sunt extra in plus sunt q̄ tria gulus, aut q̄ drāgulus. In omnibus autē æq̄alē sunt. i. in subiecto primo æq̄lis est affectio illa. Nā q̄cūq; figura angulos, q̄ sunt extra quorū rectis æq̄les hñt. Et ita patet p̄fectio & subto primū cōuertī, nō tñ subm̄ particulare. Se cūdo declarat: qm̄ mediū cōuertit cū subto: & qm̄ nō, & inqt. Et mediū s̄ll: cū subto se hñs: nā cū primo subto se hñt cōuertibilī, cū subto particulari se hñt in plus. Exponit autē quid p̄ mediū intelligit, & inquit. Est autē medium rō primū extremi: & assignat cām: & inqt. Ex quo. i. ex eo mediū est rō primū extremi: quia oēs sciētiz p̄ definitio nē primū extremi s̄nt: vt supponit. Deinde ponit exēplū, p̄ qd̄ dat intelligere qm̄ passio cū subto cōuertit: & qm̄ nō & inquit. Vt hæc passio q̄ est folio fluere s̄ll seq̄ vitē, & excellit, & si cū & excellit. sed nō excellit oīa. i. subm̄ primū, qd̄ omnia cōtinet: sed æq̄lia excellit. i. particularia excellit: q̄ hic vocat æq̄lia, forte quia omnia sunt æq̄lia sub gñe, vel sp̄e. Demū epilogat: & obscure loqtur: & inquit. Si igit̄ accipias primū & propriū mediū: & nō extra neū uel per accēs. videlicet qm̄ succus densat̄ siue arefcit, aut quodcūq; aliud mediū fuerit: tale mediū erit rō folio fluēdi: qd̄ est affectio. Et qm̄ duplex est demō altera prima: & v̄lis: in q̄ dem̄at̄ v̄l: qm̄ omnis plāta latifolia folio fluit. Alia particularis: in qua p̄bat: qm̄ ficus vel vitis folio fluit, iō inqt. Er̄t. n. mediū primū quidē in altera de monstratiōe: q̄ dem̄at̄: qm̄ h̄mōi s̄nt omnia. i. q̄ est v̄lis, p̄bans qm̄ omnis plāta latifolia folio fluit. Deinde huius f. particularis dem̄onis erit mediū, in qua p̄bat qm̄ ficus: ve vitis folio fluit. Et ita in v̄traq; erit mediū, in prima erit primū & v̄le mediū cū subto cōuertibile: in sc̄da erit mediū, sc̄dm, & in plus. Quia accepit succū dēfari: esse definitionē folio fluēdi, hæc dem̄at̄ ex cōi interrogatiōe, q̄ sic r̄i solet: & inquit. Quid autē est folio fluere? Rñderi solet est dēfari in cōtactu seminis succū. Hoc ergo mediū v̄traq; in demōne mediū est: in v̄l quidē æq̄le cū subto. In particulari in plus. Patet ergo qm̄ affectio sit in plus & qm̄ in æquo cū subto: & qm̄ medium, sit in plus, & qm̄ in æquo cū subto: q̄ duo p̄posuit Arist. declarē. P̄ Antimaduerte tñ: oēs hos textus eē obscuros, & gr̄ecos circa illos nō cōcordes eē: nec (vt mihi v̄) bñ exponūt. Tu vero iudica. P̄ Quo vero ad verba attinet: Arist. dicit qm̄ succus dēfari, aut qd̄dā aliud: qm̄ dū sumt cāe q̄bus arborē lati foliæ defrō dēfcit. Altera: qm̄ quæ humidū contrahit. Altera: quia humidū sic fluidū: propterea ait, aut aliqd̄ aliud. P̄ In figuris aut hoc pacto quis ip̄ia assignabit, querentibus quonā pacto se sequuntur cā: & id cuius est cā. Ponatur, a. cui libet inesse, b. ipsum autē, b. cuiq; cōpetat eorū que sunt, d. a. igitur uniuersale hæc fuerit que sunt, d. Et tñ id uniuersale dico quod nō cō

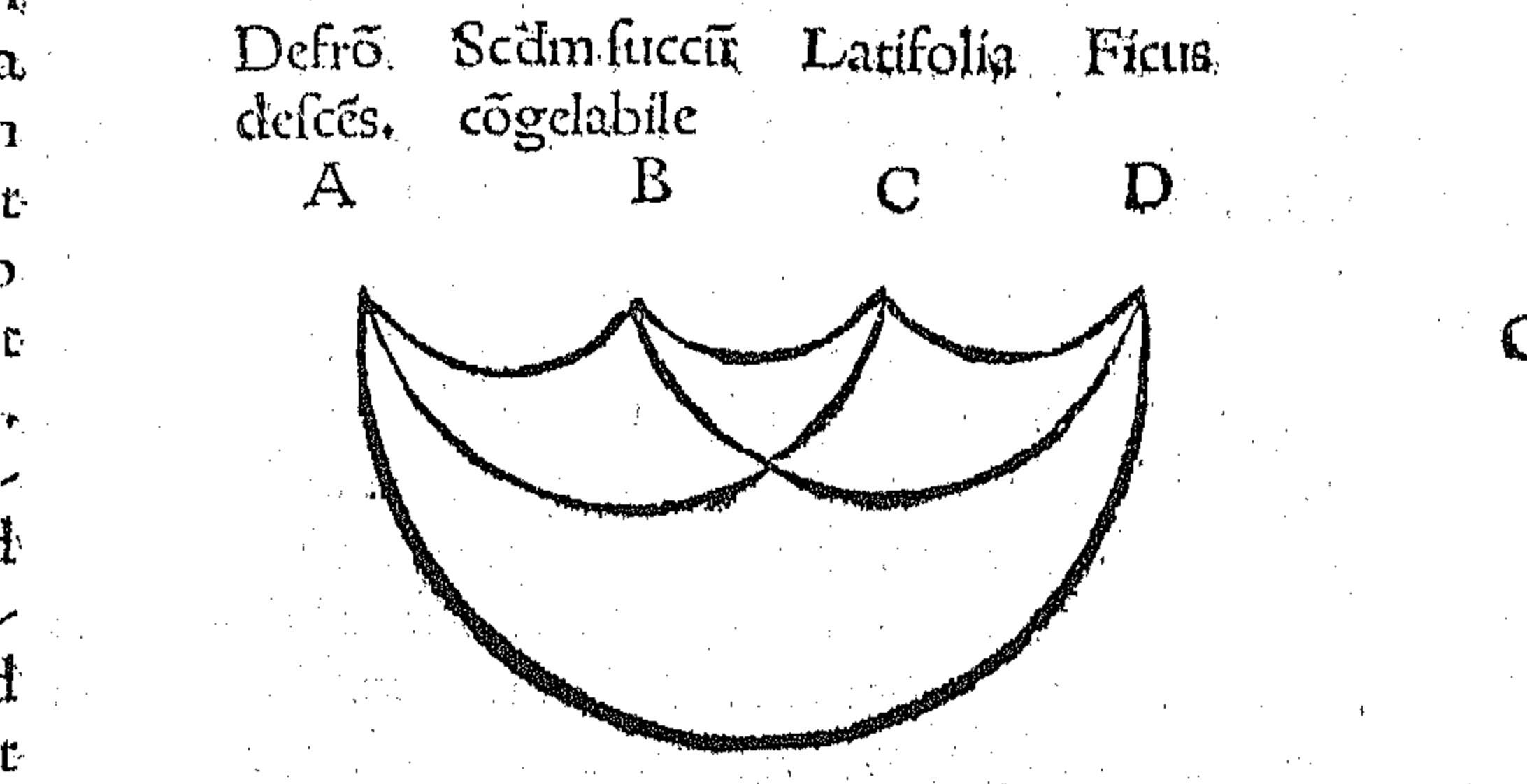
uertitur. id aut uniuersale uocito primū cū quo unumquodq; quidē non cōuertitur uniuersa aut conuertitur atq; æquantur B. igitur cā est ut, a. cunctis hæc cōpetat que sunt, d. Oportet ergo ipsum, a. ad plura sese extendere quā ipsum, b. Quia si ita non est, cur magis hoc erit illius causa? Quia si, b. nō omnibus cōpetit, e. erunt uniuersa illa unū quid aliud ab ipso, b. Aliqui quonā pacto dicere licebit. A. quidē ipsum omni cōpetere, e. ipsum autē, e. nō omni cōpetere, a. Cū uero nō erit aliqua cā. nā ipsum, a. cūctis cōpetit, d. at ip̄a s̄t, e. Et ip̄a igitur unū quid erūt, atq; id cōsiderare oportet, et sic, c. Fieri igitur pōt, ut eiusdē, sed nō eis dē sp̄e plures sint cāe, ueluti ut lōge sint uite quadrupedes quidē cā est ip̄as bili uacare, uolucres autem ip̄as esse siccas aut aliquid aliud. P̄ In figuris autē sic assignabit cōsecutiōe cāe, & cuius ē cāe. Infit, a. ip̄i, b. inexc̄s omni, b. aut uniuersale, d. in plus tñ, b. quid est igitur uniuersale inerit utiq; ip̄us, a. Hoc. n. dico uniuersale quod non conuertitur. primū autē uniuersale, cui unumquodq; quidē non cōuertitur: omnia aut cōuertuntur, & non excedūt. Ip̄is igitur, d. cā ip̄us, a. est, b. oportet ergo, a. in plus quā, b. extendi. Si uero nō, quid magis cā erit hoc illius. Si igitur omnibus, e. in fit, a. erūt aliquid illa unū omnia aliud, a. b. Si n. nō quō erit dicere, quonā cui ipsum, e. inesse, ei omni ipsum, a. Cui aut ipsum, a. in est, ei non oī ipsum, e. Propter quid, n. non erit cā aliqua, ut ipsum, a. in fit omnibus, d. Sed nūquid et que sunt, e. erunt aliqd̄ unū. Cōsiderare igitur oportet hoc, & sic, c. Cōtingit igitur eiusdē plures cās esse, sed nō eis dē sp̄e ut lōgeua esse quidē quadrupeda non habere cholera cā est. Volatilia aut sicca esse, aut alterū, quid.

P̄ Quæ superius pertractauit. Nūc p̄ exēpla exponit: & hoc facit (vt Philoponus inquit) vt notius & credibilius facit: id quod oñsum est. Et primo per exemplū exponit, qm̄ eiusdē effectus sint plures cāe, non tñ in eodē subto: sed in diuersis subiectis sp̄e: & hoc p̄ponit: & inquit. P̄ In figuris autē, i. exēplis sic assignabit aliquis cōsecutiōe cāe: & eius cuius est cā: & primo per exēplū assignabit: qm̄ eiusdē effectus sint plures cāe: nō quidē eidē subiecto, sed sp̄e diuersis, & inquit. Infit, a. lōgeuū ip̄i, b. carenti cholera inexc̄s omni, ita vt oē carēs cholera sit longæuū, b. uero infit uniuersū, d. vt elephāto & ceruo: in plus tamen, quia alijs multis ab his. Ex isto casu infert p̄ter p̄positū, b. quidē igit̄ v̄le inerit utiq; ip̄is, d. eo quia inest omnibus, d. & est in plus: vt assumptū. Est autem hoc obiter dictū: quia p̄positū est per exēplū declarare qm̄ eiusdē effectus sint plures cāe. Et qm̄ hoc: quod hinc infert: est p̄ter p̄positū, etiā p̄ter p̄positū declarat quid hic p̄ter v̄le velit. nā v̄le primo huius accepit pro p̄prio: & adequato: iō inquit. Hoc. n. dico v̄le, quod nō cōuertit, & ita hic loquitur de v̄l Prioristico, primū aut v̄le, cui vñ quodcūq; quidē nō cōuertit, hoc est cū quo nullū particulare cōuertitur: oīa autē, i. subiectū oīa cōtinet cōuertit: & non excellit: & hoc

N A dē v̄le. Posterioristcū vt definitio, & propriū. Ergo hic loqtur de v̄l Prioristico: qd̄ p̄dicat̄ & inest omnibus, & est in plus his expōsitis: & deductis extra p̄positū, redit ad p̄positū. & inqt. Ip̄is igitur, d. cā ip̄us, a. est, b. hoc est qm̄ omnibus, d. in fit, a. causa est ipsum, b. carēs cholera. De inde vult p̄bare qm̄ ip̄us, a. cā est qd̄dā alia ab ipso, b. vt pote, c.) hoc est qm̄ sit cā qm̄ a. in fit alijs subiectis gñe diuersis ab ip̄is, d. vt qm̄ in fit ip̄is, e. per, c. mediū atq; cām. Ad huius p̄bationē sumit, a. plus esse q̄. b. hoc est pluribus cōpetere q̄ cōpetat, b. Et hoc p̄ponit: & inquit. Oportet ergo, a. in plus q̄. b. extendi. Et intelligit per, a. longæuū: per, b. uero carens cholera. Verbū ergo executiue, & nō illatiue tenetur. Probat aut hoc assumptū, scilicet qm̄ a. in plus sit q̄. b. & inquit. Si enim non sit in plus: sed in equo, quid p̄ cur, magis hoc: scilicet, b. sit cā illius, scilicet, a. qm̄ in fit ip̄is, d. q̄ sup. ecōtra. Et per cām intelligit nō sc̄dm rē sed sc̄dm cōclōnē. Et recte dicit: qm̄ si, a. effectus cōuertitur cū, b. cā nō magis, b. erit cā sc̄dm cōclōnē ip̄us, a. ip̄is, d. qm̄ in fit ip̄is, d. & ita erit cōuersio syllogistica: qm̄ termini cōuertibiles sunt: cuius contrariū superius p̄bavit: & nūc supponit. Dixit. n. eiusdē posse esse plures cās: quarū cū nulla cōuertit̄ effectus. Ex hoc assumpto, infert aliud, & inquit. Si igit̄ omnibus, e. in fit, a. & sup. est in plus: omnia illa, e. erūt aliqd̄ vñ aliud ab ipso, b. aliud dico ab ipso, b. quia erūt omnia lōgeua. Et nō per, b. p̄bat hoc, & inquit. Si, n. nō erūt, e. aliud qd̄ ab ipso, b. sed erunt lōgeua p̄ ip̄m, b. qm̄ erit dicere qm̄ cui ip̄m, e. inest: ei omni ip̄m, a. inest: cui aut ipsum, a. inest, ei nō omni ipsum, e. imo erūt, a. & e. cōuertibilia q̄ a. cōpetit omnibus, e. per, b. & ita ip̄a, d. nō erūt alia ab ip̄is, c. nā p̄pter quid, e. sint, a. nō erit aliqd̄ alia cā: vt ip̄m, a. in fit omnibus, d. imo cadē: quia, b. erit cā, & qm̄ a. in fit, e. & ip̄is, d. sed qm̄ hoc falsum est, inquit. Sed & nūquid & q̄ sunt, e. ip̄a: erūt aliqd̄ vñ, i. sed cur, a. in fit ip̄is, e. erit aliqd̄ vna alia cā ab ipso, b. p̄pea cōcludit, cōsiderare igitur oportet hoc: scilicet quid sit illud vñ: per qd̄, a. inest ip̄is, e. & sit p̄ mō illud vñ, e. scilicet siccū esse, quo, a. inest omnibus, e. Ex his vult hñe per exēplū, a. lōgeuū esse hñe duas cās: alterā: p̄ quā inest omnibus, d. alterā per quā inest omnibus, e. Propterea cōcludit intētū, & inqt. Cōtingit igit̄ eiusdē plures cās eē, sed nō eiusdē subto sed sp̄e. Vt lōgeua quidē esse qd̄rupeda nō hñe cholera: cā est. Volatilia autē lōgeua esse: cā est sicca esse, aut alterū quid, quodcūq; illud sit: patet igit̄ exēplo eiusdē in diuersis subiectis plures cās esse. P̄ Quæres an sint duæ de monstratiōes hæc: quarū altera p̄, b. altera per, c. sit. P̄ Philoponus autumat has demōnes nō esse per se, sed p̄ accēs: aut per signū. Quia demō, per se sit ex primis. P̄ Sed si q̄ Philop. inquit bñ intellexit: nō placēt, qm̄ media talitū demonstratiōnū: nec sunt accētia, nec signa. Vt Arist. in exēplis innuit. Præterea qd̄libet illorū mediōrū Arist. appellat p̄pter quid, ergo nulla illarū esse pōt demō p̄ signū: aut p̄ accēs. P̄ Vt ergo mihi qd̄libet talē demōnē esse p̄ se nō tñ v̄lem, qm̄ nō est ex primis, nec phibet eiusdē effectus p̄ se esse plures cās, nō in fit diuersis subiectis. P̄ Quæres et an effectio: vt lōgeuū esse sit vñius rōnis in omnibus illis subiectis: vt pote in, d. & e. P̄ Philoponus affectionē nō esse vñius rōnis in omnibus subiectis, sed asserit eē analogū quoddā, licet videat̄ vñ quid: & huius rei cām affirmat ex eo: qm̄ plures cāe primæ nō possunt esse eiusdē effectus. P̄ Iuniores uero asserunt fieri posse vt aliqd̄ vñ eiusdē rōnis sit in diuersis subiectis: qd̄ tñ rōne habita ad

E suū genus: vñiuocū est. Rōne uero habita ad sua suba: q̄bus inest analogū est. Vt dimensio in celo, & ælementis. Rōne quidem habita ad genus quāritatis, est vñiuoca. Ratione uero habita ad cœlum: & ad elementū, est analogica: sed hæc quæstio metaphysica est. P̄ Quod si nō statim accedat ad indiuiduū, & si non solū unū, sed plura sunt media, plures etiā & cause sunt. Vtrū autē mediōrum sit singulis causa, utrū id qd̄ est uersus uniuersale primum, an id quod uersus singula collocatur. Patet igitur ea eē que propinquissima sunt uniuersali: cui ē cā, nā ut primū sit sub uniuersali hoc est causa, ueluti ut, a. cōpetat ip̄i, d. cā est ipsum, c. Vt igitur, a. cōpetat ip̄i, d. causa ipsum, c. ut autē, a. cōpetat ip̄i, e. cā est ipsum, b. at ut huic in fit id ipsum. At, n. de rōinatione quidem demonstratiōne quidnam utrunq; sit. Et quo fit modo satis iam patuit, & simul eē demonstratiua scientia. Est, n. idem. P̄ Si autē in atomū non statim ueniunt, & non solum unum mediū est, sed plura, et cause plures sunt. Vtrū autē cā mediōrū, que est ad uniuersale primū sit, an que singularis, ad singularia. Manifestū igitur, quonā que proxima uniuersali sunt, cui cā est. Eius n. esse, quod primū sub uniuersali est. hæc est causa: vt ip̄i, d. eius quod est, a. inesse, c. causa est. Ip̄i igitur, d. ipsum, c. causa est eius quod est, a. ip̄i autē, c. ipsum, b. Huic autē idē de syllogismo igitur & de demonstratiōne quid unumquodq; sit, & quomodo fiat, manifestū est, simul autē, & de scientia demonstratiua. Idē, n. est.

G P̄ Quærit Arist. qm̄ h̄ hypotheticā, i. dato qm̄ maior extremitas nō immediate in fit minori extremitati, sed inter maiore & minore extremitatē plura media sint, & per cōsequens plures cāe. Vtrū potior cā, cur maior minori in fit, sit ea cā, que p̄pe minore est, an ea: q̄ p̄pe maiore, verbi cā, vt si a. in fit ip̄i, d. nō statim: sed inter sint, c. b. mediū cāe. Vtrū potior cā: cur, a. inest ip̄i, d. sit, c. an, b. de hac q̄ō ne Arist. primo sumit hypotheticū: qm̄ videlicet, a. in fit ip̄i, d. nō statim: sed p̄ plura media: & ita p̄ plures cās, & inqt. Si autē in atomū, i. ad immediatū maiore cū de minoribus p̄dicatur: nō statim ueniūt: & nō solū vñ mediū est inter maiore & minore: sed plura: & e. cāe plures sunt: p̄ quas maiore & minore in sunt, hæc est hypothesis, q̄rit hac sumpta. Vtrū de numero mediōrū, quibus, a. inest ip̄i, d. ea potior cā sit, q̄ est ad v̄le, hoc est ad maiore, videlicet, b. an q̄ singularis, i. p̄xima: q̄ est ad singularia hoc est ad minore, i. ad, d. vt pote, c. Rñdet Arist. potiorē cām esse p̄ximā, i. c. & inqt. Manifestū igitur, qm̄ potiores cāe eius effectus: cui est aliqd̄ cā: sunt illæ: q̄ sunt illi minori p̄ximæ: vt, c. potior est, b. Et assignat rōnē: & inqt. Quia eius esse, qd̄ est minore esse sub v̄l primo: & p̄ se: hoc est sub maiore: hæc cā: q̄ illi est p̄xima potior est. Est ergo rō: qm̄ iō cā p̄xima minore est potior, q̄ est illa: p̄ quā maior inest minori. Per, c. enim, a. ip̄m inest ip̄i, d. per, b. aut nō ip̄i, d. in est sed ip̄i, c. Per latifoliū, n. defrō dēfcere inest ip̄i Fici, p̄

Propria expositio

K

L

Damfo. alia pars. alia pars. alia pars.

M

Variorū expositio

N

O

P

Q

Dubō. i. bñ p̄phi.

Refutatio

Propria expositio

Dubō.

Ca. 11

sol. Phi.

Iuniores.

E

F

G

Ca. 137

H

secum succo codensabile inest ipsi. hoc est ipsi latifolio: ergo...

Scia de m... in quo diff...

Solutio.

L

Tex. 27

M

C5.138

Tex. 5

De principijs aut quo pacto nota nobis euadunt, et quis habitus ea cognoscit...

Spes. Scdo qrit & veru sciencia vtriusq. s. principij & co-

Si igitur ipsos habemus absurdum est sane. Fit. n. ut lateat nos habentes certiores demstratione cognitiones...

Pertraetat vltima qone, & disputat p vtraq pte. Erat enim qd: vtru habitus primoru principioru...

Necesse est itaq; uim quide nos aliqua potentiaq; habere, no tu talē ut his ipsis exactior sit...

N A

B

Que quidam

C5.139

C5.141

P

C

In p...

Q

C5.140

pioru: veluti finis & forma, & ita potetia illa no pot esse...

Infito autem animalibus sensu natura in quibusdam sit forme...

In quibus igitur non sit hisce prater ipsum sentire non est co-

Cum autem insit sensus, his quidem animalibus sit mansio sensu...

Scdo pro solutione sumit diuisionē animaliu. Cu. n. omnibus...

Animaliu habitū sensum. Alia eius, quod sentit: memoria seruāt.

Aliquoru aut debiliter mouentiu fortasse memoria non habent.

Veru haec animalia siue habeat aliquoru memoria siue no heant...

uat, aut aliquoru. eoru vero: que seruāt: alia ex illis memo-

Ex sensu igitur sit memoria quemadmodum dicimus: ex memoria...

Ex sensu igitur sit memoria, sicut dicimus. Ex memoria autem...

Ex his deducit quo cognitio primoru principioru in nobis...

Scdo pro solutione sumit diuisionē animaliu. Cu. n. omnibus...

Neg: igitur determinati habitus insunt, neq; ab alijs ad cognoscendum...

Ad forma ergo qonis ruder, q; habitus primoru principioru...

E

F

C5.141

G

H

C5.142

hoc, eo quia hēt intellectū passiuū, quo pati pōt a sensibili-
libus. Nihil ergo phibet hoc fieri in anima: licet sit forma.
¶ Quod aut dictum est antea, sed non dilucide dictum est, id rur-
sus dicemus. Nam cum steterit unum quæ non differunt, primum
uniuersale tum in anima nascitur. Etenim sentit illud quidem sin-
gulare. Sensus autē est ipsius uniuersalis ut hominis, sed non cal-
lie hominis. Rursus in his ipsis stat quousq; ad ea stet quæ parti-
bus uacat, atq; ad ipsa uniuersalia, ueluti tale animal donec stet
animal, & in hoc mō eodem, Neesse est igitur nobis ut ex hisce
patet, ipsa prima inductione cognoscere. Sic enim & sensus effi-
cit in nobis ipsum uniuersale.

¶ Quod autē dictum est quidē ante, non clare autē dictū est, iterū
dicamus. Stante. n. uno indifferentiū. Primū quidē in anima uni-
uersale est. Etenim sentire quidem singulare est, sensus autē uni-
uersalis, ut hoīs, sed non Callie hominis. Iterū in his statur, quo-
usque utiq; impartibilia, & uniuersalia sint. Ut huiusmodi ani-
mal, quousq; animal, & in hoc similiter. Manifestum igitur est,
quoniam nobis prima inductione cognoscere necessarium est. Ete-
nim & sensus sic uniuersale facit.

¶ Multipliciter ea, quæ dicta sunt, videntur obscura. Pri-
mo, quia nō vī: quonā pacto anima: cū sit vna: a tot memo-
rijs possit pati. Scđo: quia nō vī ex sensu deduci pos-
se vī: cū nō sit nisi singulariū. Tertio, qā nō vī: quōd intel-
lectus possit pcedere vītra vī: quōd ex singularibus dedu-
xit: Videmus. n. intellectū scđere ad vīllima: quorū sin-
gularia sensus apphēdere nō vī. Quarto, qā ex his, q̄ dī-
xit: nō apparet q̄lis nā sit hæc methodus, q̄ intellectus ex sin-
gularibus vīe deducit, iō inqt. ¶ Quā aut dictū est quidem
ante: nō clare aut dictū est. Iō iterū dicamus. Nō clare eē dī-
ctū asserit ppter illa q̄tuor. Resoluēdo ergo illa q̄tuor p-
ordinē: resoluēdo primū inquit, Stante. n. vī ipso vno de
numero indifferentiū primū quidē in anima vīe est: nā li-
cet vīe sit multa singularia, est vñ vīe: sub cuius vnitate
anima pōt pati a multis. Hæc de primo. Resoluēdo vero
secūdū inqt. Etenim sentire quidē est singulari: resq; singu-
laris. Sensus autē est rei vīis. Nā sensus est hominis: nō Cal-
lie hominis. Rē hāc Philop. & Them. exposuerūt. Nam
quoties sensu cognoscimus Socratē: vna in Socrate co-
gnoscimus hominē. Et qui hoc rubrū: illud callidū videt:
simul & rubrū & callidū videt. Sensus ergo cognoscit vīe
nō seorsum a singulari: sed aliquo mō singulari mixtū. Et
licet cognoscamus sensu vīe hoc mō singulari mixtū. Tū
sentire ē res singularis: ueluti calefacere, & vrere. Alibi ve-
ro ait diximus, nūc vero sic dixisse nobis satis sit. Hæc de
scđo. Resoluēdo tertū: inqt. Iterū in his stat quousq; vīcū
impartibilia: & vīa sint: vt hmōi aīal sensū pīcipimus: quo
uscq; aīal sit: intelli apphensū. Et hoc. s. corpe sīr quousq;
corpus sit: & i hmōi sūbaquousq; sūba sit: & in hoc ente,
quousq; pens sit. Percipimus. n. sensu hoc aīal: quousq; intelli
pīcipimus animal seorsum a singulari animalī. Percipimus
sensu hoc corpus, quousq; intellectu pīcipimus corpus vīe
seorsum a singulari corpore, & sic de alijs. Hæc de tertio.
Ex his tribus resoluē q̄rtū, & inqt. Manifestū igit est, qm̄
nobis prima principia necessariū ē cognoscere inductione,
nō aut syllo, aut demōne: & cām affert, cū inqt. Etenim
& sensus sic inducēdo vīe facit saltē dispositiua: qā pīrie
intellectus vīe facit: & pīpīua est solutio primæ. q.
¶ Cū autē mentis habitū quibus uerū perspīcimus quidam ueri
perpetuo sint, ut intellectus atq; scientia, quidam interdum falsum
fuspīant: ut opto, subducēdeq; rōnis principia, nullumq; aliud
genus exactius sit scientia quā intellectus, atque principia notio-

ra fiat demonstrationibus. Scientiaq; cum rōne sit omnis, hæc inq;
cum ita sint, scientia quidem principiorum non erit, sed cum fieri
nequeat ut aliud quicquā uerius scientia sit quā intellectus ipse.
Intellectus profecto principiorum habitus erit. Quod ex eo quo
que perspīcuū fuerit, quia demonstrationis principium non est
demonstratio. Quare neque scientia. Si igitur præter scientiā nul-
lum aliud genus uerum habemus quā intellectum, intellectus sane
scientiæ principium erit, atq; principium quidem est ipsius princi-
pij. Scientia autem ad rem omnem sese habet similiter.

¶ Quoniam autē circa intelligentiā habituum, quibus uerū dixi-
mus. Alij quidem semper ueri sunt. Alij autē recipiunt falsitatem,
ut opinio, & rō. Vera autē semper sunt scientia & intellectus.
Et nullū genus scientia certius est, quā intellectus. Principia autē
demonstrationū certiora sunt. Scientia autē omnis cum rōne est.
Principiorū scientia quidem non utiq; erit. ¶ Quoniam autem ni-
hil uerius contingit esse scientia quā intellectum, intellectus uti-
que erit principiorum ex his considerantibus. Et quoniam demō-
strationis principium non demonstratio est. Quare neque scientiæ
scīa. Si igitur nullū aliud præter scīam habemus genus uerū. Intel-
lectus utiq; erit scīa principium. Et principium quidem principij
utiq; erit. Si autē omnis, similiter se habet ad omnem.

¶ Nūc soluit duas primas qōnes. Pro quarū solōne sumit
quatuo. Quorū primū est: q̄ scītia: & intellectus sunt ha-
bitus semp veri. Et p̄ scītia: intelligit demonstratiua in-
telligentiā: p̄ intellectū vero nō potentiā: sed cognitio nē
principiorū, q̄ iō intellectus dī: qā nobilior est scītia. Cū
n. cognitio principiorū, & scītia demātiua ex intellectu
pīficant: cognitio primorū principiorū retinet nomen
sue originis: & dī intellectus, inqt. ¶ Quā autē circa diano-
eā hoc est intelligentiā habitū: quibus uerū dicimus: atq;
explicamus. Alij quidē semp veri sunt. Alij autē uerū: sed
nō semper: quia recipiūt falsitatē, ut opinio: q̄ est cōclusio
silli dialectici, & rō: q̄ est syls ipse dialecticus. Veri autē ha-
bitus semp, sunt scītia & intellectus principiorū. Hæc est
prima supō. Deinde secūdo sumit: nullū esse genus notī-
tiæ ipsa scītia certius: nisi sit ipse intellectus, & hoc dico
si esse pōt aliquod genus notītiæ certius esse ipsa scientia.
Non. n. esse pōt opinio: vel rō: nec ipsamet scientia. Ergo
si quidē certius ipsa scientia: erit intellectus, hæc est secūda.
Deinde sumit tertio principia demōnōū esse certiora ipsis
demōnibus, scientijsq; demonstratiuis. Nec hoc probat
sed ex primo libro sumit, qā ppter quod vñ quod qā
let: & illud magis. Hæc est tertia. Sumit q̄rto scientiā oēm
esse cū rōne: hoc est per demōnē, quā nec pbat: sed ex li-
bro primo uult esse pbatā. ¶ Ex his q̄tuor supōnibus,
soluit qōnes: Prima erat: An cognitio primorū principio-
rū sit scītia: vel alterius gnīs a scientia. soluit, Principiorū
itaq; cognitio scītia quidē non erit, sed alterius gnīs, pbat-
ur: ex supōnibus tertia, & q̄rta. Nā principia demōnōū
sunt certiora ipsa demātiua scītia: ut dicit tertia supō.
Ergo scītia principiorū nō est scītia demātiua. Præterea
pbatur ex q̄rta scītia demātiua est p̄ rōne. Principiorū
vero cognitio nō per rōnē est ergo notitia primorū prin-
cipiorū nō est scītia. Hæc ad primā qōnē. ¶ Rñdet ad se-
cūdā, quæ erat. Si notitia primorū principiorū nō est scī-
tia, quid est, utrū sit quid nobilius. Rñdet, & sumit secun-
dā supōnē p̄ antecedēte: & inquit. Quā autē nihil uerius
cōtingit esse scientia q̄ intellectū. Hæc. n. erat secūda sup-
positio. Nō. n. pōt opinio vel rō uerior esse scientia: Iō in-
fert. Intellectus utiq; erit cognitio primorū principiorum:
erit dico notitia principiorū intellectus ex his cōsiderantibus
quæ

N

O

O

P

Q

Text.

A
1. corol.

Secundū

B

qō de me-
dio Amō-
nis.

Com. 5.

C
Philopo.

Them.
Cap. 31.

D
Tho. &
Egialex.
& Simpli-
cij.

Cap. 35.

Rōnes
& parte.

Prima.

Secunda

quæ diximus, qm̄ ex secūda supōne. Et nō solū erit ex
his cōsiderantibus: sed ēr qm̄ demōnis principium nō est de-
mōstratio, q̄re necq; scīia principium erit scītia: igit cū nō sit
opinio, necq; rō: erit intellectus: & sic patet ad secūdā qōnē.
¶ Ex solutionibus harū qōnū infert duo corollaria. Pri-
mū cū inquit. Si igit nullū aliud p̄ter scītiā habemus ge-
nus uerū, nisi intellectū. Intellectus utiq; erit scītiæ principium.
Nō. n. pōt esse opinio vel rō, ergo intellectus est principium
scītiæ. & est primū. Secundo infert: & principium quidem
principij utiq; erit: siquidē omnis. s. scītia sibi se habeat ad
oēm conclusionē, cuius ipsa est principium: ut intellectus se ha-
bet ad ipsam scientiā. Est. n. intellectus principium scītiæ de
mōstratiuæ, & scientia demātiua principium cōclōnis. Er-
go patet duo: & q̄ intellectus principiorū sit principium scien-
tiæ demātiuæ, & q̄d principium aliquod sit alicuius princi-
pij principium: ut intellectus qui est principium scientiæ demāti-
uæ: q̄ est principium cōclusionis. Verba autē illa: Si autē om-
nis, legātur siquidē omnis: & ita patet ad oēs qōnes. ¶ Sed
circa finē quarū qd sit mediū demōnis ppter quid, &
dixi ppter quid: qm̄ syllogismus ab effectu ad cām non
est demō: sed (ut Philoponus inqt) cōlectura. ¶ Vbi anī
mauertē q̄ in demōne pp̄ quid tria sunt: ut Philopo-
nus dixit primo huius, cōcessum & est minor extremitas:
quod ab aliquibus sūbm cōclusionis dī: quæ sit: quod ē
extremitas maior: & cōclōnis: prædicatū est autē quæ sit
aliquā passio cōcessi: ut si demōstrare de homine risibile.
Aliq̄n quæ sit: & genus, ut si de homine corpus demā-
retur. Hinc quæ sit: utrū in demōne ppter quid mediū
sit maioris extremitatis definitio: siue maior illa extremi-
tas sit passio: siue quæ sit. Philoponus ita in hoc libro se-
cūdo asseruit definitionē maioris extremitatis, siue q̄ sit ef-
se mediū in demōne ppter quid: quā (ut inquit) Arist.
declarare promisit. Declaratū ēr definitionē minoris ex-
tremitatis per accūs. Principaliter. n. (ut dicit) definitionē
maioris intēdit. ¶ Huius pōnis vī Themistius in hoc secū-
do: Arist. etiā maxime cap. s. Mouet autē Themistius: qm̄
Aristo. asserit definitionē quæ mediū est: variari in vnita-
te pro maioris extremitatis variatione: qm̄ si maior extremitas
est vniuoca: & definitio, quæ mediū est, erit vniuoca.
Et si maior extremitas est analoga: ēt definitio, quæ me-
diū est: erit talis. Mouit etiā Philoponus ut puto, qm̄ Ari-
sto. asserit mediū cām & definitionē idē esse. Quod de de-
finitione minoris extremitatis intelligi nō pōt. ¶ Hanc pōnem
Thomas vir dōctissimus: & Egidius securi sunt. Alexander
vero & Simplicius asseruerūt definitionē cōcessi esse
mediū: quā definitionē Arist. principaliter in hoc secūdo
intēdere aiūt. Mouet autē auctoritate Theophrasti: qui as-
seruit principalē huius libri intētionē esse de definitione su-
biecti: quæ mediū est. Secundariā uero esse de definitione
passionis. Pro hac parte vī Arist. primo huius cap. de uti-
litate significatorū p̄ se: vbi asserit duo significata per se ef-
se demōni necessaria: primū: & scđm. ¶ Alia autē, ut dixi-
xit Themī Ibi, amplificadī exornandique cā esse: ut etiā
Philop. exponit. Per quæ dant intelligere mediū demō-
nis esse definitionē subiecti: quia sic propō prima erit in se-
cūdo mō: & secūda propō in primo mō. ¶ Pro hac parte
sunt nullæ Arist. auctoritas in philosophiā: quæ cū sint
vītra hunc librū: p̄termittant. Pro hac quoque parte sunt
ēr rōnes. Prima quidē, qm̄ passio effluit a principijs subiecti:
ergo p̄ illa debet demāri. Secūdo, qm̄ propriū nō habet
esse: nisi per subiecti essentia: ergo per illā debet demōstrari.

Præterea quicquid esse demāri: demāri inesse, ut Arist. hic
inqt. Sed cōcessi definitio oñdit rei sūbam & esse. Ergo de
mōstrat inesse eorū oīum: q̄ cōcesso inlunt. Præterea idē:
quo omnia quæ sita solunt de subō: est mediū in eorū
demātionē. Sed subō bona definitio est, qua omnia de il-
lo q̄ sita solunt: ut asserit Arist. ¶ Pro cōsilio horū dicē-
dū quæ sit quid de cōcesso demāri, posse accipi p̄t actu
subō vel cōcesso inest, ut sumeret ridere: & sic subō cō-
petit soli: nō tñ omni & semp. Alio mō accipi p̄t apti-
tudine subō cōpetit, & sic nihil aliud est nisi sūbm aptū na-
tū: ut risibilitas est hō aptus ridere. Vñ defectus luminis
pōt accipi actu, & sic est accūs p̄p̄riū lunæ: quod soli cō-
petit: nō semp. Et pōt accipi aptitudine: & sic est ipsa luna
apta eclipsari. Tunc dicerē q̄ sumēdo q̄ sit actu: sic cū nō
fluat ex principijs cōcessi, demōstrabit de illo per defini-
tionē q̄ sit: & non per definitionē subiecti qm̄ cū defini-
tione sua cōuertit, nō autē cū definitione subiecti. At cū apti-
tudinaliter accipi: sic cū nihil sit nisi sūbm aptū, de subō
demābitur definitione subiecti, qm̄ definitio illius cū pas-
sione cōuertit. Nihil tñ prohibet ēt definitione passionis
demāri. Sic igit dicendū quæ sit in actu sumptū demā-
ri solū definitione sui: & nō subiecti: & sic intellexit pri-
ma pō. In aptitudine uero demāri pōt & definitione su-
biecti & definitione q̄ sit, qm̄ cū vtrūq; cōuertit. Et sic in-
tellexit scđa pō, hætenus medio demōnis. ¶ Cōsequēter
dubitat. Nā primo huius Arist. asserit prima principia de-
monstrationū scībilia esse per se: qā ex ipsorū terminorū
scītia: termini uero scītiæ intelli, & sic uult nos cognō-
scēre principia intelli: quo & eorū terminos cognoscimus.
Hic autē asserit principia scīri ex memorijs: sensibus, & ex
periētis: & sic nō solo lumine intellectus, & ita vī nō parua
in dictis Arist. cōtradictio. Præterea Arist. primo huius
cōclusiōes resoluē ad principia, principia mediata ad im-
mediata, immediata uero ad terminos: terminos autē ad lu-
mē intellectus. Asserit. n. cōclōnes cognosci ex principijs. Me-
diata uero principia ex immediatis, immediata uero co-
gnosci ex terminis, terminos uero cognosci intelli. Et sic
nuncq; resoluē ad sensus memorias & experiētias. ¶ Ad
hæc dubōnē respōdere saluo meliori iudicio: q̄ immedia-
ta principia bifaria cōsiderari possunt: simplicia: & negantia.
Si cōsiderent simpliciter: sic illa scīmus ex memorijs, sensu-
bus, & experiētis, utputa inductione ex singularibus sen-
sibus, & memorijs deductis. Scīmus. n. oē elementū ex cō-
trario fieri: qm̄ oē qd gnat, generat ex cōtrario. Vterius
scīmus oē: quod generat: gnatū ex cōtrarijs inductione sin-
gulariū omniū: quæ sensibus: & memorijs, & experiētis
colligit. Et hoc pacto immediata principia ex memorijs:
sensibus: & experiētis habent: utputa cū absolute cōsiderā-
tur: At si cōsiderant respectu illa negatis, sic resoluē ad
primas cōes dignitates: & illæ in terminos: qui intellectu
accipiūt: & sic tollitur cōtradictio. Hic. n. Arist. loquitur
de principijs absolute consideratis. In primo uero hu-
ius loquitur de principijs consideratis respectu negantis.
Hæc de secundo libro Posteriorum.

F I N I S.

REGISTRVM.

a b c d e f g h i k l m n o

Omnes sunt terni, præter h, qui
duernus, & o, quaternus.

E

Tercia.

Quarta:

cōcessio
pōnem.
Quæ sit
q̄ de co-
cesso de-
mōstrat
p̄t accipi
dupl.

F

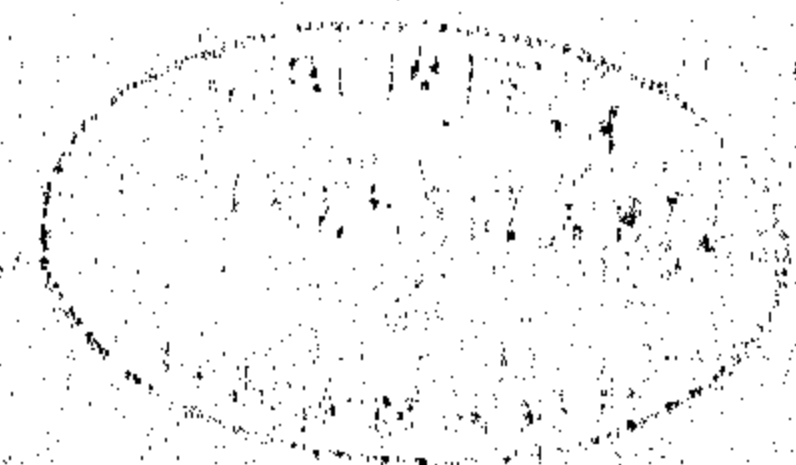
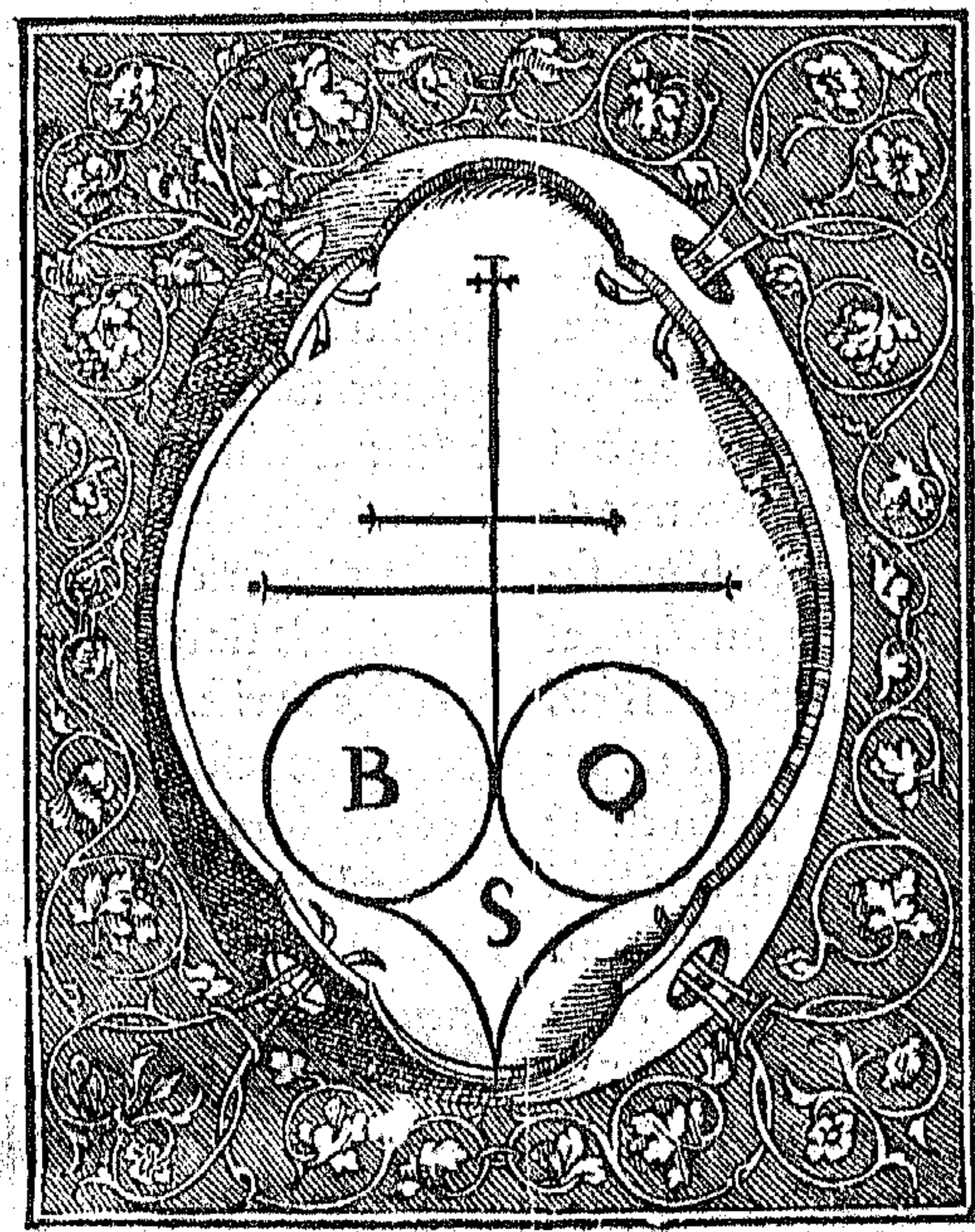
dubitatō
alia.
text. 6.

G

Solutio.

H

may senor donpedro